BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLIII
C
88
NAPOLI

XL-E.11

Biblioth. monij
ss. Severini et Sossij Congr. Cassin:
neapol.

11 -

Encicopledia
philologica seu
Collectio
monumentorum veterum
sacrorum

tom. II.

XXI. L. 5

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Εἰς Τέσσαρας Τόμους διῃρημένη, πρὸς χρῆσιν τῶν φιλολόγων καὶ φιλομαθῶν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώττης συναρμοσθεῖσα,

Προσφωνηθεῖσα δὲ τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ, καὶ Ἐνδοξοτάτῳ Κόμητι, Φιλοσοφίας τε καὶ Ἰατρικῆς Διδασκάλῳ Ἐξοχωτάτῳ,

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΣΦΥΡΙΛΩΝΙ

ΤΩΙ ΠΕΡΟΥΛΙΩ

Εὐπατρίδῃ Ἀθηνῶν, παρὰ τῷ ἐν Ἱερεῦσιν Ἀειδεσιμωτάτῳ, καὶ Λογιωτάτῳ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΤΟΥΣΑ

Τῷ ἐξ Ἀθηνῶν, Φιλοσοφίας καὶ ἱερᾶς Θεολογίας Διδασκάλῳ, καὶ τῷ ἐν ταῖς Κλειναῖς Ἑνετίαις Φλαγγινιανῇ Ἑλληνομουσείῳ Γυμνασιάρχῃ· ὑφ' ἕν καὶ συντελέχθη.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ᾳψί.

Παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

Con Licenza de'Superiori, & Privilegio.

Ε Λ Ε Γ Χ Ο Σ

Τῶν ἐν τῷ β'. Τόμῳ Περιεχομένων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Λόγοι.

Περὶ Προσευχῆς. 1
Εἰς Εὐτρόπιον. 8
Εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον. 16
Εἰς τοὺς ἁγίους Πάντας. 21
Εἰς τὴν Παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου. 30

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ.

Εἰς τὸ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 41
Εἰς τὸν Ἀδάμ. 47
Εἰς τὸν Νῶε. 54
Εἰς τὸν Ἀβραάμ. 60
Εἰς τὸν Πάγκαλον Ἰωσήφ. 66
Εἰς τὸν Μωϋσῆν. 73

ΒΑΣΙΛΕΙ'ΟΥ ΤΟΥ̃ ΜΕΓΑ'ΛΟΥ.

Εἰς Βαρλαὰμ μάρτυρα. 80
Εἰς τοὺς Τεσσαράκοντα Μάρτυρας. 84
Κατὰ τῶν ὀργιζομένων. 94
Εἰς τὸ, καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας. 105
Εἰς τὸ, πρόσεχε σεαυτῷ. 115

Α'ΘΑΝΑΣΙ'ΟΥ ΤΟΥ̃ ΜΕΓΑ'ΛΟΥ.

Εἰς τὴ μεγάλῃ Παρασκευὴ. 129
Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα. 134
Εἰς τὴ Κυριακὴ τῦ Θωμᾶ. 139
Εἰς τὴ Ἀνάληψιν λόγος ά. 145
Εἰς τὴ Ἀνάληψιν λόγος β'. 149

ΓΡΗΓΟΡΙ'ΟΥ ΝΥ'ΣΣΗΣ.

Εἰς Πουλχερίαν ἐπιτάφιος. 156
Εἰς Πλακίλλαν ἐπιτάφιος. 196
Εἰς τὸν Μέγαν Μελέτιον. 176
Εἰς τοὺς τεσσαράκοντα Μάρτυρας. 185
Περὶ μετανοίας. 196

ΠΡΟ'ΚΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟ'ΛΕΩΣ.

Εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον. 209
Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνια. 215
Εἰς τὸ πάθος τῦ Χριστοῦ. 219
Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα. 222
Εἰς τὴ παναγίαν Θεοτόκον. 225

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Εἰς τὰς λόγους, καὶ εἰς τὸν ἐξισωτικὸν Ἰουλιανόν. 232
Εἰς τοὺς Μακκαβαίους. 243
Εἰς Καισάριον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. 254
Εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον. 272
Εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Σωτῆρος. 295

ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΑΜΑΣΕΙΑΣ.

Κατὰ πλεονεξίας. 307

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Κατὰ Νεσορίου. 322
Περὶ τοῦ ἀνθρώπου Σωτῆρος. 326
Περὶ τοῦ αὐτοῦ. 329

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. 332

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν. 338

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.

Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεομήτορος. 341

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

Εἰς τὴν μετάστασιν τῆς Παρθενομήτορος. 351

ΘΕΟ-

ΘΕΟΔΟ'ΤΟΥ Α'ΓΚΥ'ΡΑΣ.

Κατὰ Νεσορίου. 366
Εἰς τὴν γένησιν τοῦ Σωτῆρος. 369

ΣΥΜΕΩ̃ΝΟΣ ΤΟΥ̃ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ̃.

Θρηνῶν τῆς Θεοτόκου. 381

Α'ΚΑΚΙΟΥ ΜΕΛΙΤΙΝΗ̃Σ.

Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χῦ. 388

ΘΕΟΔΩΡΗ'ΤΟΥ ΚΥ'ΡΟΥ.

Περὶ προνοίας λόγος ά. 392
Περὶ προνοίας λόγος β'. 405

Τ Ε' Λ Ο Σ.

Εἰς

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΤΟΥ̃ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ,

Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως,

ΛΟΓΟΣ

Περὶ προσευχῆς.

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ σύνεγγυς προσήκει τοὺς τῷ Θεῷ θεράποντας μακαρίζειν καὶ θαυμάζειν, ὅτι τῷ ἐλπίδι τῆς σωτηρίας ἐν ταῖς Ἁγίαις εἶχον εὐχαῖς, καὶ ὅτι γραφῇ φυλάξαντες τοὺς ὕμνους καὶ τὰς λατρείας, ἃς τῷ Θεῷ σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ προσέφερον, καὶ εἰς ἡμᾶς διέδωκαν τὸν ἑαυτῶν θησαυρὸν, ἵνα πρὸς τὸν οἰκεῖον ζῆλον πᾶν τὸ ἐπιγινόμενον ἐπισπάσασθαι δυνηθῶσι· διαβαίνειν γὰρ προσήκει τὸν τῶν διδασκάλων ἐπὶ τοὺς ὁμιλοῦντας ζόφον, καὶ τοὺς τῶν Προφητῶν Μαθητὰς, μιμητὰς προσήκει φαίνεσθαι τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἵνα πάντα τὸν χρόνον ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ, καὶ μελέτῃ συζῶμεν, τοῦτο ζωὴν, τοῦτο ὑγίειαν καὶ πλοῦτον, τοῦτο πέρας ἀγαθῶν εἶναι νομίζοντες, τὸ προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ μετὰ καθαρᾶς καὶ ἀδιαφθόρου ψυχῆς· ὥσπερ γὰρ τῷ σώ-

ματι φῶς, ἥλιος, ἔπω ψυχῇ προσδυχή· εἰ οὖν τυφλῷ ζημία τὸ μὴ ὁρᾶν τὸν ἥλιον, πόση ζημία χρισιανῷ τὸ μὴ προσδύχεσθαι σωνεχῶς, καὶ διὰ τῆς δύχῆς τὸ τῦ Χριςῦ φῶς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσάγειν; Καί τοι τίς ὐκ ἂν ἐκπλαγείη καὶ θαυμάσειε τὴν τῦ Θεῦ φιλανθρωπίαν, ἣν εἰς ἡμᾶς ἐπιδείκνυται, τοσάυτην τιμὴν ἀνθρώποις χαριζόμενος, ὡς καὶ προσδυχῆς ἀξιῶσαι, καὶ ὁμιλίας τῆς ἑαυτῦ; Θεῷ γὰρ ὡς ἀληθῶς λαλῦμεν τῷ καιρῷ τῆς προσδυχῆς, δι' ἧς καὶ τοῖς Ἀγγέλοις σωναπτόμεθα, καὶ τὴν πρὸς τὰ ἄλογα κοινωνίαν πολὺ φαυόμεθα διαφύγοντες. Ἀγγέλων γὰρ ἔργον ἡ προσδυχή, ὑπεραίρυσα καὶ τὴν ἐκείνων ἀξίαν, εἴπερ κρεῖττόν ἐςι τῆς Ἀγγέλων ἀξίας τὸ Θεῷ διαλέγεσθαι· ἀλλ' ὅμως ὅτι γε κρεῖττόν ἐςιν, αὐτοὶ διδάσκυσιν ἡμᾶς, σὺν πολλῷ μὲν φόβῳ τὰς δύχὰς προσφέροντες, παρέχοντες δὲ ἡμῖν εἰδέναι καὶ μανθάνειν, ὅτι προσήκει τῷ Θεῷ προσιόντας σὺν χαρᾷ καὶ φόβῳ τῦτο ποιεῖν· φόβῳ μὲν, δεδοικότας μὴ τὴν προσδυχῆς ἀνάξιοι φανῶμεν, χαρᾶς δὲ μεςὰς γινομένυς ἐπὶ τῷ μεγέθει τὴν τιμῆς, ὅτι τοσαύτης καὶ τοιαύτης προνοίας τὸ θνητὸν ἠξιώθη γένος, ὡς καὶ θείας ἀπολαύειν ὁμιλίας σωνεχῶς, δι' ἧς καὶ τὸ θνητοὶ εἶναι καὶ πρόσκαιροι διαφύγομεν, φύσει μὲν ὄντες θνητοὶ, τῇ δὲ πρὸς Θεὸν ὁμιλίᾳ, πρὸς ἀθανάτον ζωὴν μεταβαίνοντες· ἀνάγκη γὰρ τὴν ὁμιλοῦντα Θεῷ, καὶ κρείττονα γενέσθαι θανάτυ, καὶ πάσης διαφθορᾶς· καὶ ὥσπερ ἀνάγκη πᾶσα, τὴν ἡλιακῆς ἀκτῖνος ἀπολαύοντα διαφύγειν τὸ σκότος, ἅπως ἀνάγκη πᾶσα, τὴν θείας ὁμιλίας ἀπολαύοντα, μηκέτι εἶναι θνητόν· αὐτὸ γὰρ τὸ τὴν τιμῆς μέγεθος, πρὸς ἀθανασίαν ἡμᾶς μεθίςησιν· εἰ γὰρ τὸς βασιλεῖ διαλεγομένυς, καὶ τὴν παρ' ἐκείνυ τιμῆς ἀπολαύοντας, ἀμήχανον εἶναι πενήτας, πολλῷ μᾶλλον ἀδύνατον τὸς τῷ Θεῷ προσδυχομένυς καὶ λαλῦντας, θνητὰς ἔχειν ψυχάς· θανάτος γὰρ ψυχῆς, ἀσέβεια, καὶ βίος παράνομος· ὑπὲρ δὲ ψυχῆς ἡ τῦ Θεῦ λατρεία, καὶ βίος ὁ ταύτῃ πρέπων· βίον δὲ ὅσιον, καὶ τῇ τῦ Θεῦ λατρείᾳ πρέποντα, προσδυχὴ συ-

νάγει,

νάγει, καὶ θησαυρίζει θαυμασῶς ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς· εἴτε γὰρ παρθενίας τις ἐρᾷ, εἴτε τὸν ἐν γάμῳ σωφροσύνην τιμᾶν ἐπίσταται, εἴτε κρατεῖν ὀργῆς, καὶ πραότητι συζῆν, εἴτε φθόνου καθαρεύειν, εἴτε ἄλλο τι τῶν προσηκόντων ποιεῖν, προσευχῆς ἡγεμόνης καὶ προλεαινούσης τὸ τοιοῦτον ὁδὸν τοῦ βίου, εὐχερῆ καὶ ῥᾴδιον ἕξει τὸν τῆς εὐσεβείας δρόμον· ἐὰν γάρ ἐστιν, ὃ καὶ ἔστι, τοὺς αἰτοῦντας παρὰ τοῦ Θεοῦ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ πραότητα καὶ χρηστότητα, μὴ τυγχάνειν τῆς εὐχῆς. Αἰτεῖτε γάρφησι, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν. Τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ ἐὰν ἰχθῦν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν Οὐράνιος δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Τοιούτοις μὲν λόγοις καὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐπὶ προσευχὴν παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Κύριος· ἡμᾶς δὲ προσήκει τῷ Θεῷ πειθομένους ἀεὶ ζῆν ἐν ὕμνοις καὶ προσευχαῖς, ἀκεραίστερον τὸ τοῦ Θεοῦ λατρείας ἔχοντας, ἢ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς· ὅπου γὰρ ἡμῖν ὑπάρξει ζῆν ἀεὶ τῷ πρέπουσαν ἀνθρώποις ζωήν· ὅς τις γὰρ ἀπροσεύκτως τῷ Θεῷ, καὶ θείας ὁμιλίας ἀπολαύειν ἐπιθυμεῖ συνεχῶς, νεκρός ἐστι καὶ ἄψυχος, καὶ οὐ μετέχει τοῦ φρονεῖν· αὐτὸ γὰρ τοῦτο μέγιστον ἀφροσύνης σημεῖον, τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, μηδὲ ἐρᾶν προσευχῆς, μηδὲ θανάτου ἡγεῖσθαι ψυχῆς τὸ μὴ προσκυνεῖν τῷ Θεῷ· ὥσπερ γὰρ οἶμαι τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἡμέτερον, ψυχῆς μὴ παρούσης, νεκρόν ἐστι, καὶ δυσῶδες, ὅπου ψυχὴ μὴ κινοῦσα ἑαυτὴν εἰς προσευχήν, νεκρά ἐστι, καὶ ἀθλία, καὶ δυσώδης· ἀλλὰ μήν, ὅτι γε θανάτου παντὸς πικρότερον ἡγεῖσθαι προσήκει, στερηθῆναι προσευχῆς, διδάσκει καλῶς ἡμᾶς Δανιὴλ ὁ μέγας Προφήτης, μᾶλλον ἑλόμενος ἀποθανεῖν, ἢ ξὶς ἡμέρας μόνας στερηθῆναι προσευχῆς· ὃ γὰρ ἀσεβῆσαι τούτῳ προσέταξεν ὁ τῶν Περ-

σῶν βασιλδς, ἀλλὰ τὰς τρεῖς ταύτας μόνον ἡμέρας ἐσκοπήσατο δῦρεῖν· ἄνδ γὰρ τῆς θείας ῥοπῆς ὐκ αὖ τι τῷ ἀγαθῶν εἰς τὰς ἡμετέρας ἔλθοι ψυχάς. Θεῦ δὲ ῥοπὴ σωμεφάπτεται τῷ πόνων ἡμῖν, καὶ τάτους ἐπικυφίζει καλῶς, αὖ ἴδῃ προσδυχὴ ἀγαπῶντας καὶ σωμεχῶς τῦ Θεῦ δεομένους, & παύτα ἐκεῖθεν τὰ ἀγαθὰ καταβήσεῶαι προσδοκῶντας· ὅτ' αὖ ὖν ἴδω τινὰ μὴ φιλῦντα προσδυχὴν, μηδὲ θερμὸν ἔρωτα ταύτης ἔχοντα καὶ σφοδρὸν, ἤδη μοι ὗτος δῆλός ἐσιν ὡς ὐδὲν γενναῖον ἐν τῇ ψυχῇ κέκτηται· ὅτ' αὖ δὲ ἴδω τινὰ τ τῦ Θεῦ λατρείας ἀκορέσως ἐχόμενον, καὶ τὸ μὴ προσδύχεῶαι σωμεχῶς, ἐν ταῖς μεγίσαις ἀριθμῦντα ζημίαις, τεκμαίρομαι τ τοιῦτον πάσης ἀρετῆς ἀσκητὴν εἶναι βέβαιον, καὶ τῦ Θεῦ ναόν. εἰ γὰρ σολισμὸς αὐδρὸς, καὶ βῆμα ποδὸς, καὶ γέλως ὀδόντων, ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτῦ, κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα, πολλῷ μᾶλλον δ' καὶ λατρεία Θεῦ σημεῖόν ἐσι δικαιοσύνης ἁπάσης, σολίτις ὖσα πνδυματικὴ καὶ θεία, πολλὴν δ' μορφίαν & κάλλος παρέχυσα τ ἡμετέραις διανοίαις, τὸν ἑκάσε ῥυθμίζυσα βίον, ὐκ ἐῶσα φαῦλον, ὐδὲ ἄτοπον τῆς διανοίας κρατεῖν, αἰδεῖῶαι πείθυσα τ Θεὸν, καὶ τ παράυτῦ τιμὴν, πᾶσαν τῦ πονηροῦ γοητείαν ἀποπέμπεῶαι παιδδύσα, τὰς αἰσχρὰς καὶ ἀτόπυς ἐξελαύνυσα λογισμὰς, ἐν ὑπεροφία τ ἡδονῆς καθισῶσα τ ἑκάσε ψυχῆ· αὕτη γὰρ ἡ ὑπερηφανία μόνη πρέπει τοῖς τ Χρισὸν σεβομένοις, τὸ μηδενὶ δελδεῖν αἰσχρῷ, ἀλλὰ τηρεῖν ἐν ἐλδθερίᾳ τ ψυχῆ, καὶ βίῳ κεκαθαρμένῳ. Ὅτι μὲν ὖν παντελῶς ἀμήχανον αὖδ προσδυχῆς ἀρετῇ συζῆν, καὶ μετὰ ταύτης πορδεῶαι τ βίον, οἶμαι δῆλον ἅπασιν εἶναι· πῶς γὰρ αὖ τις ἀρετῆ ἀσκήσειε, μὴ προσιὼν καὶ προσίπτων σωμεχῶς τῷ ταύτης χορηγῷ καὶ δοτῆρι; πῶς δὲ αὖ τις ἐπιθυμήσειεν εἶναι σώφρων καὶ δίκαιος, μὴ ὁμιλῶν ἡδέως τῷ ταῦτά τε & πλείω τύτων ἅπαντι παρ' ἡμῶν; Βύλομαι δὲ ἐπιδεῖξαι διὰ βραχέων, ὅτι κἂν ἁμαρτημάτων γέμοντας αἱ προσδυχαὶ λάβωσιν ἡμᾶς, ταχέως ἀποκαθαίρυσι. Καί τοι τί μεῖζον γένοιτ' αὖ προσδυχῆς, ἢ θειότερον, ὅτ' αὖ ἀλεξιφάρ-

μα-

μακον φαγῆ τι ἂν τοῖς τὰς ψυχὰς νοσοῦσιν; ἀκοῦσον παρὼν τοὺς Νινευῖται φαίνονται διὰ προσευχῆς ἀναλυσάμενοι τὰς πολλὰς πρὸς Θεὸν ἁμαρτίας· ἅμα τε γὰρ ἔλαβεν αὐτοὺς ἡ προσευχὴ, καὶ δικαίους ἐποίησε, καὶ πόλιν εὐθυμουμένην ἀκολασίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ παρανόμῳ βίῳ συζῆν, ἐπανώρθωσεν ὀξέως, παλαιᾶς σωφροσύνης μεῖζον ἐπισύσασα, τῷ Οὐρανίων νόμων πλήρη πεποιηκυῖα τὴν πόλιν, σωσεφελκομένη μεθ' ἑαυτῆς καὶ σωφροσύνην, καὶ φιλανθρωπίαν, καὶ πραότητα, καὶ πρόνοιαν πτωχῶν. Ὁ γὰρ αὐτὸς χωρεῖ τόπων ἐνδιαιτᾶσθαι ψυχὴ, ἀλλ' εἰς ἣν ἂν οἰκήσῃ διανοίαν, πλήρη ποιεῖ δικαιοσύνης πάσης, παιδοτριβοῦσα πρὸς ἀρετὴν, καὶ κακίαν ἐξορίζουσα. Καὶ δὴ καὶ ὅτε εἴτις εἰσῆλθεν εἰς Νινευῖ τὴν πόλιν, καὶ πρότερον αὐτὴν ἀκριβῶς ἐπισάμενος, ὡς ἂν ἐπέγνω τὴν πόλιν· ὅπως ἐξαίφνης ἀπὸ τοῦ φαυλοτέρου βίου πρὸς εὐσέβειαν μετεπήδησεν· ὥσπερ γὰρ γυναῖκα πτωχὴν, ῥάκια φέρουσαν, μετὰ ταῦτά τις χρυσοῖς ἱματίοις κεκοσμημένην ἰδὼν, οὐκ ἂν ἐπιγνοίη τὸ γυναῖον, ὅπως ὁ τὴν πόλιν ἐκείνην εἰδὼς πτωχεύουσαν πρότερον, καὶ τῷ Πνευματικῶν ἔρημον οὖσαν θησαυρῶν, ἠγνόησεν ἂν εἴ τις εἴη πόλις, ἣν τοσοῦτον ἴσχυσεν εὐχὴ, μεταβαλοῦσα καὶ τρόπον καὶ βίον, πρὸς ἀρετὴν ἐπαναγαγεῖν. Καὶ γυνὴ δέ τις ἐν ἀκολασίᾳ καὶ πορνείᾳ πάντα βεβιωκυῖα τὸν χρόνον, ἅμα τε προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ σωτηρίας ἔτυχεν. Οὐ τοίνυν ἀποκαθαίρει μόνον ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ κινδύνους ἀποκρύπτει μεγάλους· ὁ γέ τοι βασιλεὺς ὁμοῦ τε καὶ Προφήτης ὁ θαυμάσιος Δαβὶδ, τοὺς πολλοὺς, καὶ χαλεποὺς πολέμους τῇ προσευχῇ διέφυγε, τοῦτο μόνον τὸ ὅπλον τῆς στρατιᾶς προβαλλόμενος, καὶ παρέχων τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις καθ' ἡσυχίαν καὶ ἄδειαν ἀπολαύειν τὴν νίκης· ὡς οἱ μὲν ἄλλοι βασιλεῖς, ἐν τῇ τῷ στρατηγῶν ἐμπειρίᾳ καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τοξόταις καὶ ὁπλίταις καὶ ἱππεῦσι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας εἶχον· ὁ δὲ μέγας Δαβὶδ τὴν Ἁγίαις δυνάμεσι τὴν στρατιὰν ἐτείχιζεν, ὁ βλέπων εἰς ὄφρυν στρατηγῶν καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων, οὐδὲ χήματα συλλέγων, οὐδὲ ὅπλα κατασκευάζων, ἀλλὰ τὴν θείαν παν-

πλίαν ἐξ Οὐρανῦ καταφέρων· παυοπλία γὰρ ὡς ἀληθῶς Οὐρανίος, ἡ θεία προσδυχὴ, ἡ μόνη δυνάται φυλάττειν βεβαίως τὰς δεδωκότας ἑαυτὰς τῷ Θεῷ· ἡ μὲν γὰρ τῷ ὁπλίτῃ ἰσχύν τε καὶ ἐπιτήμιον, καὶ τοξότῃ ἐμπειρίαν, καὶ προδοσίαν πολλάκις ὑποφαίνει μάταιον καὶ βλέμματα πολεμικὰ, καὶ αὐτιπάλων δύψυχίαν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις· προσδυχὴ δὲ ἄμαχον ὅπλον καὶ ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ὁμοίως μὲν στρατιώτῃ σῶν, ὁμοίως δὲ πολλὰς ἀποχρωμένη μυριάδας· ἐπεὶ καὶ Δαβὶδ ὁ θαυμάσιος ἡ Γολιὰδ ἐκεῖνον, ὥσπερ δαίμονά τινα φοβερὸν ἐπερχόμενον, οὐχ ὅπλοις ἐδὲ ξίφεσιν, ἀλλὰ δύχαις κατέβαλεν· ὅπως ἰσχυρὰν μὲν βασιλεῦσιν ἐν μάχαις ὅπλον ἡ προσδυχὴ, ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἡμῖν πρὸς δαίμονας· ὅπως καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας περιγίνεται τῷ πολέμῳ τῷ Περσῶν, στρατιὰν μὲν οὐχ ὁπλίσας, δύχας δὲ μόνας αὐτισήσας τῷ πλήθει τῷ αὐτιπάλων· ὅπως καὶ θάνατον διέφυγε μετὰ τὴν προσηκούσης δι' λαβείας τῷ Θεῷ προαιρέσεων, καὶ ἡ προσευχὴ μόνη δέδωκεν αὐαβιῶναι τῷ βασιλεῖ· καὶ μήν γε ὅτι ψυχῆς ἁμαρτίαν ἡ προσευχὴ ῥᾳδίως ἀποκαθαίρει, διδάσκει ἡμᾶς ὁ τελώνης, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τυχεῖν ἀφέσεως, καὶ τυχών· διδάσκει δὲ καὶ ὁ λεπρὸς, ἅμα τε προαιρέσεων τῷ Θεῷ, καὶ καθαρθεὶς δι' ἑαυτοῦ· εἰ δὲ σῶμα διεφθαρμένον ὁ Θεὸς ὀξέως ἰάσατο, πολλῷ μᾶλλον ψυχῆς νενοσηκυίας θεραπεύσει φιλανθρώπως· ὅσῳ γὰρ τιμιωτέρα τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, τοσούτῳ μᾶλλον εἰκὸς περὶ ταύτης πλείονα σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι τὸν Θεόν. Καὶ μυρία ἄν τις ἔχοι λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινὰ, εἰ πάντας ἐξαριθμεῖσθαι βούλοιτο τοὺς διὰ προσδυχῆς σεσωσμένους· ἴσως δέ τις τῶν ῥαθυμοτέρων, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἐπιμελῶς προσδύχεσθαι καὶ σπουδαίως, ἐκεῖνα τὰ ῥήματα φήσειεν ἂν εἰρῆκέναι τὸν Θεὸν, ὡς, Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς· ἐγὼ δὲ, εἰ μόνῳ ἐξαρκεῖν πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τὴν προσδυχὴν ἐνόμιζον, εἰκότως ἄν τις τούτοις ἐκέχρητο τοῖς λόγοις· ἐπεὶ δὲ κεφάλαιον

εἶναι

εἶναι ἀγαθῶν τ̀ προσδυχλώ φημι, Ϛ κριπίδα χ̀ ῥίζαν τ̃ λυσιτελοῦντος βίυ, μηδεὶς ἐπὶ προφάσει ῥαθυμίας, ἐκείνοις κεχρήσθω τοῖς λόγοις· οὐδὲ γὰρ σωφροσυνὴ μόνη δύαται σῴζειν αὐδ τ̀ ἄλλων ἀγαθῶν, οὐδὲ πρόνοια πτωχῶν, οὐδὲ χρησότης, οὐδὲ ἄλλο τι τ̀ τοιούτων, ἀλλὰ δεῖ πάντα συνδραμεῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς. προσδυχὴ δὲ ὥσπερ ῥίζα Ϛ κριπὶς ὑπόκειται· καὶ ὥσπερ πλοῖον χ̀ εἰκία τὰ κάτωθεν ἰσχυρὰ ποιεῖ χ̀ συνέχει, οὕτω τ̀ ἡμέτερον βίον αἱ προσευχαὶ συγκρατοῦσιν· ἄνευ δὲ ταύτης οὐδὲν αὖ ἡμῖν ἀγαθὸν οὐδὲ σωτήριον γένοιτο· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔγκειται συνεχῶς ἡμῖν διακελευόμενος, χ̀ λέγων, τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν δυχαριστίᾳ· χ̀ ἀλλαχοῦ, Ἀδιαλείπτως προσδύχεσθε, φησὶν, ἐν παντὶ δυχαριστοῦντες· τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα Θεοῦ· χ̀ ἑτέρωθι πάλιν, προσδύχεσθε ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν Πνεύματι, εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες, ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει χ̀ δεήσει· οὕτω πολλαῖς χ̀ θείαις φωναῖς ἐπὶ προσευχὴν ἡμᾶς ἐκάλει συνεχῶς ὁ τ̀ Ἀποστόλων ἡγεμών· προσήκει τοίνυν ὑπ' ἐκείνου παιδευομένους, μετὰ προσευχῆς πορεύεσθαι τὸν βίον, χ̀ ταύτῃ συνεχῶς τ̀ διάνοιαν ἄρδειν· χρήζομεν γὰρ οἱ πάντες ἀνθρωποι ταύτης ὑχ ἧττον, ἢ τὰ δένδρα τ̀ ὑδάτων· ὅτε γὰρ ἐκεῖνα δύανται ἐνφέρειν τοὺς καρπούς, μὴ πίνοντα διὰ τ̀ ῥιζῶν, ὅτε ἡμεῖς τοῖς πολυτιμήτοις καρποῖς τ̀ς εὐσεβείας δωησόμεθα βρύειν, μὴ τ̀ προσευχαῖς ἀρδόμενοι. Διὸ ὅπερ χρὴ χ̀ τ̃ς κλίνης ἀπαναισαμένους φθάνειν ἀεὶ τὸν ἥλιον τῇ τ̃ Θεοῦ λατρείᾳ, χ̀ ξαπίζης ἀπομένους, χ̀ καθύδειν μέλλοντας· μᾶλλον δὲ χ̀ καθ' ἑκάστην ὥραν, μίαν δυχὴν τῷ Θεῷ προσφέροντας, ἴσον τῇ ἡμέρᾳ δρόμον ἔχοντας· ἐνδέ γε τῇ τ̃ χειμῶνος ὥρᾳ, χ̀ τ̀ νυκτὸς τὸ πλεῖστον μέρος εἰς προσδυχὰς ἀναλίσκοντας, χ̀ τὰ γόνατα κάμπτοντας συὶ πολλῷ τῷ φόβῳ τῇ δεήσει προσέχοντας, μακαρίζοντας ἑαυτοὺς ἐπὶ τῇ τ̃ Θεοῦ λατρείᾳ. εἰ πέ μοι, πῶς ὄψει τὸν ἥλιον, μὴ προσκυνήσας τ̀ πέμποντα τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς γλυκύτατον φῶς; πῶς ἀπολαύσεις

ξαπίζης, μὴ προσκυνήσας τὸν τοσούτων ἀγαθῶν δοτῆρα ⸂καὶ⸃ χορηγόν; μετὰ ποίας ἐλπίδος ἐπὶ ⸂τὴν⸃ νυκτὸς ἧξεις καιρόν; ποίοις προσδοκᾷς ὀνείρασιν ὁμιλῆσαι, μὴ τειχίσας σαυτὸν προσευχαῖς, ἀλλ᾽ ἀφύλακτος ἐπὶ τὸν ὕπνον ἐλθών; ⸂καὶ⸃ ἀκαταφρόνητος ⸂καὶ⸃ ἀάλωτος τοῖς πονηροτάτοις δαίμοσιν ἔσῃ, οἳ περιέρχονται συνεχῶς καιροφυλακτοῦντες ἡμᾶς, τίνα λαβόντες γυμνὸν προσευχῆς ἁρπάσαιεν ἐξέως· ἂν μὲν ἴδωσιν ἡμᾶς πεφραγμένους ⸂τῇ⸃ προσευχαῖς, ἀποπηδῶσιν ἀθέως, ὥσπερ λῃσταὶ ⸂καὶ⸃ κακοῦργοι, πρὸς τῇ κεφαλῇ τὸ στρατιώτου ξίφος ὁρῶντες κρεμάμενον· ἂν δ᾽ ἄρα συμβῇ τινα γυμνὸν εἶναι προσευχῆς, ἕτος ἀνάσασος ὑπὸ τῶν δαιμόνων φέρεται, εἰς ἁμαρτίας ὠθούμενος ⸂καὶ⸃ συμφορὰς ⸂καὶ⸃ κακά. Ταῦτα δεῖ πάντα φοβουμένους ἡμᾶς, προσευχαῖς ⸂καὶ⸃ ὕμνοις ἀεὶ τειχίζειν ἑαυτούς, ἵνα πάντας ὁ Θεὸς ἐλεήσας, ἀξίους ἀπεργάσηται ⸂τῆς⸃ Οὐρανῶν βασιλείας διὰ ⸂τοῦ⸃ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, ᾧ ἡ δόξα, ⸂καὶ⸃ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ ΕἸΣ ΕΥ̓ΤΡΌΠΙΟΝ

Εὐνοῦχον Πατείκιον ⸂καὶ⸃ Υ̓πατον.

Τ᾽ΕῚ μὲν, μάλιστα δὲ νῦν εὔκαιρον εἰπεῖν. ματαιότης ματαιοτήτων, ⸂καὶ⸃ πάντα ματαιότης· τοῦ νῦν ἡ λαμπρὰ τῆς ὑπατείας περιβολή; τοῦ δὲ αἱ φαιδραὶ λαμπάδες; τοῦ δὲ οἱ κρότοι ⸂καὶ⸃ οἱ χοροὶ ⸂καὶ⸃ αἱ θαλίαι ⸂καὶ⸃ αἱ πανηγύρεις; τοῦ οἱ στέφανοι ⸂καὶ⸃ τὰ παραπετάσματα; τοῦ ὁ τῆς πόλεως θόρυβος, ⸂καὶ⸃ αἱ σὺν ἱπποδρομίαις ἀφημίαι, ⸂καὶ⸃ τῶν θεατῶν αἱ κολακεῖαι; πάντα ἐκείνα οἴχεται· ⸂καὶ⸃ ἄνεμος πνεύσας ἀθρόον τὰ μὲν φύλλα κατέβαλε, γυμνὸν δὲ ἡμῖν τὸ δένδρον ἔδειξε, ⸂καὶ⸃ ἀπὸ τῆς ῥίζης αὐτῆς σαλευόμενον λοιπόν· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος γέγονε προσβολὴ, ὡς ⸂καὶ⸃ πρόῤῥιζον ἀπειλεῖν ἀνάστᾳν, ⸂καὶ⸃ αὐτὰ διασαλεύεται τοῦ

δένδρου

δενδρα τὰ νεῦρα· πᾶ νυῦ οἱ πεπλασμένοι φίλοι; πᾶ τὰ συμπόσια, & τὰ δεῖπνα; πᾶ ὁ τῆς παρασίτων ἐσμὸς, καὶ ὁ δι' ὅλης ἡμέρας ἐγχεόμενος ἄκρατος, καὶ αἱ ποικίλαι τῆς μαγείρων τέχναι, καὶ οἱ τὰ δυνασείας θεραπδυταὶ, οἱ πάντα πρὸς χάριν ποιοῦντες καὶ λέγοντες; νυὺξ ἰὼ πάντα ἐκεῖνα, καὶ ὄναρ, καὶ ἡμέρας γινομένης, ἠφανίσθη· αὖθη ἰὼ ἐκεῖνα, & παρελθόντος τὸ ἔαρος, ἅπαντα κατεμαράνθη· σκιὰ ἰὼ, καὶ παρέδραμε· καπνὸς ἰὼ, καὶ διελύθη. πομφόλυγες ἦσαν, καὶ διερράγησαν· ἀράχνη ἰὼ, καὶ διεσπάθη. Διὸ ταύτῃ τὰ πνευματικὰ ῥῆσιν ἐπάδωμεν συνεχῶς ἐπιλέγοντες· ματαιότης ματαιοτήτων, καὶ πάντα ματαιότης· ταύτῃ γὰρ τὰ ῥῆσιν καὶ ἐν τοίχοις, καὶ ἐν ἱματίοις, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν οἰκίᾳ, & ἐν ὁδοῖς, & ἐν θύραις, & ἐν εἰσόδοις, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῷ ἑκάστῃ συνειδότι συνεχῶς ἐγγεγράφθαι δεῖ, καὶ διαπαντὸς αὐτὰ μελετᾶν, ἐπειδὴ ἡ τῆς πραγμάτων ἀπάτη, & τὰ πρόσωπεῖα, καὶ ἡ ὑπόκρισις, ἀλήθεια παρὰ τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκεῖ· ταύτῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἐν δείπνῳ, καὶ ἐν ἀείσῳ, καὶ ἐν συλλόγοις ἐπιλέγειν ἕκαστον τῷ πλησίον ἐχρῆν, καὶ παρὰ τὸ πλησίον ἀκούειν, ὅτι ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. Οὐκ ἔλεγόν σοι συνεχῶς, ὅτι δραπέτης ὁ πλοῦτός ἐστι καὶ οἰκέτης; σὺ δὲ οὐκ ἐβούλου πείθεσθαι· ἰδοὺ ἐκ τῶν πραγμάτων ἔδειξεν ἡ πεῖρα, ὅτι οὐ δραπέτης μόνον, οὐδὲ ἀγνώμων, ἀλλὰ καὶ αὐθροφόνος· ἵνα γάρ σε ζῆμειν νυῦ καὶ δεδοικέναι παρεσκεύασεν· οὐκ ἔλεγόν σοι, ἰωΐκα συνεχῶς ἐπετίμας μοι λέγοντι τ' ἀληθῆ, ὅτι ἐγώ σε φιλῶ μᾶλλον τῶν κολακευόντων; ἐγὼ ὁ ἐλέγχων πλέον κήδομαι τῶν χαριζομένων; οὐ προσέτι θλιβῶ τοῖς ῥήμασι τούτοις, ὅτι ἀξιοπιστότερα ζαύματα φίλων, ὑπὲρ ἐκούσια φιλήματα ἐχθρῶν; εἰ τῶν ἐμῶν ἰωΐχυ ζαυμάτων, οὐκ ἄν σοι τὰ φιλήματα ἐκείνων τὸν θάνατον τοῦτον ἔτεκον· τὰ γὰρ ἐμὰ ζαύματα ὑγείαν ἐργάζεται, τὰ δὲ ἐκείνων φιλήματα νόσον αἰώνιον κατεσκεύασε· πᾶ νυῦ οἱ οἰνοχόοι; πᾶ δὲ οἱ σοβοῦντες ἐπὶ τὰ ἀγορᾶς, καὶ μυρία παρὰ πᾶσιν ἐγκώμια λέγοντες; ἐδραπέτευσαν, ἠρνήσαντο τὸν φι-

φιλίαν, ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς διὰ τῆς σῆς ἀγωνίας πορίζουσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως· ἀλλὰ κἂν τότε δυσχεραίνοντός σου οὐκ ἀπεπηδῶμεν, κἂν νῦν πεσόντα περιστέλλομεν καὶ θεραπεύομεν· καὶ ἡμῖν πολεμηθεῖσα Ἐκκλησία παρὰ σοῦ, τοὺς κόλπους ἥπλωσε, καὶ ἐπεδέξατο· τὰ δὲ θεραπευθέντα θέατρα, ὑπὲρ ὧν πολλάκις φῶς ἡμᾶς ἠγανάκτει, πρόδωκε καὶ ἀπώλεσεν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐπαυσάμεθα ἀεὶ λέγοντες· τί ταῦτα ποιεῖς; ἐκβακχεύεις τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ κατὰ κρημνῶν σαυτὸν φέρεις, καὶ παρέξεχες ἅπαντα. καὶ αἱ μὲν ἱπποδρομίαι, τὸν πλοῦτον σου ἀναλώσασαι, τὸ ξίφος ἠκόνησαν· ἡ δὲ Ἐκκλησία ἡ τὸ ὀργῆς τῆς σῆς ἀπολαύσασα τῆς ἀκαίρου, παντα χοῦ παραξέχει, τῷ δικτύων σε ἐξαρπάσαι βυλομένη. Καὶ ταῦτα λέγω νῦν, οὐκ ἐπεμβαίνων τῷ πεπτωκότι, ἀλλὰ τοὺς ἑστῶτας ἀσφαλεστέρους ποιῆσαι βυλόμενος· οὐκ ἀναξαίνων τὰ ἕλκη τῶν τετρωμένων, ἀλλὰ τοὺς μηδέπω τετρωμένους ἐν ὑγιείᾳ διατηρῆσαι ἀσφαλῶς· οὐ καταπορτίζων τὸν κλυδωνιζόμενον, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ὑγείας πλέοντας παιδεύων, ὡς μὴ γενέσθαι ὑποβρυχίους. πῶς δ' ἂν τοῦτο γένοιτο; εἰ τὰς μεταβολὰς τῶν ἀνθρωπίνων ἐννοώμεθα πραγμάτων, ἐγὼ γὰρ οὔτος εἰ ἔδεισε μεταβολήν, οὐκ ἂν ὑπέμεινε μεταβολήν· ἀλλ' ἐπείπερ οὗτος ὅτε οἴκοθεν, ὅτε παρ' ἑτέρων ἐγένετο βελτίων, ὑμεῖς γοῦν οἱ κομῶντες τὸν πλοῦτον, ἀπὸ τούτου κερδαίνετε συμφοράς· ὁδὸς γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀθετέστερον. Διόπερ οἷον ἂν εἴποι τις ὄνομα τῆς ἀτελείας αὐτῶν, ἔλαττον τῆς ἀληθείας ἐρεῖ, κἂν καπνὸν αὐτὰς, κἂν χόρτον, κἂν ὄναρ, κἂν ἄνθη ἐαρινά, κἂν ὅ, τι οὖν ὀνομάσῃ· ὕπως ἐστὶν ἐπίκηρα, καὶ τῶν ὁδῶν ὄντων ὁδαμινώτερα. Ὅτι δὲ μετὰ τῆς ἀθενείας, καὶ πολὺ ἔχει τὸ ἀπόκρημνον, δῆλον ἐντεῦθεν· τίς γὰρ πώποτε γέγονεν ὑψηλότερος; ὃ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην παρῆλθε τῷ πλούτῳ; ὃ τοὺς αὐτὰς τῶν ἀξιωμάτων ἀνέβη τοὺς κορυφαίους; οὐχὶ πάντες αὐτὸν ἔτρεμον, καὶ ἐδεδοίκεισαν; ἀλλ' ἰδοὺ γέγονε καὶ δεσμωτῶν ἀθλιώτερος, καὶ οἰκετῶν ἐλεεινότερος, καὶ λιμῷ πικρῶν πτωχῶν ἐνδεέστερος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ξί-

φη βλέπων ἱκονημένα, καὶ βάραθρον, καὶ δημίους, καὶ τὸν ἐπὶ θανάτου ἀπαγωγὸν· καὶ οὐδὲ εἴποτε γέγονεν ἐπὶ τὴν ἡδονῆς ὁδὸν ἐκείνης, οὐδὲ αὐτῆς αἰσθάνεται τὸ ἀκτῖνος· ἀλλ' ὡς μεσημβρίᾳ μέσῃ, καθάπερ ὑπὸ πυκνοτάτῃ νυκτὶ περιεσοχισμένος, ὕπωτας ὄψεις πεπήρωται· μᾶλλον δὲ ὅσα αὖ φιλονεικήσωμεν, οὐ δυνησόμεθα τῷ λόγῳ παρασῆσαι τὸ πάθος, ὅπερ ὑπομένειν αὐτὸν εἰκὸς, καθ' ἑκάστην ὥραν ἀποκτείνεσθαι προσδοκῶντα· ἀλλὰ γὰρ τί δεῖ τῷ λόγῳ τὰ παρ' ἡμῶν, αὐτὰ ταῦτα καθάπερ ἐν εἰκόνι σαφῶς ὑπογράψαντος ἡμῖν; τὴν γὰρ προτερκίαν ὅτε ἐπ' αὐτὸν ἦλθον ἐκ τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, πρὸς βίαν ἀφελκύσαι βουλόμενοι, καὶ τοῖς σκύλοσι προσέδραμε τοῖς ἱεροῖς· καὶ τὰ μὲν πρόσωπον αὐτοῦ ὠχρὸν, πελιδνὸν, καὶ πανταχοῦ νεκρωθέντος ὁρᾶν ἄμεινον διακείμενον· κτύπος δὲ τῶν ὀδόντων, καὶ πάταγος, καὶ ῥόμος παντὸς τοῦ σώματος, καὶ φωνὴ διακοπτομένη, καὶ γλῶττα διαλυομένη, καὶ χῦμα τοιοῦτον, οἷον εἰκὸς τὸν λιθίνων ἔχειν ψυχήν. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐκ ὀνειδίζων, οὐδὲ ἐπεμβαίνων αὐτοῦ τῇ συμφορᾷ, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν διάνοιαν μαλάξαι βουλόμενος, καὶ εἰς ἔλεον ἐπισπάσασθαι, καὶ πεῖσαι ἀρκεσθῆναι τῇ τιμωρίᾳ τῇ γεγενημένῃ. Ἐπειδὴ γάρ εἰσι πολλοὶ παρ' ἡμῖν ἀπάνθρωποι, ὥστε ὁμοίως καὶ ἡμῖν ἐγκαλεῖν, ὅτι αὐτὸν ἐδεξάμεθα τῷ βήματι, τὸ ἄοργον αὐτῷ τοῖς δικηγήμασι μαλάξαι βουλόμενος, ἐκπομπεύω τὰ τούτου πάθη. τίνος γὰρ οὕνεκεν ἀγανακτεῖς, εἰπέμοι, ἀγαπητέ; ὅτι, φησὶν, εἰς Ἐκκλησίαν κατέφυγεν ὁ πολεμήσας αὐτῷ διηνεκῶς· διὰ τοῦτο μὲν οὖν μάλιστα δοξάζειν ἔχω τὸν θεὸν, ὅτι ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν τοσαύτῃ καταφυγῆναι ἀνάγκῃ, ὥστε καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν φιλανθρωπίαν μαθεῖν· τὴν δύναμιν μὲν, ἀφ' ὧν τοσαύτην ὑπέμεινε μεταβολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην πολέμων· τὴν φιλανθρωπίαν δὲ, ἐξ ὧν πολεμηθεῖσα νῦν τὴν ἀσπίδα προβάλλεται, καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας ἐδέξατο τὰς αὐτῆς, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ κατέστησεν, οὐ μνησικακήσασα ὑπὲρ τῆς ἔμπροσθεν ὕβρεως, ἀλλὰ τὰς κόλπους αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀπλώσασα τὴν φιλοστοργίας. Τοῦτο γὰρ ἔστι παν-

παντὸς λαμπρότερον, τῦτο νίκη περιφανὴς, τῦτο Ἕλλησας ἐν-
ξέπει, τῦτο καὶ Ἰεδαίες καταισχύει, τῦτο φαιδρὸν αὐτῆς τὸ πρό-
σωπον δείκνυσιν· ὅτι δὲ πολέμιον αἰχμάλωτον λαβῦσα, φείδε-
ται, καὶ πάντων αὐτὴ ἐν ἐρημίᾳ παειδόντων, μόνη καθάπερ μή-
τηρ φιλόστοργος, ὑπὸ τὰ παραπετάσματα αὐτὴ ἔκρυψε, καὶ πρὸς
βασιλικὴν ὀργὴν ἔστη, πρὸς δήμου θυμὸν, καὶ πρὸς μῖσος ἀφόρη-
τον· τῦτο τῷ θυτιαστηρίῳ κόσμος· ποῖος κόσμος, φησὶ, τὸ τὴν
ἐναγῆ καὶ πλεονέκτιν καὶ ἅρπαγα ἅπτεσθαι τῦ θυσιαστηρίυ; μὴ
λέγε ταῦτα· ἐπειδὴ καὶ ἡ πόρνη ἥψατο τῶν ποδῶν τῦ Χῦ, ἡ σφό-
δρα ἐναγὴς καὶ ἀκάθαρτος· καὶ διὰ τῦτο ἔγκλημα τῷ Ἰησῦ τὸ γενό-
μενον, ἀλλὰ θαῦμα καὶ ὕμνος μέγας· ἡ γὰρ τὸ καθαρὸν ἔβλα-
πτεν ἡ ἀκάθαρτος, ἀλλὰ τῷ ἐναγῆ πόρνῃ ὁ καθαρὸς καὶ ἄμω-
μος διὰ τὴν ἁφὴν καθαρὰν εἰργάσατο· μὴ δὴ μνησικακήσῃς ὦ ἄν-
θρωπε ἐκείνῃ οἰκέται ἐσμὲν τῦ ἐσταυρωμένυ, καὶ λέγοντος, ἄφες
αὐτοῖς, ἡ γὰρ οἴδασι τί ποιῦσιν· ἀλλ' ἀπειτείχισέ, φησὶ, τῖχι
ἐνταῦθα καταφυγῖ γράμμασι καὶ νόμοις ἐμφόροις· ἀλλ' ἰδὲ διὰ
τῶν ἔργων ἔμαθεν, ὅπερ ἐποίησε, καὶ τὸν νόμον ἔλυσε πρῶτος
αὐτὸς, δι' ὧν ἔπαθε, καὶ γέγονε τὸ οἰκυμένης θέατρον, καὶ σιγῶν
ἐντεῦθεν ἀφίησι φωνῖ ἅπασι παραινῶν, μὴ ποιεῖτε τοιαῦτα,
ἵνα μὴ πάθητε τοιαῦτα· διδάσκαλος ἀνέφανη διὰ τὴν συμφοράς·
καὶ λαμπηδόνα μεγάλην ἀφίησι τὸ θυσιαστήριον, νῦν φοβερὸν
μάλιστα καὶ ἐκ τῦτο φαινόμενον, ὅτι τὸ λέοντα δεδεμένον ἔχει·
ἐπεὶ καὶ βασιλικῇ εἰκόνι μέγας γένοιτο κόσμος, ἂν ὅταν ἐπὶ τῦ
θρόνυ κάθηται πορφυρίδα περιβεβλημένος, καὶ διάδημα περι-
κείμενος ὁ βασιλεὺς μόνον· ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ τῶν ποδὶ τῷ βα-
σιλικῷ βάρβαροι τῶν χειρῶν ὀπίσω δεδεμένοι, κάτω τὰς κεφα-
λὰς νεύωσι κείμενοι· καὶ ὅτι τὸ πιθανότητι κέχρηται λόγων, ὑμεῖς
μάρτυρες τῆς σπυδῆς καὶ τὸ σωφρομῆς· καὶ γὰρ λαμπρὸν ἡμῖν τὸ
θέατρον σήμερον, καὶ φαιδρὸς ὁ σύλλογος, καὶ ὅσον ἐν τῷ Πάσχα
τῷ ἱερῷ δῆμον εἶδον ξυναγόμενον, τοσῦτον ὁρῶ καὶ ἐνταῦθα νυνὶ
καὶ ἄτω σιγῶν πάντας ἐκάλεσε, σάλπιγγος λαμπροτέραν φωνὴν

διὰ

διὰ τῶν πραγμάτων ἀφεὶς· καὶ παρθένοι θαλάμους, καὶ γυναῖκες γυναικῶνας, καὶ ἄνδρες τὰ ἀγοραῖα κενώσαντες, πάντες ἐνταῦθα συνεδράμετε, ἵνα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἴδητε ἐλεγχομένην, καὶ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων τὸ ἐπίκηρον ἀπογυμνούμενον, καὶ τὴν πορνικὴν ὄψιν τῆς χθὲς καὶ πρώην φανερὸν ἀπολάμπουσαν· καὶ γὰρ τοιοῦτον ἡ δύπραγία ἡ ἀπὸ τῆς πλουτεξιῶν, παντὸς γραϊδίου ῥυτίδας ἔχοντος αἰσχροτέρα φαινομένη, καθάπερ σπογγιᾷ τινι τῇ μεταβολῇ τὰ ἐπιτρίμματα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ἐκμάξασα· τοιαύτη γὰρ ἡ δυσημερίας ταύτης ἡ ἰσχύς· καὶ φανερὸν καὶ περιφανῆ, πάντων ἐποίησεν εὐτελέστερον φαίνεσθαι νῦν. κἂν πλούσιος εἰσέλθῃ, μεγάλα κερδαίνει· ὁρῶν γὰρ ἐκ τοσαύτης κορυφῆς κατενεχθέντα τὸν σείοντα τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ σωτῆρα λιμένα, καὶ λαγωὸς καὶ βατράχου δειλότερον γεγενημένον, καὶ χωρὶς δεσμῶν τῷ κίονι τούτῳ προσηλωμένον, καὶ αὐτὶ ἀλύσεως τῷ φόβῳ περισφιγγόμενον, καὶ δεδοικότα, καὶ ξέμοντα, κατασέλλει τὴν φλεγμονὴν, καθαιροῖ τὸ φύσημα, καὶ φιλοσοφήσας ἃ χρὴ περὶ τῆς ἀνθρωπίνων φιλοσοφεῖν, ὅτως ἄπεισιν, ἃ διὰ ῥημάτων λέγουσιν αἱ γραφαὶ, ταῦτα διὰ τῶν πραγμάτων μανθάνων· ὅτι πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· καὶ ὁ χόρτος ἐξηράνθη, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν· οἷον, ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται· ὅτι ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Πάλιν ὁ πένης εἰσελθὼν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ταύτην ἰδὼν, οὐκ ἐξυβριστελίζει ἑαυτὸν, οὐδὲ ὀδυνᾶται διὰ τὴν πενίαν· ἀλλὰ καὶ χαίρειν οἶδε τῇ πενίᾳ, ὅτι χωρίον αὐτῷ γέγονεν ἄσυλον, καὶ λιμὴν ἀκύμαντος, καὶ τεῖχος ἀσφαλές· καὶ πολλάκις αὖ ἔλοιτο ταῦτα ὁρῶν, μένειν ἔνθα ἐστὶν, ἢ πρὸς βραχὺ τὰ πάντων λαβὼν, ὕστερον καὶ ὑπὲρ αἵματος κινδυνεύειν ἑαυτῷ. ὁρᾷς ὡς ὁ μικρὸν κέρδος γέγονε καὶ πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ταπεινοῖς, καὶ ὑψηλοῖς, καὶ δούλοις, καὶ ἐλευθέροις ἀπὸ τοῦ ἐνταῦθα τάφου καταφυγῆς; ὁρᾷς πῶς ἕκαστος φάρμακα λαβὼν ἐντεῦθεν ἄπεισιν, ἀπὸ τοῦ ὄψεως ταύτης μόνης θεραπευόμενος;

ἆρα

ἆρα ἐμάλαξα ὑμῶν τὸ πάθος, καὶ ἐξέβαλον ὀργήν; ἆρα ἔσβεσα τὴν ἀπανθρωπίαν; ἆρα εἰς συμπάθειαν ἤγαγον; σφέδρα ἔγωγε οἶμαι, καὶ δηλοῖ τὰ πρόσωπα, καὶ αἱ τῶν δακρύων πηγαί· ἐπεὶ ἂν ὑμῖν ἡ πέτρα γένοιτο βαθύγειος, καὶ λιπαρὰ χώρα, φέρει δὴ καὶ καρπὸν ἐλεημοσύνης βλαστήσαντες, καὶ τὰ σάκχινα κομῶντα τὰ συμπαθείας ἐπιδειξάμενοι, προσπέσωμεν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δὲ παρακαλέσωμεν τὸν φιλάνθρωπον θεὸν, μαλάξαι τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπαλὴν αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν καρδίαν; ὥστε ὁλόκληρον ἡμῖν δοῦναι τὸν χάριν· καὶ ἤδη μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἧς οὗτος κατέφυγεν ἐνταῦθα, ἡ μικρὰ γέγονεν ἡ μεταβολή· ἐπειδὴ γὰρ ὁ βασιλεὺς ἔγνω, ὅτι εἰς τὸ ἄσυλον τοῦτο χωρίον κατέδραμε, τὴν στρατοπέδου παρόντος, καὶ προξωμοσίαν ὑπὲρ τῆς αὐτῷ πεπλημμεληκότος, καὶ εἰς σφαγὴν αὐτὸν αἰτοῦντος, μακρὸν ἀπέτεινε λόγον, τὸν στρατιωτικὸν καταστέλλων θυμόν, ἀξιῶν μὴ τὰ ἁμαρτήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴτι αὐτῷ γέγονε κατόρθωμα, καὶ τοῦτο λογίζεσθαι, καὶ τοῖς μὲν εἰδέναι χάριν ὁμολογῶν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἑτέρως ἐχόντων ὡς ἀνθρώπῳ συγγινώσκων· ὡς δὲ ἐπέκειντο πάλιν εἰς ἐκδίκησιν τῆς ὕβρεως βασιλέως, βοῶντες, πηδῶντες, θανάτου μεμνημένοι, καὶ τὰ δόρατα σείοντες, πηγὰς λοιπὸν ἀφεὶς δακρύων ἀπὸ τῶν ἡμερωτάτων ὀφθαλμῶν, καὶ ἀναμνήσας τὴν ἱερᾶς τραπέζης, εἰς ἣν κατέφυγεν, ὅπως τὴν ὀργὴν κατέπαυσε πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τὰ παρ' ἑαυτῶν προθῶμεν. τίνος γὰρ ἂν ἦτε συγγνώμης ἄξιοι, εἰ τὴν βασιλέως τὴν ὕβρισμένην μὴ μνησικακοῦντος, ὑμεῖς οἱ μηδὲν τοιοῦτον παθόντες τοσαύτην ὀργὴν ἐπιδείξησθε; πῶς δὲ τὴν θεᾶς τοῦτο λυθέντος, ὑμεῖς μνησικακεῖσθε, καὶ τὴν δίκην ἐρεῖτε ἐκείνην, δι' ἧς κελευόμεθα λέγειν, ἄφες ἡμῖν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, τὴν ὑμῶν ὀφειλέτην ἀπαιτοῦντες δίκην; ἠδίκησε μεγάλα καὶ ὕβρισεν· καὶ ἡμεῖς οὐ τερῦμεν. ἀλλ' οὐ δικαστηρίου καιρὸς νῦν, ἀλλ' ἐλέους· οὐ δίκης, ἀλλὰ φιλανθρωπίας· οὐκ ἐξετάσεως, ἀλλὰ συγχωρήσεως· οὐ ψήφου καὶ δίκης,

ἀλ-

ἀλλὰ οἴκτου καὶ χάριτος. μὴ τοίνυν φλεγμαινέτω τις, μηδὲ δυσχεραινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον δεηθῶμεν τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, δοῦναι αὐτῷ προθεσμίαν ζωῆς, καὶ τῆς ἀπειλουμένης ἁρπάσαι σφαγῆς, ὥστε αὐτὸν ἀποδύσασθαι τὰ πεπλημμεληκότα. καὶ κοινῇ προσέλθωμεν τῷ φιλανθρώπῳ βασιλεῖ, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ θυσιαστηρίου, ἵνα ἄνδρα τῇ ἁπλότητι τῇ ἱερᾷ χαριώνται παρακαλοῦντες. αὖ τοῦτο ποιήσωμεν, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἀποδέξεται, καὶ ὁ θεὸς πρὸ τοῦ βασιλέως ἐπαινέσεται, καὶ μεγάλων ἡμῖν τῆς φιλανθρωπίας ἀποδώσει τὰ ἀμοιβά. ὥσπερ γὰρ τὸν ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ, οὕτω τὸν ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον προσίεται καὶ φιλεῖ· κἂν μὲν δίκαιος ὁ τοιοῦτος ᾖ, λαμπροτέρους αὐτῷ πλέκει τοὺς στεφάνους· εἰ δὲ ἁμαρτωλός, παραξέχει τὰ ἁμαρτήματα, τὸ πρὸς τὸ ὁμόδουλον συμπαθείας ἀμοιβὴν αὐτῷ ταύτην ἀποδιδούς· ἔλεον γάρ, φησί, θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· καὶ πανταχοῦ τοῦ γραφῶν ὁρᾷς αὐτὸ τοῦτο ἀεὶ ἐπιζητοῦντα, καὶ ταύτην λύσιν τοῦ ἁμαρτημάτων εἶναι λέγοντα. ἵνα τοίνυν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ἵλεων ἐργασόμεθα, ἵνα τὰ ἡμέτερα διαλύσωμεν πλημμελήματα, ἵνα τὴν Ἐκκλησίαν κοσμήσωμεν, ἵνα καὶ βασιλέα ἡμῖν ὁ φιλάνθρωπος ἐπαινέσεται, καθάπερ ἔφθην εἰπών, καὶ ἅπας ὁ δῆμος κροτήσει, καὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὸ φιλάνθρωπον, καὶ ἡμέρου τὴν πόλεως θαυμάσεται, καὶ μαθόντες οἱ πανταχοῦ τῆς γῆς τὰ γενόμενα, κηρύξουσιν ἡμᾶς. ἵνα οὖν ἀπολαύσωμεν τοσούτων ἀγαθῶν, προσπέσωμεν, παρακαλέσωμεν, δεηθῶμεν, ἁρπάσωμεν τὸν κινδύνου τὸν αἰχμάλωτον, τὴν φυγάδα, τὴν ἱκέτιν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τοῦ μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ ΕἸΣ ΤῸΝ ἈΓΙΟΝ Ἀποστολον Παῦλον.

Τί ποτέ ἐστιν ἀνός, καὶ ὅση ἡ φύσεως ἡμετέρας ἡ δυγένεια, καὶ ὅσης ἐστὶ δεικτικὸν ἀρετῆς τουτὶ τὸ ζῶον, ἔδειξε μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ὁ Παῦλος· καὶ νυνὶ ἔσηκεν ἐξ ὧ γέγονε, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐγκαλοῦντας ἡμῶν τῇ κατασκευῇ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ δεσπότου, καὶ προβὲπων ἐπ' ἀρετῇ, καὶ τὰ αἰσχύνοντα τῷ βλασφήμων ἐμφράττων στόματα, καὶ δεικνὺς ὅτι ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ὁ πολὺ τὸ μέσον, ἐὰν ἐθέλωμεν προσέχειν ἑαυτοῖς. ὁ γὰρ ἄλλῳ φύσιν λαχών, οὐδὲ ἄλλον οἰκήσας κόσμον, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ γῇ καὶ χώρᾳ καὶ νόμοις καὶ ἔθεσι βαφείς, πάντας ἀνθρώπους ὑπερηκόντισε, τοὺς ἐξ ὧν γεγόνασιν ἄνθρωποι γενομένους πονηρούς· τί οὖν οἱ λέγοντες, ὅτι δύσκολον ἡ ἀρετὴ, καὶ εὔκολον ἡ κακία; ἵστος γὰρ αὐτιφθέγγεται τούτοις, λέγων. Τὸ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται. Εἰ δὲ αἱ τοιαῦται θλίψεις ἐλαφραὶ, πολλῷ μᾶλλον αἱ οἰκοθεν ἡδοναί. καὶ τοῦτο μόνον ἐστὶν αὐτοῦ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι πειρασίᾳ τῆς προθυμίας οὐδὲ ἠθαύμασε τὸν πόνων τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ ἐπὶ μισθῷ ταύτῃ μετῆλθεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ οὐδὲ μισθῶν προκειμένων, ἀνεχόμεθα τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἱδρώτων· ἐκεῖνος δὲ καὶ χωρὶς τῆς ἐπάθλων αὐτῇ ἠγάπα καὶ ἐφίλει, καὶ τὰ δοκοῦντα αὐτῆς εἶναι κωλύματα μετὰ πάσης ὑπερήλατο τῆς δυκολίας· καὶ οὔτε σώματος ἀσθένειαν, οὐ φραγμάτων πειρᾶσιν, οὐ φύσεως τυραννίδα, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἠτιάσατο. καίτοι καὶ στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἁπάντων τῶν ὄντων ἐπὶ γῆς μείζονα φροντίδα ἐγχειρισθεὶς, ἀλλ' ὅμως καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τῶν κινδύνων ἐπιτεινομένων αὐτῷ, νεανικὴν ἐπέκτητο τὴν προθυμίαν. καὶ τοῦτο δηλῶν ἔλεγε, Τῶν

μὲν

μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος· καὶ θανάτῳ προσδοκωμένῳ, εἰς κοινωνίαν τὴν ἡδονῆς ταύτης ἐκάλει λέγων, Χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι· καὶ κινδύνων ἐπικειμένων καὶ ὕβρεων, καὶ ἀτιμίας ἁπάσης, ἐσκίρτα πάλιν, καὶ Κορινθίοις ἐπιστέλλων ἔλεγε, Διὸ καὶ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν διωγμοῖς· καὶ ὅπλα δὲ αὐτὰ δικαιοσύνης ἐκάλεσε, δεικνὺς ὅτι καὶ ἐντεῦθεν τὰ μέγιστα ἐκαρπᾶτο, καὶ τοῖς ἐχθροῖς παντοθεν ἀχείρωτος ἦν. καὶ πανταχοῦ μαστιζόμενος, ὑβριζόμενος, λοιδορούμενος, ὥσπερ ἐν θριάμβοις ἐμπομπεύων, καὶ τὰ ξύμπαντα σωτηρίαν πανταχοῦ γῆς ἰσάς, ὅπως ἐπαλλωπίζετο, καὶ χάριν ὡμολόγει τῷ θεῷ λέγων, Χάρις καὶ τῷ θεῷ τῷ παντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς· καὶ ἀσχημοσύνῃ καὶ ὕβρει διὰ τὸ κήρυγμα μᾶλλον, ἢ ἡμεῖς τιμῇ ἐδίωκε, καὶ θανάτου, ἢ ἡμεῖς ζωῆς, καὶ πενίαν, ἢ πλοῦτον ἡμεῖς, καὶ τοὺς πόνους μᾶλλον, ἢ τὰς ἀνέσεις ἕτεροι, καὶ οὐχ ἁπλῶς μᾶλλον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, καὶ τὸ λυπεῖσθαι πλέον, ἢ τὸ χαίρειν ἕτεροι, τὸ ὑπερβάλλεσθαι τῶν ἐχθρῶν μᾶλλον, ἢ τὸ καπύχεσθαι ἕτεροι· καὶ αὐτέστρεφε τῶν πραγμάτων τὰξιν, μᾶλλον δὲ ἡμεῖς αὐτεστρέψαμεν. ἐκεῖνος δέ, ὥσπερ ὁ θεὸς ἐνομοθέτησεν, οὕτως αὐτῷ ἐφύλαττε. ταῦτα μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἅπαντα, ἐκεῖνα δὲ, τουναντίον. τίς τούτων ἀπόδειξις; Παῦλος, ἄνθρωπος ὤν, καὶ τούτοις ἐπιβέχων μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. εἰ τούτῳ φοβερὸν ἦν μόνον καὶ φευκτὸν, τὸ προσκρῦσαι θεῷ, ἕτερον δὲ οὐδέν· ὥσπερ οὖν οὐδὲ ποθεινὸν ἄλλο τι, ὡς τὸ ἀρέσαι θεῷ· καὶ οὐ λέγω τῷ παρόντων οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν μελλόντων. μὴ γάρ μοι πόλεις εἴπῃς, καὶ ἔθνη, καὶ βασιλεῖς, καὶ στρατόπεδα, καὶ ὅπλα, καὶ χρήματα, καὶ σαθρὰ ἀπειρία, καὶ δυναστείας (οὐδὲ γὰρ ἀράχνιον ταῦτα εἶναι ἐνόμισεν) ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τίθει, καὶ τότε αὐτῶν ὄψει τὸ σφοδρὸν ἔρωτα τοῦ πρὸς Χριστὸν. ἦν γὰρ πρὸς ἐκεῖνο τὸ φίλτρον, οὐκ Ἀγγέλων ἀξίαν ἐθαύμασεν, οὐκ Ἀρχαγγέλων, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον οὐδέν. τὸ γὰρ ἁπάντων μεῖζον εἶχεν ἐν ἑαυτῷ, τὸν τοῦ Χριστοῦ ἔρωτα, καὶ μετὰ τοῦτο πάντων ἑαυτὸν μακαριώτερον εἶναι ἐνόμισε· καὶ τοῦτο χωρεῖς, οὐδὲ τῶν ἀγγελικῶν, οὐδὲ τῶν ἀρχῶν καὶ

τ ἐξουσιῶν γενέσθαι ἤυχετο, ἀλλὰ μετὰ τ ἀγάπης ταύτης ἐν ἑκάστοις εἶναι ἐβούλετο μᾶλλον ἢ τ κολαζομένων, ἢ ταύτης χωρὶς, τ ἄκρων ἢ τῶν τιμωμένων. κόλασις γὰρ ἐκείνῳ μία, τὸ δ ἀγάπης ταύτης ἀποτυχεῖν. τοῦτο αὐτῷ γέεννα, τοῦτο τιμωρία, τοῦτο μυρία κακά· ὥσπερ ἢ ἀπόλαυσις, τὸ ταύτης ἐπιτυχεῖν· τοῦτο ζωή, τοῦτο κόσμος, τοῦτο ἄγγελος, τοῦτο παρόντα, τοῦτο μέλλοντα, τοῦτο βασιλεία, τοῦτο ἐπαγγελία, τοῦτο τὰ μυρία ἀγαθά. ἕτερον δὲ οὐδὲν τ μὴ φερόντων ἐνταῦθα, οὐδὲ λυπηρὸν, οὐδὲ ἡδὺ εἶναι νόμιζον· ἀλλ' ὅτω κατεφρόνει τ ὁρωμένων πάντων, ὡς δ κατασηπομένης βοτάνης. τύραννοι δὲ αὐτῷ ἢ δῆμοι θυμῷ πνέοντες, κώνωπες εἶναι ἐδόκουν· θάνατος ἦ αὐτῷ ἢ τιμωρίαι ἢ μυρίαι κολάσεις, παίδων ἀθύρματα, πλὴν εἴποτε διὰ τὸν Χν ὑπέμενε, τότε γὰρ καὶ ταῦτα ἠνάζετο ὡς εἰς ἄλυσιν ὅπως ἐκαλλωπίζετο, ὡς οὐδὲ τὸ διάδημα Νέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχων· ἢ τὸ δεσμωτήριον ἦ ᾤκει, ὡς αὐτὸν τ οὐρανόν, ἢ ξ αύματα ἢ μάστιγας ἐδέχετο ἥδιον τῶν τὰ βραβεῖα ἁρπαζόντων· καὶ τὰς πόνους ἐφίλει τῶν ἐπάθλων ἐλάττονα, ἔπαθλον τὰς πόνους εἶναι νομίζων. διὰ τοῦτο ἢ χαίρειν αὐτὰς ἐκάλει· σκόπει δὲ ἔπαθλον λῦ, τὸ ἀναλῦσαι ἢ σὺν Χῷ εἶναι, τὸ ἦ ἐπιμεῖναι τῇ σαρκὶ, ὁ ἀγὼν ἔτος. ἀλλ' ὅμως τοῦτο μᾶλλον αἱρεῖται ἐκεῖνα, ἢ ἀναγκαιότερον αὐτῷ εἶναί φησι· τὸ ἀνάθεμα ἀπὸ Χριστοῦ γενέσθαι, ἀγὼν λῦ ἢ πόνος, μᾶλλον ἦ ὑπὲρ ἀγῶνα καὶ πόνον· τὸ εἶναι μετ' αὐτοῦ, ἔπαθλον ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλον αἱρεῖται ἐκεῖνα διὰ τὸν Χν. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅτι ταῦτα πάντα διὰ τὸν Χριστὸν ἡδέα αὐτῷ λῦ. τοῦτο γὰρ ἢ ἐγώ φημι, ὅτι ἅπερ ἀθυμίας ἡμῖν αἴτια, ταῦτα ἐκείνῳ μεγάλῳ ἔτικτεν ἡδονλύ ἢ τί λέγω κινδύνους καὶ τὰς ἄλλας ταλαιπωρίας; καὶ γὰρ ὃν ἀθυμίᾳ δίλωκεῖ λῦ. διὸ ἢ ἔλεγε· Τίς ἀσθενεῖ, ἢ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, ἢ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; πλὴν καὶ τ ἀθυμίαν ἡδονλὴ ἔχειν εἴποι τις ἄν. πολλοὶ γὰρ ἢ τῶν τέκνα ἀποβαλόντων, συγχωρούμενοι μὲν θρηνεῖν, παραμυθίαν λαμβάνουσι, κωλυόμενοι δὲ, ἀλγοῦσι· καθάπερ οὖν ἢ ὁ Παῦλος, νυκτὸς ἢ ἡμέρας δακρύων,

ἀπα-

παραμυθίαν ἐλάμβανεν. οὐδεὶς γὰρ ἔτω τὰ οἰκεῖα ἐπεσθησε κακὰ, ὡς τὰ ἀλλότρια ἐκεῖνος. πῶς γὰρ οἴει διακεῖσθαι αὐτὸν, Ἰουδαίων ἐσωζομένων, τὸν, ἵνα σωθῶσιν, εὐχόμενον ἐκπεσεῖν τ̃ς ἄνω δόξης; ὅθεν δῆλον ὅτι τὸ μὴ σώζεσθαι αὐτοὺς, πολλῷ χαλεπώτερον ἦν. εἰ γὰρ μὴ χαλεπώτερον, οὐκ ἂν ἤνεγκατο ἐκεῖνο· ὡς γὰρ κακόν τι εἵλετο, καὶ μᾶλλον ἔχων παραμυθίαν, καὶ οὐκ ἁπλῶς ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ ἐβόα λέγων. Ὅτι λύπη μοί ἐστι, καὶ ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. τ̃ν καθ' ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, ὑπὲρ τ̃ν τ̃ οἰκουμένης οἰκούντων ἀλγοῦντα, καὶ ὑπὲρ ἁπάντων κοινῇ, καὶ ἐθνῶν, καὶ πόλεων, καὶ ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου, τίνι ἄν τις δύναιτο παραβαλεῖν; ποίῳ σιδήρῳ; ποίῳ ἀδάμαντι; τί ἄν τις ἐκείνην καλέσειε τ̃ ψυχήν; χρυσῆν, ἢ ἀδαμαντίνην; καὶ γὰρ ἀδάμαντος ἦν πολλοῦ στερροτέραν, καὶ χρυσοῦ καὶ λίθων τιμίων τιμιωτέραν. κἀκείνης μὲν ἂν τ̃ ὕλης τ̃ δύναμιν παρελάσει, ταύτης δὲ τ̃ πολυτέλειαν. τίνι ἄν τις αὐτὴν παραβάλοι; τ̃ μὲν ὄντων ἀδεμιᾷ. εἰ δὲ χρυσὸς ἀδάμας γένοιτο, καὶ ἀδάμας χρυσὸς, τότε ὁπωσοῦν αὐτ̃ τεύξεται τ̃ εἰκόνος. ἀλλὰ τί μοι παραβάλλειν ἀδάμαντι καὶ χρυσῷ; τ̃ κόσμον αὐτίθες ἅπαντα, καὶ τότε ὄψει καθέλκουσαν τ̃ Παύλου τ̃ ψυχήν. εἰ γὰρ περὶ τ̃ν ἐν μηλωταῖς, καὶ σπηλαίοις, καὶ ἐν μικρῷ μέρει τ̃ οἰκουμένης διατρεψάντων τ̃ φησὶν ἐκεῖνος, πολλῷ μᾶλλον περὶ αὐτοῦ σὺ εἴποιμεν ἡμεῖς, ὡς ὅτι πάντων αὐτάξιος ἦν. εἶτα οὐκ ἄξιος ὁ κόσμος αὐτοῦ ἐστιν ἄξιος, τίς ἄξιος; τάχα ὁ οὐρανός; ἀλλὰ καὶ τοῦτο σμικρόν. εἰ γὰρ αὐτὸς οὐρανοῦ μετὰ τ̃ν ἐν τοῖς οὐρανοῖς προετίμησε τ̃ δεσπότου τ̃ ἀγάπην, πολλῷ μᾶλλον ὁ δεσπότης ὁ τοσοῦτον αὐτοῦ ἀγαθώτερος, ὅσον πορνείας ἀγαθότης, μυρίων αὐτὸν οὐρανῶν προτιμήσει. οὐ γὰρ ὁμοίως ἡμᾶς φιλεῖ, καθάπερ ἡμεῖς αὐτὸν, ἀλλὰ τοσοῦτον πλέον, ὅσον οὐδὲ λόγῳ παρασ̃σαι σοί. σκόπει γοῦν ἡλίκων αὐτὸν καὶ ὁρὸ τ̃ μελλούσης ἠξίωσεν ἀνασάσεως. εἰς παράδεισον ἥρπασεν, εἰς τρίτον ἀνήγαγεν οὐρανὸν, ἀπορρήτων ἐποίησε κοινωνὸν τοιούτων, ἃ μηδενὶ τ̃ν ἀνθρωπίνην λαχόντων φύσιν θέμις εἰπεῖν· καὶ μάλα εἰκότως. καὶ γὰρ σὺ

γῆ βαδίζων, ὡς μετὰ Ἀγγέλων περιπολῶν, ὅπως ἔπραττεν ἅπαντα, καὶ σώματι θνητῷ σωδεδεμένος, τὴν ἐκείνων καθαρότητα ἐπεδείκνυτο, καὶ ἀνάγκαις τοσαύταις ὑποκείμενος, ἐφιλονείκει τῷ ἄνω δυνάμεων μηδὲν ἔλαττον φαίνεσθαι. καὶ γὰρ ὡς πτηνὸς τὴν οἰκουμένην διέδραμε, καὶ ὡς ἀσώματος, πόνων ὑπερεώρα καὶ κινδύνων, καὶ ὡς τὸν οὐρανὸν ἤδη λαχὼν, κατεφρόνει τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ ὡς μετ' αὐτῶν ἀναστρεφόμενος τὰ ἀσωμάτων δυνάμεων, ὅπως δυνατὸν ἐγρηγορὼς λῷ. καίτοιγε Ἄγγελοι πολλάκις ἐπεχειρήθησαν ἔθνη διάφορα· ἀλλ' οὐδὲ εἷς αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὃ ἐνεπιστεύθη, ὅπως ᾠκονόμησεν, ὡς Παῦλος τὴν οἰκουμένην ἅπασαν. καὶ μή μοι λέγε ὅτι Παῦλος οὐκ ἦν ὁ ταῦτα οἰκονομῶν. καὶ γὰρ κἀγὼ αὐτὸς ὁμολογῶ. Εἰ γὰρ καὶ μὴ αὐτὸς ἦν ὁ ταῦτα αὐξων, ἀλλ' οὐδὲ ὅπως ἐκ τοῦ ἦν τὰ ἐπὶ τούτοις ἐπαίνων, ἐπειδὴ ἑαυτὸν ὅπως κατεσκεύασεν ἄξιον τοσαύτης χάριτος. ὁ Μιχαὴλ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐνεχειρίθη· Παῦλος δὲ γῆν, καὶ θάλατταν, καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ τὰ οἰκητόν. καὶ ταῦτα οὐκ Ἀγγέλους ὑβρίζων λέγω, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ δεικνὺς, ὅτι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα μετ' ἐκείνων εἶναι, καὶ ἐγγὺς αὐτῶν ἱσταῖ. καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ Ἄγγελοι ταῦτα ἐπεχειρήθησαν; ἵνα μηδεμίαν ἀπολογίαν ἔχῃς ῥᾳθυμῶν, μηδὲ εἰς τὴν διαφορὰν τὴν φύσεως καταφεύγῃς καθεύδων· ἄλλως δὲ καὶ τὸ θαῦμα μεῖζον ἐγίνετο. πῶς γὰρ οὐ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ἀπὸ γλώττης πηλίνης ἐκπηδῶντα λόγον, θανάτου φυγαδεύειν, ἁμαρτήματα λύειν, πεπηρωμένην διορθοῦν φύσιν, καὶ τῇ γῇ ἐργάζεσθαι οὐρανόν; διὰ τοῦτο ἐκπλήττομαι τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, διὰ ταῦτα θαυμάζω τὴν Παύλου προθυμίαν, ὅτι τοσαύτην ὑπεδέξατο χάριν, ὅτι τοιοῦτον παρεσκεύασεν ἑαυτόν· καὶ ὑμᾶς παρακαλῶ μὴ θαυμάζειν μόνον, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθαι τὸ ἀρχέτυπον τοῦτο τῆς ἀρετῆς· ὅπως γὰρ δυνησόμεθα τῷ αὐτῷ στεφάνων κοινωνῆσαι ἐκείνῳ. εἰ δὲ θαυμάζεις ἀκούων, ὅτι τὰ αὐτὰ κατορθώσας, τὴν αὐτὴν ἐπιτέλεσε, ἄκουσον αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετη-

ρηκα·

ρικα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσῳ μοι κύριος ὁ δίκαιος κριτὴς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. ὁρᾶς πῶς πάντας εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνίαν καλεῖ; ἐπεὶ ὃν ἅπασι προκειται τὰ αὐτὰ, πάντες ἀκριβάσωμεν ἄξιοι γενέσθαι τῆς ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· καὶ μὴ μόνον τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τῆς κατορθωμάτων ἴδωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόνον τῆς προθυμίας, δι' ἧς τοσαύτην ἐπεισάσατο χάριν, καὶ τὸ τῆ φύσεως συγγενὲς (τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμῖν ἐκοινώνησεν ἁπάντων) ὅπως τὰ σφόδρα δυσκατόρθωτα, ῥάδια ἡμῖν φανεῖται καὶ κοῦφα· καὶ τὸν βραχὺν τοῦτον καμόντες χρόνον, τὸν ἀγῶνα καὶ ἀθάνατον ἐκεῖνον στέφανον φορέσαντες διατελέσομεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νυῦ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑὐΤΟΥ̃ ΕἸΓΚΏΜΙΟΝ ΕἸΣ ΤΟῪΣ ΑἽΓΙΟΥΣ

πάντας, τοὺς ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μαρτυρήσαντας.

Ἐξὸν τὴν ἱερὰν πανήγυριν τῶν πανσέπτων ἐπετελέσαμεν, ὅπως παρῆλθεν ἡμερῶν ἐπτὰ ἀριθμὸς, καὶ πάλιν καταλαβὸν ἡμᾶς μαρτύρων χορὸς, μᾶλλον δὲ μαρτύρων παρεμβολὴ, καὶ παράταξις τῶν Ἀγγέλων, ὧν ὁ πατὴρ ἀρχὴν εἶδεν Ἰακὼβ, κατ' ὄδον ὄντα χειρῶν, ἀλλ' ἐφάμιλλος αὐτοῖς καὶ ἴσος. μάρτυρες γὰρ καὶ Ἄγγελοι τοῖς ὀνόμασι διεσήκασι μόνον, τοῖς δὲ ἔργοις συναπτονται· τὸν οὐρανὸν οἰκοῦσιν Ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ οἱ μάρτυρες· ἀγήρατοι καὶ ἀθάνατοί εἰσιν ἐκεῖνοι, τοῦτο καὶ οἱ μάρτυρες ἔξουσιν. ἀλλὰ καὶ ἀσώματον ἔλαχον ἐκεῖνοι φύσιν. τί τοῦτο; οἱ γὰρ μάρτυρες εἰ καὶ σῶμα περίκεινται, ἀλλ' ἀθάνατον, μᾶλλον δὲ πρὸ τῆς ἀθανασίας ὁ τοῦ Χριστοῦ θάνατος τῇ ἀθανασίᾳ μᾶλ-

λον καλλωπίζει τὰ σώματα· ἐχ ὕπως ἐσὶ λαμπρὸς ὁ ἀρανὸς τῷ χορῷ τῷ ἄςρων κοσμύμενος, ὡς τὰ σώματα τῷ μαρτύρων λαμπρῷ τῷ χορῷ τῷ ξαυμάτων κοσμύμενα. ὥςε ἐπειδὴ ἀπέθανον, διὰ τῦτο μάλισα πλεονεκτῦσι, καὶ πρὸ τῆς ἀθανασίας ἔλαβον τὰ βραβεῖα, ἀπὸ τῦ θανάτυ σεφανωθέντες· ἠλάτπωσας αὐτὸν βραχύτι παρ' Ἀγγέλυς, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐςεφάνωσας αὐτόν· περὶ τῆς κοινῆς φύσεως τῷ ἀνθρώπων φησὶν ὁ Δαβὶδ. ἀλλὰ καὶ τὸ βραχὺ τῦτο παραγενόμενος ὁ Χριςὸς ἀπέδωκε, θανάτῳ θανατον καταδικάσας. ἐγὼ δὲ ὐκ ἐντῦθεν διϊχυρίζομαι, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ ἐλάτπωμα τῦτο τῦ θανάτυ πλεονέκτημα γέγονεν· εἰ γὰρ μὴ ἦσαν θνητοὶ, ὐκ ἂν ἐγένοντο μάρτυρες· ὥςε εἰ μὴ θανάτος ἦν, ὐδὲ ςέφανος ἦν· εἰ μὴ τελυτὴ ἦν, ὐκ ἦν μαρτύριον· εἰ μὴ θανάτος ἦν, ὐκ ἠδυνάτο Παῦλος λέγειν, καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριςῷ Ἰησῦ· εἰ μὴ θανάτος καὶ φθορὰ ἦν, ὐκ ἠδυνάτο λέγειν ὁ αὐτὸς, χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μυ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑςερήματα τῶν θλίψεων τῦ Χριςῦ ἐν τῇ σαρκί μυ. ὥςε μὴ ἀλγῶμεν, ὅτι ἐγκεόμεθα θνητοὶ, ἀλλ' ἀχαριςῶμεν, ὅτι ἀπὸ τῦ θανάτυ ἀνεώχθη ἡμῖν τὸ σάδιον τῦ μαρτυρίυ· ἀπὸ τῆς φθορᾶς ἐλάβομεν ὑπόθεσιν τῶν βραβείων· ἐντεῦθεν ἔχομεν ἀφορμὰς τῶν παλαισμάτων. ὁρᾶς σοφίαν θεῦ· πῶς τὸ μέγιςον τῶν κακῶν, τὸ κεφάλαιον τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς, ὅπερ εἰσήγαγεν ὁ διάβολος, τὸν θανάτον λέγω, τῦτον εἰς τιμὴν καὶ δόξαν ἡμετέραν μετέβαλε, διὰ τῦτο πρὸς τὰ τῦ μαρτυρίυ βραβεῖα τὰς ἀθλητὰς ἄγων; τί ὖν; ἀχαριςήσομεν τῷ διαβόλῳ διὰ τὸν θανάτον; μὴ γένοιτο· ἀ γὰρ τῆς ἐκείνυ γνώμης τὸ κατόρθωμα, ἀλλὰ τῆς τῦ θεῦ σοφίας τὸ χάρισμα· ἐκεῖνος εἰσήγαγεν, ἵνα ἀπολέσῃ, & πρὸς τὴν γῆν ἐπαναγαγὼν πᾶσαν ἐκκόψῃ σωτηρίας ἐλπίδα· ὁ Χριςὸς ἦ αὐτὸ λαβὼν μετέςρεψε, καὶ εἰς τὸν ἀρανὸν ἡμᾶς δι' αὐτῦ πάλιν εἰσήγαγε. μηδεὶς ὖν ὑμῶν καταγινωσκέτω, εἰ χορὸν καὶ παράταξιν ἐκάλεσα τῶν μαρτύρων τὸ πλήρωμα, δύο ἐναντία ὀνόματα ἑνὶ πράγματι τιθεὶς· χορὸς γὰρ καὶ παράταξις

ξις ἐναντία· ἀλλ' ἐνταῦθα συνῆλθον ἀμφότερα· καὶ γὰρ ὥσπερ χορεύοντες ἐπὶ τὰς βασάνους ἦεσαν μεθ' ἡδονῆς καὶ ὥσπερ πολεμοῦντες ἀνδρείαν πᾶσαν καὶ καρτερίαν ἐπεδείξαντο, καὶ τῇ ἐναντίων ἐκράτησαν· ἂν μὲν τὴν γινομένων τὴν φύσιν ἴδῃς, μάχη ἐστὶ πόλεμος καὶ παράταξις τὰ γινόμενα· ἂν δὲ τὴν γνώμην τῶν γινομένων ἐξετάσῃς, χοροὶ καὶ θαλίαι καὶ πανηγύρεις καὶ μεγίστη ἡδονὴ τὰ τελούμενα. βούλῃ μαθεῖν ὡς πολέμου πάντα φερεσοφέστερα, τὰ τῶν μαρτύρων λέγω; τί ποτε ἐστὶν ἐν τῷ πολέμῳ τὸ φερτόν; στρατόπεδα ἔστηκεν ἑκατέρωθεν περιπεφραγμένα, ἀπολάμποντα τοῖς ὅπλοις, καὶ τὴν γῆν καταυγάζοντα, νέφη βελῶν ἀφίεται παντα χόθεν ἀποκρύπτοντα τὸν ἀέρα τῷ πλήθει, ῥύακες αἱμάτων ἐπὶ τῆς γῆς φέρονται, καὶ πολλὰ πανταχοῦ τὰ πτώματα καθάπερ ἐν ἀμητῷ ἀσταχύων, ἄτων τῶν στρατιωτῶν ὑπ' ἀλλήλων καταφερομένων. φέρε οὖν ἀπ' ἐκείνων ἐπὶ ταύτην ἀγάγω σε τὴν μάχην· ἐνταῦθα δύο παρατάξεις, ἡ μὲν τῶν μαρτύρων, ἡ δὲ τῶν τυράννων. ἀλλ' οἱ μὲν τύραννοι εἰσὶ καθωπλισμένοι, οἱ δὲ μάρτυρες γυμνῷ τῷ σώματι μάχονται, καὶ ἡ νίκη τῶν γυμνῶν, ἢ τῶν καθωπλισμένων γίνεται. τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη, ὅτι ὁ μασιζόμενος περιγίνεται τοῦ μασίζοντος, ὁ δεδεμένος τοῦ λελυμένου, ὁ κατακαιόμενος τοῦ καίοντος, ὁ ἀποθνήσκων τοῦ ἀναιροῦντος; εἶδες πῶς ταῦτα ἐκείνων φερεσοφέστερα; ἐκεῖνα μὲν εἰ καὶ φοβερά, ἀλλὰ κατὰ φύσιν γίνεται· ταῦτα δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει φύσιν, καὶ πᾶσαν πραγμάτων ἀκολουθίαν· ἵνα μάθῃς ὅτι τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος ἐστὶ τὰ κατορθούμενα. Καί τοι τί τῆς μάχης ταύτης ἀδικώτερον; τί τῶν παλαισμάτων παρανομώτερον; ἐν μὲν γὰρ τοῖς πολέμοις ἀμφότεροι φράττονται οἱ μαχόμενοι· ἐνταῦθα δὲ ἀχύρωτος· ἀλλ' ὁ μὲν γυμνὸς, ὁ δὲ καθώπλισται· ἐν τοῖς ἀγῶσι πάλιν, ἀμφοτέροις ἔξεσι τὰς χεῖρας αἰταίρειν· ἐνταῦθα δὲ ὁ μὲν δέδεται, ὁ δὲ μετ' ἐξουσίας ἐπάγει τὰς πληγὰς, καὶ καθάπερ ἐκ τυραννίδος τινὸς ἑαυτοῖς μὲν τὸ κακῶς ποιεῖν ἀποκληρώσαντες οἱ δικάζοντες, τοῖς δικαίοις δὲ μάρτυσι τὸ πάσχειν κακῶς ἀποκείμαντες, ὅπω

συμπλέκονται τοῖς ἁγίοις, κ᾽ οὐδὲ ὅπως αὐτῷ περιγίνονται· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνώμαλον ταύτην μάχην ἡττηθέντες ἀναχωροῦσι· κ᾽ τοιοῦτον γίνεται, οἷον ἂν εἴ τις πολεμιστὴν ἄνθρωπον εἰς πόλεμον εἰσαγαγών, κ᾽ τὸ δόρατος τὴν αἰχμὴν ἀποκόψας, κ᾽ τὸν θώρακα ἀποδύσας, ὅπως κἀκεῖνο γυμνῷ τῷ σώματι μάχεσθαι· ὁ δ᾽ πληττόμενος, κ᾽ παιόμενος, Ϲ μυρία δεχόμενος ξαύματα, ξόπαιον ϛήσει· κ᾽ γὰρ τὰς μάρτυρας γυμνὰς ἄγοντες, κ᾽ τὰς χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, κ᾽ παντοθεν παίοντες, ὅπως ἡττῶντο· οἱ δὲ τὰ ξαύματα δεχόμενοι, τὸ κατὰ τὸ διαβόλου ξόπλιον ἔϛησαν Ϲ καθάπερ ἀδάμας πληττόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἐνδίδωσιν, οὐδὲ μαλάσσεται, τὸν δὲ παίοντα διαλύει σίδηρον, ὅπω δὴ κ᾽ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, τοσούτων ἐπαγομένων βασάνων, αὐταὶ μὲν οὐδὲν ἔπαθον δεινὸν, τῶν δὲ παιόντων τὴν δύναμιν καταλύσασαι, αἰσχρῶς κ᾽ καταγελάστως ἡττηθέντας ἐκ τῶν ἀγώνων ἐξέπεμπον μετὰ πολλὰς κ᾽ ἀφορήτους πληγάς· κ᾽ γὰρ προσέδησαν αὐτὰς τῷ ξύλῳ, κ᾽ τὰς πλευρὰς διώρυττον, ἐμβαθυίοντες αὔλακας καθάπερ οἱ γῆν ἀροτριῶντες, ἀλλ᾽ οὐ σώματα χίζοντες· κ᾽ ἦν ἰδεῖν λαγόνας ἀναπεπταμένας, πλευρὰ ἀνεωγότα, ϛήθη διερρηγμένα· Ϲ οὐδὲ ἐνταῦθα τῆς μανίας ἔϛησαν οἱ αἱμοβόροι θῆρες ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελόντες, ἐπὶ τῶν ἀνθράκων ἐπὶ σιδηρᾶς κλίμακος ἔτεινον· κ᾽ ἦν ἰδεῖν πάλιν πικρότερα τῶν προτέρων θεάματα, διπλᾶς καταφερομένας ϛαγόνας ἐκ τῶν σωμάτων, τὰς μὲν τοῦ αἵματος ῥέοντος, τὰς δὲ τῶν σαρκῶν πιπτομένων· οἱ δὲ ἅγιοι καθάπερ ἐπὶ ῥόδων κείμενοι τῶν ἀνθράκων, ὅπω μεθ᾽ ἡδονῆς τὰ γινόμενα ἐθεώρων· σὺ δ᾽ ἀκούσας κλίμακα, σιδηρᾶν ἀναμνήσθητι κλίμακος νοητῆς, ἣν εἶδεν ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν τεταμένην· δι᾽ ἐκείνης κατέβαινον Ἄγγελοι, διὰ ταύτης δὲ ἀναβαίνουσι μάρτυρες· ἑκατέρᾳ δ᾽ ὁ κύριος ἐπεϛήριϰτο· οὐκ ἂν δὲ ἤνεγκαν τὰς ὀδύνας οἱ ἅγιοι οὗτοι, εἰ μὴ ταύτην ἐπηρείδοντο· ἀλλὰ δι᾽ ἐκείνης μὲν ἀναβαίνουσι, κ᾽ καταβαίνουσιν Ἄγγελοι, διὰ ταύτης δὲ ὅτι ἀναβαίνουσι Ϲ μάρτυρες παντὶ δῆλον.

τί δή-

τί δήποτε; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πρὸς διακονίαν ἀποστελλόμενοι διὰ τὸ μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν· ἤτοι ἢ καθάπερ ἀθληταὶ καὶ στεφανῖται ἀπαλλαγέντες τῶν ἀγώνων, ἀπῆλθον λοιπὸν πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην. ἀλλὰ γὰρ μὴ ἁπλῶς ἀκούωμεν τὰ λεγόμενα, ἀκούοντες, ὅτι ἄνθρακες ὑπ' ἐκείνοις καταξανθεῖσι τοῖς σώμασιν· ἀλλ' ἐννοήσωμεν τίνες ἐσμὲν, πυρετοῦ κατασκήψαντος· ἀβίωτον εἶναι νομίζομεν τὸν βίον, ἀλυομεν, δυσανασχετοῦμεν, καθάπερ παιδία μικρὰ δυσχεραίνομεν, ἐὰν γενέννης ὕδωρ ἔλαττον νομίζοντες τὸ πῦρ· ἤτοι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ ἐπικειμένου, ἀλλὰ φλογὸς παντόθεν αὐτὸν πολιορκούσης, καὶ τῷ σιν θήρων τοῖς ἕλκεσιν ἐπιπηδώντων, καὶ θηρίων παντὸς δεινότερον δακνόντων τὰ βλέμματα, καθάπερ ἀδαμαντίνοι τινες, καὶ ἐν ἀλλοδαποῖς ὁρῶντες ταῦτα γινόμενα σώμασιν, οὕτω γενναίως καὶ μετὰ προσηκούσης αὐτοῖς ἀνδρείας ἐπὶ τῇ τῆς ὁμολογίας εἰσηκείσαν ῥημάτων, ἀπεκδέχεσθαι διὰ πάντων τῶν δεινῶν μένοντες, καὶ τιμὴν ἑαυτῶν ἀνδρείαν καὶ τιμὴν τοῦ θεοῦ χάριν λαμπρῶς ἐπιδεικνύμενοι. εἴδετε πολλάκις ὑπὸ τὴν ἕω τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα καὶ κροκοειδεῖς ἀφιέντα ἀκτῖνας; τοιαῦτα λοιπὸν τῶν ἁγίων τὰ σώματα, ὥσπερ τινῶν ἀκτίνων κροκοειδῶν, τῶν ῥυάκων τοῦ αἵματος πανταχόθεν αὐτὰς περιῤῥεόντων, καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καταυγαζόντων πολλῷ μᾶλλον, ἢ τὸν οὐρανὸν ἥλιος. τοῦτο τὸ αἷμα Ἄγγελοι μὲν ὁρῶντες ἐτέρποντο, δαίμονες ἔφριττον, καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος ἔξεμεν· οὐ γὰρ αἷμα λοιπὸν ἁπλῶς τὸ ὁρώμενον, ἀλλ' αἷμα σωτήριον, αἷμα ἅγιον, αἷμα τῶν οὐρανῶν ἄξιον, αἷμα διηνεκῶς τὰ καλὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄρδον φυτά· εἶδε τὸ αἷμα, καὶ ἔφριξεν ὁ διάβολος· ἀνεμνήσθη γὰρ ἑτέρου αἵματος δεσποτικοῦ· δι' ἐκεῖνο τὸ αἷμα τοῦτο ἔῤῥυσεν· ἐξ οὗ γὰρ ἐνύγη ἡ πλευρὰ τοῦ Δεσπότου, μυρίας ὁρᾷς λοιπὸν πλευρὰς νυττομένας. τίς γὰρ οὐ μεθ' ἡδονῆς ἀποδύσαιτο πολλῆς πρὸς τοὺς ἀγῶνας τούτους, μέλλων κοινωνεῖν δεσποτικῶν παθημάτων, καὶ συμμορφοῦσθαι τῷ θανάτῳ Χριστοῦ; ἀρχοῦσα γὰρ αὕτη ἡ ἀντίδοσις, καὶ πλείων ἡ τιμὴ, καὶ ὑπερβαίνουσα τοὺς ἄθλους ἡ ἀμοιβὴ, καὶ πρὸ τῆς βασιλείας τῶν

ὐρα-

ὐρανῶν· μὴ τοίνυν φείττωμεν ἀκούοντες, ὅτι ὁ δεῖνα ἐμαρτύρησεν, ἀλλὰ φείττωμεν ἀκούοντες, ὅτι ὁ δεῖνα κατεμαλακίσθη, κ᾽ ἔπεσε, τοιούτων προκειμένων ἐπάθλων. εἰ δ᾽ βούλη κ᾽ τῶν μετὰ ταῦτα ἀκοῦσαι, λόγος μεν ὐδεὶς παρασῆσαι δυνάται. ὅτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε φησίν, ὅτε ὦς ἤκουσεν, ὅτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὐδεὶς δὲ ἀνθρώπων ὅτως αὐτὸν ἠγάπησεν ὡς οἱ μάρτυρες. ὁ μὲν ἐπειδὴ κ᾽ λόγον Ϛ διάνοιαν ὑπερβαίνει τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τὸ μέγεθος, διὰ τοῦτο σιγήσομεν, ἀλλ᾽ ὡς οἱόντε κ᾽ εἰπεῖν ἡμῖν Ϛ ἀκοῦσαι, πειρασόμεθα ὑμῖν ἀμυδρῶς ὑποδείξασθαι τὴν ἐκεῖ διαδεξαμένην αὐτὸς μακαριότητα. σαφῶς γὰρ αὐτοὶ μόνοι εἰσονται οἱ διὰ τῆς πείρας ταύτης ἀπολαύοντες. τὸ μεν γὰρ δεινὰ ταῦτα κ᾽ ἀφόρητα ὐ βραχείᾳ καιρῷ ροπῇ πάσχουσιν οἱ μάρτυρες. μετὰ δὲ τὴν ὐτεῦθεν ἀπαλλαγὴν εἰς ὐρανοὺς ἀναβαίνουσιν, Ἀ̓γγέλων αὐτοῖς προηγουμένων, κ᾽ Ἀ̓ρχαγγέλων δορυφορούντων· οὐ γὰρ αἰχμῶνται τοὺς σωδούλους, ἀλλὰ παντα ἂν ἔλοιντο δι᾽ αὐτὸς ποιῆσαι· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, πάντα εἵλοντο παθεῖν διὰ τὸν αὐτῶν δεσπότην Χριστόν ἐπειδὰν δὲ ἀναβῶσιν εἰς τὸν ὐρανὸν, πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ ἅγιαι δυνάμεις σωῤῥέχουσιν. εἰ γὰρ ἀθλητῶν ξένων ἐπιδημούντων τῇ πόλει, πᾶς ὁ δῆμος περιῤῥεῖ πανταχόθεν, κ᾽ κυκλώσαντες αὐτὸς καταμανθάνουσι τῶν μελῶν τὴν τάξιαν· πολλῷ μᾶλλον τῶν ἀθλητῶν τῆς ὐσεβείας εἰς ὐρανὸς ἀναβάντων, σωῤῥέχουσιν οἱ Ἄ̓γγελοι, κ᾽ πᾶσαι αἱ ἄνω δυνάμεις πάντοθεν περιῤῥέουσι καταμανθάνουσαι τούτων τὰ ξαύματα, Ϛ καθάπερ τινας ἀριστέας ἐκ πολέμου Ϛ μάχης ἐπανελθόντας μετὰ πολλὰ ξόπαια κ᾽ νίκας, ὅτω μεθ᾽ ἡδονῆς δεξιοῦνται πάντας αὐτὸς, κ᾽ ἀσπάζονται. εἶτα ἄγουσιν αὐτὸς μετὰ πολλῆς δορυφορίας πρὸς τὸν τῶν ὐρανῶν Βασιλέα ἐπὶ τὸν θρόνον ἐκεῖνον τὸν πολλῆς δόξης γέμοντα, ὅθα τὰ Χερουβὶμ, κ᾽ τὰ Σεραφίμ. ἐλθόντες δ᾽ ἐκεῖ, κ᾽ προσκυνήσαντες τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον, πλείονος παρὰ τοῦ Δεσπότου μᾶλλον, ἢ παρὰ τῶν ὁμοδούλων ἀπο-

λαύουσι

λαύσι φιλοφροσύνης. ἐ γὰρ ὡς δέλους αὐτὺς δέχεται, καί τοι τῦτο μεγίστη τιμὴ, ϗ ἧς ἴσον ὐκ ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλ' ὡς φίλους αὐτῦ. ὑμεῖς γάρ φησι φίλοι μυ ἐστέ. ϗ μάλα εἰκότως· αὐτὸς γὰρ εἶπε πάλιν, μείζονα ταύτης ἀγάπλω ὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχλὼ αὐτῦ ὑπὲρ τῶ φίλων αὐτῦ· ἐπειδὴ ὖν τλὼ μεγίστλω ἀγάπλω ἐπεδείξαντο, δέξιῦται τάτυς, ϗ ἀπολαύσι τῆς δόξης ἐκείνης, κοινωνῦσι τῶν χορῶν, ϗ μετέχυσι τῶ μελῶν τῶ μυστικῶν. εἰ γὰρ ἐν σώματι ὄντες κατὰ τλὼ τ μυστηρίων κοινωνίαν εἰς ἐκεῖνον ἐτέλουν τὸν χορὸν μετὰ τῶ Χερυβὶμ τὸν ἅγιον ὕμνον ψάλλοντες, καθάπερ ὑμεῖς ἴστε οἱ μυηθέντες, πολλῷ μᾶλλον νυῖ τὺς συγχορδύτας ἀπολαβόντες μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας κοινωνῦσι τῆς δόφημίας ἐκείνης. ἆρα ὐκ ἐφείττετε πρὸ τύτυ τὸ μαρτύριον; ἆρα ὐκ ἐπιθυμεῖτε νυῖ τῦ μαρτυρίυ; ἆρα ὐκ ἀλγεῖτε νυῖ, ὅτι ὐ πάρεσι καιρὸς μαρτυρίυ; ἀλλὰ ϗ γυμναζώμεθα εἰς καιρὸν μαρτυρίυ. κατεφρόνησαν ἐκεῖνοι ζωῆς; καταφρόνησον σὺ ξυφῆς· ἔῤῥιψαν ἐκεῖνοι τὰ σώματα πυρί; ῥίψον σὺ χρήματα νυῖ ἐν ταῖς χερσὶ τῶ πενήτων· κατεπάτησαν ἐκεῖνοι τὺς ἀνθρακας; σβέσον σὺ τῆς ἐπιθυμίας τλὼ φλόγα. φορτικὰ ταῦτα; ἀλλὰ ϗ ἐπικερδῆ. μὴ τὰ παρόντα ὅρα ἐπαχθῆ, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα χρησά. μὴ τὰ ἐν χερσὶ δεινὰ, ἀλλὰ τὰ ἐν ἐλπίσιν ἀγαθά· μὴ τὰ παθήματα, ἀλλὰ τὰ βραβεῖα· μὴ τὺς πόνυς, ἀλλὰ τὺς στεφάνυς· μὴ τὺς ἱδρῶτας, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβάς· μὴ τὰς ἀλγηδόνας, ἀλλὰ τὰς ἀντιθέσεις· μὴ τὸ καιόμενον πῦρ, ἀλλὰ τ προκειμένλω βασιλείαν· μὴ τὺς πεινῶντας δημίυς, ἀλλὰ τὸν στεφανῦντα Χριστόν. αὕτη μεγίστη μέθοδος ϗ δύκολωτάτη πρὸς ἀρετλὼ ὁδὸς, μὴ τὺς πόνυς μόνον ὁρᾶν, ἀλλὰ ϗ τὰ ἔπαθλα μετὰ τῶ πόνων, ἀλλ' ὐκ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μόνον. ὅταν ὖν μέλλῃς ἐλεημοσύνλω δίδναι, μὴ πρόσεχε τῇ δαπάνῃ τῶ χρημάτων, ἀλλὰ τῇ συλλογῇ τῆς δικαιοσύνης· ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τῦ αἰῶνος· μὴ βλέπε τὸν κενύμενον πλοῦτον, ἀλλὰ τὸν αὐξανόμενον θησαυρόν· αὖ

νησεύ-

νηστεύσης, μὴ τὴν κάκωσιν τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας λογίζου, ἀλλὰ τὴν αἴσιν τὴν ἀπὸ τ κακώσεως. αὖ ἀγρυπνήσης δύχόμενος, μὴ τ ταλαιπωρίαν τὴν ἀπὸ τ ἀγρυπνίας, ἀλλὰ τὴν παῤῥησίαν τ ἀπὸ τῆς δ̓χῆς νόει. οὕτω ⸌ στρατιῶται ποιοῦσιν, οὐ τὰ ξαύματα, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβὰς βλέπουσιν οὐ τὰς σφαγὰς, ἀλλὰ τὰς νίκας· οὐ τοὺς πίπτοντας νεκροὺς, ἀλλὰ τοὺς στεφανουμένους ἀριστείας. ὕτω ⸓ κυβερνῆται πρὸ τ̃ κυμάτων τοὺς λιμένας ὁρῶσι, πρὸ τῶν ναυαγίων τὰς ἐμπορίας, πρὸ τῶν ἐν θαλάσσῃ δεινῶν, τὰ μετὰ θάλασσαν ἀγαθά. οὕτω ⸓ σὺ ποίησον· ἐννόησον ἡλίκον ἐστὶν ἐν νυκτὶ βαθείᾳ τῶν ἀνθρώπων καθδόντων ἁπάντων ⸓ θηρίων ⸓ κτίνων, βαθυτάτης ἡσυχίας οὔσης, μόνον σε ἐγρηγορότα παῤῥησίᾳ διαλέγεσθαι τ̃ κοινῷ πάντων Δεσπότῃ. γλυκὺς ὁ ὕπνος; ἀλλ̓ οὐδὲν γλυκύτερον προσευχῆς. ἂν κατ̓ ἰδίαν αὐτῷ διαλεχθῇς, πολλὰ ἀνύσει δυνήσῃ, μηδενὸς ἐνοχλοῦντός σε, μηδὲ ἐκκρούοντός σε τῆς δεήσεως· ἔχεις ⸓ τὸν καιρὸν σύμμαχον πρὸς τὸ ἐπιτυχεῖν ὧν θέλεις ἀλλὰ περιστρέφῃ κείμενος ἐπὶ μαλακῆς στρωμνῆς, ⸓ ὀκνεῖς διανασῆναι; ἐννόησον τοὺς ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς κλίμακος κειμένους σήμερον μάρτυρας, οὐχὶ στρωμνῆς ὑποκειμένης, ἀλλ̓ ἀνθράκων ὑπεστρωμένων. ἐνταῦθα βούλομαι καταλύσαι τὸν λόγον, ὥστε τῆς κλίμακος τὴν μνήμην ἀκριβάζεσθαι ⸓ νεαρὰν ἔχοντας ὑμᾶς ἀπελθεῖν, ⸓ ταύτης ἐν νυκτὶ ⸓ ἐν ἡμέρᾳ μεμνῆσθαι. κἂν γὰρ μυρία κατέχῃ δεσμὰ, δυνησόμεθα πάντα ἀπορρῆξαι ῥᾳδίως, ⸓ πρὸς τὴν δ̓χὴν ἀνασῆναι. τὴν κλίμακα ⸓ ταύτην ἐννοοῦντες διὰ παντὸς, μὴ τὴν κλίμακα μόνον, ἀλλὰ ⸓ καὶ τὰς ἄλλας τ̃ μαρτύρων τιμωρίας διαγράφωμεν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας τῆς ἡμετέρας καθάπερ οἱ τὰς οἰκίας τὰς ἑαυτ̃ ποιοῦντες λαμπρὰς, αὐθηρᾷ γραφῇ παντοχόθεν αὐτὰς κατακοσμοῦσιν· ὕτω ⸓ ἡμεῖς ἐν τοῖς τοίχοις τῆς ἡμετέρας διανοίας ζωγραφήσωμεν τῶν μαρτύρων τὰς τιμωρίας. ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ ζωγραφία αὐόντος, αὕτη ⸓ κέρδος ἔχουσα· ⸓ δεῖται χρημάτων, ⸓ δὲ δαπάνης, οὐδὲ τέχνης τινὸς αὕτη ἡ γραφή. ἀλλ̓ αὐτὶ πάντων

ἀρκεῖ

ἀρκεῖ προθυμία χρήσασθαι καὶ λογισμῷ γενναίῳ καὶ νήφοντι, καὶ διὰ τοῦτο καθάπερ διάτινος χειρὸς ἀείσης ὑπογράψαι τὰς τιμωρίας αὐτῷ. ζωγραφῶμεν τοίνυν ἐν τῇ ψυχῇ τὰς μὲν ἐπὶ ταγάνων κειμένας, τὰς δὲ ἐπὶ ἀνθράκων τεταμένας, τὰς δὲ εἰς λέβητας χυβιστωμένας, τὰς δὲ εἰς θάλασσαν καταποντιζομένας, ἑτέρας ξεομένας, ἄλλας ἐπὶ ξύλου καμπτομένας, ἄλλας εἰς κρημνὸν ῥιπτομένας· καὶ τὰς μὲν θηρίοις πυκτεύοντας, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ βάραθρον ἀγομένας, τὰς δὲ, ὡς ἕκαστος ἔτυχε καταλύσας τὸν βίον, ἵνα τῇ ποικιλίᾳ τῆς γραφῆς ταύτης λαμπρὰν καὶ ἡμετέραν κατασκευάσαντες οἰκίαν, ἐπιτήδειον τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν ποιήσωμεν καταγώγιον. οὕτω γὰρ ἴδῃ τοιαύτας ἐν διανοίᾳ τὰς γραφὰς, ἥξει μετὰ τῆς παρρησίας, καὶ μονὴν ποιήσει παρ' ἡμῖν σὺν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· καὶ βασιλικὸς ἔσται λοιπὸν οἶκος ἡ διάνοια ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς ἄτοπος λογισμὸς ἐπιβλῦσαι δυνήσεται, τῶν μαρτύρων μνήμης ὥσπερ τινος ζωγραφίας διὰ παντὸς ἡμῖν ἐναποκειμένης, καὶ πολλὴν ἀναφιείσης μαρμαρυγὴν, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν ὅλων θεοῦ σωνεχῶς ἡμῖν ἐνδιαιτωμένου· ὅπου γὰρ ἐνταῦθα χεῖρα ὑποδεξάμενοι, δυνησόμεθα μετὰ ταῦτα ἐντεῦθεν ἀποδημίαν εἰς τὰς σκηνὰς ὑποδέχεσθαι τὰς αἰωνίους. ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤἨΝ ΠΑΡΑΒΟΛἨΝ, Περὶ τῦ Ἀσώτυ.

ἈΕῚ μὲν, ἀδελφοὶ, τὴν τῦ Θεῦ φιλανθρωπίαν κηρύττειν ὀφείλομεν, δι' αὐτῆς γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν, μάλιστα δ' ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ χρεωστοῦμεν τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, καὶ τὴν διεργεσίαν τῶν μελλόντων ἐκ τῦ κολυμβήθρας ἀναπέλλειν ἀστέρων. καὶ γὰρ ἔτοι διὰ ταύτης ἐκλάμψουσι, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῆ ἐσώθημεν καὶ σωζόμεθα· ἥτις ἡμῖν αὐτὶ κληρονομίας ἐδόθη ἐκ τῦ δημιργῦ Θεῦ Ϲ παρ' ὃς ἡμῶν· εἴπωμεν τοίνυν περὶ αὐτῆ, ἅπερ εἶπεν ὁ διαπότης Χῦ, ὁ φιλανθρωπος υἱὸς τῦ φιλανθρωπυ παρ' ὃς, ὁ μόνος ἀξιόχρεως τὴν παρ' ὃς ἀσίας ἐξηγητής· ἀναπτύξωμεν πᾶσαν τὴν περὶ τῦ ἀσώτυ παραβολὴν, ἵνα μάθωμεν ἐξ αὐτῆς, πῶς δεῖ προσπελάζειν τῷ ἀπροσπελάστῳ, καὶ συγγνώμην τῶν πταισμάτων αἰτεῖν. ἄνθρωπός τις, φησιν, εἶχε δύο υἱὸς. παραβολικῶς ὁ Σωτὴρ, ὐ δογματικῶς διαλέγεται. διὰ τοῦτο περὶ τῶν ἰδίων παρ' ὃς, ὡς περὶ ἀνθρώπυ τινὸς, ὁμιλεῖ· καὶ περὶ τῶν δύλων, ὡς περὶ τέκνων, λαλεῖ, ἵνα δείξῃ τοῦ Θεῦ τὴν περὶ τοὺς ἀνθρώπυς στοργήν. ἄνθρωπός τις, φησιν, εἶχε δύο υἱὸς· τίς ἐστιν ὗτος ὁ ἄνθρωπος; ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. τίνας δ' εἶχε τότε τοὺς δύο υἱὸς; τοὺς δικαίυς, καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς· τοὺς ἐμμένοντας τοῖς θείοις αὐτῦ προστάγμασι, καὶ τοὺς παραβαίνοντας τὰς δεσποτικὰς ἐντολάς. καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί. καὶ τίς ἐστιν ὗτος ὁ νεώτερος υἱός; ὁ γνώμην ἄσατον κεκτημένος, καὶ τῆ αὐραις τὸ νέοπτος ῥιπιζόμενος. πατέρα ἐγνώρισεν ἡ φύσις τὸν πλάσαντα, εἰ καὶ μὴ ἐτίμησε προαίρεσις τὸν ποιήσαντα. πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς ὐσίας. καλῶς εἶπε τὰ τῦ Θεῦ παρὰ τῦ Θεῦ· ἀλλὰ κακῶς, ἅπερ

ἔλα-

ἔλαβε, κατιωάλωσε. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τ βίον ὁ πατήρ. ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς οἶκον ἴδιον, ὅλον τ κόσμον· ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς κτίσης, ὅλως τ κτίσιν· παρέχει αὐτοῖς σώματα καὶ ψυχὰς λογικάς, ἵνα τῷ λόγῳ διλόγως χειραγωγούμενοι μηδὲν ἄλογον πράξωσιν· ἐπέστησεν αὐτοῖς τ ἑαυτῆ νόμον, τὸν φυσικὸν καὶ τ γραπτὸν, ὡς θεῖον παιδαγωγόν· ἵνα τούτῳ παιδαγωγούμενοι πληρώσωσι τῆ νομοθέτη τὸ βούλημα. καὶ μετὰ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα ὁ νεώτερος υἱὸς (ὡς νεώτερος ἔπραξεν) ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, ἀπέστη ἀπὸ τ Θεῆ, καὶ ἀπέστη ἀπ' αὐτ ὁ Θεός· οὐ γὰρ βιάζεται τ μὴ βουλόμενον δουλεύειν αὐτῷ. γυμνὸς γὰρ, οὐκ ἀνάγκης, αἱ ἀρεταὶ ἅπασαι. ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτῆ, ζῶν ἀσώτως· ἐκεῖ τ ψυχῆς ὅλον τ πλοῦτον ἀπώλεσεν· ἐκεῖ πέρπων καὶ περπόμενος ἐναυάγησεν· ἐκεῖ παίζων καὶ ἐμπαιζόμενος πεύης ἐγένετο. ἐκεῖ ψυχοφθόρους ἡδονὰς ἀγοράζων, καὶ γέλωτας ὠνούμενος, πατέρας δακρύων ἔλαβε. καὶ τὰς μὲν ἀρετὰς, ἃς εἶχεν, ἀπεβάλετο· τὰς δὲ κακίας, ἃς οὐκ εἶχε, προσελάβετο. δαπανήσαντος δὲ αὐτῆ πάντα (οὐ πέφυκε γὰρ τοῖς αἰσχρῶς βιοῦσι παραμένειν ὁ πλοῦτος τ χάριτος) ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τ χώραν ἐκείνην· ὅπου γὰρ τ σωφροσύνης ὁ σῖτος οὐ γεωργεῖται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τ ἐγκρατείας ἡ ἄμπελος οὐ πεφύτευται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τ ἁγνείας ὁ βότρυς οὐ λιμοπάσχεται, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τὸ οὐράνιον γλεῦκος οὐ βρύει, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου διφορεία κακῶν, ἐκεῖ πάντως ἀφορεία τῶν ἀγαθῶν· ὅπου διήθησις πράξεων πονηρῶν, ἐκεῖ πάντως σπάνις τ ἀρετῶν· ὅπου τ φιλανθρωπίας τὸ ἔλαιον οὐ πηγάζει, ἐκεῖ λιμὸς ἰσχυρός. τότε οὖν καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ λοιπὸν ἔμεινεν, εἰ μὴ μόνον τὰ τ ἀκρασίας κακὰ, ἐπειδὴ ἔπραξε τὰ τ ἀκοσμίας κακά. καὶ προελθὼν ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τ χώρας ἐκείνης· πολίται δὲ τ χώρας ἐκείνης ἦσαν οἱ δαίμονες, οὓς ἦτύχησε μεταναστὰς· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ πολίτης ἐκεῖνος εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτῆ, βόσκειν χοίρους· ὅπου γὰρ τιμῶσιν οἱ δαίμονες

τὰς

τὲς τιμῶντας αὐτές· ὕτω φιλῦσι τὲς φιλῦντας αὐτές· τοιαύτας δωρεὰς χαρίζονται τοῖς πειθομένοις αὐτοῖς. καὶ ἐπιθύμει γεμίσαι τ̀ κοιλίαν αὐτῦ ἀπὸ τ̃ κερατίων, ὧν ἤθιον οἱ χοῖροι. τί δέ ἐσιν, ἀπὸ τ̃ κερατίων; τ̃ κερατίων ἡ γεῦσις γλυκεῖά ἐσιν, ἀλλ' ὅμως καὶ σκληρὰ κατ' αὐτό τε καὶ ξαχεῖα. ταύτη γὰρ καὶ τ̃ς ἁμαρτίας ἡ φύσις· ἀφραίνει μὲν μικρὰ, κολάζει μεγάλα· τέρπει πρόσκαιρα, καὶ μαρίζει αἰώνια. εἰς ἑαυτὸν ὃ ἐλθὼν καὶ λογισάμενος τὴν προτέραν μακαριότητα, καὶ τ̀ δευτέραν ἀθλιότητα, καὶ βαλὼν κατὰ νῶν, τίς μὲν ἦν, ὅτι ἦν μετὰ τ̀ Θεῦ καὶ παῖς τεταγμένος, τίς δ' γέγονεν ὑποτεταγμένος τοῖς δαίμοσιν· εἰς ἑαυτὸν ἔν ἐλθὼν, εἶπε· πόσοι μίσθιοι τ̃ πατρός μυ περισσεύσιν ἄρτων, ἐγὼ δ' ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι; πόσοι νῦν κατηχύμενοι καταξυφῶσι τ̀ ἁγίων γραφῶν, τ̀ λιμῷ δ' τ̀ θείων λογίων ἐγὼ σωιέχομαι; ὦ πόσων ἀγαθῶν ἐμαυτὸν ἐστέρησα; ὦ πόσοις κακοῖς ἐμαυτὸν περιέβαλον; τί γὰρ ἀφισάμην τ̀ μακαρίας ἐκείνης ἀγωγ̃ς; τί δ' ταύτης ἐντὸς ἐγενόμην τ̀ θανατηφόρυ ζωῆς; ἔμαθον ἀφ' ὧν ἔπαθον, μὴ ἐγκαταλιμπάνειν Θόν· ἔμαθον κρατεῖν τ̀ ἀεὶ φυλάττοντα τὲς κρατοῦντας αὐτόν· ἔμαθον μὴ πιστεύειν τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, τοῖς διδάσκυσι πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τε καὶ φθοράν. τί οὖν φησιν; ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τ̀ πατέρα μυ. ὑποστρέφω καλῶς, ὅθεν ἐξῆλθον κακῶς· ἀπέλθω πρὸς τ̀ ἐμὸν πατέρα, καὶ ποιητὴν, καὶ δεσπότην, καὶ κηδεμόνα, καὶ προνοητήν· καταλάβω τ̀ πάλαι πεφευγότα καὶ προλαμβάνοντα τὲς πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας· ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τ̀ πατέρα μυ, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τ̀ ὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν συ, καὶ ὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός συ· ποίησόν με, ὡς ἕνα τ̀ μισθίων συ, ἀρκεῖ μοι πρὸς σωτηρίαν ταῦτα τὰ ῥήματα· ἀρκεῖ μοι πρὸς τ̀ πρεσβείαν τ̀ πατρός μυ τὸ ὄνομα· ὐ δύναται γὰρ ὁ πατήρ ὁ ἐμὸς, πατὴρ προσαγορευθεὶς παρ' ἐμῦ, μὴ φανῆναι τοῖς ἔργοις πατήρ· ὐ δύναται μὴ κινῆσαι τὰ σπλάγχνα, εὔσπλαγχνος ὤν· ὐ δύναται, τὸ ἥμαρτον, ἀκύσας,

δῦναι

δῦναι συγγνώμλω τοῖς ἐμοῖς ὀλιθήμασιν· ὰ δλώσαται τ ἐμῆς ἀκόσας φωνῆς, μὴ ἐπιλαθέσθαι τ δικαίας ὀργῆς· οἶδα πόσα δλώσαται παρ αὐτῷ ἡ μετάνοια· οἶδα πῶς ἰχύει παρ αὐτῷ τὰ δάκρυα· οἶδα πῶς ἕκασος ἁμαρτωλὸς πρὸς αὐτὸν ἀναδλών, καὶ δακρύων θερμῶς, ὡς ὁ Πέτρος, λαμβάνει τ ἁμαρτημάτων τ ἄφεσιν· οἶδα τῦ Θεῦ μυ τ ἀγαθότητα· οἶδα τῦ πλάσαντός μυ τ ἡμερότητα· ἐλεήσει με μετανοῦντα, ὃν ὰκ ἐκόλασεν ἁμαρτήσαντα· καὶ ἀνασὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῦ. προσέθηκε τῇ καλῇ βελῇ τ πρᾶξιν τ ἀγαθῷ. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ὰ μόνον βελδίεσθαι τὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγαθὰς ὁρμὰς δεικνύειν τ πράξεσιν. ἔτι δ αὐτῦ μακρὰν ἀπέχοντος τ τόπῳ, πλησίον δ ὄντος τῷ προσώπῳ, καὶ τὰς χεῖρας συχνῶς ἐπιρρήγνύντος, καὶ τύπτοντος τὸ ἴδιον στῆθος, ὡς τ πονηρῶν λογισμῶν ὑπάρχον ἐργαστήριον, καὶ τὸ πρόσωπον πρόσπλῦντος τῇ γῇ, καὶ τὰς ὀφθαλμὰς ἀπαιτῦντος δῦναι συμπρεσβδπὰς τὰς τ δακρύων σαγόνας, καὶ προμελετῶντος τλῶ ἀπολογίαν, φθάσας ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ, μετὰ δακρύων λέγων· πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν ὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν συ. ἥμαρτον, οἶδα, Χριστὲ Δέσποτα, καὶ Θεέ· ἐμὰς ἁμαρτίας σὺ μόνος ἐπίσασαι· ἥμαρτον, ἐλέησον ὡς Θεὸς καὶ δεσπότης. ὰκ εἰμὶ ἄξιος εἰς τ ὐρανὸν βλέπειν, καὶ παρακαλεῖν σε τὸν ἀγαθόν μυ δεσπότλω, γέμων μεγίστων καὶ χαλεπῶν ἐγκλημάτων· ὰκ ἔστν ἀριθμὸς τ ἐμῶν ἁμαρτημάτων· ἐλέησον ὡς ἀγαθὸς Θεὸς ὢν ἀεί· ὅτι ὰκ εἰμὶ ἄξιος κληθλῶναί συ, ποίησόν με ὡς ἕνα τ μισθίων συ. ὅπως ἱκετδόντα ἐκ βάθυς τ καρδίας εἶδεν αὐτὸν ὁ βλέπων πλημμελῦντας, καὶ παραβλέπων ἁμαρτάνοντας, καὶ πτερνιζόντων αὐτῶν τ μετάνοιαν· Εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτῦ, καὶ ἐσπλαγχνίδη. πατὴρ γὰρ λῶ τῇ χρηστότητι, εἰ καὶ Θεὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει. καὶ δραμὼν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. οὐκ ἀνέμεινε τ προσκρύσαντα πλησίον ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ προαπλώτησε προθύμως. καὶ ὰκ ἐβδελύξατο τὸν τράχηλον αὐτῦ, ὡς τ κηλίσι τ ἀσωτίας κατάσκτον καὶ μεμιαμμένον· ἀλλὰ τ

ἀχραάντοις αὐτῦ χερσὶ περιλαβὼν κατεφίλησεν ἀπλήσως τ̃ πάλαι ποτὲ ποθήσεν. ὢ τῆς ἀφάτυ τε κ̀ φοβερᾶς δ̓υσπλαγχνίας· ὢ παραδόξυ φιλανθρωπίας· ὢ ξενίων σπονδῶν, ὢ ξένων καταλλαγῶν. ἔπεισεν δ̓ὐθὺς τ̃ Θεὸν εἰς ῥοπὴν μίαν κ̀ συγκαταβῆναι τοῖς δάκρυσι, κ̀ παραδραμεῖν πλῆθος τοσῦτον ἁμαρτιῶν. ἐθαύμασας ἐνορῶν Θεὸν κολαζόντα ἁμαρτωλόν; ὢ τῆς ὀργῆς τ̃ σπλάγχνων τ̃ παῤικῶν. ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπὶ γῆς ἐδάκρυσε, κ̀ ὁ μόνος ἀναμάρτητος ὑρανόθεν ἑαυτὸν ῥοὸς τὴν φιλανθρωπίαν ἐπέκλινε· τίς εἰδέ ποτε ἁμαρτωλὸν ὑπὸ Θεῦ κολαζόμενον; τίς εἰδέ ποτε τὸν δικαίων κατάδικον θεραπεύοντα; τίς εἰδέ ποτε κατάκριτον κολαζόμενον; ἀλλ̓ ὅμως ὁ Θεὸς παρακαλεῖ, ὡς ποτε τ̃ Ἰσραήλ. λαός μυ, φησι, τί ἠδίκησά σε, ἢ τί παρλυόχλησά σοι; κ̀ νῦν, τὰ αὐτὰ γίνεται, κ̀ ἐγενέτο, ἐπειδὴ ἅπως ὁ δικαίαλλακτος βέλεται Θεὸς, ἅτως εἰωθεν ὑφ̓ ἑαυτῦ νικᾶσθαι ὁ πατὴρ τ̃ οἰκτιρμῶν κ̀ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. ὁ μὲν ἠρκέθη τούτοις ὁ ἄσωτος ὑτος ὺός· ἀλλὰ κ̀ ἐν τοῖς τ̃ μετανοίας ἀγαθοῖς ἄσωτος λῶ, ὐδὲ ἐνόμισεν αὐτῷ (πρὸς τὸ πλῆθος τ̃ ἁμαρτηθέντων) τ̃ τοσαύτην φιλανθρωπίαν ῥοὸς τ̃ τελείαν σωτηρίαν ἀρκεῖν· ἀλλ̓ ἅπερ ἐμελέτησεν εἰπεῖν τῷ πατρὶ, ταῦτα κ̀ παρὼν διελέγετο μετὰ τ̃ ῥέποντος χήματος. πάτερ, εἴγε ὅλως ἔξεσί μοι πατέρα σε εἰπεῖν. Εἰ μὴ κ̀ τῦτο μετὰ τῶν ἄλλων μυ πταισμάτων, καλῶν σε πατέρα, ὑξαμαρτάνω. Εἰ μὴ ὑβρίζω τῇ κλήσει τὸ αὐύβριστον ὄνομα. Εἰ μὴ κλείει μυ τὰ χείλη τὸ συνειδός. Εἰ μὴ δεσμεῖ μυ τ̃ γλῶτταν ὁ ζόπος τ̃ ῥάξεως· Εἰ μὴ κωλύει μυ τ̃ λόγον ὁ βίος· δέξαι, πάτερ ἅγιε, δέησιν ῥυπαρὰν ἐκ σόματος ῥυπαρῦ. πάτερ κατὰ χάριν, κ̀ δημιυργὲ κατὰ φύσιν, ἥμαρτον εἰς τ̃ ὑρανὸν κ̀ ἐνώπιόν συ, κ̀ ὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι ὺός συ. ἥμαρτον, ὁμολογῶ τὰ παραπτώματά μυ, ὐ κρύπτω ἅπερ βλέπεις, ὐκ ἀρνῦμαι ἅπρ ἐπίσασαι· ὡς ὑπόδικος πρόκειμαι, ὡς παράνομος κατακρίνομαι· ὡς κρείττης ἐλέησόν με· ἥμαρτον εἰς τὸν ὑρανὸν κ̀ ἐνώπιόν συ· δέδοικα

εἰς

εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματά μου ἀνατεῖναι, φοβοῦμαι γὰρ τὸ στρεφόμενον τὸ μορφωθὲν, ὡς κατηγόρου φωνὴν. δέλαβοῦμαι ἐνατενίσαι τῷ φωτὶ τὸ θεότητος, ῥυπαρὰς ἔχων τὰς τῆς ἐχθρᾶς ὀφθαλμούς. ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. ἰδοὺ ἐμαυτὸν ἀνακηρύττω, ἐμαυτὸν κατακρίνω, κατ' ἐμαυτοῦ ἀποφαίνομαι. ὑδέομαι δικαστοῦ πρὸς ἀπόφασιν, ὑδέομαι κατηγόρων πρὸς ἔλεγχον, ὑδέομαι μαρτύρων πρὸς ἔγγραφα. σὺδον ἔχω προκαθήμενον τὸ συνειδός, τὸν ἀπαραίτητον δικαστήν· ἐν τῇ ψυχῇ βασάζω τὸ φοβερὸν δικαστήριον· ἐν τῷ συνειδότι περιφέρω τοὺς μάρτυρας, ἐν τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς κατηγόρους ἐπάγω, τὰ θέατρά μου κατηγορεῖ, αἱ ἱπποδρομίαι μου κατακράζουσιν, αἱ θεωρίαι τῶν θηριομαχούντων καταβοῶσί μου· ἡ ἀσωτία θηλαμβάνει με, αἱ πράξεις μου συλλιτουργοῦσί με, ἡ παροῦσα γυμνότης φανεροῖ με, αὐτὰ τὰ ῥάκη τῆς αἰσχύνης, ἃ περιβέβλημαι, καταισχύνει με, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. μήτε τὴν αὐλήν σου ἀποπέμψῃς με, Δέσποτα, ἵνα μὴ πάλιν ὁ πολέμιος διρώῃ με πεπλανημένον, ὡς αἰχμάλωτον ἀπαγάγῃ· μήτε πλησίον ἐλεύσῃς με τῆς φοβερᾶς σου καὶ μυστικῆς τραπέζης. οὐ γὰρ τολμῶ ὀφθαλμοῖς ἀνοίγειν ὁρᾶν τῷ ἁγίων τὰ ἅγια. ἔασόν με σταθῆναι μετὰ τῶν κατηχουμένων, τῶν θυρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἔξω· ἵνα θεωρῶν τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα μυστήρια, ποθήσω κατὰ μικρὸν ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖν· ἵνα τοῖς θείοις νάμασιν ἐπαντλούμενος ἀποσμήξω τὴν αἰσχύλην τῶν αἰσχρῶν ἁσμάτων, τὸν ῥύπον τὸν ἐγκείμενον τοῖς ἐμοῖς ἀκοαῖς· ἵνα θεωρῶν τὰς σοὺς μαργαρίτας ἁρπαζομένους παρὰ τῶν δυσεβῶν ἀνδρῶν, ἐπιθυμήσω κἀγὼ κτήσασθαι χεῖρας ἀξίας τοῦ τῶν ὑποδοχῆς. ταῦτα τοῦ ἀσώτου προσευξαμένου, καὶ μετὰ δακρύων βοῶντος, εἶπεν ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· πρὸς ποίους δούλους; ἄκουε. πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ λειτουργοὺς τοῦ αὐτοῦ προσταγμάτων· ἐξενέγκατε ταχὺ τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν ἀνωθεν ὑφαντὴν, τὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς

καταρτιζομένω. ἐξενέγκατε ☩ σολὶω ☩ ἐν τοῖς ὕδασι ☩ κολυμβήθρας ὑφαινομένω· ἐξενέγκατε ☩ σολὶω ☩ ἐκ ☩ πνδματικῆ πυρὸς κατασκδαζομένω, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν. ἐνδύσατε ☩ ἑαυτὸν ἀποδύσαντα, ἐνδύσατε τὸν νέον Ἀδὰμ, ὃν ἐγύμνωσεν ὁ διάβολος· ἐνδύσατε ☩ βασιλέα ☩ κτίσεως· κοσμήσατε ☩ τον, δι' οὗ ☩ κόσμον ἐκόσμησα· καλλωπίσατε ☩ ἰγοῦ μν τὰ φίλτατα μέλη. ἀ φέρω γὰρ αὐτὸν ἀκαλλώπιστον καθορᾷν· ἀ φέρω ☩ ἐμὶω εἰκόνα γεγυμνωμένω καταλιπεῖν. ἐμὸν ὄνειδος ἡγῆμαι τὸ ὄνειδος ☩ ἐμῆ παιδός· ἐμὶω δόξαν ἡγῆμαι τότε ☩ εὔκλειαν. δότε καὶ δακτύλιον εἰς ☩ χεῖρα αὐτῆ, ἵνα φορῇ ☩ ἀρραβῶνα τῆ πνδματος, καὶ φορῶν αὐτὸν φρυηθῇ ὑπ' αὐτ̃ τῆ πνδματος· ἵνα ☩ ἐμὶω σφραγίδα περιφέρων, φοβερὸς ᾖ πᾶσι τοῖς πολεμίοις τε καὶ ἐναντίοις· ἵνα πόρρωθεν φαίνηται, ποίω παῖδός ἐστιν ἥτος ἰγός. δότε καὶ ὑποδήματα εἰς τὰς πόδας αὐτῆ, ἵνα μὴ πάλιν εὕρῃ ὁ ὄφις γυμνὶω ☩ πτέρναν αὐτ̃, καὶ παπάξῃ αὐτὸν διὰ τῆ κεντρ̃· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον αὐτὸς καταπατῇ ☩ τῆ δράκοντος κεφαλὶω, ἵνα σωφρίψῃ ☩ πολεμίω τὰ κέντρα, ☩ ἵνα ᾖ ἔχῃ ☩ κατὰ Θεὸν ὁδόν. καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόχον ☩ σιτδτὸν, θύσατε. ποῖον μόχον λέγει σιτδτόν; ποῖον; ὃν ἡ Δάμαλις Μαρία παρθένος ἐγέννησεν. ἐνέγκατε ☩ μόχον ☩ ἀδάμαστον, ☩ μὴ δεξάμενον ἁμαρτίας ζυγὸν, τὸν παρθένον, καὶ ἐκ παρθένω, ☩ ἀκολυθῆντα τοῖς ἀκολυθῆσιν αὐτῷ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἑκουσίως· τὸν μὴ χρώμενον τῇ δυνάμει αὐτ̃, μηδὲ τοῖς κέρασιν, ἀλλ' ἑτοίμως ὑποκλίναντα ☩ ἑαυτῆ αὐχένα τοῖς σφάττειν θέλουσι· θύσατε οὖν ἑκόντα θυόμενον, θύσατε ☩ ζωοποιοῦντα τὰς θύοντας, θύσατε ☩ θυόμενον καὶ μὴ νεκρόμενον· θύσατε ☩ μελιζόμενον, καὶ τὰς μελίζοντας αὐτ̃ ἁγιάζοντα· θύσατε ☩ ἐθιόμενον παρὰ ☩ εἰδότων αὐτ̃, καὶ μηδέποτε δαπανώμενον· θύσατε τὸν τὰς ἐθίοντας μακαρίους ἀπεργαζόμενον· καὶ φαγόντες πάντες δ̓φρανθῶμεν, ὅτι ἥτος ὁ ἰγός μν νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο δ̓φραίνεσθαι. ἐπίσαθε ☩ πνδματικὶω δ̓φροσύνω, οἱ

ταύ-

ταύτης γδυσάμενοι, καὶ μεμνημένοι τῆς φρικτῆς μυστηρίων, τῆς λειτουργῶν τὴ θείας ἱερουργίας, τῶν μιμουμένων τὰς τῶν Ἀγγέλων πτέρυγας τὰς λεπταῖς ὀθόναις τὰς ἐπὶ τῆς ἀριστερῶν ὤμων κειμένας, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ περιέχοντων καὶ βοώντων: μή τις τῶν κατηχουμένων, μή τις τῶν μὴ ἐθιόντων, μή τις τῶν κατασκόπων, μή τις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι τὸν μόχον ἐθιόμενον, μή τις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι τὸ ἱμάτιον αἷμα τὸ ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, μή τις ἀνάξιος τῆς ζώσης θυσίας, μή τις ἀμύητος, μή τις μὴ δυνάμενος ἀκαθάρτοις χείλεσι προσψαύσασθαι τῆς φρικτῆς μυστηρίων. Εἶτα καὶ τῶν Ἀγγέλων ἐπιφωνούντων καὶ λεγόντων· ἅγιος ὁ πατήρ, ὁ θελήσας τυθῆναι τὸν μόχον τὸν σιτδτὸν, τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, καθὼς φησιν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ἅγιος ὁ υἱός, ἅμα καὶ μόχος ὁ ἀεὶ θυόμενος ἀκὼν, καὶ ἀεὶ ζῶν· ἅγιος ὁ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ τὴν θυσίαν τελεσιουργῆσαν. τούτων οὖν σύνδον ἐπιτελουμένων, ὁ πρεσβύτερος ὑμῶν μακρόθεν παραγενόμενος ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων, ἐπυνθάνετο τί αὖ εἴη τοῦτο; ἦχός τις περιεκτύπει μου τὰ ὦτα. ὁ δέ φησι, Δαβὶδ ὁ προφήτης σύνδον μελῳδεῖ, τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόχους. ὁ αὖτος πάλιν προσέπεσε τοῖς παρόντας πρὸς τὴν ἑορτὴν, καὶ λέγει· γδύσασθε, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. Παῦλος ὁ τῶν θείων μυστηρίων ἐξηγητὴς, ἀναβοᾷ καὶ λέγει· τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει διφραινομένη καὶ χορεύει. ὁ δέ φησι πρὸς τὸν δοῦλον· ναὶ, καὶ μὴ παρόντος ἐμοῦ ἄλλοι τὰ ἐμὰ μυστήρια, παρὰ τὴν ἐμὴν ἀπουσίαν, ἐν τῇ ἐμῇ αὐλῇ μεριζονται; ναί, φησιν· ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόχον τὸν σιτδτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δὲ πρὸς ταῦτα ὁ δίκαιος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εἰσελθεῖν. ὠργίσθη ὁ δίκαιος, καὶ τὸ φθόνου ἐγένετο δοῦλος; ὁ καταπατήσας τὸν βίον τὰ πέρπατα, φθόνῳ κεκράτηται; καὶ πῶς φησιν ὁ Παῦλος λέγων·

ἐβελόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα; οὐχ ἵνα βάσκανον δείξῃ τὸν δίκαιον, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερβολὴν ὅπου τὸν λόγον ἐχημάτισεν ὁ Σωτὴρ· ἵνα κηρύξῃ τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χρηστότητος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο δηλοῖ διὰ τῆς ἐφεξῆς. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ, φησὶν, ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν· ὦ σοφίας ἀῤῥήτου· ὦ προνοίας θεοφιλοῦς· καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν ἠλέησε, καὶ τὸν δίκαιον ἐκολάκευσε· καὶ τὸν ἰσάμενον οὐκ ἀφῆκε πεσεῖν, καὶ πεσόντα ἤγειρε, καὶ τὸν πέντε πλούσιον ἀπέδειξε, καὶ τὸν πλούσιον οὐσιωχώρησε τῷ φθόνῳ γενέσθαι πτωχόν· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· ἰδοὺ ἐγὼ τοσαῦτα ἔτη ἔχω δουλεύων σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκάς ποτε ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ἀλλὰ περιέρχομαι ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενος, θλιβόμενος, κακουχούμενος· ὅταν δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ἦλθεν, ὁ καταφρονήσας σου, καὶ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, εὐθέως ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν· καὶ ὅτε ῥήματι ἐνεκάλεσας αὐτῷ, ὅτε χήματι τὸ πρόσωπόν σου ἀπέστρεψας ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλ' εὐθέως ἐξεκοδόχησας αὐτὸν, καὶ πάσῃ τῇ στολῇ σου κατεκόσμησας, καὶ τῷ χρυσῷ δακτυλίῳ περιέγραψας, καὶ τοῖς ὑποδήμασι περιέφραξας, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐυώχησας, καὶ τὴν ξένην τράπεζαν ἐκαλλώπισας, καὶ τὰς κρατῆρας ἐπλήρωσας, καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν κατέσφαξας, καὶ πρὸς τὴν εὐωχίαν τοὺς πιστοὺς προσεκάλεσας, καὶ τοὺς ἀγγέλους χορεύειν ἐποίησας, καὶ ξένον οὐρανοῦ καὶ γῆς συμπόσιον σωσεκρότησας, καὶ τοιαύτας καὶ τοσαύτας δωρεὰς παρέχεις τῷ καταφρονήσαντι τῆς ἀγαθότητος, καὶ τὴν εὐγένειαν καταθυβείσαντι. τί εἶπω πρὸς τὸ βάθος καὶ τὸ πέλαγος τῶν οἰκτιρμῶν; πῶς θαυμάσω τὴν θάλατταν τῆς γαλήνοτητος; ἐλεεῖς, Κύριε, πάντας, ὅτι πάντα δυνάσαι, καὶ παραορᾷς ἁμαρτήματα αὐτῶν προσερχομένων εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ πὴρ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ σὺ τῶν ἐμῶν κόλπων οὐκ ἐχωρίσθης ποτέ· σὺ δὲ Ἐκκλησίας τὴν ἐμὴν οὐκ ἀπεσκίρτησας· σὺ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις προσέ-

σέχεις ἀεί· σὺ μετὰ τ Ἀγγέλων ἐντυγχάνεις διὰ παντός· σὺ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεισάμενος, μετὰ παῤῥησίας βοᾷς, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἕτος ἦ προσῆλθέ μοι, καταπεπλεμμένος, κατηχυμμένος, τὸ πρόσωπον ὠθῶν εἰς τ γῆν, καὶ μετὰ σωτετειμμένης καὶ συγγνῆς φωνῆς ἀνεβόησε· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τ οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τ μισθίων σου· τί εἶχον ποιῆσαι πρὸς τὰ ῥήματα ταῦτα; ἢ δυνάμην μὴ ἐλεῆσαι τ ἐμὸν υἱὸν προσελθόντα μοι; σὺ δίκασον ὁ θυμούμενος. ἀλλ' ὑπέφυκα, φιλάνθρωπος ὤν, ἀπανθρωπόν τι δράσαι ὑ δυνάμαι μὴ ἐλεῆσαι, ὃν ἐγὼ ἐποίησα· ὑ δυνάμαι μὴ οἰκτείρειν, ὃν ἐκ τ ἐμῶν σπλάγχνων ἐγέννησα· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα, σά ἐστιν· ὁ οὐρανὸς σός, τὸ στερέωμα σόν, ὁ ἥλιος δαδοῦχος σός, ἡ σελήνη θεραπαίνη σή, οἱ ἀστέρες λαμπτῆρες σοί, ὁ ἀὴρ ζοφοῖς σός, καὶ πάντα τὰ ἐναέρια, σά· ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, σά· ἡ θάλασσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, σά· ὁ κόσμος σός, ἡ Ἐκκλησία σή, τὸ θυσιαστήριον σόν, ὁ μόχθος ὁ σιτοδοτῆς, σός, ἡ θυσία, σή, οἱ Ἄγγελοι, σοί, οἱ Ἀπόστολοι, σοί, οἱ μάρτυρες, σοί· τὰ παρόντα, σά, τὰ μέλλοντα, σά, ἡ ἀνάστασις, σή, ἡ ἀθανασία, σή, ἡ ἀφθαρσία, σή, ἡ βασιλεία τ οὐρανῶν, σή, πάντα τὰ φαινόμενα καὶ τὰ νοούμενα, σά· μὴ τὰ σὰ ἀπήγαγον, κἀκεῖνῳ προσήγαγον; μή σε ἀπέδυσα, κἀκεῖνον ἐνέδυσα; οὐχὶ ἐκ τ ἐμῶν πραγμάτων ἐχαρισάμην τὸ ἔλεος; οὐχ ὅμοιός εἰμι καὶ σὸς κἀκείνου πατήρ; καὶ σέ τιμῶ διὰ τ ἀρετήν, κἀκεῖνον ἐλεῶ διὰ τ καλλίστην ἐπιστροφήν· καὶ σὲ ποθῶ διὰ τ ζωήν, κἀκεῖνον διὰ τ μεταβολήν· καὶ σὲ διὰ τ πολιτείαν φιλῶ, κἀκεῖνον διὰ τ μετάνοιαν· καὶ σὲ διὰ μακροθυμίαν, κἀκεῖνον διὰ τ ἐν ἐμοὶ ἐπιστροφήν· δ' ἐφάνθημεν ἢ καὶ χαρῆναί σε ἔδει, ὅτι ἕτος ὁ ἀδελφός σου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη· τίς βλέπων νεκρὸν ἀνισάμενον, οὐκ εὐφραίνεται; καὶ τίς εὑρὼν ἃ ἀπώλεσεν, οὐκ ἀγάλλεται; δεῦρο καὶ σύ, υἱέ μου, συνευφράνθητι σὺν ἡμῖν, καὶ συνεκίρτησον σὺν τοῖς ἀγγέλοις καὶ περίπτυξον σὺν ἡμῖν τ σὸν ἀδελφόν, καὶ σύμψαλλε τῷ Δαβὶδ

ἐκεῖνο τὸ πνευματικὸν μέλος, τὸ πρέπον τῇ παρούσῃ πανηγύρει· μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριος ἀνὴρ, ᾧ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν. Ἠκούσατε τῆς θείας παραβολῆς, καὶ τῆς παύτης σκοπὸν ἔγνωτε, καὶ τὴν δυύαμιν αὐτῆς εἴδετε, ἐμάθετε πῶς φιλανθρώπου ἔχομεν Κυρίου, πῶς ἀνεξίκακον. αὐτῷ τοίνυν προσφύγωμεν μετὰ καθαρᾶς καρδίας· δεῦτε, κοινῇ φωνῇ βοήσωμεν πρὸς αὐτόν· δέσποτα, Κύριε φιλάνθρωπε, μονογενὲς υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἡμάρτομεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι κληθῆναι υἱοί σου· ἀλλὰ θαρρῦμεν τοῖς σοῖς οἰκτιρμοῖς· ἔχομεν ὅμηρα τῆς σῆς φιλανθρωπίας τίμιον σταυρὸν, ὃν ὑπέμεινας δι' ἡμᾶς ἔχομεν ἐγγυητὰς τῆς σῆς ἀπλαγχνίας, τὸν ποτε πόρνην, καὶ τὸν ποτε λῃστήν. Διὰ τούτων γὰρ καὶ ἡμεῖς καὶ πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ προσεπόμεθα προσρέχειν τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ· ὡς ἐκείνους ἀοιδίμους καὶ μακαρίους ἀπέδειξας Κύριε, καὶ ἡμᾶς προσπίπτοντάς σοι ἐλέησον· ὡς ἀνέστησας νεκροὺς σταυρωθεὶς, καὶ ἡμᾶς νεκρωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ διὰ τοῦ πολλοῦ σου φιλάνθρωπον ἀνάστησον, ἵνα ἀπολαύσωμεν μετὰ τὴν ἀπολυτρωσαμένων τῆς σῆς ἀναστάσεως. ταῦτα λέγοντες, ἐπιμείνωμεν, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἴπῃ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν· καὶ ὑμεῖς οἱ μέλλοντες ἀπολαύειν τοῦ βαπτίσματος δωρεᾶς, πάντα λογισμὸν ἀλλότριον ἀπορρίψαντες, καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν εἰς τὸν οὐράνιον νυμφίον ἁδύσαντες, τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος ἀπολαύσατε· ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε, ἐπὶ θύραις ὁ λυτρωτὴς ἐφέστηκεν, ὁ ἰατρὸς τοῖς πιστεύουσι πάρεστι, τὸ ἰατρεῖον λύεται, τὰ φάρμακα πρόκεινται, ἡ κολυμβήθρα πάντας προσδέχεται, ἡ χάρις ἐξήπλωται, ἡ πνευματικὴ στολὴ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξυφαίνεται· μακάριοι οἱ καταξιούμενοι φορέσαι τοῦ στολοῦ· μόνον ὑμεῖς τῆς πίστεως τὰς λαμπάδας ἀνάψατε, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας δαψιλῶς ἐπιβάλλετε, ἵνα μὴ νυκτὸς, ὅταν γένηται φωνὴ λέγουσα, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθητε εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ μετὰ φαιδρῶν τῶν λαμπάδων, χορεύοντες καὶ σκιρτῶντες καὶ βοῶντες, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὸ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Πας μὲν ὁ τῆς ἀνθρώπων βίος ἀρετῆς ἀγωνισήριον παρέκειται, καὶ τὰ τῆς ζωῆς διαστήματα παρὸς τὰ τῆς θεογνωσίας βλέπει δόγματα. τί γὰρ ὄφελος ἄνθρωπον πλανᾶσθαι μὲν ὑπὸ τῶ Θεῶ, τυφλῶ δὲ πλάτυσαν ἐπίστασθαι χεῖρα; καὶ τῆς μὲν κτίσεως βασιλέα χειροτονεῖσθαι, τὸν δὲ παραγαγόντα τὴν κτίσιν ἀγνοεῖν ὡς ἔστιν ὄντα; καὶ τῷ μὲν κάλλει τῆς κτίσεως τὰς ὄφθαλμὰς ἐπιβάλλειν, τυφλώττειν δὲ παρὸς τὸν τῶ κόσμου παραίτιον; Ἀλλὰ καίπερ ὁ τῆς ἀνθρώπων βίος τὰς ἰδίας ἀνείληπται παρὸς τὰ θεῖα πνεύματα· ἀλλάγε τῆς νηστείας ἡ σάλπιγξ τὸ κοινὸν ἐξαίρετον κέκτηται. τὸ γὰρ σεμνὸν ἑαυτῆς μέλος ταῖς τῆς ψυχῆς ἀκοαῖς ἀναβοῶσα, παρὸς τὸ τῆς ἀγωνισμάτων διανίστησι σάδιον, τὰς τῆς θείων ἐρασὰς μαθημάτων φιλοπονωτέρας ἐξεργαζομένη καὶ τῆς ἔνδον ὀφθαλμῶν περιαίρεσα τὰς λήμας, τὰς τῆς θεογνωσίας ἀκτῖνας φανερωτέρας δείκνυσιν. ὅσῳ γὰρ ἀμβλυώττει τὰ τῶ σώματος πάθη, τοσούτῳ παρὸς τὸ θεῖον ἀκονᾶ τῆς

ψυχῆς

ψυχῆς τὴν διάθεσιν, καὶ τὰ τῆς σαρκὸς κοιμίζουσα κύματα, τῇ ψυχῇ γαλήνην μηνύεται. ἐγχειρίζει δὲ αὐτῇ τὰς κατὰ τοῦ σώματος οἰακας, καὶ παρεκόπτει τὴν ῥᾳστώνην, τὴν κατὰ τῶν παθῶν ἐξουσίαν ὀρέγουσα, καὶ τὴν φιλοσώματον πυρκαϊὰν ἀποσβέσασα, τὴν φιλόθεον ἀνάπτει λαμπάδα. Δεῦρο δὴ ὖν καὶ ἡμεῖς ὑρανίῳ πειθόμενοι σάλπιγγι, φιλοσοφῶμεν τὰ θεῖα, καὶ πρὸς τὸν τῆς κτίσεως δεσπότην διὰ τῆς κτίσεως ἀναβαίνωμεν. κλίμακος γὰρ δίκην Θεὸς ἁρμόσας τὴν κτίσιν, δι' αὐτῆς πρὸς ἑαυτὸν τοῖς φιλοθέοις ἀνάβασιν ἐτεχνήσατο· χειραγωγεῖ δὲ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἄνοδον χαρις Μωσαϊκῆς γλώττης ἐπιβαίνουσα προφητικὴ. τί λέγουσα; τί βοῶσα; ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ὑρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ὁρᾶς φησὶν, ὑρανοῦ πλάτη, καὶ μεγέθη, καὶ κάλλη, τὰ τῷ ὀμμάτων ὑπερβαίνοντα μέτρα τῷ θαύματι; τοῦτον ὁ Θεὸς καὶ παρήγαγε νάματι, καὶ σωρεύει προσάγματι. ἀ κάτωθεν ὑπερεισμάτων προσαναβαινόντων τοῖς ὕψεσιν, ὅτε μὴν ἄνωθέν τις δεσμὸς τῆς ὑρανοῦ κορυφῆς ὑπερκείμενος, ἄνω μένειν βιάζεται. τὸ δὲ τῆς γῆς ἄχθος ἀπεράντοις τοῖς διαστήμασι, πῦ κρέμαται; ἀλλὰ κἂν ὄρυγμα θεμέλιον ὑποκείμενον, πάλιν ἐκείνου τὴν ῥίζαν ζητεῖς, καὶ μετ' ἐκεῖνο τὸ ὑπ' ἐκεῖνο, ἕως τῷ βάθει τῆς ἐρεύνης ὁ λογισμὸς παιδευθεὶς ἀνακράξῃ; δάκτυλος Θεοῦ τοῦτο ἐστὶ. καὶ τὸ δὴ τοῦ θαύματος θαῦμα διάδοχον. ὑρανὸς καὶ γῆ παρηγάγοντο κυοφοροῦντες τὸ ἄβυσσον, καὶ τὰ πελάγη βαστάζοντες ἴσαντο, μηδὲ τῷ βάρει πρὸς πτῶσιν διολισθαίνοντες· καὶ καθαπέρ τις ἐγκύμων γαστὴρ, ταῖς τῶν μηνῶν περιόδοις ἐξογκουμένη, τὰς ὠδῖνας γειτνιώσας κυρίττει. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κρεμάμενος ὑρανὸς τὴν τοσαύτην τῶν ὑδάτων φύσιν ἀπερίβλεπτος ἐβάστασεν. ἔμενε γὰρ ἄσειστος δημιουργοῦ σφιγγόμενος νάματι. Ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ οἰκοδομήτου κόσμου, παραγαγὼν ὁ Θεὸς τὸ σῶμα τῆς κτίσεως, μετὰ τοῦτο προσάγει τὴν διακόσμησιν, τῷ τοῦ μεγέθους θαύματι κάλλος ἀνάλογον μηχανώμενος. ὥσπερ γὰρ οἱ τῶν ζωγράφων παῖδες προλαβόντες τοὺς τοίχους, τὰ τῆς χρωμά-

χωμάτων αὖθη διὰ τῆς τέχνης φυτεύσιν, ὅπως ὁ δημιουργὸς πρὸς τὴν τῦ κόσμυ διακόσμησιν ἐπειγόμενος, φωτὶ πρῶτον λευκαίνει τὰς τοίχυς τῆς κτίσεως. εἶπε γάρ, φησιν, ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς. Πρώτη φωνὴ νεῦ θεόθεν ἐπέμπετο, καὶ τὸ φῶς ἀπετίκτετο. ἠκούετο φωνὴ, καὶ παρήγετο φύσις. κλῆσις ἐγίνετο, καὶ κτίσις ἐπλάττετο. ἆρα γὰρ οὐκ ἴσχυε σιωπῇ πράττειν ἅπερ ἐβούλετο; οὐκ ἠκολούθει τὸ ἔργον τῷ ῥήματι; ἀλλ' οὐρανὸς μὲν παρήχθη, καὶ γῆ σιὼ τοῖς ὕδασι, μὴ προλαβούσης φωνῆς, φωτὸς δὲ παραγομένυ, φωνὴ προμαρτύρεται; τίς οὖν ὁ λόγος, καὶ τίς ἡ αἰτία τῦ φθέγματος; μάθωμεν, καὶ σιωπήσης ἀκούειν τῆς γραφῆς, καὶ φθεγγομένης παιδεύεσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ ἄρτι πλασθεῖσαι τῷ Ἀγγέλων αἱ μυριάδες εἶδον μὲν τὰ γινόμενα, τὸν δὲ ποιοῦντα βλέπειν οὐκ ἴσχυον (ὑπερβαίνει γὰρ καὶ Ἀγγέλων ὀφθαλμὺς τὸ τῆς θείας οὐσίας ἀθέατον) εἰκότως νῦν προλαμβάνει φωνὴν, πρὸς αἴσθησιν, καὶ θαῦμα τὰ γινόμενα κινῆσαν τῶν Ἀγγέλων τὰς δήμυς, ἵνα τῷ προσάγματι σωφρόνως τὸ δημιυργόμενον βλέποντες, καὶ τὴν θέαν καταπλυτόμενοι, πρὸς γνῶσιν, καὶ ὕμνον ἔρχωσι τῦ κτίσαντος· τίς ἄρα; φησὶν αὐτὸς ὁ Θεὸς πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀγωνιστὴν τὸν Ἰῶβ διαλεγόμενος, ὅτε ἐποίουν ἄστρα, ἤνεσάν με φωνῇ μεγάλῃ πάντες οἱ Ἄγγελοί μυ. τῇ γὰρ καταπλήξει τῆς θείας κρατούμενοι πρὸς ἕκαστον τῶν παραγομένων τὸν ποιητὴν ἀνύφημουν. Ἐπὶ τύτοις μεταξὺ τῶν ὑδάτων ὁ δημιυργὸς περιτείνει στερέωμα, καθάπερ ὀροφὴν πρὸς ζωγραφίαν ἁρμόδιον. γυμνοῖ δὲ μετὰ τῦτο τῶν ὑδάτων τῆς ἠπείρυ τὰ νῶτα, ὥσπερ σύτισι ταμείοις τὰ πελάγη συγκλείων, κλεῖθρον ἐπιθεὶς τῇ ἀβύσσῳ τὸ πρόσαγμα, καὶ ψάμμῳ χαλινώσας, ὡς φόβῳ, τὴν θάλατταν, ἀναυάγητον τοῖς πελάγεσι φυλάττων τὴν ἤπειρον. κἂν ἀνέμων ἐμβολαῖς ὠθῆται πρὸς τὴν χέρσον ἡ θάλαττα, φέρεται μὲν κορυφυμένη τοῖς κύμασι, φαύσασα δὲ τῶν ὀρῶν ὑπονοσεῖ δραπετεύσασα. καὶ τὴν τῦ δεσπότυ φωνὴν ἐν αἰγιαλοῖς γεγραμμένῳ ὁρῶσα, κυρτυμένη

τοῖς

τοῖς κύμασι προσκλυδῆ τὸν ὁροθετήσαντα, καὶ πλήττουσα βίᾳ τὴν χέρσον, αὐτιπλήττεται πρὸς φυγὴν τῇ τοῦ προσάγματος μνήμῃ. Διὰ τοῦτο γαλήνη πορφυροῦσα περιαίνει τὴν γείτονα, καθάπερ ἀγκάλαις ἀπαλαῖς προσλεχομένη τὴν ἤπειρον, τῷ τοῦ δεσπότου διαπαντὸς περιεχομένη προσάγματι, καὶ μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἀκούειν νομίζουσα. σωμαχθήτω δὴ τὰ ὕδατα εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἠπειρος. καὶ μένει τοῦ προσάγματος μνήμων δεδεμένη τῇ ψάμμῳ, τῷ φόβῳ τοῦ δήσαντος τὸν δεσμὸν οὐ βιάζεται, προφητικὴν βεβαιοῦσα φωνήν· ὅριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσεται. Ἐπὶ τούτοις τῶν ἀστέρων ἐν οὐρανῷ διαπείρει τὰ φέγγη, καὶ τῷ στερεώματι τὰ τοῦ φωτὸς αὐθη φυτεύει, χαίειν, καὶ χρεὶαν τοῖς ἐπὶ γῆς ἐπιτελοῦντα. Πρὸς τούτοις τὸ τῆς κτίσεως ἔδαφος διανθέσι λειμῶσιν ἐποίκιλε. ζώων ἤγουας ἐκ τῆς γῆς ἀνελκύσας, μητέρα, καὶ τροφὸν τῶν πλαττομένων ἀπέδειξεν. ὕπω δὲ τὴν ξηρὰν στεφανώσας, οὐκ ἔδειξεν ἄχρηστον οὐδὲ πρὸς τεκνογονίαν τὴν θάλατταν. Ἔδει γὰρ αὐτὴν μηδενὸς ὁρᾶσθαι τῆς γείτονος γῆς ἀτιμοτέραν πρὸς ὠδῖνας ὑπάρχουσαν. εὐθὺς ἔπεμπε τὸ πρόσαγμα, καὶ νηκτοῖς μὲν ὀλοὺς ἐπλήμμυρεν ἄβυσσος. Πτηνοῖς δὲ ἀὴρ ἐπολίζετο, καὶ κόσμος ἀπήρτιζο, τῷ θαύματι κράζων, ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Ἀλλ' ἡμὲν κτίσις ἀπήρτισαι, τὴν τοῦ ποιητοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν ἀσιγήτως κηρύττουσα, διαφόρως ἐξυφασμένη ταῖς φύσεσι. τὰ μὲν γὰρ θνητὰ, τὰδὲ ἀθανασίᾳ κεκόσμηται, καὶ τὰ μὲν ὄψεως κρείττονα, τὰ δ' αἰσθήσει μέτρια. τὰ μὲν λόγῳ τετιμημένα, τὰ δ' ἀλογίᾳ κρατούμενα. τὰ μὲν ἔμπνοάτε καὶ ἔμψυχα, τὰ δ' ψυχῆς καὶ αἰσθήσεως ἄμοιρα. καὶ τὰ μὲν σκιρτῶντα ταῖς μεταβάσεσι, τὰ δ' δεσμῷ φύσεως προσηλωμένα τῇ γῇ. ἔδει γὰρ τὸν πλοῦτον τῆς κτίσεως ἐν τοῖς κτιζομένοις ἐμφαίνεσθαι. Ὁ μὲν οὖν τῆς κτίσεως οἶκος, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, φιλοκάλως ἀπήρτιζο, καθάπερ τις θρόνος βασιλικὸς διακοσμηθεὶς πεμπόντων τὸν βασιλεύοντα. ἔδει δ' ἄρα καὶ ἄνθρωπον παραχθῆναι

τὸν

τὸν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ προσήκοντα. τί ἂν ὁ παύσοφος δημιουργὸς; ἄμφω τὰ μέρη τῆς κτίσεως εἰς τ'αὐτὸ συνελκύσας, ἐκ γῆς μὲν αὐτῷ συναρμόζει τὸ σῶμα, ἀόρατον ἦ καθάπερ ἐν ξοάνῳ καλλωπισθέντι τὴν ψυχὴν ἐμπνεύσας τῷ σώματι, ἔμψυχον ἔστησεν ἀνδριάντα, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν κτίσιν ἐν ἑαυτῷ περισφίγγοντα. γνωρίζει γὰρ τοῦτον τῷ Ἀγγέλων ἡ πολιτεία, τῇ τῆς ψυχῆς συγγενείᾳ τοῖς ἐκεῖ δήμοις ἐγγράφουσα. περιπτύσσεται δὲ καὶ ὁ τῶν ὁρωμένων χορὸς, ἔργοις ὁμολογῶν τῆς φύσεως τὴν συγγένειαν, ἃ τὰς χρείας αὐτῷ γεωργῶν, τὸ γένος μαρτύρεται. Διὰ τοῦτο καὶ μηδέπω πλασθεὶς ἄνθρωπος, σκέψει τιμᾶται τοῦ πλάττοντος, καὶ βουλεύμασι θείοις σεμνύεται, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν· πρεσβυτέραν τῆς πλάσεως τὴν τιμὴν ὑποδέχεται. ἔπω ὁ πηλὸς συναρμόζεται, καὶ ὁ θρόνος παρασκευάζεται. ποιήσωμεν ἄνθρωπον Θεὸς μονογενοῦς οἰκτήριον, ποιήσωμεν τὸν Ἀδάμ, ἀφ' ἑπέρ τις δεύτερος Ἀδὰμ τῷ δημιουργῷ συγκαθεδήσεται· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἐνταῦθά μοι σιώτεινον ἀγαπητὲ, τὴν ἀκολουθίαν· τῆς γὰρ συγγενοῦς φύσεως τὸν θησαυρὸν μεταλλεύομεν. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. μία μὲν εἰκὼν ἡ πλαττομένη, ἐχ' ἑνὸς ἦ προσώπου μνήμη, ἀλλὰ βίων ὑποστάσεων, κοινὸν γὰρ τῆς θεότητος δημιούργημα τὸ πλαττόμενον, βιάδα μὲν ἐμφαίνει τὴν πλάττουσαν, μίαν ἦ εἰκόνα τῆς βιάδος ὑπάρχουσαν. εἰδὲ μία τῆς βιάδος ἡ εἰκὼν, μία τῶν βίων ὑποστάσεων ἡ φύσις. τὸ γὰρ τ'αὐτὸν τῆς οὐσίας ἡ τῆς εἰκόνος σύστημα κηρύττει. πῶ γὰρ ἐν εἰκόνι μιᾷ διαφορὰ τῆς ἀρχετύπου φύσεως δυρεθήσεται; μία θεότης, μίαν ἑαυτῆς εἰκόνα κατὰ τὴν φύσιν ἀνέστησε. διὰ τοῦτο τὴν εἰκόνος ἀξίαν τιμηθέντα, καὶ αὐτῇ τῇ κατασκευῇ τῆς πλάσεως κατεκόσμησε. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν ζώων, ἢ τῷ ὅλῳ σώματι τὴν γῆν ἐπισύρεται, οὐ βαδίζειν, ἀλλ' ἕρπειν κληρωθέντα νόμῳ τῆς φύσεως, ἢ πρὸς τὴν γῆν κατακύπτει, τὸ μη-

δενὸς

δεῖα κλῆρον ἔχειν ἐν οὐρανῷ διὰ τὸ χήματος μαρτυρόμενα. ἄν-θρωπος ὁ μόνος ἐμφαίνει διὰ τῆς πλάσεως τὴν διγένειαν. ὄρ-θιος πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνεται, ποσὶ μὲν ψαύων τῆς γῆς, ὡς ἐν αὐτῇ τέως τρεφόμενος· τῷ δὲ προσώπῳ πρὸς οὐρανίους ἀψίδας αἰρόμενος, ἤδη δὲ καὶ χεῖρας ἐκτείνων, τὴν ἐν οὐρανῷ παῤῥησίαν φαντάζεται, τὴν τοῦ Παύλου, πρὸ τοῦ Παύλου φωνὴν ἀναπράζων· ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. ὡς ἐν θρόνῳ καθεζόμενος δείκνυσιν ἔργοις διὰ τῆς ἀξίας τὴν εἰκόνα τοῦ κτί-σαντος, τοῖς πράγμασιν ὡς χρώμασι τὸν πεποιηκότα μιμούμενος. κτίζειν γὰρ καὶ οὗτος ἐπιχειρεῖ, καὶ δημιουργεῖν ἐπιθυ-μεῖ, καὶ οἶκον συμπήγνυται, καὶ σκάφος τεκταίνεται, καὶ κλί-νας ἁρμόζεται, καὶ τράπεζαν πήγνυται, καὶ παίζων ἐν τῇ κτί-σει, τὰς χεῖρας μιμεῖται τοῦ πλάσαντος. πάλιν ἄνθρωπος πατὴρ γίνεται, καὶ υἱὸς ἀποτίκτεται τοῖς θείοις μόνος τετιμημένος ἀ-ξιώμασι, καὶ ὀνόμασι, καὶ τὸν ἄχρονον πατέρα χρόνῳ, καὶ κλή-σει μιμεῖται, καὶ υἱὸς μετ' ὠδῖνας ἐπονομάζεται, τὸν ἀπαθῶς υἱὸν εἰκονίζων ἐν πάθεσι. πάλιν βασιλεὺς ἀληθὴς, καὶ νομο-θέτης Θεὸς, ᾧ μύριαι μὲν μυριάδες λειτουργοῦσιν Ἀγγέλων, μύριαι δὲ μυριάδες πειθαρχοῦσι προστάττοντι. δείκνυσι δὲ καὶ ἔτος ἐν ὑπηκόοις κράτος, καὶ σωέχει νόμοις στρατόπεδον, καὶ δικάζει τοῖς ἀνθρώπων πλημμελήμασιν ἄνθρωπος, καὶ λόγον ἐνφέρει, καὶ ἀποφάσει σεμνύεται, ἐν τῇ τῶν πραγμάτων σκιᾷ τὸν ἀληθῆ βασιλέα χηματιζόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν πλάστης τοῦ πλά-σαντος περιῤῥέων τὴν ἀνθρωπότητα, κυμαίνει ταῖς χερσίν· ἡ-μῖν δὲ νῦν συνέλλει τὸν λόγον ὁ καιρός. αὖθις δὲ τὸ χρέος ὑμῖν ἀποτίσομεν, συνεργήσαντος τῆς χάριτος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΔΑΜ.

Οἶδα χρεωστῶν ἐμαυτὸν τὸν κατὰ τὸν Ἀδὰμ διδασκαλίας χειρογραφήσας, καὶ τὸ χρέος ἐπιγινώσκων, τῷ μεγέθει τὰς χεῖρας παράττομαι· ἀλλ' ἐπειδήπερ σφοδροὶ μὲν ὑμεῖς ἐρασταὶ μαθημάτων, καὶ τὴν ὑποχέσεως ἀπαιτηταὶ δεινοὶ καθεστήκατε, ἡμεῖς δὲ πρὸς τὴν καταβολὴν ἀθυμεῖς, φέρε τὸν Δεσπότην Χριστὸν συνεργὸν γενέσθαι πρὸς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῷ ἱκετεύσωμεν. εἰ γὰρ χαίρει τὰ τῶν ἁμαρτιῶν ἐγγραφα χίζων, πολλῷ πλέον διαφαίνεται τὰ τῆς διδασκαλίας συγκαταβάλλων ὁφλήματα. Δεῦρο δὴ οὖν Ἀγαπητὲ, τὴν κατὰ τὸν Ἀδὰμ συγγραφὴν τὴν νῦν ἀχολήσωμεν· εὔκαιρος γὰρ ἡ περὶ τούτου κατὰ νηστείαν διήγησις, ἐπειδὴ καὶ παύτῃ ἐν παραδείσῳ μετὰ τῶν ἄλλων φυτῶν φυλάττειν ὁ Ἀδὰμ ὑπεδέξατο, καὶ τὴν τῆς ἀπολαύσεως ἐξουσίαν καὶ ὁ τῆς νηστείας νόμος πρὸς αὐτὸν ὑπεγράφετο. ἀπὸ παντὸς γὰρ ξύλου, τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. τοιαύτη βασιλέως διάταξις, βοσφὶ χαριζομένη, καὶ νηστείαν νομοθετοῦσα· ἔχεφησὶ τῶν ὅλων τὴν ἐξουσίαν, σὺς ἀφίσασο μόνου· ἡ χεὶρ ἐκτεινέσθω πρὸς ἅπαντα, καὶ συσελλέσθω πρὸς σῦ· οὐ φθονήσας ἐκώλυσα τινὶ ἀπόλαυσιν, οὐδὲ ἐμαυτῷ τινὶ βρῶσιν παμιδόμενος· ἐμοὶ γὰρ φύσις αὐτοδεὴς καὶ πρὸς ἅπαν πάθος ἀχείρωτος· ἀλλ' ἵνα ἐννοῶν τὴν κωλύσαντα, γνωρίσῃς τὴν χορηγήσαντα· καὶ ἡ τοῦ σὺς ἀποχέρησις, γένηταί σοι τοῦ τὰ ὅλα δεδωκότος ὑπόμνησις· ἵνα μὴ πάντοθεν ἡ βουλὴ περιρρέουσα λησθῇ τῷ μνήμῃ τὸ χάριτος, ἵνα μὴ τῇ ἀπλησίᾳ τὸ βρώσεως ὀλιθήσῃς πρὸς ἄγνοιαν. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν ζώων ἔθνη καὶ γένη διαπλάττων ὁ δημιουργὸς, νόμοις ἀκινήτοις ἔδησε φύσεως· καὶ προαίρεσις οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφοτέρα τὴν ἐξουσίαν μεμέζωσα, οὐδὲ λογισμοῦ

γισμῶ διάκρισις ζυγοσατῶσα τῶν πραχτέων ἢ αἵρεσιν. ἀλλ' ὁμῶς πε κελδίει φύσις, ϗ εἰς τὸ πράττειν ἐπείγεται, μὴ πολυπραγμονῆντα τὸ πρόσαγμα. αὖος ἢ λόγῳ τετίμηται, ϗ προαιρέσει κεκόσμηται, ϗ αὐτεξουσίῳ γνώμῃ ἁρράπτει, βυλήματι ἀδύλωτον ἔχων τὸ φρόνημα, αὐτοδέσποτον ἔχων τιὼ πρόθεσιν, ἀβίαστον δεικνὺς τ πραχτέων ἢ αἵρεσιν· ἐντεῦθεν τὸ μὲν ἐκλέγεται, τὸ ἢ πρὸς τὸ δοκῦν παραπέμπεται· ϗ τὸ μὲν ἀποστρέφεται, τῷ δὲ προσίθεται· ϗ βασιλδίων αὐτεξουσίῳ βυλδίματι, πλυτεῖ τ ἢ γνώμης αἱρέσεσι. Διὰ τῦτο δίδυς νόμον θεὸς, ὐκ ἀνάγκιω πρὸς τὸ πράττειν προσίθησι, ἀλλ' ἐντέλλεται τὰ δοκῦντα, ϗ τῷ θέλειν τιὼ πράξιν ἀφίησι· κἂν ὁ προσαττόμενος παραδράμῃ τὸ πρόσαγμα, ὐδ' ὅπως μεταλλάττει τ φύσιν, ὐδὲ νόμοις ἀνάγκης δεσμδίει ἢ παρακύσαντα, ὐδὲ ἀφαιρεῖ βία ἢ χάειν, ὐδὲ περιατᾷ τὸ δῶρον ἀνάγκῃ, ὐδὲ νοθδίει ἢ γνώμιω παραξέπων τιὼ φύσιν, ἀλλ' ἐῶν τὸ τ λογισμῶν αὐτοδέσποτον, σωφρονίζει τιμωείαις ἢ πλημμελήσαντα. τῷ δὲ κρατῦντι λογισμῷ τὰς τ σώματος ἰδίας ἐπέξεφε, ϗ καθάπερ ἅρματι τῷ σώματι ἢ ψυχὴ ἰδίοχον ἐπισήσας, ἢ δρόμον τῆς ἀρετῆς ἐλάυνειν παρακελδίεται. ἐνταῦθα τοίνυν, εἰμὲν νήφων ὁ λογισμὸς αὐέχῃ τὰς ἰδίας τ σώματος, ξ έχει δρόμον προξενῦντα τὸν στέφανον· ἐπινυσάξας δὲ καθάπερ ἵπποις τοῖς πάθεσιν, ἔλαθεν ἑαυτὸν κατὰ κρημνῶν, ϗ δυχωείας φερόμενος, ϗ τελδυταῖον καταβληθεὶς, ἕλκεται κεκονισμένος, αἰχμάλωτος ἅρματος οἰκεία γενόμενος, ϗ συρόμενος κέκραγε· παλαίπωρος ἐγὼ αὖος, τίς με ῥύσεται ἀπὸ τ σώματος τ θανάτυ τύτυ; προδὺς γὰρ ῥαθυμίᾳ ἢ δεσποτείαν, γίνεται δῦλος παθῶν· ϗ πάθεσιν ἀλογίστοις ὁ λογισμὸς παραχωρήσας ἢ θρόνον, δῦλος ἠλέχθη τύτων, ὑφ' ὧν ἐτέχθη δυλδίεσθαι. πρὸς τοίνυν τοῖς ἄλλοις, οἷς θεὸς τιμήσας ἢ αὖον φαίνεται, ϗ λογισμῷ αὐτεξουσίῳ δωρεᾷ ἀμφιέσας, δέδωκε νόμον αὐτῷ, γυμνάζων τιὼ αἵρεσιν· ϗ καθάπερ σὸδέλτῳ, τῷ φυτῷ δγραφὰς ἢ ἐντολιὼ, ἢ σῦδον κρυπτομένιω διά-

γνωσιν

γνωσιν ἀνεκίνησε, ὑπακοῆς καὶ παρακοῆς διαφορὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου προσγράψας· ἐντεῦθεν γνωσὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ τὸ ξύλον ἐπονομάζεται. ἀφ' ὧν γὰρ ἔτος ἐδιδάχθη, ὑπὸ τούτων τὸ ξύλον ἐκλήθη, καὶ ἡ τότε διδασκαλία τοῦ φυτοῦ προσηγορία· ἐκεῖ γὰρ, ὡς ἔφην, τῷ Ἀδὰμ ἡ γνῶσις ἐμελετᾶτο, καὶ τὸ λογικὸν ἐγυμνάζετο. ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γνώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. ἔχει δὲ ἀπόλαυσιν ἄμειξον, σῆσον μόνον δὲ χεῖρα πρὸς ἄτοπον βρῶσιν ἐπιγινομένην. δεῖξον τῇ τοῦ νόμου φυλακῇ δὲ τοῦ νομοθέτου τιμῇ. ἴδω δὲ γνώμην, ἵνα θαυμάσω τὸ φίλτρον. δίδυμοι χάριν, τὴν χεῖρα συμμαχίας. δὲ ὅλου παραδείσου δοτῆρα, ἑνὸς ξύλου μόνον προτίμησον· σὲ δικαιοῖ τὸ ἐμῆς ἐποιησάμην τιμῆς· ἀμείβου δὲ ἐργάτην περιφρονήσει τὸ γλύσεως· διὰ τοῦτο σοὶ δὲ θανάτου φόβον τῷ νόμῳ προσλήψομαι, βοηθοῦντα σοὶ πρὸς δὲ παράνομον ὄρεξιν· κἂν ὁ λογισμὸς πρὸς αὐτὴν ὀλιγωρήσῃ, τῷ φόβῳ συμμάχεται· νεῦρον γὰρ πρὸς ἐγκράτειαν ὁ τῆς παραβάσεως φόβος· σὺ δὲ μὴ φόβῳ τιμῇ τιμῶ, ἀλλὰ πόθῳ προσένεγκε. φυτὸν γενοῦ μεῖζον τοῦ παραδείσου λαμπρότερον. δρέψομαί σου κἀγὼ δὲ ὑπακοήν, ὡς καρπὸν ἀγαθὸν τῆς προαιρέσεως· προσενεγκάμενος δῶρον δὲ γνώμην. ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· πλάτυνον τὴν ἐπιθυμίας τὰς ὁρμὰς· νικᾷ γάρ σου δὲ χρείαν, ἡ τῆς χορηγείας δαψίλεια· αὐτὶ πλάτους δὲ ἐπιθυμίαις παράδεισος· ἀλλ' ὅπου δὲ νόμον γεγραμμένον ὁρᾷς, ἐκεῖ τὸν πόθον ἀνάστελλε· παραιτοῦ ἀφῆν τὴν δοφῆς, ὡς ζωῆς δηλητήριον· ἀπόστρεφε τὸ βλέμμα χειραγωγοῦν πρὸς παράβασιν· φεῦγε δὲ θέαν, ἵν' ἔχῃς τὸ σώζεσθαι. Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ· ἀκόλουθος ὁ νόμος τῷ χρόνῳ, πρόσφορα τῷ καιρῷ τὰ ἐντάλματα· ποῖον γὰρ ἂν νόμον ἥρμοσε; τὸ μὴ φονεύσῃς; τίνα; καὶ διατί; μὴ κλέψῃς; τὰ τίνος; καὶ μὴ μοιχεύσῃς; δὲ τίνος; ποῖον γὰρ ἂν αὐτὸν κάλλους βέλος ἐτόξευσεν ἕτερον, ἵνα δὲ βολῶν φυλαξάμενος, φύλαξ γένῃ τοῦ προσάγματος; τέως μενοῦν ὁ Ἀδὰμ ἀκινδύνως ἀπήλαυε, ὧν ἀβλαβὴς ἡ ζυφὴ, ἄμικτος ὀφιώδους

ἰᾶ· ἀλλ' ἤγειρον ἡ θέα πρὸς βασκανίαν τ̃ διάβολον· ⁊ πλη-
γεὶς οἷς ἔβλεψεν, αὐτιπλήττειν πειρᾶται τὸν πλήττοντα. Εἶ-
δε πάσης κτίσεως ἐξουσίαν ἀμείλισον, εἰδε θαλάττης δεσποτείαν
ἐγχειρισθεῖσαν, ζώων ὑποκυπτούσας ἀγέλας, παράδεισον οἰ-
κητήριον, νύμφιον χειρὶ πλαττομένῳ θεῷ, προῖκα δεδομένην
τ̃ κτίσιν, νυμφοστολοῦντα θεόν· καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, ὄφιν ὁ
θηριώδης ἐνδύεται· ὄφεως ἰώδοχος, μετὰ τ̃ αἴρος ἰσχύος
καθίσαται, πράξεσιν ἀτίμοις ἀτίμως ἐπισυρόμενος· ὁ γὰρ
προσκρούων θεῷ, καὶ πρὸς τ̃ τιμωρίας, τιμωρίαν ἔχει τ̃ ἀτιμίαν.
ὕπω τοίνυν ὄφεως ὑποκριτὴς γεγονὼς, πρόσεισι τοῖς ἐπιβαλλο-
μένοις, τὸν κηδεμόνα μιμούμενος, καὶ τῷ Ἀδὰμ τέως ἀφεὶς τὸ τ̃
συζυγίας δίχειρωτον, ἕτερον περιέρχεται μέρος· ἀπὸ τῆς
πλευρᾶς τοιχωρυχεῖν τ̃ αὖον ἄρχεται· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς, ἀμὴ
φάγητε ἀπὸ τ̃ ξύλου τ̃ ἐν τῷ παραδείσῳ; ὑποκρίνεται φιλαν-
θρωπίαν ὁ πρὸς φόνον δραμών, ⁊ συγκρύειν ἐπιχειρεῖ τ̃ οἰκέ-
του πρὸς τὸν δεσπότου, συμπαθείας προχήματι. εἶδον ὑμᾶς,
φησιν, ἐν ἀγαθῶν περιουσίᾳ τυχεῖν ἀτολμῶντας, καὶ συμπα-
θήσας ἐλήλυθα. εἶδον ἐν μέσῳ παραδείσου λιμώττοντας, καὶ
τ̃ λύπου μεριζόμενος ἦλθον. τί γάρ εἰπέ μοι, βουλόμενος ὁ
θεὸς τ̃ βρῶσιν ἐκώλυσε; τί δείξας τ̃ θέαν, τ̃ πείρας ἐστέρησε;
τίνι ταμιεύεται τ̃ ἀπόλαυσιν; τίνι φυλάττει τὸ δῶρον, ὑμῶν
ἀφαιρούμενος; ἄμεινον οὖν, εἰ μὴ ἐδεδώκει, ἢ δεδωκὼς ἐκώλυσε·
παράδεισον ἔδωκε, καὶ τοῦ βρῶσιν ἀπεσωρίσατο; Ταύταις ταῖς
φωναῖς τ̃ ἀκοὴν ὑπεργάζεται, καὶ πολιορκεῖ τὸν λόγον, ⁊ κυμαί-
νει τ̃ γνώμην· ἔπληξε τ̃ ἀκοὴν, ἵνα βλάψῃ συνείδησιν· ἀλλ'
ἀποκρίνεται πρὸς τὸν ἐπίβουλον ἡγουμένη, καὶ διορθοῦσθαι τ̃ ἐπιβου-
λεύοντα βούλεται· τί σαυτὴν, ὦ γύναι, μολύνεις τ̃ ἀποκρίσεσιν;
ἐφώρασας τὸ ψεῦδος; φεῦγε τ̃ ψεύδους ἐργάτην, ἀπο-
στρέφου τὸν τ̃ ψεύδους πατέρα, αὐτίσπασον αὐτὴν τ̃ μηχανῆς τοῦ
σιγοῦ, ἄπρακτον αὐτῷ ποίει τὸ βέλος, τ̃ ἀκοὴν ἀποφράξασα·
ἀπὸ παντός φησι, ξύλου τ̃ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγόμε-

θα,

θα, ἀπὸ ἧς τῆς ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, εἶπεν ὁ θεὸς, ἀφαγόμεθα ἀπ' αὐτοῦ· ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἐγύμνωσας σαυτὸν, ὦ γύναι, τὸ ὅπλον, θεοῦ φωνὴν τῷ διαβόλῳ καταπιστεύσασα. τί οὖν ἐκεῖνος; ἀθανάτῳ φησὶν ἀποθανεῖσθε. ὦ γνώμης μιαρᾶς, καὶ φωνῆς τολμηρᾶς· θεὸς τοῖς παραβᾶσι θάνατον ἀποφαίνεται· καὶ διάβολος ζωὴν τοῖς παρανομοῦσιν ἀπεπαγγέλλεται, οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. κλέπτει τοῦ θανάτου τὸν φόβον, ἵνα λησθῇ τῆς ἐντολῆς τὴν ἀσφάλειαν· νοθεύει τὴν τιμωρίαν, ἵνα πρὸς παρανομίαν προξένηται. σαλεύσας τὸν φόβον, γυμνώσας τὴν τιμωρίας, σαλπίζει τὸν κατὰ θεοῦ πόλεμον· ᾔδει γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, ἠνοίχθησονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν· φθόνῳ, φησὶν, ὑμᾶς, ὁ πόθῳ τοῦ δένδρου κεκώλυκεν· ἀπεστέρησε βρώσεως, ἵνα κωλύσῃ θεότητος· τί οὖν φεύγεις, ὦ γύναι, φυτὸν, δι' ὃ γενήσῃ θεός; τί παραιτεῖσθε βρῶσιν, δι' ἣν ἴσοι τῷ προσάξαντι γίνεσθε; ἀληθῶς ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς· ἐπειδὴ γὰρ δυσὶ τούτοις τοῖς περὶ τὸν Ἀδὰμ ὁρῶν ὠχυρωμένους, θανάτῳ φόβῳ, καὶ ζωῆς ἐπαγγέλμασιν, οἷς αὐτοὺς ὁ θεὸς προλαβὼν ἠσφάλισατο, μιμεῖται τὰ αὐτὰ καὶ αὐτὸς· καὶ τῷ μὲν θανάτῳ τὸ οὐκ ἀποθανεῖσθε, προβάλλεται, ἀντὶ δὲ τῆς ξύλου τῆς ζωῆς, ἰσοθέοις ἐλπίσιν ἐπτέρωσεν, ἵνα λύσας τὸν φόβον, καὶ τὰς ἐλπίσι φαντάσας, δυκόλως συλλύσῃ τὸ πρόσαγμα, ἐργασήριον παραβάσεως τὸ παράδεισον ἐργαζόμενος. ἔσεσθε ὡς θεοί. Τούτῳ μοι παρατήρει τὴν λέξεως τὴν ἐπιβολὴν, ἀδελφὲ, πάσης ἀσεβείας μητέρα καὶ ῥίζαν ὑπάρχουσαν· ἐλλιπισμὸς γὰρ δι' αὐτῆς ἐβλάστησε, καὶ αἱ τὰς ἀσεβείας αἱρέσεις ἐντεῦθεν ἐτέχθησαν· τοῦτο γέγονεν αὐτῷ πρωτότοκον κατὰ τῆς ἀληθείας μηχάνημα, τὸ πεῖσαι δυνηθῆναι τὰς αὐτῆς γενητὸν τὸ θεῖον νομίζεσθαι· τοῦτο πρὸς τῶν εἰδώλων ταπείνωσιν καὶ τῆς θεοῦ κλῆσιν κατῳκίσγκε. Διὰ τοῦτον τὸν φωνὴν τὸν κτίσιν εἶναι θεὸν ἐφαντάσθησαν. διὰ τοῦτο καὶ Ἄρειος τὸν φωνὴν κτίσμα τὸν υἱὸν

δογματίζειν ἐτόλμησε. διὰ ταύτ῀ω Εὐνόμιος τὸν Υἱὸν ἐξ οὐκ ὄντων ἀπερρύατο. διὰ ταύτ῀ω Ἀπολλινάριος τὸν θεὸν ἄνθρωπον γενέσθαι νενόμικεν· ἄνελε τὸ, ἔσεσθε ὡς θεοί, καὶ πρόρριζος ἑλληνισμὸς ἀναρπάζεται· ἄνελε κτίσμα τὸ θεῖον νομίζεσθαι, καὶ πᾶσα πέπτωκεν αἵρεσις, ἣν ὧ πολεμῶσα· ἐκεῖνον ἔχουσιν ἐργάτ῀ω οἱ γενέσιν καὶ σωτῆρι καὶ πάθος τῷ θείῳ προσάπτοντες· ἔσεσθε ὡς θεοί· φαντάζει θεότητα, ἵνα καταδικάσῃ θνητότητι, καὶ εἶπεν ἃ ἤθελεν· εἶδε γάρ, φησιν, ἡ γυνή, ὅτι ὡραῖον τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν· καί τοι καὶ πρότερον ἔβλεπεν, ἀλλ' ἐπαθάρθη τῶ πάθους τότε τὸ βλέμμα, ἀδέλωτον εἶχε τότε τὸ λογισμὸν καθαρότητι· τῆς ψυχῆς πεδηθείσης, ἐκοινώνει τῶ πάθους ἡ θέα· οἷα γὰρ τῆς ψυχῆς τὰ βουλεύματα, τοιαῦτα τῶ σώματος τὰ κινήματα· εἶδεν ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν· ὧν οὐκ εἶχε τ῀ω πεῖραν, τούτων θαυμάζει τὴ γεῦσιν· καὶ λαβοῦσα τῶ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Τί ποιεῖς ὦ γύναι; θάλπειν ἐπῆχθης, καὶ ἐπιβουλεύειν ἐπήχθης; κοινωνὸς τῆς ζωῆς ἐπλάσθης, καὶ θανάτου πρόξενος ἀπηλέγχθης; μέλος ἐλήφθης, καὶ ὡς βέλος ἐπέμφθης; τί οὖν τὸ τέλος; καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα· ἤδη τοῦ καρποῦ τῆς ἀπάτης ἐξύγησαν· ἔρραψαν φύλλα συκῆς· αὐτοὶ γυμνωθέντες, γυμνοῦσι τὰ δένδρα· περὶ φυτὸν πλημμελήσαντες, παρὰ φυτοῦ τοῦ σκέπτου δανείζονται· ἐν τούτοις μὲν οὖν οἱ τοῦ γένους πατέρες· ἐγέλα ἄρα ὁ Διάβολος, αἰσχύνῃ μολύνας τοῦ θεοῦ τ῀ω εἰκόνα. Τοιαῦτα γὰρ τοῦ Διαβόλου τὰ μηχανήματα· μεθ' ἡδονῆς τιθῶσκει, καὶ μετ' αἰσχύνης ἐλέγχει· ὠθεῖ πρὸς πτῶσιν, καὶ συλιτεύει πεσόντας· οἰκτείρας δὲ τ῀ω ἀπάτ῀ω θεὸς, πρὸς διόρθωσιν ἔδρεχεν· ἔδρεχε δὲ, τὸ τόπον ἀμείβων, ἀλλὰ διάτινος φοβερᾶς ὄψεως τὴ παρουσίαν πιστούμενος· Οἱ δὲ τῷ φόβῳ πλησσόντες, ἑαυτοὺς κατηγόρους, καὶ μάρτυρας τῆς παραβάσεως ἔχοντες, φυγὴ ἑαυτῷ καταψηφίζονται· φοβήσας δὲ τῷ τοῦ περιπάτου κτύπῳ θεὸς, τῇ κλήσει φιλανθρωπεύεται,

λέ-

λέγων. Ἀδὰμ, Ἀδὰμ, πῦ εἶ; ὦ φιλανθρωπίας δεσπότης· ὡς ἀγνοῶν ζητεῖ, ἐν αὐτὸς ἐφυγάδευσε, καὶ ὡς ἀχ' ὁρῶν καλεῖ ὁ τοῖς πᾶσι παρών. Ἀδὰμ, Ἀδὰμ πῦ εἶ; πῶμοι τῷ ἐμῶν χειρῶν τὸ πλάσυργμα; πῦ τ' ἐμῆς ἀξίας ὁ ἔμψυχος αὐδειάς; πῦ τῆς ἐμῆς φυτυργίας ὁ φύλαξ; Ἀδὰμ, Ἀδὰμ πῦ εἶ; θρίωώδης ἐκ φιλοσοργίας ἡ κλῆσις· πῦ εἶ; πῦ σοι τῆς ἐμῆς ὁμιλίας ἡ παῤῥησία; πῦ σοι τ' πρὸς ἐμὲ συνηθείας τὸ θάρσος; πῦ σοι τὸ τῆς ἀξίας ὕψος; αὐτὶ φίλυ δραπέτης; φαύηθι καλῦντι· δεῖξον τῷ ἰαξῷ τὸ τ' παραβάσεως ἕλκος. δεῖξον τ' πληγὼ τ' γυμνώσεως. ἔχω γὰρ φάρμακα, τῦ ξαύματος ἰσχυρώτερα· ἔχω βοηθήματα, δι' ὧν θεραπδσω τὰ τῦ ὄφεως δήγματα. τύτοις θαρσήσας τοῖς ῥήμασι φροκύπτει κρυπτόμενος, καὶ τολμᾷ τλὼ ἀπόκρισιν, τοιῦτα καθ' ἑαυτὸν βυλδσάμενος· ὅλως ἀξιοῖ με κλήσεως ὁ θεὸς, καὶ φωνῇ μεταπέμπεται, καὶ τ' σκηπτὸν ἐπαφίησιν, ὃν καὶ ἐπάγει θανατον, ὃν καὶ φροπτείλησεν· ἀκουῶ ἐπακύσω βοῶντος, μὴ προακύσας νομοθετῦντος. τλὼ φωνλώ συ ἤκυσα περιπατῦντος, καὶ ἐφοβήθλω, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβλω. ἀχρεῖαμοι ῥημάτων κατηγορύντων, αὐτοπρόσωπον φέρω τ' ἁμαρτίας ἐν τῇ γυμνώσει κατήγορον. Τί ἦν ὁ θεὸς; τίς σὺ ἀπήγγειλέσοι ὅτι γυμνὸς εἶ; εἰμὴ ἀπὸ τῦ ξύλυ, ὃ σὺ ἐνετειλάμλω σοι τύτυ μόνον μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτῦ ἔφαγες; ὡς δικασὴς ἦλθε, καὶ ὡς ἰαξὸς ἐρωτᾷ, καὶ δικάζειν ἐλθὼν, ὡς φίλῳ φροσονειδίζει· αὐται λέγων, τῷ παρέμῦ σοι δωρεῶν αἱ ἀμοιβαί; τᾶυτα τῷ παρεχημένων τὰ χαρισήρια; ὅτος μονουῶ ἀπολογίας ἀπορεῖ, καὶ φρὸς τ' γυναῖκα μεταφέρει τὸ τόλμημα, τ' τῦ βίυ κοινωνίαν τῦ ἐγκλήματος ποισάμενος αἴτιον· ἡ δὲ φρὸς τ' ὄφιν μεταφέρει τὰ πταίσματα· θεὸς δὲ σωφρονίζων τὺς ἀπατηθέντας, κολάζει τ' ἀπατήσαντα. Εἶπε γὰρ κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῷ κτηνῶν τ' γῆς· ἡ μὲν ἀπόφασις κατὰ τῦ φαινομένυ ὄφεως φέρεται· ἡ δὲ τῆς ἀποφάσεως κόλασις κατὰ τῦ ὑπνωντίυ ἐκπέμπε. δι' ὃ γὰρ ἡπάτησε, διὰ

τάτε κολάζεται· τῇ δὲ γυναικὶ εἶπεν. ἐν λύπαις τέξει τέκνα· ἡ τῆς ἐντολῆς καρπὸς μὴ φείσαμένη, περὶ τὰς ἑαυτῆς αἰτίας καρπός. τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν· ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ξυφῆς ἐφάνης ἀνάξιος, τοῖς περὶ γλῶ ἱδρῶσιν ὑπάρξεις κατάρατος, καὶ πόνοις μεξήσας τὸ ζωῆς σου τὸν χρόνον, τάφον δὲ ρήσεις τῦ βίου διάδοχον· ἄυτη τὸ κατὰ τῶν προγόνων καταδίκης ἀπόφασις· σὺ δὲ μὴ ῥίψῃς τὰς τῆ σωτηρίας ἐλπίδας· ὑ γὰρ ἔσησεν ὁ θεὸς ἄχει τὸ κατάρας τὰ πράγματα· ὐκ ἀφῆκε χρησῆς ἐλπίδος ὁ θεὸς τὴ φύσιν χηρεύσασαν. Χρεισὸς γὰρ παρουσία τὸ τῦ πρωτοπλάστου λαμπρυνομένη ἰσχυροτέρα· καὶ τῆς τῶν ὠδῖν διὰ παρανόμου βρώσεως ἀπατηθείσης, τῷ τῶν ὠδῖν ἀπαρχῷ ὁ μονογενὴς ἐνεδύσατο, καὶ τὸ δεύτερον Ἀδὰμ περιβάλλεται, φαρμάκοις ἐναντίοις θεραπεύων τὰ ξαύματα· ἀντέστησε παραδείσῳ τὸ ἔρημον· τῇ τρυφῇ, τὸ νηστείαν, τῇ διὰ ὄφεως ἀπάτῃ, τὸ δι' αὐτοῦ κατὰ τοῦ Διαβόλου ξόπαιον, ἀντὶ τὸ Εὔας, παρθένον χωρὶς κατάρας ὠδίνουσαν, καὶ τόκον παρθενικὸν λύπης ἀρχαίας ἐλεύθερον, καὶ κόρῳ αὐμφθτον, ἀθάνατον νυμφίον γεννήσασαν· ὅπως ὁ δεύτερος Ἀδὰμ ἀπετέχθη, ἀντὶ παραδείσου πρὸς ἐρανὸν ἀνηνέχθη· ἐκεῖθεν τοξεύει τὸν ὄφιν, παρὰ τοῦ Παξὸς ἐπακούων, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν τεθῶσιν οἱ ἐχθροί σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΕΙ'Σ ΤῸΝ ΝΩ̃Ε.

Ὅσος ἔστι θεῷ πρὸς μὲν δικαιοσύνην πόθος, πρὸς δὲ ἀδικίαν ἀπέχθεια, κηρύττει περιφανῶς ἡ κατὰ τὸν Νῶε διήγησις· ὁ μὲν γὰρ ὅτε μόνος σὺν ναυαγούσῃ τῇ κτίσει περιεσώζετο, συνέμπορον εἰς σωτηρίαν τὴν δικαιοσύνην εὑράμενος, τηνικάδε πολυανθρώποι δῆμοι πελάγεσιν ἀφειδῶς κατεκλύζοντο, τὸ τὰ ἀδι-

ἀδικίας κολάσεσι βυθιζόμενοι. καί μοι δοκεῖ τ μελλόντων κρι-
τηρίων, καὶ τῆς ἐχάτης καὶ φοβερωτάτης ἡμέρας εἰς τ πίστιν καὶ μνήμην
ἀγαγεῖν ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώπους βουλόμενος, τ παράδοξον ἐκεῖνον
εἰργάσατο κίνδυνον, ἵν' ἡ ὄψις μαρτυρήσασα τοῖς πάθεσι, φυλάτ-
τῃ τ φόβον εἰς σωτηρίας ἐφόδιον· ἵνα τοσαύτης κολάσεως τ ἀσέ-
βειαν μητέρα γινώσκοντες ἄνθρωποι, δέει τ τιμωρίας τ φυγὴν
πραγματεύωνται. εἰ γὰρ ὁ τῆς ἀγώνων τέως καιρὸς, καὶ τ βίου τὸ
τάδιον, τοσοῦτον τοῖς παισὶν ἰσχύει κίνδυνον, πόσην, ἢ ποίαν
ἡ τῆς βεβιωμένων ἀντίδοσις, ἐκάστῳ προξενήσει τ κόλασιν; ὅταν
γὰρ ὑπερβλήσῃ τ πονηρίας τὸ μέτρον, τότε πολλάκις καὶ τ τιμω-
ρίας ὁ καιρὸς ἐντεῦθεν ἀπάρχεται, οὐκ ἀπανθρωπίᾳ κινούμενος
ὁ φιλάνθρωπος, ἀλλὰ κακίαν αὐξηθεῖσαν ἀνασείλειν βουλόμενος.
ἁπάντων τοιγαροῦν ἀνθρώπων κατ' ἐκεῖνο καιρὸν πρὸς ἀσέβειαν
ἐκνενσάντων, καὶ μίαν συμφωνίαν εἰς τὸν κατὰ τὸν ποιητὴν ἀ-
ναλαβόντων παράταξιν, οὐκ ἄλλη τις ἄτοπος, καὶ ἔκφυλος ἀπελέ-
λοιπτο τόλμα· ἀλλὰ πᾶσαι μὲν ἀνετέμνοντο πλεονεξίας ὁδοὶ, καὶ
πονηρίας αὐτῆς κεκαινούργητο τρόπος· θρασύτητα δὲ, καὶ ὠμότητα
καθάπερ ὅπλα τῇ ψυχῇ περιθέμενοι, τὰ πρὸς ὀργαίοις κατ' ἀλ-
λήλων ἐκέχρωντο. ποῖον μὲν γὰρ ἀδικίας εἶδος; ποῖος δέ τις ἐν
αὐτοῖς ἀκολασίας οὐκ ἐπολιτεύετο τρόπος; ποία παρανομία πα-
ρὰ τούτοις οὐκ ἐνομίζετο νόμος; τῇ τῆς σωμάτων πλεονούσῃ δυνά-
μει, τ τῆς ἰσχύος δοπὴν δι' ἀπονοίας καθύβριζον. τότε φθορὰ τ
γῆς, καὶ λοιμὸς ἔμψυχος, καταχλυσμοῦ πρὸς κάθαρσιν μόνον δέο-
μενος. ἅπαντας μιμητὰς ἀληθῶς εἶχε καὶ κληρονόμους ὁ Κάϊν· οὐδὲ
ὁ ζόμος ἐκείνῳ τῷ σώματι περικείμενος τοὺς ὁρῶντας κατέσκλα-
λεν, ἀλλ' ἡ τ γνώμης ἀπόνοια καὶ τ πάθους τ φόβον παρέβλεπεν.
οὐδεὶς ἦν αὐτοῖς τ φιλόθεον Α᾽βελ ἐζήλωσεν, ἀλλὰ νεκρὰν ἡγοῦντο
τ ἀρετὴν, τῷ καὶ ἐν νεκρῷ φθεγγομένῳ τῷ σώματι. εἰ δέτι καὶ
λείψανον ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς κατελέλειπτο, καὶ τοῦτο ταχέως δι' ἐπι-
μιξίας ἐσβύνυτο, καὶ τ ἀπόπων ἡ μίμησις ἅπαν χρηστότητος ἴχνος
ἀπήλειφε· τοιούτῳ δ' φθοροποιῷ λοιμῷ καπεχομένης τ κτίσεως,

καὶ λύθρῳ ψυχῶν καὶ σαρκῶν μολυνομένης, ἐδυσφόρουν μὲν τὰ Ἀγγέλων αἱ τάξεις, καὶ τῆς ἀνομίας τὴν πυρκαϊὰν ἐπωδύροντο· ἤχαλκον ἢ κολάσεως βραδυνούσης, καὶ τὰς τῆς κτίσεως δυβυλίας ἀναχαιτίζειν ἐβούλοντο, κατὰ τὸν Παῦλον φωνήν· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη οὐχ ἑκοῦσα· ὡς οὖν ἀνίατον ἰδὼν τὸ δεινὸν, καὶ ἡ νόσος ηὐξάνετο, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας προέκοπτε, κινεῖ πρὸς κάθαρσιν τὸν πραττομένων τὸ θεῖον, καὶ προκηρύττει κατακλυσμὸν, τὰ ῥεύματα τῆς ἀσεβείας σῆσαι τῷ φόβῳ βυλόμενος. καὶ προσείζει τὸν χρόνον, καὶ μετανοίας πήγνυσι μέτρα, καὶ προλαμβάνει τὴν κόλασιν, ἰδεῖν τὸν τρόπον τῆς μεταβολῆς μηχανώμενος. καὶ τί φησίν; ἐὰν μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἔτος τῆς τιμωρίας ὁ φόβος· ἐπάγει καὶ τὸν μετανοίας τοῦ ὅρον, εἰπών. ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτοῦ. δίδωμι φησὶ τὸν μετανοίας τὸν χρόνον, ἵνα ἴδω τὸν τρόπον μεταβαλλόμενον, καὶ συμπλατύνω τῇ προλαβούσῃ κακίᾳ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας τὰ διαστήματα. ὅσῳ τὸ πάθος ἐσκλήρωται, τοσούτῳ τὸν μετανοίας φέρω τὸ φάρμακον· νόσημα πολυχρόνιον, πολυχρόνιος πεμανδυέτω μετανοία. ἐπέχω τοῦ κατακλυσμοῦ τὰς ὠδῖνας· προθεσμίαν τοῦ κόλασιν ἀναβάλλομαι· ἐκούσιον γὰρ θεραπείαν ἐκδέχομαι. τοιαῦτα μὲν ἡ φιλάνθρωπος χάρις τῇ τῆς τιμωρίας μεταβολῇ τὴν μετάνοιαν ἕλκυσα τὸ πάθος φιλανθρωπίας οὐκ ἔχηζεν. ἀνήλωτο οὖν ἅπας τοῦ μετανοίας ὁ χρόνος, ἡ δὲ τῆς ἀσεβείας οὐκ ἐπαύετο νόσος. τοῖς μενοῦν Νινευίταις ὕστερον ἢ ἡμέρον μετανοίας διάστημα, γέγονε πρὸς σωτηρίαν ἐφόδιον, καὶ τὸ σεσὸν τῆς προθεσμίας τῇ μεταβολῇ τοῦ τρόπου νικήσαντες, προφητικὴν ἀπόφασιν ἔδησαν, θείαν ἀπειλὴν τοῖς δάκρυσιν ἡμερώσαντες. ἔτοι ἢ τοσοῦτον πλῆθος τῇ εἰκῇ ῥέοντων ἐτῷ παρέβλεπον, αὐτὸν τὸν μετανοίας τοῦ χρόνον συνεργὸν εἰς ἀσέβειαν ἐργαζόμενοι, τὴν τοῦ πονηρείας ὑπέρθεσιν, τιμωρίας ὑπέρτασιν ἔχοντες. καὶ τότε δὴ ἀναλαμβάνει τὸν Νῶε, καθάπερ χρυσὸν ἐν βορβόρῳ θεωρήσας ἀρράπτοντα, καὶ θησαυρὸν ἀρετῆς ἐν δυσώδεσι τάφοις κρυπτόμενον· κιβωτὸν πηγνῦ-

ναι παρακελεύεσθαι, καὶ τῶν ἀσεβούντων ὁρώντων, κατακλυσμοῦ σκιάζειν ἐφόβησε. διὸ δ' ἄρα καὶ τοῦτο θεῖον ὑπὲρ ἀνθρώπων μηχάνημα πρὸς μετάνοιαν ἐκκαλούμενον· διὰ γὰρ θεῶν ῥᾴδιον καὶ ξύλα χωρὶς σῴζεσθαι τὸν Νῶε· ἀλλὰ καθίζει θαῦμα αὐτὸν δημιουργὸν κιβωτοῦ πολυχρόνιον, ἵνα κἂν ἡ θέα φοβήσασα, τοὺς ὁρῶντας πρὸς μετάνοιαν ἐπισπάσηται· ἐγίνετο δὲ τούτοις χλεύης ὑπόθεσις ἡ θέα, καὶ γέλωτος πρόφασις ὁ φόβος ἠυξήσκετο· ἐχλεύαζον κακοπαθοῦντα μὲν Νῶε, καὶ τοῖς θείοις ὑπηρετοῦντα προστάγμασι βλέποντες ἔσκωπτον. καί τινες, καὶ τοιαῦτα ἐθρασύροντες, πρὸς ἀλλήλους ἐβόων· ὅτος ὁ τοῦ κατακλυσμοῦ προφήτης ἡμῖν, κατὰ τοῦ κατακλυσμοῦ παρατάττεται, καὶ ξύλοις ἀμύνασθαι μέλλων κίνδυνον κατεπείγεται· καὶ κατακλυσμὸν ὑδάτων ἐλπίζων, κατακλυσμῷ συμφορῶν περιβέβληται· καὶ τοῖς ἱδρῶσι περικλύζεται, μαστιγούμενος καμάτῳ τὰ μέλη· καὶ προαπολαύει τῆς κακῶν ἐπαληθεύων τοῖς πάθεσιν, αὐλώνων μοχθῶν, καὶ κάμνων ἀπείρατα· πρόθες ὦ πρεσβύτα τὸ τάχος, μὴ φθάσῃ σε τὸ τέχνιον ὁ κατακλυσμὸς ἐπειγόμενος· ἐν τούτοις ἔβλεπον τῆς θηρίων τὰ διάφορα γένη πρὸς τὸν Νῶε σωζόμενα, καὶ ὁ θηριώδης αὐτῆς οὐκ ἐπεστρέφετο τρόπος· πτηνῶν ἀγέλας ὡς πρός τινα κοινὸν ξενοδόχον καθιπταμένας, καὶ τὸ θαῦμα παρέβλεπον· ἀλλὰ πάντα μὲν ταραχῇ, καὶ φόβῳ σωνείχετο, καὶ ἡ τοῦ κατακλυσμοῦ λοιπὸν ἀπόφασις ἔσχε· θεὸς γὰρ καὶ παραύτας τῆς κινδύνων τὰς ὥρας, ἑτέρας φιλανθρωπίας προβάλλεται σωτηρίας, καὶ πάλιν μικρὸν ὑπερτίθεται λέγων· ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω τὸν κατακλυσμόν· ἄπλητον γὰρ πρὸς φιλανθρωπίαν τὸ θεῖον· καὶ πόσας προφάσεις ἐπινοεῖ σωτηρίας, εἴπως τὸν σώζεσθαι βουλόμενον δύῃ; ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτά· ἀρκεῖ μοι φησὶ καὶ βραχὺς χρόνος πρὸς ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν· νοῦσσι μόνον πρὸς μετάγνωσιν, καὶ λύω τὴν ἀπόφασιν· ἀπαλείφω τὴν ἀπειλήν, εἰ τὴν γνώμην μεταθοῖσαν θεάσωμαι· ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω τὸν κατακλυσμόν· αὐάλυσαι τὴν πλατείαν ὑπέρθεσιν, φεῖσαι κἂν

τῆς

τῆς σεσῆς προθεσμίας, ἵνα φύγῃς τὸν κίνδυνον. τοσαύτη, καὶ ἐν τοσούτῳ καὶ δικαίῳ θυμῷ, φιλανθρωπίας ὑπερβολή· ὡς ἂ̓ν ἅπασα μὲν θεραπείας ἠλέγχετο τέχνη, ἡ δὲ τῆς γνώμης σπουδὴν ἐπεβόσκετο, ἐπαφίει λοιπὸν τὰς τιμωρίας ὁ θεὸς, ξένοις πελάγεσι, τὰ ξένα πελαγίζων νοσήματα· ἄνωθεν ὑρανὸς χειμάῤῥους ἠκόντιζε, κάτωθεν ἤπειρος ἀβύσσους ἀνέπεμπε, καὶ πρὸς τὴν ὕδατος φύσιν ἡ κτίσις ἐσοιχεῖτο· οὐκέτι ξηρᾶς, καὶ θαλάττης διάκρισις· ἑνὶ ῥείθρῳ τὰ πάντα συνείχετο· οὐκέτι πηγαὶ, καὶ λίμναι, καὶ ῥοῶσι συὼ χάριτι ῥέουσαι, ἀλλ' ἀγρίοις πελάγεσι κατεποντίζοντο τὰ σύμπαντα· οὐ βλασημάτων κάλλη, οὐ δένδρων ἄνθη, οὐ πόλεις, οὐ πεδιάδες, οὐχ αἱ τῶν ὀρέων κορυφαὶ, ἀλλὰ πάντα τοῖς κύμασιν ἐναυάγει, κοινῷ καλύπτόμενα τάφῳ· οἱ πολυάνθρωποι δῆμοι συὼ τῇ κακίᾳ τῆς γνώμης ἐκυβίσων ἐν μνήμασιν· ὧν γὰρ ζῶντες ἐμόλυναν, ἀποθνήσκειν ὑπ' αὐτῆς οὐκ ἠξίουν. ὅτω μὲν ὖν τῇ τοῦ κατακλυσμοῦ περιβληθέντες σαγήνῃ, ἐν τῷ κυμάτων πλημμύραις σφενδονώμενοι πρὸς ἐλεεινὸν θανάτου ξέπον ὑπεφέροντο, ταῖς ἀλλήλων συμφοραῖς τιμωρούμενοι· οἱ μὲν ἀθρόον χωσθέντες τοῖς ὕδασι, νεκροὶ ταχεῖς ἀπεδείκνυντο· οἱ δὲ ἐμπνέοντες, αἰσθήσει τὰ πάθη μακρὸν ὑπεδέχοντο θάνατον· ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς βραχὺ προσπαρτερήσαντες, μακροτέραν τοῦ θανάτου τὴν τιμωρίαν ὑπέμειναν. πόσοι πρὸς τὰς τῶν ὀρέων κορυφὰς ἀναδραμόντες ἀκαίρῳ φυγῇ τὸν φόβον ἐξήλεγξαν; πόσοι πρὸς τὰς τῶν φυτῶν ἀκρωρείας αἰρόμενοι κατελαμβάνοντο, καθάπερ πτερῷ τῷ τάχει τοῦ ῥεύματος; ἐπέκειτο διώκων ὁ κατακλυσμὸς προσαναβαίνων τοῖς ὕψεσι· κατόπιν ἔφερε τὰ σύμπαντα, ἕως ἅπαντας δήσας, ὁ αὐτὸς θανάτος ὁμοῦ, καὶ τάφος ἐγίνετο· ἑρπετὰ τοῖς ἀνθρώποις νεκρωθέντα συνεπεπόλαζε· ἄλογος φύσις μετὰ θανάτου τοῖς λογικοῖς συνείχετο. κῶες ἀνδράσιν ἑνὶ καλυπτόμενοι κύματι, καὶ πλησίον ἀλλήλων λοιπὸν περιδινούμενοι, κοινῇ τὸ ζῆν ἀπετίθεντο· Νῶε δὲ μόνος ἐν παιδίῳ θανάτῳ, ζωῇ ἐκαρπεῖτο παράδοξον, καθάπερ

θάπερ τὶς κυβερνήτης ἐν μέσῳ τῷ σκάφει τὰς τῆς πίστεως μεταχειριζόμενος οἴακας, καὶ τῷ κατακλυσμῷ πάντοθεν πολιορκούμενος, ἀπάλωτος ἔμενεν ὁ τῆ κτίσεως λειψάνων ταμείας, ὁ φύλαξ τῶν θεῖ δημιουργημάτων παχθείς, ὁ καθάπερ ἐν ἀκροπόλει τῇ κιβωτῷ σαδιδύσας, ὁ τῆς κτίσεως ναυαγὸς μόνος γαλήνας διαπλεύσας, ὁ πίστει, καὶ ξύλῳ τὴ κατακλυσμὸν βιασάμενος. ὦ παραδόξων πραγμάτων· πῶς ἡ κιβωτὸς ἐπροσερράγη τοῖς ὄρεσιν; ἐπιφέρετο φησὶν ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τῶν ὑδάτος, ἐποχουμένη τοῖς κύμασιν, καὶ ἀνατέμνουσα τῶν κυμάτων τὰ βάθη, ἀλλ' ἐπὶ τῶν κυμάτων ὡς ἐπ' ἐδάφους ἱππαζομένη, βάσιν τὸ πέλαγος ἔχουσα, καὶ καθαπερ λεωφόρος ὁ κατακλυσμὸς ὑπεστρώννυτο. τοῦτο πίστεως ὄχημα, τοῦτο φύσεως φυλακτήριον. ὦ κιβωτὸς παραδείσου βεβαιωτέρα· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὄφις συνέπλευσεν, ἐκεῖ ξύλον θανάτου γέγονεν ὄργανον· ἐνταῦθα ξύλον σοφίας πηδάλιον· ἐκεῖ τὴ Ἀδὰμ παραβάτιν ἐδίδασκεν· ἐν ταῦθα προσφυὴς τῷ Νῶε προσέρχεται). ὦ προγόνου τῶν γενῶν, τοῦ Ἀδὰμ τιμιώτερε· ὦ τῆς θείας εἰκόνος βεβαιότερε φύλαξ. ὦ τέλος ὁμοῦ καὶ ἀρχὴ τῆ φύσει γενόμενος. ὦ μεθόριον ἀγαθὸν ἀνθρώπου τος. ὦ τῆς θείας ἀγαθότητος ἐγγυητὴς φανεὶς ἀσφαλέστερος. ὦ σήσας κατάραν κατὰ τῶν γενῶν ὁδδύσαν. ὦ πέρας ἀσεβείας, καὶ ῥίζα γενόμενος πίστεως. ὦ τοῦς τῆς εἰκόνος χαρακτῆρας ἀπαλειφθέντας ἀνακτισάμενε. ὦ τῆς τῶν θεῖ δημιουργίας τηρήσας τὰ σπέρματα. ὦ τὰς ἀφορμὰς τῆς φύσεως ἐν σαυτῷ καταχών. ὦ σβεννύμενον ἀνάψας τῶν ἀνθρώπων τῆς φύσεως. ὦ κατακλυσμοῦ βιαιότερε. ὦ πίστεως βεβαιότατε φύλαξ. σὺ γὰρ κατακλυσθείσης ἠπείρου, τὸ πέλαγος ὡς ἤπειρον ἔκτησας, ἔσησας διὰ θυσίαν κατακλυσμοῦ δευτέρου τῶν φόβον, ἐδέξω παρὰ θεοῦ τῆς ὕστερον ἀσφαλείας ἐνέχυρα, ἔρθασας φθοροποιοῦ προσδοκίας τῶν κτίσιν, ἔδειξας θεὸν ἐραστὴν δ' σεβείας, ἐφάνης θεῷ διὰ πίστεως τιμιώτερος. ὦ παιδευτὴς ἀρετῆς τοῖς ἀνθρώποις γενόμενε· ὦ διδάξας ἀνθρώπους, ποίοις τὸ θεῖον δοξάζεται. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ

ΤΟΥ̃ Α'ΥΤΟΥ̃ ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν Α'ΒΡΑΑ'Μ.

Τῷ φιλοθέῳ, καὶ πνευματικῷ, τὰ τῆς φιλοθέου σήμερον Α'βραὰμ διηγησόμεθα κατορθώματα· ᾧ γέγονε τῆς φιλοθεΐας θεὸς μὲν ἀγωνοθέτης, αὐτίπαλος ἡ φύσις παξικοῖς κέντραις ὁπλιζομένη, σκάμμα δὲ ἡ τῆ Ἰσαὰκ σφαγὴ, πρὸς φιλόστοργα ξιφήρη δεξιὰν ἀναμένουσα· πρὸς τοσοῦτον ἀγῶνα τῆς φιλοθεΐας ἀθλητὴν ὁ θεὸς προκαλούμενος, εἰς μέσῳ τῆς οἰκουμένης σταδίῳ προβάλλεται, πολλαῖς μὲν πρότερον γυμνασίαις ἀρετῆς αὐτὸν καθάπερ ἐν παλαίστρᾳ παιδοτριβήσας· νυνὶ δὲ μετὰ τὰς μυρίας ἱδρῶτας ὥσπερ ἐν πανδήμῳ θεάτρῳ προβέβηται. ἵνα καὶ πρὸς πάντων ἀποδυσάμενος, ὁ μὲν στεφανίτης ἀνακηρύττηται, κοινωνὸν δὲ λάβῃ τῆς νίκης θεὸν τὸν ἐπὶ πᾶσιν αὐτὸν ἐκλεξάμενον· πᾶσον οὖν αὐτῷ πρῶτον ἐν παλαίστρᾳ προτείνει γυμνάσιον; ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω· γυμνός μοι φάνηθι τῶν οἰκείων δεσμῶν, συγγενείας ἀπόρρηξον· γῆς, ἐφ' ἧς ἐπέχθης, ἀπόστηθι, παξὸς καὶ πατρίδος ἀφίσασο, νίκησον ἄγκυραν φύσεως πρὸς ἀρετὴν γυμναζόμενος, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω· κρύπτει τὸν τόπον, ἵνα γυμνάσῃ τὸν τόνον· καλύπτει τὸ πέρας, ἵνα σωτείνῃ τὸν δρόμον. ἁρπάζει τὴν γνῶσιν, ἵνα πρὸς πόθον ἐγείρῃ τὸν ἐν τῇ γῇ δρόμον· ἐξ οὐρανοῦ δέχεται τὸ σπούδημα· καὶ ἦν Α'βραὰμ τῷ θείων προσαγμάτων ἀργότερος, ἀλλὰ σπουδὴ ἔχει σπὴ προθυμίᾳ τοῖς ἐξ οὐρανοῦ παραγγέλμασι· πάλιν περικλύζει τῷ πλούτῳ, καὶ κληρονόμον ἐδέπω χαρίζεται· ἀλλὰ κρεμᾷ τὴν ἐλπίσιν, ἵνα βασανίσῃ τὴν πίστιν· περιέρρει μὲν οὖν πανταχόθεν τῶν χρημάτων ὁ πλοῦτος· πενία δὲ φύσεως τὸν πόνον ἠρνεῖτο, καὶ ἡ Σάρρας τὸ ἄγονον ἐσύλησε τῆς περιου-

σίας

σίας ἀπόλαυσιν· καὶ ὁ χρόνος ἔρρει, καὶ ὁ κληρονόμος ἀκ λῶ· ὁ πλοῦτος ἠυξάνετο, καὶ διάδοχος ἀκ ἠλπίζετο· γῆρας ἐπιὸν τὰς τ παιδοποιίας ἐλπίδας ἐθέριζε· πάθος σειρώσεως τὸ τόκυ τλὼ προσδοκίαν ἐμάρανεν, ἀλλ' ἡ πίσις ἐνέαζεν· ἐπελάθετο τ πάθυς ἡ σεῖρα, ἐπελάθετο τὸ γήρως ἡ φύσις, ταῖς ἐλπίσι νεάζυσα· εἶχε πρὸ τὸ παιδὸς τὸν παῖδα, λαβὼν τλὼ ὑπόχεσιν· καὶ πρὸ τ γαςρὸς ὁ Ἰσαὰκ, ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ἐτίκτετο· ἐπίςευσε γάρ φησιν Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίθη αὐτῷ εἰς δικαιοσωίλω· ἀκ ἔτι φησὶν ὁρῶ τ Σάῤῥας τ σείρωσιν, ἀκ ἀποβλέπω πρὸς τ τὸ σώματος νέκρωσιν, ἐδεξάμλω φωνλὼ ἑκατέρων ἰχυροτέραν· ἐφθέγξω, καὶ κληρονόμος ἐγγύς· ἠκολύθει τοίνυν τ ἐλπίσι τὰ πράγματα· ἔδωκεν ὁ Θεὸς τ πρὸ τὸ τόκυ ποθύμενον· ἔλαβεν, ἔχαιρε, τ δόσιν ἠπάζετο· ἀγώνισμα πίσεως βρέφος ἐτίκτετο· καὶ φιλοθεΐας ἠνοίγετο σάδιον· ἠγνόει σκάμμασιν ἑτέροις μετὰ τ τόκον τρύμενος· ἔμελλε γὰρ ὁ Θεὸς ὑπόθεσιν ἀθλητικλὼ τῷ δικαίῳ τ γονλὼ ἑτοιμάζειν, καὶ διὰ παιδὸς τλὼ τὸ ἀρισέως ἀνδρείαν ζυγοσατεῖν· ὡς γὰρ ἠυξήθη τὸ βρέφος, καὶ ψελλίσμασι τ τ γονέων πόθον ἐτίξωσκε, σωλωξάνετο τῷ βρέφει τῷ γονέων τὸ φίλτρον, καὶ πᾶς τῷ τεκόντων ὁ πόθος ἀμέρισος εἰς μόνον ἐφέρετο, καὶ πᾶσαι αἱ τ φύσεως ἐλπίδες ἐφ' ἑνὸς ἐδεσμεύοντο τέκνυ. Βλέπε μοι λοιπὸν ἐπὶ τὸς ἀγῶνας τ πατέρα καλύμενον· καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείραζε, φησὶ τὸν Ἀβραάμ. Τί γὰρ; ἠγνόει τ ἀρετλὼ, ἵνα πειράσῃ τ ἀθλητλύ; Θεὸς ἀνέμενε τλὼ πεῖραν, ἵνα μάθῃ τ πρόθεσιν; πειράζει τοίνυν, ἀκ ἀυτὸς ἀγνοῶν, ἀλλ' ἵνα δημοσιεύσῃ τὸν δίκαιον, ἵνα πολλὸς τ τῆ θεράποντος ἀρετῆς ἐπισήσῃ τὸς μάρτυρας· σμήχει τῷ πειρασμῷ τ τ ὑπομονῆς αὐδειάντα, ἵνα δείξας τὸ ἔργον λαμπρότερον, ὡρὸς θαῦμα καλέσῃ τὸς βλέποντας· δονεῖ τὸ σκάφος τοῖς πνεύμασιν, ἵνα τῷ κυβερνήτᾳ τ τέχνλω θαυμάσῃς· ἐπεγείρει τῷ κυμάτων τλὼ προσβολλὼ, ἵνα ἐκ πλαγῆς τὸ τ πείρας ἀκίνητον· προσάγει τὰ μηχανήματα, τ τῷ

τεί-

τείχως ἐλέγχων ἐρρόπτα· ἐπανίσησι τῷ δικαίῳ τὰ τῆς φύσεως κύματα, ἵνα τ̀ φιλοθείας θαυμάσῃς τὸν ἔμπορον· λάβε τ̀ ὑόν σε τὸν ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ· ὅπλα τὰ τ̀ φύσεως ἠκόνησε, πάσας τ̃ φίλτρε τὰς ἀκίδας ἐκνύωσεν· ὃ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, ἀπόδος ὃν ἔδωκα, ἢ θῦσον ὃν ἔλαβες· ἀλλὰ τ̀ ὑόν σε τ̀ ἀγαπητὸν, ὃν ἠγάπησας· πλήττει τὴν ψυχὴν τοῖς τ̀ φιλοσοργίας ἐνέμασι· πλατύνει τὰς κλήσεις, ἵνα πλέον ἀνάψῃ τὴν φλόγα· ὅλας ἐξέχεε κατ' αὐτ̃ τὰς νιφάδας τῆς φύσεως· κ̀ ἀνέγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ὃν τῶν ὀρέων, ὧν σοι εἶπω· ὃδε γνώριμον αὐτῷ τ̀ τ̃ φόνε τόπον ἐργάζεται· παρατείνει τ̀ ἀριθμὸν, βασανίζων τ̀ ξόπον, κ̀ ἀνέγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ὃν τῶν ὀρέων· πῶς ὐκ ἔφριξε τὴν φωνήν; πῶς ὐ σωεσάλη τὴν ψυχὴν τῇ πληγῇ τῆς φωνῆς; πῶς ὐκ ἔφθασε τῇ τελευτῇ τὴν τ̃ τέκνε σφαγὴν; ἀλλ' ὦ ψυχῆς καρτερᾶς· ὐκ ἐσείαξεν, ὐκ ἐσάκρυσεν, ὐκ εἶξε τῇ φύσει, ὐκ ἐμερίθη τοῖς βαλσάμοις, ὐ τὸ πρόσωπον ἤμειψεν, ὐκ ἀφῆκε φωνὴν τὴν Παρακλήτου, τέκνε σφαγὴν ἀπαιτέμενος, ὐκ εἶπεν ἅπερ ἡ φύσις ἐβούλετο· ὦ ξένων ἐπιταγμάτων· ὦ τῶν παρὰ φύσιν παραγγελμάτων· τέκνε σφαγὴν αἰτοῦμαι; κ̀ γενέσθαι παιδὸς προσάττομαι δήμιος; πατὴρ βραδὺς, κ̀ τεκνοφόνος ταχύς; ὦ πόσαις κ̀ ποίαις ἐλπίσιν ἐπήρωσε τὸν φίλτατον· ὅτε μοι τῆς ἀτεκνίας ἐλύθη τὸ πάθος, τότε πάλιν ἀτεκνίαν ὀδύρομαι· ὐκ ἰῶ ἔτως ἀναράμοι πρὸ τ̀ πείρας ἡ τ̃ παιδὸς ἐρημία· ὅπως τῇ ἀπολάυσει ξωθεὶς, ἠγνόουν, ὃν ὐκ εἶχον· νυνὶ δὲ τῇ φύσει δεθεὶς, κ̀ τῷ πόθῳ προσηλωθεὶς, ὐ φέρω τ̀ πόνον τ̀ ἀφαιρέσεως· τί οὖν με κ̀ πατέρα δείξας, παιδοκτόνον ἐργάζῃ; τί με τέρπεσθαι τ̀ ὠδῖσιν ἐδίδαξας, μεταδιδάξας ὀδύρεσθαι; τί μεταβάλλεις τὸν πόθον εἰς πένθος; τί μετασκευάζεις τὸ φίλτρον εἰς θρῆνον; μιαιῶ δεξιὰ αἵμασι παιδὸς, ὑπὲρ ἧς πολλάκις σοι τὰς χεῖρας ἐξέτεινα; παρακὰς ἱκεσίας δεξάμενος, ὁπλίζεις πατέρα πρὸς τ̀ τ̃ βρέφους ἀναίρεσιν; πρὸς τὰς σὰς ὑποχέσεις ἀπόβλεψον δέσποτα· κληρονόμον

ἐπαγ-

ἐπηγγείλω, καὶ παιδοκτόνον ἐργάζῃ; καὶ θυσίαν ἀπαιτεῖς
ὃν ἐχαρίσω διάδοχον; ἀλλ' ἐγὼ μέν σοι πασάδας περιενόουν ὦ
τέκνον, ὦ θάλαμον· ἠγνόουν δ' ἄρα πυρὶ καὶ σιδήρῳ ξέφων τὸν
φίλτατον· αὐτὶ πασάδος βωμὸς· αὐτὶ πυρὸς νυμφικῦ, φλόξ
ἐπιβώμιος· εἴθε μήποτε πρὸς αἴτησιν ἦλθον γονῆς· εἴθεμοι
γέγονεν ἄπρακτος ἡ τῆς παιδογονίας δύχή· εἴθε μὴ τέκον εἶδον
παράδοξον, ἵνα μὴ πρὸς πόλεμον ἦλθον ὐκ ἐλπιζόμενον· ἀλλά
μοι τὸ πάντων ἀνιαρώτατον, αὐτουργόνμε γενέσθαι τῦ φόνυ κε-
λεύει, καὶ σφαγέα τῦ βρέφους ἰδεῖν ἐπιθυμεῖ ἃ γεννήσαντα· ὐκ·
οὖν πολεμίων ἐνδιδόσθω χερσί· δυσμενεῖς τιὼ σφαγιὼ συνερ-
γείπωσαν· πρατπέτω τὸν φόνον δεξιὰ μὴ δεδεμένη πῷ πόθῳ·
πατὴρ δὲ ὢν, ὐ φέρω ἃ ἀκολιὼ, ὐκ ὑποφέρω ἃ σφαγιὼ· ἀποθεῖ-
ται τὸ ξίφος ἡ φύσις· ὀκλάζει πρὸς τὸ ἔργον ἡ δεξιά· ὀφθαλμοὶ
ἃ θέαν ἀρνοῦνται· οἶδας αὐτὸς οἵοις πάθεσι τιὼ φύσιν καθώ-
πλισας. Οὐδὲ τάτων ὁ γενναῖος Ἀβραὰμ, ὐκ εἶπεν; ὐκ ἐνόη-
σεν· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς πρόβατα θυσίαν ἀπαιτύμενος, πρὸς τιὼ
σφαγιὼ ἠυξεπίζετο ὁ τοῖς θείοις ἐμμελετήσας προσάγμασι, καὶ
ὐκ ἐπιστρέφεται πρὸς ἃ φύσιν ἃ δρόμον κωλύουσαν· σωφρονῶν ὢν
λαβὼν ἃ σιγιὼ, ὅλος ἐγίνετο τῦ προσάγματος· κρύπτει τιὼ
Σάῤῥαν τὸ τόλμημα, ὐκ ἐκφαίνει τῇ τεκύσῃ τὸ πρόσαγμα· τίνος
εἵνεκεν; Φιλόθεος μέν φησιν· ἐγὼ δὲ ἃ γνώμιω θαυμάζων, αἰ-
δοῦμαι ἃ φύσιν· ὁρῶν τὸ φιλόθεον, δέδοικα τὸ φιλόσοργον· φι-
λόθεος ἡ γυνὴ, ἀλλὰ μήτηρ ἐστί· δεινὸν αἱ μητέρες ἀθυμείᾳ κρα-
τύμεναι φύσεως· δέδοικα μὴ κρύψασα ἃ παῖδα, κλέψῃ τὸ πα-
ράγγελμα, μὴ μολυνῇ ἃ θυσίαν δακρύσασα, μὴ τὸν παῖδα
θρηνήσασα, καθυβρίσῃ τὸν ἐπιτάξαντα, μὴ τὴν ὄψιν ἀράξα-
σα, ῥίψῃ τὴν θυσίαν, καὶ τὸν θεὸν ἐκβιάσηται, μὴ τὴν γνώμιω
ὀκλάσασα, συλήσῃ τὴν χάριν τῦ θάυματος· ἐγὼ μετὰ ἃ σφα-
γιὼ θρηνῦσαν παραμυθήσομαι, θεραπεύσω δακρύσασαν,
τοιαῦτα πρὸς αὐτὴν ἀποφθεγγόμενος· παῦσαι θρηνῦσα, μὴ
κλαῖε τὸν παῖδα τὸν τῇ σφαγῇ τιμηθέντα· δῶρον ὁ τόκος ὠδί-

νας

νας χαρισάμενος· ὐκ αἰαιρεῖ τὸν παῖδα πατὴρ μεῖζον ὠφελῶν, ὐδὲ μάτιω χωρεῖ μέσον τὸ ξίφος τῆς φύσεως· ἐγγυᾶται τὴν ἀνδρεγεσίαν ἡ τιὼ θυσίαν τολμήσασα δεξιά· ὃν ἔδωκεν ὑπισω, ὃν ἔπλασε πάλιν ἐζήτησεν· ἔλαβεν αἰτήσας, ὃν ἔδωκεν αἰτηθεὶς· ἀποδώσει πάλιν βεληθείς, ὑπ' ὐδενὸς κωλύομενος· ὁ γὰρ ὐκ ὄντα δοὺς, ϛ νεκρωθέντα χαρίσεται· ὁ νεκρωθεῖσαν σοι τὴν γαστέρα δείξας μητέρα, καὶ παῖδα σφαγέντα πρὸς ζωὴν μεταπέμψει· τὸ δὲ μέγιστον εἰς παραμυθίαν, ὦ γυναι, εἰς αἴτησιν ἦλθε θυσίας, ὁ τὰ βρέφος ἔχων τὴν ἐξουσίαν· μόχον πρώην ὡροσήνεγκας· Ἰσαὰκ προσενέγκασα, τί τῶν ἀγαθῶν ὐκ ἐλπίζεις; τοιούτοις νεανικοῖς λογισμοῖς ὁ πρεσβύτης ἐπισομίσας τὴν φύσιν κακίζουσαν, καὶ παραθήξας τὴν φρένα, καὶ τομώσας τὴν χεῖρα, τὸ τοῦ ἀπλάγχνων θῦμα λαβὼν, δρομαῖος ἐπὶ τὸ ὄρος αὐτὸς ἔχε, γηραιὸν πόδα διδάξας τῷ δρόμῳ νικᾶζοντα· σύνοικα γὰρ φύσιν καὶ πάθος ὁ πόθος, καὶ γῆρας, δυσεβείας ὁ πόνος· καὶ πάντα ἠλέγχετο τῷ τῆς φιλοθεΐας παραχωροῦντα πυρὶ· αὐτὸς ὡρος τὸ ὄρος, συνεργὸν τῆς θυσίας αὐτὸ τὸ θῦμα λαβὼν· αὐτὸς τε γὰρ τὸ πῦρ καὶ τὸ ξίφος μετεχειρίζετο· τοῖς τῆς θυσίας δὲ ξύλοις, τὸ καλὸν ἱερεῖον τὸν Ἰσαὰκ ἐπεφόρτιζε· καὶ γέγονε συνεργὸν τῆς θυσίας τὸ θῦμα· συμφράττων δὲ τῷ πατρὶ τὴν θυσίαν ὁ Ἰσαὰκ, καὶ τῷ γεννήσαντι τὴν μέριμναν μεριζόμενος, πεῦσιν προσφέρει τὸν πατέρα τίς ὡσκῦσαν· ἰδοὺ φησι, τὸ πῦρ, καὶ τὰ ξύλα, ποῦ τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν; πάλιν ὑπομιμνήσκει τὸν πατέρα, ὡς τῇ λήθῃ κρατούμενον· ὅρα μήσοι τῆς προθυμίας τὸ τάχος, ὦ πάτερ, ἔκλεψε τὸ λειπομένω τὴν αἴθησιν· ὦ ῥήματος πατρὸς μὲν ἑτέρω μέσω τιὼ καρδίαν τοξεύοντος, τὸν δὲ Ἀβραὰμ ὐ προσφάυοντος· ἀδακρυτὶ γοῦν πρὸς τὸν Ἰσαὰκ ἀποκρίνεται, καὶ φωνὴ Ἱερέως, ὐ παῖς ἀπεφθέγξατο· ὁ θεός φησιν, ἄφεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέκνον. ἀγνοῶν προφητεύει τὸ μέλλον, καὶ τὸν παῖδα σοφίζομενος, ἀληθεύει φθεγγόμενος· πρόβατον καλεῖ τὸν υἱὸν,

ὃν

ὃν ὡς πρόβατον προσάγειν ἐπείγεται· πῶς ἔρριξε φωνὴν ποίοις ἀπεκείνατο σπλάγχνοις; πῶς οὐκ ἐνάρκησε πρὸς τὸν λόγον ἡ γλῶσσα; πῶς οὐκ εἰμώξας, καὶ τὸν παῖδα περιπτυξάμενος, ἔρριψε πενθῶν τῆς θυσίας τὰ σύμβολα; ἤδη μὲν οὖν ἐπὶ τὸ τοῦ ὄρους κορυφῆς καὶ θυσιαστήριον ἐσκεύαζετο, τὰ ξύλα προσηγάγετο, ὁ Ἰσαὰκ ἐδεσμεῖτο, τὸ ξίφος ἡρπάζετο· ὦ θεάματος φοβεροῦ· φιλοσοργία πρὸς φιλοθεΐαν δικάζεται· καὶ δικαστὴς Ἀβραὰμ ξιφηφόρος ἐφέστηκε, καὶ τὴν ψῆφον ὑπογράφει τῷ ξίφει, καὶ τῷ νικᾶν τῇ φιλοθεΐᾳ χαρίζεται, ἐπισφραγίζων τοῖς αἵμασι, μάρτυρα τῆς νίκης τὴν θυσίαν ποιούμενος· πῶς οὐκ ἐνάρκησεν ἡ χείρ; πῶς δὲ μάχαιραν λαβὼν, εἶτα συνάξας οὐκ ἔρριψεν; ὦ φιλοθεΐας ἰσχύς· ὦ πυρὸς δεισιδοῦς, φύσεως φλόγα νικήσαντος· ἀλλ' ὁμοῦ καὶ ἀνδρικῶς ἀπατείνει δὲ δεξιὰ πρὸς τὴν τοῦ βρέφους σφαγήν· ἄνωθεν δὲ φωνὴ δεσμεῖ τὴν χεῖρα· ἔφθασεν ἡ φωνὴ τὴν σφαγὴν, γίγονεν ὀξυτέρα τοῦ ξίφους ἡ κλῆσις. λόγος ἐπέμπετο, καὶ χεὶρ ἐδεσμεῖτο· ἄνω κατέχει τὴν δεξιὰν πρὸς σφαγὴν ἐπειγομένην, διπλασιάζει τὴν κλῆσιν, ἵνα συσείλῃ τὴν χεῖρα· ὅλον γὰρ πρὸς τὸ ἔργον ἐγκείμενον, καὶ μικροῦ τὸ ξίφος ἐν τῷ βρέφει βαπτίσαντα κατέχει, τῇ κλήσει ἐπισρέφει, τῷ ῥήματι τὴν ὁρμὴν χαλινοῖ, καθάπερ δυσήνιον ἵππον πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστώμενος. Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ· ὀδὲ μόλις ἐπισραφεὶς, ἰδὲ ἐγώ φησιν· ἆρα μὴ τὴν θυσίαν τῇ βραδυτῆτι καθύβρισα; τί οὖν ἡ φωνή; κατ' ἐμαυτὸν ὤμοσα λέγει κύριος· ἕνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμὲ, ἐνδλογηθήσονται ἐν σοὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς· σὸς ὑπερεῖδες; γενοῦ δὲ οἰκουμένης πατήρ· ἔχει μετὰ Ἰσαὰκ παῖδας τὰ ἔθνη, σὺν θυμάτι τὴν οἰκουμένην· γενοῦ πατὴρ ἐθνῶν· πατὴρ γὰρ ἔσῃ Χριστοῦ, ἔκλημα τὰ ἔθνη· αὐτὶ τοῦ σοῦ μονογενοῦς θυέτω τὸ πρόβατον· ἐμὸς Μονογενὴς φορούμενον ἀμνὸν ἐπιδώσει τῷ πάθει· μὴ ἀπτέσθω σου μονογενοῦς σου τὸ ξίφος· ὁ δὲ γὰρ σαρὸς τῆς τοῦ μονογενοῦς μου θεότητος ἅψεται· περὶ τὸ πρόβατον ἡ θυσία, περὶ τὴν οἰκουμένην

τὸ πάθος. τὸ ϖρόβατον ϗ ἡ σὰρξ ϖροσηλώθω. μὴ παραπέξης τ̃ μίμησιν, παραβάλλων τῷ πάθει τὸν σὸν ὁμοούσιον. τὸ ϖρόβατον σφαττέσθω, τ̃ ἐσαυρωμένῳ ἀμνῷ φέρον τὴν μίμησιν· ὅρα τὸ ϖρόβατον ὡς ἐπὶ τ̃ σαυρ̃ τ̃ φυτ̃ κρεμάμενον. τοῦτο τὸς ἄλλους ἐκδέχεται, τοῦτο γίνεται θυσία τῷ κόσμῳ σωτήριος. πάσχει γὰρ ναὸς οἰκουμένης Θεοῦ, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου φωνήν. λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, ϗ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας; Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΠΑ'ΓΚΑΛΟΝ Ι'ΩΣΗ'Φ.

ΠΟῖς μὲν τὰ μακρὰ πελάγη διαπερῶσιν, αἱ τ̃ν πλειφανέστερον κινήσεις ἄστρων ϖρὸς τὸν δρόμον γίνονται σωτήριον· ϗ κυβερνήτης ἐπιβάλλων τῷ πηδαλίῳ, τὸ βλέμμα τείνει ϖρὸς οὐρανὸν, τοῖς τ̃ν ἀστέρων κινήμασιν ἡνιοχῶν τὴν ὁλκάδα, ϗ τὸ πελάγιον δρόμον τῷ κατ' οὐρανὸν φέγγει συνελίττων ϖρὸς λιμένας ἐπείγεται. οἱ δὲ τ̃ βίου τὴν θάλατταν καλῶς σαδίζειν ἐθέλοντες, ϗ πολιτείας εὐθὺν τέμνειν ϖοθοῦντες τὰ κύματα, οὐκ εἰς ἀστέρας ὁρῶσιν, ἀλλὰ ϖρὸς τὸν τ̃ν δικαίων ἀφορῶσι χορὸν, ϗ τοῖς τούτων ἴχνεσι τοῖς τ̃ς πολιτείας ἐπερείδοντες βήμασι τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ἀπευθύνουσιν. ὡς γὰρ τοσαῦται κινδύνων ἐπαναστάσεις πολιορκοῦσι τὸς πλέοντας, ὡς αἱ τ̃ βίου περισάσεις περιαντλοῦσι τὸς τ̃ς ἀρετ̃ς ἐμπορείαν αὐξοντας. τίς γὰρ τ̃ δικαίων τὸν τ̃δε πλοῦν διὰ γαλήνης παρέπλευσε; ϖρῶτος Ἄβελ πίστεως ἐρασὴς χειρὸς ἀδελφικ̃ς παρανάλωμα γέγονε. Νῶε μετὰ τὴν πολυχρόνιον τ̃ν ἀσεβούντων ἐπήρειαν, σεαυτὸν ὅλον ἐπελαγίζετο. Ἀβραὰμ διὰ πόθον Θεοῦ, τὸν νόμον ὑπερεῖδε τ̃ς φύσεως, πείθων δεξιὰν μᾶλλον παιδοκτονεῖν, ἢ ἀπειθεῖν ἐπιτάττοντι Θεῷ. Ἰσαὰκ ὡς ἱερεῖον δεσμεύομενον ἐφέρετο. Ἰακὼβ πόρρω τ̃ν γονέων ἐφυγαδεύετο, ἀδελφικῷ φόβῳ τ̃ν τε-

κόν-

κόντων ἀλλοξιώμενος. περιήκει δὲ ἡμῖν ὁ λόγος εἰς τὸν καλὸν Ἰωσὴφ, ὃ τὸ κάλλος ἡ γραφὴ θαυμάσασα, τὰς ὑπὲρ ἀρετῆς ἱδρῶτας ἀνέγραψεν, ἵνα πρὸς τοῦτον ὁρῶντες ἐπιγράφωνται. περὶ ὃν καὶ μελῳδῶν Δαυὶδ ἀνεκρύετο, θαυμάζων τὴν σωφρόνησιν τοῦ παιδεῦσαι τὰς ἄρχοντας αἰγυπτίων ὡς ἑαυτὸν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῷ σοφίσαι. πόσοις ὁ νέος ὑπὲρ ἀρετῆς κινδυνοις διεπάλαισε; πόσας κυμάτων προσβολὰς ἐτινάξατο; πόσους κρημνὰς χωρὶς ὀλίθου διήλατο; καί τοι τινὲς τὴν σωφροσύνην τοῦ νέου μόνον θαυμάζοντες, περὶ μόνην αὐτὴν ἀσχολοῦσι τὸν ἔπαινον, σμῆνος ὅλον ἀγωνισμάτων περὶ μίαν ἀρετὴν τῷ λόγῳ συνοχωροῦντες. εἰδέ τις ὁδῷ βαδίζειν ἐθέλει, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ πρὸ τοῦ τέλους φαντάζεσθαι, ἀπ' αὐτῆς αὐτὸν τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἁπλούμενον εὑρήσει τὸ ῥᾴδιον, καὶ πρῶτος ὁ τῶν ἀδελφῶν πόλεμος προσερρήγνυτο. φθόνος γὰρ αὐτοῖς σπαργῶν, μαίνεσθαι καθ' ἑαυτῆς τὴν φύσιν ἀνέπειθε. φθόνος ὁ τοῦ φόνου πατὴρ, ὁ τοῖς καλοῖς ἀεὶ τιθῳσκόμενος. καὶ τίνες αἱ τοῦ φθόνου προφάσεις; ἀγάπη παρὸς περὶ παῖδα τοὺς παῖδας ἐκίνησε, καὶ σπασιάζει τὰ φίλτατα καθ' ἑαυτῶν τῷ πάθει μεθύοντα. ἡ γραφὴ δὲ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ φίλτρου θαυμάζουσα, τοῦ πάθους τὴν αἰτίαν ἐκήρυττεν. ἠγάπα γάρ φησιν Ἰακὼβ τὸν Ἰωσὴφ, ὅτι υἱὸς γήρους ἦν αὐτῷ. καί τοι Βενιαμὶν τοῦ Ἰακὼβ παίδων ὁ ἔσχατος, καὶ γείτων τῷ γήρᾳ, καὶ τῶν ὠδίνων ὑπῆρχε τὸ πέρας. πῶς οὖν ὁ Ἰωσὴφ υἱὸς γήρους ἐπονομάζεται; ἀλλ' υἱὸς γήρους ἐστὶν ὁ τοῦ γήρους ἐπιμελούμενος, καὶ παρὰ τὴν ἡλικίας τὸν πόνον τῇ θεραπείᾳ κυφίζων, ταῖς περὶ τὸ γῆρας ἐλπίσι τὸ τῆς φύσεως ἐπισπάσατο φίλτρον, καὶ πρὸς ἀγῶνα δαψιλέστερον τῇ θεραπείᾳ ἐξύγα θερμοτέραν φιλοσοργίαν. ἀδελφοὶ δὲ φθόνῳ πληγέντες ἐπλήσθησαν, ὧδε πρὸς τὸν ἐξ ὀνείρατων θαυμασίαν τοῦ παιδὸς ἐκαρτέρουν. ἀλλὰ καὶ ἄχεις ὀνείρων τοῦ φθόνου τὸ κέντρον ἀπέτειναν, καὶ καιρὸν λαβόμενοι, μελετῶσι τὸν φόνον, καὶ τῷ πατρικῶν ἀγκαλῶν γυμνὸν παῖδα θηρεύσαντες, καθάπερ θανάτῳ καταδικον ὀρείῳ λάκ-

κῳ πισθύσιν. ὁ ϑ λάκκος ἀδελφικῆ φθόνῳ φιλανθρωπότερος γέγονε. κενὸς γὰρ ὕδατος ὑπάρχων φυλάττει σῶον τὸν Ἰωσὴφ, καθάπερ τὸ κῆτος τὸν Ἰωνᾶν ἐν τοῖς κύμασι. διεδέχετο ϑ φράσις τὰ περὶ φόνου βουλεύματα, & καθάπερ τῷ φόνῳ λάφυρον, τὸν ἀδελφὸν ἀδελφοὶ ἀποδίδονται. ϗ φυλαργυρία τὸν φόνον νικήσασα, δῶλον αὐτὶ νεκρῶ τὸν ὁμόπατρον ἤλεγξε. τοιαῦτα ὁ φθόνος οἶδε τὰς φθονουμένας φιλανθρωπεύεσθαι. ἀλλ' ὢ τ θείας προνοίας. ἀληθὴς ὁ δραστόμενος τὰς σοφὰς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῇ. οἷς γὰρ φθονῶσιν ὀνείρασι, τούτοις ὑπουργοῦντες ὐκ οἴδασιν. ἄκοντες τοῖς τῶ Ἰωσὴφ ἐνυπνίοις συμπράττουσιν, ὁδὸν τῇ τούτων ἐκβάσει τιῶ πράσιν κατασκευάζοντες. ἐπειδὰν γὰρ τοῖς θείοις βουλεύμασιν αὐτιπράττειν ἐθέλωσιν ἄνθρωποι, συγχωρεῖ μὲν πράττειν Θεὸς ἃ προῄρηνται, ἐνδιδοὺς ϑ φανῆναι τῇ γνώμῃ, σπλιτεύει τὸν ζόφον. ὑπηκόους αὐτοὺς ἄκοντας τ ἑαυτῶ ποιεῖται προθέσεως, ἵνα ἃ κωλύειν ἐθέλουσιν, αὐτοὶ φαίνονται. ϗ διῶν ἐπέχειν βιάζονται, διὰ τούτων συνεργοῦντες ὁρίσκωνται. ἵνα & πολεμοῦντες ὁμῶ, ϗ βουλόμενοι ἀπελέγχωνται. ὅπως οἱ τῶ Ἰωσὴφ ἀδελφοὶ ἄχειρ αἱμάτων κατ' ὀνείρων παρατατόμενοι, τῇ πράσει τὸς ὀνείρους εἰς πρᾶξιν ἐγείρουσι, ϗ τῆς φύσεως ἔμποροι καταξαντες ἀνηλεεῖς, μετ' ὀλίγον ἔμποροι ζοφῆς ἐλεήμονες γίνονται. ϗ τῷ ὀνείρων μισοῦντες τὰ δράγματα, μετ' ὀ πολὺ τῷ ἀληθινῶν δραγμάτων ἐπέται καθίσαντα. οἱ μὲν οὖ τὴν φύσιν καπηλεύοντες, ὡς ἐνόμιζον, νενοθευμένον δηλεία τὴν παῖδα καταδικάζουσιν. εἰκόνι ϗ φόνου τὸν χιτῶνα διατιθέμενοι, ὥσπερ ὀ δυνάμενοι σβέσαι χωρὶς αἱμάτων τὸν φόνον, χερσὶ προσάγουσι παῤῥικαῖς, καταψευδόμενοι θανάτου, πρὸς ἀληθινὸν πάθος τὸν πρεσβύτην ἀνάπτοντες, δίκας ἀπαιτοῦντες τῆ φίλτρου τὸν φύσαντα. τοῦτο τῷ Ἰωσὴφ ἀθλημάτων τὸ προοίμιον. φέρων ϗ τῷ κινδύνων ἐνίοις τὰς ἀπαρχὰς ὐχαρίστῳ προθέσει, τὸν ἀγωνοθέτιῶ τιμᾷ. Διαπλάσας ϗ τῆ φθόνου τὰ κύματα, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον,

ϗ

καὶ γίνεται δοῦλος τῷ σώματι ὁ ἀδέλωτος τῷ φρονήματι. ὁ συναποβάλλων τῷ χήματι τῆς ψυχῆς τὴν δυσγένειαν, ὁδὲ περισάσεσι βιαίοις τὴν ἐλευθερίαν ἐνέθλιψεν. ὁ γὰρ συμμετέβαλε τῷ γνώμῃ τοῖς πράγμασιν. ὁ δὲ δουλείας συνήθεια κατὰ μικρὸν τὴν ἐλευθερίαν ἐσύλησεν. ἀλλ' ἦν καὶ δουλέων τῆς Ἀβραὰμ δυσγενείας ἀπόγονος. διεδέχετο δὲ τῷ ἀδελφῶν τὸ μῖσος, δεισοίνης ἐχθρὸς ἀκόλαστον φιλοξενον τὸ μίσος ξαχύτερον· καὶ πάλιν ἀγῶνες, καὶ σκάμματα, καὶ Ἰωσὴφ στεφανούμενος. ὁ μὲν δὴ ἀγὼν τοσοῦτος. ὁ δὲ παλαιῶν, μειράκιον, ἡλικία, σωφροσύνης προδότις, πρὸς ἡδονῆς βίαν εὐάλωτος. δουλείας ταπείνωσις, γυναικὸς καταστέλλουσα φρόνημα, δεισοίνης συνεχεῖς κολακίαι ταῖς ἐλπίσι τὸν τόνον ἐκλύουσαι. καὶ σιωπῶ τὰς ἔξωθεν, ὡς γυναικὸς, μηχανὰς χρωμάτων, ῥημάτων, χημάτων, τὰς διὰ μμάτων ἀπάτας, τὰς δι' σφρήσεως λίθους, τὰς δι' ἀκοῶν τῆς ψυχῆς πολιορκίας, τὰς διὰ φύσεως κλάσεις τοῦ σώματος. δι' ὧν γὰρ ὧδευε τῷ αἰσθητηρίων τὸ θέλγειν ἰσχύοντα. πάντα δὲ πρὸς ἕν σκοπὸν, τὸν νέον ἐφέροντο. ἀλλ' ὁ τοσούτοις ὅπλοις παντοχόθεν βαλλόμενος, ὅπλον εἶχε πρὸς πάντα τὴν μνήμην τοῦ πλάσαντος. ἡ μὲν οὖν εἶχεν ἄγρυπνον τὸ βλέμμα, τὴν τοῦ Ἰωσὴφ σωφροσύνην λησεύειν ἐλπίζουσα, λοχῶσα τὰς χρόνους, ἐπιτηροῦσα καιρὺς, παρακαλοῦσα συνεχῶς. τῷ γὰρ πάθει πραθεῖσα, συγκατασσᾶν τῇ τῆς ἀκολασίας δουλείᾳ προσέδοκα τὸν σώφρονα. συμπράττων δὲ ταῖς τῆς γυναικὸς ἐπιβουλαῖς ὁ διάβολος, ἐρημίαν τῷ παρόντων, ἐξ ἑρπῆς δαιμονικῆς κατεσκεύασεν. ἐγένετο γάρ φησι, τοιαύτη τις ἡμέρα, καὶ ἦν οὐδεὶς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω. εἰσῆλθε δὲ Ἰωσὴφ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἦν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω, καὶ ἐπελάβατο τοῦ Ἰωσὴφ τῷ ἱματίων, λεγοῦσα αὐτῷ· κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ. ὦ πόση ἡ τῆς σωφροσύνης ἀξία. ὁπλίτης ὁ τῆς σεμνότητος στέφανος. ὡς δοῦλος ἐπράθη, καὶ ὡς δεσπότης παρὰ δεισοίνης ἀνετύθεται. ὦ πόση τῆς ἀκολασίας ἡ πτῶσις· τοῦ γὰρ δούλου δέσποιναν ἔδειξε δοῦλον. ἡ γὰρ ψυχὴ τῷ πάθει πωλήσασα,

καὶ τὴν ἔξωθεν ἀξίαν ἀπώλεσε. κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ· ὦ τῆς ἀκολάστου τυραννίδος. δεσμώτην κατέχει τὸν σώφρονα, καὶ κολακείᾳ ῥημάτων χειρῶν βίαν ἀνέμιξεν. ὦ τῶν ἀμηχάνων κακῶν. ὦ τῆς ἀλύτου συμφορᾶς. ἐν μεσοδικτύοις ἀπήλειπτο θήραμα δίκαιον· ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησεν; εἶδωμεν τῆς σωφροσύνης ἐν κινδύνοις τὰς τέχνας, καὶ μετ' αὐτὰ τὸ νικᾶν διδασκώμεθα. πρῶτον ἐπισαμίζειν πειρᾶται τὸ πάθος, καὶ ξόπον ἀκόλαστον χαλινῶν ῥημάτων σεμνότητι. εἰ ὁ κύριός μου γινώσκει δι' ἐμὲ ὁδόν, καὶ τὰ ἐξῆς. ἐπιμελητήν με τῆς οἰκίας ὁ δεσπότης κατέστησεν, οἰκέτας ὑπέταξεν, ἐνεχείρισε χρήματα, τὰς ἐμὰς φροντίδας τοῖς οἰκείοις ἥπλωσε κτήμασι. τί οὖν; ὁ χρημάτων φροντίζων, τῷ κοίτῳ συλήσω; ὁ τῆς κτήσιν φυλάττων, τῇ δύνῃ καθυβρίσω; ὁ κτήμασιν δοὺς, περὶ τὸ μέρος πολέμιος; καὶ πῶς τολμήσω τὸν Θεὸν ἀναβλέψω; ποίοις ὀφθαλμοῖς τὸν δεσπότην θεάσωμαι; πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο; φρίττω γυναῖ, τῇ φωνῇ· σὺ τῷ φάξιν αἰτεῖς; πέπλημμαι ἐγὼ τῇ ἀκοῇ, καθάπερ ξίφει, τῷ ῥήματι. πῶς ποιήσω; πῶς ἀκοὰς μολυνθείσας ἰάσωμαι; πῶς τῷ σῶν ῥημάτων ἀποσμήξω τὸν βόρβορον; τοιαύταις ἐπῳδαῖς σωφροσύνης ὁ δίκαιος χρώμενος, ἀκόλαστον θηρίον οὐκ ἔπεισεν. ἀλλὰ καὶ χεῖρας ἐπέβαλεν ὡπλισμένας τοῖς πάθεσι. παρῆν καὶ συναγωνιστὴς τῇ γυναικὶ διάβολος, ὁ τῆς μοιχείας ἀγενοθέτης, καὶ τῆς ἀκολασίας νυμφαγωγός. ἠγνόει δὲ ἄρα πρὸς ἀθλητὴν σωφροσύνης παλαίων. τῇ κρατούσῃ χειρὶ τὸν κρατούμενον χιτῶνα προσρίψας, τὰς ἀκολάστους διαδιδράσκει λαβὰς, ὅπλῳ τῇ φυγῇ πρὸς ἀσφάλειαν χρησάμενος. καὶ γίνεται τῷ χιτῶνος προδότης, ἵνα φύλαξ γένηται σωφροσύνης. καὶ ἔχει γυμνὸς ἀγῶνος τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνα δραμών. καὶ γυμνῆται χιτῶνος, ἵνα μὴ γυμνωθῇ σωφροσύνης. τῇ δὲ γυναικὶ σωτηρηθεὶς ὁ στρατηγὸς τῆς ἀκολασίας διάβολος, ἑτέρως πάλιν ὁ πλίζεται· καὶ πρὸς θυμὸν μεταστρέφει τὸ φίλτρον, καὶ χαλκεύει τὸν πόθον εἰς ὅπλον, καὶ γλῶτταν ἐγείρει κατήγορον, καὶ χιτῶνα δεικνύσα πιστοῦται. ὦ παραδό-

ξου

ξα συκοφαντείας, καὶ αἰσίας βαρβαρικῆς. χιτῶνα φερόσα τῆς χειρῶν τὸν κατήγορον, γλώττῃ κατηγορήσῃ πιστεύεται. καὶ τὸ δεσμωτήριον εἶχον ὁ Ἰωσὴφ οἰκέτης ὁμοῦ, καὶ δεσμώτης γενόμενος. ἀλλὰ τοσούτοις περισάσεως κύμασιν ὁ νέος αὐτλούμενος, τὴν ψυχὴν ἀνάλωτος ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἀφῆκε φωνὴν δυσχερῆ, τὴν θείαν κηδεμονίαν καταμεμφόμενος, αὗται, λέγων, τῆς ἀρετῆς αἱ ἀμοιβαί; ἕτος ὁ τῆς σωφροσύνης καρπός; ἕτος μοι τῆς εἰς πατέρα θεραπείας μισθός; βασκανία, καὶ φράσις, καὶ παρὰ βαρβάροις δουλεία; καὶ οἶκος τὸ δεσμωτήριον, καὶ σιδήρῳ καταδίκος; καὶ τῆς μοιχείας τὴν πρᾶξιν νικήσαντες, τῇ τὴν μοιχείας τιμωρίᾳ πρέμεθα; τούτων ὧδὴν διὰ γλώττης ἐφθέγγετο, ἀλλὰ πᾶσιν ὑπομονὴν αὐτιπάξας, εὐχαρίστῳ γνώμῃ τὸς κινδύνους ὑπέφερε. καὶ σιωπῶν κατεδικάζετο, τῷ δικαίῳ κειτῇ τὴν κρίσιν ταμιεύομενος, καὶ σιωπᾶν ἔπειθε γλῶτταν, ὀφθαλμοῖς ἀθανάτοις τὸν δίκαιον πιστεύσας. εἰ τοῦτο θαυμάζεις ἀγαπητὲ, τὸ μεῖζον ἐκπλάγηθι. ὅρα γὰρ τὸν νέου μακροθυμίαν. ὅρα φιλοσοφίας ἑτέρας ἀκρότητα, ἵνα καὶ σὺ τὴν γνώμην μιμήσῃ ἀρέσῃ τῷ κτίσαντι. τοιαῦτα γὰρ πεπονθὼς, ὧδὲ ῥήματι τὸς ἀδικοῦντας ἠμείβετο, ὧδὲ φωνὴν ἀφῆκε πικρὰν, κατὰ τὴν συμφορᾶς αὐτὸν περιβαλλόντων πικρᾶς. τοῖς γὰρ παρὰ τοῦ Βασιλέως μὲν δεσμώταις ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ συνδιέζιβεν· οἷς λύσας τὸ τῆς ὀνείρων ἀμήχανον, δίηγεῖσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν ἠνάγκαζε, καὶ τῶν οἰκείων δεσμῶν τὴν αἰτίαν ἐκτίθεσθαι. καί φησιν, ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ τῆς ἑβραίων, κἀνθάδε ἐποίησα ὧδήν. ποῖα γλῶττα πρὸς ἀξίαν τὸς λόγους ὑμνήσειεν; ὁ καὶ μέχρι λόγου πρὸς πολεμοῦντας φίλανθρωπος ὑπὸ τοῦ φθόνου μνησθεὶς, ὑπὸ τῆς ἀδελφικῆς κατηγορήσας ὠμότητος, ὑπὸ τοῦ πράσιν δίηγησάμενος, ὑπὸ τοῦ φθόνου τοῦ μελέτου ἐκθέμενος, ὑπὸ γυναικὸς τὸν ἀκόλαστον ἔρωτα, ὑπὲρ ἑαυτοῦ σωφροσύνου, ὑπὲρ ἐκείνης ἐπείρειαν. ὦ γλῶττα τοῦ Δαυὶδ ἐν φυλακῇ μελετῶσα τοῦτο: κύριε ὁ Θεός μου, εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά. ἀλλὰ γὰρ ὅπου διὰ πασῶν ὁδεύσας τῶν ἀρετῶν,

κὴ καθάπερ ἐν πυρὶ τοῖς πειρασμοῖς χωνευθείς, κὴ φανεὶς ἀθλητὴς δοκιμώτατος, ἆθλον ἀρετῆς τὴν βασιλείαν κομίζεται. διαδέχεται θρόνος τὸ δεσμωτήριον, κὴ γίνεται ὁ αἰγύπτιος δεσπότης, ὁ τὴ μοιχαλίδος δεσμώτης, φύλαξ εἰθηνίας, Ϲ λιμὸς κυβερνήτης· ἀδελφικὴ γὰρ φθόνος γίνεται δήμιος, κὴ δικαστής. κὴ φέρει ξοφῆς ἱκέτας, τὲς τῇ πράσει ξαφσύτας. Ϲ τῶν ὀνείρων ὀρθῶται τὰ δράγματα. λαβὼν τοίνυν τὴ τῦ ἀμπιάσθαι δύναμιν, εἶδωμεν οἷος ἐγένετο. ἆρα μὴ τὲς λάμποντας τὴ ἀρετῆς χαρακτῆρας ἠμαύρωσε; ἆρα μὴ γέγονεν ἡ τὴ ἀξίας ὑπόθεσις, κατορθωμάτων ὑπόπτωσίς τε, κὴ ὑβρίρισις; ὐδαμῶς. λαβὼν γὰρ ὑπὸ χεῖρα τὲς ἀδικήσαντας, κὴ κολάζειν ὐκ ἀδελφὲς, ἀλλὰ πολεμίες δυνάμενος, τί ποιεῖ; ὅρα παράδοξον ἐκδικήσεως ξόπον. φθόνον κὴ πράσιν, κὴ θηριώδη μανίαν διὰ φιλανθρωπίας ἀμπίεται· παίζει τὸν φόβον, κὴ ἀπειλὴ δραματυργεῖ, κὴ ὀργὴ ὑποκείνεται. ὐκ ἐνίγκων ἢ ὐδὲ τῦ θυμῦ τὴν ὑπόκρισιν, δάκρυσιν ἀληθινοῖς τὸ πρᾶγμα διέλυσε. κὴ τῷ πόθῳ νικηθεὶς ἐξαγγέλει τὰ πλάσματα. ἀπολογίαν ὑπὲρ τῦ ἀδικησάντων, ὁ ἀδικήμενος ζητεῖ. κὴ τὴν ψυχὴν ἐκκαλύψας, εἰλικρινῶς τὲς ἀδελφὲς περιπτύσσεται. κὴ χείλεσι γνησίοις ἀσπάζεται τὲς ἀνηλεῶς τοῖς ὀδοῦσι συναράξαντας. ἔχεις τὸν Ἰωσὴφ τὴν ζωὴν, ἀρετῆς παιδείας διδάσκαλον. εἰδὲς παῖδικὴν γήρως θεραπάτλην, τροσάγμασι θείοις ἀκόλουθον, ἀγαπῶντα μισοῦντας, τὴ νέας διαθήκης τὸ πολίτευμα τροσφωνοῦντα, ἥμερον πολέμιον κὴ ὑπομένοντα, δυλεύοντα Ϲ μὴ τὴν ἐλευθερίαν ἀποτιθέμενον, ὀφθαλμοῖς διαποίνης βαλλόμενον καὶ τῷ σωφροσύνης πόθῳ νικῶντα πόθον ἀκόλαστον, συκοφαντούμενον κὴ σιωπῶντα, ἐν ἐξυσίαις φιλάνθρωπον, Ϲ ἐν δυνάμει τραότατον, μιμητὴν τὴ θείας ἀγαθότητος. ὧν γένοιτο μαθητὰς γενομένες, τῷ ἐπιεικείων ἀγαθῶν ἀξιωθῆναι, ἐν Χεισῷ Ἰησῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ᾧ ἡ δόξα, κὴ τὸ κράτος, εἰς τὲς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΩΥΣΗΝ.

ΠΟΛΛΑ τὰ πρὸς ὕμνον κινοῦντα τὸν θεὸν τοὺς ἀνθρώπους, πολλὰ τὰ πρὸς διχαιοσύνην τοὺς διγνώμονας ἄγοντα. ὅποι γάρ τις περισκέψοιτο τὸ βλέμμα, διεργασίας πηγὰς ἀεὶ χεομένας ὁρᾷ· ἥλιος μὲν ἐπιπάγματι ξέχων, καὶ τοῖς ἐν γῇ βαδίζουσι τὰς ἀκτῖνας ἐκχέων· σελήνη δὲ δροσουχοῦσα τὸ φέγγος, καὶ τῆς νυκτὸς ἡμεροῦσα τὸ πάθος· αὐξήσεις δὲ, καὶ μειώσεις ποικιλομορφοῦσα, τὰς τοῦ ἀέρος διακρίσεις ἀπεργάζεται κράσεις. ἀστέρες δὲ ὑραυὸν σαδιδόντες καιρῶν σημεῖα τοῖς ἀνθρώποις ὑπάρχουσι· γῆ δὲ ποσὶ μὲν ὑποβέβηκε χθὼν, χερσὶ δὲ, καὶ χρείαις ἀνθρώπων ὑπέστρωται, τὰς δὲ τῶν καρπῶν ὠδῖνας ἀνθρώπῳ μόνῳ προσφέρει. εἰ γὰρ καὶ τῷ ἀλόγων ἡ φύσις παραπολαύει τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ἀνθρώπῳ κυρίως ἡ τῆς γῆς παρεσκεύασαι τράπεζα. καὶ τοῦτο σαφῶς ὁ λυρῳδὸς προφήτης ἀναχρυόμενος οἶδεν· ἐξανατέλλων γάρ, φησι, χόρτον τοῖς κτηνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῷ ἀνθρώπων. ὡς ἀνθρώπους θεραπόντας ἔφει τῷ ἀλόγων τὰ γένη, ὡς τῆς τούτων ἕνεκεν, ἀνθρώπῳ γινομένης τιμῆς. τοιγαροῦν, τὸ ὑπὲρ τούτων διχαιοσύνης, μόνος ὀφειλέτης καθέστηκεν ἄνθρωπος, καὶ μόνος διγνωμοσύνης τῷ δεσπότῃ χρεώστης. πολλὰ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, τὰ πρὸς ὑμνῳδίαν κινοῦντα τὸν κτίσαντος· μοχθηρίᾳ δὲ γνώμης ἄνθρωποι πολλάκις κινούμενοι τὸ διεργέτην ὡς ἐπίβουλον μέμφονται· ἕτεροι δὲ τὰς τῆς διεργασίας προφάσεις εἰδώλοις ἀνάπτουσιν· ἄλλοι πρὸς βλασφημίαν τὴν γλῶτταν ἐγείρουσιν· ἕτεροι ταῖς θείαις οἰκονομίαις πολεμοῦσιν, καὶ αἰσχυνόμενοι· ἕτεροι μηχαναῖς λογισμῶν τῷ θείων βουλευμάτων κρατῆσαι βιάζονται. φερέσθω μάρτυς ἡμῖν τῷ εἰρημένων, τὰ κατ' Αἴγυπτον πράγματα, ἡ Φαραὼ πρὸς θεὸν φιλονεικία, Μωϋσέως ἡγεμονία, ἢ καὶ πολεμοῦντες πε-

πω-

πτώκασιν οἱ αἰγύπτιοι. θαυμάσας γάρ ποτε θεὸς τὸ Α'βραὰμ τὸ τῆς γνώμης φιλόθεον, διὰ γενείας φύσεως τὸν ζόπον ἀμείβεται: καὶ πατέρα πολλῶν ἀναγράψας, ψάμμῳ θαλάττης, καὶ ἄστροις οὐρανοῦ συμπέτεινε τὸ γένος τὸν ἀριθμόν· ὑποχόμενος, τοῖς ἔργοις ἐκύρωσε τὰ ἐπαγγέλματα. εἶκασα δὲ ἡ φύσις τῷ πλάσῃ, πλασίας τὰ γένης τὰς ἀντιδόσεις εἰργάζετο. ἀλλ' αἴγυπτος ἀντεστρατήγει θεῷ, καὶ Φαραὼ φιλονεικῶν τῷ θεῷ, τὴν τῶν γένος αὔξησιν κολοβοῦν ἐπεχείρει· δεῦτε γάρ, φησι, κατασοφισώμεθα αὐτὰς, καὶ ἐὰν μὲν ἄῤῥεν, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ, ζωοποιήσατε. καὶ τὸ ἄῤῥεν γονεῖ καταδικάζει τῷ φιλανθρώπῳ, πείρων μὲν τὰς τῆς φύσεως ἀφορμὰς, δρόμον δὲ γαστρὸς ἐπέχων τοῖς ἐπιτάγμασι. καὶ πᾶσαν γράμμα βασιλέως ἐπολιόρκει τὴν φύσιν· καὶ ἰδοὺ δράμα παράδοξον. τὸ δημιουργὸν μὲν ἔπλαττον χεῖρες, βασιλέως δὲ χεῖρες τοῖς ὕδασι τὸν πλάσιν ἀπήλειφον, καὶ πάντα ταχὺ τὴν ὠδίνων ἦσαν κατάσκοποι, καὶ ποταμὸς τὴν τικτομένων ἐχειροτονεῖτο δήμιος. νόμος ἐγράφετο καὶ φύσις ἠθετεῖτο, καὶ πράσις ἐκείνετο, ὠδῖνες κατεδικάζοντο, καὶ τόκος ἐδοκιμάζετο, καὶ φύσεως παῤῥησία σεσύλητο. ἐλόχα δὲ ποταμὸς τὰ τικτόμενα, καὶ διεδέχετο τὰς τῶν μητέρων γαστέρας, ἡ τῶν ῥευμάτων γαστήρ. ἄρτι βρέφος ἐτίκτετο, καὶ μήπω τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας θεώμενον, πρὸς τὰς τοῦ ποταμοῦ ὠδῖνας ἐπέμπετο. πράγμα πάντων ἐλεεινότατον· φονεῖς ὁμοῦ, καὶ τάφος ὁ ποταμὸς τῶν τικτομένων ἐγίνετο, καὶ τόκος τῷ θανάτῳ σύγχρονος· ἀναίρεσις τῇ γενέσει σωμέῤῥεχε, καὶ μητέρες ἄχρι τῶν ὠδίνων ἐρχόμεναι, γενέσθαι μητέρες ἀπηύχοντο, ἀγνοίᾳ τοῦ τικτομένους σῶσαι τὰς ὠδῖνας διώκομεναι, προλαβεῖν ἐπιθυμοῦσαι τῷ θανάτῳ τὸν τόκον, ἵνα μὴ τῷ ποταμῷ μητέρες ὑπάρξωσι. πένθος ἦν αὐταῖς πρὸ τοῦ τόκου τὸ τικτόμενον· καὶ γαστέρες ἄκαρποι μετὰ γόνον καὶ τόκον ὑπεδέχοντο· καὶ τῶν ὠδίνων τὰ βέλη δεχόμεναι, δεῖξαι τῶν πόνων τὸν καρπὸν οὐκ ἠδύναντο· τὰς ὠδῖνας ὑπέμενον, καὶ τὸν ὠδίνων τὸν καρπὸν οὐκ ἐδέχοντο· ἄωροι βόες ἐξυγῶντο τῆς φύσεως. τοιαύτη μὲν ἡ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν

θεὸν

θεὸν φιλονεικία. ἰωΐχετο δὲ πέως θεὸς ὑπὸ ἀνθρώπων ἐμπο δι-
ζόμενος, καὶ τὴν ὑποχεσιν ἀδικεμένην ὁρῶν, ἐκαρτέρει, μετανοίας
ἐλπίδι τ τιμωρίαν ἀναβαλλόμενος· ἐπέχων τὴν κόλασιν, ἵνα
ἐνέγκῃ πρὸς αἴθησιν. ὁρῶν δὲ μένον τὸ τ γνώμης ἀνένδοτον, πε-
ριῤῥέπει τὰ μηχανήματα· καὶ Μωϋσέα τεχθέντα ῥέφειν αὐτὸν τὸν
τῆς γενέσεως κωλύοντα παρεσκεύαζε· φοβέμενοι γὰρ μετὰ τό-
κον τ ἔλεγχον οἱ γεννήσαντες, φόβῳ καὶ πόθῳ τὸ βρέφος μερίζε-
σι, καὶ μετὰ τῆς κιβωτῦ τῷ τ ποταμῦ ῥείθρῳ πιςεύσι, τῇ τῆς
ἐπινοίας περιβολῇ τὸ βρέφος τειχίσαντες· ὁ δὲ φέρεται μὲν ἀκιν-
δυνέως τῷ ῥεύματι κατὰ τ πολεμουῦτος νόμε σωζόμενος. ἐφεί-
δετο γὰρ βρέφους ὁ ποταμὸς κελευόμενος, ὑ τῇ ῥάβδῳ μετ' ὀ πο-
λὺ καὶ τὸ πέλαγος ἀνεκόπτετο· ἐφείδετο τῦ βρέφους ὁ ποταμὸς, ὑ
τῇ ῥάβδῳ καὶ αὐτὸς πληττόμενος εἰς αἷμα τὸ νᾶμα μετέβαλλε.
πλέοντος οὖν παραδόξως τῦ βρέφους, θεωρὸς ἡ τῦ κακῦ νομοθέ-
τε θυγάτηρ ἐπέμπετο· καὶ ἁλῦσα τῇ θέᾳ, τῷ πόθῳ μήτηρ ἐγί-
νετο, καὶ Φαραὼ σωνοικεῖ τὸ βρέφος μηκέτι φοβέμενον τ κίνδυνον.
ἀληθὴς ὁ δρασόμενος τὰς σοφὰς ἐν τῇ πανεργίᾳ αὐτῷ· ὁ τῷ νό-
μῳ σφαγεὺς, ὁ τὰς τικτύσας ὐκ εἶναι μητέρας, τὴν μὴ τεκῦσαν
συνεχώρει γενέσθαι μητέρα· καὶ βρέφος ἐσώζετο, καὶ νόμος ἐλύετο·
παιδίε κρατεῖν ὁ δυνάμενος· ὦ τ ἀπορρήτε, Ϲ θείας ὄντως οἰκο-
νομίας· ἕτερος νομοθέτης φιλανθρωπίας κατ' αἰγυπτίων ἐτρέφε-
το. φόβος ἔξω, καὶ δικασήρια κατὰ τῆς φύσεως· καὶ ὁ τικτόμενος
ἐκολάζετο, ἔγκλημα φέρων τὴν γέννησιν, ὅτι προῆλθε τ μὴ ξ
τιμωρέμενος· καὶ νόμος αἰγύπτιος κατὰ τῦ νόμε τῆς φύσεως ἐρα-
τεύετο· εἶδον δὲ Μωϋσῆς ἐν ταῖς τῷ φοβέντων ἀγκάλαις ἐτρέ-
φετο, τῷ παιδοκτόνῳ νόμῳ ζωλὺ δεικνύων αὐτίπαλον· καὶ τ τ Φα-
ραὼ τυραννίδα παῖῳ, ὑπὸ τῷ πατρικνῶν ἐτέργετο. αὐξηθεὶς δὲ
τὸ βρέφος γίνεται πρὸς τὸ γένος αὐτόμολον, καὶ βασιλικῆς ἀξίας
τὰς ἐλπίδας ἀποσειόμενον, τὴν ἐξ Ἀβραὰμ ἐπίδοξι συγγενείαν
καὶ ἀσεβῦς πλέτε τῷ μετ' εὐσεβείας πενίαν προτιμωτέραν ἐνό-
μιζε· καὶ ὅτε ξοφῆ τὴν γνώμην μετέβαλεν, ὅτε χρόνος τ ξ ὅπον

με-

μετέχησεν· ἀλλὰ τῆς θείας λῦ ἐρασὴς θεραπείας, δίδὺς τῷ Παύλῳ περὶ αὐτὲ μετ' αὐτὸν ἀναφθέγγεσθαι· μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τὲ Θεὲ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν· ὀργὴ τὲ βασιλέως σὺ τεύδει, ὑπόθεσιν ἔχουσα τὴν δυσέβειαν· ὁ δὲ Μωϋσῆς λῦ ἐν φυγῇ, μεταβαίνων αὐτὶ ξόπου τὸν τόπον· ἐπιφαίνεται Θεὸς ἐν τῷ ὄρει ποιμαίνοντι. συγχωρεῖ γὰρ αὐτῷ ϗ ποιμαίνειν θεὸς, ἵνα ἐκ ποιμένος προβάτων, ποιμένα τᾶ Ἰσραὴλ ἀναδείξῃ, ϗ ποιμαντικλῶ ἐν μικροῖς μελετήσαντι, τὴν τῷ ὁμοφύλων ἡγεμονίαν πιστεύσειεν. ἐν τύτοις ᾧ ἔστι Θεὸς ἐπιφαίνεται, ἄθλον ἢ ἀθέατον θέαν ὑπὲρ δυσεβείας πόνων διωρύμενος· ϗ δείκνυσι πῦρ ἐπὶ βάτε φλεγόμενον, ϗ τὸ πυρὸς μὴ ἐργαζόμενον, αὖθος πυρὶ σιφανύμενον, ϗ φυτὸν δύπαλες φλογὸς ἀναπτομένης αὐτίπαλον· ϗ φωνὴ φερομένη, ἢ Μωϋσέα κατ' αἰγυπτίων καθώπλιζε, στρατηγικὸν ὑπὲρ τᾶ λαᾶ δεδῦσα τὸ σιώθημα· τύτοις παρορμισθεὶς ὁ Μωϋσῆς ἢ λαὸν ἐξήγετο· αὐτιπράττοντος δὲ πάλιν τᾶ Φαραὼ, θηλάτοις αἰγυπτος ἐτιξώσκετο μάσιξιν. ἐκεῖ ποταμὸς ῥάβδῳ τυπτόμενος ἐφοινίασετο· ἐκεῖ βάτραχων σῦδρα κατ' αἰγυπτίων στρατόπεδα· ὄξ ἀέρος ἀκρίδες νέφη τῇ πτίσει μιμήσασθαι· πάλιν σκότος ἐπεκράτει τὸ φῶς, ϗ λῦ τῆς ἡμέρας ὁ χάος, νυκτὸς παράκλωμα· ἐκεῖ χάλαζα τῷ πυρὶ σιωμράττετο, ϗ παρὰ φύσιν ὠμονόει τὸ τῇ φύσει μαχόμενα, τὸν ἢ φύσεως πόλεμον κατ' αἰγυπτίων μετάγοντα· ἐκεῖ θανάτος τῷ πρωτοτόκων τῷ πρωτδύντων ὠδίνων κατεβόσκετο, ϗ τῷ τόκων ἡ τάξις θανάτε κλῆσις ἐγίνετο· ϗ τῷ μασιγωνᾷ δρόμος ἐφέρετο, ἕως ἡ θάλαττα πληγεῖσα τῇ ῥάβδῳ τοῖς μὲν ὁδὸς, τοῖς δὲ τάφος ἐγίνετο· ὁ πέλαγος τοῖς μὲν ὄξ Ἀβραὰμ πρὸς ἤπειρον μετεπήγνυτο, τὰς δὲ τοῖς κύμασιν εἰσαγίνδυσε· τὸ πλεόμενον ἐπεζδύετο, ϗ πόδες ἀνθρώπων κεκονισμένοι ἢ βυθὸν ἐσαδίδυον· ὅπως αὐτιπράττοντας φέρειν μὲν οἱ δεδιὰ μακροθυμίαν θεὸς, τῇ τῆς τιμωρίας ὑπερθέσει προθεσμίαν δίδὺς εἰς μετάγνωσιν· ὁρᾶν δὲ πρὸς τὸ ἢ φιλανθρωπίας

οὐχ

ἐχ ὑπείκοντας φάρμακον, πρὸς δικάζων ὁ ἰατρὸν μεταβάλλει, καὶ σωφρονίζει κολάσεσι τὰς τὰς συμβουλὰς ἀτιμάσαντας. αἰγυπτίους μὲν οὖν ὕτω κολάζει θεός. Μωϋσῆς δὲ τῶ λαῶ παιδαγωγὸς καταστὰς, τὸ τῆς θεογνωσίας παραδίδωσι μάθημα. ἐβούλετο γὰρ ἐξελθόντας αἰγύπτου, μηδὲν ἐπάγεσθαι τῆς αἰγυπτιακῆς ἀσεβείας ἐφόδιον· ἔτος γίνεται τῆς κτίσεως ἀπορρήτων συγγραφεὺς, ὁ τὸν κόσμου τὴν ποίησιν, βιβλίον ἀπεργασάμενος· ὁ τὴν πολυπλανήτον σήσας ἀσέβειαν διὰ τῆς κοσμοποιίας ὁδεύουσαν, ὁ λύσας κατηγορίαν τῆς κτίσεως, ὁ πρῶτος ἐμβοήσας ἀνθρώποις θεὸν εἶναι τῶ παντὸς ποιητὴν, καὶ πείσας μὴ μεταφέρειν ἀπὸ τῶ κτίσαντος, πρὸς τὰ κτισθέντα τὸ σέβας· ὁ διδάξας μὴ προσκυνεῖν τῆς ὁμοδούλον, εἰπών· ἐν ἀρχῆ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῆς γῆν. εἰ θαυμάζεις ἀγαπητὲ, τὰ κτισθέντα, προσκυνεῖ τῆς ἐργασάμενον· εἰ χαίρεις τοῖς κτίσμασι, μὴ ἀτιμάσῃς τῆς κτίσαντα, μηδὲ τῶ δημιουργῶ τῆς δόξαν τοῖς γεγονόσι περίβαλλε. ἀρνεῖται γὰρ τὸ τῶ κτίσαντος ἡ κτίσις ὑποδέχεσθαι σέβας· φοβεῖται τιμὴν ὡς ἀπωλείας ὑπόθεσιν· προσκυνεῖν πέφυκεν, ὁ προσκυνεῖσθαι μεμάθηκε. καὶ πάλιν ἑτέρωθι· κύριος ὁ θεός σου, κύριος εἷς ἐστι. πρόρριζος εἰδωλολατρείας αἵρεσις· πολυπλανήτου δουλείας ἐλευθερία· πρὸς ποικίλας δαιμόνων θεραπείας τῆς ψυχῆς ἐρριμμένῃ ἀνίσχυσι. τί γὰρ τῆς κτίσεως μέρων ὑπῆρχε τοῖς ἀνθρώποις ἀθρήσκευτον; οἵγε ἄχρις ἑρπετῶν, καὶ κτηνῶν, τὸ τῶ κτίσαντος κατεβίβασαν σέβας, ἡ φύσις ἄλογος ὑπὸ τῆς λογικῶν ἐθρησκεύετο. παρ' αἰγυπτίοις δὲ τὸ πάθος εἶχεν ἐπίτασιν· οὐκ ἠρκοῦντο γὰρ τοῖς ἡπειρώταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶ ὕδατος θεοὺς ἐδανείζοντο· καὶ πάντα θεοὶ παρ' ἐκείνοις. ταύτῃ καὶ παρ' ἑβραίοις τὸν νόσον ὁρῶν ὁ Μωϋσῆς ἐμφωλεύουσαν, ἐκ μοχλεύων τὸ πάθος ἐβόα· κύριος ὁ θεός σου, κύριος εἷς ἐστιν. ὅπως γὰρ τῆς τελείας κηρύττειν καιρὸς, ὅπως τὰς ὑποσάσεις κηρύττειν ἠδυνάτο· ἔτι γάλακτι ἔφερε θεογνωσίας τὰς νηπιώδεις τῆς σύνεσιν· ἠρκέθη μόνῃ τῆ τῆς θεογνωσίας διδασκαλίᾳ,

μίαν

μίαν αὐτοῖς φύσιν ὑπαγορεύων εἶναι θεότητος, ἵνα δῆμον ὅλον θεῶν τῆς ψυχῆς ἐξορίσῃ· ἤρκει γὰρ τοῖς ἐκ τοιαύτης πλάνης ἀποσπωμένοις τὰ φρῶτα τῆς θεογνωσίας μαθήματα. διὰ τοῦτο διδάξας τὴν μονάδα τ̀ φύσεως, τὴν τριάδα τῷ ὑποστάσεων διδάσκειν κατὰ καιρὸν ὑπερέθετο· τὸ γὰρ τ̀ ψυχῆς δυσπαθὲς, ἐπισφαλὲς πρὸς ἐπίγνωσιν. φοβεῖται γὰρ μὴ τελείαν διδάσκων θεότητος, πολλούς τινας θεοὺς παρ' Ἑβραίοις κηρύττειν νομίζηται. αἰνίγμασι δὲ μόνοις τέως χειραγωγεῖ τοὺς ἀκούοντας, καὶ μικρὸν τῆς αὐγῆς ὑπανοίγων ἐπαύετο· καθάπερ οἱ τὰς ἄρτι τὰ νοσεῖν ὀφθαλμὰς παυσαμένους φῶς τὸ φέγγος γυμνάζοντες, τὰ μὲν ἡλίου τὰς ἀκτῖνας τοῖς πεπονθόσιν ἀποτειχίζουσι, διά τινος δὲ παραπετάσματος τὰς ὀφθαλμὰς τῷ φωτὶ ἀποκαίουσι· τοῦτο ποιῶν ὁ μακάριος Μωϋσῆς, καὶ τυφλώττοντα τῷ τῆς εἰδωλολατρείας πάθει τ̀ λαὸν διὰ θεογνωσίας ἰώμενος, ἵνα σαρρεῖ τ̀ ἅπασαν τῆς γνώσεως αὐγὴν ἐκπετάσαι· ἀμυδροῖς δ' φέγγεσι τοῖς αἰνίγμασι χρώμενος, ὑπανοίγει τῆς τελάδος τὸ φῶς. τί γάρ φησι; κύριος ὁ θεός σου, κύριος εἷς ἐστιν. εἷς μὲν οὖν, καὶ ξίπον ἐπονομάζει· περὶ ἑνὸς διαλέγεται, καὶ τριπλασιάζει τ̀ φωνὴν, ἵνα τὰς ὑποστάσεις μαρτύρηται· κύριος ὁ θεός σου κύριος εἷς ἐστι· μονονουχὶ λέγων, εἷς τῇ οὐσίαν, ἀλλ' ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι· καὶ πάλιν ἐπερωθεῖ· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν· τῇ τῆς φωνῆς φοροφορᾷ τὰς ὑποστάσεις αἰνίττεται. ☾ πάλιν· δεῦτε καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν τὰς γλώσσας· καὶ πολλαχοῦ τῆς θείας γραφῆς τὰς τοιούτους ζητεῖ ἀσυνθήτους, ἵνα μὲν τοῖς ἀσθενέσιν ὀφθαλμοῖς ἐξαπλώσας τὸ φέγγος, τοῖς δὲ τελείοις τῆς στερεᾶς τροφῆς ταμιεύόμενος τὴν ἀπόλαυσιν. καὶ μὴ θαυμάσῃς ὁρῶν Ἑβραῖον σιαπομένοντα τῇ πολυτεῖ νηπιότητι, ὁπότε μετὰ Μωσέα, καὶ προφήτας, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, μετὰ τὴν τῶν μυστηρίων ἐπίγνωσιν, αἱρετικῶν σίφος τῷ κτίσαντι μάχεται, τὸν δημιουργὸν ὑπεργὸν οἰομάζοντες, καὶ δοῦλον τὸν δεσπότην προσαγορεύοντες· ἕτεροι

δὲ

δὲ τ φορὸς τὸ πνεῦμα πόλεμον ἀνεδέξαντο, καὶ φέρουσιν ὄνομα τῆς μάχης τὸ σύμβολον· ἕτεροι γίνεσθαι θεὸν ἐφαντάσθησαν ἄνθρωπον, δι' ἑτέρας ὁδοῦ πρὸς κτίσματος φύσιν τ κτίσιν καταγοντες, τὴν τ σαρκὸς λῆψιν, γένεσιν τοῦ λαβόντος ὑπολαμβάνοντες, καὶ πάθεσιν ἀνθρωπίνοις τὸν ἀπαθῆ καταδικάζοντες. ἀλλ' ἡμεῖς τῷ τοῦ μακαρίου Παύλου σαφῶς πρὸς αὐτοὺς ἀναβοῶμεν φωνῇ· ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· λαβὼν δι' ἡμῶν, καὶ γενόμενος καθ' ἡμᾶς. μεμνήκε γὰρ ὧν, λαβὼν ὃ οὐκ ἦν· τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. δηλονότι, ὃ οὐκ ἦν ἐγένετο, μείνας ὅπερ ἦν. καὶ ἔτω δογματίζεται τοῖς θεοφόροις κατὰ τὸν εἰπόντα προφήτην· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΤΟΥ̃ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας,

ΛΟΓΟΣ

Εἰς Βαρλαὰμ μάρτυρα.

Πότερον μὲν τῇ ἁγίων οἱ θάνατοι κοπετοῖς ἐκοσμοῦντο ἢ δάκρυσιν· ἔκλαυσε σφοδρῶς τὸν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τεθνεῶτα· ἐκόψαντο καὶ ὁ Μωϋσέως τελευτὴν οἱ μικρῶς Ἰουδαῖοι· πολλοῖς καὶ τὸν Σαμουὴλ τετιμήκασι δάκρυσι· νῦν δὲ ἐπὶ ταῖς τῶν ὁσίων τελευταῖς σκιρτῶμεν· ἡ γὰρ τῶν λυπηρῶν μετὰ τὸ σταυρὸν μεταβέβληται φύσις· καὶ ἔτι θρηνοῦσι τοὺς τῶν ἁγίων δορυφορουμένους θανάτους, ἀλλ' ἐνθέοις χορείαις, τοῖς ἐκείνων ἐπορχούμεθα πάφοις· ὕπνος ἦν τοῖς δικαίοις ὁ θάνατος· μᾶλλον ἦν ὡρος κρείττων ζωῆς ἐκδημία· ἐντεῦθεν σκιρτῶσι σφαττόμενοι μάρτυρες· ὁ γὰρ τῆς μακαριωτέρας ζωῆς πόθος τῆς σφαγῆς ὀδυνῶν νεκρὰν ἀπεργάζεται· οὐ βλέπει τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ τοὺς στεφάνους ὁ μάρτυς· οὐ φείττει τὰς πληγὰς, ἀλλ' ἀριθμεῖ τὰ βραβεῖα· ἐχόρᾳ τοὺς

κάτω

κάτω μασιγοῦντας δημίους, ἀλλὰ τοὺς ἄνωθεν Ἀγγέλους δἰφημοῦντας φαντάζεται· ὁ σκοπεῖ τῷ κινδύνων τὸ πρόσκαιρον, ἀλλὰ τὸ τῷ ἐπάθλων αἰώνιον· λαμπρὸν καὶ παῤ ἡμῖν ἤδη τὸν ἀρραβῶνα καρπᾶται, ταῖς παρὰ πάντων ἐνθέοις δἰφημίαις κροτούμενος, καὶ μυρίους ἐκ πάντων σαγηνεύων δεσμίους· τοῦτο δὴ τὸ τῷ γενναίῳ τέμενος Βαρλαὰμ πεφραγμένον. ἤχησε γὰρ ἡ πολεμικὴ τοῦ μάρτυρος σάλπιγξ, καὶ τοὺς τῆ δυσεβείας ὁπλίτας ὡς ὁρᾶτε συνήγαγεν· ὁ τοῦ Χριστοῦ κείμενος ἀθλητὴς ἐκηρύχθη, καὶ τοῦτ̓ ἐκκλησίας ἀνεπτέρωσε θέατρον· ᾧ (ὡς ἔλεγε τῷ πιστῶν ὁ δεσπότης, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται) τέθνηκεν ὁ γενναῖος Βαρλαὰμ ᾧ συγκροτεῖ πανηγύρεις· κατηνάλωται τάφῳ, καὶ συγκαλεῖ πρὸς ἐσίασιν· νυνὶ ἡμῖν ἀναβοῆσαι καιρός· ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; ἄγροικος ἡμῖν σήμερον, καὶ ἀήττητος τῆς δυσεβείας διδασκαλία· ἣν εἵλκε μὲν τύραννος ὡς δἰἄλωτον θήραμα, ἔγνω δὲ μετὰ θήραν ὁπλίτου ἀχείρωτον· ὃν ἐγέλα μὲν παρακεκομμένα φθεγγόμενον, ἔφριξε δὲ Ἀγγελικὰ νεανιευόμενον· ὁ γὰρ συνεβαρβάριζεν ὁ ξόπος τῷ τῆ γλώττης ὀργάνῳ, καὶ τῷ συλλαβαῖς συγχωλεύων ὁ λογισμὸς ἐωρᾶτο· ἀλλ̓ ὧδε δεύτερος Παῦλος, μετὰ Παῦλον φθεγγόμενος, εἰ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ̓ οὐ τῇ γνώσει· ἐνάρκησαν μασίζοντες δήμιοι, ἀλλ̓ ἀκμαιότερος ὁ μάρτυς διείσκετο· αἱ τῷ ξυόντων ἐξενευρίζοντο χεῖρες, ἀλλ̓ ὁ τοῦ ξυομένου λογισμὸς οὐκ ἐκάμπτετο· τὰς τῷ νεύρων αἱ μάσιγες ἁρμονίας παρέλυσαν, ἀλλ̓ ὁ τῆς πίστεως ἀκλινέστερον ἐπεσφίγγετο τόνος· διασκαπτόμεναι πλευραὶ διεδαπανῶντο, ἀλλ̓ ἡ τοῦ φρονήματος λῶθεν φιλοσοφία· τῆς σαρκὸς αὐτῷ τὸ πλέον νενέκρωτο, ἀλλ̓ ὡς μή πω τῷ ἀγώνων ἀρξάμενος ἤκμαζεν· ὅταν γὰρ ὁ τῆ δυσεβείας ἔρως τῷ ψυχῇ προκαπήχῃ, ἅπαν αὐτῇ πολέμων καταγέλαστον εἶδος, καὶ πάντες αὐτῇ ὑπὲρ ὧν ποθεῖ καταξέοντες τέρπουσι μᾶλλον, ἢ πλήττουσι. μαρτυρεῖ μοι τῷ Ἀποστόλων ὁ πόθος, τερπνὰς αὐτοῖς ποτε τὰς παρὰ Ἰουδαίων ἐργαζόμενος μάσιγας· ἐπορεύοντο γάρ,

φησι, χαίροντες ἀπὸ προσώπου τῆς σωτηρίας, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι· τοιοῦτος καὶ ὁ τίμιον ἡμῖν ὁπλίτης ὑμνούμενος, διὰ φροσωίλου τὰς κολάσεις ἡγούμενος, ῥόδοις τισὶ βάλλεσθαι νομίζων τοῖς μάστιξι, τὰς τῆς ἀσεβείας σκιὰς διαπετούων, ὡς βέλη· καπνοῦ σκιαν τὸν δικαστικὸν θυμὸν λογιζόμενος, τάγματα δορυφόρων ἀπηχρειωμένα γελῶν, ὡς ἐπὶ σεφανίοις, τοῖς κινδυνίοις χορεύων· ταῖς πληγαῖς ὡς τιμαῖς διφραινόμενος, ταῖς σφοδροτέραις τιμωρίαις, ὡς βραβείοις ἐνσκιρτῶν λαμπροτέροις· ξίφη διαπτύων γυμνούμενα· χεῖρας δημίων ὡς κηροῦ μαλακωτέρας δεχόμενος· κολαστήριον ξύλον ὡς σωτήριον ἀσπαζόμενος, κλείσμασι δεσμωτηρίων, ὡς λειμῶσι τερπόμενος· βασάνων ἐπινοίαις, ὡς ἀνθέων ποικιλίαις ἡδόμενος· πυρὸς ὀξυτονοτέραν δεξιὰν κεκτημένος (ὃ δὴ τελευταῖον αὐτῷ παρὰ τῶν πολεμίων προσῆκτο μηχάνημα) βωμὸν γὰρ πυρὸς τῶν δαιμόνων κατασβέσαντες, ἰσάσι παρ' αὐτῷ ἀγαγόντες τὸν μάρτυρα, καὶ τῷ βωμῷ τὴν δεξιὰν ὑπτίαν ἐπαιωρῆσαι πελάσαντες, ὡς χαλκῷ θυσιαστηρίῳ τῇ χειρὶ κατεχρήσαντο, λιβανωτὸν αὐτῇ κακούργως ἐνθέντες φλεγόμενον· ἤλπιζον γὰρ τῇ τοῦ πυρὸς βίᾳ καὶ χεῖρα καταπαλαισθεῖσαν, ἀνάγκῃ τῷ βωμῷ ταχέως λιβανωτὸν ἐπαφεῖναι· φεῦ καὶ πολυπλόκου τῆς ἀσεβῶν μαγγανείας· ἐπειδὴ μυρίοις, φησὶ, τοῦ γνώμου ἐκάμψαμεν ξαύμασι, κάμψωμεν ἐν φλογὶ τὴν φιλονείκου παλαιστοῦ κάρη καὶ χεῖρα· ἐπειδὴ ποικίλαις μηχαναῖς καὶ ψυχῶν ἐσείσαμεν, τοῦ δεξιοῦ γοῦν πυρὶ προσαγαγόντες σαλεύσωμεν· ἀλλ' οὐδὲ ταύτης οἱ δείλαιοι τῆς ἐλπίδος ἀπώναντο· ἡ μὲν γὰρ φλὸξ τοῦ χεῖρα διέξωγεν· ἔμενε δ' ἡ χεὶρ, ὡς τέφραν καὶ φλόγα βασάζουσα· οὐκ ἔδωκε τῷ πολεμοῦντι πυρὶ κατὰ τὰς φυγάδας πάνωπα, ἀλλ' ἄπτερος εἰσήει κατὰ φλογὸς ἀεισεύσσα, καὶ τὰς τοῦ Προφήτου λέγειν τῷ μάρτυρι διδοῦσα φωνάς· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός μου, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν, καὶ τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον· πῦρ χειρὶ σωεπλέκετο, καὶ τοῦ πυρὸς τὰ ἤττονα διέσκετο· φλογὶ καὶ μάρτυ-

ρος

ρος δεξιᾷ συνεκροτεῖτο πάλη, ἀλλ' ἰῶ τῆς δεξιᾶς καινότις τ παλαισμάτων ἡ νίκη· τ μὲν φλογὸς διὰ μέσυ τ χειρὸς ἐκπιπτούσης, τ χειρὸς ὑ ἔτι τεταμένης πρὸς πάλιν· ὦ χειρὸς φιλονεικοτέρας πυρός· ὦ χειρὸς, κάμπτεσθαι ὑπὸ πυρὸς μὴ μαθούσης· ὦ πυρὸς ἡττᾶσθαι χειρὶ διδαχθέντος· σίδηρος τῇ τ πυρὸς εἴκει τυραννίδι χαυνούμενος· χαλκὸς τῇ τ πυρὸς παραχωρεῖ δυναστείᾳ· οἶδε τούτῳ Ϛ λίθων αὐτίτυπία νικᾶσθαι· ἀλλ' ὁ πάντα τ πυρὸς βιαζόμενος τόνος, μάρτυρος νῦν δεξιᾶ τεταμένῃ ἐκαμψε καταικαίων. εἰκότως αὖ ὁ μάρτυς ἐπὶ τούτῳ πρὸς τ δεσπότην βοήσεται· ἐκράτησας τ χειρὸς τ δεξιᾶς μυ, κ ἐν τῇ βελῇ συ ὡδήγησάς με, κ μετὰ δόξης προσελάβυ με· τί σε ὦ γενναῖε τ Χυ̃ στρατιῶτα προσείπω; ἀνδριάντα καλέσω; πολύ σε τ καρτερίας ἠλάττωσα· τ μὲν γὰρ πῦρ μαλάττει δεξάμενον· σὺ ὑ τ δεξιᾶ ὀφθῆναι μόνον κινυμένην ἔπεισεν· αὖ σίδηρον ὀνομάσω, κ τ τοιούτην τ σῆς ἀνδρείας εἰσκώ λειπομένην εἰκόνα· σὺ γὰρ μόνος ἔπεισας φλόγα μὴ βιάζεσθαι χεῖρα· σὺ μόνος ἐκπίσω θυσιαστήριον δεξιάν· σὺ μόνος δεξιᾷ φλεγομένῃ τὰ τῶ δαιμόνων ἐρράπισας πρόσωπα· κ τότε μὲν ἀπηνθρακωμένῃ χειρὶ τὰς ἐκείνων κεφαλὰς συγκατέπηξας· νῦν ὑ τεφρωθείσῃ ταύτῃ τὰς αὐτῶ στρατιὰς ἀποτυφλοῖς καταπάττων· ἀλλὰ τί παιδικοῖς ἐλαττῶ τ ἀεισία ψελλίσμασι· τ μεγαλοφρεπεστέραις τῶ εἰς αὐτ ὕμνων παραχωρήσωμεν γλώτταις· τὰς μεγαλοφωνοτέρας τ διδασκάλων ἐπ' αὐτῶ καλέσωμεν σάλπιγγας· ἀνάστητέ μοι νῦν ὦ λαμπροὶ τῶ ἀθλητικῶν κατορθωμάτων ζωγράφοι· τ τῆ στρατηγῆ κολοβωθεῖσαν εἰκόνα τ ὑμετέραις μεγαλωύατε τέχναις· ἀμαυρότερον παρ' ἐμῆ τ σεφανίτην γραφέντα τοῖς τ ὑμετέρας σοφίας πεπλάμψατε χρώμασιν· ἀπέλθω τῇ τ ἀεισμάτων τ μάρτυρος παρ' ὑμῶν νενικημένος γραφῇ· χαίρω τῇ τοιαύτῃ τ ὑμετέρας ἰσχύος σήμερον νίκῃ ἡττώμενος· ἴδω τ χειρὸς πρὸς τὸ πῦρ ἀκριβέστερον παρ' ὑμῶν γραφομένην τῶ πάλην· ἴδω φαιδρότερον ἐπὶ τῆς ὑμετέρας τὸν παλαιστὴν γεγραμμένον εἰκόνος· κλαυσάτωσαν δαίμονες, καὶ

νωῖ ταῖς τ̃ μάρτυρος ἐν ἡμῖν ἀρετείαις πλυττόμενοι· φλεγομένη πάλιν αὐτοῖς ἡ χεὶρ καὶ νικῶσα δεικνύθω· ἐγγραφέσθω τῷ πίνακι, καὶ ὁ τ̃ῷ παλαισμάτων ἀγωνοθέτης Χριστὸς, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τ̃ῷ αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ ΕἸΣ ΤΟῪΣ ἈΓΊΟΥΣ τεσσαράκοντα Μάρτυρας.

ΤΙς μαρτύρων μνήμης τίς αὖ γένοιτο κόρος τῷ φιλομάρτυρι; διότι ἡ πρὸς ἀγαθοὺς τ̃ῷ ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην εὐνοίας· δῆλον γὰρ, ὅτι ὁ τοὺς γενναίους ἄνδρας ἀποδεχόμενος ἐν τοῖς ὁμοίοις καιροῖς οὐκ ἀπολειφθήσεται τῆς μιμήσεως· μακάριζον γνησίως τὸν μαρτυρίσαντα, ἵνα γένῃ μάρτυς τῇ προαιρέσει, κἂν ἐκβῇς χωρὶς διωγμοῦ, χωρὶς πυρὸς, χωρὶς μαστίγων, τ̃ῷ αὐτ̃ῷ ἐκείνοις μισθῶν ἀξιωμένος· ἡμῖν δὲ, οὐκ ἔσα προκειται θαυμάζειν, οὐδὲ δύο μόνους· οὐδὲ μέχρι δεκάδος ὁ ἀριθμὸς προέστι τ̃ῷ μαχαιριζομένων, ἀλλὰ τεσσαράκοντα ἄνδρες, ὡς μίαν ψυχὴν ἐν διῃρημένοις σώμασιν ἔχοντες, ἐν μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τῆς πίστεως, μίαν δὲ τὴν πρὸς τὰ δεινὰ καρτερίαν, καὶ τὴν ὑπὲρ τ̃ῆς εὐσεβείας σύνεσιν ἐπεδείξαντο. πάντες παραπλήσιοι ἀλλήλοις, ἴσοι τὴν γνώμην, ἴσοι τὴν ἄθλησιν· διὸ καὶ ὁμοτίμων τ̃ῶν στεφάνων τ̃ῆς δόξης κατηξιώθησαν· τίς οὖν ἐφίκοιτο λόγος τ̃ῶν τούτων ἀξίας; ἢ τεσσαράκοντα γλῶσσαι ἐξήρκεσαν ἂν τοσούτων ἀνδρῶν ἀρετὴν ἀνυμνῆσαι· καί τοι εἰ καὶ εἷς ἦν ὁ θαυμαζόμενος, τὴν γε τ̃ῶν ἡμετέρων λόγων δυνάμιν ἐξήρκει καταπαλαῖσαι, μὴ ὅτι πλῆθος τοσοῦτον, φάλαγξ στρατιωτικὴ, σύστημα δυσκαταγώνιστον, ὁμοίως εἴτε πολέμοις ἀπτῶτον, καὶ ἐν ἐπαίνοις ἀπρόσιτον. δεῦρο δὴ ἴωμεν εἰς μέσον αὐτοὺς ἀγαγόντες διὰ τ̃ῆς ὑπομνήσεως, κοινὴν ἀπ' αὐτ̃ῶν τὴν ὠφέλειαν τοῖς παροῦσι

κατα-

καταςησώμεθα, προδείξαντες πᾶσιν, ὥσπερ ἐν γραφῇ τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς· ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθήματα καὶ λογογράφοι πολλάκις, καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράττοντες, καὶ πολλὰς ἐπήγειραν πρὸς ἀνδρίαν ἑκάτεροι· ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆ ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφικὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν· ὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ἀναμνήσομεν τῆς ἀρετῆς τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας· καὶ οἱονεὶ ὑπ' ὄψιν αὐτῶν ἀγαγόντες τὰς πράξεις, κινήσομεν πρὸς τὴν μίμησιν τοὺς γενναιοτέρους, καὶ οἰκειοτέρους αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν· τοῦτο γάρ ἐστι μαρτύρων ἐγκώμιον, ἡ πρὸς ἀρετὴν παράκλησις τῶν σωπειλεγμένων· οὐδὲ γὰρ καταδέχονται νόμοις ἐγκωμίων δηλοῦν οἱ περὶ τῶν ἁγίων λόγοι· διότι οἱ δόφημοῦντες, ἐκ τῶν τοῦ κόσμου ἀφορμῶν τὰς ἀρχὰς τῶν δόφημιῶν λαμβάνουσιν· οἷς δὲ ὁ κόσμος ἐσαύρωται, πῶς δυνατόν τι τῶν ἐν αὐτῷ ἀφορμὴν παρέχειν εἰς περιφάνειαν; ἐκ δὴ μία παῤῥὶς τοῖς ἁγίοις· ἄλλος γὰρ ἀλλαχόθεν ὥρμητο· τί δὲ; ἀπόλιδας αὐτοὺς εἴπωμεν, ἢ τοὺς οἰκουμένης πολίτας; ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐραίων συμφοραῖς, τὰ παρ' ἑκάστου καταβληθέντα, κοινὰ τῶν εἰσενεγκάντων γίνεται· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μακαρίων τούτων ἡ ἑκάστου παῤῥὶς, κοινὴ πάντων ἐστί· καὶ πάντες εἰσὶ πανταχόθεν, ἀντιδόντες ἀλλήλοις τὰς ἐνεγκάσας· μᾶλλον δὲ, τί δεῖ τὰς χαμαὶ κειμένας περιζητεῖν, ἐξὸν τὴν νῦν αὐτῶν πόλιν ἢ τις ἐστὶν ἐννοεῖν; πόλις τοίνυν μαρτύρων ἡ πόλις ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός, ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἐλευθέρα, ἡ μήτηρ Παύλου, καὶ τῶν ἐκείνῳ παραπλησίων· γένος δὲ, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ἄλλο ἄλλου· τὸ δὲ πνευματικὸν, οὗ ἁπάντων· κοινὸς γὰρ πατὴρ αὐτῶν ὁ Θεός· καὶ ἀδελφοὶ πάντες, οὐκ ἀπὸ σπορᾶς καὶ μιᾶς γεννηθέντες, ἀλλ' ἐκ τῆς υἱοθεσίας τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν διὰ τῆς ἀγάπης ὁμόνοιαν ἀλλήλοις συναρμοσθέντες· χορὸς ἔπαρμος, προσήκη μεγάλη τῶν ἀπ' αἰῶνος δοξαζόντων τὸν Κύριον· καὶ παθ' ἕνα συναθροισθέντες, ἀλλ' ἀθρόως μεταπεσόντες· τίς δὲ τρόπος τῆς μεταθέ-

θέσεως; ἤτοι, μεγέθει σώματος, καὶ ἡλικίας ἀκμῇ, καὶ δυνάμει τῶν καθ' ἑαυτὸς ἁπάντων διενεγκόντες, εἰς τὰς στρατιωτικὰς τελεῖν ἐπάχθησαν καταλόγους· καὶ δι' ἐμπειρίαν πολεμικὴν καὶ ἀνδρίαν ψυχῆς, ἤδη τὰς πρώτας εἶχον παρὰ βασιλέων τιμάς, ὀνομαστοὶ παρὰ πᾶσιν ὄντες διὰ ἀρετήν. Ἐπειδὴ δὲ περιηγγέλη τὸ ἄθεον ἐκεῖνο καὶ ἀσεβὲς κήρυγμα, μὴ ὁμολογεῖν τὸν Χριστὸν, ἢ κινδύνους ἐκδέχεσθαι, ἠπείλητο δὲ παῦ εἶδος κολάσεως, καὶ πολὺς ὁ θυμὸς καὶ θηριώδης παρὰ τῶν κειτῶν τὰ ἀδικήματα κατὰ τῶν εὐσεβούντων κεκίνητο· ἐπιβουλαὶ δὲ καὶ δόλοι κατ' αὐτῶν συνερράπτοντο, καὶ ποικίλα εἴδη βασάνων ἐπετηδεύετο· καὶ οἱ αἰκιζόμενοι ἀπαραίτητοι, τὸ πῦρ ἕτοιμον, τὸ ξίφος ἠκόνητο, ὁ σαυρὸς ἐπεπήγει, ὁ βόθρος, ὁ ξοχὸς, αἱ μάσιγες· οἱ μὲν ἔφευγον· οἱ δὲ ὑπέκυπτον· οἱ δὲ ἐσαλεύοντο· τινὲς δὲ πρὸς τὰ πείρατα, μόνῳ τῷ ἀπειλῆν κατεπλάγησαν· ἕτεροι δὲ ἐγγὺς γενόμενοι τῶν δεινῶν ἐλιγγίασαν· ἄλλοι δὲ τοῖς ἀγῶσιν ἐμβάντες, εἶτα διαρκέσαι πρὸς τὸ πέρας τῶν πόνων ἀδυνατήσαντες, περὶ τὰ μέσα πως τῆς ἀθλήσεως ἀπεπόντες, ὥσπερ οἱ ἐν πελάγει χειμαζόμενοι, καὶ ἃ εἶχον ἤδη ἀγώγιμα τῆς ὑπομονῆς ἐναυάγησαν. τότε δὴ ἤτοι οἱ ἀήττητοι καὶ γενναῖοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, παρελθόντες εἰς μέσους, ἐπιδεικνυμένου τοῦ ἄρχοντος τὰ βασιλέως γράμματα, καὶ τὴν ὑπακοὴν ἀπαιτοῦντος, ἐλευθέρᾳ τῇ φωνῇ, θαρσαλέως καὶ ἀνδρίως, ἅδην ὑποπτήξαντες τῶν ὁρωμένων, ἅδην καταπλαγέντες τὰ ἀπειλούμενα, εἰς μέσους παρελθόντες, Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς ἀνεκήρυξαν· ὦ μακαρίαι γλῶτται, ὅσαι τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἀφῆκαν φωνήν· ὃν ἀὴρ μὲν δεξάμενος ἠγιάσθη, Ἄγγελοι δὲ ἀκούσαντες ἐπεκρότησαν, διάβολος δὲ μετὰ δαιμόνων ἐξαυματίσθη, Κύριος δὲ ἐν Οὐρανοῖς ἀπεγράψατο· εἶπον τοίνυν ἕκαστος εἰς τὸ μέσον παρειών. Χριστιανός εἰμι· καὶ ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς σταδίοις οἱ ἐπ' ἄθλησιν παρασταθέντες, ὁμοῦ τε λέγουσιν ἑαυτῶν τὰ ὀνόματα, καὶ ἐπὶ τὸν τόπον τῆς ἀγωνίας μεθίστανται, οὕτω δὴ καὶ ἤτοι τότε, ῥίψαντες τὰς ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιφημισθείσας προσηγορίας, ἀπὸ

τοῦ

τοῦ κοινοῦ σωτῆρος ἕκαστος ἑαυτὸν ἀνηγόρευον· τοῦτο ἐποίουν ἅπαντες, τῷ προλαβόντι ἑαυτὸν σωσάπτων ὁ ἐφεξῆς· ὥστε ἐγένετο πάντων προσηγορία μία· οὐκ ἔτι γὰρ ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα, ἀλλὰ Χρισιανοὶ πάντες ἀνεκηρύττοντο· τί οὖν ὁ κρατῶν τότε (δεινὸς γὰρ ἦν καὶ ποικίλος, τὰ μὲν θωπείαις ὑπελθεῖν, τὰ δὲ, ἀπειλαῖς παραξέψαι) πρῶτον μὲν αὐτοὺς κατεγέλασε τῆς θωπείας, καὶ τόκον τὸ δυσβάσκλειον ἐκλύειν πειρώμενος· μὴ προδῶτε ὑμᾶς, λέγων, καὶ νέσπια, μηδὲ θανάτου ἄωρον τὴν ἡδείαν ταύτης ζωῆς ἐλαμείψητε· ἄτοπον γὰρ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ἀριστεύειν σωσειθισμένους, τὸν τῷ κακούργων θανάτον ἀποθνήσκειν· ὡρὸς τάτοις χρήματα τὰ μὲν ὑπισχνεῖτο, τὰ δὲ ἐδίδου· τιμὰς ἐκ βασιλέως, καὶ ἀξιωμάτων ἐλαμάς· καὶ μυρίαις αὐτὰς ἐπινοίαις κατεσρατήγει· ὡς δὲ οὐκ ἐνεδίδοσαν ὡρὸς τὴν πεῖραν ταύτην, ἐπὶ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς μηχανῆς μετῆει, πληγὰς αὐτοῖς καὶ θανάτους καὶ κολάσεων ἀνηκέσων πεῖραν ἐπανετείνετο· καὶ ὁ μὲν, τοιαῦτα· τὰ δὲ τῶν μαρτύρων ὁποῖα; Τί, φησι, δελεάζεις ἡμᾶς, ὦ θεομάχε, ἀποςῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, καὶ δυελθεῖν δαίμοσιν ἐλεθρίοις, ωροτεινόμενος ἡμῖν τὰ σὰ ἀγαθά; τί τοσοῦτον δίδως, ὅσον ἀφελέσθαι ωαιδάζεις; μισῶ δωρεάν, ζημίας ωρόξενον· ἃ δέχομαι τιμὰς ἀτιμίας μητέρα· χρήματα δίδως τὰ ἀπομισούντα, δόξαν τὰ ἀπανθοῦσαν· γνώριμον ποιεῖς βασιλεῖ; ἀλλὰ τὸν ὄντως βασιλέως ἀλλοξιοῖς· τί μικρολογῶν ὀλίγα τῷ ἐκ τοῦ κόσμου ωροτείνεις; ὅλος ἡμῖν ὁ κόσμος καταπεφρόνηται· οὐκ ἔσιν ἡμῖν τῆς ἐπιθυμουμένης ἐλπίδος ἀνάξια τὰ ὁρώμενα· ὁρᾷς τὸν Οὐρανὸν τοῦτον; ὡς καλὸς ἰδεῖν, ὡς δὲ μέγας; καὶ τὴν γῆν πλίκη; καὶ τὰ ἐν αὐτῇ θαύματα; ἅδην τούτων ἔξισοῦται τῇ μακαριότητι τῶν δικαίων· ταῦτα μὲν γὰρ παρέρχεται, τὰ δὲ ἡμέτερα μένει· μιᾶς ἐπιθυμῶ δωρεᾶς, τοῦ σεφανοῦ τῆς δικαιοσύνης· περὶ μίαν δόξαν ἐσπούδακα, τιμῶσθαι τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν· φιλότιμός εἰμι ωρὸς τιμὴν ἄνω τιμήν· κόλασιν δέδοικα καὶ ἐν τῇ γεέννῃ· πῦρ, ἐκεῖνό μοι φοβερόν· τὸ δὲ παρ' ὑμῶν ἀπειλούμενον, ὁμόδουλόν ἐσιν·

οἶδεν αἰδεῖσθαι τὰς εἰδώλων καταφρονοῦντας· βέλη νηπίων λογίζομαι τὰς πληγὰς ὑμῶν· σῶμα γὰρ τύπτεις, ὅπερ, αὖ ἐπὶ πλεῖον αὐτὶ ἔχῃ, λαμπρότερον στεφανοῦται· αὖ ἧ θᾶττον ἀπαγορεύσῃ, οἴχεται ἀπαλλαγὲν δικαστῶν ἄπω βιαίων, οἱ σωμάτων ὑπηρεσίαν παραλαβόντες, ἔτι καὶ τῆς ψυχῆς κατάρχειν φιλονεικεῖτε· οἵ γε εἰ μὴ καὶ τὸ Θεῖον ἡμῶν προτιμηθείητε, ὡς τὰ ἔχατα ὑβρισμένοι παρ' ἡμῶν, χαλεπαίνετε, καὶ τὰς φοβερὰς ταύτας κολάσεις ἐπανατείνεσθε, ἔγκλημα ἡμῖν ἐπάγοντες, ἢ δυσέβειαν· ἀλλὰ γὰρ ὑ δειλοῖς, οὐδὲ φιλοζώοις, οὐδ' ἀκαταπλήκτοις ἐντυγχάνετε· ὑπὲρ τοῦ εἰς Θεὸν ἀγάπης, οἵδε ἡμεῖς καὶ ξοχίζεσθαι, καὶ στρεβλοῦσθαι καὶ καταπίμπρασθαι, καὶ παῦ εἶδος βασανιστηρίων ἕτοιμοι καταδέχεσθαι· ἐπειδὴ τῶν ἥκιστα ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος καὶ βάρβαρος, οὐκ ἐνέγκων τῆς ἀνδρῶν τὴν παῤῥησίαν, ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, ἐσκόπει τίνα αὖ ἐξεύροι μηχανὴν, ὥστε μακρόν τε αὐτοῖς καὶ πικρὸν ὁμοῦ κατασκευάσαι τὸ θανάτου· εὗρε δὴ οὖν ἐπίνοιαν, καὶ σκοπεῖτε ὡς χαλεπὴν· περισκεψάμενος γὰρ τὴν φύσιν τῆς χώρας, ὅτι κρυμώδης, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὅτι χειμέριος, νύκτα ἐπιτηρήσας, ἐν ᾗ μάλιστα τὸ δεινὸν ἐπιτείνεται· ἄλλως τε καὶ τότε βορέου αὐτὴν ἐπιπνέοντος, ἐκέλευσε πάντας γυμνωθέντας, ὑπὸ τὸ αἴθριον, ἐν μέσῃ τῇ λιμνῇ πηγνυμένους ἀποθανεῖν· πάντες ἦσαν, οἱ πεπειραμένοι χειμῶνος, ὡς ἀφόρητόν ἐστι τὸ βασάνου τοῦτο εἶδος· οὐδὲ γὰρ δυνατὸν ἄλλοις ἐνδείξασθαι, ἢ τοῖς προαποκειμένοις ἔχουσιν ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς τῆς λεγομένων τὰ ὑποδείγματα· σῶμα γὰρ κρύει παραπεσὸν, πρῶτον μὲν, ὅλον ἐστὶ πελιδνὸν, πηγνυμένου τοῦ αἵματος· ἔπειτα, κλονεῖται καὶ ἀναβράσσεται, ὀδόντων ἀρασσομένων, στομένων ἧ τῆς ἰνῶν, καὶ παντὸς τοῦ ὄγκου ἀπροαιρέτως σπωμένου· ὀδυνή δέ τις δεινὴ, καὶ πόνος ἄῤῥητος αὐτῆς καθικνούμενος τῶν μυελῶν, δυσφορωτάτην ποιεῖται τοῖς πηγνυμένοις τὴν αἴσθησιν· ἔπειτα ἀκροτηριάζεται, ὥσπερ ἀπὸ πυρὸς, καιομένων τῶν ἄκρων· ἀποδιωκόμενον γὰρ τὸ θερμὸν ἀπὸ τῆς περάτων τοῦ σώματος, καὶ συμφεῦγον ἐπὶ τὸ βάθος, τὰ μὲν

ὄθεν

ὅθεν ἀπέστη, νεκρὰ καταλείπει· τὰ δὲ ἐφ' ἃ σωωσθῆται, ὀδυνίαις δίδωσι, καπὰ μικρὸν ϯ θανάτε διὰ τ πήξεως προϊόντος· τότε τοίνυν αἵθριοι διανυκτερεύειν κατεδικάσησαν, ὅτε λίμνη μὲν, περὶ ἣν ἡ πόλις κατῴκισαι, ἐν ᾗ ταῦτα διήθλησν οἱ ἅγιοι, οἷόν τι πεδίον ἱππήλατον ἰῷ, μεταποιήσαντος αὐτὴν τῆ κρυσάλλε, καὶ ἠπειρωθεῖσα τῷ κρύει, ἀσφαλῶς ὑπὲρ νώτων πεζεύειν παρείχετο τοῖς περιοίκοις· ποταμοὶ δ' ἀένναα ῥέοντες, τῷ κρυσάλλῳ δεθέντες, ϯ ῥείθρων ἔσησαν· ἥ τε ἁπαλὴ ϯ ὕδατος φύσις, πορὸς ϯ τῆ λίθων αὐτιτυπίαν μετεποιήθη· βορέα δ' δειμεῖαι πνοαὶ τὸ ἔμψυχον ἅπαν ἐπὶ τὸν θανάτον ἤπειγον· τότε τοίνυν ἀκέσαντες τῆ πορσάγματος, (καὶ σκόπει ἐνταῦθα τῆ ἀνδρῶν τὸ ἀήττητον) μετὰ χαρᾶς ἀπορρίψαντες ἕκασος καὶ τὸν τελευταῖον χιτῶνα, πορὸς ϯ διὰ τῆ κρύες ἐχώρυν θάνατον, ὥσπερ ἐν σκύλων διαρπαγῇ ἀλλήλοις ἐγκελευόμενοι· μὴ γὰρ ἱμάτιόν, φησιν, ἀποδυσώμεθα, ἀλλὰ ϯ παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποτιθέμεθα, ϯ φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· δ' χαρισώμεν Κε, τῷ ἱματίῳ τούτῳ τὴν ἁμαρτίαν σωαποβάλλοντες· ἐπειδὴ διὰ ϯ ὄφιν ἐνεδυσάμεθα, διὰ ϯ Χριςὸν ἐνδυσώμεθα· μὴ αὐτιχώμεθα ἱματίων διὰ ϯ Παράδεισον, ὃν ἀπωλέσαμεν· τί αὐταποδῶμεν τῷ Κυρίῳ; ὠξεδύθη ἡμῶν καὶ ὁ Κς· τί μέγα δύλῳ τὰ τῆ δεσπότε παθεῖν; μᾶλλον δ' καὶ αὐτὸν ϯ Κύριον ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ἐνδύσαντες· ϛρατιωτῆ γὰρ ἐκεῖνο τὸ τόλμημα, ἐκεῖνοι ἐξέδυσαν καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια· ἀνάρραπτον ἐν ἡμῶν κατηγορίαν δι' ἑαυτῶν ἀπαλείφωμεν· δειμὺς ὁ χειμών, ἀλλὰ γλυκὺς ὁ Παράδεισος· ἀλγεινὴ ἡ πῆξις, ἀλλ' ἡδεῖα ἡ ἀπόλαυσις· μικρὸν ἀναμείνωμεν, κ ὁ πόλπος ἡμᾶς θάλψει τῆ Πατριάρχε· μιᾶς νυκτὸς ὅλον αἰῶνα ἀπαλλαξώμεθα· καυθήτω ὁ πῦς, ἵνα διϊωνικῶς μετ' Ἀγγέλων χορεύῃ· ἀπορρυήτω ἡ χειρ, ἵνα ἔχῃ παῤῥησίαν πορὸς ϯ δεσπότην ἐπαίρεσθαι· πόσοι τῶν ϛρατιωτῶν τ ἡμετέρων ἐπὶ παρατάξεως ἔπεσον, βασιλεῖ φθαρτῷ τὴν πίσιν φυλάξαντες; ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῆς εἰς ϯ ἀληθινὸν βασιλέα πίσεως ϯ ζωὴν ταύ-

τὴν

τίων ἀ προσόμεθα ; πόσοι τ̃ τῶν κακούργων ὑπέσησαν θανάτον ἁλόντες ἐπ' ἀδικήμασιν ; ἡμεῖς ὑ̃ ὑπὲρ δικαιοσύνης τ̃ θανάτον οὐχ ὑποίσομεν ; μὴ ἐκκλίνωμεν , ὦ συστρατιῶται , μὴ δῶμεν τόπον τῷ διαβόλῳ · σάρκες ἐσμέν · μὴ φεισόμεθα · ἐπειδὴ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν , ἀποθνήσκωμεν ἵνα ζήσωμεν · γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου Κύριε · καὶ προσδεχθείημεν ὡς θυσία ζῶσα εὐάρεστός σοι , τῷ κρύπτειν τάτῳ ὁλοκαυτώμενοι . καλὴ ἡ προσφορά . καινὸν τὸ ὁλοκαύτωμα , οὐ διὰ πυρὸς , ἀλλὰ διὰ κρύους ὁλοκαρπούμενον . Τούτους τοὺς παρακλητικοὺς ἐνδιδόντες ἀλλήλοις , καὶ ἄλλος ἄλλῳ ἐγκελεύομενοι , ὥσπερ τινὰ προφυλακὴν ἐν πολέμῳ πληροῦντες , τὴν νύκτα παρίπεμπον , φέροντες τὰ παρόντα γενναίως , χαίροντες τοῖς ἐλπιζομένοις , καταγελῶντες τῆς αὐτιπάλου · μία ἦ ἦν πάντων εὐχή . Τεσσαράκοντα εἰσήλθομεν εἰς τὸ σάδιον , οἱ τεσσαράκοντα στεφανωθείημεν δέσποτα : μὴ λείψῃ τῷ ἀριθμῷ μηδὲ εἷς · τίμιός ἐστιν , ὃν ἐτίμησας τῇ νηστείᾳ τῷ τεσσαράκοντα ἡμερῶν , δι' ὃν νομοθεσία εἰσῆλθεν εἰς τ̃ κόσμον · τεσσαράκοντα ἡμέραις ἐν νηστείᾳ Ἠλίας ἐζήτησας τ̃ Κύριον , τῆς θέας ἐτύχε · καὶ ἡ μὲν ἐκείνων εὐχὴ , τοιαύτη . Εἷς ἦ τῶ ἀριθμῶ ὀκλάσας πρὸς τὰ δεινὰ , λειποτακτήσας φύγοι , πόθος ἀπαραμύθητον τοῖς ἁγίοις καταλιπών · ἀλλ' οὐ γὰρ ἀφῆκεν αὐτῷ ἀτελεῖς γενέσθαι τὰς δεήσεις ὁ Κύριος · ὁ γὰρ τὴν φυλακὴν τ̃ μαρτύρων πεπισευμένος , ἐγγύθεν ἀπότινος γυμνασίου διαθαλπόμενος , ἀπεσκόπει τὸ μέλλον , ἕτοιμος προσδέχεσθαι τ̃ στρατιωτῶν τοὺς προσφεύγοντας · καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐγγύθεν εἶναι λυσιτελὲς ἐπενοήθη , ὀξεῖαν τοῦ βοήθειαν τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπαγγελλόμενον · ὅπερ μέντοι τοῖς ἐναντίοις κακούργως ἐπενοήθη , τοιοῦτον εὑρεῖν τῆς ἀθλήσεως τόπον , ἐν ᾧ τὸ ἕτοιμον τῆς παραμυθίας ἐκλύειν ἔμελλε τ̃ ἀγωνιζομένων τ̃ σώσασιν , τοῦτο λαμπροτέραν ἐδείκνυε τὴν ὑπομονὴν τ̃ μαρτύρων · ὁ γὰρ ὁ ἀπορῶν τ̃ ἀναγκαίων , καρτερικός · ἀλλ' ὁ ἐν ἀφθονίᾳ τ̃ ἀπολαύσεως ἐγκαρτερῶν τοῖς δεινοῖς · ὡς ἦ οἱ μὲν ἠγωνίζον-

το ,

το, ὁ ὑ ἐπετήρει τὸ ἐκβησόμενον, εἰδὲ θέαμα ξένον, δυνά-
μεις τινὰς ἐξ Οὐνῶν κατιέσας, καὶ οἷον παρὰ βασιλέως δωρεὰς
μεγάλας διανεμέσας τοῖς στρατιώταις· αἱ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσι
διήρκεσε τὰ δῶρα, ἕνα ὑ μόνον ἀφῆκαν ἀγέρασον, ἀνάξιον κρί-
νασαι τ̃ Οὐρανίων τιμῶν· ὃς δ̓ ὐθὺς πρὸς τὰς πόνους ἀπαγορδύ-
σας, πρὸς τὰς σκάντίνας ἀπηυτομόλησεν· ἐλεεινὸν θέαμα τοῖς
δικαίοις, ὁ στρατιώτης φυγὰς, ὁ ἀεισεὺς αἰχμάλωτος, τὸ τ̃
Χεισ̃ πρόβατον θηριάλωτον· καὶ τόγε ἐλεεινότερον, ὅτι καὶ
τ̃ Οὐρανίαν ζωὴν διήμαρτε, καὶ ὐδὲ παύτης ἀπήλαυσεν, εὐθὺς
αὐτῷ τ̃ σαρκὸς σὺν τῇ προσβολῇ τ̃ θέρμης διαλυθείσης. καὶ ὁ
μὲν φιλόζωος ἔπεσεν ἀνομήσας διαπαντός· ὁ ὑ δήμιος, ὡς εἶδεν
αὐτὸν ἐκκλίναντα, καὶ τὴν πρὸς τὸ βαλανεῖον ἀποδραμόντα,
ἑαυτὸν εἰς τὴν τ̃ λειποτακτήσαντος χώραν αὐτικατέστησε· καὶ ῥί-
ψας τὰ περιβόλαια, τοῖς γυμνοῖς ἑαυτὸν συνεγκατέμιξε, κρά-
ζων τ̃ αὐτῶν βοὴν τοῖς Ἁγίοις, Χεισιανός εἰμι· καὶ τῷ ἀθρόῳ
τ̃ μεταβολῆς ἐκπλήξας τὰς συμπαρόντας, τόν τε ἀριθμὸν ἀνε-
πλήρωσε, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ καταμαλακισθέντι λύπῳ τῇ παῤ
ἑαυτ̃ προθήκῃ παρεμυθήσατο· μιμησάμενος τὰς ἐπὶ παρατά-
ξεως, οἳ τ̃ κατὰ τὸν πρῶτον ἀσπίδα πεσόντος, εὐθὺς ἀνα-
πληροῦσι τὸν φάλαγγα, ὡς μὴ τὸν σωματισμὸν αὐτοῖς διακο-
πῶσαι τῷ λείποντι· τοιοῦτον δή τι καὶ αὐτὸς ἐποίησεν· εἶδε τὰ
ὑράνια θαύματα, ἐπέγνω τὸν ἀλήθειαν· προσέφυγε τῷ δεσ-
πότῃ, σωπειθμήθη τοῖς μάρτυσι· τὰ τ̃ μαθητῶν ἀνεπεώ-
σατο· ἀπῆλθεν Ἰούδας, καὶ ἀντεισήχθη Ματθίας· μιμητὴς
ἐγένετο Παύλου, ὁ χθὲς διώκτης, σήμερον Εὐαγγελιζόμενος·
ἄνωθεν ἔχε καὶ αὐτὸς τὸν κλῆσιν, οὐκ ἀπ̓ ἀνθρώπων, οὐδὲ δἰ
ἀνθρώπων ἐπίστευσεν εἰς τὸ ὄνομα τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησ̃ Χεισ̃·
ἐβαπτίθη εἰς αὐτὸν, οὐχ ὑπὸ ἄλλου, ἀλλ̓ ὑπὸ τ̃ οἰκείας πίστεως·
οὐκ ἐν ὕδατι, ἀλλ̓ ἐν τῷ ἰδίῳ αἵματι· καὶ ὅπως ἡμέρας ἀρχομέ-
νης, ἔτι ἐμπνέοντες, τῷ πυρὶ παρεδόθησαν· καὶ τὰ τ̃ πυρὸς
λείψανα, ἐπὶ τ̃ ποταμὸν ἀπερρίφη· ὥστε διὰ πάσης τ̃ κτί-

σεως,

σεως, διεξελθεῖν τ̀ μακαρίων ⸗ ἄθλησιν· ἐπὶ τῆς γῆς ἠγωνίσαντο, τῷ ἀέρι ἐνεκαρτέρησαν, τῷ πυρὶ παρεδόθησαν, τὸ ὕδωρ αὐτὰς ὑπεδέξατο· ἐκείνων ἐστὶν ἡ φωνή. Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν· ἔποι εἰσὶν οἱ ⸗ καθ' ἡμᾶς χώραν διαλαβόντες, οἱονεὶ πύργοι τινὲς σωτηρίας, ἀσφάλειαν ἐκ τῆς τῷ ἐναντίων καταδρομῆς παρεχόμενοι· οὐκ εἰς τόπῳ ἑαυτὰς κατακλείσαντες, ἀλλὰ πολλοῖς ἤδη ἐπιξενωθέντες χωρίοις, καὶ πολλὰς πατρίδας κατακοσμήσαντες· καὶ τὸ παράδοξον, ὰ καθ' ἕνα διαμεμενθέντες τοῖς δεχομένοις ἐπιφοιτῶσιν, ἀλλ' ἀναμιχθέντες ἀλλήλοις, ἰσωμένως χορεύουσιν· ὦ τὸ θαύματος· ὅτε ἐλλείπουσι τῷ ἀριθμῷ, ὅτε πλεονασμὸν ἐπιδέχονται· ἐὰν εἰς ἕκαστον αὐτὰς διέλῃς, τὸν οἰκεῖον ἀριθμὸν οὐκ ἐκβαίνουσιν· ἐὰν εἰς σὺ συναγάγῃς, τεσσαράκοντα ⸗ ὕπωμένουσι, κατὰ ⸗ τ̀ πυρὸς φύσιν· καὶ γὰρ ἐκεῖνο καὶ πρὸς ⸗ ἑξάπτοντα μεταβαίνει, καὶ ὅλον ἐστὶ παρὰ τῷ ἔχοντι· ⸗ οἱ τεσσαράκοντα, καὶ πάντες εἰσὶν ἐμοῦ, καὶ πάντες εἰσὶ παρέκασῳ· ἡ ἄφθονος δέ ργεσία, ἡ μὴ δαπανωμένη χάρις, ἑτοίμη βοήθεια Χεισιανοῖς, Ἐκκλησία Μαρτύρων, στρατὸς ⸗ οπαιφόρων, χορὸς δοξολογούντων τὸν Κύ· πόσα αὖ ἔχαμες, ἵνα σύα τις εὕρῃς ὑπὲρ σοῦ δυσωποῦντα ⸗ Κύ; τεσσαράκοντά εἰσι, σύμφωνον ἀναπέμποντες προσευχήν· ὅπου δύο, ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κύ, ἐκεῖ ἐστιν ἐν μέσῳ αὐτῶν· ὅπου ⸗ τεσσαράκοντα, τίς ἀμφιβάλλει Θοῦ παρουσίαν; ὁ θλιβόμενος, ἐπὶ τοὺς τεσσαράκοντα καταφεύγει· ὁ διψῶν, ἐπ' αὐτοὺς ἀποβλέπει· ὁ μὲν, ἵνα λύσιν εὕρῃ τῷ δυσχερῶν· ὁ δὲ, ἵνα φυλαχθῇ αὐτῷ τὰ χρησότερα· ἐνταῦθα γυνὴ εὐσεβὴς ὑπὲρ τέκνων εὐχομένη καταλαμβάνεται, ἀποδημοῦντι αὖθις ⸗ ἐπανοδον αἰτουμένη, ἀῤῥωστοῦντί τι ⸗ σωτηρίαν· μετὰ μαρτύρων γενέσθω τὰ αἰτήματα ὑμῶν· οἱ νεανίσκοι τὰς ἡλικιώτας μιμήσωνται· οἱ Πατέρες, τοιούτων εἶναι παίδων Πατέρες εὐχέσθωσαν· αἱ Μητέρες, καλῆς Μητρὸς διήγημα διδαχθήτωσαν. Μήτηρ εἷς τῶν μακαρίων ἐκείνων, θεασαμένη τὰς ἄλλας ἤδη τῷ κρύει τελειωθείσας, ⸗ δὲ

ἑαυ-

ἑαυτῆς ἰὸν ἔτι ἐμπνέοντα ὑπότε ῥώμης ☩ τ πρὸς τὰ δεινὰ καρτε-
είας, καταλιμπανόντων αὐτ τὴν δημίων ὡς δυνάμενόν τι μετα-
βαλλόσασθαι, αὐτὴ τ οἰκείαις χερσὶν ἁραμένη, ἐπέθηκε τῇ ἀμά-
ξῃ, ἐφ' ἧς οἱ λοιποὶ συγκείμενοι πρὸς τ πυρὰν ἤγοντο· μάρτυρος
ὄντως μήτηρ· ἡ γὰρ δάκρυον ἀφῆκεν ἀγεννὲς, οὐδ' ἐφθέγξατο τα-
πεινόντι τὴν αὐάξιον τ καιρῷ· ἀλλ' ἄπιθί, φησιν, ὦ παῖ, τ ἀγα-
θῷ πορείαν μετὰ τ ἡλικιωτ, μετὰ τ συσκηνίων· μὴ ἀπολειφθῇς
τ χορείας· μὴ δεύτερος τ ἄλλων ἐμφανισθῇς τῷ δεσπότῃ· ὄντως
ἀγαθῆς ῥίζης ἀγαθὸν βλάστημα· ἔδειξεν ἡ γενναία μήτηρ, ὅτι δόγ-
μασιν εὐσεβείας ἐξέθρεψεν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ γάλακτι· καὶ ὁ μὲν,
ὅπου ἔ αφεὶς, ὅπου προεπέμθη παρὰ μηδὲνὸς εὐσεβοῦς· ὁ δὲ διάβολος
ἀπῆλθε κατηχυμμένος· ἅπασαν γὰρ ἐπ' αὐτὸς κινήσας τ κτί-
σιν, πάντα εὗρεν ἡττώμενα τ τ ἀνδρῶν ἀρετ, νύκτα δυσλύεμον,
παῖδα χειμέριον, τ ὥραν τ ἔτους, τ σωμάτων τ γύμνωσιν. Ὦ
χορὸς Ἅγιος· ὦ στρατόπεδον Ἱερόν· ὦ στρατιωτισμὸς ἀρραγής· ὦ
κοινοὶ φύλακες τ γένους τ αὐτῶν· ἀγαθοὶ κοινωνοὶ φροντίδων,
δείσεως συνεργοί, πρεσβυταὶ δυνατώτατοι, ἀστέρες τῆς οἰκουμέ-
νης, αὐθη τ Ἐκκλησιῶν, ἐγὼ δέσμιος νοητά τε ☩ αἰσθητά· ὑμᾶς
οὐχ ἡ γῆ κατέκρυψεν, ἀλλ' Οὐρανὸς ὑπεδέξατο· ἠνοίγησαν ὑμῖν
Παραδείσου πύλαι, ἄξιον θέαμα τῇ στρατιᾷ τ Ἀγγέλων, ἄξιον
Πατριάρχαις, Προφήταις, δικαίοις· ἄνδρες ἐν αὐτῷ τῷ ἄνθει τ
νεότητος, τ βίου καταφρονήσαντες, ὑπὲρ γονέων, ὑπὲρ τέκνα τ Κυ
ἀγαπήσαντες, αὐτὸ τ ἡλικίας ἄγοντες τὸ βιῶσιμον, ὑπερεῖδον
τ προσκαίρου ζωῆς, ἵνα δοξάσωσι τ Θεὸν ἐν τοῖς μέλεσιν ἑαυτ,
θέαμον γενόμενοι τῷ κόσμῳ, ☩ Ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις· τὰς
πεπτωκότας ἤγειραν, τὰς ἀμφιβόλους ἐβεβαιώσαντο, τοῖς εὐσε-
βέσι τ ἐπιθυμίαν ἐδιπλασίασαν, σὺν ὑπὲρ τ εὐσεβείας ἅπαντες
ἀνασήσαντες ζόπαιον, σὺν καὶ τῷ στεφάνῳ τῆς δικαιοσύνης κατε-
κοσμήθησαν· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, ☩ τὸ κρά-
τος εἰς τοὺς αἰῶνας τ αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ὈΜΙΛΊΑ ΚΑΤᾺ ΤΩ̃Ν Ὀργιζομένων.

ὨΣΠΕΡ ἐπὶ τῶ̃ ἰατρικῶν παραγγελμάτων, ὅταν δύσοχως, καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης γίγνηται, μετὰ τοῦ πεῖραν μάλιστα τὸ ἀπ' αὐτῶ̃ ὠφέλιμον διαδείκνυται· ὕτως ἐπὶ τῶ̃ πνευματικῶν παραινέσεων, ἐπειδὰν μάλιστα τοῦ ἔκβασιν μαρτυρῆσαν λάβῃ τὰ παραγγέλματα, τότε τὸ σοφὸν αὐτῶ̃ καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοῦ ἐπανόρθωσιν τοῦ βίου, καὶ τὸ τῶ̃ πειθομένων τελείωσιν ἀναφαίνεται. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶ̃ παροιμιῶν ἁρρήδην ἀποφαινομένων, ὅτι ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους, ἀκούοντες δὲ καὶ Ἀποστολικῶν παραινέσεων· πᾶσα ὀργὴ καὶ θυμὸς καὶ κραυγὴ ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ, καὶ τοῦ Κυρίου λέγοντος, τὸν ὀργιζόμενον εἰκῆ τῶ̃ ἀδελφῶ̃ αὐτοῦ ἔνοχον εἶναι τῇ κρίσει· νῦν ὅτε εἰς πεῖραν ἤλθομεν τοῦ πάθους ἐν ἡμῖν γενομένου, ἀλλ' ἔξωθεν ἡμῖν προσιόντος, ὥσπερ καταιγίδος τινὸς ἀδοκήτου, τότε μάλιστα τὸ θαυμαστὸν τῶ̃ θείων παραγγελμάτων ἐπέγνωμεν· δόντες μὲν αὐτοῖς τῇ ὀργῇ τόπον, ὥσπερ ῥεύματι βιαίῳ διέξοδον, καταμανθάνοντες δὲ ἐν ἡσυχίᾳ τοῦ ἀχήμονα παραχλὼ τῶ̃ ὑπὸ τοῦ πάθους κατεχομένων, ἐπέγνωμεν ἐπὶ τῶ̃ ἔργων τοῦ δύσχρηστον τοῦ ῥήματος· ὅτι ἀνὴρ θυμώδης ἐκ δυσχρήμων· ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ παρωσάμενον τοῦς λογισμοὺς τὸ πάθος αὐτὸ τὴν δυναστείαν τῆς ψυχῆς παραλάβῃ, ἀποθηριοῖ παντελῶς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὃ ἦν ἄνθρωπον εἶναι συγχωρεῖ, ἔκτοτε ἔχοντα τὴν ἐκ τοῦ λόγου βοήθειαν· ὅπερ γὰρ τοῖς ἰοβόλοις ἐστὶν ὁ ἰὸς, τοῦτο τοῖς παροξυνθεῖσιν ὁ θυμὸς γίνεται· ὀρμῶσι, πηδῶσι, λυσσῶσιν ὥσπερ οἱ κύνες, ἄπτουσιν ὥσπερ οἱ σκορπίοι, δάκνουσιν ὥσπερ οἱ ὄφεις· οἶδε καὶ ἡ γραφὴ τοὺς ὑπὸ τοῦ πάθους κεκραπμένους ταῖς τοῦ θηρίων προσηγορίαις ἀποκαλεῖν,

οἷς

οἷς ἑαυτὸς διὰ τῆς πονηρίας ὠκείωσαν· μιαιφονίας γὰρ ἔννοιαι, καὶ ὄφεις, γοννήματα ἐχιδνῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύει· οἱ γὰρ ἕτοιμοι πρὸς τιμωρίαν κατ' ἀλλήλων φθοραὶ, καὶ τιμωρίαι κατὰ τῶν ὁμοφύλων βλάβαι, εἰκότως αὖ θηρίοις καὶ ἰοβόλοις σωφρονιζόμενοι, οἷς ἀδιάλλακτον ἐκ φύσεως ἐνυπάρχει πρὸς ἀνθρώπους τὸ μῖσος. διὰ θυμὸν ἀχάλινοι γλῶσσαι, καὶ ἀπύλωτα στόματα, χεῖρες ἀκρατεῖς, ὕβρεις, ὀνείδη, κακηγορίαι, πληγαὶ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἀδ' αὖ ἐξαριθμήσαιτό τις, ὀργῆς, καὶ θυμοῦ ἔκγονά ἐστι πάθη· διὰ θυμὸν, καὶ ξίφος ἀκονᾶται, θάνατος ἀνθρώπῳ ἐκ χειρὸς ἀνθρωπείας τολμᾶται· διὰ τοῦτον ἀδελφοὶ μὲν ἀλλήλους ἠγνόησαν, γονεῖς δὲ καὶ τέκνα τῆς φύσεως ἐπελάθοντο· ἀγνοοῦσι μὲν γὰρ ἑαυτοὺς πρῶτον οἱ ὀργιζόμενοι, ἔπειτα καὶ πάντας τοὺς ἐπιτηδείους. ὥσπερ γὰρ αἱ χαράδραι πρὸς τὰ κοῖλα συῤῥέουσαι τὸ προσυχὸν παρασύρουσιν, οὕτως αἱ τῶν ὀργιζομένων ὁρμαὶ βίαιοι καὶ ἀπάθεκτοι διὰ πάντων ὁμοίως χωροῦσιν· ὁ πολιὰ τοῖς θυμουμένοις αἰδέσιμος, οὐκ ἀρετὴ βίου, οὐκ οἰκειότης γένους, οὐ προλαβοῦσαι χάριτες, οὐκ ἄλλοτι τῶν τιμίων· μανίαις ἐστὶν ὀλιγοχρόνιος ὁ θυμὸς, εἴ γε εἰς πρῶτον κακὸν ἑαυτοὺς πολλάκις ἐμβάλλουσι, τῇ πρὸς τὸν ἄμυναν αὐδῇ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἀμελοῦντες· οἱ γὰρ οἴστρῳ, τῇ μνήμῃ τῶν λελυπηκότων περικεντούμενοι, σφαδάζοντες αὐτοῖς τοῦ θυμοῦ καὶ πηδῶντος, οὐ πρότερον ἀπολήγουσι, πρὶν ἢ κακόντι δοῦναι τῷ παροξύναντι, ἢ πάθει τι καὶ προσλαβεῖν, ἐὰν τύχῃ· ὥσπερ που πολλάκις τὰ βιαίως καταῤῥηγνύμενα ἔπαθέ τι πλέον, ἢ ἔδρασε τοῖς αὐτιτύποις περιθραυόμενα· τίς αὖ ἐφίκοιτο τοῦ καλοῦ, ὅπως οἱ ὀξύῤῥοποι πρὸς θυμὸν ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως ἐξαπτόμενοι, βοῶντες καὶ ἀγελαίνοντες, καὶ τίνος οὐχὶ τῶν ἰοβόλων ἀναιδέστερον ἐφορμῶντες; οὐ πρότερον ἴσανται, πρὶν ἢ διὰ μεγάλου καὶ αἰνικέστου κακοῦ, οἷον πομφόλυγος αὐτοῖς τῆς ὀργῆς ἐκραγείσης, σβεσθῇ τὸ φλεγμαῖνον· ὅτε γὰρ ξίφους ἀκμὴ, ὅτε πῦρ, ὅτε ἄλλοτι τῶν φοβερῶν, ἱκανὸν τὸ ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἐκμανεῖσαν ψυχὴν ἐπισχεῖν· οὐ μᾶλλόν γε, ἢ τοὺς ὑπὸ δαιμόνων καταχεθέντας, ὧν οὐδὲν ὅτε κα-

τὰ

τὰ τὸ χῆμα, ὅτε κατὰ τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν οἱ ὀργιζόμενοι ἐμφέρουσιν· ὀρεγομένοις γὰρ τῆς ἀντιλυπήσεως, περιζεῖ μὲν τῇ καρδίᾳ τὸ αἷμα, ὥσπερ βίᾳ πυρὸς κυκώμενον καὶ παφλάζον, πρὸς δὲ τὴν ἐπιφάνειαν ἐξανθῆσαν, ἐν ἄλλῃ μορφῇ τὸν ὀργιζόμενον ἐδείξε, τὴν σωφροσύνην πᾶσι καὶ γνωρίμην, ὥσπερ τι πρόσωπεῖον ἐπὶ σκιᾶς ὑπαλλάξαν· ὀφθαλμοὶ μὲν γὰρ ἐκείνοις οἱ οἰκεῖοί τε καὶ σωφρονοῦντες ἠγρύπνωνται· παράφορον δὲ τὸ ὄμμα, καὶ πῦρ ἤδη βλέπει καὶ παραθήγει τὸν ὀδόντα κατὰ τῶν συῶν τὰς ὁμοσε χωρῆντας· πρόσωπον πελιδνὸν καὶ ὕφαιμον· ὄγκος τοῦ σώματος ἐξοιδαίνων· φλέβες διαῤῥηγνύμεναι, ὑπὸ τῆς ἔνδοθεν ζάλης κλονουμένου τοῦ πνεύματος· φωνὴ ξαχεῖα καὶ ὑπερτεινομένη, καὶ ὁ λόγος ἄναρθρος καὶ εἰκῇ προϊέμενος, οὐ κατὰ μέρος, οὐδὲ διατάκτως, οὐδὲ δι' σήμων προϊών· ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ ἀνήκεστον ὥσπερ φλὸξ ὕλης ἀφθονίᾳ τοῖς παροξύνουσιν ἐξαφθῇ, τότε δὴ τότε τὰ ὅτε λόγῳ ῥητὰ, ὅτε ἔργῳ φορητὰ ἐπιδεῖν ἐστι θεάματα· χεῖρας μὲν διῃρμένας κατὰ τῶν ὁμοφύλων, καὶ πᾶσι μέρεσι τοῦ σώματος ἐπιφερομένας, πόδας δὲ ἀφειδῶς τοῖς καιριωτάτοις ἐναλλομένους, παῖδα δὲ τὸ φανὲν, ὅπλον τῇ μανίᾳ γινόμενον. ἐὰν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἴσον κακὸν ἀντισρατεύσαν εὕρωσιν, ὀργὴν ἄλλην καὶ μανίαν ὁμότιμον, τότε δὴ καὶ συμπεσόντες ἔδρασαν ἀλλήλους, καὶ ἔπαθον, ὅσα εἰκὸς τοὺς ὑπὸ τοιούτῳ δαίμονι στρατευομένους παθεῖν· πυρώσεις γὰρ μελῶν, ἢ καὶ θανάτους πολλάκις, ἄθλα τῆς ὀργῆς οἱ μαχόμενοι ἀπηνέγκαντο· ἦρξε χειρῶν ἀδίκων· ὁ δὲ ἠμύνατο· ὁ δὲ ἀντεπῳήγκει, ὁ δὲ ἐκύφιεται· καὶ τὸ μὲν σῶμα ταῖς πληγαῖς διακέπτεται, ὁ δὲ θυμὸς τὴν ἀλγεινὴν τῷ αἴσθησιν παραιτεῖται· οὐ γὰρ ἄγευσι χολῆς πρὸς τὴν ὧν πεπόνθασιν αἴσθησιν, ὅλης αὐτοῖς τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἄμυναν καὶ λελυπηκότος κεκινημένης· μὴ δὴ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθε, μηδὲ ἐπιχειρεῖτε ἀλλήλοις ὑπερβαίνειν ταῖς συμφοραῖς· ἐν γὰρ ἀμίλλαις πονηραῖς ἀθλιώτερος ὁ νικήσας, διότι ἀπέρχεται τὸ πλεῖον ἔχων τῆς ἁμαρτίας· μὴ τοίνυν γένῃ κακῶν πλήρωσις ἑαυτῷ, μηδὲ πονηρῶν δανείων πονηρότερος ἐκτίσῃς· ὕβρεισον ὀργισθείς; σῖσον τῇ

σιω-

σιωπῇ τὸ κακόν· σὺ δὲ ὥσπερ ῥεῦμα τιὼ ἐκείνου ὀργιὼ εἰς τιὼ ἰδίαν καρδίαν ὑποδεξάμενος, τὰς αὐλὰς μιμῇ, διὰ τῆς αὐτιπνοίας αὐτιδιδόντας τὸ ἐνεχθέν· μὴ διδασκάλῳ χρήσῃ τῷ ἐχθρῷ, μηδὲ ὃ μισεῖς, τοῦτο ζηλώσῃς· μηδὲ γένῃ, ὥσπερ κάτοπτρον τοῦ ὀργίλου, τιὼ ἐκείνου μορφιὼ ἐν σεαυτῷ δεικνύς· ἐρυθρὸς ἐκεῖνος; σὺ δὲ μὴ ἐφοινίχθης; ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι· οἱ δὲ σοὶ, εἰπέ μοι, γαλεώδως βλέπουσι; φωνὴ δ' ἀχεῖα, ἢ δὲ σὴ ἡπία; ἀδὲ ἡ ἐν ταῖς ἐρημίαις ἠχὼ ὕπως ἀνεκλάθη ἀπειραία πρὸς τὸ φθεγξάμενον, ὡς ἐπὶ τὸ λοίδορον αἱ ὕβρεις ἐπανασρέφουσι, μᾶλλον δὲ ὁ μὲν ἦχος ὁ αὐτὸς ἀπεδόθη, ἡ δὲ λοιδορία μετὰ προθήκης ἐπαύεισιν· οἷα γὰρ ἀλλήλοις ἐφυβρίζοντες αὐτιφθέγγονται; ὁ μὲν εἶπεν ἀφανῆ καὶ ἐξ ἀφανῶν· ὁ δὲ ἀπεκάλεσεν οἰκοτρίβων οἰκότριβα· ὕπος πτῶτα, ἐκεῖνος ἀλήτων· ὕπος ἀμαθῆ, ἐκεῖνος παραπλῆγα· ἕως αὖ αὐτοῖς αἱ ὕβρεις ὥσπερ τοξεύματα, ἐπιλίπωσιν· εἶτα ἐπειδὰν πᾶσαν λοιδορίαν διὰ τῆς γλώττης ἐκσφενδονήσωσιν, ὕπω λοιπὸν πρὸς τὸ διὰ τῶν ἔργων χωρῆσιν ἄμωναν· θυμὸς μὲν γὰρ ἐγείρει μάχιμον, μάχη δὲ γεννᾷ λοιδορίας, αἱ δὲ λοιδορίαι πληγὰς, αἱ δὲ πληγαὶ φόνους, ἐκ δὲ φονῶν πολλάκις θάνατοι· ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τὸ κακὸν ἐπίσχωμεν, τιὼ ὀργιὼ πάσῃ μηχανῇ τῶν ψυχῶν ἐξελόντες· ὕπω γὰρ ἂν διωνθείημεν τὰ πλεῖστα τῶν κακῶν, ὥσπερ ῥίζῃ τινὶ καὶ ἀρχῇ τοῦ πάθους τούτου συνεκπεμεῖν· ἐλοιδόρησε; σὺ δὲ λόγισον· ἐτύπτησε; σὺ δὲ ὑπόμεινον· ἁρπτύει καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖταί σε; σὺ δὲ σύνοιαν λάβε σεαυτοῦ, ὅτι ἐκ γῆς ὑφέστηκας, καὶ εἰς γῆν πάλιν ἀναλυθήσῃ· ὁ γὰρ τούτοις τοῖς λόγοις ἑαυτὸν προκατασχὼν, πᾶσαν ἀτιμίαν ἐλάττονα δόρησει τὰ ἀληθείας· ὕπω γὰρ καὶ τοῦ ἐχθρῷ ἀμήχανον κατασκευάσεις τιὼ ἄμωναν, ἄξωτον σεαυτὸ ταῖς λοιδορίαις δεικνὺς, καὶ σεαυτοῦ μέγαν τὸ ὑπομονῆς προξενήσεις τὸ στέφανον, τιὼ ἑτέρᾳ μανίαν ἀφορμιὼ οἰκείας φιλοσοφίας ποιούμενος. ὥστε αὖ ἐμοὶ πείθῃ, καὶ ἐπιδαψιλεύσῃ τοῦ ὑβρεων ἀφανῆ σε εἶπεν καὶ ἄδοξον, καὶ μηδένα μηδαμόθεν; σὺ δὲ γιὼ εἰπὲ καὶ ἀποδὸν σεαυτὸν· ἦν ἐ σεμνότερος τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὃς

ἑαυτὸν παῦται ἀπεκάλει· ἀμαθῆ καὶ πτωχὸν, καὶ τῆς μηδενὸς ἄξιον; σὺ δὲ σκώληκα σεαυτὸν εἶπε, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἔχειν τλὴν γνώσιν, τὰ τοῦ Δαβὶδ λέγων ῥήματα· τούτοις πρόσθες καὶ τὸ τῆς Μωϋσέως καλόν· ἐκεῖνος ὑπὸ Ἀαρὼν καὶ Μαρίας λοιδορηθεὶς, οὐ κατεμέτυχε τῷ Θεῷ, ἀλλὰ προσηύχετο ὑπὲρ αὐτῶν· τίνων βέλει μαθητὴς εἶναι μᾶλλον, τῶν θεοφίλων, καὶ μακαρίων ἀνδρῶν, ἢ τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς πονηρίας πεπληρωμένων; ὅταν σοι κινηθῇ τῆς λοιδορίας ὁ πειρασμὸς, νόμιζε κεῖνεσθαι σεαυτὸν, πότερον διὰ τῆς μακροθυμίας προχωρεῖς τῷ Θεῷ, ἢ διὰ τῆς ὀργῆς ἀποβαίνεις πρὸς τὸν ἀντίδικον· δὸς καιρὸν τοῖς λογισμοῖς σεαυτοῦ, τλὴ ἀγαθλὴ ἐκλέξασθαι μερίδα· ἢ γὰρ ὠφέλησάς τι κἀκεῖνον τῷ ὑποδείγματι τῆς πραότητος, ἢ χαλεπώτερον ἠμείωσε διὰ τὴν ὑπερηφανίας· τί γὰρ ἂν γένοιτο ἐλεεινότερον τοῦ ἐχθροῦ, ἢ τὸν ἐχθρὸν ἑαυτοῦ ἑρᾶν ὕβρεων ὑψηλότερον; μὴ καταβάλῃς σεαυτοῦ τλὴν γνώμλν, μηδὲ ἀνάσχῃ γενέσθαι ἐφικτὸς τοῖς ὑβρίζουσιν· ἔασον αὐτὸν ἀπρακτῆσαι καθυλακτεῖν ἐφ' ἑαυτῷ διαῤῥηγνύσθω· ὥσπερ γὰρ ὁ τύπτων τὸν μὴ ἀλγοῦντα, ἑαυτὸν τιμωρεῖται (ὅτε γὰρ τὸν ἐχθρὸν ἠμείωσε, καὶ τὸν θυμὸν οὐκ ἀνέπαυσεν) οὕτως ὁ τὸν ἀλοιδόρητον ὀνειδίζων, παραμυθίαν εὑρεῖν τοῦ πάθους οὐ δύναται· τοὐναντίον μὲν οὖν, ὅπερ ἔφλν, καὶ διαπέπτωκε· διὰ γὰρ τῶν παρόντων, οἷα ἑκάτερος ὑμῶν προσαγορεύεται; ὁ μὲν λοίδορος, σὺ δὲ μεγαλόψυχος· ὁ μὲν ὀργίλος καὶ χαλεπὸς, σὺ δὲ μακρόθυμος καὶ πρᾶος· ὁ μὲν μεταγνώσεται ἐφ' οἷς ἐφθέγξατο, σὺ δὲ οὐδέποτε μεταμελήσῃ τὰ ἀρετῆς· τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; τῷ μὲν ἀπέκλεισε τλὴν τῶν Οὐρανῶν βασιλείαν ἡ λοιδορία· λοίδοροι γὰρ βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· σοὶ δὲ ἡτοίμασε τλὴν βασιλείαν ἡ σιωπή· ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται· ἀμειψόμενος δὲ καὶ εἰς ἴσον αὐτικαθισάμενος τῷ λοιδόρῳ, τί καὶ ἀπολογήσῃ, ὅτι παρῆξας καταρξας; καὶ ποίας τοῦτο συγγνώμης ἄξιον; οὐδὲ γὰρ ὁ πόρνος ἐπὶ τλὴ ἑταίρᾳ τλὴ αἰτίαν μετατιθεὶς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν διεφθάρησαν, ἧττον τῆς κατακρίσεως ἀξιοῦται. ὅτε στέφανοι χωρεῖς ἀπαγωνιζῶν,

γισῶν, ὅτε πτώματα χωρεῖς αὐτιπάλων· ἀκούεις τοῦ Δαβὶδ λέγοντος· ἐν τῷ συσσῶαι τὸ ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου, οὐχὶ παροξύνθην, οὐδὲ ἠμυνάμην, ἀλλ' ἐκωφώθην, καὶ ἐταπεινώθην, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν· σὺ δὲ παροξύνῃ μὲν ὡς ἐπὶ φαύλῃ τῇ λοιδορίᾳ, μιμῇ δὲ πάλιν ὡς ἀγαθόν· ἰδοὺ γὰρ ἔπαθες ἃ ἐγκαλεῖς. ἢ τὸ μὲν ἀλλότριον κακὸν ἐπιμελῶς καταβλέπεις, τὸ δὲ σεαυτοῦ αἰσχρὸν οὐδαμοῦ τίθης; πονηρὸν ἡ ὕβρις; φύγε τὸν μίμησιν· οὐ γὰρ δὴ τὸ ἕτερον κατάρξαι, ἱκανὸν εἰς παραίτησιν· δικαιότερον μὲν οὖν, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, καὶ ἐπιτεῖναι τὸν ἀγανάκτησιν· διότι ὁ μὲν οὐκ εἶχε τὸ σωφρονίζον ὑπόδειγμα· σὺ δὲ βλέπων ἀχθομενοῦντα καὶ ὀργιζόμενον, οὐκ ἐφυλάξω αὐτοῦ τὸν ὁμοίωσιν· ἀλλ' ἀγανακτεῖς, καὶ χαλεπαίνεις, καὶ αὐτοργίζῃ, καὶ γίνεταί σοι τὸ πάθος ἀπολογία τοῦ προλαβόντος· αὐτοῖς γὰρ οἷς ποιεῖς, κἀκεῖνον αἰτίας ἀφίης, καὶ σεαυτὸν κατακρίνεις· εἰ μὲν γὰρ πονηρὸν ὁ θυμός, τί οὐκ ἐξέκλινας τὸ κακόν; εἰ δὲ συγγνώμης ἄξιον, τί χαλεπαίνεις τῷ θυμουμένῳ; ὥστε εἰ δεύτερος ἦλθες πρὸς τὸν ἀντίδοσιν, οὐδενὸς τοῦτο ὀνήσει· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς στεφανίταις ἀγῶσιν ὁ κατάρξας τῆς παλαισμάτων, ἀλλ' ὁ ὑπερβαλλόμενος στεφανοῦται· καὶ κατακρίνεται τοίνυν, οὐχὶ μόνον ὁ καθηγησάμενος τοῦ δεινοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ πονηρῷ ἡγεμόνι πρὸς ἁμαρτίαν ἐξακολουθήσας· ἐὰν πένητάσῃ προσείπῃ, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγει, κατάδεξαι τὴν ἀλήθειαν· εἰ δὲ ψεύδεται, τί πρὸς σὲ τὸ λεγόμενον; μήτε πρὸς ἐπαίνους χαυνωθῇς τοὺς ὑπὲρ τὴν ἀλήθειαν· μήτε πρὸς ὕβρεις ἀγελαίους πτοὰς οὐκ ἀποτμήσας σου· οὐχ ὁρᾷς τὰ τοξεύματα; πῶς τὸν μὲν στέρρων καὶ αὐτιτύπων πέφυκε διεκπίπτειν, ἐν δὲ τοῖς ἀπαλοῖς καὶ ὑπείκουσι τοῦ ὁρμοῦ ὑπεκλύειν; πιστὸν δήτι νόμιζε εἶναι καὶ τὸ τῆς λοιδορίας· ὁ μὲν ἀντιβαίνων, εἰς ἑαυτὸν καταδέχεται· ὁ δὲ ἐνδιδοὺς καὶ ὑπείκων ἐν τῇ ἀπαλότητι τοῦ ξόπτου, τὸν ἐπ' αὐτὸν φερομένην πονηρίαν διέλυσε· τί δέ σε παράσχει ἡ προσηγορία τοῦ πένητος; μνήσθητι τῆς φύσεως σεαυτοῦ, ὅτι γυμνὸς εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθες, γυμνὸς δὲ ἀπελεύσῃ· τί δὲ γυμνοῦ πενιχρότερον;

ὐδὲν ἤκουσας δεινὸν, ἐὰν μὴ σεαυτῷ οἰκειώσῃς τὰ εἰρημένα· τίς ποτε ἀπήχθη διὰ πενίαν εἰς δεσμωτήριον; ἀ τὸ πένεσθαι ἐπονείδισον, ἀλλὰ τὸ μὴ φέρειν εὐγνώμως τὴν πενίαν· μνήσθητι τοῦ δεσπότου, ὅτι πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς· ἐὰν ἄφρονά σε καὶ ἀμαθῆ προσαγορεύσῃ, ὑπομνήσθητι τῶν Ἰουδαϊκῶν ὕβρεων, αἷς τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐλοιδορήσαντο· σαμαρείτης εἶ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις· ἐὰν μὲν ὀργισθῇς, ἐβεβαίωσας τὰ ὀνείδη· τί γὰρ ὀργῆς ἀφρονέστερον; ἐὰν δὲ μείνῃς ἀόργητος, ἦχθησας τὸν ὑβρίσαντα, ἔργῳ τὴν σωφροσύνην ἐπιδειξάμενος· ἐρράπισθης; καὶ γὰρ καὶ ὁ Κύριος· ἐνεπτύσθης; ἀλλὰ καὶ ὁ δεσπότης ἡμῶν· ἀ γὰρ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων· ἐσυκοφαντήθης; καὶ γὰρ καὶ ὁ κριτής· περιέρρηξάν σου τὸν χιτωνίσκον; ἀπέδυσάν με καὶ τὸν Κύριον, καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἑαυτοῖς· ὅπου κατεκρίθης, ὅπου ἐσταυρώθης· πολλάσοι λείπει, ἵνα φθάσῃς αὐτῶν πρὸς τὴν μίμησιν· τούτων ἕκαστον ὑπόσχεσιν καὶ διάνοιαν, καὶ κατασκεύαζε τὴν φλεγμονήν· αἱ γὰρ τοιαῦται προπαρασκευαὶ καὶ ἐμφάσεις, οἷον πηδήματα τῆς καρδίας καὶ σφυγμοὺς ἀφαιροῦσαι, εἰς εὐσάθειαν καὶ γαλήνην τοὺς λογισμοὺς ἐπανάγουσι· καὶ τοῦτό ἐστιν ἄρα τὸ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ εἰρημένον, ὅτι ἡτοιμάσθην, καὶ οὐκ ἐταράχθην· δεῖ τοίνυν τὸ μανικὸν καὶ ἔμπληκτον κίνημα τῆς ψυχῆς κατασκέλλειν τῇ μνήμῃ τῶν μακαρίων ὑποδειγμάτων· πῶς ὁ μέγας Δαβὶδ πράως ἠνείχετο τὰ παροινίας τοῦ Σεμεΐ; ἀ γὰρ ἐδίδου καιρὸν τῇ ὀργῇ κινηθῆναι, πρὸς τὸν Θεὸν μεταφέρων τὴν σύνοιαν, ὅτι Κύριος, εἶπε, φησὶ, τῷ Σεμεΐ καταρᾶσθαι τὸν Δαβίδ· διόπερ ἀκούων· αἱμάτων ἀνὴρ καὶ ἀνὴρ παράνομος, οὐκ ἐκείνῳ ἐχαλέπαινεν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐταπείνᾳ, ὡς κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῷ τῆς ὕβρεως ἀπαντώσης· δύο δὴ ταῦτα περίελε σεαυτοῦ· μήτε σεαυτὸν μεγάλων ἄξιον κρίνῃς, μήτε ἀνθρώπων τινὰ παραπολὺ ἐλαττοῦσθαί σε κατὰ τὴν ἀξίαν νομίσῃς· ὅπου γὰρ ὑδέποτε ὁ θυμὸς ἐν ταῖς ἐπαγομέναις ἡμῖν ἀτιμίαις ἐπανασήσεται· δεινὸν μὲν τὸν ὀργισθέντα καὶ ταῖς μεγίσαις ὑπόχρεων χάρισι, πρὸς τὸν ἀ-

χαρί-

χαείσῳ, ἔτι καὶ ὕβρεως καὶ ἀτιμίας κατάρξαι· δεινὸν μὲν, ἀλλὰ τῷ ποιοῦντι μεῖζόν τι ἐστὶ κακὸν, ἢ τῷ πάσχοντι· ἐκεῖνος ὑβριζέτω, σὺ δὲ μὴ ὑβρίζου. γυμνάσιόν σοι πρὸς φιλοσοφίαν ἔστω τὰ ῥήματα· ἐὰν μὴ δηχθῇς, ἄξιος εἶ· ἐὰν δὲ καὶ πάθῃς τι τὴν ψυχὴν, ἐν σεαυτῷ κάταχε τὸ λυπηρόν· ἐν ἐμοὶ γάρ, φησὶν, ἐταράχθη ἡ καρδία μου, τουτέστιν, ὁ διεδόθη πρὸς τὸ ἔξω τὸ πάθος, ἀλλ' οἷόν τι κῦμα ἔσω τῆς αἰγιαλῶν κατακλασθὲν ἐσορέθη· καθησύχασόν μοι τὴν καρδίαν ὑλακτοῦσαν, καὶ ἀγελαίνουσαν· αἰδείσθω τὰ πάθη τὸ ἐν σοὶ λόγου τὴν ἐπιφάνειαν, ὥσπερ τὸ ἐν παισὶν ἄπακτον αὐδρὸς αἰδεσίμου παρουσίαν· πῶς οὖν οὐκ ἐφύγομεν ἢ ἐκ τοῦ ὀργίζεσθαι βλάβην; ἐὰν πείσωμεν ἢ θυμὸν μὴ προλαμβάνειν τοὺς λογισμούς· ἀλλὰ τοῦτο πρῶτον ἐπιμελώμεθα, ὡς μηδέποτε αὐτὸν προκαθέχειν τῆς διανοίας, ἔχομεν δὲ ὥσπερ ἵππον ὑπεζευγμένον ἡμῖν καὶ οἷον χαλινῷ τινι τῷ λόγῳ καταπειθῆ, μηδαμοῦ τῆς τάξεως ἐκβαίνοντα τῆς οἰκείας, ἀγόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ λόγου, ἐφ' ὅπερ αὐτὸν καθηγῆται· ἔστι γὰρ πρὸς πολλὰ τῆς τῆς ἀρετῆς ἔργων ἐπιτήδειον, ἡμῶν τῆς ψυχῆς τὸ θυμοειδὲς, ὅταν, ὥσπερ τις στρατιώτης παρὰ τῷ στρατηγῷ τὰ ὅπλα θέμενος, ἑτοίμως ἐπὶ τὰ παραγγελλόμενα τὰς βοηθείας παρέχηται, καὶ σύμμαχος ᾖ τῷ λόγῳ κατὰ τῆς ἁμαρτίας· νεῦρον γάρ ἐστι τῆς ψυχῆς ὁ θυμὸς, τόνον αὐτῇ πρὸς τὰ τῶν καλῶν ἔνστασιν ἐμποιῶν· εἰ γάρ ποτε λάβοι αὐτὴν ὑφ' ἡδονῆς ἐκλυθεῖσαν, οἱονεὶ βαφῇ σιδήρου στομώσας, αὖσπραὶ αὐτῇ καὶ ἀνδρείαν ἐκ μαλακῆς ἄγαν, καὶ ἀνειμένης ἐποίησεν· ὁ γὰρ εἰ μὴ θυμωθείης κατὰ τοῦ πονηροῦ, δυνατόν σοι μισῆσαι αὐτὸν ὅσον ἄξιον· δεῖ γάρ, οἶμαι, τοῦ ἴσου καὶ δικαίου ἔχειν περί τε τὴν ἀγάπην τῆς ἀρετῆς, καὶ περὶ τὸ μῖσος τῆς ἁμαρτίας, πρὸς ὅπερ μάλιστα χρήσιμος ὁ θυμός· ἐπειδὰν οἷον κύων ποιμένι, ὕπως ὁ θυμὸς τῷ λογισμῷ παρεπόμενος, πρᾶος μὲν ᾖ καὶ χειροήθης τοῖς ὠφελοῦσι, καὶ διανάκλητος τῷ λογισμῷ, πρὸς μὲν τὴν ἀλλοτρίαν καὶ φωνὴν καὶ ὄψιν ἐξαγριούμενος, καὶ θεραπείαν ἔχειν δοκῇ, τὰ δὲ συνήθη αὐτῷ καὶ φίλα ἐμβοήσαντος, ὑποπτήσ-

σων· αὕτη ἀείση ἐστὶ καὶ ἔμμετρος τῷ φρονίμῳ τῆς ψυχῆς μέρει παρὰ τ̃ θυμοειδ̃ς ἡ συνεργία· ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀδιάλλακτος ἔσαι τοῖς ἐπιβύλοις καὶ ἄπονδος· μηδέποτε τ̃ πρὸς τὸ βλάπτον φιλίαν καταδεχόμενος, ἀλλὰ τ̃ ἐπίβυλον ἡδονῇ ὡσπέρ τινα λύκον ὑλακτ̃ῳ ἀεὶ καὶ σαράσσων· τοιοῦτον μὲν δὴ ἀπὸ τ̃ θυμ̃ τὸ ὠφέλιμον, τοῖς εἰδόσι μεταχειρίζεσθαι· ἐπεὶ καὶ τ̃ῷ ἄλλων δυνάμεων ἑκάστη παρὰ τ̃ ξ̃όπον τῆς χρήσεως, ἢ κακὸν, ἢ ἀγαθὸν τῷ κεκτημένῳ γίνεται· οἷον τῷ ἐπιθυμητικῷ̃ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν εἰς ἀπόλαυσιν σαρκὸς καὶ τ̃ ἀκαθάρτων ἡδονῶν ἀποχρησάμενος, βδελυκτὸς καὶ ἀκόλαστος· ὁ δ̃ ἐπὶ τῷ ἀγάπῳ τ̃ Θε῀ ξ̃έφας καὶ τῷ ὄρεξιν τ̃ῷ αἰωνίων ἀγαθῶν, ζηλωτὸς καὶ μακάριος· πάλιν καὶ τὸ λογιστικὸν ὁ μὲν καλῶς μεταχειριζόμενος, φρόνιμός ἐστι καὶ σωστικός· ὁ δ̃ ἐπὶ βλάβῃ τ̃ πλησίον ἠκονημένος τὸν νοῦν, κακοξεχὴς ἐστὶ καὶ κακοῦργος· μὴ δὴ οὖν τὰ ὧρος σρίαν ἡμῖν δεδομένα παρὰ τ̃ κτίσαντος, ἀφορμὴν ἑαυτοῖς ἁμαρτίας ποιήσωμεν· ὅπως δὴ καὶ ὁ θυμὸς, ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ κινέμενος; ἀνδρίαν ποιεῖ, καὶ ὑπομονὴν, καὶ ἐγκράτειαν· παρὰ δ̃ τὸν ὀρθὸν λόγον ἐνεργῶν, μανία γίνεται· διὰ τ̃το ἡμᾶς καὶ ὁ Ψαλμὸς νουθετεῖ, ὀργίζεσθε, μὴ ἁμαρτάνετε· καὶ ὁ Κύριος τῷ μὲν ὀργιζομένῳ εἰκῇ, τὴν κρίσιν ἐπανατείνεται· τὸ δ̃ ἐφ' ᾧ δεῖ κέχρῆσθαι τῇ ὀργῇ, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, ἀ παραιτεῖται· τὸ γὰρ, ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ τ̃ ὄφεως· καὶ τὸ, ἐχθραίνετε τοῖς Μαδιηναίοις, διδάσκοντός ἐστι κέχρῆσθαι τῷ θυμῷ ὥσπερ ὅπλῳ· διὰ τ̃το Μωϋσῆς ὁ πάντων ἀνθρώπων πραότατος, ἐκδικῶν τὴν εἰδωλολάτρειαν, τὰς τῶν Λευιτ̃ῶν χεῖρας πρὸς τὸν τ̃ ἀδελφῶν φόνον ἐξώπλισε· θέσθω, φησὶ, τὴν ῥομφαίαν ἕκαστος ἐπὶ τ̃ μηροῦ αὐτ̃, καὶ διέλθετε ἀπὸ πύλης εἰς πύλην, καὶ ἀναζάμψατε διὰ τ̃ς παρεμβολῆς, καὶ ἀποκτείνατε ἕκαστος τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃, καὶ ἕκαστος τὸν ἐγγίσα αὐτ̃· καὶ μετ' ὀλίγα, καὶ εἶπε, φησὶ, Μωϋσῆς· ἐπλήρωσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν σήμερον τῷ Κῷ, ἕκαστος ἐν τῷ Υἱῷ αὐτ̃, καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτ̃, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν· τί δ̃ τ̃ Φινεὲς ἐδικαίωσεν;

ὐχ

ὐχ ἡ δικαία ὀργὴ κατὰ τῶν πορνευσάντων; ὃς τὰ πολλὰ ἐπιεικὴς ὢν καὶ πρᾶος, ἐπειδὴ εἶδε τὴν πορνείαν τῆς Ζαμβεὶ καὶ τὴν Μαδιανίτιδος ἀναφανδὸν καὶ ἀπηρυθριασμένως γενομένην, εὐθὲως συγκαλυπτόντων αὐτὴν τὴν αἰσχύνην, τὴν ἀσχήμονα θέαν οὐκ ἀνασχόμενος, εἰς δέον ἐχρήσατο τῷ θυμῷ; δι' ἀμφοῖν ἐλάσας τὸν σειρομάστην· Σαμουὴλ δὲ τὸν Ἀγὰγ τὸν βασιλέα τῆς Ἀμαλὴκ ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ παρὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ πεφεισωθέντα, οὐχ ὑπὸ δικαίας ὀργῆς εἰς μέσον ἀγαγὼν κατεφόνευσεν; ὅπου γίνεται πολλάκις ὁ θυμὸς ἀγαθῶν πράξεων ὑπηρέτης. Ἠλίας ὁ ζηλωτὴς, πεντήκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἄνδρας Ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, καὶ τετρακοσίους ἄνδρας Ἱερεῖς τοῦ ἄλσους, ἐσθίοντας τράπεζαν Ἰεζάβελ, λελογισμένῳ θυμῷ καὶ σώφρονι εἰς ὄφελος πάντας τοῦ Ἰσραὴλ ἐθανάτωσε. σὺ δὲ ὀργίζῃ τῷ ἀδελφῷ σου εἰκῇ· πῶς γὰρ οὐκ εἰκῇ, ἄλλου ἐνεργοῦντος, ἄλλῳ χαλεπαίνων αὐτός; καὶ ποιεῖς τὸ τῶν κυνῶν, οἳ τοὺς λίθους δάκνουσι, τοῦ βάλλοντος δὲ προσαπτόμενοι· ὁ ἐνεργέμενος, ἐλεεινός· ὁ δὲ ἐνεργῶν, μισητός· ἐκεῖ τὸν θυμὸν μετάθες, ἐπὶ τὸν ἀνθρωποκτόνον, τὸν τοῦ φόνου πατέρα, τὸν ἐργάτην τῆς ἁμαρτίας· τῷ δὲ ἀδελφῷ καὶ συμπάθησον, ὅτι ἐὰν ἐπιμείνῃ τῇ ἁμαρτίᾳ, μετὰ τοῦ διαβόλου παραδοθήσεται τῷ αἰωνίῳ πυρί· ὥσπερ δὲ τὰ ὀνόματα διάφορα θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ὅπου καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν σημαινόμενα πλεῖσον ἀλλήλων διαφέρει· ἔστι γὰρ θυμὸς μὲν, οἷον ἔξαψίς τις καὶ ἀναθυμίασις ὀξεῖα τῶν πάθους· ὀργὴ δὲ, ἔμμονος λύπη καὶ ὁρμὴ διαρκὴς πρὸς τὸ ἀδικήσαντα ἀντιδοῦναι, ὥσπερ ὀργώσης τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἄμυναν· εἰδέναι οὖν χρὴ, ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαθέσεις πλημμελοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ μανικῶς καὶ ἐμπλήκτως κατὰ τῶν παροξυνόντων κινούμενοι, ἢ δολερῶς καὶ ἐπιβούλως τοὺς λυπήσαντας ἐνεδρεύοντες· ἅπερ ἀμφότερα φυλακτέον ἡμῖν· πῶς οὖν μὴ κινοῖτο πρὸς ἃ μὴ δεῖ τὸ πάθος; πῶς; εἰ παιδευθείης τὴν ταπεινοφροσύνην, ἣν ὁ Κύριος καὶ λόγῳ διετάξατο καὶ ἔργῳ ὑπέδειξε· νῦν μὲν λέγων, ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων ἔσχατος· νῦν δὲ, πραΰς καὶ ἀπλη-

νήπιος τὸ τύπτοντος ἀνεχόμενος· ὁ γὰρ Οὐρανοῦ καὶ γῆς Ποιητὴς καὶ Δεσπότης, ὁ παρὰ πάσης τῆς κτίσεως προσκυνούμενος, ὁ φέρων τὰ σύμπαντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, οὐχὶ ζῶντα ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸν ἅδην, τῆς γῆς ὑποῤῥαγείσης τῷ δυσσεβεῖ· ἀλλὰ νουθετεῖ καὶ διδάσκει, εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἐὰν γὰρ ἐθιθῇς πάντων ἕκαστος εἶναι κατὰ τοῦ ἐντολοῦ τοῦ Κυ̃, πότε ἀγανακτήσεις, ὡς παρὰ τοῦ ἀξίαν καθυβριζόμενος; ὅταν σε παιδίον νήπιον λοιδορήσῃ, γέλωτος ἀφορμὴν ποιῇ τὰ λοιδορήματα· καὶ ὅταν ὑπὸ φρενίτιδος ἐξεστηκὼς τοῦ διανοίαν, φθέγγηται ῥήματα ἀτιμίας, ἐλεεινὸν ἢ γῇ μᾶλλον, ἢ μίσους ἄξιον· οὐ τοίνυν τὰ ῥήματα πέφυκε τὰς λύπας κινεῖν, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ λοιδορήσαντος ἡμᾶς ὑπεροψία, καὶ ἡ ἑκάστου περὶ ἑαυτὸν φαντασία· ὥστε αὐ ἀφέλῃς τῆς ἑαυτοῦ ξενοίας τύπων ἑκάτερον, ψόφος ἐστὶν ἄλλως ἠχοῦσης ἠχῶν τὰ φερόμενα· παῦσαι οὖν ἀπὸ ὀργῆς καὶ ἐγκατάλιπε θυμὸν, ἵνα φύγῃς τῆς ὀργῆς τοῦ πειρατοῦ ἀποκαλυπτομένης ἀπ' Οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων· ἐὰν γὰρ λογισμῷ σώφρονι ἐκτεμεῖν δυνηθῇς τοῦ πικρὰν ῥίζαν τοῦ θυμοῦ, πολλὰ τῶν παθῶν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ συναναιρήσεις· καὶ γὰρ τὸ δολερὸν, καὶ ὕποπτον, καὶ ἄπιστον, καὶ κακόηθες, καὶ ἐπίβουλον, καὶ θρασὺ, καὶ πᾶν τὸ τῶν τοιούτων πονηρὸν σμῆνος, ταύτης τῆς κακίας ἐστὶν ἀποβλαστήματα· μὴ δὴ οὖν ἐπεισάγωμεν ἑαυτοῖς κακὸν τοσοῦτον, ἀῤῥωσίαν ψυχῆς, σκότωσιν λογισμῶν, ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτρίωσιν, οἰκειότητος ἄγνοιαν, ἀρχὴν πολέμων, συμφορῶν πλήρωμα, δαίμονα πονηρὸν, αὐταῖς ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς ἐντικτόμενον, καὶ ὥσπερ τινα σῦκον αὐαιδῆ, προκατέχοντα ἡμῶν τὸν σῦδον, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι τοῦ πάροδον ἀποκλείοντα· ὅπου γὰρ ἔχθραι, ἔρεις, θυμοὶ, ἐριθείαι, φιλονεικίαι, θορύβους ἀσιγήτους ταῖς ψυχαῖς ἐμποιοῦντα, ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ πραότητος οὐκ ἀναπαύεται· πειθόντες δὲ τῇ παραινέσει τοῦ μακαρίου Παύλου, πᾶσαν ὀργὴν, καὶ θυμὸν, καὶ κραυγὴν ἄρωμεν ἀφ' ἡμῶν σὺν πά-

σῃ

σῃ κακίᾳ, καὶ γενώμεθα εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ καὶ εὔσπλαγχνοι, ἀναμένοντες τὴν μακαρίαν ἐλπίδα τὴν τοῖς πράοσιν ἐπηγγελμένην· μακάριοι γὰρ οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΆΥΤΟΥ̃ ΟΜΙΛΊΑ ΕἸΣ ΤῸ, ΚΑΘΕΛΩ̃ ΜΟΥ τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω.

Ἁπλοῦν τὸ εἶδος τοῦ πειρασμοῦ· ἡ γὰρ αἱ θλίψεις βασανίζουσι τὰς καρδίας, ὥσπερ χρυσὸν ἐν καμίνῳ, διὰ τὸ ὑπομονῆς τὸ δοκίμιον αὐτοῦ ἀπελέγχεσθαι· ἢ καὶ πολλάκις αὐταὶ αἱ διηνεκεῖαι τοῦ βίου αὐτοῦ πειρατήριον γίνονται τοῖς πολλοῖς. ὁμοίως γάρ ἐσι χαλεπὸν, οὔτε ταῖς δυσκολίαις πραγμάτων ἀπαπεινωτον τῇ ψυχῇ διασώσασθαι, καὶ ἐν τῇ περιφανείᾳ τοῦ βίου μὴ ἐπαρθῆναι πρὸς ὕβριν· παράδειγμα δὲ τοῦ μὲν πρότερον εἴδους τοῦ πειρασμοῦ, ὁ μέγας Ἰὼβ, ὁ ἀκαταγώνιστος ἀθλητής· ὃς πᾶσαν τοῦ Διαβόλου τὴν βίαν, ὥσπερ χειμάρρου φορὰν, ἀσείστῳ καρδίᾳ καὶ λογισμοῖς ἀξέπτοις ὑποδεξάμενος, τοσούτῳ μείζων τοῦ πειρασμοῦ ἀνεφάνη, ὅσῳ μεγάλα αὐτῷ καὶ δυσέκλυτα ἐδόκει παρὰ τοῦ ἐχθροῦ προβεβλῆσθαι τὰ παλαίσματα· τοῦ δὲ κατὰ τὴν δίαιταν τοῦ βίου πειρασμοῦ ὑποδείγματα ἄλλα τέ τινα, καὶ ἔτος ὁ νῦν ἡμῖν ἀναγνωσθεὶς πλούσιος· ὃς τὸν μὲν εἶχε πλοῦτον, τὴν δὲ ἐλπίζειν, τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀγνωμοσύνῃ τῶν τρόπων μὴ καταπείναντος, ἀλλ' ἀεὶ τῷ προϋπάρχοντι πλούτῳ, πλοῦτον ἕτερον προσιθέντος, εἴπως αὐτῷ κόρον ἐμποιήσας ποτὲ, πρὸς τὸ κοινωνικὸν καὶ ἥμερον τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἐκκαλέσαιτο· ἀνθρώπου γάρ,

γάρ, φησι, πλησίον ἠφόρησεν ἡ χώρα, Ϛ διελογίζετο καθ' ἑαυτόν· τί ποιήσω; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· διὰ τί γὰρ ἠφόρησεν ἡ χώρα ἀνθρώπου μηδὲν ἀγαθὸν ἐκ τῆς δόξης ποιήσειν μέλλοντος; ἵνα μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία φανῇ, καὶ μέχρι τῶν τοιούτων ἐκτείνομένης αὐτοῦ τὸ χρηστόν· βρέχει γὰρ ἐπὶ δικαίους, καὶ ἀδίκους· Ϛ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς, καὶ ἀγαθούς· ἡ δὲ τοιαύτη τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης, μείζονα σωάγει τοῖς πονηρευομένοις τὸν κόλασιν· ἤνεγκε τοὺς ὄμβρους ἐπὶ τὸ ὑπὸ τῶν πλεονεκτικῶν χειρῶν γεωργημένου γῆν· ἔδωκε τὸν ἥλιον ἐκθάλπειν τὰ σπέρματα καὶ πολυπλασιάζειν τοὺς καρπούς διὰ τὴν δόξης· καὶ τὰ μὲν παρὰ Θεοῦ τοιαῦτα, γῆς ἐπιτηδειότης, ἀέρων εὔκρατοι κατασκάσεις, σπερμάτων ἀφθονίαι, βοῶν συνεργίαι, τὰ ἄλλα, οἷς γεωργία πέφυκεν διδηλοῦσθαι· τὰ δὲ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου, οἷα; τὸ πικρὸν τοῦ ἤθους, ἡ μισανθρωπία, τὸ δυσμετάδοτον· ταῦτα τῷ διεργέτῃ αὐτοπαθοῦντο· οὐκ ἐμνήσθη τῆς κοινῆς φύσεως· οὐκ ἠγνόησεν χρεῶν τὸ περιττεῦον τοῖς ἐνδεέσι καταμερίσαι· οὐκ ἔχει τινὰ λόγον τῆς ἐντολῆς· μὴ ἀπόχου εὐποιεῖν ἐνδεῖ, καὶ ἐλεημοσυνῶν καὶ πίστις μὴ ἐκλειπέτωσάν σε, καὶ διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου· καὶ πάντες Προφῆται, καὶ πάντες διδάσκαλοι ἐμβοῶντες οὐκ εἰσηκούοντο· ἀλλ' αἱ μὲν ἀποθῆκαι διερρήγνυντο τῷ πλήθει τῶν ἀποκειμένων συνοχωρούμεναι· ἡ δὲ φειδωλὸς καρδία, οὐκ ἐνεπίμπλατο· ἀεὶ γὰρ τὰ νέα τοῖς παλαιοῖς προσιθεὶς, καὶ τὸν κατ' ἔτος προθήκαις τὸν δόξαν προσαύξων, εἰς τὸν ἀδιέξοδον ταύτην ἀμηχανίαν ἐνέπεσεν, ὑποχωρεῖν μὲν τοῖς παλαιοῖς διὰ τὴν πλεονεξίαν μὴ συγχωρῶν, ὑποδέχεσθαι δὲ τὰ νέα διὰ τὸ πλῆθος μὴ ἐξαρκῶν· διὰ τοῦτο αὐλίζονται μὲν αὐτῷ τὰ βουλεύματα, ἄποροι δὲ αἱ φροντίδες· τί ποιήσω; τίς οὐκ ἂν ἐλεήσειε τὸν ὕπω πολιορκούμενον; δείλαιος τῆς εὐπορίας, ἐλεεινὸς τῶν παρόντων ἀγαθῶν, ἐλεεινότερος τῶν προσδοκωμένων· μὴ γὰρ προσόδους αὐτῷ φέρει ἡ γῆ; συναγμοὺς αὐτῷ φύει· μὴ γὰρ καρπῶν αὐτῷ εὐφορίαν σωάγει; φροντίδας, καὶ λύπας, καὶ ἀμηχανίαν

νίαν δηνιώ· ὅμοια τοῖς πενομένοις εὑρέται· ἢ οὐχὶ ταύτῃ ἀφίησί τ φωνὴν, κὴ ὁ διὰ πτωχείαν ξενοχωρούμενος; τί ποιήσω; πόθεν ξοφαί; πόθεν ἐνδύματα; ταῦτα κὴ ὁ πλούσιος φθέγγεται· ὀδυνᾶται τ καρδίαν ὑπὸ τ μερίμνης διεθιόμενος· ὁ γὰρ τὰς ἄλλας εὐφραίνῃ, τοῦτο τήκει τ πλεονέκτην· οὐ γὰρ χαίρει, πάντων αὐτῷ πεπληρωμένων τὴν ἔνδον· ἀλλὰ νύσσει τ ψυχὴν αὐτ περιῤῥέων ὁ πλοῦτος, κὴ τὴν ταμιείων ὑπερχόμενος, μή πως κὴ πρὸς τοὺς ἔξωθεν παρακύψας, ἀγαθοῦ τινος ἀφορμὴ τοῖς ἐνδεέσι γένηται· καί μοι δοκεῖ τὸ πάθος αὐτ τ ψυχῆς, τῷ τὴν γαστερμάργων προσεοικέναι, οἳ διαῤῥαγῆναι μᾶλλον ὑπὸ λαιμαργίας αἱροῦνται, ἢ τὴν λειψάνων μεταδοῦναι τοῖς ἐνδεέσι· σύνες ἀνθρωπε τὸ δεδωκότος· μνήσθητι σεαυτοῦ τίς εἶ· τί οἰκονομεῖς, παρὰ τίνος, ἔλαβες, διὰ τί τὴν πολλῶν προεκρίθης· ἀγαθοῦ Θεοῦ γέγονας ὑπηρέτης, οἰκονόμος τ ὁμοδούλων· μὴ πάντα οἴκοι τῇ γαστρὶ τῇ σῇ παρεσκεύάσθαι· ὡς περὶ ἀλλοτρίων βουλεύου τὴν ἐν χερσίν· μικρὸν ὄφρανεῖ σε χρόνον, εἶτα διαῤῥυήσονται οἱ χήσεται, τ ἢ ἐπ' αὐτοῖς λόγον ἀπαιτηθήσῃ μετὰ ἀκριβείας· σὺ δὲ πάντα ὁμοῦ θύραις ⸗ μοχλοῖς ἐναποκλείσας ἔχεις· κὴ καταδήσας σφραγῖσιν ἐπαγρυπνεῖς ταῖς μερίμναις, κὴ βουλὴν κατὰ σαυτὸν, ἄφρονι συμβούλῳ σεαυτῷ κεχρημένος· τί ποιήσω; ἕτοιμον ἐστί σοι εἰπεῖν· ὅτι ἐμπλήσω τὰς ψυχὰς τ πεινώντων, ἀνοίξω τὰς ἀποθήκας, κὴ πάντας καλέσω τοὺς ἐνδεεῖς· μιμήσομαι τὸν Ἰωσὴφ τῷ τ φιλανθρωπίας κηρύγματι· φθέγξομαι φωνὴν μεγαλόφυχον, ὅσοι ὑστερεῖσθε ἄρτων, ἔλθετε πρός με, τῆς παρὰ Θεοῦ δεδομένης χάριτος τὸ ἀρκοῦν ἕκαστος, οἷον ἐκ κοινῶν πηγῶν, συμμεθέξοντες. ἀλλ' ὦ τοιοῦτος σύ· πόθεν; ὃς γε βασκαίνεις μὲν τοῖς ἀνθρώποις τ ἀπολαύσεως· πονηρὸν δὲ βουλευτήριον ἐν τῇ ψυχῇ συγκροτήσας, φροντίζεις· ἐχ ὅπως μεταδῷς ἑκάστῳ τὰ πρὸς τ χρείαν, ἀλλ' ὅπως πάντα ὑποδεξάμενος, πάντας τ ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας ἀποστερήσῃς. παρέσησαν οἱ τὴν ψυχὴν ἀπαιτοῦντες, κἀκεῖνος περὶ βρωμάτων τῇ ψυχῇ διελέγετο· ταύτῃ τῇ

νυκτὶ

νυκτὶ παρελαμβάνετο, καὶ εἰς ἕτι πολλὰ τὴν ἀπόλαυσιν ἐφαπάζετο· συνεχωρήθη πάντα βυλεύσασθαι, καὶ φανερὰν ἑαυτοῦ ποιῆσαι τῇ γνώμῃ, ἵνα ἀξίαν τῆς προαιρέσεως δέξηται τὴν ἀπόφασιν· ὃ μὴ πάθῃς σύ· διὰ τοῦτο γὰρ γέγραπται, ἵνα φύγωμεν τὴν ὁμοίωσιν· μίμησαι τὸν γεωργὸν, ἄνθρωπε, καρποφόρησον ὡς ἐκεῖνα, μὴ χείρων φανῇς τῆς ἀψύχου· ἐκείνη μὲν γὰρ τοὺς καρποὺς οὐκ εἰς ἑαυτῆς ἀπόλαυσιν, ἀλλ' εἰς τὴν σὴν ὑπηρεσίαν ἐξέθρεψε· σὺ δὲ ὃν αὐτὸς ἐπιδείξῃ τῆς δικαιοσύνης καρπὸν, σεαυτῷ τοῦτον σωτῆρα ποιεῖς· διότι τῷ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς διδόντας ἐπαναστρέφουσιν· ἔδωκας τῷ πεινῶντι, καὶ σὸν γίνεται τὸ δοθὲν μετὰ προσθήκης ἐπανελθόν· ὥσπερ γὰρ ὁ σῖτος εἰς τὴν γῆν πεσὼν, κέρδος τῷ προϊεμένῳ γίνεται· οὕτως ὁ ἄρτος εἰς τὸν πεινῶντα καταβληθεὶς, πολύχουν τὴν ὠφέλειαν εἰς ὕστερον ἀναδίδωσιν· ἔσω δέ σοι τὸ πέρας τῆς γεωργίας, ἀρχὴ τῆς ἐπουρανίου σπορᾶς· σπείρατε γάρ, φησιν, ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην· τί δὲ ἀδημονεῖς; τί κόπτεις σεαυτὸν, πύλῃ καὶ πλίνθοις τὸν πλοῦτον ἐναποκλείσαι φιλονεικῶν; χρήσιμον ὄνομα καλὸν ὑπὲρ πλοῦτον πολύν· εἰ δὲ θαυμάζεις τὰ χρήματα διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν τιμὴν, σκόπει πόσῳ πρὸς δόξαν λυσιτελέστερον, μυρίων παίδων πατέρα προσαγορεύεσθαι, ἢ μυρίους ἔχειν σαπρὰς ἐν βαλαντίῳ· τὰ μέν γε χρήματα καταλείψεις ἐνταῦθα καὶ μὴ βυλόμενος· τιμὴν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις φιλοτιμίαν ἀποκομίσεις πρὸς τὸν δεσπότην· ὅταν δῆμος ὅλος ἐπὶ τῷ κοινῷ κειτῷ πεισαύτης σε, σοφία, καὶ εὐεργέτιν, καὶ πάντα τὰ τῆς φιλανθρωπίας ἀποκαλῶσιν ὀνόματα, οὐχ ὁρᾷς τοὺς ἐν τοῖς θεάτροις, παγκρατιαστὰς, καὶ μίμους, καὶ θηριομάχους τινὰς ἀνθρώπους, οὓς κἂν βουλεύσαιτό τις προσιδεῖν ὑπὲρ τῆς σῆς ὀλιγωτιμίας, καὶ τῶν παρὰ τοῦ δήμου θορύβων καὶ κρότων τὸν πλοῦτον προσιεμένους; καὶ σὺ μικροπρεπὴς εἶ περὶ τὰς δαπάνας, τηλικαύτης μέλλων ἐπιβήσεσθαι δόξης; Θεὸς ἔσαι ὁ ἀποδεχόμενος, Ἄγγελοι οἱ δοξάζοντες, οἱ ἀπὸ κτίσεως ἄνθρωποι μακαρίζοντες· δόξα αἰώνιος, στέφανος δικαιοσύνης, βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἄθλα

λα σοι ἔσαι τὸ τῷ φθαρτῷ τόπων οἰκονομίας· ὧν ἀδενὸς φροντίζεις, τῇ περὶ τὰ παρόντα ἀνοδῃ τῷ ἐλπιζομένων ὑπερορῶν· δεῦρο δὴ ἂν ποικίλως διάθες τὸν πλοῦτον, φιλότιμος καὶ λαμπρὸς περὶ τὰς δαπάνας τῶν δεομένων γενόμενος· λεγέσθω καὶ περὶ σοῦ· ἐσπόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα· μὴ βαρύτιμος ἴσο, τῶν χρείαις ἐπιτιθέμενος· μὴ ἀνάμενε σιτοδείαν, ἵνα ἀνοίξῃς σιτοδοχεῖα· ὁ γὰρ τιμιωλκῶν σῖτον, δημοκατάρατος· μὴ λιμὸν ἐκδέχου διὰ χρυσόν· μὴ κοινὴν εὐδειαν, δι' ὑποψίαν ἰδίαν· μὴ γίνου κάπηλος συμφορῶν ἀνθρωπίνων· μὴ τῷ ὀργῷ τοῦ Θεοῦ, καιρὸν ποιήσῃς περιουσίας χρημάτων· μὴ ἐπιζαίνῃς δάκρυα κεκακωμένων τοῖς μάσιξι· σὺ δὲ ὁρᾷς μὲν τὸν χρυσὸν ἀποβλέπεις, τὸν δὲ ἀδελφὸν οὐ προσβλέπεις· καὶ τοῦ μὲν νομίσματος ἐπιγινώσκεις τὸ χάραγμα, καὶ τοῦ δοκίμου διακρίνεις τὸ κίβδηλον, τὸν δὲ ἀδελφὸν παρὰ τὴν χρείαν παντελῶς ἀγνοεῖς· καὶ ἡ μὲν εὐχροιά σε τοῦ χρυσοῦ ὑπερήδει, ἔσος δέ σοι ἀπολυθεῖ τοῦ ἐνδεοῦς ὁ σπαραγμός, οὐ λογίζῃ· πῶς σοι ὑπ' ὄψιν ἀγάγω τὰ πάθη τοῦ πένητος; ἐκεῖνος πεισκεψάμενος τὸ σῶδον, ὁρᾷ ὅτι χρυσὸς μὲν αὐτῷ οὔτε ἐστὶν, οὔτε γενήσεται πώποτε· σκυθρωπὸς καὶ ἐθὺς, τοιαῦτα, οἷα ἂν γένοιτο πτωχῶν κτήματα, ὀλίγων τὰ πάντα ὀβολῶν ἄξια· τί οὖν; ἐπὶ τοὺς παῖδας λοιπὸν ἄγει τὸν ὀφθαλμὸν, ὥστε αὐτοὺς ἀγαγὼν εἰς τὸ ταμεῖον, ἐντεῦθεν εὑρέσθαι τοῦ θανάτου παραμυθίαν· νόησον ἐνταῦθα μάχην ἀνάγκης λιμοῦ, καὶ διαθέσεως παρικῆς· ἡ μὲν ἀποκτίσον θανάτου ἀπειλεῖ· ἡ δὲ φύσις ἀνθέλκει, συναποθανεῖν τοῖς τέκνοις πείθουσα· καὶ πολλάκις ὁρμήσας, καὶ πολλάκις ἀνακοπεὶς, τελευταῖον ἐκρατήθη ὑπὸ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτου χρείας ἐμβιασθείς· καὶ οἷα βυλεύεται ὁ πατήρ; τίνα πρῶτον ἀπεμπολήσω; τίνα δὲ ἡδέως ὁ σιτοπώλης ὄψεται; ἐπὶ τὸν πρεσβύτατον ἔλθω; ἀλλὰ δυσωποῦμαι αὐτοῦ τὰ πρεσβεῖα· ἀλλὰ τὸν νεώτατον; ἀλλ' ἐλεῶ αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν αἰσθανομένην τὸ συμφορῶν· ἔτος οὐ ἀργεῖς σώζει τοὺς γονέων τοὺς χαρακτῆρας· ἐκεῖνος

ἐπι-

ἐπιπδείως ἔχει πρὸς τὰ μαθήματα· φεῦ τῆς ἀμηχανίας· τίς γείωμαι; τίνι τῶν προσκρούσω; ποίαν θηρίου ψυχὴν ἀναλάβω; πῶς τῆς φύσεως ἐπιλάθωμαι; ἐὰν πάντων αὐτίχωμαι, πάντας ὄψομαι δαπανωμένους τῷ πάθει· ἐὰν εἶα πρόωμαι, ποίοις ὀφθαλμοῖς τὰς λειπομένους προσίδω, ὕποπτος αὐτοῖς ἤδη γεγενημένος εἰς ἀπιστίαν; πῶς οἰκήσω ἢ οἰκίαν, ἑμαυτῷ κατασκευάσας τὴν ἀπαιδίαν; πῶς ἐπὶ ξ ἀπέζαν ἔλθω, ἐκ τοιαύτης προφάσεως ἢ δ ὑποψίαν ἔχουσαν; καὶ ὁ μὲν μετὰ μυρίων δακρύων τὸν φίλτατον τῷ παίδων ἀπεμπολήσων ἔρχεται· σὲ δὲ οὐ κάμπτει τὸ πάθος· οὐ λογισμὸν λαμβάνεις τῆς φύσεως· ἀλλ' ὁ μὲν λιμὸς σωρεύει τὸν ἄθλιον, σὺ δ' αὐαβάλλῃ, καὶ εἰρωνδύῃ, μακροτέραν αὐτῷ κατασκευάζων τὴν συμφοράν· καὶ ὁ μὲν τὰ σπλάγχνα προτείνεται τιμὴν τῷ ξόφων, σὺ δὲ οὐ μόνον ἐκ ἀπογαρκᾷ ἡ χεὶρ ἐκ τοιούτων συμφορῶν ὑποδεχομένη τιμήματα, ἀλλὰ καὶ ζυγομαχεῖς περὶ τὸ πλείονος, καὶ ὅπως ἂν πολὺ λαβὼν, ἔλαττον δῶῃς φιλονεικεῖς, πανταχόθεν βαρυτάτων συμφορὰν τῷ ἀθλίῳ· οὐ δάκρυόν σοι ἐλεεινόν· οὐ σπαραγμὸς καρδίαν μαλάσσει· ἀλλ' ἄκαμπτος εἶ καὶ ἀπειλίκτος· πάντα χρυσὸν βλέπεις, χρυσὸν φαντάζῃ· τοῦτό σοι καθεύδοντι ἐνύπνιον, καὶ ἐγρηγορότι ἐνθύμιον· ὥσπερ γὰρ οἱ ὑπὸ μανίας παράφοροι, οὐ τὰ πράγματα βλέπουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ πάθους φαντάζονται, οὕτως σοι ἡ ψυχὴ τῇ φιλοχρηματίᾳ καταχεθεῖσα, πάντα χρυσὸν, πάντα ἄργυρον βλέπει· ἥδιον ἂν ἴδοις τὸν χρυσὸν, ἢ τὸν ἥλιον· εὔχῃ τὰ πάντα πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ φύσιν μεταβληθῆναι· καὶ ἐπινοεῖς μέν τοι καθ' ὅσον οἷόν τε· ποίαν γὰρ μηχανὴν διὰ χρυσὸν οὐ κινεῖς; ὁ σῖτος χρυσός σοι γίνεται· ὁ οἶνος εἰς χρυσὸν μεταπήγνυται· τὰ ἐλαίσοι ἀποχρυσοῦται· πᾶσα ἐμπορία, πᾶσα ἐπίνοια, χρυσόν σοι προσάγει· αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ χρυσὸς ἀπογυμνᾷ πολυπλασιαζόμενος ἐν δανείσμασι· καὶ κόρος οὐκ ἔστι, καὶ τέλος τῆς ἐπιθυμίας οὐκ ἐξωρίσκεται· τῷ μὲν γὰρ παίδων τοῖς λίχνοις ἀφειδῶς πολλάκις ἐνδίδομεν τῷ πειρασ-

δάσων

δάσων ὑπερεμπίπλασθαι, ὥστε τῷ ὑπερβάλλοντι κόρῳ τὴν ἀποστροφὴν ἐμποιῆσαι· ὁ δὲ πλεονέκτης, οὐχ ὅπως, ἀλλ' ὅσῳ πλείονων ἐμφορεῖται, πλειόνων ἐφίεται· πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προσίθεσθε καρδίαν· σὺ δὲ κατέχεις τὸν περιῤῥέοντα, καὶ περιφράσσεις τὰς διεξόδους· εἶτα κατεχόμενος καὶ ἐλλιμενάζων, οἷα ποιεῖσοι; ῥήγνυσι τὰ κωλύματα· ἀμέλει καὶ νῦν βιαίως συναπολιφθεὶς καὶ πλημμυρῶν, καθαιρεῖ τοῦ πλησίον τὰς ἀποθήκας· ἐδαφίζει αὐτοῦ τὰ ταμιεῖα, ὥσπερ πολέμιός τις ἐπεισελθών· ἀλλὰ μείζονας οἰκοδομήσει; ἄδηλον εἰ μὴ καθῃρημένας παραδώσει τῷ μετ' αὐτόν· ὀξύτερον γὰρ αὖ αὐτὸς ἀπέλθοι ἀναπαυθείς, ἢ ἐκεῖναι κατὰ τοῦ πλεονεκτικοῦ ἐπίνοιαν ἐγερθεῖσαν· ἀλλ' ὁ μὲν ἐχέτω τῶν κακῶν βουλευμάτων τὸ τέλος ἀκόλουθον· ὑμεῖς δὲ αὖ ἐμοὶ πείθεσθε, πάσας θύρας ταμιείων ἀναπετάσαντες, ἀφθόνους παρέχετε τὰς διεξόδους τῷ πλούτῳ· ὥσπερ γὰρ ποταμῷ μεγάλῳ πολύκαρπον γῆν δι' ὀχετῶν μυρίων ἐπερχομένῳ· ὅπως αὐτοὶ τῷ πλούτῳ διδόντες διὰ ποικίλων ὁδῶν εἰς τὰς τῶν πενήτων οἰκίας καταχίζεσθε· τὰ φρέατα ὑπαντλούμενα ὑγροώτερα γίνεται, ἐναφιέμενα δέ, καθαίρεται· καὶ πλοῦτος τὸν μὲν ῥύσιμον, ἄχρηστον· τὸ δὲ κινούμενον καὶ μεταβαῖνον, κοινωφελές τε καὶ ἔγκαρπον· ὡς πόσος μὲν ὁ παρὰ τῶν ἐργαζομένων ἔπαινος: ὃν σὺ μὴ καταφρονήσῃς· μισθὸς δὲ ὁ παρὰ τοῦ δικαίου κεῖται; ὃν σὺ μὴ ἀπιστήσῃς· παντάχοσί τοι τὸ ὑπόδειγμα τῆς καταγομένης πλησίον προσαπαντάτω· ὃς τὸν μὲν ἤδη παρόντα φυλάσσων, περὶ δὲ τῶν ἐλπιζομένων ἀγωνιῶν, καὶ ἄδηλον ἔχων εἰ βιώσεται ἢ οὔ, τὸ αὔριον σήμερον προμαρτύρεται· ὅπου ἦλθεν ὁ ἐχέτης, καὶ προλαβὼν ἐδείκνυε τὰ ἀχρειότητα· ὑπεσύραγε τὰς καρπὰς, καὶ τὴν πλεονεξίας ἤδη εἶχε τὸ κεῖμα· ἡ μὲν γῆ ἐδέξιοῦτο τοῖς ἐκφορίοις αὐτῆς, βαθὺ μὲν ἐν ταῖς ἀρούραις προδεικνῦσα τὸ λῆϊον, πολλὰ δὲ τὸν βότρυν ὑπὲρ κλημάτων ἐμφαίνουσα, βρύουσαν δὲ τῷ καρπῷ τὴν ἐλαίαν παρεχομένη, καὶ πᾶσαν ἐπαγγελλομένη τὴν ἐξ ἀπροσδόκων ξυφλόν· ὁ δὲ ἀδέξιος καὶ ἄκαρπος· ὅπου

ἔχων,

ἔχων, καὶ ἤδη βασταίνων τοὺς δεομένους· καί τοι πόσοι κίνδυνοι πρὸ τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν; καὶ γὰρ καὶ χάλαζα κατέπλασε, καὶ καύσων ἥρπασεν ἐκ μέσου τῶν χειρῶν· καὶ ὕδωρ παρὰ καιρὸν ἐκ νεφῶν ἐπιῤῥύσεν, ἠχρείωσε τοὺς καρπούς· ἢ προσδέχῃ ἐν τῷ Κυρίῳ τελειωθῆναι τὴν χάριν, ἀλλὰ προλαμβάνων, σεαυτὴν ἀνάξιον ποιεῖς τῆς ὑποδοχῆς τῶν δεηθέντων· καὶ σὺ μὲν ἐν τῷ κρυπτῷ λαλεῖς σεαυτῷ· τὰ δὲ ῥήματά σου ἐν Οὐρανῷ δοκιμάζεται· διὰ τοῦτό σοι ἐκεῖθεν αἱ ἀποκρίσεις ἤρχοντο. τίνα ἦν ἐστί, καὶ ἃ λέγει; ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ ἀποκείμενα, φάγε, πίε, εὐφραίνου καθ' ἡμέραν· ὦ τῆς ἀλογίας· εἰ ἦν χοιρείαν εἶχες ψυχήν, τί ἂν ἄλλο, ἢ τοῦτο αὐτῇ εὐηγγελίσω; ἕτω κτηνώδης εἶ· ἕτως ἀσωμάτου τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν, τοῖς τῆς σαρκὸς αὐτὴν βρώμασι δελεάζεις, καὶ ὅσα ὁ ἀφεδρὼν ὑποδέχεται, ταῦτα τῇ ψυχῇ παραπέμπεις· εἰ μὲν ἀρετὴν ἔχει, ἣ πλήρης ἐστὶν ἔργων ἀγαθῶν, ἢ Θεῷ προσφιλέσθαι, ἔχει πολλὰ ἀγαθὰ, ἃ εὐφραινέσθω· καλὴν τῆς ψυχῆς εὐφροσύνην· ἐπεὶ ἦν τὰ ἐπίγεια φρονεῖς, καὶ θεὸν ἔχεις τὴν κοιλίαν, καὶ ὅλως σάρκινος εἶ, δεδυλωμένος τοῖς πάθεσιν, ἄκυρε τῆς σοὶ πρεπούσης προσηγορίας· λύκε ἀνθρώπων ἔθετό σοι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος· ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ, αἱ ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; μείζων τῆς αἰωνίου κολάσεως ὁ γέλως τῆς ἀβουλίας· ὁ γὰρ μετ' ὀλίγον μέλλων αὐάρπαστος ἄγεσθαι, οἷα βουλεύεται; καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καλῶς σύ γε ποιῶν, φαίλου ἂν πρὸς αὐτόν· ἄξια γὰρ καθαιρέσεως τὰ παμπόνηρα τῆς ἀδικίας· κατάσκαπτε τὰ ἑαυτοῦ χερσὶν, ἃ κακῶς ᾠκοδόμησας· λύε τὰ σιτοδοχεῖα, ὅθεν οὐδεὶς ἀπῆλθέ ποτε παραμυθίας τυχών· ἀφάνισον πάντα οἶκον πλεονεξίας φύλακα, ἀποσκόλοψον ὀρύφους, περίελε τοίχους, δεῖξον ἡλίῳ τὸν σεσωρευμένον σῖτον· ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὸν δέσμιον πλοῦτον· θεράπευσον τὰ σκοτεινὰ τοῦ μαμωνᾶ παραγώγια. καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· ἐὰν ἦν καὶ ταύτας ἐμπλήσῃς,

τί πο-

τί ποτε ἄρα ἐχανοποίησι; ἢ πῦ πάλιν καθαιρήσεις, κὴ πάλιν οἰκοδομήσεις; κὴ τί τῦτων ἀνοητότερον; ἀπέραντα μοχθεῖν, οἰκοδομεῖν μετὰ κατεδῆς, κὴ μετὰ κατεδῆς καθαιρεῖν; ἔχεις ἀποθήκας, ἐαν θέλῃς, τὰς οἰκίας τ̃ πενήτων· θησαύρισον σεαυτῷ θησαυρὸν ἐν Οὐρανῷ· τὰ ἐκεῖ ἀποτιθέμενα, ὐ σῆτες καταβόσκονται, ὐ σκωλήκων ἐπινέμεται, ὐ λῃσαὶ ἐχανλέπτυσιν· ἀλλὰ τότε μεταδώσω τοῖς δεομένοις, ὅταν τὰς δευτέρας ἀποθήκας πληρώσω· μακρὰς σεαυτῷ τὰς χρόνυς τ̃ ζωῆς ἔπηξας· σκόπει μή σε παρολάβῃ ὁ κατὰ προθεσμίαν ἐπείγων· κὴ γὰρ ἡ ἐπαγγελία, ὐ χρησότητός ἐσιν, ἀλλὰ πονηρίας ἐπίδειξις· ἐπαγγέλλῃ γὰρ, ὐχ ἵνα δῷς μετὰ ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τὸ παρὸν ἐχαρύσῃ· ἐπεὶ νυῖ, τί τὸ κωλύον πρὸς τλὺ μετάδοσιν; ὐ πάρεσιν ὁ ἐνδεής; ὐχὶ πλήρεις αἱ ἀποθῆκαι; ὐχ ὁ μισθὸς ἕτοιμος; ὐχ ἡ ἐντολὴ παλαυγής; ὁ πεινῶν πίνεται, ὁ γυμνητεύων πήγνυται, ὁ ἀπατώμενος ἄγχεται, κὴ σὺ τλὺ ἐλεημοσυνίαν εἰς αὔριον ἀναβάλλῃ; ἄκυε Σολομῶντος· μὴ εἴπῃς, ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, κὴ αὔριον δώσω· ὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα· οἷον παραγελμάτων ὑπερορᾶς, τῇ φιλαργυρίᾳ τὰ ὦτα προαποβύσας· πόσλαν ἔδει σε χάριν ἔχειν τῷ δυργέτῃ, φαιδρὸν εἶναι, κὴ λαμπρύνεσθαι τῇ τιμῇ, ὅτι ὐκ αὐτὸς διοχλεῖς θύρας ἑτέρων, ἀλλὰ τὰς σὰς ἄλλοι καταλαμβάνυσι· νυῖ ἢ κατηφὴς εἶ, κὴ δυσκίνδυντος, ἐκκλίνων τὰς ἀπαντήσεις, μή πῦ τι κὴ μικρὸν ἀναγκαθῇς τῷ χειρῶν ἐκβαλεῖν· μίαν οἶδας φωνλύ· ἐκ ἔχω· ὐδὲ δώσω, πένης γάρ εἰμι· πένης τῷ ἔντι, κὴ ἐνδεὴς παντὸς ἀγαθῦ· πένης ἀγάπης· πένης φιλανθρωπίας· πένης πίστεως τ̃ εἰς Θεόν· πένης ἐλπίδος αἰωνίυ· συμμερισὰς ποίησον τῷ σίτων τὰς ἀδελφάς· τὸ αὔριον σκπόμενον σήμερον μετάδος τῷ δεομένῳ· πλεονεξίας εἶδος τὸ χαλεπώτατον, μηδὲ τῷ φθειρομένων τοῖς ἐνδεέσι καταμερίσαι· τίνα, φησιν, ἀδικῶ, σωέχων τὰ ἐμαυτῦ; ποῖα, εἰπέ μοι, σαυτῦ; πόθεν λαβὼν εἰς τὸν βίον εἰσηνέγκας; ὥσπερ εἴ τις ἐν θεάτρῳ θέαν καταλαβὼν, εἶτα ἐξείργοι τοὺς ἐπει-

σιόντας, ἴδιον ἑαυτῷ κρίνων τὸ κοινῶς πᾶσι κατὰ τὴν χρῆσιν προκείμενον· τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ πλούσιοι· τὰ γὰρ κοινὰ προπαταστχόντες, ἰδιοποιοῦνται διὰ τῆς προλήψεως· ἐπεὶ εἰ τὸ τοῦ παραμυθίαν τῆς ἑαυτοῦ χρείας ἕκαστος νομιζόμενος, τὸ περιττὸν ἀφίει τῷ δεομένῳ, οὐδεὶς μὲν ἂν ἦν πλούσιος, οὐδεὶς δὲ πένης· οὐχὶ γυμνὸς ἐξέπεσες τοῦ γαστρός; οὐ γυμνὸς πάλιν εἰς τὴν γῆν ὑποστρέψεις; τὰ δὲ παρόντα σοι πόθεν; εἰ μὲν ἀπὸ ταὐτομάτου λέγεις, ἄθεος εἶ, μὴ γνωρίζων τὸν κτίσαντα, μηδὲ χάριν ἔχων τῷ δεδωκότι· εἰ δὲ ὁμολογεῖς εἶναι παρὰ Θεοῦ, εἰπὲ τὸν λόγον ἡμῖν δι' οὗ ἔλαβες; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς, ὁ ἀνίσως ἡμῖν διαιρῶν τὰ τοῦ βίου; διὰ τί σὺ μὲν πλουτεῖς, ἐκεῖνος δὲ πένεται; ἢ πάντως, ἵνα σὺ χρηστότητος καὶ πιστῆς οἰκονομίας μισθὸν ὑποδέξῃ, κἀκεῖνος τοῖς μεγάλοις ἄθλοις τῆς ὑπομονῆς τιμηθῇ· σὺ δὲ πάντα τοῖς ἀπλήστοις τῆς πλεονεξίας κόλποις περιλαμβάνων, οὐδένα οἴει ἀδικεῖν, τοσούτους ἀποστερῶν; τίς ἐστιν ὁ πλεονέκτης; ὁ μὴ ἐμμένων τῇ αὐταρκείᾳ· τίς δέ ἐστιν ὁ ἀποστερητής; ὁ ἀφαιρούμενος τὰ ἑκάστου· σὺ δὲ οὐ πλεονέκτης; σὺ δὲ οὐκ ἀποστερητὴς, ἃ παρὸς οἰκονομίαν ἐδέξω, ταῦτα ἴδια σεαυτοῦ ποιούμενος; ἢ ὁ μὲν ἐνδεδυμένον ἀπογυμνῶν λωποδύτης ὀνομαζήσεται, ὁ δὲ γυμνὸν μὴ ἐνδύων δυνάμενος τοῦτο ποιεῖν, ἄλλης τινὸς ἐστι προσηγορίας ἄξιος; τοῦ πεινῶντός ἐστιν ὁ ἄρτος, ὃν σὺ κατέχεις· τοῦ γυμνητεύοντος τὸ ἱμάτιον, ὃ σὺ φυλάσσεις ἐν ἀποθήκαις· τοῦ ἀνυποδέτου τὸ ὑπόδημα, ὃ παρὰ σοὶ παπαίνεται· τοῦ χρῄζοντος τὸ ἀργύριον, ὃ κατορύξας ἔχεις· ὥστε τοσούτους ἀδικεῖς, ὅσοις παρέχειν ἐδύνασο· καλοὶ μέν, φησιν, οἱ λόγοι, ἀλλὰ καλλίων ὁ χρυσός· ὥσπερ οἱ τοῖς ἀπολάστοις περὶ σωφροσύνης διαλεγόμενοι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, διαβαλλομένης τῆς ἑταίρας, ἀπὸ τῆς ὑπομνήσεως πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἐκκαίονται· πῶς σοι ὑπ' ὄψιν τὰ πάθη τοῦ πένητος ἀγάγω, ἵνα γνῷς ἀπὸ ποταπῶν σκυβάλων σεαυτῷ θησαυρίζεις; ὡς πόσου ἄξιόν σοι φανεῖται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως τὸ ῥῆμα ἐκεῖνο· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου,

κλη-

κληρονομήσατε τ̀ ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ περιεβάλετέ με· ποταπὴ δέ σοι φέκη, καὶ ἱδρὼς, καὶ σκότος περιχυθήσεται, ἀκούοντι τῆς καταδίκης· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ· ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ ὁ ἅρπαξ ἐγκαλεῖται, ἀλλ' ὁ ἀκοινώνητος κατακρίνεται· ἐγὼ μὲν εἶπον, ἃ συμφέρειν ἐνόμιζον· σοὶ δὲ πειθομένῳ μὲν, προδήλα τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀποκείμενα ἀγαθὰ παρακούσαντι δὲ, γεγραμμένη ἐστὶν ἡ ἀπειλὴ, ἧς δύχομαί σε τ̀ πεῖραν διαφυγεῖν, βελτίονα γνώμην μεταλαβόντα, ἵνα λύσον σοι γένηται ὁ ἴδιος πλοῦτος, καὶ ἑφ' ἕτοιμα βαδίσῃς τὰ ὑράνια ἀγαθὰ, χάριτι τοῦ πάντας ἡμᾶς καλέσαντος εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τ̃ αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ὈΜΙΛΊΑ ΕἸΣ ΤῸ, ΠΡΌΣΕΧΕ Σεαυτῷ.

ΤΟῦ λόγου τὴν χρῆσιν δέδωκεν ἡμῖν ὁ κτίσας ἡμᾶς Θεὸς, ἵνα τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν ἀλλήλοις ἀποκαλύπτωμεν, καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν τ̀ φύσεως, ἕκαστος τῷ πλησίον μεταδιδῶμεν, ὥσπερ ἔκ τινων ταμείων, τῶν τ̀ καρδίας κρυπτῶν, προφέροντες τὰ βουλεύματα· εἰ μὲν γὰρ γυμνῇ τῇ ψυχῇ διεζῶμεν, εὐθὺς ἂν ἀπὸ τῶν νοημάτων ἀλλήλοις συνεγινόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ παραπετάσματι τῇ σαρκὶ καλυπτομένη ἡμῶν ἡ ψυχὴ τὰς ἐννοίας ἐργάζεται, ῥημάτων δεῖται καὶ ὀνομάτων πρὸς τὸ δημοσιεύειν τὰ ἐν τῷ βάθει κείμενα· ἐπειδὰν δέ ποτε λάβηται φωνῆς συμαν-

τικῆς ἡ ἔννοια ἡμῶν, ὥσπερ πορθμείῳ τινὶ τῷ λόγῳ ἐποχουμένη, διαπερῶσα τὸν ἀέρα, ἐκ τῶ φθεγγομένου μεταβαίνει πρὸς τὸν ἀκούοντα· κἂν μὲν εὕρῃ γαλήνιον βαθεῖαν καὶ ἡσυχίαν, ὥσπερ λιμέσιν εὐδίοις καὶ ἀχειμάστοις ταῖς ἀκοαῖς τῶν μανθανόντων ὁ λόγος ἐγκαθορμίζεται· ἐὰν δ' οἷον ζάλη τις ἢ χεῖρα ὁ παρὰ τῶν ἀκουόντων θόρυβος ἀντιπνεύσῃ, ἐν μέσῳ τῷ ἀέρι διαλυθεὶς ἀναύαγησε· ποιήσατε τοίνυν γαλήνιον τῷ λόγῳ διὰ τῆς σιωπῆς· ἴσως γὰρ αὐτὴ φανεῖη χρήσιμον ἔχων τῶν ἀγωγίμων· δυσθηρατός ἐστιν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ῥᾳδίως διωκόμενος ἐκφεύγειν τοὺς μὴ προσέχοντας, ὅπου τοῦ πνεύματος οἰκονομήσαντος συνεσταλμένον αὐτὸν εἶναι καὶ βραχύν, ὥστε πολλὰ ἐν ὀλίγοις δηλοῦν, καὶ διὰ συντομίαν εὔκολον εἶναι τῇ μνήμῃ προσκατέχεσθαι· καὶ γὰρ φύσει ἀρετὴ λόγου, μήτε ἀσαφείᾳ κρύπτειν τὰ σημαινόμενα, μήτε περιττὸν εἶναι καὶ μάταιον εἰκῇ τοῖς πράγμασι περιῤῥέοντα· οἵους ἔν δή ἐστι καὶ ὁ ἀρτίως ἡμῖν ἐκ τῶν Μωϋσέως βίβλων ἀναγνωσμένος λόγος. ὃν μέμνησθε πάντως οἵ γε φιλόπονοι, πλὴν εἰ μήπου διὰ βραχύτητα παρέδραμεν ὑμῶν τὰς ἀκοάς· ἔχει δὲ ἡ λέξις οὕτω: πρόσεχε σεαυτῷ, μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀόμνημα· εὔκολοί ἐσμεν πρὸς τὰς κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίας οἱ ἄνθρωποι· διόπερ ὁ πλάσας καταμόνας τὰς καρδίας ἡμῶν, εἰδὼς ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς ἁμαρτίας ἐν τῇ ὁρμῇ πληροῦται τῇ κατὰ πρόθεσιν, τὸ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καθαρότητα πρώτιστον ἡμῖν διετάξατο· ᾧ γὰρ μάλιστα προχείρως ἐξαμαρτάνομεν, τοῦτο πλείονος φυλακῆς καὶ ἐπιμελείας ἠξίωσεν· ὥσπερ γὰς τῶν σωμάτων τὰ ἀσθενέστερα οἱ προμηθέστεροι τῶν ἰατρῶν ταῖς προφυλακτικαῖς ὑποθήκαις πόῤῥωθεν ἀσφαλίζονται, ὅπως ὁ κοινὸς κηδεμὼν καὶ ἀληθινὸς τῶν ψυχῶν ἰατρὸς, ὃ μάλιστα ἡμῶν οἶδε πρὸς ἁμαρτίαν ὀλισθηρότερον, τοῦτο ἰσχυροτέραις προκατελάβετο φυλακαῖς· αἱ μὲν γὰρ διὰ τοῦ σώματος πράξεις καὶ χρόνου δέονται, καὶ δικαιοσίας, καὶ καμάτων, καὶ συνεργῶν, καὶ τῆς λοιπῆς χορηγίας· αἱ δὲ τῆς διανοίας

κινή-

κινήσεις ἀχρόνως ἐνεργῶνται, ἀκόπως ἐπιτελοῦνται, ἀπραγματεύτως σωίζονται, πάντα καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχουσι. καί πως τίς τῶν σοβαρῶν καὶ κατεφρυωμένων ἐπὶ σεμνότητι, πλάσμα σωφροσύνης ἔξωθεν περικείμενος, ἐν μέσοις καθεζόμενος πολλάκις τοῖς ἐπ' ἀρετῇ αὐτὸν μακαρίζουσιν, ἀπέδραμε τῇ διανοίᾳ πρὸς τὸν τῆς ἁμαρτίας τόπον ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς καρδίας κινήματι· εἶδε τῇ φαντασίᾳ τὰ ἀτοπαζόμενα, ἀνετυπώσατό τινα ὁμιλίαν ἐκ διαρρεπῆ, καὶ ὅλως ἐν τῷ κρυφίῳ τῆς καρδίας ἐργαστηρίῳ, ἐναργῶς ἐν ἑαυτῷ τῷ ἡδονῷ ζωγραφήσας, ἁμάρτυρον ἔσω τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσατο, ἄγνωστον πᾶσιν, ἕως αὖ ἔλθῃ ὁ ἀποκαλύπτων τὰ κρυπτὰ τῶν σκότους, καὶ φανερῶν τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· φύλαξαι οὖν μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀόμματον· ὁ γὰρ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ· διότι, αἱ μὲν τοῦ σώματος πράξεις ὑπὸ πολλῶν διακόπτονται, ὁ δὲ κατὰ πρόθεσιν ἁμαρτάνων, τῷ τάχει τῶν νοημάτων συναπαρτιζομένῳ ἔχει τῷ ἁμαρτίαν· ὅπου οὖν τὸ παράπτωμα, ταχέα δέδοται ἡμῖν ἡ φυλακή· διαμαρτύρεται γάρ, μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀόμματον· μᾶλλον δὲ ἐπ' αὐτῷ τῷ λόγου τῷ ἀρχῷ ἀναδράμωμεν· πρόσεχε, φησὶ, σεαυτῷ· τῶν ζώων ἕκαστον παρὰ τοῦ πάντα συνιέντος Θεοῦ, οἰκοθεν ἔχει τὰς ὁρμὰς πρὸς τὴν φυλακὴν τῆς οἰκείας συστάσεως· καὶ εὕροις ἄν, εἰ καταμάθοις ἐπιμελῶς, τῶν ἀλόγων τὰ πλεῖστα ἀδίδακτον ἔχοντα τὴν πρὸς τὸ βλάπτον διαβολήν, καὶ φυσικῇ τινι πάλιν ὀλκῇ, πρὸς τὰ ὠφελοῦντων ἀπόλαυσιν ἐπειγόμενα· διὸ καὶ ἡμῖν ὁ παιδεύων ἡμᾶς Θεὸς τὸ μέγα τοῦτο παράγγελμα δέδωκεν, ἵνα ὅπερ ἐκείνοις ἐκ φύσεως, τοῦτο ἡμῖν ἐκ τοῦ τῆς λόγου βοηθείας προσγένηται, καὶ ὅπερ κατορθοῦται τοῖς ἀλόγοις ἀνεπισάτως, τοῦτο παρ' ἡμῶν ἐπιτελῆται διὰ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν συνεχῆ τῶν λόγων ἐπισάσεως, καὶ φύλακες ὦμεν ἀκριβεῖς τῶν παρὰ Θεοῦ δεδομένων ἡμῖν ἀφορμῶν, φεύγοντες μὲν τὴν ἁμαρτίαν, ὥσπερ τὰ ἄλογα φεύγει

τῷ βρωμάτων τὰ δηλητήρια, διώκοντες ὑ τινὶ δικαιοσυνίῳ, ὥσπερ κἀκεῖνα διώκει τ πόας τὸ ζόφιμον· πρόσεχε ὖν σεαυτῷ, ἵνα δυνατὸς ᾖς διακρίνειν τὸ βλάπτον ἀπὸ τ̃ σώζοντος· ἐπειδὴ ὑ διπλῶν τὸ προσέχειν, τὸ μὲν σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἐντείνειν τοῖς ὁρατοῖς, τὸ ὑ τῇ νοερᾷ τῇ ψυχῆς δυνάμει ἐπιβάλλειν τῇ θεωρίᾳ τῷ ἀσωμάτων, ἐαν μὲν ἐπὶ τ τῷ ὀφθαλμῶν ἐνεργείας κεῖσθαι εἴπωμεν τὸ παράγγελμα, δῆθεν αὐτ̃ τὸ ἀδυνατον ἀπελέγξομεν· πῶς γὰρ αὖτις ὅλον ἑαυτὸν τῷ ὀφθαλμῷ καταλάβοι; ὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν ὁ ὀφθαλμὸς κέχρηται τῷ ὁρᾶν, ὐ κορυφῆς ἐφικνεῖται, ὐ τὰ νῶτα οἶδεν, ὐ πρόσωπα, ὐ τ̃ ἐν τῷ βάθει τῶν σπλάγχνων διάθεσιν· ἀσεβὲς οὖν τὸ λέγειν ἀδυνατα εἶναι τὰ τ̃ πνεύματος παραγγέλματα· λείπεται οὖν ἐπὶ τ κατὰ νοῦν ἐνεργείας τ̃ προσάγματος ἐξακούειν· πρόσεχε οὖν σεαυτῷ· τ̃ τ' ἔστι, πανταχόθεν σεαυτὸν περισκόπει· ἀκοίμητον ἔχε πρὸς τινὶ σεαυτ̃ φυλακίῳ τὸ τ ψυχῆς ὄμμα, ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις· κεκρυμμένοι βρόχοι παρὰ τ̃ ἐχθρ̃ πολλαχόθεν καταπεπήγασι· πάντα οὖν περισκόπει, ἵνα σώζῃ, ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, ὑ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος· ἡ μὲν γὰρ δορκὰς ἀπάλωτός ἐστι τοῖς βρόχοις δι' ὀξύτητα τ̃ ὁράσεως· ὅθεν ὑ ἐπώνυμός ἐστι τ οἰκείας ὀξυδερκίας· τὸ ὑ ὄρνεον κόφῳ τῷ πτερῷ ὑψηλότερον τ ἐπιβυλ̃ τῶν ἀγρευόντων, ὅταν προσέχῃ, γίνεται· ὅρα ὖν μὴ χείρων φανῇς τῶν ἀλόγων πρὸς τινὶ σεαυτ̃ φυλακίῳ, μήποτε ταῖς παγίσιν ἁλ̃ς, θήραμα γένῃ τ̃ διαβόλου, ἐζωγρημένος ὑπ' αὐτ̃ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα· πρόσεχε ὖν σεαυτῷ· τ̃τ' ἔστι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς περὶ σέ· ἀλλὰ σεαυτῷ μόνῳ πρόσεχε· ἄλλο γάρ ἐσμεν ἡμεῖς αὐτοί, ὑ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, ὑ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς μὲν ὖν ἐσμεν ἡ ψυχὴ ὑ ὁ νο̃ς, καθὸ κατ' εἰκόνα τ̃ κτίσαντος γεγενήμεθα· ἡμέτερον ὑ τὸ σῶμα, ὑ αἱ δι' αὐτ̃ αἰσθήσεις· περὶ ἡμᾶς ὑ χρήματα, τέχναι, ὑ ἡ λοιπὴ τ̃ βίου κατασκευή· τί ὖν φησιν ὁ λόγος; μὴ τῇ σαρκὶ πρόσεχε· μηδὲ τὸ ταύτης ἀγαθὸν ἐκ παντὸς

τρόπου

ξόπυ δίωκε, ὑγείαν, καὶ κάλλος, καὶ ἡδονῶν ἀπολαύσεις, καὶ μακροβίωσιν· μηδὲ χήματα, καὶ δόξαν, καὶ δυναστείαν θαύμαζε· μηδὲ ὅσα σοι τὸ προσκαίρυ ζωῆς τλιὼ ὑπηρεσίαν πλυτοῖ, ταῦτα μεγάλα νομίσας, τῇ περὶ ταῦτα σπυδῇ τὸ προκυμμένης σεαυτῦ ζωῆς καταμέλει, ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῷ, τῦ τ' ἔσι, τῇ ψυχῇ συ· ταύτλιω κατακόσμει, καὶ ταύτης ἐπιμελῦ, ὥς τε παύτα μὲν τὸν ἐκ τὸ πονηρίας ἐπιγινόμενον αὐτῇ ῥύπον ἀποκαθαίρεσθαι διὰ τὸ προσοχῆς, παῦ δὲ τὸ ἀπὸ κακίας αἶσχος ἀποκαθαίρεσθαι, παυτὶ δὲ τῷ ἐξ ἀρετῆς κάλλει κατακόσμειν αὐτλιὼ καὶ φαιδρύνειν· ἐξέτασον σεαυτὸν τίς εἶ· γνῶθι σαύτῦ τλιὼ φύσιν· ὅτι θνητὸν μέν συ τὸ σῶμα, ἀθανάτος δὲ ἡ ψυχή· καὶ ὅτι διπλῦ τις ἐσὶν ἡμῶν ἡ ζωή· ἡ μὲν οἰκεία τῇ σαρκὶ, ταχὺ παρερχομένη· ἡ δὲ συγγενὴς τῇ ψυχῇ, μὴ δεχομένη περιγραφλύ· πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, μήτε τοῖς θνητοῖς ὡς ἀϊδίοις ἐναπομένυς· μήτε τῶν ἀϊδίων ὡς παρερχομένων καταφρονήσης· ὑπέρογα σαρκὸς, παρέρχεται γάρ· ἐπιμελῦ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτυ· ἐπίσηθι μετὰ πάσης ἀκριβείας σεαυτῷ, ἵνα εἰδῇς διανέμειν ἑκατέρῳ τὸ πρόσφορον· σαρκὶ μὲν διαξοφὰς καὶ σκιπάσματα, ψυχῇ δὲ δόγματα δ' σεβείας, ἀγωγλιὼ ἀσείαν, ἀρετῆς ἄσκησιν, παθῶν ἐπανόρθωσιν· μήτε ὑπερπαίνειν τὸ σῶμα, μήτε περὶ τὸν ὅλον τῶν σαρκῶν ἐπισδαχέναι· ἐπειδὴ γὰρ ἐπιθυμεῖ ἡ σὰρξ κατὰ τῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τ σαρκός, ταῦτα δὲ ἀλλήλοις αὐτίκειται, ὅρα μή ποτε προθέμενος τῇ σαρκὶ, πολλῷ παράσχης τλιὼ δυναστείαν τῷ χείρονι· ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς ῥοπαῖς τῷ ζυγῶν, ἐὰν μίαν καταβαρύνῃς πλάσιγγα, κυφοτέραν παύτως τλιὼ αὐτικειμένλιω ποιήσεις, ὅπω καὶ ἐπὶ σώματος καὶ ψυχῆς, ὁ τῦ ἑτέρυ πλεονασμὸς ἀναγκαίαν ποιεῖ τλιὼ ἐλάττωσιν τῦ ἑτέρυ· σώματος μὲν γὰρ δ' παθουῦτος καὶ πολυσαρκίᾳ βαρυνομένυ, ἀνάγκη ἀδρανῆ καὶ ἄπονον εἶναι πρὸς τὰς οἰκείας ἐνεργείας τὸν νοῦν· ψυχῆς δὲ ἔκτασις καὶ διὰ τῆς τῷ ἀγαθῶν μελέτης πρὸς τὸ οἰκεῖον μέγεθος ὑψυμένης, πόμενόν ἐσι.

τλὼ τῦ σώματος ἕξιν καταμαραίνεθαι. τὸ αὐτὸ ἢ τῦτο παράγγελμα, καὶ ἀθενῦσι χρήσιμον, καὶ ἐῤῥωμενέοις ἁρμοδιώτατον· ἐν μεν γε ταῖς ἀθενείαις, οἱ ἰατροὶ τοῖς κάμνεσι παρεγγυῶσι προσέχειν αὐτὲς ἑαυτοῖς, καὶ μηδενὸς τῶν εἰς θεραπείαν ἡκόντων καταμελεῖν· ὁμοίως ἢ καὶ ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὁ λόγος, τλὼ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κεκακωμενέλω ψυχλὼ, διὰ τὸ μικρὸ πότε βοηθήματος ἐξιᾶται· πρόσεχε ἓν σεαυτῷ, ἵνα κατὰ ἀναλογίαν τῦ πλημμελήματος καὶ τλὼ ἐκ τῆς θεραπείας βοήθειαν καταδέξῃ· μέγα καὶ χαλεπὸν τὸ ἁμάρτημα; πολλῆς σοι χρεία τῆς ἐξομολογήσεως, δακρύων πικρῶν, σωτόνε τῆς ἀγρυπνίας, ἀδιαλείπτε πηδείας· χῦφον καὶ φορητὸν τὸ παράπτωμα; ἐξισαζέθω καὶ ἡ μετάνοια· μόνον πρόσεχε σεαυτῷ, ἵνα γνωρίζῃς ψυχῆς ἀῤῥωσίαν καὶ νόσον· πολλοὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀφροσυξίας μεγάλα ἁμαρτήματα νοσῦντες, ὐδὲ αὐτὸ τῦτο ἴσασιν, ὅτι νοσῦσι. μέγα ἢ τὸ ὠφέλος τῦ παραγγέλματος καὶ τοῖς ἐῤῥωμενέοις περὶ τὰς πράξεις· ὥστε αὐτὸ τῦτο καὶ νοσῦντας ἰᾶται, καὶ ὑγιαίνοντας τελειοῖ· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν μαθητευομένων τῷ λόγῳ μιᾶς τινος πράξεώς ἐστιν ὑπηρέτης, τῶν κατὰ τὸ ἐυαγγέλιον διατεταγμενέων ἡμῖν· ἐν γὰρ τῇ μεγάλῃ οἰκίᾳ τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, ὐ μόνον σκεύη ἐστὶ παντοδαπὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, ἀλλὰ καὶ τέχναι παντοῖαι· ἔχει γὰρ ὁ οἶκος τῦ Θεῦ, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεῦ ζῶντος, θηρευτὰς, ὁδοιπόρυς, ἀρχιτέκτονας, οἰκοδόμους, γεωργὲς, ποιμένας, ἀθλητὰς, στρατιώτας· πᾶσι τότοις ἐφαρμόσει τὸ βραχὺ τῦτο ῥῆμα, ἑκάστῳ καὶ ἀκείβειαν τῦ ἔργυ καὶ σπεδὴν τῆς προαιρέσεως ἐμποιοῦν· θηρευτὴς εἶ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ Κυρίυ τῦ εἰπόντος, ἰδὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πολλὲς θηρευτὰς, καὶ θηρεύσυσιν αὐτὲς ἐπάνω παντὸς ὄρυς; πρόσεχε ἓν ἐπιμελῶς μήπτε σε διαφύγῃ τὸ θήραμα, ἵνα συλλαβόμενος τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τὲς ὑπὸ τῆς κακίας ἀγριωθέντας προσαγάγῃς τῷ σώζοντι· ὁδοιπόρος εἶ, ὅμοιος τῷ δυχομένῳ, τὰ διαβήματά μυ κατεύθυνον; πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ παραξαπῇς τῆς ὁδῦ, μὴ ἐκκλίνῃς

δεξιᾶ,

δεξιᾷ, ἢ ἀριστερᾷ, ὁδῷ βασιλικῇ πορεύου. ὁ ἀρχιτέκτων ἀσφαλῶς τὸν θεμέλιον καταβαλλέσθω τῆς πίστεως, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ὁ οἰκοδόμος βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ, μὴ ξύλα, μὴ χόρτον, μὴ καλάμιον, ἀλλὰ χρυσίον, ἀργύριον, λίθους τιμίους· ὁ ποιμαίνω, πρόσεχε, μήτι παρέλθῃ τῆς ἐπιβαλλόντων τῇ ποιμαντικῇ· ταῦτα δέ εἰσι ποῖα; τὸ πεπλανημένον ἐπίστρεφε, τὸ συντετριμμένον ἐπίδησον, τὸ νοσοῦν ἴασαι. ὁ γεωργὸς πρόσκαπτε τὸν ἄκαρπον συκῆν, καὶ ἐπίβαλλε τὰ πρὸς βοήθειαν τῆς καρποφορίας· ὁ στρατιώτης, συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ, στρατεύου τὸν καλὸν στρατείαν κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, κατὰ τῶν παθῶν τῆς σαρκός, ἀνάλαβε πᾶσαν τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, μὴ ἐμπλέκου ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃς· ὁ ἀθλητής, πρόσεχε σεαυτῷ, μή τινα παραβῇς τῶν ἀθλητικῶν νόμων· οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ· μιμοῦ τὸν Παῦλον, καὶ ἔχοντα, καὶ παλαίοντα, καὶ πυκτεύοντα· καὶ αὐτὸς ὡς ἀγαθὸς πύκτης, ἀμετεώρισον ἔχε τὸ τῆς ψυχῆς βλέμμα· σκέπε τὰ καίρια τῇ προβολῇ τῶν χειρῶν· ἀτενὲς τὸ ὄμμα πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἔχων· ἐν τοῖς δρόμοις τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνου· ἵνα ἔχε, ἵνα καταλάβῃς· ἐν τῇ πάλῃ τοῖς ἀοράτοις ἀνταγωνίζου· τοιοῦτόν σε εἶναι διὰ βίου ὁ λόγος βούλεται, μὴ ἀναπεπτωκότα, μηδὲ καθεύδοντα, ἀλλὰ νηφόντως καὶ ἐγρηγορότως ἑαυτοῦ προέχοντα· ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα διηγούμενον τά τε ἐπιτηδεύματα τῶν σωτηριωδῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ προστάγματος, ὅπως εὐαρμόστως ἔχει πρὸς ἅπαντας· πρόσεχε σεαυτῷ· νηφάλιος ἴσο· βιωτικός· τῶν παρόντων φύλαξ· προνοητικὸς τοῦ μέλλοντος· μὴ τὸ μὲν ἤδη παρὸν διὰ ῥᾳθυμίας προΐεσο· τῷ δὲ μήτε ὄντων, μήτε ἐσομένων τυχόν, ὡς ἐν χερσὶν ὄντων, τὸν ἀπόλαυσιν ὑποτίθεσο· ἢ ἀρά γε φύσει ὑπάρχει τὸ ἀῤῥώστημα τοῦτο τοῖς νέοις, καιρόν τινα γνώμης ἔχειν ἤδη νομίζειν τὰ ἐλπιζόμενα; ὅταν γάρ ποτε ἠρεμίας λάβωνται, ἢ ἡσυχίας νυκτερινῆς, ἀναπλάττουσιν

ἑαυ-

ἑαυτοῖς φαντασίας ἀϋπορίστους, τῇ δυκολίᾳ τῆς διανοίας ἐπὶ πάντα φερόμενοι, ὑποτιθέμενοι περιφανείας βίου, γάμους λαμπρούς, δίαιταν, γῆρας βαθύ, τὰς παρὰ πάντων τιμάς· εἶτα μηδαμοῦ σῆναι τῶν ἐλπίδων δυνάμενοι, πρὸς τὰ μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερφυσῶνται· οἴκους κτῶνται καλοὺς καὶ μεγάλους· πληρώσαντες τούτους παντοδαπῶν κειμηλίων, γλίῳ περιβάλλονται, ὅσον οὐ αὐτοῖς ἡ ματαιότης τῶν λογισμῶν τῆς ὅλης κτίσεως ἀποτέμηται· πάλιν τὰς ἐντεῦθεν διόδους ταῖς τῆς ματαιότητος ἀποθήκαις ἐναποκλείουσι· φροντίσι τε τοῖς βοσκήμασι, οἰκετῶν πλῆθος ἀριθμὸν ὑπερβαῖνον, ἀρχὰς πολιτικὰς, ἡγεμονίας ἐθνῶν, στρατηγίας, πολέμους, ζόπαια, βασιλείαν αὐτήν· πάντα ταῦτα τοῖς διακαίνοις τῆς διανοίας ἀναπλασμοῖς ἐπελθόντες, ὑπὸ τῆς ἄγαν αὐοίας ἀπολαύειν δοκοῦσι τῶν ἐλπιζομένων, ὡς ἤδη παρόντων καὶ ἐν ποσὶ κειμένων αὐτοῖς· ἴδιον ἀῤῥώστημα τοῦτο ἀργῆς καὶ ῥαθύμου ψυχῆς, εὐπνια βλέπειν ἐγρηγορότος τοῦ σώματος· ταύτῃ τοίνυν τῇ χαυνότητα τῆς διανοίας, καὶ τῇ φλεγμονῇ τῶν λογισμῶν καταπιέζων ὁ λόγος, καὶ οἷον χαλινῷ τινι ἀνακρούων τῆς διανοίας τὸ ἄσατον, παραγγέλλει τὸ μέγα τοῦτο καὶ σοφὸν παράγγελμα, σεαυτῷ, φησὶ, πρόσεχε, μὴ ὑποτιθέμενος τὰ ἀύπαρκτα, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ συμφέρον διατιθέμενος. οἶμαι δὲ κἀκεῖνο τὸ πάθος ἐξαιρούμενα τῆς σιωπηθείας, ταύτῃ χρήσασθαι τῇ παραινέσει τὸν νομοθέτην· ἐπειδὴ ῥᾷον ἑκάστῳ ἡμῶν πολυπραγμονεῖν τὰ ἀλλότρια, ἢ τὰ οἰκεῖα ἑαυτοῦ διασκέπτεσθαι, ἵνα μὴ τοῦτο πάσχωμεν, παῦσαι, φησὶ, τὰ τοῦ δεῖνος κακὰ περιεργαζόμενος· μὴ δίδου χολῇ τοῖς λογισμοῖς τὸ ἀλλότριον ἐξεπάζειν ἀῤῥώστημα· ἀλλὰ σαυτῷ πρόσεχε· τοῦτ' ἔστιν, ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἕρμαιαν στρέφε σου τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς· πολλοὶ γὰρ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, τὸ μὲν κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ κατανοοῦσι, τὴν δὲ ἐν τῷ οἰκείῳ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐκ ἐμβλέπουσι· μὴ παύσῃ τοίνυν

δι-

διερευνώμενος σεαυτὸν, εἴσοι κατ' ἐντολὴν ὁ βίος προείσιν· ἀλλὰ μὴ τὰ ἔξω περισκόπει, εἴπου τινὲς μῶμον ἐξευρεῖν δυνηθῆς, κατὰ τὸ Φαρισαῖον τὸν βαρὺν ἐκεῖνον καὶ ἀλαζόνα, ὃς εἰσήκει ἑαυτὸν δικαιῶν, καὶ τὸν τελώνην κατατελίζων, ἀλλὰ σεαυτὸν ἀνακείνων μὴ διαλίπῃς· μήτι κατὰ τὰς ἐνθυμήσεις ἥμαρτες, μήτι ἡ γλῶττα παρώλισθε τῆς διανοίας προεκδραμοῦσα; μὴ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν πέπρακταί τι τῶν ἀβουλήτων· κἂν εὕρῃς ἐν τῷ βίῳ σεαυτῷ πολλὰ τὰ ἁμαρτήματα, δύρησεις ὃ πάντως ἄνθρωπος ὤν, λέγε τὰ τοῦ τελώνου· ὁ Θεὸς, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· πρόσεχε οὖν σεαυτῷ· τοῦτό σοι τὸ ῥῆμα, καὶ λαμπρῶς δύημερουῦ τί ποτε, καὶ πάντας τοῦ βίου καταῤῥοῦν φερομένου, χρησίμως παρασήσεται, ὥσπερ τις ἀγαθὸς σύμβουλος ὑπόμνησιν φέρων τῶν ἀνθρωπίνων· καὶ μέν τοι καὶ ὑπὸ περισάσεων πιεζομένῳ, ἐν καιρῷ ἂν γένοιτο τῇ καρδίᾳ καταπαδόμενον, ὡς μήτε τύφῳ τι πρὸς ἀλαζονείαν ὑπέρογκον ἐπαρθῆναι, μήτε ἀπογνώσει πρὸς ἀγωνίαν δυθυμίαν καταπεσεῖν· πλούτῳ κομᾷς; καὶ ἐπὶ προγόνοις μέγα φρονεῖς; καὶ ἐπαγάλλῃ παῤῥησίᾳ καὶ κάλλει σώματος, καὶ τὰ παρὰ πάντων τιμαῖς; πρόσεχε σεαυτῷ, ὅτι θνητὸς εἶ, ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· περίβλεψαι τὰς πρὸ σοῦ ἐν ταῖς ἐμοίαις περιφανείαις ἐξεπαθούτας· ποῦ οἱ τὰς πολιτικὰς δυναστείας περιβεβλημένοι; ποῦ οἱ δυσμαχώτατοι ῥήτορες; ποῦ οἱ τὰς παμηγύρεις διατιθέντες; οἱ λαμπροὶ ἱπποτρόφοι; οἱ στρατηγοί, οἱ σατράπαι, οἱ τύραννοι; ὡς πάντα κόνις, ὡς πάντα μῦθος; ὡς ἐν ὀλίγοις ὀστέοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῶν; ἔγκυψον ἐν τοῖς τάφοις, εἰ δυνήσῃ διακεῖναι τίς ὁ οἰκέτης, καὶ τίς ὁ δεσπότης· τίς ὁ πτωχὸς, καὶ τίς ὁ πλούσιος· διάκεινον, εἴ τίς σοι δυνάμις, ἢ δέσμιον, ἀπὸ τοῦ βασιλέως· τὸν ἰσχυρὸν, ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς· ἢ δ' ὅρεπε, ἀπὸ τοῦ δυσειδοῦς· μεμνημένος οὖν τῆς φύσεως, ὡς ἐπαρθήσῃ ποτέ· μεμνήσῃ δὲ σεαυτοῦ, ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ· πάλιν δυσγενής τις εἶ καὶ ἄδοξος; πτωχὸς ἐκ πτωχῶν; ἀνέστιος, ἄπολις, ἀθενὴς, τῆς ἐφ' ἡμέραν σπάνεως; ξένων

μων

μων τὰς ἐν δυνασείᾳ; πάντας ὑποπτήσσων διὰ ταπεινότητα βίου; πτωχὸς γάρ, φησιν, ἐγὼ ὑφίσταμαι ἀπειλῶ· μὴ τοίνυν ἀπογνῷς σεαυτὸν, μηδ' ὅτι ἐδενὶ ζηλωτὸν ἐν τῷ παρόντι σοι φορέσεσι, πᾶσαν ἀγαθὴν ἀπορρίψῃς ἐλπίδα· ἀλλ' ἀνάγαγε σεαυτὸν τῇ ψυχῇ φορέσεις τὰ ἤδη ὑπάρχοντά σοι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθὰ, καὶ φορέσεις τὰ δι' ἐπαγγελίας ὕστερον ἀποκείμενα· φορέσεις μὲν οὖν, ἄνθρωπος εἶ, μόνον χρὴ ζώων θεόπλαστον· ἆρ' οὐκ ἐξαρκεῖ τοῦτο, σωφρόνως λογιζομένῳ, πρὸς δ' ὑμνίαν τῇ ἀνωτάτῳ, τὸ, ὑπ' αὐτῷ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα συνυφασμένου ἐμπλασθῆναι; ἔπειθ' ὅτι καθ' εἰκόνα γενόμενος τοῦ κτίσαντός σε, δυνάσαι πρὸς τῶν Ἀγγέλων ὁμοτιμίαν δι' ἀγαθῆς πολιτείας ἀναβραμεῖν· ψυχῇ ἔλαβες νοεράν, δι' ἧς Θεὸν περινοεῖς· τῷ ὄντων τῇ φύσιν λογισμῷ καθορᾷς· σοφίας δρέπῃ καρπὸν ἥδιστον· πάντα μέν σοι τὰ χερσαῖα ζῶα, ἥμερά τε καὶ ἄγρια, πάντα δὲ τὰ ἐν ὕδασι διαπώμενα, καὶ ὅσα τὸν ἀέρα ἐμπέτεται τοῦτον, δοῦλά ἐστι καὶ ὑποχείρια· ἀ σὺ μέν τοι τέχνας εὑρὼν, καὶ πόλεις συνοικίσω; καὶ ὅσα ἀναγκαῖα, καὶ ὅσα πρὸς τρυφὴν ἐπενόησας; ἀ βάσιμά σοι τὰ πελάγη διὰ τὸν λόγον; ἀ γῆ καὶ θάλαττα ὑπηρετεῖ τῷ βίῳ τῷ σῷ; ἆρ' ἀὴρ καὶ Οὐρανὸς καὶ ἀστέρων χορεῖαι, σοὶ τῆς ἑαυτῶν ἐπιδείκνυσι τάξιν; τί οὖν μικροψυχεῖς, ὅτι ἵππος σοι οὐκ ἔστιν ἀργυροχάλινος; ἀλλ' ἥλιον ἔχεις ὀξυτάτῳ δρόμῳ διὰ πάσης ἡμέρας δαδουχοῦντά σοι τὴν λαμπάδα· οὐκ ἔχεις ἀργύρου καὶ χρυσοῦ λαμπηδόνας; ἀλλὰ σελήνῃ ἔχεις μυρίῳ σε τῷ παρ' αὐτῆς φωτὶ περιλάμψασαν· οὐκ ἐπιβέβηκας ἁρμάτων χρυσοχαλίνων; ἀλλὰ πόδας ἔχεις οἰκεῖον ὄχημα καὶ συμφυεῖς σεαυτῷ· τί οὖν μακαρίζεις τοὺς τὸ ἁδρὸν βαλάντιον κεκτημένους, καὶ ἀλλοτρίων ποδῶν εἰς τὴν μετάβασιν δεομένους; ἀ καθεύδεις ἐπὶ κλίνης ἐλεφαντίνης; ἀλλ' ἔχεις τὴν γῆν πολλῶν ἐλεφαντίνων τιμιωτέραν, καὶ γλυκεῖαν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀνάπαυσιν, ταχὺ τὸν ὕπνον καὶ μεμιμνης ἀπηλλαγμένον· ἀ κατάκεισαι ὑπὸ χρυσοῦν ὄροφον; ἀλλ' Οὐρανὸν ἔχεις τοῖς ἀρρήτοις τῶν ἀστέρων κάλλεσι

περι-

περιλάβοντά σε· ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἀνθρώπινα, τὰ δ' ἔτι μείζω· διὰ σὲ Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, Πνεύματος Ἁγίου ἔλλαμψις, θανάτου κατάλυσις, ἀναστάσεως ἐλπίς, θεῖα προστάγματα τελειοῦντά σου τὴν ζωήν, πορεία πρὸς Θεὸν διὰ τῶν ἐντολῶν, βασιλεία τῶν Οὐρανῶν εὐπρεπής, στέφανοι δικαιοσύνης ἕτοιμοι, τὰς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς πόνους μὴ ἀποδράντι· ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ, ταῦτα καὶ ἔτι πλείω εὑρήσεις περὶ σεαυτόν· καὶ ἀπολαύσεις μὲν τῶν παρόντων, οὐ μικροψυχήσεις δὲ πρὸς τὸ σύνδεον· παντοχοῦ σοι παρεστάμενον τὸ παράγγελμα, μεγάλην παρέξεται τὴν βοήθειαν· οἷον, ὀργήσου κατεπράπτειν τῶν λογισμῶν, καὶ ἐκφέρῃ ὑπὸ θυμοῦ πρός τε ῥήματα ἀπρεπῆ καὶ πράξεις χαλεπὰς & θηριώδεις; ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ, καταστελεῖς μὲν τὸν θυμὸν ὥσπερ τινα πῶλον ἀπειθῆ καὶ δυσήνιον τῇ πληγῇ τοῦ λόγου οἱονεὶ μάστιγι καθαπτόμενος· κρατήσεις δὲ καὶ γλώσσης· τὰς δὲ χεῖρας οὐκ ἐπαφήσεις τῷ παροξυνάντι· πάλιν ἐπιθυμίαι πονηραὶ ἐξοισθῶσαί σου τὴν ψυχήν, εἰς ὁρμὰς ἀκρατεῖς καὶ ἀκολάστους ἐμβάλλουσιν; ἐὰν οὖν προσέχῃς σεαυτῷ, καὶ μνησθῇς, ὅτι τάχα μέν σοι τὸ παρὸν ἡδὺ εἰς πικρὸν καταντήσει πέρας, καὶ ὀνῶν ἐκ τῆς ἡδονῆς ἐγγινόμενος τῷ σώματι ἡμῶν γαργαλισμὸς, ἔτος γεννήσει τὸν ἰοβόλον σκώληκα ἀθάνατον κολάζοντα ἡμᾶς ἐν τῇ γεέννῃ, καὶ ἡ πύρωσις τῆς σαρκὸς μήτηρ γενήσεται τοῦ αἰωνίου πυρὸς, διὰ τοῦτο οἰχήσονται φυγαδευθεῖσαι αἱ ἡδοναὶ, καὶ θαυμασή τις σύνδον γαλήνη περὶ τὴν ψυχὴν & ἡσυχία γενήσεται, οἷον θεραπαινίδων ἀκολάστων θορύβου καταστιγασθέντος δεσποίνης τινὸς σώφρονος παρουσίᾳ· πρόσεχε τοίνυν σεαυτῷ, καὶ γνῶθι, ὅτι τὸ μὲν, λογικόν ἐστι καὶ νοερὸν τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ, παθητικόν τε καὶ ἄλογον· καὶ τῷ μὲν, φύσει τὸ κρατεῖν ὑπάρχει· τῷ δὲ, τὸ ὑπακούειν τῷ λόγῳ καὶ πειθεσθαι· μή ποτε οὖν ἐάσῃς ἐξανδραποδισθέντα τὸν νοῦν δοῦλον γενέσθαι τῶν παθῶν· μὴ δ' αὖ πάλιν ἐπιζέψῃς τοῖς πάθεσι κατεξανα-

ξανασιῶαι τῷ λόγου, καὶ εἰς ἑαυτὰ τὸ κράτος τῆς ψυχῆς περιστῆσαι· ὅλως δέ σοι ἡ ἀκριβὴς σεαυτῷ κατανόησις αὐτάρκη παρέξει χειραγωγίαν καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ· ἐὰν γὰρ προσέχῃς σεαυτῷ, οὐδεὶ δόξῃ ἐκ τῆς τῶν ὅλων κατασκευῆς τὸν δημιουργὸν ἐξιχνεύειν, ἀλλ' ἐν σεαυτῷ οἱονεὶ μικρῷ τινι κόσμῳ, τὴν μεγάλην κατόψει τοῦ κτίσαντός σε σοφίαν· ἀσώματον νόει Θεὸν ἐκ τῆς ὑπαρχούσης σοι ψυχῆς ἀσωμάτου, μὴ περιγραφόμενον ἐν τόπῳ· ἐπειδὴ οὐδὲ ὁ σὸς νοῦς προηγουμένως ἔχει τὴν ἐν τόπῳ ἔκτασιν, ἀλλὰ διὰ τῆς πρὸς τὸ σῶμα συναφείας, ἐν τόπῳ γίνεται· ἀόρατον εἶναι τὸν Θεὸν πίστευε, τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν ἐννοήσας· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἄληπτός ἐστιν· οὔτε γὰρ κέχρωσται, οὔτε ἐσχημάτισαι, οὔτε τινὶ σωματικῷ χαρακτῆρι περιείληπται, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζεται μόνον· ὥστε μήτε ἐπὶ Θεοῦ ζητήσῃς τὴν δι' ὀφθαλμῶν κατανόησιν, ἀλλὰ τῇ ἐλαφρᾷ ἐπιβέψας τὴν πίστιν, νοητὴν ἔχε τὴν περὶ αὐτοῦ κατάληψιν· θαύμαζε τὸν τεχνίτην, πῶς τῆς ψυχῆς σου τὴν δύναμιν πρὸς τὸ σῶμα συνέδησεν, ὡς μέχρι τῶν περάτων αὐτοῦ διϊκνουμένην τὰ πλεῖστον διεσῶτα μέλη πρὸς μίαν σύμπνοιαν καὶ κοινωνίαν ἄγειν· σκόπει τίς ἡ ἀπὸ ψυχῆς ἐνδιδομένη τῇ σαρκὶ δυνάμις· τίς ἡ ἀπὸ σαρκὸς πρὸς ψυχὴν ἐπανιοῦσα συμπάθεια· πῶς δέχεται μὲν τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα· δέχεται δὲ ἀλγηδόνας ἀπὸ τοῦ σώματος ἡ ψυχή· ποίας ἀποθήκας τῶν μαθημάτων ἔχει· διὰ τί οὐκ ἐπισκοτεῖ τῇ γνώσει τῶν προλαβόντων ἡ τῶν ἐπιγινομένων προσθήκη, ἀλλ' ἀσύγχυτοι καὶ διηρημέναι αἱ μνῆμαι, οἷον χαλκῇ τινι σφραγῖδι τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς ἐγκεχαραγμέναι διαφυλάττονται· πῶς μὲν πρὸς τὰ τῆς σαρκὸς ὑπολισθαίνουσα πάθη τὸ οἰκεῖον ἀπόλλυσι κάλλος· πῶς δὲ πάλιν τὸ ἀπὸ κακίας αἶσχος ἀποκαθαιρομένη διὰ ἀρετῆς, πρὸς τὴν ὁμοίωσιν ἀναβλέπει τοῦ κτίσαντος· πρόσεχε εἰ δοκεῖ σοι, μετὰ τὴν τῆς ψυ-

χῆς

χῆς θεωρίαν ϗ τῇ τ̃ σώματος κατασκευῇ, ϗ θαύμασον ὅπως πρέπον αὐτὸ καταγώγιον τῇ λογικῇ ψυχῇ ὁ ἀριστοτέχνης ἐδημιούργησεν· ὀρθιόν σε ἔπλασε μόνον τῶν ζώων τὸν ἄνθρωπον, ἵν' ἐξ αὐτ̃ τ̃ σχήματος εἰδῇς, ὅτι ἐκ τῆς ἄνωθεν συγγενείας ἐστὶν ἡ ζωή σου· τὰ μὲν γὰρ τετράποδα πάντα πρὸς τὴν γῆν βλέπει, ϗ πρὸς τὰ γαστέρα νεύδικεν· ἀνθρώπῳ δὲ ἑτοίμη πρὸς Οὐρανὸν ἡ ἀνάβλεψις, ὥστε μὴ σχολάζειν γαστρὶ, μηδὲ τοῖς ὑπὸ γαστέρα πάθεσιν, ἀλλ' ὅλῃ ἔχειν τὴν ὁρμὴν πρὸς τὴν ἄνω πορείαν· ἔπειτα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων θεὶς, ἐν αὐτῇ τὰς πλείστας ἀξίας τῶν αἰσθήσεων καθιδρύσατο· ἐκεῖ ὄψις, ϗ ἀκοὴ, ϗ γεῦσις, ϗ ὄσφρησις, πᾶσαι ἐγγὺς ἀλλήλων κατῳκισμέναι· ϗ οὕτω περὶ βραχὺ χωρίον σχοινοχωρούμεναι, οὐδεν ἑκάστη παρεμποδίζει τῇ ἐνεργείᾳ τῆς γείτονος· ὀφθαλμοὶ μέν γε τὴν ὑψηλοτάτην σκοπιὰν κατειλήφασιν, ὥστε μηδὲν αὐτοῖς τῶν τ̃ σώματος μορίων ἐπιπροσθεῖν, ἀλλὰ μικρᾷ τινι προβολῇ τῶν ὀφρύων ὑποκαθήμενοι, ἐκ τῆς ἄνωθεν ἐξοχῆς πρὸς τὸ διῆθες ἀποτείνονται· πάλιν ἡ ἀκοὴ, οὐκ ἐπ' εὐθείας λῶπται, ἀλλ' ἑλικοειδεῖ πῃ πόρῳ τῶν ἐν τῷ ἀέρι φόφων ἀντιλαμβάνεται· σοφίας ϗ τοῦτο τῆς ἀνωτάτω, ὥστε τὴν μὲν φωνὴν ἀκωλύτως διϊέναι, ἢ μᾶλλον ἐνηχεῖν, περικλωμένῃ ταῖς σκολιότησι, μηδὲν δὲ τῶν ἔξωθεν παρεμπιπτόντων κώλυμα εἶναι διώασθαι τῇ αἰσθήσει· κατάμαθε τῆς γλώττης τὴν φύσιν, ὅπως ἀπαλή τέ ἐστι ϗ εὔτροφος, ϗ πρὸς πᾶσαν χρείαν λόγ τῷ ποικίλῳ τῆς κινήσεως ἐξαρκοῦσα· ὀδόντες, ὁμ̃ μὲν φωνῆς ὄργανα, ἰσχυραὶ τῇ γλώττῃ τὴν ἀντέρεισιν παρεχόμενοι· ὁμοῦ δὲ ϗ ξοφῆς ὑπηρέται, οἱ μὲν τέμνοντες αὐτὴν, οἱ δὲ λεαίνοντες· ϗ οὕτω πάντα λογισμῷ ἐπιπορδόμενος τῷ προσήκοντι, ϗ καταμανθάνων ὅλῃ ἀέρος διὰ τ̃ πνεύμονος, τ̃ θερμοῦ φυλακῇ ἐπὶ τῆς

καρ-

καρδίας, ὄργανα πέψεως, ὀχετὸς αἵματος· ἐκ πάντων τούτων τὴν ἀνεξιχνίαστον σοφίαν τοῦ ποιήσαντός σε κατόψει, ὡς αὐτὸν σε εἰπεῖν μετὰ τοῦ Προφήτου· ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ· πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἵνα προσέχῃς Θεῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,

Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΟΥ̃ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας,

ΛΟΓΟΣ

Εἰς τὸν μεγάλων παρασκευήν.

ΜΕγα μὲν ὑρανὸς δημιύργημα, καὶ τῆς ὁρωμένης κτίσεως ωρῶτον ὑπὸ Θεοῦ εἰς τὸ εἶναι καλύμενος· μέγα δέ τι καὶ θαυμασὸν τῆ Ἀγγέλων ἡ φύσις, ἀοράτοις σεφανυμένη τοῖς κάλλεσιν· ἀμιλᾶται τοῖς ἐρημένοις καὶ ὁ ἥλιος, τὰς ἡμερινὰς τῶ φωτὸς λαμπάδας περιβαλλόμενος· ἐκπλήττει τὸν διάνοιαν ἡ γῆ πρεμαμένη ωροσάγματι, καὶ τὸ βαρὺ σοιχεῖον τοῖς ὕδασιν ἐποχύμενον. τί δ' ἄν τις εἴποι θάλασσαν ἡπλωμένην ὁρῶν, καὶ ψάμμῳ μὲν δεδεμένην, πνεύματι δὲ κυβερνωμένην· ἀλλὰ παντα μὲν καλὰ καὶ λίαν καλὰ, καὶ τῆς τῶ δημιυργῶ σοφίας τεχνάσματα· ἦχυνε δὲ τὸ τύπων κάλλος ὁ ἄνθρωπος τῆ τ τιμῆς ὑπερβολῆ τοῖς τιμωμένοις τὸν ὕβριν γεννήσας· θαῦμα γὰρ τῆ κτίσει ωροσενέγκας ὑπερβαῖνον τὰ μέτρα τῆς κτίσεως,

ἀδοξίαν τοῖς τιμωμένοις κατέχειν· ὕπω πλανῆς μήτηρ ἡ κτίσις ἀρχῆσα γέγονεν· ἀλλ' ὤκτειρε τὸν πλανῶμενον ὁ Θεὸς, καὶ φέρει σαυρὸν ἐν μέσῳ θεογνωσίας ἀνθρώποις, ὄργανον τῆς κτίσεως δυνατώτερον· ἄπρακτος ἦν ὁρᾶν τὸς προσκυνοῦντας ἐκ ἴσχυε· γῆ τὰ τῶ σώματος φάρμακα βρύουσα, τῇ ψυχῇ νοσούσῃ βοηθεῖν ἐκ ἠδυνάτο· περιττὴ θάλαττα πρὸς τὸ πάθος ἐλέγχετο. Ὁ ἄνθρωπος τυφλωττων περιῆγε τὸν κτίσιν, καὶ τὸ προσωπεῖον ψηλαφῶν προσεκυνει, Θεὸν δρᾶν ἐ δυνάμενος, ἢ ἐ βουλόμενος, ὃν ὁ τῆς ὅλης κτίσεως δῆμος κηρύττων, πρὸς τὸν ἑνὸς διδασκαλίαν ἐκ ἐχώρησεν· ἀλλ' ὃ μὴ πεποίηκεν ὁ ὐρανὸς, ἴσχυσε σαυρός. ὃ ὁ ἥλιος ἐκ ἐδίδαξε, σαυρὸς ἐπιλάμψας ἐφωταγώγησε. καὶ ξύλον δύτελὲς φυτδθὲν, οἰκεμένῳ ἀσεβῆσαι πρὸς δυσέβειαν ἐγεώργησε· ξύλον παραδείσου ὄργανον, τοῖς παραδείσοις ἐλδθερίαν ἐκαρποφόρησεν· ὑπόνησε πρὸς σωτηρίαν ἀνθρώπων ἡ κτίσις, καὶ σαυρὸς εἰσελθὼν, ἁγὸς ἀνεδείχθη· ἐπειδὴ γὰρ θάνατος ξύλῳ τοπάλαι χρησάμενος βακτηρίᾳ, τὸν τῶ ἀνθρώπων φύσιν ἐπολιόρκησεν, ὁδὸν δρῶν εἰς παρείσδυσιν τὸν ἐν βρώσει παράβασιν, ὅτε παρανοιχθείσης ὕπω τῆς ὁδῦ, τῷ θανάτῳ τὰ γένη σωήπτετο, καὶ οἱ κοινωνοὶ τῆς φύσεως ἐγένοντο κοινωνοὶ τῆς κολάσεως. οἰκτείρας οὖν τὸς πλανδτας ὁ πλάσας, ξύλον ἀντιφάρμακον ξύλῳ χαρίζεται, Ϲ πάθος οἰκονομίας εἰσωήγκε πάθος ἀλεξητήριον φάρμακον. καὶ θανάτῳ κρατοῦντι θανατον ἀνθοπλίσας κατηγώνισατο. καὶ πάλιν ἐλδθερος ὁ ἄνθρωπος, οἷς ἐδέδη πρὸς θανατον τὴν ἀθανασίαν δυράμενος. δι' ὧν γὰρ κατεκρίνετο, διὰ τύτων ἐλύετο· ὦ θείας ἀληθῶς σοφίας καὶ μηχανῆς ὑρανίυ· σαυρὸς ἐπήγνυτο, καὶ εἰδωλολατρεία κατεσρέφετο, σαυρὸς ἠγείρετο, καὶ διαβολικὴ δυναστεία κατεδικάζετο. σαυρὸς ἐπήγνυτο, καὶ Ἰουδαίων ὁ τύφος πρὸς πτῶσιν μεθίσατο· ἵνα μάθῃς ὅτι μὴ ξύλον ἁπλῶς τῶ τοσύτων θαυμάτων παραίτιον, ἀλλ' ὁ τῷ ξύλῳ πρὸς νίκιν χρησάμενος. σαυρὸς καὶ πάθος καὶ

λόγχοι

λόγχοι καὶ ἧλοι καὶ θανάτου, ταῦτα ζωῆς ἀθανάτου γίνεται ὄργανα. τούτοις ὁ δεύτερος ἄνθρωπος εἰς ζωὴν ἀπετέχθη, οἷς ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ ἠλευθερώθη. ὑφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρώπων κατέπεσεν, ὑπὸ τούτων ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρώπων ἀνυψοῦται, σήμερον ὁ δεσπότης κύριος καθέζεται, καὶ ἐκ δικαστηρίου πρὸς δικαστήριον παραπέμπεται· Καϊάφας ἀποφαίνεται, καὶ Πιλάτος τῷ ξύλῳ διαδέχεται, καὶ ὁ παραιτεῖται τῷ ξύλῳ ὁ Χριστὸς, ἵνα λύσῃ τῷ τοῦ κόσμου κατάκρισιν· ὢ παραδόξων θαυμάτων. δέχεται τῷ ξύλῳ αὐτὸς τοῦ θανάτου, καὶ δι' ὅλου ὁ Βαραβᾶς ἀπολύεται· ἐκ προοιμίων ὁ σταυρὸς τοῖς καταδίκοις ἐλευθερίαν χαρίζεται· μὴ γάρ μοι πρὸς τῷ τοῦ Ἰουδαίων πονηρίαν ἀπίδῃς μόνον, ὅτι τὸν δι' ἐργάτου καταδικάζοντες, προτιμῶσι τὸν μιαιφόνον, ἀλλ' ὅτι περ ἡ τῆς καταδίκης ἀρχὴ, τῆς τοῦ καταδίκων ἐλευθερίας ὑπῆρχεν ἀρχή· ὁ τῷ τοῦ καταδίκων δίκῃ δεξάμενος, δικαίως ζώντων ὁμοῦ καὶ νεκρῶν κριτὴς ἀναφαίνεται, καθ' ἣν ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ κρινεῖ τῷ οἰκουμένῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν ὁ Θεὸς πίστιν παρασχεῖν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· οἱ μὲν οὖν Ἰουδαῖοι τὰς ἄλλας ξύλου τοῦ θανάτου παρεύτες, ἐπὶ τὸν σταυρὸν ὥρμησαν, τιμωρίας καὶ ἀτιμίας ἐπινοήσαντες ὄργανον· τὸν διὰ ξύλου θάνατον προσάπτουσιν, ἐπιφορτίζειν ἡγούμενοι τοῦ θανάτου τὸ βάρος. ἠγνόουν ᾗ ἄρα τὸν σταυρὸν νίκης σύμβολον ἀτιμίας καταδικάζοντες σύμβολον. καὶ ὅδε μέχρι τούτων ἀρκούμενοι, καὶ λῃστὰς κοινωνοὺς τοῦ θανάτου βιάζονται γενέσθαι, ἵνα ἡ τοῦ θανάτου κοινωνία γένηται τῆς πατρῴας ἀξίας· ἠγνόουν δὲ ἄρα λῃστὴν τῷ Χριστῷ συσταυρουμένους, κήρυκα τῆς τοῦ σταυρουμένου βασιλείας χειροτονοῦντες, μνήσθητί μου κύριε ἐν τῇ βασιλείᾳ σου κεκραγότα. ὡς λῃστὴς ἐσταυρώθη, καὶ Εὐαγγελιστὴς ἀνεδείχθη· ὡς βασιλέα τιμᾷ, ὃν ἀτιμάσαι ἐδιδάχθη. μνήσθητί μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. τί φῂς ὦ λῃστὰ; ἀγνοεῖς ἃ πάσχεις, ἐπελάθου τοῦ ξύλου; ὡς ἐν ἱερῷ προσδοκώμενος, οὐχ ὡς ἐν ξύλῳ κρεμάμενος ἱκετεύεις; εἶδον φησὶ Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ ἱκετεύειν τοῦτον ἐπό-

θησα· ἔγνων τότε ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τὴν ἀξίαν. εἶδον τὴν καταδίκην βασιλείαν κηρύττουσαν· εἶδον ἐν τῇ κατηγορίᾳ διαδήματος χάριν ἁπαρπάττουσαν· εἰ γὰρ σαυρούμενος βασιλεύει, τίς ἂν εἴη σεφόμενος; γνωρίζει τὴν βασιλείαν ἡ κτίσις· ἥλιος σαυρούμενον ὁρᾷ, καὶ φαίνειν ἐτόλμᾳ· ἁρπάζει τῶν σαυρούντων τὸ φῶς ὑπὲρ δεσπότου μαχόμενος· νυκτὶ παραλόγῳ καταδικάζει Ἰουδαίων παρανομίαν· γῆ σαλευομένη ταράττεται, καὶ κρεμνᾷ σαυρῷ τοὺς ἐπὶ σαυρῷ τὸν δεσπότην κρεμάσαντας· πῶς μὴ πειθῶ βασιλέα τὸν ὑβριζόμενον; ὁ τίτλος βοᾷ· ἡ κτίσις μαρτυρεῖ· ἅπερ ἀναγινώσκω τοῖς γράμμασιν, ἐπιγινώσκω τοῖς πράγμασι· μνήσθητί μου κύριε ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ὦ λῃστὰ πικρὲ τῶν Ἰουδαίων κατήγορε. ὦ λῃστὰ δικαιοσύνης σωτήρος. ὦ λῃστὰ παραδείσου φύλαξ. ὦ λῃστὰ τοῦ Ἀδὰμ περὶ τὴν κτίσιν τιμιώτερε· ὦ τοῦ πρωτογόνου περὶ τὸν παράδεισον βεβαιότερε· ἐκεῖνος ἀκαίρως ἐκτείνας τὴν χεῖρα περὶ τὸ ξύλον, ἐκλάπη τὴν κτίσιν. σὺ δὲ καίρως ἐπὶ σαυρῷ τὰς χεῖρας ἁπλώσας, τὸν ἀπολόμενον ἐκτήσω παράδεισον. ὦ λῃστὰ δυφυέστατε, τὸν προγονικὸν κλῆρον ἀπολόμενον, διὰ μιᾶς εὐτυχίας ἀνακτησάμενος· ὦ πῶς πρῶτος βασιλείαν ἐκαρπώσω. ὦ λῃστὰ ῥήματι μικρῷ τὸν οὐρανὸν ὑπανοίξας· ὦ ξένου ἐπῳδὴν πρόξενον θησαυρῶν μηχανησάμενος· ὦ ἄνοδον οὐρανοῦ τὸν σταυρὸν ποιησάμενος. ὦ νομίμου λῃστείας τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλε· ὁ λῃστείαν ἐπαινουμένην διδάξας. ὁ ποθουμένην κλοπὴν ὑφηγούμενος. ὁ μεγάλης λῃστείας μισθὸν σιγαλφάμενος. ὁ μέγα διδάξας τὸ τῆς ὁμολογίας γεώργιον. ὁ βραδέως πιστεύσας καὶ ταχέως ὁμολογήσας· ὁ ἔσχατος ἐλθὼν, καὶ πρῶτος σεφθείς· ὁ δείξας πίστεως ὀξυπάτην ἐνέργειαν. ὁ δείξας πίστεως ἀληθινῆς ὠδῖνας, χρόνου εἰς τόκον μὴ δεόμενος· ὦ πικρὲ τοῦ Ἰούδα κατήγορε· ὁ τῆς προδότου τῆς ἀγχόνης φανεὶς βαρύτερος. ὁ τὴν τοῦ Ἰούδα προδοσίαν κατὰ τοῦ διαβόλου μηχανησάμενος, καὶ τὸν Χριστὸν δικαίως ἀγοράσας, καὶ μάρτυρα τῆς κτίσεως τὸν σταυρὸν ἐπαγόμενος. ὁ Πέτρου συστρατιώτης καὶ τῶν Ἀποστόλων

λων συμμύσης. διεδέξατο δὲ τὸν σαυρὸν ὁ τάφος νεκρᾶ πεῖραν οὐκ ἔχων· τάφος ἀθανασίας χωρίον· τάφος ἀναστάσεως ἐργαστήριον. τάφος τῶν τάφων κατάλυσις, ἐν ᾧ θανάτος πάυεται, ἐν ᾧ ζωὴ φύεται πέρας οὐκ ἔχουσα· καλῶς ὁ τάφος καινός. τοῦτο τῆς χάριτος βάλημα, ἵνα μὴ τῶν νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀμφίβολον δείξῃ τὸν ἀνάσαντα, καὶ πάλιν ὁ Ἰουδαῖος λάβῃ τῆς συκοφαντίας ὕλας· γυμνὸς ὁ τάφος τοῦ τεθνύτος ὁρᾶται, γλῶσσαν Ἰουδαϊκὴν ἀποφράτων, μονονουχὶ τοιαῦτα πρὸς τὸν Ἰουδαῖον φθεγγόμενος· τί λέγεις ὦ συκοφάντα, νεκρὸν ἕτερον οὐχ ὁρᾷς, οὐκοῦν τῷ ἀνισαμένῳ πρόσεσον· θέασαι τὸν ἐγειρόμενον, καὶ τὴν δεισοτείαν. ἐπίγνωθι, ὃν νεκρόν μοι παρέδωκας· ἀλλ' οὐκ ἤρκει τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις. ἐπισωάπτουσι δὲ τάφῳ τὰς σφραγῖδας. ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, ὁ τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου λύων, τὰς σφραγῖδας οὐ λύει; ὁ σκυλδύων τὸν ᾅδην, τὰ σήματα φοβεῖται; σφράγιζε τὸν τάφον· ἐπισημαίνου τὸν λίθον· στρατιώτας ἐπίστησον· πολιόρκει τὸ μνῆμα· μεῖζόν μου ποιεῖς τὸ κατόρθωμα. θεατὰς τῆς ἀναστάσεως δεξεπίζεις· μάρτυρας τῆς ἐγέρσεως φέρεις· κήρυκας τῶν ἐμῶν θαυμάτων τοὺς σοὺς ὑπηρέτας κατασκευάζεις. δεῦρο δὴ ὦν Ἀδελφοὶ, μείνωμεν ἰδεῖν τὰς ὠδῖνας τοῦ τάφου· ἴδωμεν πέως δορυφορῦντα τὸν Ἰωσὴφ, καὶ τὸν νικόδημον σωτῆρ ἔχοντα, σινδόνι καθαρᾷ καὶ ὀθονίοις καὶ Συδαείῳ περιελίσσοντας τὸν τοῦ παντὸς κύριον, σμύρνάν τε καὶ ἀλόην τὰ τῆς ἀφθαρσίας σύμβολα προκομίζοντας· ἴδωμεν τοίνυν κυοφορουμένην τὴν ἀνάστασιν. ἴδωμεν γαστέρα τάφου ἀθανασίας μητέρα· μείνωμεν ἰδεῖν τὸν Χριστὸν ἐκπαιδεύοντα ἐκ τάφου ἐγειρόμενον, καὶ τὴν κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τυράννου νίκην ἀναδησάμενον· καὶ φαιδροὶ φαιδρῶς τῷ αἰωνίῳ βασιλεῖ προσέλθωμεν· αὐτοῦ γάρ ἐστι τὸ κράτος καὶ ἡ δυναμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΛΟΓΟΣ ΕἸΣ ΤῸ Ἀγιον Πάσχα.

ΕἸ ταῖς τ̃ Ἀγγέλων ἐνλῶ πρὸς τὸ παρὸν χρήσαθαι γλώτταις, κ̀ φωνὰς ἀθανάτες ἡ τ̃ θνητ̃ ἐκτήσατο φύσις, ἐτόλμησε μόλις αὖ τὰς τ̃ ἑορτ̃ ὑμνῆσαι δωρεάς. νυνὶ δ̀ γλῶττα θνητὴ, κ̀ πήλινον ὄργανον, τί μὲν αὖ εἴποι; τί δὲ κ̀ φθέγξοιτο, ἅπερ ἡ σύμπασα κτίσις ὁμοφωνῆσα πρὸς ἀξίαν ὑμνεῖν οὐκ ἰσχύει; ὑπερβαίνει γὰρ ἀληθῶς κτίσεως μέτρα τὰ δῶρα τ̃ χάριτος. θάνατος ἐξ ἀνῶν ἐλαύνεται, κ̀ ᾅδης τλὺ πολυετ̃ δυναστείαν ἀποτίθεται. κ̀ γυνὸς αὐῶν ἁμαρτίας νόμῳ κατάδικον, τ̃ τ̃ χάριτος δωρεᾷ βασιλεύειν διδάσκεται· τ̃ τοίνυν διανοτικ̃ ἑορτ̃ ὁ πρωτοστάτης μὲν τ̃ ἀπολαύσεως ἄνθρωπος, κοινωνὸς δὲ τ̃ χάριτος ἡ λοιπὴ γίνεται κτίσις. Ἐν ἀνθρώπ γὰρ μορφ̃ σήμερον ὁ τ̃ φύσεως ἀνεπλάττετο δ̃μος· ὕτω γὰρ Παῦλος ὁ τ̀ χάριτος μαθητὴς περιήγγειλεν: Εἴτις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. τὰ ἀρχαῖα παρ̃λθεν. ἰδοὺ καινὰ γέγονε τὰ πάντα· μιᾷ φων̃ ἐλκύσας τὰ σύμπαντα πρὸς αὐάκτησιν, ὁ τ̃ κτίσεως δημιουργὸς ἀνέστη· ἡ γὰρ τ̃ σωτ̃ρος ἀνάστασις κοιν̀ τ̃ πάντων ὑπάρχει ἀνάκτησις. κ̀ τ̃το Παῦλος ἡμῖν διαγγελίζεται λέγων, ὅτι κ̀ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπ̀ τ̃ δουλείας τ̃ φθορᾶς εἰς τ̀ ἐλευθερίαν τ̃ τέκνων τ̃ Θε̃. τετέσι τ̀ φθορὰν ἀποθήσεται. τλὺ δουλείαν ἀποδύσεται· τλὺ ἀθανασίαν ἀπολήψεται· πρὸς ἀμείνονα μεταστήσεται λ̃ξιν. τ̃ γὰρ ἀνθρώπ πρὸς ἀφθαρσίαν καινουργημέν, κ̀ ἡ δι' αὐτὸν παραχθεῖσα ἀνακαινισθήσεται κτίσις. Ἔκτισε μὲν γὰρ ὁ Θεὸς τλὺ μεγάλλω ταύτλω τ̀ κτίσεως πόλιν, φων̃ μόν τλὺ τ̃ πολλῶν παραγωγλὺ ποιησάμενος· φων̃ μόν τ̀ τ̃ ὅλων ὐσίαν ἐλκύσας, τ̃ δημιουργικ̃ αὐτ̃ σο-

φίας

φίας τὼ δυώμιν ἔδειξεν. ὡς ἐν ναῷ ἢ περιφανεῖ τῇ κτίσει τὴν ἰδίαν εἰκόνα τὸν ἄνθρωπον δημιουργήσας ἀνέστησεν. ἔδει τοιγαροῦν καὶ νεῶ τῆς ἰδίας εἰκόνος καινουργουμένης, καὶ αὐτὸν τὸ τὴς εἰκόνος οἶκον συναναπλάττεσθαι· τοῦτον ἡμῖν ἐγγυητὴς σήμερον ἡ παροῦσα πανήγυρις. διὰ τοῦτο ὁ μακάριος ἔκραζε Παῦλος, δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ἀρνήσεται γὰρ θανάτου νόμον τὸ σῶμα, τοῖς τῆς ἀθανασίας στεφανούμενον ἄνθεσι· καὶ χώραν οὐχ ὑφέξει φθορὰ, τῇ ἀφθαρσίας ἐπιλαμπούσης. ὦ τῆς μεγάλης τοῦ πραγμάτων μεταβολῆς. ὦ τῆς ὑπὲρ ἐλπίδας ἀλλαγῆς. ὦ μεγάλου πόνου εἰς εὐθυμίαν καταλήξαντος. ὦ χαρᾶς διαδεξαμένης τὼ συμφοράν. αὐξήσει γὰρ τὴν δοξολογίαν ἡ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ὑπόμνησις. ἦμεν γὰρ ἐν παραδείσῳ τὸ πρότερον, ἀγεωργήτου ζυφῆς κλῆρον ἐκ φιλανίας δεξάμενοι. ἐπῆλθεν ὄφις τοιχωρύχος τῆς ἀπολαύσεως ληστεύσας τὸ ζυφοῦ, καὶ κατάκειτον τὸ ληστευθὲν κατέστησε γόνος, ὁδὸν διρὸν τοῦ θανάτου τῆς ἐντολῆς τὴν παράβασιν. ἐντεῦθεν ᾅδης πύλας ἀνοίξας τὸ τοῦ ἀνῶν ὑπεδέχετο γόνος· καὶ τίκτουσα φύσις φοβερὸν ἐποίει τοῦ τικτομένων τὸν θάνατον. καὶ τοῦ ὠδίνων ὀπόνος πρόσοδος ἐγίνετο τάφων. ὦ λῶν κληρονομία ἐκ παρανομίας ὁ θάνατος, ἑκάστου τοῦ ἡλικιῶν ἀκωλύτως ἀρδῶν, οὐκ ἐμβρύου φειδόμενος, οὐ τὸ τεχθὲν παρορῶν, οὐ τὸ ἔφηβον ἐλεῶν, οὐ καταλιμπάνων γέροντας, οὐ πρεσβύτας αἰδούμενος, οὐκ ἀμαρτωλοῖς συγγινωσκόμενος, οὐδικαίων κατάλογον αἰχμώμενος, οὐ προφήτας παραιτούμενος, οὐκ ἱερέα παραπεμπόμενος. ἀλλ' ἅπλωτο κατὰ πάντων, ἡ τῷ θανάτου σαγήνη, τὸ προσάπτον ἁρπάζουσα. οὐκ ἰῶ ἰαξὸς τοῦ κακοῦ. οὐκ ἰῶ ἐπαγόμενος φάρμακον. ὦ τοσαῦται γενεαὶ τῆς ζωῆς παροδεύσασαι, τῆς ἀκόρεστον οὐκ ἐπλήρωσαν τοῦ θανάτου γαστέρα. καὶ ἰῶ τὸ δεινὸν τοῖς πενθοῦσιν ἀπαραμύθητον, ὦ πρὸς ἴασιν ἄπορον, εἰμὴ Χριστὸς σαρωθεὶς τοῦ θανάτου τῆς τυραννίδα κατήνεγκε, νυχθημέρῳ τάφῳ τὰ πολυχρόνια τοῦ ᾅδου καταρρέψας βασίλεια, καὶ νῦν πρώτως πρὸς φιλανίαν δραμών,

ὐδ' αὐτὸς ἑαυτῷ πρὸς τὸ παρὸν γεγονὼς συμπαθέστερος, εἰ καὶ νῦν ἔργῳ τὴν ἀνάστασιν ἔδειξον. ἀλλὰ καὶ πάλαι κρατῆντα τὸν θάνατον, τὴν ἀναστάσεως ἐφόβει σκιαῖς· καὶ τῷ ᾅδῃ τὴν βασιλείαν ἐπάρατον, ἐλπίδας ἀθανασίας ἀμυδρῶς τῷ γένει δωρούμενος, ἰσοχρόνως τῷ ᾅδῃ τυραννίδος τὰς τὴν καταλύσεως αὐγοφαίνων ἐννοίας· καὶ σκόπει τὴν ἀπόρρητον τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν. Ἄβελ πρῶτος ὑπὸ τοῦ θανάτου κατέχεται· ὁ δεδωκὼς τῷ θανάτῳ τὴν ἁμαρτίας τιμωρὸν φόφασιν, δίδωσι τῇ φύσει κατὰ τοῦ θανάτου δικαιολογίας ὑπόθεσιν. εἰ γὰρ ἀδίκως κατέχεται, δικαίως αὐίσαται· ἁμαρτωλῶν γὰρ ἀποθανόντος, ἰσχυρότερος δικαζόμενος ὁ θάνατος. σαθρὰ ἦν κατὰ δικαίων τῷ ᾅδῃ ἡ ἐγχείρησις. ἀθανὴς ὁ τοῦ θανάτου δεσμός, δίκαιον ἔχων ἀδίκως κρατούμενον. εἰ γὰρ ἡ ἁμαρτία τὴν τοῦ θανάτου βασιλείας ἰσχύς, ὁ μὴ πταίσας αὐδ' ὅλως. ἔχατον δυνάμενος ὁ θεὸς ἐξαρπάσαι τὴν φόνου τοῦ Ἄβελ, τοῦτο μὲν οὐ πεποίηκε· σωφρονίσει δὴ τὴν αἱρεσιν, ἵνα ἄῤῥίζος γένηται θανάτου, δικαίᾳ φυτευγέμενος αἵματι· διὰ τοῦτο Χριστὸς ὑπὲρ τοῦ κόσμου δικαζόμενος ἔλεγε: νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· ἄνωθεν οὖν ἡ τοῦ Ἄβελ διὰ Χριστοῦ προκεκήρυκται δίκη καὶ νίκη· λάβε μοι Παῦλον συνηγοροῦντα, καὶ ἀποθανὼν φησιν Ἄβελ ἔτι λαλεῖ, ὅθεν αὐτὸν ὡς ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο, παραβολὴν τοῦ ὁμοιότητα λέγων· φέρει γὰρ μίμησιν τῆς τοῦ Χριστοῦ δίκης ἡ τοῦ Ἄβελ αἵρεσις· διὰ τοῦτο καὶ μετὰ θάνατον φθέγγεται, καὶ κατηγορεῖ τοῦ φονεύσαντος· ἡ γὰρ τοῦ βίου παρουσία τοῦ θανάτου τὸν βίαν ἐνίκησε· οὐκ ἔσπεσεν αὐτοῦ βοῶσαν τοῦ γλῶσαν ὁ φόνος, οὐδὲ τὰς τοῦ αἵματος δικαιολογίας ἀνέκοψεν, ἀλλ' ἀθάνατα φθέγγεται γλῶττα κρατουμένη θανάτῳ· οὐκ αὖ λῶ εὔπορος εἰς ἀπολογίαν ἡ φύσις, εἰ ὁ Ἀδὰμ προανήρπασο· ἡ γὰρ τῆς παραβάσεως αἰχμὴ τοῦ γλῶττας ἀνέφραττεν· Ἄβελ πρῶτος πεσὼν, ἤγειρε τὰς ἐλπίδας τῆς φύσεως. ἔφθασεν ἐπὶ τούτοις Ἐνὼχ, καὶ τόπῳ μετασάσει, τὸν ᾅδλω ἀπέφυγεν, δόκιμήσει βίῳ δραπετεύων τοῦ θανάτου· μετὰ

τοῦτον

τῶν Ἠλίας ὁ μέγας ἀδ' αὐτὸς εἰξας τῷ θανάτῳ, τὸ τῆς ξενοδόχου παιδίον τελευτῆσαν ἐξήρπασεν, ἀ' χῆς δυνασείας τ θανάτου τ βίαν νικησάσης, κ τλιὺ ἐξ ἅδου πρὸς ζωλὺ ὑποστροφλὺ καινεργησάσης. Ἐλισαῖος ἐπὶ τούτοις αὐέτειλε, διπλλὺ ἐξ ἁπλῆς τ χάριν δεξάμενος· ὃς τὸ τ Σωμανίτιδος παιδίον ἐξ ἅδου πρὸς βίον δι' ἀ' χῆς μετεπέμπετο· ἐπειδὴ κ αὐτὸς τοῖς τοῦ θανάτου πεσεβλήθη δικτύοις, καὶ νεκρὸς ὢν, ὅμως τ ἅδλῳ ἐσύλησε, τῇ τ σώματος ἀφῇ τὸν νεκρὸν φυγαδεύσας, κ δι' νεκροῦ νεκρὸς πρὸς βίον ἐκλέπτετο· κ λὼ ὁ προφήτης τῷ θανάτῳ νεκρὸς ἐπιζήμιος. τῷ γὰρ Ἐλισαίου θανόντος, προφήτλω ὁ τ νεκρῶν ἀριθμὸς οὐκ ἐλάμβανον, ἀλλ' ἀπερδὲς τῷ ἅδῃ κατὰ τὸ δικαίου τὸ θήραμα· ἐν τούτοις οἱ τύποι τῆς ἀναστάσεως ὠχύρουν φθειρομένλω τλιὺ φύσιν· ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, τοῦ νόμου τ χρόνον ὅρους τοῦ πράτου ποιούμενος. ἐπειδὴ δὲ Χριστὸς ἐξ οὐρανοῦ ἀνεφάνη, ἔ ἔχον μὲν εἰς ἔργον αἱ τ γενοῦς ἐλπίδες· καὶ φωνῇ δεσποτικῇ τὰ ἅδου δίηνοίγετο κλεῖθρα, κ δεσμώτας νεκροὺς ἀπεδίδουν οἱ τάφοι· κ κλῆσις ἐγίνετο, κ τάφος ἠνοίγετο· κ φύσις αὐτίνη θεῷ λωμονίη τὸν ἅδλω κατέπλητεν· ἐντεῦθεν ὁ ἅδης πρὸς τὸν τοὺς νεκροὺς ἀφαιρούμενον ἐβόα. Τί τ ἐν παραδείσῳ συγγραφλὺ αὐαξέπεις; τί τὸ κατὰ τῆς φύσεως καταχίζεις χειρόγραφον; ἐγχεάφοις δικαίοις κατὰ αὐῶν ὠχύρωμαι· ἔχω τὸ, γῆ εἶ, κ εἰς γλῦ ἀπελεύσῃ, τ γένους τὸ πρόσιμον· ὠδύρετο μὲν δὴ καθ' ὅσα τῷ νεκρῶν ἀφαιρούμενος, ἠγνόει ὅ ἄρα ὡς Χριστὸς καταβὰς, παύδημον ἀφαίρεσιν τοῖς θνήσκουσι χαρίσεται· ἵνα γὰρ μηδεὶς ἔτι τῷ ἅδῃ περιληφθείη δεσμώτης, κάτεισιν αὐτὸς εἰς ἅδου Χριστὸς, τῇ μὲν φορυμένῃ σαρκὶ διλειάζων τ ἅδλω, θεότητος δ δυνάμει καθαιρῶν αὐτοῦ τὰ βασίλεια, βραχεῖ χρόνῳ παλαιὰ τοῦ νόμου διατρεῶν χειρόγραφα, ἵνα αὖθις εἰς οὐρανὸν ἀναγάγῃ, οὐρανὸν, τὸ ἐλεύθερον τοῦ θανάτου χωρίον, ἀφθαρσίας καταγώγιον, δικαιοσυνῆς ἐργασήριον. Ἐν τούτοις ἐβαπτίσθης τοῖς ἀγαθοῖς νεοφώτισε. ἀρραβών σοι γέγονεν ἀναστάσεως ἡ τ

χα-

χάεντος μύησις· εὐέχυρον τῆς ἐν ὐρανῷ διαίτης τὸ βάπτισμα· ἐμιμήσω τῇ καταδύσει τ̃ δεσπότ̃ τ̃ τάφον· ἀλλ' αὖ ἐδυς πάλιν ἐκεῖθεν, τὰ τ̃ ἀναστάσεως ἔργα πρὸ τ̃ ἔργων θεώμενος· ὧν εἶδες τὰ σύμβολα, τύπων ἀποδέχ̃ τὰ πράγματα· δέχ̃ μάρτυρα τ̃ λεγομένων τ̃ Παῦλον λέγοντα· εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τ̃ θανάτ̃ αὐτ̃, ἀλλὰ κ̀ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· καλῶς τὸ σύμφυτοι· φυτεία γὰρ πρὸς ἀθανασίαν τὸ βάπτισμα, ἐν κολυμβήθρᾳ φυτευομένη κ̀ ὐρανῷ καρποφοροῦσα· ἐκεῖ τ̃ πνεύματος ἡ χάρις ἀπορρήτως ἐργάζεται· καὶ μὴ τῷ τῆς φύσεως συγχυθεῖ ἀγνοήσῃς τὸ θαῦμα· ὑπηρετεῖ πρὸς τὴν χρείαν τὸ ὕδωρ, δημιουργεῖ δὲ τὴν ἀναγέννησιν ἡ χάρις· ὡς ἐν μήτρᾳ τῇ κολυμβήθρᾳ τὸ ἐμβαλλόμενον ἀναπλάττει· ὡς ἐν χωνευτηρίῳ τῷ ὕδατι τὸν κατιόντα ἀναχαλκεύει· δίδωσιν αὐτῷ τ̀ ἀθανασίας μνησείαν· ἀναστάσεως σφραγῖδα χαρίζεται· τύπων σοι τῷ θαυμάτων ὦ νεοφώτιστε, κ̀ ἡ ἀμφίασις φέρει τὰ σύμβολα· ἀπόβλεψον εἰς ἑαυτὸν τὰς τῷ ἀγαθῶν εἰκόνας φορῶν· τα. λαμπρὰ μὲν γὰρ καὶ διαυγὴς ἡ ἐθής σ̃, τ̀ ἀφθαρσίας ζωγραφοῦσα τὰ σύμβολα· ὀθόνησοι λευκὴ καθάπερ διάδημα τ̃ κεφαλῆ διασφίγγει, τ̃ ἐλευθερίαν κηρύττουσα· ἡ χειρ̀ τ̀ κατὰ τ̃ Διαβόλ̃ νίκης περιφέρει μηνύματα· ἔδειξε γάρ σε Χριστὸς ἐγειρόμενον, νυὶ μὲν συμβόλοις, δείξῃ δὲ μετὰ μικρὸν κ̀ ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐὰν τ̀ κιβῶτὸν τ̀ πίστεως μὴ ταῖς ἁμαρτίαις ῥυπώσωμεν, ἐὰν τὴν λαμπάδα τ̀ χάριτος ἀπόποις μὴ κατασβέσωμεν πράξεσιν, ἐὰν τ̀ τ̃ πνὸς διαφυλάξωμεν στέφανον. τότε σαφῶς ὁ δεσπότης ἐξ ὐρανῶν μετὰ φοβερᾶς κ̀ φιλανθρώπ̃ βοῆς ἀναβοήσει· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τ̃ πατρός μ̃, κληρονομήσατε τ̀ ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμ̃. αὐτῷ ἡ δόξα κ̀ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Α'μήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ἈΥΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ ΕἸΣ ΤἨΝ ΚΑΙΝἨΝ ΚΥριακὴν, ἤτοι τὰ Θωμᾶ, καὶ εἰς τὰς νεοφωτίστους.

ΧΡιστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν ὅλην τὴν αἰῶνα τὴν ζωὴν ἑορτὴν ἀπεργάσατο. τὴν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὸ πολίτευμα πρὸς οὐρανὸν μετασήσας, τὰς τῶν πανηγυρίζειν ἀφορμὰς ἐδωρήσατο· καὶ μάρτυς τῶν εἰρημένων Παῦλος ὁ τῷ Χριστῷ ῥημάτων ὄργανον τὴν γλῶτταν κτησάμενος· ἡμῶν γάρ φησι τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ τίς γὰρ ἀπεκδεχόμενος, ταῖς ἐλπίσιν οὐχ ἑορτάζει; τίς τὴν τοῦ σωτῆρος ἐπιδημίαν λογισμῷ φανταζόμενος, οὐ προλαμβάνει χαίρων τῶν πραγμάτων τὴν πεῖραν; τίς ἢ βασιλέως ἄνωθεν κάθοδον ἐσομένην ἀκούσας, οὐκ αἴρεται μὲν τὴν διάνοιαν, διφραίνεται δὲ τὴν ψυχὴν, προέχων τῷ πόθῳ τὴν θέαν τὴν χρόνον· τότε συγκινοῦνται μὲν δῆμοι· σκιρτῶσι δὲ παῖδες· χορεύουσι κόραι· προσβύται τὸ γῆρας αἴρεσθαι βιάζονται, ταῖς ἐλπίσιν ἀκμάζοντες· καὶ χωρεῖ διὰ πάντων ἡ τῆς βασιλικῆς παρουσίας πανήγυρις· τί γὰρ ἂν εἴποι τις, παραγενομένου Χριστοῦ βασιλέως ἀθανάτου; οὐχ ἵνα πόλεις φαιδρύνῃ, καὶ πύργους ἐγείρῃ, οὐδ' ἵνα δωρεὰς παράσχῃ πατρικὰς τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἵνα τὸ τῶν αἰώνων ἀθανασίαν ἐνδύσῃ γένος, καὶ θανάτῳ λησθόμενον ἐν αὐλῷ χωρίῳ οὐρανοῦ κατοικίσῃ; σήμερον ὤφθη πάλιν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Χριστὸς, δευτέραν θέαν βεβαιοτέραν τῆς πίστιν τῆς ἀναστάσεως ἀπεργαζόμενος· ὤφθη δὲ, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· ὁ γὰρ τῆς ἅδου δείξας ἀτείχιστον, οὐκ ἐδέετο θυρῶν πρὸς τὴν εἴσοδον· ὅπου γὰρ προσάττει θεὸς, τῆς συνηθείας ἀργοῦσιν οἱ νόμοι· ἐπὶ τῆς θαλάττης ἐβάδιζε πρότερον, καὶ ῥέουσα φύσις τοῖς τοῦ σαρκὸς ποσὶν ὑπεσρώννυτο, καὶ βήμασι ποδῶν ἐμεζείτο τὰ κύματα, καὶ τὸ πέλαγος πρὸς τὴν χρείαν εἰς ἔδαφος

με-

μετεπήγνυτο· εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς κεκλεισμένων τ̃ θυρῶν· καίτοι τ̃ ἀναστάσεως γενομένης, ὁτ̃ τάφου κεκύλιστο λίθος, Ϛ ἀπ̃ μνήματος ἀνεῳγμένου θύρα· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐδείχθη, ὅτι ἅπερ ἔπαθεν ὁ τάφος ὁρώμενος, ταῦτα ἔπαθεν ἀοράτως ὁ τάφος τε καὶ ὑπέμενε. καὶ ἀνοιγομένου τ̃ μνήματος ἀθύρωτον ἀπέλαυον ὁ θάνατος ἀπελέγχετο· ἔδει γὰρ σωματογυμνοῦσθαι τ῀ ᾅδην τ̃ τάφον, καὶ τοῖς ὁρωμένοις τὰ μὴ ὁρώμενα συλιτουργεῖσθαι· ἐνταῦθα δ τ῀ θυρῶν κεκλεισμένων εἰσέρχεται, ἵνα οἱ περὶ τ̃ ἀναστάσεως ἀπιστοῦντες ἐκπλαγῶσι τ̃ εἴσοδον, καὶ χειραγωγηθῶσι πρὸς τὸ θαῦμα τ῀ θαύματι· ἀναστὰς δὲ ὁ Χριστὸς πρὸ τ̃ μαθητ῀ ταῖς γυναιξὶν ἐωρᾶτο, Ϛ αἱ γυναῖκες τοῖς Ἀποστόλοις διηγγελίζοντο τ̃ Χριστ῀ τὴν ἀνάστασιν· καὶ τοῦτο εἰκότως· ὅπου γὰρ ἡ τ̃ Εὔας ἐπήρεια τ῀ διαβόλῳ περιεῖπετο· ὅθεν γὰρ ὤδυσεν ἡ νόσος, ἐκεῖθεν ἡ θεραπεία προέρχεται· ὅθεν ὁ θανάτος ἤρξατο, ἐκεῖθεν ἡ ἀνάστασις φαίνεται· γυνὴ καὶ τ̃ παραβάσεως αἰτία, καὶ τ̃ ἀναστάσεως κήρυξ· ἡ μ̃ πρῶτον Ἀδὰμ πρὸς πτῶσιν χειραγωγήσασα, μ̃ δεύτερον Ἀδὰμ ἀναστάσει μαρτύρεται· ὤφθη τοίνυν καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ὁ Χριστὸς ἐν οἰκίσκῳ μικρῷ κεκρυμμένοις, εἰσελθὼν τ̃ θυρῶν κεκλεισμένων· ἀπιστῶν δ τοῖς λεγομένοις, καὶ μὴ παρὼν τοῖς γενομένοις ὁ Θωμᾶς, ποθῶν μ̃ θέαν, τὴν ἀκοὴν ἀπεστρέφετο· ἔφρατε τὰς ἀκοὰς, τὰς ὀφθαλμὰς ἀναπετάσαι βελόμενος· ἐπλήττετο τ῀ πόθῳ διὰ φωνῆς τοξεύομενος. ἐὰν μὴ βάλω μ̃ δάκτυλόν μου εἰς τ̃ τύπον τ῀ ἥλων, καὶ βάλω μ̃ χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτ̃, οὐ μὴ πιστεύσω. ἄπλητος πρὸς διάθεσιν καὶ μὴ πιστεύων ὁ Θωμᾶς· προβάλλεται τὴν ἀπιστίαν, ἵνα ἀπολάυσῃ τ̃ θεωρίας· λύσει μου φησὶ μ̃ ἀπιστίαν φανείς· βαλῶ μου μ̃ δάκτυλον εἰς τὰς τύπους τ῀ ἥλων· δεσπότην ὃν ποθῶ περιπτύξομαι· μεμφάσθω μ̃ ἀπιστίαν, καὶ χαρισάσθω τὴν θεωρίαν· ὡς ἄπιστος ἴδω, καὶ ὡς Θεὸν περιπτύξομαι, καὶ ἀπολαύσω. ἴδω χεῖρας ἐρυχθείσας, δι' ὧν αἱ παραβᾶσαι τὸν Ἀδὰμ ἐθεραπεύθησαν χεῖρες. ἴδω πλευράν, δι' ἧς ὁ ἐκ

τῆς

τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ πρὸ τοῦ θανάτου. θεατὴς καὶ οὐκ ἀκροατὴς τοῦ δεσπότου γενέσθαι θέλω· τῇ διηγήσει πλέον πρὸς ἐπιθυμίαν αὐάπτομαι· δι' ὧν διαγγελίζεσθε, διὰ τούτων τοῦ ὁδυνήρου μοι ἐπαύξετε· ἐγὼ δὲ μᾶλλον θεραπεύσω τὴν αὐτίαν, τὴν ἀπιστίαν προχειριζόμενος. ἀλλ' αὖθις παρεῖναι ὁ δεσπότης, καὶ λύει τοῦ μαθητοῦ μετὰ τῆς αὐτίας τοῦ ἀπιστίαν. μᾶλλον δὲ οὐ τοῦ ἀπιστίαν ἔλυσεν, ἀλλὰ τοῦ ἐπιθυμίαν ἐνεπλήρωσεν· παρεῖναι πάλιν, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· ἀπιστουμένῃ θέᾳ πιστοῦται τοῦ ἀπιστουμένου ἀνάστασιν. καὶ πάλιν διπλασιάζει τὸ θαῦμα, ἵνα πληροφορήσῃ τὸν Θωμᾶν· βάλε φησὶ τὸν δάκτυλόν σου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων· ἐζήτεις ἀπόντα, παρόντος ἀπόλαυσον· οἶδά σου τὴν ἐπιθυμίαν καὶ σιωπῶντος· πρὸ τῶν λόγων τὴν γνώμην ἐπίσταμαι· ἤκουόν σου τῶν ῥημάτων καὶ μὴ βλεπόμενος· παρήμην ἀπιστοῦντι καὶ μὴ φαινόμενος· ἐνεδίδουν τῇ ἀπιστίᾳ καιρὸν, ἵνα σου τὴν ἐπιθυμίαν θαυμάσω· βάλε τὸν δάκτυλόν σου εἰς τοὺς τύπους τῶν ἥλων, καὶ βάλε τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός· ὁ δὲ Θωμᾶς ψηλαφήσας καὶ τὴν ἀπιστίαν ἐξορίσας, πίστει εἰλικρινεῖ, καὶ πόθῳ θεοπρεπεῖ κέκραγεν· ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου· καί φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστὸς, ὅτι ἑώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες· κήρυξον Θωμᾶ, τοῖς μὴ ἑωρακόσι μου τὴν ἀνάστασιν· ἔλκυσον τὴν οἰκουμένην οὐκ ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ λόγοις πιστεύουσαν· περίελθε βαρβάρων ἔθνη καὶ πόλεις· δίδαξον αὐθ' ὅπλων σαυρῷ θωρακίζεσθαι· κήρυξον μόνον, καὶ προσκυνοῦντες πιστεύσουσιν· οὐκ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῶν τὴν θέαν τὴν ἐμήν· εἰπὲ τὴν κλῆσιν, καὶ ὅρα τὴν πίστιν· μακάριοι γὰρ ἀληθῶς οἱ μὴ ἰδόντες με καὶ πιστεύσαντες· τοιοῦτος ὁ ἐκλεκτὸς ὄντως τοῦ δεσπότου στρατὸς, αἱ τῆς πνευματικῆς κολυμβήθρας ὠδῖνες, τὰ ἔργα τῆς χάριτος, αἱ γωγίαι τοῦ πνεύματος· οὐκ ἰδόντες ὑπήκουσαν, ἀλλὰ ποθοῦντες ἐπίστευσαν· ἐπέγνωσαν Χριστὸν οὐκ ὄμμασι σώματος, ἀλλ' ὄμμασι πίστεως· οὐκ ἔβαλον τοὺς δακτύλους εἰς τοὺς τύπους τῶν ἥλων, ἀλλὰ τῷ σαυρῷ περιπλακέντες, τὸ πάθος ἠσπάσαντο.

δεσπο-

δεσποτικῆς πλευρᾶς θεαταὶ οὐκ ἐγένοντο, ἀλλὰ χάριτι δεσποτικοῖς συνήφθησαν μέλεσι, κρατοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς τοῦ τῦ Δεσπότου φωνοῦ, μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες, οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ Χριστῷ συναφθέντες. σήμερον ἀποδύεσθε τὸν φθαρμένον ἔνδυτα, ἀλλὰ μὴ ἀπόθεσθε τοῦ κεκρυμμένου σφραγῖδα· ἀποδύεσθε τὰ φαινόμενα σύμβολα, ἀλλὰ μὴ ἀπόθεσθε τῆς πρατιᾶς τὰ γνωρίσματα· ἀποτίθεσθαι τοῦ ἀμφίασιν, ὦ τῦ Χριστῦ πρατιῶται, ἀλλὰ μὴ γυμνωθῆς τῆ̃ ὅπλων τῆς πίστεως. νυῦ σοι μάλιστα χρεία τῆς πανοπλίας. νυῦ γὰρ κατὰ σῦ πλέον ὑπὲρ ἐμπροσθεν ἐγήγορεν ὁ πολέμιος. ἕως αἰχμάλωτος ἦς καὶ δῦλος τῦ ἐχθρῦ, τὸ κρατεῖν ἔχων ἐκεῖνος, τῦ πολεμεῖν οὐκ ἐφρόντιζεν. ἐπειδὴ δὲ πρὸς Χριστὸν μετετάχθης, καὶ φυγὼν τὸν ἐχθρὸν, τῷ δεσπότῃ προσέδραμες, καὶ λύκος ἀποπηδήσας, συνετάχθης τῇ ποίμνῃ, ὡς παλαιαί σε θήρας μετέρχεται, καὶ μάχεται πολυτρόπως ἐκμηχανόμενος δόλους. πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν παράταξιν, ὁ μακάριος ἀλείφων Παῦλος, πρατηγεῖ, καὶ προχειρίζεται παραγγέλματα, οὐκ ἔστιν ἡμῖν λέγων, ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τῦς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας· ὁρᾷς τοῖνυν πολεμικὸν, καὶ ζέουσαν μάχην; ὑπὲρ τίνων οὖν ἆρα ὁ πόλεμος; ποία τῆς μάχης τὰ κέρδη; αὐτὸς ἐπάγει λέγων ὁ πρατηγός· ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, τουτέστιν ὑπὲρ τῆ̃ ἐπουρανίων κτημάτων, ὑπὲρ τῆς ἀφθαρσίας ὁπλίζῃ, καὶ ὑπὲρ ἀῤῥεπτότητος πολεμῇ. ὑπὲρ τοῦ σωθῆναι Χριστῷ παρατάττῃ· ταῦτα γὰρ ἐπουράνια κτήματα. ταῦτα ἐκεῖνος ἀφελέσθαι βούλεται, ἀλλὰ μὴ φοβηθῇς. οὐκ ἀφίησί σε πολεμοῦντα γυμνὸν, καθοπλίζει δὲ τοῖς ὅπλοις τοῦ πνεύματος· καί μοι βλέπε τῆ̃ ὅπλων τοῦ πραταιοῦ φοβερὰν ὄψιν τοῖς ἐχθροῖς· φησὶ γὰρ ὅπω. σῆτε οὖν πεπεζωσάμενοι τὰς ὀσφύας ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆ̃ δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τὰς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆ̃ εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀναλαβόντες

τὸν

τὸν θυρεὸν τ̃ πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε παντὶ τὰ βέλη τ̃ πονηρ̃ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι, κ̀ τ̀ περικεφαλαίαν τὸ σωτηρίου δέξασθε, κ̀ τ̀ μάχαιραν τ̃ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θε̃. πρὸς ὁράτους ἐχθροὺς ἀοράτοις ἐκόσμησεν ὅπλοις. τοιαύτη μὲν ἡ τ̃ ὅπλων ἰσχύς· ὅτι δὲ τὰ τ̀ παρατάξεως, κἂν μὴ φαίνηται, γίνεται, σκόπησον ἅπως· εἰ γὰρ τ̀ Χριστὸν πειράζειν οὐκ ὤκνησεν ὁ διάβολος, ἀλλ' ἀναισχυντίας ὑπερβολῇ κ̀ κατὰ τ̃ δεσπότου τετόλμηκε, πῶς τῆς κατὰ σ̃ μαχαιρημένων παύσεται; εἶδε τ̀ Χριστὸν βαπτισθέντα (σὺ δὲ σκόπει τ̀ καιρὸν ᾧ νεοφώτισε) κ̀ τότε πρὸς τὸ πειράζειν ἠγέρθη· εἶδεν ἐν τῇ ἐρήμῳ πεινάσαντα, κ̀ σωτηρίου τ̀ πεῖρας τ̀ πεῖναν ἐλάμβανεν, ἀφ' αὑτῆς τ̀ ξοφῆς τ̀ χρείαν μηχανημάτων ἐλευθέραν ἀφεὶς, ἀλλὰ προσελθὼν πειράζειν ἐπεχείρει κ̀ λέγει· εἰ υἱὸς εἶ τ̃ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται· μονονουχὶ τοῦτο λέγων· υἱὸς Θεοῦ σοβαρεύῃ καλούμενος· ἀπατήθης ὀνόματι, προσηγορίᾳ γυμνῇ πράγματος σεμνύνῃ· πεινῶντα βλέπω, κ̀ υἱὸν θεὸν ὀνομάσω; ἢ τιμὴ τῷ πάθει νοθεύεται. θεράπευσον τ̀ χρείαν τῷ θαύματι· ὑπακούσωσιν οἱ λίθοι προστάττοντι, κἀγὼ πιστεύσω τῇ κλήσει· αἰδεσθῶσιν ἐκεῖνοι ἐπίταγμα, κ̀ συνέχω τῷ θαύματι· δέξωνται τ̀ φωνὴν, κ̀ σωτηρίαν τῇ τιμῇ· ἀλλὰ γραφικοῖς ἐποξέυετο ῥήμασιν· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θε̃· ἀλλ' αἰσχυνθεὶς τῇ προτέρᾳ πάλῃ, κ̀ δευτέραν πεῖραν προσήγαγε· ῥίψον φησὶν σαυτὸν ἄνωθεν κάτω· γέγραπται γάρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτ̃ ἐντελεῖται περὶ σ̃, τ̀ διαφυλάξαί σε ἐν πάσαις τ̀ ὁδοῖς σ̃· ἀλλ' ἤκουσε πάλιν οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τ̀ Θεόν σ̃· κ̀ οὐκ ἐνάρκησε δευτέρᾳ πτώσει, ἀλλ' ἐπάγει κ̀ τρίτην μηχανὴν προσδοκίᾳ νίκης πρὸς πτῶσιν δελεαζόμενος· ταῦτα γάρ σοι πάντα δώσω φησὶν, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι· ὁρᾷς μηχανημάτων γοργότητα; ὁρᾷς ἀπάτης παρασκευήν; ἀλλὰ ξ̀ εἰς μὲν μόνας ἴσως ἰδέας πειρασμῶν εἶναι νενόμικας τῷ τ̀ ἀριθμῷ παρεπόμενος χήματι, ἅπαν δὲ πειρασμῶν

μῶν

μῶν εἶδος ἄρα ἐν τοῖς ξισὶ περιέχεται· ἀγὰρ αὖ ἐπαύσατο πειράζων, εἰ μὴ πᾶσαν αὐτε τιὼ φαρέξαν τῷ βελῶν ἐκνίωσε πάσας γὰρ τὰς ἐξ ἡδονῆς μηχανὰς διὰ τῆς περὶ τιὼ βρῶσιν ἐπιθυμίας προσήγαγε· μιᾷ προσβολῇ τιὼ τῷ ὀρέξεων ἀναχινήσας συγγένειαν· εἰπὼν δὲ ῥίψον σεαυτὸν, τὰς ἐκ μεγαλαυχίας μεθόδους ἐκίνησε· τὸ ἢ ταῦτα πάντα σοὶ δώσω τιὼ χαλεπωτάτιω τῷ ἁμαρτημάτων ῥίζαν τὴν φιλαργυρίαν εἰσήγαγεν· ἅπαν γὰρ εἶδος ἁμαρτημάτων ἐκ μιᾶς ταύτης φύεται ῥίζης· καὶ παρὰ αὐτοῖς ἁμαρτία χώραν οὐκ ἔχει μὴ διὰ τούτων ὁδεύσασα· ἢ γὰρ δι' ἡδονῆς τιξώσκει, ἢ διὰ δόξης τοξεύει, ἢ χρημάτων ἔρωτι πρὸς πλημμέλειαν ἕλκει· γυμνωθεὶς ἂν τῷ βελῶν, τότε τὸ τοξεύειν ἐπαύσατο· καὶ γυμνὸν ἡμῖν αὐτὸν ὁ Χριστὸς τῶν μηχανημάτων κατέστησεν, ἀπράκτους αὐτε τὰς ἀπάτας ἐργασάμενος· γνωρίμους τὰς δόλους κατέστησεν, εὐχείρωτον αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς ποιήσας· τοῖς σωτηρικοῖς τοίνυν ἀγῶσι τιὼ νίκιω κερδαίνωμεν. Χριστῷ πολεμοῦντος, οἰκεῖα σπάσωμεν ξόπλα· μὴ ῥυπώσωμεν τὴν χιτῶνα τῆς πίστεως, ὃν ἡ χάρις ἐξύφανε· μὴ δωρεὰν ἀτιμάσωμεν, ἣν παρὰ Θεοῦ ἐλάβες· ἐννόει δὲ δεδωκότα, καὶ τὸ δοθὲν διαφύλαξον· εἶτινος μαργαρίτε φύλαξ ἢ ἀληγίδος καθαρᾶς βασιλικῆς, ἆρα οὐκ αὖ μέχρι θανάτε τὴν φυλακὴν ἐπιδείξω καὶ ἐπιμέλειαν; ἀλλὰ νῦν μαργαρίτε μόνον, οὐδὲ πορφύρας, οὐδὲ κτήματος ἁπλῶς βασιλέως, αὐτὸ ἢ τε δεσπότε κατεπισθύνης τὸ σῶμα· μᾶλλον ἢ τί λέγω κατεπισθύνης; αὐτὸς γέγονας σῶμα δεσποτικόν· μέλος ἐγενύ Χριστε· ἐνεδύσω Χριστὸν κατὰ τὴν τε Παύλε φωνήν· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθησαν, Χριστὸν ἐνεδύσαντο· μὴ γενῦ τῷ Χριστε προδότης μελῶν· ὑπῆρξας τε πνς κατοικητήριον, καὶ μέλος τε ἐν οὐρανοῖς βασιλεύοντος· ἀρεταῖς οὖν τὸ δῶρον φυλάξωμεν· σωφροσυνης ἐπιμεληταὶ καθεσῶμεν· φιλανθρωπίαν μετέλθωμεν· ἐλεημοσυνίω προχειρισώμεθα· ἀπιστίας ἰὸν ἀποτιναξώμεθα· δόλον ἀποσραφῶμεν δὲ τε διαβόλε φίλον· μισήσωμεν τὸ ψεῦδος τε πολεμίε

τῷ

τὸ ὄργανον· μιμησώμεθα τὸν μακάριον Παῦλον· ὃς βαπτισθεὶς ἐκήρυττεν, ὃν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἤλαυνε· μιμησώμεθα τὸν Αἰθιοπίας εὐνοῦχον, ὃς ἐν ὁδῷ τυχὼν τοῦ βαπτίσματος, ὁδὸς αὐτὸς τοῖς πιστεύσι τῷ Αἰθιόπων ἐγένετο· πολυπλασιάσωμεν τὸ τοῦ χαρίτος τάλαντον, ἵνα τοῦ πολυθύρητε φωνῆς ἀκούσωμεν τοῦ δεσπότου λέγοντος· εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤῊΝ ἈΝΆΛΗΨΙΝ ΤΟΥ̃ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λόγος ά.

Οὐκ οἶδα ποίᾳ χρήσομαι γλώττῃ πρὸς τὴν τῆς παρούσης ἑορτῆς ὑφήμισιν· ποίῳ δὲ σώματι τὰ ἁρμόττοντα τῷ οὐρανίῳ φθέγξομαι θαύματι· οὐράνιον γὰρ τὸ σήμερον, ὡς ἴστε, μυστήριον, ὡς ἄνωθεν τὴν ἀρχὴν ἐχηκός· ὅθεν γὰρ κατέβη, ἐκεῖ πάλιν ἀνέβη Χριστός· ὁ γὰρ καταβὰς αὐτός ἐστιφησὶ καὶ ὁ ἀναβάς· κατέβη δὲ εἶπον καὶ ἀνέβη, ὁ περιγράφων τὸν ἀκατάσχετον τόπῳ, οὐδὲ σὺν μέρει τὸν πανταχοῦ κανονίζοντα, ἀλλὰ τῷ τῆς οἰκονομίας λόγῳ τοῦ ἀκατάληπτον ἐφθάσθαι πιστεύω· ὅτε γὰρ κατελθὼν ἔλιπε τοῦ οὐρανὸν, οὐδὲ ἀναβὰς καὶ τῆς γῆς χωρισθεὶς, ἀφῆκεν ἡμᾶς· τοῦ οὐρανὸν γὰρ κἀ τοῦ γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος· ὥστε τιμῆς ἐπάξιον καὶ δέον τὸ θαῦμα· τὸ γὰρ παρὰ φύσιν, φόβον τῇ φύσει γεννᾷ· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος Ἄγγελον ἰδὼν ἐπὶ γῆς, κάμπτει τὰ αὐχένα, ὀρθοῖ τὰς ῥῖγας, κἀ τί τὸ τῆς ὑπατείας αἴτιον καθ' ἑαυτὸν συζητεῖ, ὅπου δὴ κἀ τὰ τῶν ἀσωμάτων τότε τάγματα, σῶμα βαῖνον ἐπὶ νεφέλης ὁρῶντες, σιὼ φόβῳ τί τὸ ξένον ἐζήτουν τοῦ θαύματος· καὶ τοῦ ἐρεύνης τεκμήριον τὸ Δαβιτικὸν

ἡμῖν λόγιον, ὅπερ ὡς πυθομένων τῶν ἄνω δυνάμεων παρὰ τῶν προφητῶν βεβόητο, τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· τὸν γὰρ ἐν τῇ φαινομένῃ σαρκὶ σαρκωθέντα τέως οὐκ ἤδεισαν, ἕως αὖ πάλιν αὐτὴκουσαν, τὸ, κύριος τῶν δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· ἐν γὰρ τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν Χριστὸς ἀναβὰς, καὶ τῶν οὐρανῶν λαβόμενος κορυφῆς, τῶν τε μαθητῶν ἐκείνων τὸ σῖφος ῥυθμίσας, αἴρεται ὁρώντων αὐτῶν μεταρσίῳ φορᾷ, πρὸς οὐρανὸν ἀνορμῶν ἐκ γῆς, ἐν σαρκὶ μεριζόμενος, θεότητι δ' τῷ παντὶ συμπληρούμενος, μᾶλλον δὲ μὴ χωρούμενος· πιστὸς γὰρ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς, καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς· καὶ ἐν γαστρὶ κυοφορούμενος, καὶ τῷ πατρὶ συγκαθεζόμενος· καὶ ἐκ γυναικὸς τικτόμενος, καὶ τὰ τικτόμενα διαπλάττων ἐν μήτρᾳ παιδία· καὶ σπαργανούμενος μετὰ τόκον ἐν ῥάκεσι, καὶ τῶν οὐρανῶν περιβάλλων νεφέλαις· καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλινόμενος, καὶ ἐν ἀπεράντοις αἰῶσιν ἀναπαυόμενος· καὶ παρθενικῷ μαζῷ γαλακτούμενος, καὶ βοσκῇ πάσῃ σαρκὶ παρεχόμενος· καὶ μήτρικαῖς ἀγκάλαις περιφερόμενος, καὶ τοῖς Χερουβὶμ ἐποχούμενος· καὶ αὔξων, καὶ πάσῃ μέτρα τιθεὶς ἡλικίᾳ· καὶ ἐπ' ἄκρων κυμάτων περιπατῶν, καὶ καθ' ὁδὸν κοπιῶν· καὶ ὑπ' Ἰουδαίᾳ παρὰ Ἰουδαίων κρατούμενος, καὶ τῷ παντὶ μὴ χωρούμενος· καὶ σταυρῷ τὰς χεῖρας πλούμενος, καὶ ξύλῳ ἐν τῇ δρακὶ θέμενος· καὶ θνήσκων, καὶ θανάτῳ κτείνων τὸν θάνατον· καὶ νεκρούμενος, καὶ τὰς νεκρὰς ἀνίστων· καὶ τῆς γῆς μὴ χωριζόμενος, καὶ εἰς οὐρανὸν ἀναλαμβανόμενος· νεφέλη γάρ φησιν ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· οὐκ εἶπεν ἔλαβεν, ἀλλ' ὑπέλαβεν· δηλοῖ γὰρ, ὡς τὸ περιέχειν τὸ ἀχώρητον, ἀλλὰ τοῖς τὸ ἀκαταλήπτου τὸ νέφος ὑπεσρώθη ποσίν· ὃ δὴ μάλιστα θαῦμα ἄνω τὰς τῶν Ἀποστόλων φρὰς αἰθέρα ἐδέσμει μορφάς· ἀτενίζοντες γάρ φησιν ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ· ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐχ ἁπλῶς ὁρῶντες, ἀλλ' ἀτενίζοντες· σωμάτιον ὄμμα πρὸς τὸ παντέφορον ἐστήριζον ὄμμα· ὅσσατον δὲ οἶμαι τὸ βλέμμα, ὅσον ἐρεύνη κατέτεινον τὸ φρόνημα· τίποτε ἄρα ἐννοοῦντες τὸ ξένον

τοῦτο

τῶτο θεώρημα. αἰθεροβάτης ἡμῶν μετὰ σώματος ὁ διδάσκαλος· λαμπρὰν ὑπὸ πόδας πανύσας ἔχει νεφέλιω· φέρει δ̀ φέρυσαν, γῆθεν φερόμενος· ἰῶ πατεῖ πρὸς ὕψος ἀνέλκει ποδί· δ̀ ἐπὶ τῆς θαλάττης περίπατον πάλιν ἐμιμήσατο· ὡς τότε ἐπὶ ὑδάτων, βαίνει καὶ νυῖ νέφει ὑδροτόκῳ· ἆρα χωρὶς σώματος πρὸς τὰς ἀσωμάτως δυναμένας φοιτᾷ, ἢ μετὰ σαρκὸς, ὡς καὶ παύτης ἐκτὸς κρατεῖ τῶ παντός; ταύτας αὐτῶν τὰς ἐννοίας ὡς θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς ἐγνωκὼς, Ἀγγέλων πέμπει δυάδα τῷ ζητυμένων διδάσκαλον· οἳ καὶ παρεσῶτες αὐτοῖς αὐτίκα φθέγγονται λέγοντες· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς δ̀ ὐρανόν; ὗτος ὁ Ἰησῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ̓ ὑμῶν εἰς δ̀ ὐρανὸν, ὕπως ἐλθύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσαθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς δ̀ ὐρανόν· ὕπως ἐλθύσεται, ὡς ἀπερχόμενον ἴδετε. καὶ ἀποτίθεται φησὶν, ὡς ὑμεῖς ἐν ᾧ ὑπάρχετε σώματι· καὶ γὰρ εἰς χρῆσιν ἔλαβεν, ἀλλ̓ εἰς ἀπέραντον κτῆσιν τὴν σάρκα· καὶ πρὸς καιρὸν σεσωμάτωται, ἀλλ̓ εἰς ἀεὶ λοιπὸν ὡς οἶδε σεσάρκωται, καὶ ἄλλως ἀπείληπται, ἑτέρως δὲ παρέσεται· ὕπως ἐλθύσεται, ὕπω· πῶς; ὡς ἐκ Μαρίας γεγέννηται· ὡς μεθ̓ ὑμῶν συναπέστραπται, ὡς τῷ σταυρῷ παραδέδοται· ὡς ἐκ νεκρῶν ἀνεγήγερται· ὡς τὰς τύπυς τῷ ἥλων ὑπέδειξεν· ὡς δ̀ πλευρὰν παρὰ τῦ Θωμᾶ ἐψηλαφᾶτο· μένει γὰρ ἡ πληγὴ πρὸς ἔλεγχον οἶμαι τῶ παρὰ τῶν Ἰουδαίων σφαγῆς· καὶ τῦτο μάρτυς Ζαχαρίας ὁ προφήτης, ὄψονται λέγων εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· καὶ εἶπεν ὃν ἐξεκέντησαν, ἀλλ̓ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· εἰς δ̀ τόπον ἐμβλέψυσιν, ὅπυ δ̀ λόγχιω ἐνέπηξαν· τὸ τῆς ἀχαύτυ βαύματος φησι γνωρίσυσι λαγόνος· τῆς οἰκείας εἰς τὸ θεῖον λησείας δ̀ διώρυγα ὄψονται· ὧ δ̀ ὑπὲρ λόγον τῦ χειρῦ πραγματείας· νεκρὺς ἀνέσησε, καὶ τ̀ ἰδίων χειρῶν τὺς αὐασχολοπισμὺς οὐκ ἀπύλωσε· τὸν θάνατον τῷ θανάτῳ ἐπάτησε, καὶ δ̀ τῦ σιδήρυ πληγὴν οὐκ ἰάσατο· διατί; ἵνα ἐμμάρτυρον τοῖς ἀδίκοις ἐκτίσοιτο τὸ τῦ τολμήματος ὄφλημα· ἔρχεται γὰρ κράτος μὲν ἔχων κρείττω, φέρων δὲ συγκατάβασιν ἀδελφῦ· οὐκ ἐκ

βίας, κείνων ὃ ἕκασον ἐκ τ̃ ῶν οἰκείων ἔργων αὐτ̃ μαρτυρίας; κατὰ τὸ παρὰ τ̃ Δαβὶδ εἰρημένον, ἐλέγξωσε, καὶ παρασήσω κατὰ πρόσωπόν σε τὰς ἁμαρτίας σε· ἐνδέξει γὰρ Ἰουδαίους εἰ μὴ χείλεσι, τότε τοῖς μώλωψι· καὶ τ̃ ῇ τ̃ πλευρᾶς θέᾳ πρὸς αὐτὰς ἀφήσει φωνάς· ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐλήλυθα δι' ὑμᾶς, ὑμεῖς δὲ κακὰς ἀντὶ ἀγαθῶν ἀπεδώκατέ μοι τὰς ἁμοιβάς· ἴδετε κατὰ τίνος τὸ ξίφος ὠξύνατε· καθ' οἵας πανδεσπότου πλευρᾶς ἐπαφήκατε τὰς πληγάς; ἁμνὸς μὲ δίκλω ἐθύσατε, καὶ τῶν ἐμῶν σαρκῶν ἄγευστοι μεμενήκατε· ὑμᾶς καθ' ὑμῶν τ̃ παρ' ὑμῶν εἰς ἐμὲ γεγενημένων λαμβάνω κριτάς· δικάσατε, εἰ δέον ὑμᾶς παρ' ὃ πεθύκατε συγγνώμην ἔχειν, εἰ ἔνλογον δι' ὃν κριτὴν πεφονδύκατε ζητῆσαι τ̃ ἔλεον· εἰ γὰρ πᾶς κριτὴς καὶ τὸν κατ' ἄλλου θάνατον ἐκζητεῖ, πόσῳ μᾶλλον αὐτὸς καὶ τὴν κατ' αὐτ̃ γενομένην λησείαν; εἰ γὰρ καὶ ἄφες εἶπε, πάτερ αὐτοῖς, τοῖς οὐκ εἰδόσιν εἶπε ὃ ἔδρασαν. μετὰ δὲ γνῶσιν, ἅπας τόπος αὐτοῖς ἀπολογίας γυμνός· ταῦτα ἐρεῖ τότε πρὸς Ἰουδαίους Χριστὸς, ὡρὸς ἡμᾶς ἐλθὼν σάρκινος· πῶς ἐλθὼν σάρκινος; ὡς ὁραθῆναι τεθέληκεν ἀναλαμβάνομενος· ὡς ὁραθήσεται πάλιν ἐρχόμενος· ἐν ταύτῃ γὰρ τ̃ ῇ σαρκὶ δικάσει πάσῃ σαρκί· ἐν ταύτῃ τὸ παύδημον συγκροτήσει κριτήριον· ἐν ταύτῃ γυμνὸν καὶ τεξαχνιασμένον ἀπαιτήσει λογοθέσιον, ἡμεῖς δὲ τ̃ ὃς ἡμῶν κριτὴν ἡμῶν δι' φήμως ἀνδιφημήσωμεν· τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς γεγονότα δοξάσωμεν. συγγενῆ τ̃ αὐτὸν δεσπότην καὶ κριτὴν θαρρήσωμεν ἔχοντες· ἀποστολικῶς τ̃ τ̃ λόγ τέως δεσμὸν ἐκπομβώσαντες εἴπωμεν· ὁμολογουμένως μέγα τὸ τ̃ ῆς εὐσεβείας μυστήριον· θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί· ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι· ἐπιστάθη ἐν κόσμῳ· ἀνελήφθη ἐν δόξῃ· αὐτ̃ ῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤῊΝ ἈΝΆΛΗΨΙΝ Τ῀ Κυρίυ ἡμῶν Ἰησ῀ Χριστ῀ Λόγος β΄.

ΗΜΕ῎Ν τῆς ἀναστάσεως μνήμη, τὰ κατὰ τ῀ θανάτυ τοῖς ἀνθρώποις χαρίζε῀ νικητήρια· ἡ δὲ παρ῎υσα πανήγυρις φῶς ὑρανὸν ἀνάγει τ῀ ἀνθρωπον, καὶ τὰς ἐν γῇ ἐχθρειβὰς ἀλλάξασα, τὸν ὑρανὸν βατὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐργάζε῀. ὃ γὰρ ἐχρῖω τ῀ θανάτου κεκρατηκότα, πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀφιέναι τ῀ τ῀ θανάτυ χωρίοις αὐλίζεσθαι. νυῦ μοι μέγα φρονεῖν ἀληθῶς κατὰ τ῀ διαβολικῆς τυραννίδος ἐπέρχε῀, ὅταν ἴδω σήμερον τ῀ ἐμοῦ γένυς τὴν ἀπαρχὴν ἐν ὑρανοῖς βασιλέυσαν· νυῦ πέπτωκε τοῦ πολεμίυ τὸ κράτος, ἀπέλιπε τὰ διαβόλυ τὰ μηχανήματα. ὐκ ἔτι ταῦτα παράδεισος ὦ διάβολε, ὐδὲ φυτὰ τέρψις τῶρος ἀπάτην θηρεύσα, ἵνα πάλιν λύσας μυ τὸν νόμυ τ῀ φόβον, κυρώσῃς τ῀ θάνατον. ἐκέτι γῆ εἰ κὴ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἀκέω· ἀλλ᾽ εἰ κὴ γῆ εἶ, τῶρος ὑρανὸς ἀπελεύσῃ διὰ τὴν τ῀ ἀνάγοντος ἀγαθότητα. καταλιμπάνω τὸ τ῀ ἁμαρτημάτων χωρίον, παραχωρῶ σοι τ῀ γῆν, ἐφ᾽ ἧς ἐπάχθην, ἀφ᾽ ἧς ἐξάφην· εἰς ὑρανὸν μετοικίζομαι τῆς σῆς ἀπάτης ἐλεύθερος. πάλαι μέν σοι φυτὸν τῶρος τὴν τ῀ Ἀδὰμ αἵρεσιν ἤρκεσεν, ὅτε πλήξας τ῀ τ῀ ξύλυ καρπῷ τ῀ τῶροτόπλαστον ἔξω γενέσθαι τ῀ παραδείσυ ξυφῆς κατηνάγκασας. νυῦ δὲ κἂν πᾶσαν κτησῃς τὴν φαρέτραν, κατὰ σεαυτὸν φέρεις τ῀ τ῀ τοξευμάτων τὰ βλήματα. πῦ σοι λοιπὸν διάβολε, παλαιᾶς ἀπάτης τὰ μηχανήματα; πῦ σοι ὁ σοφισθὼν ὄφις, ἵνα τὴν Εὔαν χειρίσῃ τ῀ παραδείσυ, τὸ, ἧ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, ἔσεσθε ὡς θεοὶ, προσφθεγγόμενος; γέγονάς μοι τ῀ ἀγαθῶν προφήτης ἀκύσιος. αἷς γὰρ πρὸς ἀπάτην ὑποχέσεσιν ἐχρήσω, ταύτας διὰ πραγμάτων ἐπέρασας· γέγονέ μοι τ῀ ἐπαγγελίας ἡ φαντασία, διὰ τ῀

πείρας ἀλήθεια. ὦ θαυμάτων ἀπίστων καὶ ξένων τῆς φύσεως· οἷς ὁ παράδεισος ἀπεκλείσθη, τούτοις ὁ οὐρανὸς ἀνέῳχθη· ὁ πρὸ βραχέος ἐπὶ Πιλάτου κρινόμενος, σήμερον ἐν οὐρανῷ κριτὴς ἐνθρονίζεται· ὁ παρὰ Ἰουδαίων γελώμενος κάθηται τίμιος· ὁ ταῖς Ἰουδαϊκαῖς ἀκανθαις τὴν κεφαλὴν στεφανούμενος, θείας ἀξίας διαδήμασι σφίγγεται. ὦ ποσάκις ἡ τοῦ διαβόλου θάρρος τὰ παρόντα ἐθάμβησεν; εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. νῦν ἀληθῶς γέγονε τὰ χρύσματα τὰ γράμματα, καὶ ἃ πρότερον ἰδεῖν ἐν μέλεσι ἐπεθύμησε, σήμερον εἶδεν ἐν πράγμασι· καὶ γέγονε μελῶν ὑπουργὸς οὐρανός, ὃν παρ' ἐκείνῳ μνημονεύομενον τοῖς νώτοις ὑποδεχόμενος. Καί τοι καὶ παρ' αὐτὸν τὸν οὐρανὸς ἔτι τικτομένῳ δι' ἀστέρος ὑπέκυψεν, ὥσπερ ἐπειγόμενος καὶ πρὸ καιροῦ δέξασθαι τὸν σπαλαίῳ κρυπτόμενον, ἀλλ' ἔδει τοὺς τῆς οἰκονομίας καιροὺς καὶ ὅρους φυλάττεσθαι. ἐμοὶ μὲν θαυμάζειν ἐπέρχεται, πῶς τὰ γόνυ κάμψει εἰς δόξαν μετέβαλε; πῶς τὴν θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγανάκτησιν εἰς μεγίστην εὐμένειαν ἐκύκλωσεν; ἔπλασεν ἡμᾶς χερσὶν οἰκείαις ὁ θεὸς, ξοφῆς αὐτοσχεδίου κτίσματα ἔδειξε, ξυφῆς οὐσίαν, γῆς ὑπουργίαν ἔδωκεν, ἀέρος διαλείαν, θαλάττης εὐπορίαν παρέσχετο, ἡλίου βολὰς, σελήνης αὐγὰς, ἀστέρων φορὰς, ζώων πάντων ὑποταγάς. παρῆλθέ τις ἐν μέσῳ πολέμιος διαβάλλων εἰς φθόνον θεὸν, ἔπεισεν ἀπατῆσαι· γίνεται τὸ ἐκείνου μερίδος ὁ ἀπατώμενος, αὐτιθείας ἐνόσησε πάθος, σωτῆρα λάθρα κατὰ τοῦ θεοῦ, ἐκτείνει τὴν χεῖρα κατὰ τοῦ τοῦ θεοῦ προσταγμάτων· ἐπιφαίνεται θεὸς, ἐλέγχει τὰς παρανόμους ἐλπίδας· φεύγει τὴν θέαν ἡ τοῦ γόνυ ἀρχὴ, καὶ παραιτεῖται τὸν ἔλεγχον· ὑπὸ δένδρον κρύπτεται, φοβουμένη τὸν τύπον ἡ παρανόμως φαντασθεῖσα θεότητα. Τῆς δὲ ἀξίας γυμνώσας θεὸς, τὸν παραδείσου ἀπωθεῖται τὸν ἄνθρωπον, μονονουχὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν ἀποφθεγγόμενος· οὐκ ἐπὶ ταύταις τὰς ἐλπίσιν ἐπεκτηνάμην ἐγώ· ὅτε διὰ ταῦτα ἐν ταῖς χερσί μου ταύταις διέπλασα, τὸν πηλὸν εἰς φύ-

σιν

σιν μεταμορφώσας. σὺ δὲ ἰῶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ χεῖρα κατὰ τῆς ἐμῆς ὀξύτεινας ἐντολῆς. Καὶ γέγονας διαβόλε συμμύστης, κατὰ τ̃ ποιητ̃ συμφραξάμενος. τοιγαροῦν ἔξιθι τ̃ ἀξίας, ἐντίμε χωρίε μεθίστατο· γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ὑπόστρεφε πρὸς αὐτήν, τὰ ὑπὲρ αὐτὸν φανταθείς, ἀναχαμπτέτω πάλιν ἡ φύσις, μάθε μητέρα τ̃ γῆν, θανάτῳ πρὸς αὐτὴν παραπεμπόμενος. ταῦτα τ̃ διαβολικῆς ἀπάτης τὰ ἔπαθλα· ζῶντα τ̃ τ̃ γένες ἀρχῆς τὰ γνωρίσματα· τοῦτο τὸ ἐλεεινὸν δρᾶμα συνεισῆλθε τῇ φύσει· ἀλλ' οὐκ ἄχρι παντὸς ἤνεγκεν ὁ δημιουργὸς, ὁρῶν τὸ δημιούργημα συνοχλούμενον· ᾤκτειρε δὲ αἰδεμόνως ℭ πενθοῦσαν τὴν φύσιν, καὶ ἠλέησε τ̃ ἐν τῇ κτίσει πλανωμένην εἰκόνα. τί οὖν ποιεῖ; πλάττει πάλιν ἕτερον Ἀδάμ, ἐκ τ̃ φύσεως ἐγείρων προσάπτῃ τῇ φύσει, καὶ χοῦν ἐκ παρθένε δανεισάμενος, μορφοῖ πρὸς ἀληθεστέραν εἰκόνα, ἐν ἑαυτῷ τὸ πλαττόμενον ἔμβρυον πλάττει, καὶ μονὴν σολὴν ὑφαίνων ἐν μήτρᾳ, ὡς ἐν θαλάμῳ βασιλικῷ ἐνδύεται τ̃ εἰκόνα· ἵνα τ̃ εἰκόνος περιέλῃ τ̃ γύμνωσιν. ἔδειξε γὰρ ἀπάτης ἰσχυρότερον καὶ ἁμαρτίας αὐστηρότερον, ἀθανάτου καὶ μετὰ θανάτου, καὶ λυτῆρα τάφων ἐν τάφῳ γενόμενον, καὶ ἀθανασίᾳ στεφανώσας κοινὸν ἐγκαλλώπισμα τῇ κτίσει τ̃ τ̃ φύσεως ἀπαρχὴν δωρησάμενος. ἆρ' οὖν, εἴποι τις ἄν, ὡς τότε θυμῷ μὲν κρατούμενος ὁ δημιουργὸς, παρὰ πόδας ἔσης τ̃ παραβάσεως, τὸν εἰκόνα ἐβδελύττετο, καὶ μισήσας τ̃ γνώμην, τὴν φύσιν κατεδικάζετο, νυνὶ δὲ χρόνῳ μεταμαθὼν τ̃ ἀγανάκτησιν, μαλαχθέντος τ̃ θυμ̃, τ̃ ἀδικηθέντα φιλανθρωπεύεται; ἔμεινον. ὅτε γὰρ ἐκεῖνα θυμὸς, ὅτε ταῦτα μεταμέλεια πάθος χαρίζεται· ἀλλ' ἄνωθεν ἐρῶν, τάξιν βραβεύει τοῖς πράγμασιν. ὁρῶν γὰρ τῇ τ̃ θανάτε καταδίκῃ τ̃ φύσιν ὀκλάζουσαν, καὶ τ̃ ἀνθρωπίνων ὠδίνων ἕτοιμον τ̃ τάφον διάδοχον, καὶ πλοῦτον τ̃ ᾅδε νομιζόμενον τ̃ ἀνθρώπων τ̃ θήραν, καὶ καθημέρας θανάτε γινόμενον παρανάλωμα, λύων τὴν τ̃ ἀπειλῆς ἀκμὴν ὁ θεὸς, ἐλπίδα δ' ἅμα τοῖς ἀθανασίας ἀνατέλλει τῷ γένει, καὶ τ̃ Ἐνὼχ ἐκ μέ-

σων ἁρπάσας, θανάτου ἀνθρώπων ἡττώμενον ἔδειξε, καὶ θνητὴν φύσιν ἐδίδασκεν ὄρος ἀθανασίας ἐκδέχεσθαι, καὶ πέως θανάτου δρόμον ἐμαίθανεν ἐμποδίζεσθαι, καὶ ἡ τοῦ δικαίου μετάστασις θανάτου στάσις ἐγίνετο. τοῦτο γινόμενον ἐν μέσῳ πνεύσει παλιγγενεσίαν τοῦ φύσιν ἐδίδασκε, καὶ χρηστὰς ἐλπίσιν ἀνίεσθαι. ἵνα δὲ μὴ χρόνος πάλιν ἐν μέσῳ ῥέων πολὺς κατακλύσῃ τὸ μνήμιον τοῦ θαύματος, καὶ τὰ τῆς ἐλπίδος ἴχνη ἀπαλείψας τὴν ἀθυμίαν αὔξήσῃ, καὶ πάλιν ὁ θάνατος κατὰ τῶν ἀνθρώπων φοβερώτερος φαίνηται, ἀναλαμβάνει τὸ θαῦμα, καὶ διπλασίαζει τὸ δῶρον, καὶ παρὼν Ἠλίας νικητὴς κατὰ τοῦ θανάτου καλούμενος· ὃς φωνῇ τὰς νεφέλας ὑποδραμὼν, οὐρανῷ πεὶ ἀβροχίας ἠπείλησε, καὶ ῥήματι δήσας τὴν κτίσιν, ἡνίοχος τῶν στοιχείων ἐγένετο, γλώττῃ μακρᾷ τῆς κτίσεως συσείλας τὰς οἴακας. τότε τὸ μέγα θαῦμα δείκνυται, ἄνθρωπον οὐρανὸς αἰχμώμενος. ἵνα γὰρ μὴ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀτελὲς ὑποκλέψῃ τὸ κατὰ τοῦ θανάτου νίκης τῷ αἴθησιν, γνώριμον αὐτὸν πρῶτον τῇ κτίσει πάσῃ προτίθησι, καὶ τότε πυρὸς ὀχήματι ἐπιβὰς, παραδόξῳ πτήσει καὶ δρόμῳ κάπω καταλιμπάνει τὸν θάνατον, καὶ ἀλλάσσει τὸν νόμον τῆς φύσεως ἡ ἀξία τῆς χάριτος. ἀνελήφθη γὰρ Ἠλίας ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κέκραγεν ἡ γραφὴ τὸ θαῦμα, τοῖς ὅλοις αἰῶσι τῇ φωνῇ παραπέμπουσα. σὺ δέ μοι λοιπὸν ἀγαπητὲ, τῆς λέξεως τὴν ἀκρίβειαν σκόπησον· καὶ μή σε διαλάθῃ συλλαβῆς γραφικῆς πρεσία καὶ δυνάμις· μὴ δὲ τῇ τῆς λέξεως παραδρομῇ, τῷ δεσπότῃ τῆς οἰκετίδι νομίσῃς ἰσότιμον. ὁ γὰρ εἰς οὐρανὸν Ἠλίας ἀνέρχεται, οὐδὲ διαδραμὼν τὸ στερέωμα, τοῖς ἐκεῖσε χωρίοις αὐλίζεται. ἀλλ' ἄκουσον τί φησιν ὁ ἀνάγων· ἐν δὲ τῷ ἀνάγειν κύριον τὸν Ἠλίαν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ πάλιν μικρὰ λέξις: ἔσπευσε τὸν Ἠλίαν πρὸς τὰ ἄνω φερόμενον. ἀρκεῖ γὰρ τῷ προφήτῃ τιμηθῆναι τῷ τύπῳ. πρὸ γὰρ τοῦ δεσπότου τῆς οἰκετίδι οὐρανὸς οὐχ ὑποδέχεται. οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. ἐπρεπτο γὰρ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχῇ διὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων ποιητὴν,

ὁ οὐρα-

ὁ ὐρανός. ὅπω μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Ἐνὼχ καὶ Ἠλίαν ὁ Θεὸς ἀγαθῇ ἐλπίδι εὔφρανε τὰς ἀνθρώπους, δι' ὧν ἀνθρώποις ὑσὶ τὸν τῆς ἄερος δρόμον ἱππήλατον ἥπλωσεν. Οὐ μὴν ἄχριγε τούτων ἔστησε τῷ ὑπὲρ τὴν φύσιν τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καθημέραν θεωρίας ἐθάδας γενέσθαι παρασκευάζει τοῦ θαύματος τί γὰρ ποιεῖ; προσάττει τὸν συγγραφέα Μωσέα εἰκονογράφον τῆς κτίσεως γενέσθαι, καὶ διὰ σκιωῆς μιμήσασθαι τὸν ποιητὴν ἐγκελεύεται. γῆς μὲν μίμημα καὶ τῷ ἐν τῇ γῇ, τὸ τῆς σκιωῆς πρόσωπον θεωρούμενον· τὰ δὲ τῆς σκιωῆς ἐνδοτέρω διατειχίσας παραπετάσματι, καὶ ἀνθρώποις καταλείψας ἀθέατα, ὐρανοῦ τινα τάξιν, τῷ μὴ φαινομένῳ μέρει χαρίζεται. ἀλλ' οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς διὰ τῶν χημάτων νομοθετήσας τὴν μίμησιν, τὰ ἐν ἀδύτῳ ἄβατα πάλιν ἀνθρώποις εἶναι θελήσας, μόνῳ τῷ ἀρχιερατεύοντι τῶν ἀπορρήτων ἀνοίγει τὴν εἴσοδον, τῆς εἰς ὐρανὸν ἀνόδου τὴν τότε ἀρχιερέως εἴσοδον τυπικῶς ἐργαζόμενος· ἵνα ὁρῶντες οἱ τότε τὸν οὐρανὸν ἐν τύπῳ διατεμνόμενον, καὶ τὸν ἀρχιερέα μόνον τῶν ἀβάτων καταπολμῶντα, προεθισθῶσι τῇ θέᾳ, καὶ μὴ πολεμῶσι τοῖς θαύμασι. τούτων ὑπομιμνήσκων Ἰεδαίας ὁ Παῦλος ὁ τῆς οἰκουμένης παιδευτὴς, ἐβόᾳ τῷ χρήματι· εἰς μὲν τὴν πρώτην σκιωὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, ὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκιωῆς, ὐ χειροποιήτου, τουτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος ταύρων καὶ τράγων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια. καὶ πάλιν μετὰ βραχέα· ὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ὐρανὸν, νυῦ ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ὅπως οἶδε καὶ τύποις ἐνέχειν

τὰς ἀπίστους ὁ Θεὸς, καὶ θαύμασι πιστεῦσαι τὰ θαύματα· ὅπω Χριστὸς ἀνήρχετο εἰς οὐρανόν· ὅπω τοὺς τύπους ἔργῳ ἀληθείας ἐκύρωσεν· ἔδει μὲν οὖν συναπτεσθαι τῇ ἀνατάσει τοῦ σωτῆρος τὴν ἄνοδον, καὶ τὸν τοῦ ᾅδου νικητὴν, δι' ὃν τὸν οὐρανὸν ὑποδέξασθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ τάχος τῶν γινομένων κλέψῃ τὴν αἴσθησιν, παγιῶσαι τῷ χρόνῳ βούλεται τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τῆς θεωρίας τὰ θαύματα, καὶ τῇ συνεχεῖ τῶν ὀμμάτων προσβολῇ, τῇ ψυχῇ παραπέμψαι τὴν πίστιν, συνεστάναι τοῖς μαθηταῖς, ἀπολαύει ξοφὴς ἀνενδεὴς ὢν, συγχωρεῖ ψηλαφᾶσθαι τὸ σῶμα, μάρτυρας τῆς ἀληθείας οὐκ ὀφθαλμοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ δακτύλους ἐφελκόμενος· λύσας οὖν τῆς φαντασίας τὴν ὑποψίαν τῷ χρόνῳ τῆς παρουσίας, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν εἰκότα τοῖς ἀποστόλοις φθεγξάμενος, θεατὰς τῆς ἀνόδου τοὺς μαθητὰς ἀπεργάζεται. ἔδει γὰρ τῶν θαυμάτων τοὺς κήρυκας, ἀνενδοίαστον φέρειν τῶν κηρυττομένων τὴν γνῶσιν. Ἀνήγετο μὲν οὖν ὁ σωτὴρ, ἔβλεπον δὲ κάτωθεν οἱ μαθηταὶ, νέφος δὲ τοὺς πόδας ὑπεδραμὸν, ὄχημα πρὸς τὸν δρόμον ἐγίνετο. ὢ παραδόξων θαυμάτων· ὁ ἀὴρ διοδεύεται, αἰθὴρ διαδέχεται, Ἄγγελοι συμπαραξέχοντες ᾄσμασιν ἐπινικίοις ἐπανηγύριζον, ἐκ πεπληγμένους τῇ θέᾳ τοὺς μαθητὰς ἑορτάζειν ἔπειθον· τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; τί ἑστήκατε; τῷ κόσμῳ τὸ θαῦμα κηρύξατε, τῇ ἀποδημίᾳ τὴν παρουσίαν. ὅπως ἐλεύσεται, ὃν ξέπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. τούτων ἀκούσας τῶν φωνῶν ὁ Παῦλος, τῆς φωνῆς ἀφίησι τὰς σάλπιγγας διὰ τῶν γραμμάτων κεκραγώς· ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. τούτοις προσίθησι τοὺς ἀνθρώπους, λέγων, ὅτι ἁρπαγήσονται ἐν νεφέλαις εἰς ἀέρα, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου. καὶ γὰρ οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος. ἐκ τῆς θεατρικῆς τοί-

νυν

νων ἀναλήψεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Κυρίου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁμοίας ἐλπίδας ζυφήσαντες, λέγωμεν πρὸς αὐτόν· ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας· ὅτι σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΥΣΣΗΣ,

Εἰς Πυλχερίαν Ἐπιτάφιος.

Οὐκ οἶδα ὅπως τῷ λόγῳ χρήσομαι· διπλοῦν τε γὰρ ὁρῶ τὸν ὑπόθεσιν, καὶ σκυθρωπὸν καθ' ἑκάτερον, ὡς μὴ ῥάδιον ἄνευ δακρύων τὸν λόγον ἐλθεῖν, ὁ, τι σοῦν ἐξ ἀμφοτέρων ἑλόμενον. Ἡ παροῦσα τῆς χρόνου περίοδος, καθὼς ἡμῖν χθὲς τοῦτο παρὰ τοῦ ποιμένος ἤγγελτο, σκυθρωπῶν πραγμάτων τῇ γείτονι πόλει ποτὲ διὰ τοῦ σεισμοῦ συμπεπτωκότων περιέχει τὸν μῦθον, ἃ τίς ἀδακρυτὶ διεξέλθοι; ἡδὲ μεγάλη καὶ περιφανὴς αὕτη καὶ ὑφ' ἡλίῳ πάσης προτεταγμένη Καλλίπολις ἄλλον σεισμὸν ὑπέσχε, καὶ μικρὸν ἀπεσυλήθη κόσμον, τοῦ ἐν αὐτῇ λάμψαντος φωσφόρου εἰς προαθήλιον τῆς βασιλικῆς ἀνακλήσεως ἀθρόως ἀφαιρεθεῖσα, καὶ διὰ τοῦτο τῇ κατηφείᾳ τῆς βασιλέως συσκυθρωπάζουσα· τὸ δὲ λεγόμενον, οὐκ ἀγνοεῖτε πάντως οἱ πληροῦντες τὸν σύλλογον, ὁρῶντες αὐτόν τε τὸν τόπον τοῦτον ἐν ᾧ συνειλέγμεθα, καὶ τὴν ἐν τῷ τόπῳ κατήφειαν· οὐκ οἶδα τοίνυν πρὸς ποῖον σεισμὸν ξέψω τὸν λόγον, πρὸς τὸν νῦν, ἢ τὸν πά-

πάλαι γενόμενον; ἢ καλῶς ἔχει πρὸς τὸ ὑπερβάλλον τῶν παθῶν σιωπᾶν, καὶ καταφραύνειν τὴν πόλεως τὴν ἰδίαν ἀλγηδόνα λογισμοῖς τισὶ τὸ πάθος καταφαρμάσοντα; Εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντες οἱ τῶν κακῶν συμμετέχοντες τῷ συλλόγῳ πάρεισιν, ἀλλὰ διὰ τῶν παρόντων ἴσως καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας ὁ λόγος διαδοθήσεται· καὶ γὰρ καὶ τῶν ἰατρῶν ἐκεῖνοι σοφοὶ, οἱ πρὸς τὸ πλεονάζον τῶν ἀλγηδόνων διὰ τῆς τέχνης ἰσάμενοι, τῶν ἵππον ὀδυνηρῶν τιὼ θεραπείαν ὑπερτιθέμενοι· ὥσπερ δέ φασιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ, εἰ δύο κατὰ ταὐτὸν σὺν σώματι πόνοι συμπέσοιεν, μόνος τοῦ ὑπερβάλλοντος τὴν αἴσθησιν γίνεσθαι, ἐν τῷ πλεονάζοντι τῆς ἐπικρατούσης ἀλγηδόνος ἐκλειπομένης τὸ ἧττονος· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος βλέπω· τὸ γὰρ νέον τε καὶ ἡμέτερον ἄλγημα, τὸ διὰ τὴν μνήμης ἀλγυνόντων ἡμᾶς ἔστιν ἐπικρατέστερον· πῶς γὰρ ἂν αὖτις ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι πάθοι; τίς ἅπως ἀπαθὴς τὴν ψυχὴν; τίς οὕτω τὸ ἦθος σιδήρεος, ὡς ἀναλγητὶ τὸ συμβὰν δέξασθαι; ἔγνωτε πάντως τὴν νέαν ταύτην περιστερὰν τιὼ ἐνξεφορμούλῳ τῇ βασιλικῇ καλιᾷ, τιὼ ἄρτι μὲν πτερυμούλῳ ἐν λαμπρῷ τῷ πτερῷ, ὑπερβᾶσαν δὲ τιὼ ἡλικίαν ταῖς χάρισιν, ὅπως ἀφεῖσα τιὼ καλιὰν οἴχεται, ὅπως ἔξω τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἀπέπτη, ὅπως αὐτιὼ ἀθρόως ὁ φθόνος τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀφήρπασεν. εἴτε περιστερὰν χρὴ λέγειν ταύτην, εἴτε νεοθαλὲς ἄνθος, ὃ ἅπω μὲν ὅλον τῶν καλύκων ἐξέλαμψεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔλαμπεν ἤδη, τὸ δὲ λάμψειν ἠλπίζετο· καὶ ὅμως ἐν τῷ μικρῷ τε καὶ ἀτελεῖ ὑπερέλαμπεν· ὅπως ἀθρόως ἐναπέσβη τῇ κάλυκι, καὶ πρὶν εἰς ἀκμὴν προελθεῖν, καὶ ὅλον διῶδίᾳ πετάσαι τὸ ἄνθος, αὐτὸ περὶ ἑαυτὸ κατερρύη, καὶ κόνις ἐγένετο, ὃ ὅτε ἐδρέψατό τις, ὅτε ἐσφαιώσατο, ἀλλὰ μάτην ἡ φύσις ἐπόνησεν· ἃ τὸ μὲν ἀγαθὸν ἐν ἐλπίσιν ἦν, ὁ δὲ φθόνος ξίφος δίκην πλάγιος ἐμπεσὼν τὴν ἐλπίδα διέκοψε· σεισμός τις ἦν αὐτικρυς, ἀδελφοὶ, τὸ γενόμενον, σεισμὸς, οὐδὲν τῶν χαλεπῶν συμπτωμάτων φιλανθρωπότερος· ἐγὰρ ἄψυχον οἰκοδομημάτων κάλλος διελυμήνατο· ἡ δὲ ἀν-

θρωπίνη

θεῖς γραφάς, ἢ λίθων περικαλλῆ θεάματα εἰς γλῶ κατέβαλεν· ἀλλ' αὐτῆς τῆς φύσεως τὸ οἰκοδόμημα λαμπρὸν τῷ κάλλει, ὑπερᾴρπτον ταῖς χάρισιν, ἀθρόως προσπεσὼν ὁ σεισμὸς ὅτος διέλυσεν. εἶδον ἐγὼ κὴ τὸ ὑψηλὸν ἔρνος, ἢ ὑψίκομον φοίνικα, τὸ βασιλικόν φημι κράτος, ἢ ταῖς βασιλικαῖς ἀρεταῖς οἷόν τισι κλάδοις πάσης ὑπερανεσῶτα τ οἰκουμένης κὴ πάντα διαλαμβάνοντα· εἶδον αὐτὸν τῷ μὲν ἄλλων κρατοῦντα, τῇ δὲ φύσει καμπτόμενον, κὴ πρὸς τ ἀποβολὴν τ ἄνθους ἐπικλινόμενον· εἶδον κὴ τλὼ δίγνων κλιματίδα τλὼ περιειλημμένω τῷ φοίνικι, ἢ τὸ ἄνθος ἡμῖν τῦτο ὠδίνασαν, οἵας ὑπέσχη ἐκ δευτέρυ πάλιν ὠδῖνας ἐν ψυχῇ καὶ ἐν σώματι, ὅτε αὐτῆς ὅτος ὁ βλασὸς ἀπετίλλετο; τίς ἀσκνάκτως τὸ πάθος παρέδραμε; τίς τλὼ τ βίου ζημίαν ἐκ ὠλοφύρατο; τίς ἐκ ἐπαφῆκε τῷ πάθει δάκρυα; τίς ἐ κατέμιξε τῇ κοινῇ σωωδίᾳ τὰ θρλύκτας ἰδίας φωνάς; εἶδον θέαμα πισὸν, ὃ ἐκ ἂν εἰς πίσιν ἔλθοι τοῖς ἀκοῇ παραδεχομένοις τὰ θαύματα. εἶδον ἐξ ἀνθρώπων πέλαγος τῇ πυκνότητι τῷ σωμεσώτων, οἷόν τι ὕδωρ κατὰ παῦ μέρος τοῖς ὀφθαλμοῖς προφαινόμενον· πλήρης ὁ ναός, πλῆρες τὰ ναὸ τὸ προαύλιον, ἡ ἐκδεχομένη πλατεῖα, τὰ ἄμφοδα, ἡ μέση, τὰ πλάγια, ἡ ἐπὶ τῶν δωμάτων θρυχωρία· παῦ τὸ ὁρώμενον ἀνθρώπων πλήρωμα λῶ, ὥσπερ πάσης τ οἰκουμένης εἰς ταὐτὸν σωδραμόσης ἐπὶ τῷ πάθει· θέαμα ἦ προέκειτο πᾶσι τὸ ἱερὸν ἄνθος ἐκεῖνο ἐπὶ κλίνης χρυσῆς κομιζόμενον· πῶς κατφῆ πάντων λῶ τῶν προσορώντων τὰ πρόσωπα; πῶς δεδακρυμένα τὰ ὄμματα; χεῖρες ἀλλήλαις σωαραασόμεναι; σεναγμοὶ πρὸς τύπις τλὼ ἐγκάρδιον ἐδωλίω καταμωύοντες; ὤμοι ἔδοξε κατὰ τλὼ ὥραν ἐκείνω, τάχα ἦ ὤ τοῖς ἄλλοις τῷ τότε παρόντων, τλὼ ἐκ φύσεως χάειν ὁ χρυσὸς ἀποσίλβειν, ἀλλὰ κὴ αἱ τῶν λίθων ἀυγαὶ, κὴ τὰ ἐκ χρυσᾶ ὑφάσματα, κὴ αἱ τᾶ ἀργύρυ μαρμαρυγαὶ, Ϲ τὸ ἐκ τᾶ πυρὸς φῶς, πολύ τε κὴ ἄφθονον κατὰ τὰ πλάγια ἑκατέρωθεν τῇ σωεχείᾳ τῶν ἐκ τᾶ κηρᾶ λαμπάδων παρατεινόμενον. πάντα

τῷ

τῷ πόθει συνεμελαίνετο, καὶ παντα μετεῖχε τῆς κοινῆς καταφείας. τότε καὶ ὁ μέγας Δαβὶδ τὰς ἰδίας ὑμνῳδίας τοῖς θρηνοις ἔχρησε, καὶ αὐτὶ φαιδρᾶς χοροσασίας μεταλαβὼν τὴν γοεραίτε καὶ πόθιμον, ἐξεκαλεῖτο τὰς θρήνους τοῖς μέλεσι· πάσης ἦ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἡδονῆς τῶν ψυχῶν ἀπελαθείσης, μόνον ἐν ἡδονῇ τοῖς αὐτοῖς τὸ δάκρυον. Ἐπειδὴ τοίνυν τοσοῦτον ἡττήθη τὰ πάθη λογισμὸς, καιρὸς ἂν εἴη τὸ κεκμηκὸς τῆς διανοίας διὰ τῆς τῶ λογισμῶν συμβουλῆς, ὡς ἔστι δυνατὸν, ἀναῤῥώννυσθαι· κίνδυνος γὰρ ἐμπρὸς, παρακύσαντας ἐν τούτῳ τῆς τοῦ Ἀποστόλου φωνῆς, συγκαταπεσεῖν τοῖς ἀνελπίστοις· φησὶ γὰρ, καθὼς τοῦ ὑπαναγινώσκοντος ἀρτίως ἠκούσαμεν, μὴ δεῖν ἐπὶ τῷ κεκοιμημένων λυπεῖσθαι· μόνον γὰρ τοῦτο τῶν μὴ ἐχόντων ἐλπίδα τὸ πόθος εἶναι. Ἀλλ' εἴποι τις ἄν, οἶμαι, τῷ μικροψυχοτέρων, ἀδυνατα κελεύειν τὸ θεῖον Ἀπόστολον, καὶ ὑπερβαίνειν τὴν φύσιν τοῖς ἐπιτάγμασι· πῶς γὰρ ἔστι δυνατὸν ὑπεραρθῆναι τοῦ πάθους τὸν ἐν τῇ φύσει ζῶντα, καὶ μὴ κρατηθῆναι τῇ λύπῃ ἐπὶ τοιούτῳ θεάματι; ὅταν μὴ καθ' ὥραν ἐν γήρᾳ συμπέσῃ ὁ θάνατος, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ καταβεβῇ μὲν τῷ θανάτῳ ἡ ὥρα, καλυφθῇ δὲ τοῖς βλεφάροις ἡ τῶ ὀμμάτων ἀκτὶς, μεταπέσῃ δὲ εἰς ὠχρότητα τὸ παρειᾶς τὸ ἐρύθημα, κρατηθῇ δὲ τῇ σιωπῇ τὸ σῶμα, μελαίνηται δὲ τὸ ἐπὶ τῶν χείλεσι ἄνθος, χαλεπὸν δὲ μὴ μόνον τοῖς γεννησαμένοις τοῦτο δοκῇ, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ πρὸς τὸ πάθος βλέποντι; τί οὖν πρὸς τοῦτο ἡμεῖς; οὐχ ἡμέτερον ἐρῶμεν ἀδελφοὶ λόγον, ἀλλὰ τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἡμῖν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ῥῆσιν παραθησόμεθα· ἠκούσατε γὰρ λέγοντος τοῦ κυρίου· ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔρχεσθαι πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· οὐκοῦν εἰ καὶ σοῦ ἀπεφοίτησε τὸ παιδίον, ἀλλὰ πρὸς τὸν δεσπότην ἀπέδραμε, σοὶ δὲ ὀφθαλμὸν ἔκλεισεν, ἀλλὰ τῷ φωτὶ τῷ αἰωνίῳ διήνοιξε, τῆς σῆς ἀπίστου ταπείζης, ἀλλὰ τῇ ἀγγελικῇ προσετέθη· οὐδὲν τὸ φυτὸν ἀπεστάθη, ἀλλὰ τῷ παραδείσῳ ἐνεφυτεύθη, ἐκ βασιλείας εἰς βασιλείαν

λείαν μετέσχε· ἐξεδύσατο τὸ τῆς πορφύρας ἄνθος, ἀλλὰ τὴ ἄνω βασιλείας τὴ περιβολὴν ἐνεδύσατο, εἴπω σοι τίνι ὕλλιν τὴ θείου ἐνδύματος, ὃ λίνον ἐστὶν, οὐδὲ ἔριον, οὐδὲ τὰ ἐκ σηρῶν νήματα· ἄκουσον τοῦ Δαβὶδ, ὅταν ἐξυφαίνεσθαι λέγει τῷ Θεῷ τὰ ἐνδύματα· ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω, ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον· ὁρᾷς οἷα αὐθ' οἵων ἠλλάξατο; λυπεῖ σε τὸ τοῦ σώματος κάλλος μηκέτι φαινόμενον, ὃ γὰρ ὁρᾷς αὐτῆς τὸ ἀληθινὸν τῆς ψυχῆς κάλλος· ὃ νῦν ἐν τῇ παννυχίδι τῶν ἀγγέλων ἀγάλλεται· ὡς καλὸς ἐκεῖνος ὁ ὀφθαλμὸς ὁ τὸν Θεὸν βλέπων; ὡς ἡδὺ τὸ σῶμα ταῖς θείαις ὑμνῳδίαις καλλωπιζόμενον; ἐκ σώματος γάρ, φησιν, νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον· ὡς καλαὶ αἱ χεῖρες αἱ μηδέποτε τὸ κακὸν ἐνεργήσασαι; ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες, οἱ μὴ ἐπιβάντες κακίας, μηδὲ τῇ ὁδῷ τῇ ἁμαρτωλῶν τὸ ἴχνος ἑαυτῶν ἐπισήσαντες; ὡς καλὴ πᾶσα τὴ ψυχῆς ἐκείνης ἡ ὄψις, ὃ λίθων αὐγαῖς κεκοσμημένη, ἀλλ' ἁπλότητι καὶ ἀκακίᾳ ἐκλάμπουσα· ἀλλὰ λυπεῖ σε τυχὸν τὸ μὴ εἰς γηρᾶς ἐλθεῖν· τί γὰρ, εἰπέ μοι, καλὸν ἐνορᾷς τῷ γήρᾳ; ἆρα καλὸν τὸ κνίζεσθαι τὰ ὄμματα; τὸ ῥυσοῦσθαι τὴ παρειάν; τὸ ἀπορρεῖν τοὺς ὀδόντας τοῦ σώματος, καὶ ψελλισμὸν ἐμποιεῖν τῇ γλώσσῃ; τὸ ὑποξέμειν τῇ χειρὶ; καὶ εἰς γλῶν κύπτειν; καὶ ὑποσκάζειν τῷ ποδί; καὶ χειραγωγοῖς ἐπερείδεσθαι; καὶ παρανοεῖν τῇ καρδίᾳ; καὶ παραφθέγγεσθαι τῇ φωνῇ; οἷα τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ κατ' ἀνάγκην συμβαίνει πάθη· καὶ ὑπὲρ τούτου ἀγανακτοῦμεν, ὅτι μὴ ἀφίκετο εἰς τὸν τῶν τοιούτων πεῖραν; καὶ μᾶλλον συγχαίρειν προσήκει ἐκείνοις, ὧν ἡ ζωὴ τὴ τῶν σκυθρωπῶν πεῖραν ὑπαρεδέξατο, καὶ ὅτε ἐνταῦθα τῶν λυπηρῶν ἤθετο, ὅτε τι τῶν ἐκεῖ σκυθρωπῶν ἐπιγνώσεται· ἰὼ γὰρ τοιαύτη ψυχὴ ἡ ἐκ ἔχουσα ἐφ' ὅτῳ εἰς κρίσιν ἔλθῃ, γέενναν οὐ φοβεῖται, κρίσιν δὲ δέδοικεν, ἄφοβος διαμένει καὶ ἀκατάπληκτος, οὐδενὸς πονηροῦ συνειδότος τὴ κρίσεως φόβον ἐπάγοντος· ἀλλ' ἔδει, φησὶν, αὐτῷ εἰς μέξον ἡλικίας ἐλθεῖν, καὶ νυμφικῷ θαλάμῳ ἐμφαιδρυνθῆναι· ἀλλ' ἐρεῖ σοι πρὸς τοῦτο ὁ ἀληθινὸς νυμφίος, ὅτι κρείττων

ἡ ὑρα-

ἡ ὐρανία πασὰς, προτιμότερος ἐκεῖνος ὁ θάλαμος, ἐν ᾧ χηρείας φόβος οὐκ ἔστιν· τίνος οὖν, εἰπέ μοι, τῆς καλῶν ἀπεστέρηται, ἢ σάρκινον τῶτον ἐκδυσαμένη βίον; εἶπω σοι τὰ τῦ βίυ καλὰ· λύπαι, καὶ ἡδοναὶ, θυμοὶ, καὶ φόβοι, ἐλπίδες καὶ ἐπιθυμίαι, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα, οἷς κατὰ τὸν παρῶσαν ζωὴν συμπεπλέγμεθα. τί οὖν κακὸν πέπονθεν ἡ τοσύτων ἀπαλλαγεῖσα τυράννων; ἕκασον γὰρ πάθος, ὅταν ἐπικρατῆ τῆς ψυχῆς, τύραννος ἡμῶν γίνεται, τὰς λογισμὰς δελωσάμενον· ἢ λυπεῖ ἡμᾶς, ὅτι μὴ κατεπονήθη διὰ ὠδίνων; ὅτι μὴ σωεξέβη διὰ φροντίδων παιδοτροφίας; ὅτι μὴ τὰς ὁμοίας ἀλγηδόνας ἐδέξατο, ἃς ἐπ' αὐτῆς οἱ γεγεννηκότες ὑπέμειναν; ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα μακαρισμῶν, οὐκ ὀδυρμῶν ἐστιν ἄξια. τὸ γὰρ ἐν μηδενὶ γενέσθαι κακῷ, κρεῖττον ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐστίν· ὅπου ⸂ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ γραφῇ μακαρίζει πρὸ τῦ πεφυότος τὸν κατοιχόμενον· καὶ ὁ μέγας Δαβὶδ θρήνυ καὶ οἰμωγῆς ἀξίαν τὴν ἐν σαρκὶ ἐξαγωγὴν εἶναι φησί· καίτοιγε ἀμφότεροι λαμπροὶ κατὰ τὴν βασιλείαν ὑπάρχοντες, πάντων κατ' ἐξυσίαν τῶν κατὰ τὸν βίον ἡδέων μετέχοντες, ὅμως πρὸς τὴν παρῶσαν ἀπόλαυσιν ἐπεκλίθησαν· ἀλλὰ τῆς ἀπορρήτων ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ ἀσωμάτῳ ζωῇ προκειμένων ⸂ἐπιθυμίαν ἔχοντες, συμφορὰν ἐποιοῦντο τὴν ἐν σαρκὶ ζωήν· ἤκυσα πολλαχῆ τῦ Δαβὶδ ἐν ταῖς ἱεραῖς ψαλμῳδίαις ἔξω γενέσθαι τοιαύτης ἀνάγκης ἐπιθυμοῦντος, ἐν οἷς φησι· νῦν μὲν ὅτι ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μυ εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίυ· νῦν δὲ, ὅτι ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μυ· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Ἱερεμίας κατάρας ἀξίαν κρίνει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ⸂ἣν ἄρξασαν αὐτῷ τῆς τοιαύτης ζωῆς· καὶ πολλάς ἐστι τοιαύτας ⸂τῶν παλαιῶν ἁγίων φωνὰς ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ φερομένας εὑρεῖν, οἳ διὰ ἐπιθυμίαν τῆς ὄντως ζωῆς τὴν ἐν σαρκὶ ἐξαγωγὴν ἐβαρυύοντο· ὅπου καὶ ὁ μέγας ποτὲ Ἀβραὰμ προθύμως τῷ Θεῷ διὰ θυσίας προσῆγε ⸂ἠγαπημένον υἱὸν, εἰδὼς ὅτι πρὸς τὸ κρεῖττόν τε καὶ θειότερον γενήσεται τῷ παιδὶ ἡ μετάστασις· ὅσοι δὲ τὴν ἰσοτιμίας

ἐμπείρως ἔχετε, παύτως ὐκ ἀγνοεῖτε τὰ περὶ αὐτὸ̃ διηγήματα· τί γάρ φησιν ἡ γραφή; ὅτι νέῳ μὲν ὄντι τῷ Ἀβραὰμ θεόθεν περὶ τὸ̃ παιδὸς ἐπαγγελία γίνεται· παρελήλυθότι δὲ τὴν ἀκμὴν, καὶ ἤδη καταμαραινθέντι ὑπὸ τὸ̃ χρόνου, ὅτε παύεται ἡ φύσις ἑαυτὴν ἄυξουσα, ὐκέτι τὸ̃ γήρως ταῖς ὁρμαῖς ὑπακούοντος, τότε παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας ἐλπίδας εἰς πέρας ἡ ὑπόσχεσις ἄγεται· καὶ τίκτεται παῖς ὁ Ἰσαάκ· καὶ συμμέτρου διαγεγονότος χρόνου, οἷόν τι ἔρνος αὐξηθραμὼν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, ἡδὺς ἦν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν γονέων, τῷ τ̀ νεότητος κάλλει λαμπόμενος· τότε προσάγεται τῷ Ἀβραὰμ ἡ τῆς ψυχῆς δοκιμασία καὶ βάσανος, εἰ ἀκεραίως ἐν τῇ τῶν ὄντων φύσει ἐγκαινώσκει τὸ κάλλιον, εἰ μὴ πρὸς τὴν παρὸ̃σαν βλέπει ζωήν. καίφησι πρὸς αὐτ̀ ὁ Θεός· ἀνένεγκε δή μοι τὸν υἱόν σου διὰ θυσίας εἰς ὁλοκάρπωσιν· οἴδατε παύτως ὅσοι πατέρες ἐσὲ καὶ παῖδας ἔχετε, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέκνα στοργὴν παρὰ τῆς φύσεως ἐδιδάχθητε, ὅπως εἰκὸς διατεθῆναι τ̀ Ἀβραὰμ, εἰ πρὸς τ̀ παρὸ̃σαν μόνην ἀφεώρα ζωήν, εἰ δοῦλος τ̀ φύσεως ἦν, εἰ σὺ τῷ παρόντι βίῳ τὸ γλυκὺ τῆς ζωῆς ἐλογίζετο· τί δὲ περὶ ἐκείνου φημὶ, καταλιπὼν τὴν γυναῖκα τὸ ἀσθενέστερον μέρος τ̀ ἀνθρωπίνης φύσεως; εἰ μὴ πεπαίδευτο κἀκείνη ὑπὸ τὸ̃ ἀνδρὸς τὰ θειότερα· εἰ μὴ ἠπίστατο τ̀ νεκρυμένην ζωὴν εἶναι τ̀ φαινομένης ἀμείνω, ὐκ ἂν ἐπέτρεπε τῷ ἀνδρὶ τοιαῦτα κατὰ τὸ̃ παιδὸς ἐνεργῆσαι. παύτως γὰρ τοῖς μητρικοῖς συγκινηθεῖσα σπλάγχνοις, περιεχύθη αὐ τῷ τέκνῳ, καὶ τ̀ ὠλένας αὐτὸν ἐμπλεξαμένη, πρὸ αὐτ̀ τὴν καιρίαν ἐδέχετο· ἆῤ ὐκ εἶπεν αὖ πρὸς τ̀ Ἀβραὰμ ταῦτα τὰ ῥήματα; φεῖσαι τ̀ παιδὸς ἄνερ· μὴ πονηρὸν γένῃ τ̀ βίῳ διήγημα· μὴ μῦθος τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ γενώμεθα· μὴ φθονήσῃς τῷ ὑῷ τῆς ζωῆς· μὴ στερήσῃς αὐτ̀ τῆς γλυκείας ἀκτῖνος· θάλαμος τέκνοις, ὐ τάφος παρὰ πατέρων ἀνευδάζεται· στέφανος γαμικὸς, ὐ ξίφος φονικόν· γαμήλιος λαμπὰς, ὐ πῦρ ἐπιτάφιον· ταῦτα λῃσταὶ καὶ πολέμιοι, ὐ πατέρων χεῖρες ἐπὶ τῶν τέκνων ἐργάζονται· εἰ δὲ χρὴ πάντως γενέ-

σθαι

θαι τὸ κακὸν, μὴ ἴδοι Σάρρας ὀφθαλμὸς νεκρώμενον τὸν Ἰσαὰκ· ἰδὲ δι' ἀμφοτέρων ὥσον τὸ ξίφος, ἀπ' ἐμοῦ τῆς δειλαίας ἀρξάμενος· μία τοῖς δυσὶν ἀρκέσει πληγή· κοινὸν ἐπ' ἀμφοτέρων γενέσθω τὸ χῶμα· μία σὺν τῷ κοινῷ συμφορᾷ ξαγωδείτω· ταῦτα πάντως αὖ, καὶ τὰ τοιαῦτα διεξέρχεται ἡ Σάρρα, εἰ μὴ ἐκεῖνα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔβλεπεν, ἅπερ ἡμῖν ἔστιν ἀθέατα· ἤδει γὰρ ὅτι τὸ τέλος τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς ἀρχὴ τοῦ θειοτέρου βίου τοῖς μετασᾶσι γίνεται. καταλείπει σκιὰς, καταλαμβάνει ἀλήθειαν· ἀφίησιν ἀπάτας καὶ πλάνας καὶ θορύβους, καὶ ὁρίσκει ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ὑπὲρ ὀφθαλμόν τε, καὶ ἀκοὴν, καὶ καρδίαν ἐστίν· ὅτε ἔρως αὐτὴ αὐτάσει, ὅτε ἐπιθυμία ῥυπαρὰ παρασρέψει· οὐχ ὑπερφανία χαυνώσει, οὐκ ἄλλό τι πάθος τῶν λυποῦντων τὴν ψυχὴν ἐνοχλήσει, ἀλλὰ πάντα γίνεται αὐτῷ ὁ Θεός· διὰ τοῦτο προθύμως δίδωσι τῷ Θεῷ τὸν παῖδα. τί γὰρ μέγας Ἰώβ, ὅτε αὐτῷ γυμνωθέντι πάντων τῶν περιόντων ἀθρόως, πεῖν ἐπὶ ταῖς ἀρολαβούσαις πληγαῖς τὴν ψυχὴν ἀναλέξασθαι, ἡ τελευταία κατεμιώθη πληγὴ, ὅπως ἐδέξατο τὴν ἐπὶ τοῖς παισὶ συμφοράν; ξεῖς αὐτῷ θυγατέρες ἦσαν καὶ παῖδες ἑπτά· μακαρισὸς ἦν ἡ διπαιδίας· τοσοῦτοι γὰρ ὄντες, εἷς ἦσαν οἱ πάντες τῇ μετ' ἀλλήλων τοργῇ· ἀδιῃρημένως καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος βιοτεύοντες, ἀλλὰ πάντες παρ' ἀλλήλοις οἰκοῦντες, διὰ τὴν ἐγκυκλίου φιλοφροσύνης διετέλουν διφραίνοντες ἀλλήλους ἐν τῷ μέρει καὶ διφραινόμενοι. καὶ δῆπα καὶ τότε κατὰ περίοδον παρὰ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν ἀδελφῶν ἦν τὸ συμπόσιον· πλήρεις οἱ κρατῆρες, πλήρης τῶν ἐδωδίμων ἡ τράπεζα· ἐν χερσὶν οἱ κύλικες· θεάματα, ὡς εἰκὸς ἐπὶ τούτοις, καὶ ἀκροάματα, καὶ πᾶσαι θυμηδίαι συμποτικαί· τρόπος εἷς, φιλοφροσύναι, παίγνια, μειδιάματα· πάντα ὅσα εἰκὸς ἐν συμποσίῳ νέων ἐφ' ἑστίας ἀβρύνεσθαι· τί εἰκὸς ἐπὶ τούτοις; ἐν ἀκμῇ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἡδίστων, ἐπισεισθέντος αὐτοῖς τοῦ ὄρους, τάφος τῶν δέκα παίδων τὸ συμπόσιον γίνεται· καὶ τοῖς αἵμασι τῶν νέων ὁ κρατὴρ καταμίγνυται, καὶ τὰ

ἐδώδιμα τῷ ἐκ τῶν σωμάτων λύθρῳ κατεμολύνετο· τοιαύτης συμφορᾶς τῷ Ἰὼβ ἀγγελθείσης, θέασαί μοι τῷ λόγῳ τ̀ ἀθλητὴ, ὡς ἵνα θαυμάσῃς μόνον τὸν νικητήν· μικρὸν γὰρ τὸ ἐκ τ̃ θαύματος κέρδος· ἀλλ' ἵνα ζηλώσῃς ἐν τοῖς ὁμοίοις τὸν ἄνδρα, καί σοι γένηται παιδοτρίβης ὁ ἀθλητὴς, τῷ καθ' ἑαυτ̀ ὑποδείγματι πρὸς ὑπομονὴν καὶ ἀνδρείαν τὴν ψυχὴν ἀλείφων ἐν καιρῷ τῆς τῶν πειρασμῶν συμπλοκῆς. τί οὖν ἐποίησεν ὁ ἀνήρ; ἆρά τι δυσγενὲς καὶ μικρόψυχον, ἢ εἶπε τῷ ῥήματι, ἢ διὰ χήματος ἐνεδείξατο, ἢ παρειὰν ἀμύξας τοῖς ὄνυξιν, ἢ ξέας τ̀ κεφαλῆς ἀποτίλας, ἢ κόνιν καταπασάμενος, ἢ τὰ στέρνα ταῖς χερσὶ μασιγώσας, ἢ ἐπὶ γῆν ἑαυτὸν ῥίψας, ἢ θρηνῳδὸς ἑαυτῷ περιεστήσας, ἢ ἀναπαλῶν τὰ τῶν κατοιχομένων ὀνόματα, καὶ ἐποιμώζων τῇ μνήμῃ; οὐκ ἔστι τούτων οὐδέν· ἀλλ' ὁ μὲν τῶν κακῶν μηνυτὴς τὴν κατὰ τὰς παῖδας συμφορὰν διηγήσατο· ὁ δ' ὁμῦ τε ἤκουσε, καὶ δύθυς περὶ τῆς τῶν ὄντων ἐφιλοσόφει φύσεως, πόθεν τὰ ὄντα λέγων, καὶ παρὰ τίνος εἰς γένεσιν ἄγεται, καὶ τίνα εἰκὸς τῶν ὄντων ἐπισατεῖν; ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλετο· ἐκ Θεῦ, φησὶ, τοῖς ἀνθρώποις ἡ γένεσις, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ ἀνάλυσις· ὅθεν παρῆκται, πρὸς ἐκεῖνο καὶ ἀναλύεται. Θεὸς δ' ἂν ὁ τ̃ διδόναι τὴν ἐξουσίαν ἔχων, ὁ αὐτὸς ἔχει καὶ τ̃ ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν· ἀγαθὸς ὢν, ἀγαθὰ βουλεύεται· σοφὸς ὢν, τὸ συμφέρον ἐπίσταται· ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν· ἔδοξε δ' πάντως καλῶς· ὅπω καὶ ἐποίησεν· εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον· ὁρᾷς πόσον τὸ ὕψος τ̃ τ̃ ἀθλητ̃ μεγαλοψυχίας; τ̀ τ̀ θλίψεως καιρὸν εἰς ἐπίσκεψιν τ̀ περὶ τῶν ὄντων φιλοσοφίας μετέσησεν· ᾔδει γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι ἡ ὄντως ζωὴ δι' ἐλπίδος ἀπόκειται, ἡ δὲ παροῦσα ζωὴ οἱονεὶ σπέρμα τ̀ μελλούσης ἐστί· πολὺ δ' διενοήσχε τῶν παρόντων τὰ προσδοκώμενα, ὅσῳ διαφέρει ὁ σάκχος τ̃ κόκκου, ὅθεν ἐκφύεται· ὁ νῦν βίος ἀναλογεῖ πρὸς τ̀ κόκκον· ὁ δ' προσδοκώμενος βίος, οὐ τῷ κάλλει τ̃ σάκχου δείκνυται· δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν· πρὸς ταῦτα βλέ-

πων

πων ὁ Ἰὼβ συγχαίρει τοῖς τέκνοις τὴν δίκλιρίας, ὡς θᾶττον ἐκλυθεῖσι τῶν τοῦ βίου δεσμῶν· τεκμήριον δ', ὅτι τὴν ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ τὸ διπλάσιον αὐτὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πάντων ὑποχομένης, ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι διπλασιαθείσης τὴν αὐτιδόσεως, μόνων τῶν τέκνων τὸν διπλασιασμὸν οὐκ ἐζήτησεν· ἀλλὰ δέκα μόνα αὐτὶ τῶν ἀφαιρεθέντων δέκα δέδοται· ἐπειδὴ δ' αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς ἀεὶ διαμένουσι, τοῦτο χάριν τῶν ἀπολλυμένων διπλασίαν δέχεται τὴν αὐτίδοσιν. ἐπὶ δὲ τῶν μὲν τέκνων τὰ ἐπιγενόμενα τοῖς προγεννηθεῖσι σωαριθμεῖται, ὡς πάντων τῷ Θεῷ ζώντων, καὶ οὐδὲν τῷ προσκαίρῳ θανάτῳ τὰς κατοιχομένας πρὸς τὸ εἶναι κωλύοντος. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ἐστιν ἐπ' ἀνθρώπων ὁ θάνατος, εἰ μὴ κακίας καθάρσιον. ἐπειδὴ γὰρ οἷόν τι σκεῦος ἀγαθῶν δεκτικὸν τὸ κατ' ἀρχὰς ἡ φύσις ἡμῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων κατεσκευάσθη, τοῦ δὲ ἐχθροῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν δι' ἀπάτης ἡμῖν τὸ κακὸν παρεκχέαντος, τὸ ἀγαθὸν χώραν οὐκ ἔχει· τοῦτο σύνεκεν, ὡς ἂν μὴ διαιωνίζῃ ἡμῖν ἡ ἐμφυεῖσα κακία, προνοίᾳ κρείττονι θανάτῳ τὸ σκεῦος πρὸς καιρὸν διαλύεται, ἵνα τῆς κακίας ἐκρυείσης, ἀναπλασθῇ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἀμιγὲς κακίας τῷ ἐξ ἀρχῆς ἀποκατασταθῇ βίῳ· τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ ἀνάστασις, ἡ εἰς τὸ ἀρχαῖον τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνασοιχείωσις· εἰ οὖν ἀμήχανόν ἐστιν ἀνασοιχειωθῆναι πρὸς τὸ κρεῖττον τὴν φύσιν χωρὶς ἀναστάσεως θανάτου μὴ προηγησαμένου, ἀνάστασις γενέσθαι δυνάται· ἀγαθὸν ἂν εἴη ὁ θάνατος, ἀρχὴ καὶ ὁδὸς τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῆς ἡμῖν γινόμενος· διὸ καὶ ἐκβάλωμεν, ἀδελφοί, τὸν λύπην περὶ τῶν κεκοιμημένων, οἷς μόνοι ὑπομένουσιν οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα· ἐλπὶς δέ ἐστιν ὁ Χριστός· ᾧ ἡ δόξα καὶ κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΠΛΑΚΊΛΛΑΝ ΤῊΝ Βασίλισσαν Ἐπιτάφιος.

Ὀ Πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος (ἐκ γὰρ τῶν ἀνεγνωσμένων ἀπὸ τῆς θείας διαγγελίας προοιμιάζομαι) ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκίας ταύτης, τοῦ δοῦναι ἐν καιρῷ τοῖς οἰκονομουμένοις τὸ σιτομέτριον, καλῶς ἐν τῷ πρὸ τούτου χρόνῳ καταδικάσας νεκρὰν ἀφωνίαν τῷ λόγῳ, ὁ καλῶς τὸ μεγέθους τῆς συμφορᾶς ἐπαιδόμενος, καὶ τιμήσας τῇ ἡσυχίᾳ τὸ πένθος, οὐκ οἶδα ὅπως ἐν τῷ παρόντι Συλλόγῳ πάλιν ἐπανάγει τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν λόγον, αὐτὸς ἀναλύων νεκρὰν ἰδίαν κατὰ τοῦ λόγου ψῆφον. καίτοιγε σφόδρα θαυμάζων τῆς σωτείρας ἐν πολλοῖς τὸν διδάσκαλον, ἐν τούτῳ μάλιστα πλέον ὑπερεθαύμασα, ὡς καλῶς ἐν τῇ συμφορᾷ τὸν λόγον κατασιγάσαντα. προσφυὲς γάρ μοι δοκεῖ καὶ κατάλληλον εἶναι τοῖς πενθοῦσι φάρμακον ἡσυχὴ, τὸ διοιδοῦν τῆς ψυχῆς χρόνῳ καὶ κατηφείᾳ δι' ἡσυχίας ἐκπέπτωσα. ὡς εἴγε τις, ἔτι τῇ ψυχικῇ τοῦ πάθους ὑποθερμαίνοντος, ἀνακινοίη τὸν λόγον, δυσαλθέστερον τὸ τῆς λύπης ἕλκωμα γενήσεται, τῇ μνήμῃ τῶν ἀλγεινῶν οἷόν τισιν ἀκανθαις ἐπιξαινόμενον. εἰ δὲ μὴ λίαν ἐστὶ τολμηρὸν κἀμέτι τῷ τοῦ διδασκάλου προσδιορθώσασθαι, τάχα καλῶς ἔχει μέχρι τοῦ νῦν κατακρατεῖν ἡμῶν τὴν ἡσυχίαν, ὡς ἂν μὴ πρὸς τὸ πάθος ὁ λόγος καθελκυσθεὶς, τὴν ἀκολουθίαν ἀνιάσειεν. ἔπω γὰρ τοσοῦτος ὁ ἐν τῷ μέσῳ χρόνος, ὥστε προσεθίσαι τῷ κακῷ τὴν διάνοιαν. ἔτι νέον ἐν τῇ ψυχῇ τὸ πάθος, τάχα δὲ καὶ ἀεὶ νέον ἔσται τῷ βίῳ τὸ ἄλγημα. ἔτι ταράττεται ἡμῶν ἡ καρδία, καθάπερ τις θάλασσα κυματουμένη τῇ λαίλαπι τῆς συμφορᾶς, ἐκ βυθῶν ἀνατρέφεται. ἔτι διοιδοῦσιν οἱ λογισμοὶ, πρὸς τὴν μνήμην τῶν κακῶν ἀναζέοντες. ἀτατάσης οὖν τῷ τοιούτῳ κλύδωνι

δωνι τῆς ψυχῆς, πῶς ἔστι προαγαγεῖν ἐπ' ὠδὴν τὸν λόγον, οἷόν τινι καταιγίδι τῷ πάθει τῆς λύπης ἐγχειμαζόμενον; ἀλλ' ἐπειδὴ χρὴ κελεύοντι πείθεσθαι, ἐκ οἶδα ὅπως τῷ λόγῳ χρήσομαι. ἐγὰρ ἀνείσκω τῆς διανοίας τὰ διδασκάλια κατασοφάσασθαι. ἢ τάχα βέλεταί τι ἡ τῷ πάθει χαρίσασθαι, ἢ τοῖς ἐμπαθεστέροις τῶν λόγων ἀνακινῆσαι τὴν Ἐκκλησίαν τὸ δάκρυον; ἢ εἰ ταῦτα διανοεῖται, ὀρθῶς, κατάγε τὴν ἐμὴν κεῖσιν, ἢ τοῦτο ποιεῖ. δεῖ γὰρ πάντως, ὥσπερ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν προθυμούμεθα, οὕτω καὶ πρὸς τὰ λυπηρὰ τῶν συμπιπτόντων οἰκείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ ἡ Ἐκκλησιαστὴς συμβουλεύει, καιρὸς φησὶ τοῦ γελάσαι, ἢ καιρὸς τοῦ κλαῦσαι. μανθάνομεν γὰρ διὰ τούτων, ὅτι δεῖ καταλλήλως τῷ ὑποκειμένῳ ἢ τῇ ψυχῇ διατίθεσθαι κατὰ ῥοῦν τὰ πράγματα φέρεται; δὲ καιρὸν τὸ διφαίνεσθαι. μετέπεσε τὸ φαιδρὸν εἰς κατήφειαν; μεταβάλλειν προσήκει ἢ τὴν διάθυμίαν εἰς δάκρυον. ὥσπερ γὰρ ὁ γέλως σημεῖον τῆς εὐδον φαιδρότητος γίνεται. οὕτω ἢ ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ πόνος ὑπὸ τῶν θλιβόντων διερμηνεύεται, ἢ γίνεται τῶν τῆς ψυχῆς θαυμάτων ὥσπερ αἷμα τὸ δάκρυον. τοῦτο ἢ ἡ παροιμία Σολομῶντος φησὶν, ὅτι καρδίας διφαινομένης πρόσωπον θάλλει. τῆς ψυχῆς ἣ ἐν λύπαις ἧσης, σκυθρωπάζει. ἀκουῶ ἀνάγκη πᾶσα τῇ διαθέσει τῆς καρδίας συσκυθρωπάσαι τὸν λόγον. ἢ εἴθε δυνατὸν τοιούτους ἐξευρεῖν τινας λόγους, οἵους ἐμέγας Ἱερεμίας τῇ συμφορᾷ ποτε τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπεθρήνησεν· ἐκείνων γὰρ ἄξια τὰ παρόντα μᾶλλον, ἢ εἴτι τῶν ἀρχαίων ἐν σκυθρωποῖς μνημονεύεται. χαλεπὰ τὰ τοῦ Ἰὼβ διηγήματα. ἀλλὰ τί χρὴ πρὸς τοῦτο τὸ κακὸν αὐτεξαγαγεῖν μιᾶς οἰκίας διαφθορὰ πάθη; κἂν τὰ μεγάλα ἢ κοινότερα τῶν κακῶν διεξέλθῃς, σεισμοὺς ἢ πολέμους ἢ ἐπικλύσεις ἢ χάσματα, μικρὰ ἢ ταῦτα, εἰ πρὸς τὰ παρόντα κείνοιτο. διατί; ὅτι ὑπὸ πάσης ἀθρόως τῆς οἰκουμένης ἡ κατὰ πόλεμον ἅπτεται συμφορά. ἀλλὰ τὸ μὲν τι πολεμεῖται αὐτῇ, τὸ δὲ εἰρηνεύεται μέρος. τί πάλιν; ἢ σκηπτὸς ἐπέφλεξεν. ἢ τὸ ὕδωρ

ἐπίκλυσον. ἢ κατεπόθη τῷ χάσματι. τὸ γὰρ παρὸν κακὸν πάσης ἀθρόως τ οἰκουμένης ἐστὶ πλυγή. ἐκ ἔστιν, ἔθνος οὗ, ἢ πόλιν μίαν ἀπολοφύρασθαι. ἀλλὰ ἁρμόζει τάχα τιὼ τ Ναβυχοδονόσορ προέσθαι φωνὴν, ἣν πρὸς τὰς ὑποχειρίους πεποίηται. ὑμῖν λέγω, λαὸς, φυλαὶ, γλῶσσαι· μᾶλλον γὰρ συγχωρήσατέ μοι προσθῆναί τι τῷ Ἀσυρίῳ κηρύγματι, μεγαλοφωνότερον ἀνακηρύξαι τ συμφορὰν καὶ εἰπεῖν, ὡς αὖ τις ἐπὶ σκηνῆς ἀναβοήσας εἴποι. ὦ πόλεις, καὶ δῆμοι, καὶ ἔθνη ς σύμπασα γῆ, καὶ τ θαλάσσης ὅσον τε πλωΐμον, καὶ ὅσον οἰκούμενον. ὦ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης, ὅσον τῷ σκήπτρῳ τ Βασιλείας δεδούλωται, ὦ πάντες οἱ πανταχόθεν ἄνθρωποι, κοινῇ τῷ πάθει ἐπισπάξατε, κοινῇ τὴ θρήνῳ τ συμφοδίαν σήσασθε, κοινῇ τ πάντων ζημίαν ἀπολοφύρασθε. ἢ βέλεθε, καθὼς ἂν οἷός τε ὦ, καὶ τ ζημίαν ὑμῖν διηγήσωμαι; ἤνεγκεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ ἡ αὐτὴ φύσις ἐκβᾶσα τὰς ἰδίας ὅρους καὶ τὰ συνήθη μέτρα νικήσασα, μᾶλλον δὲ ὁ τ φύσεως κύριος, αὐτὴν μὲν ψυχὴν σὺν γυναικείῳ τῷ σώματι, ὑπὲρ πάντα χεδὸν τὰ προλαβόντα τ ἀρετῆς ὑποδείγματα. σὺν ἧ πᾶσα μὲν σώματος, πᾶσα δὲ ψυχῆς ἀρετὴ συνδραμοῦσα, θαῦμα ἄπιστον ἐδείξε τῇ αὐτῇ ζωῇ, πόσων ἀγαθῶν συνδρομὴν μία ψυχὴ σὺν σοὶ ἐχώρησε σώματι. ὡς δ' ἂν μάλιστα καταφανὲς ἅπασι γένοιτο τ γενεᾶς τὸ δυτύχημα, ἐπὶ τ ὑψηλὸν θρόνον τ Βασιλείας ἀνάγεται, ὅπως ἡλίου δίκην ἐκ τ ὑψηλῆ ἀξιώματος πᾶσαν τ οἰκουμένην ταῖς ἀκτῖσι τῶν ἀρετῶν καταλάμψειε. καὶ τῷ κατὰ θείαν ζῆφον τ οἰκουμένης ἁπάσης προπεπαγμένῳ εἰς βίωτε καὶ Βασιλείας κοινωνίαν συναρμοσθεῖσα, μακαριστὸν ἐποίει δι' ἑαυτῆς τὸ ὑπήκοον, ὅπως, καθὼς φησιν ἡ γραφὴ, βοηθὸς αὐτῷ πρὸς πᾶν ἀγαθὸν γινομένη. εἰ φιλανίας ἦν ὁ καιρὸς, ἢ συνέζευχεν αὐτῷ πρὸς τὸ ἀγαθὸν τοῦτο, ἢ καὶ προέζευχεν. ἴσος ἦν ὁ ζυγὸς ἑκατέρωθεν τῇ τ φιλανίας ῥοπῇ. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τάτε πρότερον ἀριθμὸν νικῶντα, καὶ τὰ ἐπὶ τ παρόντος κηρύγματα, ἃ νῦν παρὰ τ κήρυκος τ ἀληθείας ἠκούσαμεν. εἰ τὸ δυσε-

βὲς

βὲς ἐπιζητεῖς, κοινὸς ἦν ἀμφοτέρων ὁ πρὸς δυσέβειαν δρόμος. εἰ τὸ προνοητικὸν, εἰ τὸ δίκαιον, εἰ ἄλλό τι τῶν πρὸς τὸ κρεῖττον ωυδαζομένων. πάντα ἐν ἀμίλλῃ ἦν, ἀλλήλους νικᾶν ἐν ταῖς δυποιίαις φιλονεικούντων, ἢ ἐκ ἦν ὁ ἡττώμενος. ἴση τις ἀμφοτέρων ἡ ἐπ' ἀλλήλοις χάρις. ἡμὲν ἀρετῆς ἆθλον εἶχε τὸν τῆ οἰκυμένης ωροτεταγμένον. ὁ ἢ μικρὰν ἡγεῖτο γῆς τε καὶ θαλάσσης τὴν ἐξουσίαν συγκρίσει τῆς κατ' αὐτὸν δυτυχήματος. ἴσας ἀλλήλοις αὐτιπαρεῖχον τὰς δυφροσυνάς, ἀλλήλους τε βλέποντες, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ὁρώμενοι. ὁ μὲν τοιοῦτος ὢν, οἷος ἐσί. ποῖον γάρ τις κάλλος ὑπὲρ τὸ φαινόμενον δείξειε; καὶ εἶπεν διαρκέσαι καὶ εἰς ἐκγόνων ζωὴν τὸ ὁρώμενον. τὴν ἢ, οἵα τις ἦν, ἐκ ἔσιν ὑποδεῖξαι τῷ λόγῳ. ὲ γὰρ περιλέλειπταί τι αὐτῆς δι' ἀκριβείας παρὰ τῆς τέχνης ὁμοίωμα. ἀλλ' εἰ καί τι γέγονεν ἐν γραφαῖς ἢ ἐν πλάσμασι, πάντα τῆς ἀληθείας ἐσὶν ἐνδεέστερα. τοιαῦτα καὶ μέχρι τότε τὰ διηγήματα. τὰ ἢ ἐπὶ τούτοις οἷα; πάλιν βοᾶν ἀναγκάζομαι. καί μοι σύγγνωτε ὑπερβοῶντι τὸ πάθος. ὦ Θρᾴκη, τὸ φθυκτὸν ὄνομα. ὦ δυσυχὲς χωρίον, ἔθνος ἐκ συμφορῶν γνωριζόμενον. ὦ πρότερον μὲν πολεμίῳ πυρὶ ταῖς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομαῖς δηωθεῖσα, νυῦ ἢ τὸ κεφάλαιον τῆς κοινῆς συμφορᾶς ἐν ἑαυτῇ δεξαμένη. ἐκεῖθεν τὸ ἀγαθὸν ἀναρπάζεται, ἐκεῖ ὁ φθόνος κατὰ τῆς βασιλείας ἐκώμασεν, ἐκεῖ γέγονε τὸ τῆ οἰκυμένης ναυάγιον, ἐκεῖ καθάπερ ἐν κλύδωνι τῷ προβόλῳ προσπταίσαντες τῷ τῆς λύπης βυθῷ κατεδύημεν. ὦ πονηρᾶς ἐκδημίας ἐκείνης, ἣ τὸν ὑποτροφὸν ἐκ ἀπέδωκεν. ὦ πικρῶν ὑδάτων, ὧν τὰς πηγὰς ἐπεπόθησεν, ὡς ἐκ ὤφειλεν. ὦ χωρίον, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἐγένετο, διὰ τὸ πάθος τῇ σκοτομήνῃ ἐπώνυμον. ἀκούω γὰρ κατὰ τὸ πάριον αὐτῷ γλῶσσαν Σκότυμιν τὸν τόπον ἐπονομάζεσθαι. ἐκεῖ ἐσκοτίσθη ὁ λύχνος, ἐκεῖ κατεσβέσθη τὸ φέγγος, ἐκεῖ αἱ ἀκτῖνες τῷ ἀρετῷ ἠμαυρώθησαν. οἰκέται τῆς Βασιλείας τὸ ἐγκαλλώπισμα, τὸ τῆς δικαιοσύνης πηδάλιον, ἡ τῆς φιλανθρωπίας εἰκὼν, μᾶλλον ἢ αὐτὸ τὸ ἀρχέτυπον· ἀφῃρέθη τὸ φιλανδρείας

δείκνυσιν ὁ τύπος, τὸ ἀγνὸν τῆς σωφροσύνης ἄνθημα, ἡ ἀδιάφθορος σεμνότης, ἡ ἀκαταφρόνητος ἡμερότης, ἡ ὑψηλὴ ταπεινοφροσύνη, ἡ πεπαρρησιασμένη αἰδὼς, ἡ σύμμικτος τῶν ἀγαθῶν ἁρμονία. οἰκεῖαι δὲ πίστεως ζῆλος, ὁ δὲ Ἐκκλησίας σύλλογος, ὁ τῶν θυσιαστηρίων κόσμος, ὁ τῶν πενομένων πλοῦτος, ἡ πολυαρκὴς δεξιὰ, ὁ κοινὸς τῶν καταπονουμένων λιμήν. πενθείτω ἡ παρθενία, θρηνείτω ἡ χηρεία, ἐδυρέσθω ἡ ὀρφανία· γνώτωσαν τί εἶχον, ὅτε οὐκ ἔχουσι. μᾶλλον δέ τι χρὴ με κατὰ μέρη, καὶ τάξεις διαιρεῖν τὸν θρήνων; σπαραττέσθω πᾶσα ἡ γενεὰ, βύθιον ἐκ μέσης καρδίας τὸν στεναγμὸν ἀναπέμπουσα. συμπενθείτω καὶ ἡ Ἱερωσύνη αὐτὴ, τὸν κοινὸν κόσμον τοῦ φθόνου ἀποσυλήσαντος. ἆρα μὴ τολμηρὸν τὸ τοῦ προφήτου εἰπεῖν; τὸ, ἵνα τί ὁ Θεὸς ἀπώσω, εἰς τέλος; ἢ διωργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου; ποίων ἁμαρτημάτων τὰς δίκας ἐκτινύομεν; ὑπὲρ τίνος ταῖς ἐπαλλήλοις τῶν συμφορῶν μαστιζόμεθα; ἢ τάχα διὰ τὸ πλεονάσαι τὴν ἀσέβειαν τῶν ποικίλων αἱρέσεων, αὐτὴ καθ' ἡμῶν ἡ ὕφος ἐκράτησεν; ὁρᾶτε γὰρ οἵοις κακοῖς ἐν βραχεῖ συνεσχέθημεν χρόνῳ. ὅπου ἐπὶ τῇ πρότερα πληγῇ ἀναπνεύσαντες, ὅπου τὰ δάκρυον τῶν ὀφθαλμῶν ἀποψήσαντες, πάλιν εἰς τοσαύτην ἐγενόμεθα συμφοράν. τότε τὸ νεοθαλὲς ἄνθος ἀπωδυρόμεθα, νῦν αὐτὸ τὸ ἔρνος, ἀφ' οὗ τὸ ἄνθος ἐβλάστησε. τότε τὴν ἐλπισθεῖσαν ὥραν, νῦν τὴν εἰς πεῖρα γενόμενον. ἆρά μοι συγγνώσεσθε, Ἀδελφοὶ, εἴτι διὰ τὸ πάθος παραληρήσαιμι. τάχα, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις τῆς ἡμετέρας κακῶς συνεσπάσθη. ὑπομνήσω δὲ τῶν γεγονότων ὑμᾶς, καὶ οἶμαι τὰς πολλὰς τοῖς λεγομένοις συνθήσεσθαι. ὅτε χρυσῷ καὶ πορφυρίδι κεκαλυμμένη ἐπὶ τὴν πόλιν ἡ Βασιλὶς ἐκομίζετο (κλίνη δὲ λέγω ἣν ἐκομίζετο) καὶ πᾶσα ἀξία, καὶ ἡλικία πᾶσα προχυθεῖσα τοῦ ἄστεος, ἀπεστενοχώρει διὰ τὸ πλῆθος τὸ ὕπαιθρον, πάντων ἐκ ποδῶν καὶ τὸ ὑπερκόντων τοῖς ἀξιώμασι προπομπευόντων τὸ πάθος· μέμνησθε πάντως ὅπως

ὁ ἥλιος

ὁ ἥλιος ταῖς νεφέλαις τὰς ἀκτῖνας ἑαυτῶ συνεκάλυψεν, ὡς αὖ μὴ ἴδοι τάχα καθαρῷ τῷ φωτὶ μετὰ τοιούτου χήματος εἰσελαύνουσαν τὴν βασιλίδα τῇ πόλει, ὐκ ἐπὶ ἅρματός τινος, ἢ χρυσοδέτου ἀπήνης κατὰ τὸν βασίλειον κόσμον τοῖς δορυφόροις ἀγαλλομένην, ἀλλ' ἐν ζόφῳ κεκαλυμμένῃ, ἐπικρυπτομένῃ τὸ εἶδος ἐκείνο τῷ σκυθρωπῷ προκαλύμματι. θέαμα δεινόν τε καὶ ἐλεεινὸν, δακρύων ἀφορμὴ προκειμένη τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ἣν ἅπας τῷ συνειλεγμένων ὁ ἐπιλύς τε καὶ ὁ ἐγχώριος ὐκ ἀφημίαις, ἀλλὰ θρηνώδεσιν εἰσιοῦσαν ἐδέχετο. τότε καὶ ὁ ἀὴρ πενθικῶς ἐσκυθρώπασεν, οἷον ἱμάτιόν τι πενθικὸν τὸν ζόφον περιβαλλόμενος. ἀλλὰ καὶ αἱ νεφέλαι, καθὼς δυνατὸν αὐταῖς ἦν, ἐπεδάκρυον, ἁπαλὰς ψεκάδας αὐτὶ δακρύων ἐπαφιεῖσαι τῷ πάθει. ἢ ταῦτα μὲν ὄντως λῆρός ἐστι, καὶ οὐδὲ λέγειν ἄξιον; εἰ γάρ τι ἐγένετο ἐν τῇ κτίσει τοιοῦτον, οἷον ἐπισημῆναι τὴν συμφορὰν, οὐ παρὰ τῆς κτίσεως γέγονε πάντως, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Δεσπότου τῆς κτίσεως, τιμῶντος δι' ὧν ἐποίει τῆς οσίας τὸν θάνατον. τίμιος γάρ φησιν, ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. εἶδον ἐγὼ τότε ἕτερον θέαμα τῶν εἰρημένων παραδοξότερον. εἶδον διπλοῦν ὄμβρον, τὸν μὲν ἐκ τοῦ ἀέρος, τὸν δὲ ἐκ τῶν δακρύων ἐπὶ τὴν γῆν καταῤῥέοντα. καὶ ὐκ ἦν ὁ ἐξ ὀφθαλμῶν ὑετὸς τοῦ ἐκ τῶν νεφῶν ἐνδεέστερος. ἐν γὰρ τοσαύταις μυριάσι τῶν συμπαρόντων ὐκ ἦν ὀφθαλμὸς, ὁ μὴ καταβρέχων τὴν γῆν ταῖς τῶν δακρύων σταγόσιν. ἀλλ' ὐ καλῶς τάχα τῆς τοῦ Διδασκάλου γνώμης ἐσχασάμεθα, πλέον ἢ ἔδει τοῖς σκυθρωποῖς ἐμβαθύναντες. ἴσως γὰρ βούλεται θεραπεῦσαι μᾶλλον, ἢ αἰτιάσασθαι τὴν ἀκολουθίαν. ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον νῦν πεποιήκαμεν. ὥσπερ αὖ τις ἰατρὸς ξαυματίων λαβὼν, μὴ μόνον ἀμελοίη τῆς θεραπείας, ἀλλὰ καὶ βρωτικοῖς τισι φαρμάκοις προσεπιβαίνοι τὸν ὀδυνώμενον, ὐκ οὖν ἐπαντλητέον τὸν ἐλαιώδη λόγον τῇ διοιδούσῃ πληγῇ. οὐδὲ γὰρ καὶ ἡ ἀγγελικὴ ἰατρεία τῇ σύψει τοῦ οἴνου καταμιγνύειν τὸ ἔλαιον. ἐπικλίνωμεν ὖν ὑμῖν, παρὰ τῆς γραφῆς λαβόντες τὸν τοῦ ἐλαίου καμψάκιον,

ὡς

ὡς ἔστι δυνατὸν τὸ σκυθρωπὸν τῷ εἰρημένων εἰς παραμυθίαν παλινῳδήσαντες. ἀλλά μοι μηδεὶς ἀπιστείτω τῷ λεγομένῳ, κἂν παράδοξον ᾖ. ἔστιν, Ἀδελφοὶ τὸ ἀγαθὸν, ὃ ζητοῦμεν, ἔστι, καὶ οὐκ ἀπόλωλε, μᾶλλον δὲ μικρότερον εἶπον τῆς ἀληθείας. οὐ μόνον γάρ ἐστι τὸ ἀγαθὸν, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑψηλοτέροις ἢ πρότερον. εἰ βασιλίδα ζητεῖς; ἐν τοῖς βασιλείοις τοῦτο διαγωγὴν ἔχει. ἀλλ' ὀφθαλμῷ γνῶναι τοῦτο ποθεῖς; οὐκ ἔξεστί σοι βασιλίδος θέαν περιεργάζεσθαι. φοβερὰ περὶ αὐτὴν ἡ τῶν δορυφόρων φρυαγμάτων. οὐ τούτων λέγω τῶν δορυφόρων, οἷς σίδηρος τὸ ὅπλον ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν τῇ φλογίνῃ ῥομφαίᾳ καθωπλισμένων, ὧν τὸ εἶδος ἀνθρώπων ὄψις οὐχ ὑποδέχεται, ἐν οἷς ἀπορρήτοις τῆς βασιλείας ἡ οἴκησις. τότε ὄψει, ὅταν καὶ σὺ προκύψῃς τοῦ σώματος. οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως ἐντὸς τῶν ἀδύτων τῆς βασιλείας γενέσθαι, μὴ ἐκβάντα τὸ τῆς σαρκὸς παραπέτασμα. ἢ κρεῖττον οἴει τὸ διὰ σαρκὸς μετέχειν τοῦ βίου; οὐκοῦν παιδευσάτω σε ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὁ τῶν ἀπορρήτων τοῦ Παραδείσου μετεχόντως μυστηρίων. τί λέγει περὶ τοῦ ὧδε ζωῆς, τάχα ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων φθεγγόμενος; παλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; διὰ τί τοῦτο λέγει; ὅτι τὸ ἀναλύσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῷ κρεῖττον φησί. τί δὲ ὁ μέγας Δαβὶδ, ὁ τοσαύτην δυναστείαν κομῶν, ὁ πάντα πρὸς ἡδονὴν καὶ κατ' ἐξουσίαν εἰς ἀπόλαυσιν ἔχων; οὐ σεφοχωρεῖται τὸν βίον; οὐ φυλακὴν ὀνομάζει τοῦ ὧδε ζῆν; οὐ βοᾷ πρὸς τὸν κύριον· ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου; οὐ πρὸς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς δυσχεραίνει; οἴμοι, λέγων, ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη; ἢ οὐκ ἤδεισαν ἔσεσθαι οἱ ἅγιοι τὸ καλὸν ἐκ τοῦ χείρονος, καὶ διὰ τοῦτο πρότιμότεραν ἔσχον τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξοδον; σὺ δὲ, τί καλὸν, εἰπέ μοι παρὰ τὸν βίον ὁρᾷς; κατανόησον ἐν τίσιν ἡ ζωὴ θεωρεῖται. οὐ λέγω σοι τὸ προφήτου φωνῇ, ὅτι πᾶσα σὰρξ χόρτος. σεμνύει γὰρ ἐκεῖνος μᾶλλον τὸ ὑποδείγματι τοῦ φύσεως ἀθλιότητα· τάχα γὰρ κρεῖττον ἴσως χόρτον εἶναι μᾶλλον, ἢ ὅπερ ἐσμὲν. διατί; ὅτι ὑδρεμίαν ὁ χόρτος ἐκ φύσεως ἀνδίαν

ἔχει·

ἔχει· ἡ δὲ σὰρξ ἡμῶν, ὀσμῆς ἐστιν ἐργαστήριον, ἅπαν τὸ ληφθὲν εἰς ἀφθορὰν ἀχρειοῦσα. τὸ δὲ ἅπαντα χρόνον ὑποκεῖσθαι τῇ τῆς γαστρὸς λειτουργίᾳ, ποίας τιμωρίας οὐκ ἔστιν ἀνιαρώτερον; ὁρᾶτε γὰρ ὅπου δὲ διωκεῖ φορολόγον, τὰ γαστέρα λέγω, ὅσην ἐπάγει καθ' ἡμέραν τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἀπαιτήσεως; ᾧ κἂν ποτε πλέον τὰ τεταγμένα προκαταβάλωμεν, αὖθις τὰ ἐφεξῆς χρέως προεξετίσαμεν· καθ' ὁμοιότητα τὰ τῷ μύλωνι ταλαιπωρούντων ζώων κεκαλυμμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς, τὰ τὸ βίου μύλιν περιερχόμεθα, ἀεὶ διὰ τὰ ὁμοίων περιχωροῦντες, καὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἀναστρέφοντες. εἶπω σοι τὰ κυκλικὸν τοῦτον περίοδον· ὄρεξις κόρος, ὕπνος ἐγρήγορσις, κένωσις πλήρωσις· ἀεὶ ἀπ' ἐκείνων ταῦτα, καὶ ἀπὸ τούτων ἐκεῖνα, καὶ πάλιν ταῦτα· καὶ οὐδέποτε κύκλῳ περιιόντες παυόμεθα, ἕως ἂν ἔξω τὰ μύλωνος γενώμεθα· καλῶς ὁ Σολομὼν πίθον τετρημένον, καὶ οἶκον ἀλλόκοτον ὀνομάζει τὰ ὧδε· βίον. οὕτως γὰρ ἀλλόκοτος οἶκος καὶ οὐχ ἡμέτερος, ὅτι οὐκ ἐφ' ὑμῖν ἐστιν, ἢ ὅτε βουλόμεθα, ἢ ἐφ' ὅσον ἐπιποθοῦμεν, σὺν αὐτῷ εἶναι· ἀλλὰ καὶ εἰσαγόμεθα ὡς οὐκ οἴδαμεν, καὶ ἐξοικιζόμεθα, ὅτε οὐκ οἴδαμεν. τὸ δὲ πίθου αἴνιγμα νοήσεις, ἐὰν εἰς τὸ ἀπλήρωτον τὰ ἐπιθυμιῶν ἀποβλέψῃς· ὁρᾷς πῶς ἐπαντλοῦσιν ἑαυτοῖς οἱ ἄνθρωποι τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας, τὰς δόξας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; ἀλλ' ὑπορρεῖ τὸ βαλλόμενον, καὶ οὐ παραμένει τῷ ἔχοντι. ἡ μὲν γὰρ περὶ τὰ δόξαν καὶ τὰ δυναστείαν καὶ τὰ τιμὴν ἀπληστία, πάντοτε ἐνεργεῖται. ὁ δὲ τῆς ἐπιθυμίας πίθος μένει ἀπλήρωτος. τί δὲ φιλοχρηματία; οὐκ ἀληθῶς πίθος τετρημένος ἐστίν, ὅλῳ τῷ πυθμένι ῥέων; ᾧ κἂν πᾶσαν ἐπαντλήσῃς τὰ θάλασσαν, πληρωθῆναι φύσιν οὐκ ἔχει. τί δὲ λυπηρόν, εἰ τὰ τὸν βίου κακῶν ἡ μακαρία κεχώρισαι, καὶ ὥσπερ τινα λήμην τὰ τοῦ σώματος ῥύπον ἀποβαλοῦσα, καθαρᾷ τῇ ψυχῇ τὸν τὰ ἀκήρατον ζωὴν μεταλήψεται; ἐν ᾗ ἀπάτη καὶ πολιτεύεται· διαβολὴ καὶ πιστεύεται· κολακεία χώραν οὐκ ἔχει· ψεῦδος καταμίγνυται· ἡδονή τε καὶ λύπη, καὶ φόβος καὶ θάρσος, καὶ πενία καὶ πλοῦτος, καὶ δουλεία καὶ κυριότης, καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη τὰ βίου αὐωμαλία, ὡς πορρωτάτω τὰ ζωῆς ἐκείνης ἐξώρισαι. ἀπέδρα ἐκεῖθεν, καθὼς

φησιν

φησιν ὁ προφήτης, ὀδυνή, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός· αὐτὶ δὲ τούτων τί; ἀπάθεια, μακαριότης, κακῶν πάντων ἀλλοτρίωσις, ἀγγέλων ὁμιλία, τῆς ἀοράτων θεωρία, Θεῷ μετουσία, ἀφροσύνη τέλος οὐκ ἔχουσα. ἆρα οὖν λυπεῖσθαι προσήκει περὶ τὴν βασιλίδος, μαθόντας οἷα αὐθ' οἵων ἠλλάξατο; κατέλιπε βασιλείαν γῆινον, ἀλλὰ δὲ οὐράνιον κατέλαβεν· ἀπέθετο δὲ ἐκ λίθων στέφανον, ἀλλὰ τὸν τῆς δόξης περιεθήκατο· ἀπεδύσατο δὲ πορφυρίδα, ἀλλὰ χιτῶνα ἐνεδύσατο· τοῦτο ἐστὶ τὸ βασιλικὸν ὄντως καὶ τίμιον ἔνδυμα· δὲ ὧδε πορφύραν ἀκούω αἵματι κόχλου τινὸς θαλασσίας φοινίσσεσθαι· τοῦ δὲ αὖ πορφύραν τὸ τοῦ Χῦ αἷμα λάμπειν ποιεῖ· εἰδὲς ὅσον ἐν τῷ ἐνδύματι τὸ διάφορον; βούλει πεισθῆναι ὅτι ἐν ἐκείνοις ἐστὶν; ἀνάγνωθι τὸ Εὐαγγέλιον· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, φησί· ταῦτα πρὸς τοὺς δεξιοὺς ὁ κριτής· κληρονομήσατε τοῦ ἡτοιμασμένου ὑμῖν βασιλείαν, δὲ παρά τίνος ἡτοιμασμένου; ἑαυτοῖς, φησί, διὰ τῶν ἔργων προητοιμάσατε· πῶς; ἐπείνων, ἐδίψων, ξένος ἤμην, γυμνὸς, ἀσθενὴς, ἐν φυλακῇ· ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· εἰ οὖν ἡ περὶ ταῦτα σπουδὴ βασιλείας πρόξενος γίνεται, ἀριθμήσατε, εἴπερ δυνατὸν ἐστιν ἐξαριθμήσασθαι, πόσοι τοῖς ἐνδύμασι τοῖς παραυτὰ ἐσκιρτήσαν; πόσοι τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ δεξιᾷ διεφάνησαν; πόσοι τῶν κατακλείσων οὐκ ἐπισκέψεως μόνον, ἀλλὰ καὶ παντελοῦς ἀφέσεως ἠξιώθησαν; εἰ δὲ τὸ ἐπισκέψασθαι τὸ κατάκλεισον προξενεῖ βασιλείαν, τὸ ἐλευθερῶσαι τὸ τιμωρίας δηλαδὴ πλείονος τιμῆς ἄξιον, εἴπέρ τι βασιλείας ἐστὶν ἀνώτερον ἀλλ' ἢ μέχρι τούτων ἐστὶν ἐκείνης ὁ ἔπαινος· παρέρχεται γὰρ καὶ τὰ προστάγματα τοῖς κατορθώμασιν· πόσοι δὲ ἐκείνου τὸ ἀνασάσεως χάριν ἐφ' ἑαυτῷ ἐγνώρισαν, οἱ τοῖς νόμοις ἀποθανόντες, καὶ τὸ ἐπὶ θανάτῳ φῶς δοξάσαντες, πάλιν δι' αὐτὸ εἰς τὴν ζωὴν ἀνεκλήθησαν; ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν εἰρημένων ἡ μαρτυρία· εἶδες παρὰ τὸ θυσιαστήριον ἀποκτόνητα τὸ σωτηρίαν μειράκιον· εἶδες γυναῖον ἐπὶ καταστείσει ἀδελφῷ ὀδυρόμενον, τοῦ τὰ ἀγαθὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ κηρύσσοντος; ὅπως τῇ μνήμῃ τὸ βασιλίδος ἡ σκυ-

θρω-

θρωπὴ τῦ θανάτυ ψῆφος εἰς ζωὴν ἀναλύε). ἆρα κὴ μόνον ταῦτα, ἀλ' ὃ ταπεινοφροσύνῃ πᾶ θήσομεν; ἢ τροτιμοτέραν ἡ χαρὴ ποιεῖται παντὸς τ κατ' ἀρετὴ κατορθώματος. ἤ τις σωφρονίσας τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ τ τοσαύτῃ ἀρχῇ, πάσης διωγμοῦ ἀφυποκυπτούσης, τοιούτων ἐθνῶν ὑποτελούντων, γῆς τε κὴ θαλάττης ἐκ τ οἰκείων ἑκατέρας δορυφορούσης, κὴ ἔδωκε καθ' ἑαυτὸ τῷ τύφῳ, ἀεὶ τρὸς ἑαυτὸ, κὴ εἰς τὰ ἔξω ἑαυτῆς ἀποβλέπουσα. διὰ τῦτο τῦ βακχεισμῦ γίνε) κληρονόμος, διὰ τ τροσκαίρυ ταπεινοφροσύνης τὸ ἀληθινὸν ὕψος ἐμπορδυσαμένη· εἶπω τι κὴ τ φιλανδρίας τεκμήριον· ἔδει παύτως, χαλυομένης τ σωματικῆς συζυγίας, κὴ τὰ τίμια τ τροσόντων αὐτῆς ἀγαθῶν ἐλθεῖν εἰς διαίρεσιν· πῶς ἂν ἐποιήσατο τ διανομήν; ζώντων ὄντων τέκνων (ταῦτα γὰρ τῷ ἀγαθῶν τὰ κεφάλαια) τὰς ἄρρενας τῷ πατρὶ τροσκατέλιπεν, ὥστε εἶναι αὐτῦ τῆς βασιλείας ἐρείσματα· τ δ' ἰδίας μερίδος μόνην τὴν θυγατέρα ἀποτεποίηκε)· ὁρᾷς πῶς δυγνώμων τε κὴ φιλόσοργος, ἐν τοῖς τιμίοις τὸ πλέον τῷ ἀνδρὶ συγχωρήσασα; ἀλλ' ὃ μάλισα παρήμῶν λέγεσθαι χρὴ, τῦτο τροθεὶς, καταπαύσω τ λόγον· τὸ τῷ εἰδώλων μῖσος κοινὸν παύτων ἐστὶ τῷ μετεχόντων τ πίστεως· ἀλλ' ἐκείνης ἐξαίρετον, τὸ τ Ἀρειανὴν ἀπιστίαν ὁμοίως τῇ εἰδωλολατρείᾳ βδελύττεσθαι· τὸς γὰρ ἐν τῇ κτίσει τὸ θεῖον εἶναι νομίζοντας, ἧσσον ἐλάττονα σέβειν φέρετο τ εἰδωλοποιούντων τὰς ὕλας, καλῶς κὴ δυσεβῶς τῦτο κρίνουσα· ὁ γὰρ τὸ κτίσμα τροσκυνῶν, κἂν ἐπ' ὀνόματι τῦ Χῦ τῦτο ποιεῖ, εἰδωλολάτρης ἐστὶ, Χῦ ὄνομα τῷ εἰδώλῳ θέμενος· διὰ τῦτο μαθοῦσα, ὅτι κὴ ἔστι Θς πρόσφατος, μίαν τροσεκυνεῖ θεότητα, τ ἐν παρ' ἰ κὴ ἰῷ κὴ πνεύματι ἁγίῳ δοξαζομένην· παύτῃ ἐνηυξήθη τῇ πίστει, παύτῃ ἐνήκμασε, παύτῃ τὸ πνεῦμα παρακατέθετο· ὑπὸ ταύτης τροσήχθη τῷ κόλπῳ τῦ πατρὸς τ πίστεως Ἀβραὰμ παρὰ τ τῦ παραδείσυ πυλῶν· ἧς ἡ ῥανὶς ἐπὶ τὸς ἀπίστυς κὴ ἔρχεται, ὑπὸ τῶν σκιῶν τῦ ξύλυ τ ζωῆς τῦ πεφυτευμένυ παρὰ τὰς διεξόδυς τ ὑδάτων, ὧν κὴ ἡμεῖς ἀξιωθείημεν ἐν Χῷ Ἰησῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τὸς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ ΜΕΛΕ'ΤΙΟΝ

Α'ρχιεπίσκοπον Α'ντιοχείας Ε'πιτάφιος.

Η"ΥΞησεν ἡμῖν τ̀ ἀριθμὸν τ̃ῷ Α'ποσόλων ὁ νέος Α'πόσολος, ὁ συγκαταψηφισθεὶς μετὰ τ̃ Α'ποσόλων. Εἵλκυσαν γὰρ οἱ ἅγιοι πρὸς ἑαυτὸς τ̀ ὁμόζοπον, τὸν ἀθλητὴ οἱ ἀθληταὶ, τὸν σεφανίτην οἱ σεφανῖται, τὸν ἀγνὸν τῇ ψυχῇ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, τ̀ κήρυκα τ̃ λόγυ οἱ ὑπηρέται τ̃ λόγυ. ἀλλὰ μακαρισὸς μὲν ὁ παπὴρ ἡμῶν, τῆς τε ἀποσολικῆς συσκηνίας, καὶ τῆς πρὸς τὸν Χριςὸν ἀναλύσεως. ἐλεεινοὶ δὲ ἡμεῖς. ὁ γὰρ ἐᾷ μακαρίζειν ἡμᾶς τ̃ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ἀωρία τῆς ὀρφανίας. ἐκείνῳ κρεῖττον μὴν τὸ συν̀ Χῷ εἶναι διὰ τ̀ ἀνύσεως, ἀλλ' ἡμῖν χαλεπὸν τὸ ἀναζυχθῆναι τ̀ παῤῥησίας προσασίας. ἰδὲ γὰρ βυλῆς καιρὸς, καὶ ὁ συμβυλεύων σιγᾷ. πόλεμος ἡμᾶς περιεσοίχισαι, πόλεμος αἱρετικὸς, καὶ ὁ σρατηγῶν ἐκ ἔσι. κάμνει ταῖς ἀῤῥωσίαις τὸ κοινὸν σῶμα τ̀ Ε'κκλησίας, καὶ τὸν ἰατρὸν ἐκ δυείσκομεν. ῥᾶτε ἐκποσαποῖς τὰ ἡμέτερα; ἐβυλόμην, εἴπως οἷόν τε ἦν, τονώσας ἐμαυτ̃ τὴν ἀσθένειαν, σωναναβῆναι τ̃ ὄγκῳ τῆς συμφορᾶς, καί τινα ῥῆξαι φωνὴν κατ' ἀξίαν τ̃ πάθυς· καθάπερ οἱ γενναῖοι πεποιήκασιν ἔσοι, μεγαλοφώνως τὴν ἐπὶ τ̃ παρὶ συμφορᾶν ὀδυρόμενοι. ἀλλὰ τί πάθω; πῶς βιάσομαι γλῶσσαν εἰς ὑπηρεσίαν τ̃ λόγυ, καθάπέρ τινι πέδῃ βαρείᾳ τῇ συμφορᾷ πεδηθεῖσαν; πῶς ἀνοίξω σόμα τῇ ἀφασίᾳ κεκρατημένον; πῶς βρόωμαι φωνὴν, εἰς πάθη καὶ θρήνυς κατὰ σωηθείας κατολισθαίνυσαν; πῶς ἀναβλέψω τοῖς τ̀ ψυχῆς ὀφθαλμοῖς, τ̃ τῆς συμφορᾶς γνόφῳ κεκαλυμμένος; τίς μοι δῴη χὼν τὴν βαθεῖαν ταύτην καὶ σκοτεινὴν τ̀ λύπης νεφέλην, πάλιν ἐξ' αἰθείας λαμπρὰν ἀναδείξει τὴν τ̀ εἰρήνης ἀκτῖνα; πό-

θεν

θεν ἢ καὶ ἀναλάμψει ἡ ἀκτὶς, τῦ φωτὸς ἡμῖν καταδυόντος; ὦ κακῆς σκοτομήνης, ἀπατολιῶ φωτὸς οὐκ ἐλπιζούσης. ὡς ἀπεναντίον ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι τόπῳ, νυῦ τε καὶ τροώλιω οἱ λόγοι γίνονται; τότε γαμικῶς ἐχορεύομεν, νυῦ ἐλεεινῶς ἐπὶ τῷ πένθει σκάζομεν. τότε ἐπιθαλάμιον, νυῦ ἐπιτάφιον ᾄδομεν. μέμνησθε γὰρ ὅτε τὸν πνευματικὸν ὑμᾶς γάμον εἰσιάσαμεν, τῷ καλῷ νυμφίῳ εἰσοικίζοντες τὴν παρθένον, καὶ τὰ τῦ λόγων ἔδνα κατὰ δύναμιν ἡμῶν εἰσηνεγκάμεθα, εὐφραίνοντες ἐν τῷ μέρει, καὶ εὐφραινόμενοι. ἀλλὰ νυῦ εἰς θρῆνον ἡμῖν ἡ χαρὰ μεθηρμόσθη, καὶ ἡ τῆς εὐφροσύνης περιβολὴ, σάκκος ἐγένετο. Ἢ τάχα σιωπᾶν ἔδει τὸ πάθος, καὶ σύνδον ἀποκλείειν τῇ σιωπῇ τὴν ἀλγηδόνα, ὡς αὖ μὴ διοχλοίημεν τὰς ἐμὰς τῶν νυμφῶνος, οὐκ ἔχοντες τὸ φαιδρὸν τῦ γάμυ σύνδυμα, ἀλλὰ μελανειμονοῦντες τῷ λόγῳ; ἐπειδὴ γὰρ ἀπῄρθη ἀφ' ἡμῶν ὁ καλὸς νυμφίος, ἀθρόως τῷ πένθει κατεμελάνθημεν, καὶ οὐκέτι σωπᾶσθαι καταφαιδρῦναι τὸν λόγον, τὴν κοσμιῶσαν ἡμᾶς σολὴν τῦ φθόνυ ἀποσυλήσαντος. Πλήρεις ἀγαθῶν τροὺς ὑμᾶς ἀπλωτήκαμεν. γυμνοὶ δὲ πάντες ἀφ' ὑμῶν ὑποστρέφομεν. ὀρθὴν εἴχομεν ὑπὲρ κεφαλῆς τὴν λαμπάδα, πλησίον τῷ φωτὶ καταλάμπυσαν. ταύτην ἐσβεσμένην ἀνακομίζομεν, εἰς καπνὸν καὶ κόνιν διαλυθέντος τῦ φέγγυς. Ἔχομεν τὸν θησαυρὸν ἐν μεγάλῳ σκεύει. ἀλλ' ὁ μὲν θησαυρὸς ἀφανὴς, τὸ δὲ ὀστράκινον σκεῦος, κενὸν τῦ πλύτυ τοῖς δεδωκόσιν ἐπανασῴζεται. τί ἐρῦμεν οἱ ἀποστείλαντες; τί ἀποκεκυῦνται οἱ ἀπαιτύμενοι; ὦ πονηρᾶ ναυαγία· πῶς ἐν μέσῳ τῷ λιμένι τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἐναυαγήσαμεν; πῶς ἡ μυροφόρος ὁλκὰς αὐτῷ τῷ πληρώματι καταδῦσα, γυμνὰς ἡμᾶς τὰς ποτὲ πλυτῦντας κατέλιπε; πῦ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο τὸ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι διὰ παντὸς ἱδρυόμενον; πῦ τὸ ἀσφαλὲς τῶν ψυχῶν ἡμῶν πηδάλιον, δι' ὃ τὰς ἐκκλησίας τὰς αἱρετικὰς ἀπαθῶς παρεπλέομεν; πῦ ἡ ἀμετάθετος τῦ γνώμης ἄγκυρα, ἣ μετὰ πάσης ἀσφαλείας πεπονηκότες ἀνεπαυόμεθα; πῦ ὁ καλὸς κυβερνήτης, ὁ τροὺς τὸν ἄνω

σκοπὸν διαθυμίων τὸ σκάφος; ἆρα μικρὰ τὰ συμβαίνοντα, καὶ μάτην παθαίνομαι; ἢ μᾶλλον οὐκ ἐφικνοῦμαι τῶ πάθους, καὶ ὑπερφωνήσω τῷ λόγῳ; χρήσατε ἡμῖν, ἀδελφοὶ, χρήσατε τὸ ἐκ συμπαθείας δάκρυον. Καὶ γὰρ ὅτε ὑμεῖς διφραίνεσθε, ἡμεῖς τὴν διφροσυνὴν ὑμῶν ἐκοινωνήσαμεν. οὕτω ἀπόδοτε ἡμῖν τὸ πονηρὸν τοῦτο ἀνταλλαγμά. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, τοῦτο ἡμεῖς ἐποιήσαμεν. κλαίειν μετὰ κλαιόντων, τοῦτο ὑμεῖς ἀνταπόδοτε. ἐδάκρυσε ποτὲ ξένος λαὸς ἐπὶ τῷ Πατριάρχῃ Ἰακὼβ, καὶ τινὶ ἀλλοτρίαν συμφορὰν ᾠκειώσατο, ὅτε τὸν πρᾶον ἐξ Αἰγύπτου οἱ ἀπ' ἐκείνου μετανομήσαντες, πανδημεὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ συμφορὰν ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπίας κατωλοφύραντο, ἡμέρας τριάκοντα, καὶ τοσαύταις νυξὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ θρηνῶν συμπαρατείνοντες. μιμήσασθε τοὺς ἀλλοφύλους, ἀδελφοὶ καὶ ὁμόφυλοι. κοινὸν νῦν τότε τῶν ξένων, καὶ τῶν ἐγχωρίων τὸ δάκρυον. κοινὸν ἔσω καὶ νῦν, ἐπεὶ καὶ τὸ πάθος κοινόν. ὁρᾶτε τοὺς Πατριάρχας τύπους. πάντες ἴσοι τέκνα τοῦ ἡμετέρου εἰσὶν Ἰακὼβ. ἐξ ἐλευθέρας οἱ πάντες. οὐδεὶς νόθος, οὐδὲ ὑπόβλητος. οὐδὲ γὰρ νῦν θέμις ἐκείνῳ δυλικῷ συγγενείαν ἐπεισάγειν τῇ διγενείᾳ τῆς πίστεως. οὐκοῦν καὶ ἡμέτερος ἐκεῖνος πατὴρ, διότι τοῦ κοινοῦ νῦν τοῦ ἡμετέρου πατήρ. Ἠκούσατε ἀρτίως τοῦ Ἐφραὶμ, καὶ τοῦ Μανασσῆ, οἷα, καὶ ὅσα περὶ τοῦ πατρὸς διηγήσαντο, ὡς ὑπερβαίνειν λόγον τὰ θαύματα. δότε καμοὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἀκίνδυνον τὸ μακαρίζειν λ[illegible] ὅτε φοβοῦμαι τὸν φθόνον. τί γάρ με χεῖρον ἐργάσετ[illegible]ότε, τί[illegible]ρ. Εὐγενὴς τῷ ἀφ' ἡλίου ἀνατολῆ[illegible]γενὴς, θεοσεβὴς, ἀπεχό[illegible]ος. ἀγὰρ δὴ ζηλοτυπήσει [illegible] μαρτυρίαις καὶ ὁ μιμητὴς ἐ[illegible]λὰ πάντα βλέπων φθόνος [illegible]τῷ ὀφθαλμῷ· καὶ ὁ ἐμ[illegible] περιεπάτησε, πλατὺ τὸ [illegible], ἡμῶν ἐναπερείσας. οὐ [illegible]ωατο. (πλὴν εἰμὴ ἄρά τις

κατὰ

κατὰ τὸ μυστικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μεταλάβοι τὸ ποίμνιον) πλὴν ἐκ ἐν τούτοις ἡμῖν παρὰ τῶ φθόνω ἡ βλάβη. ὐδὲ ἐν ὄνοις ἢ καμήλοις τὴν ζημίαν εἰργάσατο, ὐδὲ ξαύματι σαρκὸς τὰς αἰσθήσεις ἐδρίμυξεν, ἀλλ' ἡμᾶς τῆς κεφαλῆς ἀπεσύλησε. τῇ δὲ κεφαλῇ συναπῆλθε τὰ τίμια ἡμῶν αἰσθητήρια. Οὐκέτι ἐσὶν ὀφθαλμὸς, ὁ τὰ ὐνία βλέπων· ὐδὲ ἀκοὴ, τῆς θείας φωνῆς ἐπαίουσα, ὐδὲ ἡ γλῶσσα ἐκείνη, τὸ ἀγνὸν ἀνάθημα τ ἀληθείας. ποῦ ἡ γλυκεῖα τῶν ὁμμάτων γαλήνη; πῦ τὸ φαιδρὸν ἐπὶ τῶ χείλους μειδίαμα; πῦ ἡ δ' ωροσήγορος δεξιὰ, τῇ τῶ σόματος δ' λογία τὰς δακτύλως συνεπισείουσα; ωροάγομαι ἢ ὡς ἐπὶ σκηνῆς ἀναβοῆσαι τὴν συμφορὰν. ἐλεῶσε, ὦ Ἐκκλησία· ωρὸς σὲ λέγω, τὴν Ἀντιόχε πόλιν. ἐλεῶσε τ ἀθρέας ταύτης μεταβολῆς. πῶς ἀπεκοσμήθη τὸ κάλλος; πῶς ἀπεσυλήθη ὁ κόσμος; πῶς ἐξαίφνης ἀπερρύη τὸ ἄνθος; ὅν τως ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἢ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε. τίς ὀφθαλμὸς πονηρὸς, τίς βασκανία κακὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἐκώμασεν; οἷα ἀνθ' οἵων ἠλάξατο; ἐξέλιπεν ἡ πηγή. ἐξηράνθη ὁ ποταμός· πάλιν εἰς αἷμα μετεπο[illegible] τὸ ὕδωρ. ὦ δυσυχῆς ἀγγελίας ἐκείνης, τῆς διαγγελούσης [illegible] κλησία τὸ πάθος. τίς ἐρεῖ τοῖς τέκνοις, ὅτι ἀπωρφα[illegible] τίς ἀπαγγελεῖ τῇ νύμφῃ, ὅτι ἐχήρευσεν; ὦ τῆς κακ[illegible] πεμψαν; Ϲ τί ὑποδέχονται; κιβωτὸν ωροέπεμ[illegible] ποδέχονται. κιβωτὸς ἦν, ἀδελφοὶ, ὁ τῶ Θεῶ [illegible] τὸς, [illegible] ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰ θεῖα μυστήρια· [illegible] σῆ[illegible] τῶ θείω μάννα, πλήρης τ ἀρ[illegible] αἱ[illegible] τῆς διαθήκης, ἐν ταῖς πλα[illegible] μ[illegible] τι Θῦ ζῶντος, ὐ μέλαι[illegible] κ[illegible] φῶδες, Ϲ μέλαν σ[illegible] [illegible] ραλίδες, τὸ θυμιατ[illegible] [illegible], τὰ τῶν εἰσόδων κ[illegible] [illegible] ώνης, ἡ ἐν ταῖς [illegible] κιβωτὸν ἔχει [illegible]

ειλιπτο· ἀλλ᾽ αὐτ᾽ ἐκείνων τί; σιωπάτω ὁ λόγος· σινδόνες καθαραὶ, καὶ τὰ ἐκ σμυρῶν ὑφάσματα· μύρων καὶ ἀρωμάτων δαψίλεια, γυναικὸς φιλοτιμία κοσμίας τε καὶ σὺν χήμονος· εἰρήσεται γὰρ, ὡς αὖθις ταῦτα γένοιτο εἰς μαρτύριον αὐτῇ, ἃ περὶ τὸν ἱερέα ἐποίησε, δαψιλῶς τὸν ἀλάβαστρον τὸ μύρου τῆς τοῦ ἱερέως κεφαλῆς καταχέασα· ἀλλὰ τὸ σὺν τούτοις διασωζόμενον, τί; ὀστέα νεκρὰ, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου μεμελετηκότα τοῖς νεκρωσιν· τὰ λυπηρὰ τῶν συμφορῶν ἡμῶν μνημόσυνα· ὧν οἵα φωνὴ πάλιν ἐν Ῥαμὰ ἀκουσθήσεται· Ῥαχὴλ κλαίουσα οὐχὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα, καὶ οὐ παρασιεμένη παράκλησιν· ἄφετε οἱ παρακαλοῦντες, ἄφετε· μὴ κατισχύσητε παρακαλέσαι. βαρὺ πενθείτω ἡ χήρα, αἰθέσθω τὸ ζημίας, ἧς ἐζημίωται· καίτοι οὐκ ἀμελέτητός ἐστι τοῦ χωρισμοῦ, ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ ἀθλητοῦ προεθισθεῖσα φέρειν τοῖς μόνωσιν· μέμνησθε πάντως, ὅπως ὑμῖν ὁ πρὸ ἡμῶν λόγος τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀνδρὸς διηγήσατο, ὅτι διὰ πάντων τιμῶν τοῖς ἁγίαν ξιάδα, καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀγώνων τὴν τιμὴν διεσώσατο, τρισὶ πειρασμῶν προσβολαῖς ἀναθλήσας· ἠκούσατε τὴν ἀκολουθίαν τῶν πόνων, οἷος ἐν πρώτοις, οἷος ἐν μέσοις, ἐν τελευταίοις οἷος ἐῶ· περιττὸν κεῖνο τοῖς παράλειψιν τῶν εἰρημένων καλῶς· ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπεῖν ἴσως οὐκ ἄκαιρον· ὅτε τὸν πρῶτον εἶδεν ἡ σώφρων Ἐκκλησία ἐκείνην τὸν ἄνδρα, εἶδεν πρόσωπον ἀληθῶς ἐν εἰκόνι Θεοῦ μεμορφωμένον· εἶδε ἀγάπῃ πυγάζουσαν· εἶδε χάριν περικεχυμένην τοῖς χείλεσι· ταπεινοφροσύνης τὸν ἀκρότατον ὅρον, μεθ᾽ ὃν οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι τὸ πλέον· κατὰ τὸν Δαβὶδ τὸ πραότητα· κατὰ τὸν Σολομῶντα τὴν σωφίσιν· κατὰ τὸν Μωσέα τὴν ἀγαθότητα· κατὰ τὸν Σαμουὴλ τὸ ἀκέραιον· κατὰ τὸν Ἰωσὴφ τὸ σωφροσύνῃ· κατὰ τὸν Δανιὴλ τὸ σοφίαν· κατὰ τὸν μέγαν Ἠλίαν ἐν τῷ ζήλῳ τὴν πίστεως· κατὰ τὸν ὑψηλὸν Ἰωάννην ἐν τῇ ἀφθορίᾳ τοῦ σώματος· κατὰ τὸν Παῦλον ἐν τῇ ὑπερθέτῳ ἀγάπῃ· εἶδε τοσοῦτον ἀγαθῶν σωρὸν μιᾷ ψυχῇ· ἐξῳδὴ τῷ μακαρίῳ ἔρωτι, ἐν τῇ ἁγνῇ καὶ ἀγαθῇ φιλοφροσύνῃ τὸν νυμφίον ἑαυ-

ἑαυτῆς ἀγαπήσασα. ἀλλὰ πρὶν τῷ ἐπιθυμίαν ἐμπλῆσαι, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸν πόθον, ἔτι τῷ φίλτρῳ ζέουσα, κατελείφθη μόνη, τῶν πειρασμῶν τὸν ἀθλητὴν ἐπὶ τὰς ἀγῶνας καλούντων· καὶ ὁ μὲν ἀνήθλει τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἱδρῶσιν· ἡ δὲ ὑπέμενεν, ἐν σωφροσύνῃ τὸν γάμον φυλάττουσα· χρόνος ἦν ἐν μέσῳ πολὺς, καί τις μοιχικῶς κατεπεχείρει τῆς ἀρχαίας παιδὸς· ἀλλ' ἡ νύμφη οὐκ ἐμαίνετο· καὶ πάλιν ἐπαύετο, καὶ πάλιν φυγή. καὶ ἐκ τρίτου ὡσαύτως, ἕως διαχὼν τὸν αἱρετικὸν ζόφον ὁ Κύριος, καὶ τῷ ἀκτῖνα τῆς εἰρήνης ἐπιβαλὼν, ἔδωκεν ἀνάπαυσίν τινα τῷ μακρῶν πόνων ἐλπίζειν· ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν εἶδον ἀλλήλους, καὶ ἀνεῳχθη τὰ τῆς σωφροσύνης, καὶ θυμηδίαι πνευματικαὶ, καὶ πάλιν ἀνεφλέχθη ὁ πόθος· διὸ δὴ διακόπτει τῷ ἀπόλαυσιν ἡ ἐχάτη αὕτη ἀποδημία. ἦλθε νυμφοστολήσων ὑμᾶς, καὶ διήμαρτε τοῦ πράγματος· ἐπέθηκε τῇ καλῇ συζυγίᾳ τὰς τῆς ὁμιλίας στεφάνους· ἐμιμήσατο τὸν δεσπότην· ὡς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ὁ κύριος, ἔνθα καὶ ἐνταῦθα ὁ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ· τὰς γὰρ Ἰουδαϊκὰς ὑδρίας τοῦ αἱρετικοῦ ὕδατος πεπληρωμένας, πλήρεις τοῦ ἀκράτου οἴνου ἐποίησεν, ἐν τῇ δυνάμει τῆς πίστεως μεταποιήσας τῷ φύσιν. ἔστησεν ἐν ὑμῖν πολλάκις κρατῆρα νηφάλιον, τῇ γλυκείᾳ αὐτοῦ φωνῇ δαψιλῶς οἰνοχοήσας τὴν χάριν· πολλάκις ὑμῖν προεθήκατο τῷ λογικῷ παιδαισίαν· ὁ μὲν διδάσκων καθηγεῖτο· οἱ δὲ καλοὶ οὗτοι μαθηταὶ δικαίων τοῖς ὄχλοις, μυστοποιοῦντες τὸν λόγον· καὶ ἡμεῖς δὲ φρανούμεθα, τῷ τοῦ γένους ὑμῶν δόξαν, οἰκείαν ποιούμενοι· ὡς καλὰ μέχει τότε τὰ διηγήματα· ὡς μακάριον ἦν τότοις ἐναπολῆξαι τὸν λόγον. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα τί; καλέσατε τὰς θρηνούσας, ὁ Ἱερεμίας φησίν· ἐγὼ γὰρ ἔσιν ἄλλως φλεγομένῳ καρδίαν καταπεφθῆναι, ὑπὸ τοῦ πάθους οἰδαίνουσαν, μὴ σπαραγμοῖς καὶ δακρύοις κουφιζομένῳ· τότε παρεμυθεῖτο τὸν χωρισμὸν ἡ τῆς ἐπανόδου ἐλπίς· νῦν δὲ τὸν ἔχατον ἡμῶν χωρισμὸν ἀπεχθῆ· χάσμα μέγα μεταξὺ αὐτοῦ τε, καὶ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ μέσον ἐσήρικται· ὁ μὲν

ἐν τοῖς κόλποις τῶ Α'βραὰμ ἀναπαύεται· ὁ ὴ διακομίζων τὴν σαγόνα τῶ ὕδατος, ἵνα καταψήξῃ τῶν ὀδυωμένων τὴν γλῶσσαν, οὐκ ἔστιν. οἴχεται τὸ κάλλος ἐκεῖνο· σιγᾷ ἡ φωνή· μέμυκε τὰ χείλη· ἀπέπτη αἱ χάρις· δίψημα γέγονεν ἡ ὄψλη-εία. ἐλύπει ποτὲ κὴ τὸν Ι'σραηλίτην λαὸν Η'λίας ἀπὸ γῆς πρὸς Θεὸν ἀναπτάμενος· ἀλλὰ παρεμυθεῖτο τὸν χωρισμὸν Ε'λισσαῖος, τῇ μηλωτῇ τῶ διδασκάλω κοσμούμενος· νυνὶ ὴ τὸ ξαῦμα ὑπὲρ θεραπείαν ἐστίν· ὅτι κὴ Η'λίας ἀπελήφθη, κὴ Ε'λισσαῖος οὐχ ὑπελείφθη· ἠκούσατε τῶ Ι'ερεμίου φωνάς τινας σκυθρωπὰς κὴ γοώδεις, ἃς ὡς ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν Ι'ερουσολυμιτῶν κατεθρήνησεν· ὃς ἄλλά τέ τινα περιπαθῶς διεξῆλθε, κὴ τῶτό, φησιν: ὁδοὶ Σιὼν πενθοῦσι. ταῦτα τότε μὲν εἴρηται, νυνὶ ὴ πεπλήρωται· ὅταν γὰρ περιαγγελθῇ τὰ πάθη ἡ φήμη, τότε πλήρεις ἔσονται αἱ ὁδοὶ τῶν πενθούντων, κὴ προχεθήσονται οἱ ὑπ' αὐτῶν ποιμαινόμενοι, τὴν τῶν Νινευιτῶν φωνὴν ἐπὶ τὰ πάθη μιμούμενοι· μᾶλλον ὴ κἀκείνων ἀλγεινότερον ὀδυνώμενοι. τοῖς μὲν γὰρ ὁ θρηνῶς τὸν φόβον ἔλυσε· τοῖς ὴ λύσις ἐλπὶς τῶν κακῶν ἀπὸ τῶν θρηνῶν ἐλπίζεται· οἶδά τινα τῶ Ι'ερεμίου κὴ ἄλλην φωνὴν, ταῖς βίβλοις ἔσαν τῶν ψαλμῶν ἐναρίθμιον, ἣν ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶ Ι'σραὴλ ἐποιήσατο. φησὶ ὴ ὁ λόγος· ὅτι ἐν ἰτέαις ἐκρεμάσαμεν ἑαυτῶν τὰ ὄργανα, σιωπὴν ἑαυτῶν τε κὴ τῶν ὀργάνων καταδικάσαντες· ἐμὴν ποιοῦμαι τὴν ᾠδὴν ταύτην· ἐὰν γὰρ ἴδω τὴν αἱρετικὴν σύγχυσιν (Βαβυλὼν δέ ἐστιν ἡ σύγχυσις) κὴ ἐὰν ἴδω τὰς πειρασμὸς τὰς διὰ τῆς συγχύσεως ῥέοντας, ταῦτα ἐκεῖνά φημι τὰ Βαβυλώνια ῥεύματα, οἷς προσκαθήμενοι κλαίομεν, ὅτι τὸν διάγοντα ἡμᾶς διὰ τούτων οὐκ ἔχομεν· κὰν τὰς ἰτέας εἴπῃς, κὴ τὰ ἐπὶ τούτων ὄργανα, ἐμὸν κὴ τῶτο τὸ αἴνιγμα· οὕτως γὰρ ἐν ἰτέαις ὁ βίος· δένδρον γὰρ ἄκαρπον ἡ ἰτέα ἐστίν· ἡμῶν ὴ ἀπερρύη τῆς ζωῆς ὁ γλυκὺς καρπός· ἀκουσὶ ἰτέαι γεγόναμεν ἄκαρποι, ἀργὰ κὴ ἀκίνητα τὰ τῆς ἀγάπης ὄργανα ἐπὶ τῶν ξύλων κρεμάσαντες.

τες· ἐαν ἐπιλάθωμαί σου, φησὶν, Ἱερουσαλὴμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου· δότε μοι μικρὸν ὑπαλλάξαι τὸ γεγραμμένον, ὅτι οὐχ ἡμεῖς τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ἡ δεξιὰ ἡμῶν ἐπιλέλησται· καὶ ἡ γλῶσσα τῷ ἰδίῳ λάρυγγι κολληθεῖσα, τὰς τῆς φωνῆς διεξόδους ἀπέφραξεν· ἵνα μηκέτι ἡμεῖς τῆς γλυκείας ἐκείνης φωνῆς πάλιν ἀκούσωμεν. ἀλλ' ἀπόψησαθέ μοι τὰ δάκρυα· αἰσθάνομαι γὰρ πέρα τοῦ δέοντος ἐπὶ τῷ πάθει γυναικιζόμενος· οὐκ ἀφῃρέθη ἀφ' ἡμῶν ὁ νυμφίος· μέσος ἡμῶν ἔστηκε, κἂν ἡμεῖς μὴ βλέπωμεν. ἐν τοῖς ἀδύτοις ὁ ἱερεύς· εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός· κατέλιπε τὸ τῆς σαρκὸς παραπέτασμα· οὐκέτι ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύει τῇ ἐπουρανίων, ἀλλ' εἰς αὐτὰ βλέπει τὰ τῶν πραγμάτων εἰκόνα· οὐκέτι δι' ἐσόπτρου καὶ αἰνίγματος, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ· ἐντυγχάνει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· ἀπέθετο τοὺς δερματίνους χιτῶνας· οὐδὲν γάρ ἐστι χρεία τοῖς ἐν παραδείσῳ διάγουσι, τῶν τοιούτων χιτώνων· ἀλλ' ἐνδύματα, ἃ τῇ καθαρότητι τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξυφώνας, ἐπεκοσμήσατο· τίμιος ἐναντίον Κυρίου τοῦ τοιούτου ὁ θάνατος· μᾶλλον δὲ οὐχὶ θάνατος, ἀλλὰ ῥῆξίς ἐστι μελῶν· διέῤῥηξας γάρ, φησὶ, τοὺς δεσμούς μου· ἀπελύθη ὁ Συμεών· ἠλευθερώθη ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος· ἡ παγὶς συνεξέβη· τὸ δὲ στρουθίον ἀπέπτη· κατέλιπε τὴν Αἴγυπτον, τὸν ὑλώδη βίον· ἐπέρασε δὲ οὐχὶ τὴν ἐρυθρὰν ταύτην, ἀλλὰ τὴν μέλαιναν ἐκείνην καὶ ζοφώδη τοῦ βίου θάλασσαν· εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ἐπὶ τοῦ ὄρους προσφιλοσοφεῖ τῷ Θεῷ· ἐλύσατο τὸ ὑπόδημα τῆς ψυχῆς, ἵνα καθαρᾷ τῇ βάσει τῆς διανοίας τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβατεύσειεν, ἣ καθορᾶται Θεός· ταύτην ἔχοντες, ἀδελφοὶ, τὴν παράκλησιν, ὑμεῖς οἱ τὰ ὁσᾶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐπὶ τὴν χώραν τῆς δίλογίας μεταχομίζοντες, ἀκούσατε τοῦ Παύλου παρεγγυῶντος· μὴ λυπεῖσθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα· εἴπατε τῷ ἐκεῖ λαῷ, διηγήσα-

θε τὰ καλὰ διηγήματα· εἶπατε τὸ ἀπισούμενον θαῦμα· πῶς εἰς θαλάσσης ὄψιν καταπυκνωθέντες ὁ μυριάνθρωπος δῆμος, οὗ ἦσαν κατὰ τὸ σωμεχὲς σῶμα οἱ πάντες, οἷόν τι ὕδωρ περὶ τὸν τῦ σκηνώματος πομπὸν πελαγίζοντες· πῶς ὁ καλὸς Δαβὶδ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εἰς μυρίας τάξεις ἑαυτὸν καταμερίσας, ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ὁμογλώσσοις περὶ τὸ σκιῶδες ἐχόρδυσε. πῶς ἑκατέρωθεν οἱ τῦ πυρὸς ποταμοὶ τῇ σωμεχείᾳ τῶν λαμπάδων ὁλικὸς ἀδιάσπαστος ῥέοντες, ἕως ἔδυνατὸν λῦ ὀφθαλμῷ λαβεῖν, παρετείνοντο. εἶπατε τῦ λαῦ παντὸς τὴν προθυμίαν, τῆς ἀποσόλων τὴν συσκηνίαν· πῶς τὸ σουδάριον τῆς προσώπων αὐτῦ, εἰς φυλακτήρια τῶν πιστῶν διετίλλετο. προσκείσθω τῷ διηγήματι βασιλεὺς σκυθρωπάζων ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ θρόνου ἐξαναστάμενος· καὶ πόλις ὅλη τῇ πομπῇ τῦ ἁγίου συμμεταβαίνουσα· καὶ παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. καλῶς Σολομὼν ἰαχδύει τὴν λύπην· κελεύει γὰρ τοῖς ἐν λύπῃ οἶνον διδόναι, πρὸς ἡμᾶς τῦτο λέγων, τὰς τῦ ἀμπελῶνος ἐργάτας· δότε οὖν τὸν ὑμέτερον οἶνον τοῖς λυπουμένοις, ἀντὶ τὸν τῆς μέθης ἐργάτην, καὶ τῆς φρενῶν ἐπίβουλον, καὶ φθορέα τῦ σώματος, ἀλλὰ τὸν τὴν καρδίαν εὐφραίνοντα, ὃν ὁ προφήτης ἡμῖν ἐπεδείκνυε λέγων, οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου· ζωροτέρῳ τῷ κράματι, καὶ ἀφθονωτέραις δεξιῶσθε τῦ πνευματικῦ λόγου ταῖς κύλιξιν, ὥστε ἡμῖν πάλιν εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν περιτραφῆναι τὸ πένθος, χάριτι τῦ μονογενῦς υἱῦ τῦ Θεῦ, δι' οὗ ἡ δόξα τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ͂ ΑΥ'ΤΟΥ͂ ΕΙ'Σ ΤΟΥ'Σ Α'ΓΙ'ΟΥΣ ΤΕΣΣΑ-ράκοντα μάρτυρας ἐγκώμιον.

Χθὲς οἱ μάρτυρες πρὸς ἑαυτὰς τὸν λαὸν ἐκάλουν. νυῦ τῷ καταγωγίῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιξενοῦνται αὐτόκλητοι. νόμος δέ τις ἐστὶ συμποτικὸς, καὶ τὰς ἐγκυκλίους ταύτας ἑστιάσεις παρὰ τῆ δαιτυμόνων ἀλλήλοις ἐκ περιόπης ἐπιδίδοσθαι. ἐξ οὗ ἀνάγκη ἡμᾶς τὸν αὐτὸν ἀντιπληρῶσαι τὸ δεῖπνον τοῖς μάρτυσιν ἔρανον. ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται ἡμῖν ἡ χορηγία τοῦ λόγου, καλῶς ἔχει τοῖς παρ' αὐτῆ ἐκείνων λειψάνοις ἡμᾶς δεξιοῦσθαι, τὰς χθὲς μὲν ἑστιάτορας, σήμερον δὲ δαιτυμόνας. Ἀρκεῖ γὰρ καὶ βραχύ τι μέρος ἐκ πλουσίας τραπέζης, μεγάλης διοχίας γενέσθαι παρασκευὴ, ὅταν τοιοῦτον λείψανον ᾖ. τί οὖν τοῦτο τὸ λείψανον; μέμνησθε πάντως ἐν τίνι ἦμεν τοῦ λόγου, ὅτε ὁ δίκαιος ἐκεῖνος, καὶ ἡδὺς ἡμῖν ἐκ τοῦ πλήθους τῆ συνειλεγμένων θορυβος συνέχεε τὴν τῆ λεγομένων ἀκρόασιν, ὅτε ἡ ἔμψυχος ἐκείνη τῆς Ἐκκλησίας θάλασσα τῆ πλήθει τῆ ἐπεισρεόντων πλημμυρῆσα, πρὸς τὴν ροπὴν τῶν ἀεὶ βιαζομένων ἐκύμαινε, μιμουμένη τῆ ἦχω τὴν ὄντως θάλασσαν, οἷον αὐτῆς ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν προσρηγνῦσα τῶν κυμάτων τὸν φόρον. ἐν τίσι τοίνυν καταλίπομεν χειμαζόντα τῆ θορύβῳ τὸν λόγον, μέμνησθε πάντως οἷς μεμελέτηται διὰ μνήμης ἔχειν τοὺς μάρτυρας. ἐν ᾧ, ὡς οἶμαι, ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου αὕτη, ὅτι οὐ πάντων τυχόντων ἦσάν τινες, οἱ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐξειλεγμένοι, οὐδέ τις σύμμικτος καὶ ἀνώνυμος ὄχλος, ἐκ ταπεινῶν ἐπιτηδευμάτων ὁρμηθέντες, πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐπήρθησαν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν δι' εὐφυΐαν σώματος, κάλλει καὶ δυνάμει, καὶ ῥώμης περιουσίᾳ τῶν λοιπῶν διενεγκόντες, τοῖς στρατιωτικοῖς παλαίσμασι συνεθρέφθησαν.

μετὰ

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤῸΝ ΜΈΓΑΝ ΜΕΛΈΤΙΟΝ Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας Ἐπιτάφιος.

ἨΓΞησεν ἡμῖν τ̀ ἀριθμὸν τῷ̃ Ἀποσόλων ὁ νέος Ἀπόσολος, ὁ συγκαταψηφισθεὶς μετὰ τ̃ Ἀποσόλων. Εἵλκυσαν γὰρ οἱ ἅγιοι πρὸς ἑαυτὸς τ̀ ὁμόζοπον, τὸν ἀθλητὴν οἱ ἀθληταὶ, τὸν σεφανίτην οἱ σεφανῖται, τὸν ἀγνὸν τῇ ψυχῇ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, τ̀ κήρυκα τ̃ λόγυ οἱ ὑπηρέται τ̃ λόγυ. ἀλλὰ μακαρισὸς μὲν ὁ πατὴρ ἡμῶν, τῆς τε ἀποσολικῆς συσκηνώσεως, κ̀ τῆς πρὸς τὸν Χριςὸν αὐαλύσεως. ἐλεεινοὶ δὲ ἡμεῖς. ὐ γὰρ ἐᾷ μακαρίζειν ἡμᾶς τ̃ πρὸς τὴν δύκλειαν, ἡ ἀωρία τῆς ὀρφανίας. ἐκείνῳ κρεῖττον λῦ τὸ σὺν Χῷ̃ εἶναι διὰ τ̀ αὐλύσεως, ἀλλ' ἡμῖν χαλεπὸν τὸ ζαζυχθῆναι τ̀ παῤ ἡκῆς προσασίας. ἰδὺ γὰρ βυλῆς καιρὸς, κ̀ ὁ συμβυλδύων σιγᾷ. πόλεμος ἡμᾶς πολιορκοίχισαι, πόλεμος αἱρετικὸς, κ̀ ὁ σρατηγῶν ὐκ ἔσι. κάμνει ταῖς ἀῤῥωσίαις τὸ κοινὸν σῶμα τ̀ Ἐκκλησίας, κ̀ τὸν ἰατρὸν ὐχ δρίσκομεν. ῥᾶτε ἐνποπαποῖς τὰ ἡμέτερα; ἐβυλόμην, εἴπως οἷόν τε λῦ, τονώσας ἑμαυτ̃ τὴν ἀσθένειαν, συναναβλῆναι τῷ̃ ὄγκῳ τῆς συμφορᾶς, καί τινα ῥῆξαι φωνὴν κατ' ἀξίαν τ̃ πάθυς· καθάπερ οἱ γενναῖοι πεποίηκασιν ἔσοι, μεγαλοφώνως τὴν ἐπὶ τῷ̃ παρὶ συμφορὰν ὀδυρόμενοι. ἀλλὰ τί πάθω; πῶς βιάσομαι γλῶσαν εἰς ὑπηρεσίαν τ̃ λόγυ, καθάπέρ τινι πέδῃ βαρείᾳ τῇ συμφορᾷ πεδηθεῖσαν; πῶς ἀνοίξω σόμα τῇ ἀφασίᾳ κεκρατημένον; πῶς πρόωμαι φωνὴν, εἰς πάθη κ̀ θρήνυς κατὰ σωηθείας κατολισθαίνυσαν; πῶς ἀναβλέψω τοῖς τ̀ ψυχῆς ὀφθαλμοῖς, τῷ̃ τῆς συμφορᾶς γνόφῳ κεκαλυμμένος; τίς μοι δώσει τὴν βαθεῖαν ταύτην κ̀ σκοτεινὴν τ̀ λύπης νεφέλην, πάλιν ἐξ' αἰθείας λαμπρὰν ἀναδείξει τὴν τ̀ εἰρήνης ἀκτῖνα; πό-

θεν

θεν ἢ καὶ ἀναλάμψει ἡ ἀκτὶς, τῦ φωτὸς ἡμῖν καταδυάντος ; ὡ κακῆς σκοτομηνίας, ἀνατολὴ φωτὸς οὐκ ἐλπιζόσης. ὡς ἀπεναντίον ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι τόπῳ, νυῦ τε καὶ πρώην οἱ λόγοι γίνονται ; τότε γαμικῶς ἐχορεύομεν, νυῦ ἐλεεινῶς ἐπὶ τῷ πάθει σκάζομεν. τότε ἐπιθαλάμιον, νυῦ ἐπιτάφιον ᾄδομεν. μέμνησθε γὰρ ὅτε τὸν πνευματικὸν ὑμᾶς γάμον εἰσιάσαμεν, τῷ καλῷ νυμφίῳ εἰσοικίζοντες τὴν παρθένον, καὶ τὰ τῦ λόγου ἔδνα κατὰ δύναμιν ἡμῶν εἰσηνεγκάμεθα, εὐφραίνοντες ἐν τῷ μέρει, καὶ εὐφραινόμενοι. ἀλλὰ νυῦ εἰς θρῆνον ἡμῖν ἡ χαρὰ μεταρρυθμίσθη, καὶ ἡ τῆς εὐφροσύνης περιβολὴ, σάκκος ἐγένετο. Η" τάχα σιωπᾶν ἔδει τὸ πάθος, καὶ σύνδον ἀποκλείειν τῇ σιωπῇ τὴν ἀλγηδόνα, ὡς αὖ μὴ διοχλοίημεν τὰς ὠὰς τῦ νυμφῶνος, οὐκ ἔχοντες τὸ φαιδρὸν τῦ γάμου σύνδυμα, ἀλλὰ μελανειμονοῦντες τῷ λόγῳ ; ἐπειδὴ γὰρ ἀπήρθη ἀφ' ἡμῶν ὁ καλὸς νυμφίος, ἀθρόως τῷ πάθει κατεμελαύθημεν, καὶ οὐκέτι σωφρόνως καταφαιδρῦναι τὸν λόγον, τὴν κοσμοῦσαν ἡμᾶς στολὴν τῦ φθόνου ἀποσυλήσαντος. Πλήρεις ἀγαθῶν φορὸς ὑμᾶς ἀπελυτήκαμεν. γυμνοὶ δὲ πάντες ἀφ' ὑμῶν ὑποστρέφομεν. ὀρθὴν εἴχομεν ὑπὲρ κεφαλῆς τὴν λαμπάδα, πλουσίῳ τῷ φωτὶ καταλάμπουσαν. ταύτην ἐσβεσμένην ἀνακομίζομεν, εἰς καπνὸν καὶ κόνιν διαλυθέντος τῦ φέγγους. Ε"χομεν τὸν θησαυρὸν ἐν μεγάλῳ ὀστρακίνῳ σκεύει. ἀλλ' ὁ μὲν θησαυρὸς ἀφανὴς, τὸ δὲ ὀστράκινον σκεῦος, κενὸν τῦ πλύτου τοῖς δεδωκόσιν ἐπανασώζεται. τί ἐρῦμεν οἱ ἀποστείλαντες ; τί ἀποκεκλυῦνται οἱ ἀπαιτούμενοι ; ὦ πονηρᾶ ναυαγία· πῶς ἐν μέσῳ τῷ λιμένι τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἐναυαγήσαμεν ; πῶς ἡ μυριοφόρος ὁλκὰς αὐτῷ τῷ πληρώματι καταδῦσα, γυμνὰς ἡμᾶς τὰς ποτὲ πλυτῦντας κατέλιπε ; πῦ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο τὸ τῷ ἁγίῳ Πνεύματος ἰθυνόμενον ; πῦ τὸ ἀσφαλὲς τῶν ψυχῶν ἡμῶν πηδάλιον, δι' ὃ τὰς ξηρυμίας τὰς αἱρετικὰς ἀπαθῶς παρεπλέομεν ; πῦ ἡ ἀμετάθετος τῦ γνώμης ἄγκυρα, ἢ μετὰ πάσης ἀσφαλείας πεπονηκότες ἀνεπαυόμεθα ; πῦ ὁ καλὸς κυβερνήτης, ὁ φορὸς τὸν ἄνω

σκοπὸν διελθωμεν τὸ σκάφος; ἆρα μικρὰ τὰ συμβαίνοντα, καὶ μάτην παθαίνομαι; ἢ μᾶλλον οὐκ ἐφικνεῖται τὰ πάθη, καὶ ὑπερφωνήσω τῷ λόγῳ; χρήσατε ἡμῖν, ἀδελφοὶ, χρήσατε τοῖς ἐκ συμπαθείας δάκρυσιν. Καὶ γὰρ ὅτε ὑμεῖς εὐφραίνεσθε, ἡμεῖς τῇ εὐφροσύνῃ ὑμῶν ἐκοινωνήσαμεν. οὐκοῦν ἀπόδοτε ἡμῖν τὸ πονηρὸν τοῦτο ἀντάλλαγμα. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, τοῦτο ἡμεῖς ἐποιήσαμεν. κλαίειν μετὰ κλαιόντων, τοῦτο ὑμεῖς ἀνταπόδοτε. ἐδάκρυσε ποτὲ ξένος λαὸς ἐπὶ τῷ Πατριάρχῃ Ἰακὼβ, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν συμφορὰν ᾠκειώσατο, ὅτε τὸν σῖτον ἐξ Αἰγύπτου οἱ ἀπ' ἐκείνου μεταπομπούμενοι, παρεδήμει τὴν ἐπ' αὐτῷ συμφορὰν ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπίας κατωλοφύραντο, ἡμέρας τριάκοντα, καὶ τοσαύτας νυκτὶ τὸν ἐπ' αὐτῷ θρηνῶν συμπαρατείνοντες. μιμήσασθε τοὺς ἀλλοφύλους, ἀδελφοὶ καὶ ὁμόφυλοι. κοινὸν ἦν τότε τῷ ξένῳ, καὶ τῷ ἐγχωρίῳ τὸ δάκρυον. κοινὸν ἔστω καὶ νῦν, ἐπεὶ κοινὸν τὸ πάθος. ὁρᾶτε τοὺς Πατριάρχας τούτους. πάντες ἕνοι τέκνα τοῦ ἡμετέρου εἰσὶν Ἰακὼβ. ἐξ ἐλευθέρας οἱ πάντες. οὐδεὶς νόθος, οὐδὲ ὑπόβλητος. οὐδὲ γὰρ ἦν θέμις ἐκείνῳ δυλικῇ συγγενείαν ἐπεισάγειν τῇ εὐγενείᾳ τῆς πίστεως. ἀκούω καὶ ἡμέτερος ἐκεῖνος πατὴρ, διότι τοῦ φωτὸς ἦν τοῦ ἡμετέρου πατήρ. Ἠκούσατε ἀρτίως τοῦ Ἐφραὶμ, καὶ τοῦ Μανασσῆ, οἷα, καὶ ὅσα περὶ τοῦ πατρὸς διηγήσαντο, ὡς ὑπερβαίνειν λόγον τὰ θαύματα. δότε κἀμοὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἀκίνδυνον τὸ μακαρίζειν λοιπόν. ὅτε φοβοῦμαι τὸν φθόνον. τί γάρ με χεῖρον ἐργάσεται; ἀκούω γνῶτε, τίς ὁ ἀνήρ. Εὐγενὴς τῷ ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν, ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. ἀγαθὸς γὰρ δὴ ζηλοτυπήσει ὁ μέγας Ἰὼβ, εἰ ταῖς περὶ αὐτοῦ μαρτυρίαις καὶ ὁ μιμητὴς ἐκείνου ἐγκαλλωπίζοιτο· ἀλλ' ὁ τὰ καλὰ πάντα βλέπων φθόνος, εἶδε καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαθὸν πικρῷ τῷ ὀφθαλμῷ· καὶ ὁ ἐμπεριπατῶν τῇ οἰκουμένῃ, καὶ δι' ἡμῶν περιεπάτησε, πλατὺ τὸ ἴχνος τῆς θλίψεως ταῖς ἀφαιγίαις ἡμῶν ἐναπερείσας. οὐ βοῶν καὶ προβάτων ἀγέλας διελυμήνατο. (πλὴν εἰμὴ ἄρά τις

κατὰ

κατὰ τὸ μυστικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μεταλάβοι τὸ ποίμνιον) πλὴν οὐκ ἐν τούτοις ἡμῖν παρὰ τῷ φθόνῳ ἡ βλάβη. οὐδὲ ἐν ὄνοις καὶ καμήλοις τὴν ζημίαν εἰργάσατο, οὐδὲ θαύματι σαρκὸς τὰς αἰσθήσεις ἐδρίμυξεν, ἀλλ' ἡμᾶς τῆς κεφαλῆς ἀπεσύλησε. τῇ δὲ κεφαλῇ σωματηλθε τὰ τίμια ἡμῶν αἰσθητήρια. Οὐκέτι ἐσὶν ὀφθαλμὸς, ὁ τὰ ἀόρατα βλέπων· οὐδὲ ἀκοὴ, τῆς θείας φωνῆς ἐπαΐουσα, οὐδὲ ἡ γλῶσσα ἐκείνη, τὸ ἀγνὸν ἀνάθημα τῆς ἀληθείας. πῶς ἡ γλυκεῖα τῶν ὀμμάτων γαλήνη; πῶς τὸ φαιδρὸν ἐπὶ τοῦ χείλους μειδίαμα; πῶς ἡ δυσωποσύγορος δεξιὰ, τῆς τοῦ σώματος δύλογίας τὰς δακτύλους σωεπισείουσα; προάγομαι γὰρ ὡς ἐπὶ σκηνῆς ἀναβοῆσαι τὴν συμφοράν. ἐλεῶσε, ὦ Ἐκκλησία· πρὸς σὲ λέγω, τὴν Ἀντιόχου πόλιν. ἐλεῶσε τὴν ἀθρόας ταύτης μεταβολῆς. πῶς ἀπεκοσμήθη τὸ κάλλος; πῶς ἀπεσυλήθη ὁ κόσμος; πῶς ἐξαίφνης ἀπερρύη τὸ ἄνθος; οὕτως ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε. τίς ὀφθαλμὸς πονηρὸς, τίς βασκανία κακὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἐκώμασεν; οἷα ἀνθ' οἵων ἠλλάξατο; ἐξέλιπεν ἡ πηγή. ἐξηράνθη ὁ ποταμός· πάλιν εἰς αἷμα μετεποιήθη τὸ ὕδωρ. ὦ δυσυχὴς ἀγγελίας ἐκείνης, τῆς διαγγελούσης τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ πάθος. τίς ἐρεῖ τοῖς τέκνοις, ὅτι ἀπωρφανίσθησαν; τίς ἀπαγγελεῖ τῇ νύμφῃ, ὅτι ἐχήρευσεν; ὦ τῶν κακῶν. τί ἐξέπεμψαν; Ϲ τί ὑποδέχονται; κιβωτὸν προέπεμψαν, καὶ σορὸν ὑποδέχονται. κιβωτὸς ἦν, ἀδελφοὶ, ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος. κιβωτὸς, περιέχων ἐν ἑαυτῷ τὰ θεῖα μυστήρια· ἐκεῖ ἡ ῥάβδος ἡ χρυσῆ πλήρης τοῦ θείου μάννα, πλήρης τῆς οὐρανίου ζοφῆς. ἐν ἐκείνῃ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ἐν ταῖς πλαξὶ τῆς καρδίας ἐγγεγραμμέναι πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐ μέλανι. οὐδὲν γὰρ τῇ καθαρότητι τῆς καρδίας ζοφῶδες, Ϲ μέλαν συνεκέκαυτο νόημα. ἐν ἐκείνῃ οἱ σύλοι, αἱ κεφαλίδες, τὸ θυμιατήριον, ἡ λυχνία, τὸ ἱλαστήριον, οἱ λευτῖρες, τὰ τῶν εἰσόδων καταπετάσματα· ἐν ἐκείνῃ ἡ ῥάβδος τῆς ἱερωσύνης, ἡ ἐν ταῖς χερσὶ ταῖς ἐκείνου βλαστήσασα. καὶ εἴτι ἄλλο τοῦ κιβωτοῦ ἔχειν ἀκούομεν, πάντα τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνδρὸς πε-

ειλιπτο· ἀλλ' αὐτ' ἐκείνων τί; σιωπάτω ὁ λόγος· σινδόνες καθαραὶ, καὶ τὰ ἐκ σηρῶν ὑφάσματα· μύρων καὶ ἀρωμάτων δαψίλεια, γυναικὸς φιλοτιμία κοσμίας τε καὶ δι' ἡμονος· εἰρήσεται γὰρ, ὡς ἂν ταῦτα γένοιτο εἰς μαρτύριον αὐτῇ, ἃ περὶ τὸν ἱερέα ἐποίησε, δαψιλῶς τὸ ἀλάβαστρον τὸ μύρου τῆς τοῦ ἱερέως κεφαλῆς καταχέασα· ἀλλὰ τὸ ἐν τούτοις διασωζόμενον, τί; ὀστέα νεκρὰ, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου μεμελετηκότα τοῦ νέκρωσιν· τὰ λυπηρὰ τῶν συμφορῶν ἡμῶν μνημόσυνα· ὧν οἵα φωνὴ πάλιν ἐν Ῥαμὰ ἀκουσθήσεται· Ῥαχὴλ κλαίουσα ἐκ τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα, καὶ ἐ προσιεμένη παράκλησιν· ἄφετε οἱ παρακαλοῦντες, ἄφετε· μὴ κατισχύσητε παρακαλέσαι. βαρὺ πενθείτω ἡ χήρα, αἰθέσθω τὸ ζημίας; ἧς ἐζημίωται· καίτοι ἐκ ἀμελέτητός ἐστι τοῦ χωρισμοῦ, ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ ἀθλητοῦ προεθισθεῖσα φέρειν τοῦ μόνωσιν· μέμνησθε πάντως, ὅπως ὑμῖν ὁ πρὸ ἡμῶν λόγος τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀνδρὸς διηγήσατο, ὅτι διὰ πάντων τιμῶν τοῦ ἁγίαν ξιάδα, καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀγώνων τῇ τιμιωτάτῃ διεσώσατο, τελεσθεὶς πειρασμῶν προσβολαῖς ἀναθλήσας· ἠκούσατε τὴν ἀκολουθίαν τῶν πόνων, οἷος ἐν πρώτοις, οἷος ἐν μέσοις, ἐν τελευταίοις οἷος ἐν πᾶσι περιττοῦ κείνου τοῦ παράληψιν τῶν εἰρημένων καλῶς· ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπεῖν ἴσως ἐκ ἄκαιρον· ὅτε τὸ πρῶτον εἶδεν ἡ σώφρων Ἐκκλησία ἐκείνην τὸν ἄνδρα, εἶδεν πρόσωπον ἀληθῶς ἐν εἰκόνι Θεοῦ μεμορφωμένον· εἶδε ἀγάπῃ πεπυρωμένον· εἶδε χάριν περικεχυμένην τοῖς χείλεσι· ταπεινοφροσύνης τὸν ἀκρότατον ὅρον, μεθ' ὃν ἐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι τὸ πλέον· κατὰ τὸν Δαβὶδ τοῦ πραότητα· κατὰ τὸν Σολομῶντα τῆς σιγῆσιν· κατὰ τὸν Μωσέα τῆς ἀγαθότητα· κατὰ τὸν Σαμουὴλ τοῦ ἀκεραιότητα· κατὰ τὸν Ἰωσὴφ τοῦ σωφροσύνῃ· κατὰ τὸν Δανιὴλ τοῦ σοφίαν· κατὰ τὸν μέγαν Ἠλίαν ἐν τῷ ζήλῳ τῆς πίστεως· κατὰ τὸν ὑψηλὸν Ἰωάννην ἐν τῇ ἀφθορίᾳ τοῦ σώματος· κατὰ τὸν Παῦλον ἐν τῇ ὑπερθέτῳ ἀγάπῃ· εἶδε τοσούτων ἀγαθῶν συνδρομὴν περὶ μίαν ψυχήν· ἐξῴδη τῷ μακαρίῳ ἔρωτι, ἐν τῇ ἁγνῇ καὶ ἀγαθῇ φιλοφροσύνῃ τὸν νυμφίον ἑαυ-

ἑαυτῆς ἀγαπήσασα. ἀλλὰ πρὶν τῷ ἐπιθυμίαν ἐμπλῆσαι, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸν πόθον, ἔτι τῷ φίλτρῳ ζέουσα, κατελείφθη μόνη, τῶν πειρασμῶν τὸν ἀθλητὴν ἐπὶ τὰς ἀγῶνας καλούντων· καὶ ὁ μὲν ἀνήθλει τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἱδρῶσιν· ἡ δὲ ὑπέμενεν, ἐν σωφροσύνῃ τὸν γάμον φυλάττουσα· χρόνος ἦν ἐν μέσῳ πολὺς, καί τις μοιχικῶς κατεπεχείρει τῆς ἀληθοῦς παῤῥάδος· ἀλλ' ἡ νύμφη οὐκ ἐμιαίνετο· καὶ πάλιν ἐπαύοδος, καὶ πάλιν φυγή. καὶ ἐκ τρίτου ὡσαύτως, ἕως διαχὼν τὸν αἱρετικὸν ζόφον ὁ Κύριος, καὶ τῷ ἀκτῖνα τῆς εἰρήνης ἐπιβαλὼν, ἔδωκεν ἀνάπαυσίν τινα τῷ μακρῶν πόνων ἐλπίζειν· ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν εἶδον ἀλλήλους, καὶ ἀνεῳχθη τὰ τῆς σωφροσύνης, καὶ θυμηδίαι πνευματικαὶ, καὶ πάλιν ἀνεφλέχθη ὁ πόθος· δὶς θὺς διακόπτει τῷ ἀπόλαυσιν ἡ ἐχάτη αὕτη ἀποδημία. ἦλθε νυμφοστολήσων ὑμᾶς, καὶ διήμαρτε τοῦ ἁρπάσματος· ἐπέθηκε τῇ καλῇ συζυγίᾳ τὰς τῆς δόξης στεφάνους· ἐμιμήσατο τὸν δεσπότην· ὡς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ὁ κύριος, ἔνθα ἐνταῦθα ὁ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ· τὰς γὰρ Ἰουδαϊκὰς ὑδρίας τοῦ αἱρετικοῦ ὕδατος πεπληρωμένας, πλήρεις τοῦ ἀκράτου οἴνου ἐποίησεν, ἐν τῇ δυνάμει τῆς πίστεως μεταποιήσας τῷ φύσιν. ἔστησεν ἐν ὑμῖν πολλάκις κρατῆρα νηφάλιον, τῇ γλυκείᾳ αὐτοῦ φωνῇ δαψιλῶς οἰνοχοήσας τὴν χάριν· πολλάκις ὑμῖν προεθήκατο τῷ λογικῷ παιδαισίαν· ὁ μὲν δόλογῶν καθηγεῖτο· οἱ δὲ καλοὶ οὗτοι μαθηταὶ δίκην τοῖς ὄχλοις, μυττοποιοῦντες τὸν λόγον· καὶ ἡμεῖς δὲ φραινόμεθα, τῷ τοῦ γένους ὑμῶν δόξαν, οἰκείαν ποιούμενοι· ὡς καλὰ μέχει τούτου τὰ διηγήματα· ὡς μακάριον ἦν τούτοις ἐναπολῆξαι τὸν λόγον. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα τί; καλέσατε τὰς θρηνούσας, ὁ Ἱερεμίας φησίν. ἐγὰρ ἔστιν ἄλλως φλεγομένῳ καρδίαν καταπεφθῆναι, ὑπὸ τοῦ πάθους οἰδαίνουσαν, μὴ συναγμοῖς καὶ δακρύοις κεφιζομένῳ· τότε παρεμυθεῖτο τὸν χωρισμὸν ἡ τῆς ἐπανόδου ἐλπίς· νυνὶ δὲ τὸν ἔχατον ἡμῶν χωρισμὸν ἀπεχίθη· χάσμα μέγα μεταξὺ αὐτοῦ τε, καὶ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ μέσον ἔστηκται· ὁ μὲν

ἐν τοῖς κόλποις τῦ Ἀβραὰμ ἀναπαύεται· ὁ ᾗ διακομίζων τινὰ σαγόνα τῦ ὕδατος, ἵνα καταψύξῃ τῶν ὀδυνωμένων τινὰ γλῶσσαν, οὐκ ἔστιν. οἴχεται τὸ κάλλος ἐκεῖνο· σιγᾷ ἡ φωνή· μέμυκε τὰ χείλη· ἀπέπτη αἱ χάριτες· δίψημα γέγονεν ἡ δύκλησία. ἐλύπει ποτὲ κὴ τὸν Ἰσραηλίτιν λαὸν Ἠλίας ἀπὸ γῆς τροὸς Θεὸν ἀναπτάμενος· ἀλλὰ παρεμυθεῖτο τὸν χωρισμὸν Ἐλισσαῖος, τῇ μηλωτῇ τῦ διδασκάλυ κοσμούμενος· νυνὶ ᾗ τὸ ξαῦμα ὑπὲρ θεραπείαν ἐστίν· ὅτι κὰι Ἠλίας ἀνελήφθη, κὰι Ἐλισσαῖος οὐχ ὑπελείφθη· ἠκούσατε τῦ Ἱερεμίου φωνάς τινας σκυθρωπὰς κὴ γοώδεις, ἃς ὡς ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν Ἱεροσολυμιτῶν κατεθρήνησεν· ὃς ἀλλά τέ τινα περιπαθῶς διεξῆλθε, κὰι τῦτό, φησιν: ὁδοὶ Σιὼν πενθοῦσι. ταῦτα τότε μὲν εἴρηται, νυνὶ ᾗ πεπλήρωται· ὅταν γὰρ περιαγγελθῇ τὰ πάθη ἡ φήμη, τότε πλήρεις ἔσονται αἱ ὁδοὶ τῶν πενθούντων, κὴ προχεθήσονται οἱ ὑπ' αὐτῶν ποιμαινόμενοι, τὴν τῶν Νινευιτῶν φωνὴν ἐπὶ τὰ πάθη μιμούμενοι· μᾶλλον ᾗ κἀκείνων ἀλγεινότερον ὀδυνώμενοι. τοῖς μὲν γὰρ ὁ θρῆνος τὸν φόβον ἔλυσε· τοῖς ᾗ λύσις ἀθυμία τῶν κακῶν ἀπὸ τῶν θρήνων ἐλπίζεται· οἶδά τινα τῦ Ἱερεμίυ κὴ ἄλλων φωνὴν, ταῖς βίβλοις ἴσαν τῶν ψαλμῶν ἀριθμὸν, ὧν ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῦ Ἰσραὴλ ἐποιήσατο. φησὶ ᾗ ὁ λόγος· ὅτι ἐν ἰτέαις ἐκρεμάσαμεν ἑαυτῶν τὰ ὄργανα, σιωπὴν ἑαυτῶν τε κὴ τῶν ὀργάνων καταδικάσαντες· ἐμὴν ποιοῦμαι τὴν ᾠδὴν ταύτην· ἐὰν γὰρ ἴδω τὴν αἱρετικὴν σύγχυσιν (Βαβυλὼν δέ ἐστιν ἡ σύγχυσις) κὰι ἐὰν ἴδω τὰς πειρασμὸς τὰς διὰ τῆς συγχύσεως ῥέοντας, ταῦτα ἐκεῖνά φημι τὰ Βαβυλώνια ῥεύματα, οἷς προσκαθήμενοι κλαίομεν, ὅτι τὸν διάγοντα ἡμᾶς διὰ τούτων οὐκ ἔχομεν· κἂν πᾶς ἰτέας εἴπῃς, κὴ τὰ ἐπὶ τούτων ὄργανα, ἐμὸν κὰι τοῦτο τὸ αἴνιγμα· ὄντως γὰρ ἐν ἰτέαις ὁ βίος· δένδρον γὰρ ἄκαρπον ἡ ἰτέα ἐστίν· ἡμῶν ᾗ ἀπερρύη τῆς ζωῆς ὁ γλυκὺς καρπός· διὸ καὶ ἰτέαι γεγόναμεν ἄκαρποι, ἀργὰ κὰι ἀκίνητα τὰ τῆς ἀγάπης ὄργανα ἐπὶ τῶν ξύλων κρεμάσαντες.

τες.

τες· ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου, φησὶν, Ἱερουσαλὴμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου· δότε μοι μικρὸν ὑπαλλάξαι τὸ γεγραμμένον, ὅτι οὐχ ἡμεῖς τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ἡ δεξιὰ ἡμῶν ἐπιλέλησται· καὶ ἡ γλῶσσα τῷ ἰδίῳ λάρυγγι κολληθεῖσα, τὰς τῆς φωνῆς διεξόδους ἀπέφραξεν· ἵνα μηκέτι ἡμεῖς τῆς γλυκείας ἐκείνης φωνῆς πάλιν ἀκούσωμεν. ἀλλ' ἀπόψησαθέ μοι τὰ δάκρυα· αἰθαύομαι γὰρ πέρα τοῦ δέοντος ἐπὶ τῷ πάθει γυναικιζόμενος· οὐκ ἀφῃρέθη ἀφ' ἡμῶν ὁ νυμφίος· μέσος ἡμῶν ἔστηκε, κἂν ἡμεῖς μὴ βλέπωμεν. ἐν τοῖς ἀδύτοις ὁ ἱερεύς· εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός· κατέλιπε τὸ τῆς σαρκὸς παραπέτασμα· οὐκέτι ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύει τῷ ἐπουρανίων, ἀλλ' εἰς αὐτὸν βλέπει τὸν τῶν πραγμάτων εἰκόνα· οὐκέτι δι' ἐσόπτρου καὶ αἰνίγματος, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ· ἐντυγχάνει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· ἀπέθετο τοὺς δερματίνους χιτῶνας· οὐδὲ γὰρ ἔστι χρεία τοῖς ἐν παραδείσῳ διάγουσι, τῶν τοιούτων χιτώνων· ἀλλ' ἐνδύματα, ἃ τῇ καθαρότητι τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξυφώνας, ἐπεκοσμήσατο· τίμιος ἐναντίον Κυρίου τοῦ τοιούτου ὁ θάνατος· μᾶλλον δὲ οὐχὶ θάνατος, ἀλλὰ ῥῆξίς ἐστι μελῶν· διέρρηξας γάρ, φησι, τοὺς δεσμούς μου· ἀπελύθη ὁ Συμεών· ἠλευθερώθη ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος· ἡ παγὶς συνετρίβη· τὸ δὲ στρουθίον ἀπέπτη· κατέλιπε τὴν Αἴγυπτον, τὸν ὑλώδη βίον· ἐπέρασε οὐχὶ τὴν ἐρυθρὰν ταύτην, ἀλλὰ τὴν μέλαιναν ἐκείνην καὶ ζοφώδη τοῦ βίου θάλασσαν· εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ἐπὶ τοῦ ὄρους προσφιλοσοφεῖ τῷ Θεῷ· ἐλύσατο τὸ ὑπόδημα τῆς ψυχῆς, ἵνα καθαρᾷ τῇ βάσει τῆς διανοίας τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβατεύσειεν, ἣν καθορᾶται Θεός· ταύτην ἔχοντες, ἀδελφοὶ, τὴν παράκλησιν, ὑμεῖς οἱ τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐπὶ τὴν χώραν τῆς δόλογίας μεταχομίζοντες, ἀκούσατε τοῦ Παύλου παρεγγυῶντος· μὴ λυπεῖσθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα· ἔπεμπε τῷ ἐκεῖ λαῷ, διηγήσα-

θε τὰ καλὰ διηγήματα· εἶπατε τὸ ἀπισούμενον θαῦμα· πῶς εἰς θαλάσης ὄψιν καταπυκνωθέντες ὁ μυριάνθρωπος δῆμος, οὗ ἦσαν κατὰ τὸ σωεχὲς σῶμα οἱ πάντες, οἷόν τι ὕδωρ περὶ τλὺ τᾶ σκηνώματος πομπλὺ πελαγίζοντες· πῶς ὁ καλὸς Δαβὶδ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εἰς μυρίας τάξεις ἑαυτὸν καταμερίσας, ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ὁμογλώσσοις περὶ τὸ σκλῶος ἐχόρδυσε. πῶς ἑκατέρωθεν οἱ τᾶ πυρὸς ποταμοὶ τᾷ σωεχείᾳ τῶν λαμπάδων ὁλικὸς ἀδιάσασος ῥέοντες, ἕως ἔδυνατὸν λῦ ὀφθαλμῷ λαβεῖν, παρετείνοντο· εἶπατε τᾶ λαᾶ παντὸς τὴν προθυμίαν, τᾷ ἀποστόλων τὴν συσκηνίαν· πῶς τὰ σουδάρια τᾷ προσώπων αὐτᾶ, εἰς φυλακτήρια τῶν πιστῶν διετίλλετο. προσκείθω τῷ διηγήματι βασιλᾶς σκυθρωπάζων ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ θρόνου ἐξαναστάμενος· καὶ πόλις ὅλη τᾷ πομπᾷ τᾶ ἁγίου συμμεταβαίνουσα· καὶ παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. καλῶς Σολομὼν ἰαχδύει τὴν λύπλω· κελδύει γὰρ τοῖς ἐν λύπᾳ οἶνον διδόναι, πρὸς ἡμᾶς τοῦτο λέγων, τὰς τᾶ ἀμπελῶνος ἐργάτας· δότε οὖν τὸν ὑμέτερον οἶνον τοῖς λυπουμένοις, ἀ τὸν τᾶς μέθης ἐργάτλω, καὶ τᾷ φρενῶν ἐπίβουλον, καὶ φθορέα τᾶ σώματος, ἀλλὰ τὸν τλὺ καρδίαν εὐφραίνοντα, ὃν ὁ προφήτης ἡμῖν ἐπεδείκνυε λέγων, οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου· ζωροτέρῳ τῷ κράματι, καὶ ἀφθονωτέραις δεξιῶσθε τᾶ πνευματικᾶ λόγου ταῖς κύλιξιν, ὥστε ἡμῖν πάλιν εἰς εὐφροσύλω καὶ ἀγαλλίασιν περιγραφῆναι τὸ πένθος, χάριτι τᾶ μονογενοῦς υἱᾶ τᾶ Θεᾶ, δι' οὗ ἡ δόξα τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμλύ.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ͂ ΑΥ'ΤΟΥ͂ ΕΙ'Σ ΤΟΥ'Σ Α'ΓΙ'ΟΥΣ ΤΕΣΣΑ-ράκοντα μάρτυρας ἐγκώμιον.

Χθὲς οἱ μάρτυρες πρὸς ἑαυτὰς τὸν λαὸν ἐκάλουν. νυῦ τῷ καταγωγίῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιξενοῦνται αὐτόκλητοι. νόμος δέ τις ἐστὶ συμποτικὸς, καὶ τὰς ἐγκυκλίους ταύτας ἑστιάσεις παρὰ τῶν δαιτυμόνων ἀλλήλοις ἐκ περιόπης ἐπιδίδοσθαι. ἐκ οὗ ἀνάγκη ἐμᾶς τὸν αὐτὸν ἀντιπληρῶσαι τὸ δεῖπνον τοῖς μάρτυσιν ἔρανον. ἀλλ' ἐπειδὴ πρόκειται ἡμῖν ἡ χορηγία τοῦ λόγου, καλῶς ἔχει τοῖς παρ' αὐτῶν ἐκείνων λειψάνοις ἡμᾶς δεξιοῦσθαι, τὰς χθὲς μὲν ἑστιάτορας, σήμερον δὲ δαιτυμόνας. Ἀρκεῖ γὰρ καὶ βραχύ τι μέρος ἐκ πλουσίας τραπέζης, μεγάλης δυνάμεως γενέσθαι παρασκευῆ, ὅταν τοιοῦτον λείψανον ᾖ. τί οὖν τοῦτο τὸ λείψανον; μέμνησθε πάντως ἐν τίνι ἦμεν τοῦ λόγου, ὅτε ὁ δίκαιος ἐκεῖνος, καὶ ἡδὺς ἡμῖν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν συνειλεγμένων θόρυβος συνέχεε τὴν τῶν λεγομένων ἀκρόασιν, ὅτε ἡ ἔμψυχος ἐκείνη τῆς Ἐκκλησίας θάλασσα τῷ πλήθει τῶν ἐπεισρεόντων πλημμυροῦσα, πρὸς τὴν ῥοπὴν τῶν ἀεὶ βιαζομένων ἐκύμαινε, μιμουμένη καὶ τῷ ἤχῳ τὴν ὄντως θάλασσαν, οἷον αὐτῶν ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν προσρηγνῦσα τῶν κυμάτων τὸν φόφον. ἐν τίσι τοίνυν καταλίπομεν χειμαζόντα τῷ θορύβῳ τὸν λόγον, μέμνησθε πάντως οἷς μεμελέτηται διὰ μνήμης ἔχειν τοὺς μάρτυρας. ἰοὺ ἰού, ὡς οἶμαι, ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου αὕτη, ὅτι οὐ πάντων τυχόντων ἦσάν τινες, οἱ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐξειλεγμένοι, οὐδέ τις σύμμικτος καὶ ἀνώνυμος ὄχλος, ἐκ ταπεινῶν ἐπιτηδευμάτων ὁρμηθέντες, πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐπήρθησαν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν δι' εὐφυΐαν σώματος, κάλλει καὶ δυνάμει, καὶ ῥώμης περιουσίᾳ τῶν λοιπῶν διενεγκόντες, τοῖς στρατιωτικοῖς καταλόγοις ἐνηριθμήθησαν.

μετὰ

μετὰ ταῦτα ἢ τῷ κατ' ἀρετὴν βίῳ, καὶ πολιτείᾳ σώφρονι χαρέντες, ὥσπερ τι γέρας καὶ ἀντίδοτον τὴν χάριν τῆς μαρτυρίας τελειωθέντες ἐδέξαντο. καὶ εἰ δοκεῖ ὡς αὖ ἰδίους γενοίμεθα, πάντα τὰ τῶν μαρτύρων ἐφεξῆς ἀναλάβωμεν, οἷον ὑπ' ὄψιν ἄγοντες τῷ παρόντι θεάτρῳ τὴν ἄθλησιν. Ἦν τι τάγμα στρατιωτικὸν παλαιὸν κατὰ τὴν γειτονα πόλιν, παντὸς τοῦ ἔθνους πρὸς τὰς τῶν βαρβάρων ὁρμὰς προκαθήμενον. ἐκείνοις ἔκ τινος προυπαρούσης θεόθεν ἐπιφανείας πλεῖον ἡ πίστις τῶν ταχτικῶν ἐπαυξάζετο. καὶ ἴσως οὐκ ἄκαιρον εἴ τι κατόρθωμα τῆς πίστεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐν παραδρομῇ διηγήσασθαι. συσσίτους γὰρ αὐτοῖς ποτὲ τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, καὶ τῶν ἐπικαίρων πάντων προκαταληφθέντων ὑπὸ τῆς τῶν ἐναντίων στρατιᾶς, καὶ τῶν ὑδάτων ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν ἐξουσίᾳ γεγενημένων, εἰς ἔσχατον ἐλθόντες κίνδυνον, εἴτε δι' ἀπειρίαν τῶν τὰ ἡμέτερα στρατηγούντων, εἴτε διά τινα κρείττονα, καὶ θειοτέραν οἰκονομίαν, ὡς ἂν μάλιστα καὶ διὰ τοῦτο φανείη τῶν Χριστιανῶν τὸ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους διάφορον, ἐπειδὴ οὐκ εἶχον ὅ,τι χρήσονται τοῖς παροῦσι, καὶ πολλή τις ἦν ἡ ἀμηχανία, ἀδημίας αὐτοῖς πίδακος, ἢ ἀπορροίας ὑδάτων ἐμφαινομένης τῷ τόπῳ, καὶ κίνδυνος ἦν ὑποκύψαι τοῖς ἐναντίοις ἐκπολιορκηθέντας τῇ δίψει, τότε καταλιπόντες οἱ γενναῖοι τὴν ἐκ τῶν ὅπλων βοήθειαν, ἔγνωσαν τὴν ἄμαχον καὶ ἀκαταγώνιστον ἐν τοῖς φοβεροῖς ἐπικαλέσασθαι συμμαχίαν. ἀφέντες γὰρ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τοὺς μήπω παραδεδεγμένους τὴν πίστιν, καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἰδιάσαντες, μιμοῦνται τὴν ἐπὶ Ἠλιοῦ τοῦ προφήτου γενομένην θαυματουργίαν, κοινῇ τῇ φωνῇ καὶ συντεταγμένῃ λύσιν αὐτοῖς ἐξ ἀμηχανιῶν γενέσθαι τῆς συμφορᾶς αἰτησάμενοι. καὶ οἱ μὲν ηὔχοντο, ἡδὲ δ' οὐ παραχρῆμα ἔργον ἐγίνετο. ἔτι γὰρ αὐτῶν τῇ γονυκλισίᾳ προσκαρτερούντων, πνεύματι βιαίῳ νεφέλη ποθὲν ἀπολῃφθεῖσα μετέωρος, ὑπὲρ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον ἵσατο· εἶτα βροντὰς ἐξαισίους ἐπικτυπήσασα, καὶ ἀστραπὰς φλογώδεις κατὰ τῶν ὑποχειμέ-

χειμώνων ἐξάψασα, κατερρήγνυσιν ὕδωρ ποταμῶν ἀφθονώτερον, ὥστε τοῖς μὲν ὑπεναντίοις, καὶ τῶν σκηπτῶν τὴν σωτηρίαν, καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἐπομβρίας αἴτιον γενέσθαι παντελῶς καταφθορᾶς. τούτοις δὲ τοῖς διὰ τῶν δρύχων παραταξαμένοις, ἱκανὸν πρὸς ἀμφότερα γενέσθαι, πρός τε τὴν νίκην τῶν αὐτιτεταγμένων, καὶ πρὸς τὴν παραμυθίαν τῆς δίψης, τῆς τῶν χειμαρρώων ἀπορροῆς ἀφθόνως αὐτοῖς τὸν ποτὸν χορηγούσης. τούτοις τοίνυν σωτηρίαν ἔσχηκε ὁ ἡμέτερος τῆς στρατιᾶς χορός. ἀπ' ἐκείνων τῶν δεινημάτων καὶ αὐτοὶ περὶ τὴν πίστιν κυρωθέντες, καὶ τοῖς ὁμοίοις σὺν ἀφρόντες ἐπιτηδεύμασιν, εἰς τοσοῦτον μεγαλοφυΐας ἐπῆρθησαν, ὥστε τῷ περιόντι τῆς ἀρετῆς, καθ' ἑαυτῶν ἀνασῆσαι τὸν φθόνον. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν νῦν ὑπαναγνωσθέντων ἡμῖν ἐκ τῆς τοῦ Ἰὼβ ἱστορίας ἐμάθομεν, ὅτι ἀδίκημα ἑαυτῷ ἐποίει ὁ αὐτίπαλος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τῷ τοῦ Ἰὼβ δοκίμοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐξητεῖτο πρὸς αἰκισμόν, ὅτι ἐλύπει αὐτὸν ὁ Ἰὼβ, ἀληθινὸς καὶ δίκαιος καὶ ἄμεμπτος ὤν. τὸν αὐτὸν ζῆλον εἶδε πονηρῷ τῷ ὀφθαλμῷ ὁ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιφυόμενος, τὰς μεγάλας τάσδε ἀγωνίσας, καὶ ἐκ νεότητος πολιὰν ἠθῶν ἐν ἡλικίᾳ νεότητι βλέπων. εἶδε σωμάτων ἄνθος ἐν σωφροσύνῃ κοσμούμενον, εἶδεν ἐν ὁπλίοις τινὰ χορεύσασαν, διὰ τῆς στρατιᾶς αὐτὰς τῷ Θεῷ χορεύουσας, καλὰς προσιδεῖν, βλοσυρὰς τὸ ὄμμα, γαύρας τὸ φρόνημα, τάχος ποδῶν, περιουσίαν δυνάμεως, συμμέτρειαν μελῶν, ἐν πᾶσι τοῖς προσέσιν αὐτοῖς προτερήμασι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, τῆς σωματικῆς εὐκλεείας ὑπερασπάσασαν. ἐμπεριπατεῖ καὶ δι' ἐκείνων τῷ φθόνῳ, ὁ ἐμπεριπατῶν τῷ οἰκουμένῃ. εἶδεν οὐχ ἕνα ἄνθρωπον ἀληθινὸν, ἀλλὰ σύστημα θεῖον τοσούτων ἀνθρώπων, πάντων ἀληθινῶν, δικαίων, θεοσεβῶν· ἐξαιτεῖται κἀκείνους εἰς τὸ ἴδιον βάλημα. καὶ πρῶτον μὲν εἰδαλομανοῦντι τῷ τῆς στρατιᾶς ἄρχοντι σύμβουλος γίνεται, μὴ ἂν ἄλλως ὑπερχεῖν τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης, εἰ μὴ τὰς τὸ ἔνομα τῷ Χριστῷ προσκυνούσας προθύσαιτο. ἀναδεχθέντων δὲ

τούτων

τέτων ὡς πάχισα διὰ τῆς ἀγαθῆς ὁμολογίας, καὶ αὐτομολεμένων πρὸς τὸν διὰ τὸ πάθες τελείωσιν, τὸ μὲν δῆθεν ἐπαγαγεῖν τὸν διὰ τὸ ξίφες θάνατον, ὥς τι φιλάνθρωπον ὁ ἐχθρὸς παρηπήσατο, δεσμοῖς ἢ τοῖς ἐκ σιδήρου καπαπιέσας, ταύτῃ ἐποιεῖτο τὸν τῆ τιμωρίας ἀρχήν· τοῖς ἢ λοιπὸν ἄρα καὶ ὁ δεσμὸς ἐγκαλλώπισμα, καὶ θέαμα γλαφυρὸν καὶ ἡδὺ Χριςιανῶν ὀφθαλμοῖς, νεότης ἐξειλεγμένη ἀριθμῷ τοσέτῳ, κάλλει διαφερπὴς, ἡλικία ὑπὲρ τὰς ἄλλας, πάντες κατὰ ταὐτὸν μετ' ἀλλήλων τῷ δεσμῷ συναρμόζοντο, ὥσπερ τις στέφανος ἢ ὅρμος περιαυχένιος ἰσομεγέθεις μαργαρίτας ἐν κύκλῳ διειλημμένας ἔχων· τοιῦτοι ἦσαν οἱ ἅγιοι, καὶ διὰ πίςεως λοιπὸν ἡνωμένοι, καὶ διὰ τῆ δεσμῶν φρὸς ἀλλήλας σφιγγόμενοι· ὄντες γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καλοὶ, προσθήκη τὸ κάλλες ἀλλήλοις ἐγίνοντο. οἷον ἐπὶ τῶν ὑρανίων συμβαίνει θαυμάτων, ὅταν δι' αἰθερίας καθαρᾶς ἡ τῶν ἀςέρων χάρις δι' ἀλλήλων ποικίλληται, ἑκάςε τὸν οἰκείαν αὐγὴν εἰς τὸν κοινὸν κόσμον τὸ ὑρανὸ συνεισφέροντος. τοιῦτον λοιπὸν τὸ ἁγίων τὸ θέαμα, ὄντως, καθὼς φησί πε Ἰεζεκιὴλ ὁ προφήτης, ὅρασις λαμπάδων συρρεομένων· ἐμφιλοχωρεῖ ὁ λόγος τῷ κάλλει τὸ ὥρας. οἶδε γὰρ, καθὼς ἡ σοφία φησὶν, ἐκ μεγέθες καὶ καλλονῆς κτισμάτων, ⁊ τὸν ἐν κρυπτῷ κάλλος ἀναλογίζεσθαι· ἐπειδὴ καὶ ἡ τὸ ψυχῆς καθαρότης διὰ τὸ φαινομένε διέλαμπε, καὶ ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, ἄξιον λοιπὸν τὸ ἀφανὸς οἰκητήριον· ὡς καλὸν τοίνυν λοιπὸν τότε τοῖς ὁρῶσι τὸ θέαμα, καλὸν λέγω τοῖς τὰ καλὰ βλέπειν ἐθέλεσι, καλὸν Ἀγγέλοις, καλὸν ταῖς ὑπερκοσμίαις δυνάμεσι· πικρὸν ἢ τοῖς δαίμοσι, καὶ ὅσοι τὰ τῶν δαιμόνων ἠσπάζοντο, ἄνθρωποι· εἴπερ ἄνθρωποι, οἱ τοσέτον ἀνέσηκότες τῷ μεγαλείῳ τῆς φύσεως, στρατιῶται τὸ Χριςὸ, τὸ ἁγίου πνεύματος ὁπλῖται, τῆς πίςεως προμαχοι, πύργοι τὸ θείας πόλεως, οἳ πᾶσαν αἰκισμῶν τιμωρίαν, πᾶσαν φόβων ἐπανάσασιν, πᾶσαν ἀπειλῆς προσβολὴν, ὡς τινα παιδίων ἄνοιαν κατεχλεύαζον· καθάπερ οὐχὶ τὰ σώματα ταῖς αἰκίαις ἐκδόντες,

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὰς τῶν σωμάτων σκιάς· οἳ σαρκὶ τὴν σάρκα καταπαλαίσαντες, καὶ τῇ πρὸς τὸν θάνατον ὑπεροψίᾳ πάντων τῶν τυραννικῶν φόβων ὑπερφρονήσαντες, ὑψηλότεροι τῆς ἀνθρωπίνων μέτρων ἐδείχθησαν· ὡς καλῶς τοῖς σωματικοῖς ξοπαίοις ἐμμελετήσαντες· ὡς καλῶς μετενεγκόντες τὴν τῶ πολεμεῖν ἐμπειρίαν εἰς τὴν κατὰ τῦ διαβόλυ παράταξιν. ὑ ξίφει τὰς χεῖρας ὁπλίσαντες, ὐδὲ τὸν ἐκ τῦ ξύλυ θυρεὸν προβαλλόμενοι, ὐδὲ χαλκῆ περικεφαλαίᾳ, καὶ κνήμισι περιφραξάμενοι, ἀλλὰ τὴν τῦ Θεῦ πανοπλίαν ἀναλαβόντες, ἣν διαγράφει ὁ στρατηγὸς τῆς ἐκκλησίας, ὁ θεῖος Ἀπόστολος, θυρεὸν, καὶ θώρακα, καὶ περικεφαλαίαν, καὶ μάχαιραν. ὕπως ἐχώρουν κατὰ τῆς ἐναντίας δυνάμεως· ἐστρατήγει δ τότων μὲν ἡ ὑρανία χάρις, τῆς δ τῦ διαβόλυ παρατάξεως ὁ ἔχων τὸ θανάτυ τὸ κράτος· τόπος δ τῆς παρατάξεως αὐτοῖς, τὸ τῶν μιαιφόνων δικαστήριον ἣν· ἐν ἐκείνῳ συςάντες διηγωνίζοντο, οἱ μὲν ἀπειλαῖς ἀκροβολιζόμενοι, οἱ δ διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀμυνόμενοι. πρότασις ἣν παρὰ τῶν ὑπεναντίων, ἐξόμνυσθαι τὴν εἰς τὸν Κύριον πίςιν, ἢ ζημιῦσθαι θανάτῳ· ἀπόκρισις παρὰ τῆς ἀληθείας, μέχρι θανάτυ παραμένειν τῷ λόγῳ· πῦρ ἐπὶ τότοις ἡτοίμαστο, καὶ ξίφος, καὶ βάραθρον, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν κολαστηρίων ὀνόματα· μία φωνὴ πρὸς ταῦτα πάντα ἠκύετο, Χριςὸς ἐν τοῖς στόμασι τῶν ἁγίων ὁμολογύμενος· αὕτη ἦν ἡ τῶν ἐναντίων πλανή· ταύτην προέτεινον κατὰ τῆς ἐχθρᾶς τὴν αἰχμήν. διὰ ταύτης τῆς φωνῆς μέσην ἐξώθη τῆς καρδίας ὁ ἀντικείμενος· ἔτος ὁ λίθος ἐςὶν, ὁ ἐν τῇ χειρὶ τῦ Δαβὶδ σφενδονύμενος, ὁ τυχὼν τῆς περικεφαλαίας τῦ ἀντικειμένυ. ἡ γὰρ τῦ Χριςῦ ὁμολογία, σφενδόνη γίνεται τῦ καλοῦ στρατιώτυ. πίπτει ὁ ἐχθρὸς ὃ ἀκέφαλος γίνεται. ἀλλὰ παρηνέχθη ἀφωνιάσας ὁ λόγος, καὶ ὑπὲρ τὰς ὅρας ἐξάλλεται, καὶ τῶν ἀῤῥήτων κατατολμᾷ, καὶ λέγειν προάγει, ὥσπερ εἰ θεατὴς τῶν ἀοράτων γενόμενος, ὅτι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ φωνῇ τὸν Χριςὸν ἐν παῤῥησίᾳ ὁμολογύσῃ, κρότος μὲν ἦν ἄνω, καὶ ἔπαι-

νος

νος παρὰ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, ἀ̓φημία ἢ τῶν πολιτῶν τ̀ ὐρανίας πόλεως ἐπιπροτύπων τῷ κατορθώματι, χαρὰ ἢ πάσης τῆς ἐν ὐρανῷ πανηγύρεως· οἷον γὰρ σιωέση πότε τοῖς Ἀγγέλοις ἐν τῷ κόσμῳ τῷ ἀνθρώπων τὸ θέαζον; οἵαν εἶδον συμπλοκὴν τὸ διαβόλυ, κ̀ τῷ ἀνθρώπων, οἱ θεαταὶ τ̀ ἡμετέρας ζωῆς; ὡς ἀπεναντίον τῇ πρώτῃ πάλῃ τὸν σύσασιν ἔχει, ὅτε ὁ ὄφις τὸν Ἀδὰμ κατεπάλαισεν; ὐκ ἰδ̃ὲγκε τότε ἄνθρωπος μίαν τὸ πονηρὸ προσβολὴν διά τινος ἀ̓χροίας, κ̀ ἀλεάσματος αὐτῷ προσαχθεῖσαν, ἀλλ̓ὁμὸτε προσέπεσε, κ̀ αὐτ̃ ἅπη τῷ πτώματι. ἐπὶ τύτων ἢ πάντων ἰδ̃ ἀργὰ κ̀ ἄφακτα τὸ ἐχθρὸ τὰ παλαίσματα. ἐλπίδας προέτεινεν, οἱ ἢ κατεπάτων. φόβυς ὑπείλει, οἱ ἢ κατεγέλων. σ̃ φοβερὸν ἰδ̃ μόνον αὐτοῖς τὸ τὸ Χριςὸ χωρισθῆναι. σ̃ ἀγαθὸν τὸ μετὰ Χριςὸ εἶναι μόνον, τὰ ἢ ἄλλα πάντα, γέλως, κ̀ σκιὰ, κ̀ φλυαρία, κ̀ ὀνειρώδη φαντάσματα. Διὰ ταῦτα καταπολμᾷ τῷ ἀθεάτων ὁ λόγος, καὶ φησιν, ἐπαγάλλεσθαι πᾶσαν τὴν ὑπερκόσμιον δ̀ναμιν τῷ τῷ ἀθλητῷ κατορθώματι. ἔτι ὁ λόγος κατὰ τῶν ἀτολμήτων θρασύνεται. ἔτι τολμᾷ δηγεῖσθαι τὸ ὑπερκόσμια, ὅτε τύτων ἐνταῦθα κατορθυμένων ἐν τῇ πρὸς τὸς ἐναντίυς συμπλοκῇ ὁ δίκαιος ἀγωνοθέτης τὸς ἐπὶ τῇ νίκῃ στεφάνυς προέτεινε, κ̀ ὁ Ἀρχισράτηγος τῆς θείας δ̀ναμεως τὰ ἀεισεῖα τοῖς νικηταῖς παρεσκ̀άζε. κ̀ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς παντοδαποῖς ἐδέξιτο χαρίσμασιν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὸν Τελάδα ἡ πίσις ὡμολογεῖτο, διὰ τῦτο κ̀ ἡ χάρις αὐτοῖς παρὰ τῆς Τελάδος ἀντεμ̃ξεῖτο. τίς ἢ ἡ χάρις ἦν; αὐτὸ τῦτο, τὸ ὑψηλοτέρυς ἐπιδειχθῆναι τῶν πρώτων ἀγωνισῶν, τὸ Ἀδὰμ, λέγω, κ̀ τῆς Εὔας. ἐκεῖνοι ἐσῶσαν τὸν ἀνθρωπίνην φύσιν διὰ τῆς ἁμαρτίας κατηύγκαν. ὅτι κειμένην ἐν τῷ πτώματι τῶν προλαβόντων διὰ τῆς ὑπομονῆς πάλιν ἀνώρθωσαν. ἐκεῖνοι ἐκ τὸ Παραδείσυ ἐπὶ τὸν γῆν ἀπώθησαν. ὗτοι ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸν Παράδεισον ἀνῆγαγον. ἐκεῖνοι καθ̓ ἑαυτῶν τὸν θάνατον ὥπλισαν. ὅπλον γὰρ θανάτυ ἡ ἁμαρτία, φησίν. ὗτοι

κα-

καθωπλισμένον τῇ ἁμαρτίᾳ τὸν θάνατον διὰ τῶν ἑαυτῶν ἀνδρείας ἠχρείωσαν, τῇ ὑπομονῇ τῶν παθημάτων, τὸ κέντρον τοῦ ἀκμοῦ ἀπαμβλύναντες. ὥστε εἰπεῖν καλῶς, πῦ σου θάνατε τὸ κέντρον. πῦ σου ᾅδη τὸ νῖκος; καρπὸν ξύλου τί ἀθλιώτερον; τί δὲ τελέσερον ξύλου; καρπὸς δὲ χοίᾳ τινί; καὶ ἡδονῇ γεύσεως ἐπικεχωσμένος, ἀτιμαθῆναι τοῦ Παραδείσου τοῦ χάριν ἐποίησε. τοῖς δὲ μεγάλοις τούτοις ἀγωνισαῖς, οὐδὲ αὐτὸς ὁ ἥλιος ἐφάνη γλυκύς; ἀλλὰ καὶ τότε ἐκστάσεως ἠλόχισντο, ἵνα μὴ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς ἀποπέσωσι. Τί λέγει περὶ τῆς Εὔας ὁ λόγος; προάγομαι γὰρ καὶ πέρα τοῦ δέοντος καταδραμεῖν τῶν πρωτογόνων. εἶδε φησὶν, ὅτι ἀρεσὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ὡραῖον εἰς γεῦσιν. εἶτα τοῦ ἐν τούτοις χάριν αὐτὶ τοῦ Παραδείσου ἠλλάξαντο. τούτοις δὲ ἄρα κατὰ γαστρὸς ἡδονὴν τὰ ἐρώμενα ἦν. οὐρανὸς, ἥλιος, γῆ, ἄνθρωποι, παῖδες, μῆτρες, ἀδελφοὶ, φίλοι, συγγενεῖς, ἡλικιῶται, ὧν τί μὲν ὀφθῆναι γλυκύτερον; τί δὲ εἰς γεῦσιν ἐλθεῖν τιμιώτερον; οἴδατε οἱ παῖδες τὴν εἰς τοὺς γονέας στοργήν. οἴδατε οἱ πατέρες τὴν πρὸς τὰ τέκνα διάθεσιν. οἶδας ὁ βλέπων τὸ ἐν ἡλίῳ γλυκύ. οὐκ ἀγνοεῖς ὁ φιλάδελφος τὴν φυσικὴν πρὸς τὴν ἀδελφότητα χέσιν. ἐπίσασαι ὁ νέος τὴν ἐκ τῶν ἡλικιωτῶν χάριν, ὅσον σοι τὸν βίον ἡδύνουσιν. ἀλλ' ἐκείνοις πάντα ἐχθρὰ, πάντα ἀλλότρια ἦν. σὺ μόνον ἀγαθὸν ὁ Χριστὸς πάντα ἠρνήσαντο, ἵνα τοῦτον κερδήσωσι. Χρόνος ἦν τῶν δεσμῶν οὐκ ὀλίγος, καὶ τοῖς ἁγίοις τῇ παρατάσει τῆς τιμωρίας ἡ πρὸς τὴν τελείωσιν ἐπιθυμία σωμήκυνε. καὶ ὥσπερ οἱ τὴν σωματικὴν δύξιαν μελετῶντες, ἐπειδὰν ἱκανὴν ἐν παιδοτρίβου τὴν δύναμιν κτήσωνται, ὕστερον παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας χωροῦσι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτοι διὰ τῶν δεσμῶν, καὶ τῆς φυλακῆς ἱκανῶς παιδοτριβηθέντες πρὸς τὴν δυσέβειαν, ὕστερον ἐπὶ τὸν στέφανον τῶν ἀγώνων προῆλθησαν. Ἦλθεν ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου ἐπὶ τὸν τελευτὴν, μᾶλλον δὲ ἐπὶ τὴν κορυφὴν ὅλου τοῦ κατορθώματος. ἕκτος ἦν ὁ καιρὸς, αὗται τοῦ ἀγῶνος αἱ ἡμέραι. τοῦτο τὸ τοῦ Πάσχα προοίμιον, τὸ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστάδος μυ-

στήριον.

σημειον. τεσσαράκοντα ἐξ ἡλασμὲ ἡμῖν αἱ ἡμέραι, ἰσάριθμοι καὶ τῶν ἁγίων οἱ στέφανοι. ἵπου περιττὸς ὑμῖν εἶναι δοκῶ καὶ ἀδόλεχος, τὰ ὑμέτερα θαύματα ἐν ὑμῖν διηγούμενος, καὶ τοῖς ὑμετέροις τὴν ἀκοὴν δεξιούμενος. πλὴν ὡς ἂν μὴ ἀτελεῖς ὑμᾶς παραδράμοι ὁ λόγος, πρὸς τὸ πέρας τῶν ἀγώνων, τοῖς ἁγίοις καὶ ἡμεῖς συνδραμούμεθα. κρυμὸς ἦν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. παντὸς μὲν οὖν δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, οἷος ὁ κρυμὸς, ἐκ τῆς παρούσης ἡμέρας σοχαζομένους· κρυμὸς καὶ αὐτῶν τῶν ξιχῶν διαδυόμενος. ἴσε τὴν ὑπερβολὴν, οἵτε ἐπίλυδες τῶν τόπων, καὶ οἱ αὐτόχθονες, καὶ μάλιστα δεῖσθε λόγῳ μαθεῖν. ἀλλὰ κἂν ἕτερος εἴποι τὴν θαυματοποιΐαν τῶν ὑμετέρων χειμώνων. ὅπως ποταμοὶ μὲν ἀέννααι ῥέοντες ἵστανται, αὐτιβαινούσης τῷ ῥείθρῳ τῆς πήξεως, καὶ ἀπολιθοποιούσης τὰ κύματα. ἡ δὲ γείτων λίμνη σημείων τινῶν πρὸς τὸ ἐπιγωσθῆναι λίμνη οὖσα προσδέεται, χερσωθεῖσα διὰ τῆς πήξεως, ἐφ' ἧς συνήθες ἐστι τοῖς βυλομένοις ἄνω τῶν κυμάτων αὐτῆς καθιππάζεσθαι. οἶδα πολλάκις καὶ ἐκ πυρὸς ὕδαρ τοῖς ἐγχωρίοις ἐπινούμενον, ὅταν τι ξύφος ὕδατος ἀποκλάσαντες, ὥσπερ τινα χαλκὸν, ἢ σίδηρον τῷ πυρὶ ἐμπήξαντες, ὕδωρ τὸν λίθον ποιήσωσι. τοιοῦτος ἦν ὁ καιρὸς κατὰ τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον, ἐπίτασιν τοῦ κακοῦ παρὰ φύσιν ἐκ βορείων πνευματικῶν λαβόντος, καθὼς ἐστιν ἀκοῦσαι τῶν διηγουμένων τὰ θαύματα. Ἐπειδὴ τοίνυν λαμπρῶς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου δημοσίᾳ κηρύξαντες, καὶ ἤδη στεφανίτας ἑαυτοὺς διὰ τῆς τοιαύτης ἀναῤῥήσεως δείξαντες, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν διὰ τοῦ θανάτου τελείωσιν, ἔτος αὐτοῖς ἐπενοήθη τῆς ἀθλήσεως ὁ ξόπος. πρόσαγμα γίνεται τοῦ τυράννου κρυμῷ τοὺς ἀθλητὰς τιμωρήσασθαι. ὦ τῆς ἀσθενείας καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν νοημάτων. ὅσον ἀπολείπεται τῆς ἀξίας ὁ λόγος. θανάτου πρόσαγμα, καὶ κρυμὸς, καὶ τιμωρία, καὶ προσδοκία τῆς τοιαύτης κολάσεως· καὶ ἡ μακαρία νεότης ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ καὶ φαιδρότητι τὸν τῆς τιμωρίας κατελάμβανε τόπον. δρόμος ἦν τῶν ἀθλητῶν ἐπὶ τὸ πάθος. δρόμος ἱερός τε

Φ σωτονος, καὶ φιλονεικία τῶ προαρπάσαι τῆς ὁμολογίας τὸν στέφανον· ἴση πρὸς τλὼ νίκλω λῶ αὐτοῖς ἡ σπουδή· ὐδεὶς ὕστερος ὤφθη τῇ προθυμία· ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες τουτονὶ καταλαβόντες τὸν τόπον, ὡσεὶ δημοσίοις τότε λουξοῖς χολάζοντα; ὡς καὶ αὐτοὶ μέλλοντες τῷ λεξῷ καταφαιδρύνειν τὰ σώματα, ἑτοίμως τλὼ τ χιτώνων περιβολλὼ ἀπετίθεντο, τὸ τῶ Ἰὼβ πάντες ἐπιφθεγγόμενοι· ὅτι γυμνοὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν κόσμον, γυμνοὶ πρὸς τὸν εἰσαγαγόντα ἀπελθσόμεθα· ὐδὲν εἰσωέγκαμεν εἰς τ κόσμον, ὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι ὀφείλομεν· μᾶλλον ἢ γυμνοὶ εἰσελθόντες, πλήρεις θησαυρῶν τῷ ἐκ τῆς ἀγαθῆς ὁμολογίας ἀπελθσόμεθα· ταῦτα λέγοντες, καὶ τοιούτοις ἑαυτὸς λόγοις παραθαρσύνοντες, ἐδίδοσαν τῇ πύξει τὸ σῶμα. καὶ ἡ μὲν τῶν στοιχείων φύσις κατεκρατεῖτο τῇ πύξει, ἡ δὲ τ μαρτύρων φύσις, ὡς ἀδήλωτος λῶ· μᾶλλον ἢ ἡ μὲν φύσις τὸ οἰκεῖον ἔπαχε, καὶ τὰ ἀλγεινὰ παρεδέχετο· ἡ δὲ μεγαλοψυχία τῶν ἀθλητ, καὶ πρὸς αὐτλὼ τλὼ φύσιν διηγωνίζετο· ἡ μὲν γὰρ δυνάμις κατὰ μικρὸν διελύετο, μαραινομένη καὶ δαπανωμένη διὰ τῆς πύξεως, ὁ δὲ τῆς ψυχῆς τόνος μείζων ἐγίνετο· ἐμελαίνετο μὲν ἡ ὥρα τῶ σώματος, καὶ ἀπλώθει τὸ κάλλος, καὶ τὸ τ σαρκὸς εὐχρων κατεμαραίνετο· ἀπέρρεον δάκτυλοι, τῷ κρυμῷ κατ' ὀλίγον περικοπτόμενοι· μέλη τε πάντα καὶ αἰθητήρια τῇ πικρίᾳ τῶ κρύος περιεθρύπτετο· πελιδνυμένη γὰρ κατ' ὀλίγον ἡ σὰρξ, καὶ διοιδοῦσα, καὶ περιλακιζομένη τοῖς μέλεσι, τῷ ὀσέων ἀπέρρεε, καὶ τὰ τ νεκρότητος πάθη ἐν αἰσθήσει ἐδέχετο. καὶ ὅπως αὐτοῖς κατὰ μικρὸν ὁ θάνατος προϊὼν ἐμηκύνετο ξυσὶν ἡμέραις παρατεινόμενος· μέχρι γὰρ τοσούτε τ αἰσθήσεως αὐτοῖς ἐχαρκύσης, ἔμειναν ἐφ' ἧς ἐξ ἀρχῆς ἐτάχθησαν τάξεως, διὰ πάντων νικηταὶ κατὰ τῶ ἐναντίου γινόμενοι· ἀλλὰ τίς αὖ μοι τὰ ἐπὶ τούτοις πρὸς ἀξίαν ἐκδιηγήσαιτο; τίς ὑπογράψει λόγος τ θείαν ἐκείνλω πομπλὼ, ὅτε τὰ ἅγια σώματα δι' ἁμαξῶν ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπομπεύετο; πῶς αὐτὶ τῶ κλαπσύτος ὑπὸ τῶ διαβόλλ αὐτεισήχθη τῷ ἀριθμῷ ὁ δεσμο-

φύλαξ ὑπὸ τ χάεως; τίς μοι δινηήσεται τ μητέρα ἐκείνῳ τ ἀξίαν τῦ μάρτυρος ῥίζαν, ἣ καταλειφθεῖσα ὑπὸ τῦ δημίου τὸν ἐξ αὐτῆς, διότι ἔμπνεος ἦν, καὶ διὰ τῦτο μὴ ἀναληφθεῖσα μετὰ τ ἄλλων ἐπὶ τῷ ἄμαξαν, ἐπειδὴ εἶδε τῷ φιλανθρωπίαν τῦ δημίυ ἐπὶ τὸν ἀεισέα, τ ὕβρεν οὐκ ἠνέγκεν· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ἐλοιδόρει, ὅτι τῶν σωναγωνισῶν τὸν ἀθλητὴν ἀπεχοίνισεν· αὐτὴ δ παρεσᾶσα τῷ μάρτυρι, ἤδη νεαρικότι, καὶ ἀκινήτως ὑπὸ τ πήξεως ἔχοντι, καὶ ἰδοῦσα ψυχρῷ καὶ ἀθρεῖ τῷ ἄθματι σωεχόμενον, τοσῦτον ζῶντα μόνον, ὅσον τῷ ἀλγεινῶν ἐπαισθάνεσθαι, ἀμυδρῷ καὶ μεμαρασμένῳ τῷ βλέμματι τῷ μητέρα ἑαυτῆ ὑποβλέποντα, νεκρᾷ καὶ ἀπονένσῃ τῇ χειρὶ διανεύοντά τε καὶ παραμυθούμενον, ὑποφέρειν γενναίως παρεγγυῶντα· ἐπειδὴ ταῦτα εἶδεν ἡ μήτηρ, ἆρά τι ἔπαθεν μηδικόν; ἆρα σωεκινήθη τὰ σπλάγχνα; ἢ τ χιτῶνα περιερρήξατο; ἢ περιεχύθη τῷ τέκνῳ, θερμαῖς ταῖς ὠλενίαις τὸν μαρασμὸν ἐπιθάλπουσα; ἄπαγε· καὶ τὸ εἰπεῖν τι τοιῦτον, τῷ ἀτόπων ἐστίν. ὅντως ἐκ τῦ καρπῦ τὸ δένδρον ἐπιγινώσκομεν· οὐ δυνάται δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιῆσαι· ἐπεὶ οὖν ὁ καρπὸς τ μαρτυρίας καλὸς, ἐπαίνεσον τῷ ἀεισπόκον μητέρα, τῷ διὰ τ τεκνογονίας σωζομένῳ, καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος· ἐπειδὴ γὰρ τοιῦτον παρέσησε τῷ Θεῷ τὸν καρπὸν, ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῷ γυναικῶν ἀπελογήσατο φύσεως· οὐκ ἐμόν, φησι, τέκνον, σύ· οὐ τ ἐμῆς ὠδῖνος βλάστημα· τὸν Θεὸν δοξάμενος, κατὰ Θεὸν ἐγεννήθης· ἔλαβες οὐσίαν τέκνον Θεῦ γενέσθαι. δράμε πρὸς τὸν σὸν πατέρα· μὴ καταλειφθῇς παρὰ τῷ ὁμηλίκων· μὴ δεύτερος ἐπὶ τὸν στέφανον ἔλθῃς· μὴ ἀτελῆ ποιήσῃς μηδ' ὅλως δύχλῳ· οὐ λυπήσεις μητέρα, στεφανίτης καὶ νικητὴς καὶ ξοπαιοφόρος γενόμενος· ταῦτα λέγουσα, καὶ ὑπὲρ τ φύσιν ἑαυτῇ τονώσασα, μᾶλλον δ τονωθεῖσα ὑπὸ τῦ πνεύματος, αὐτὴ τὸν ἐξ αὐτῆς μετὰ τῷ λοιπῶν ἐπὶ τῷ ἀπιλίῳ ἀπέθετο, φαιδρῷ τῷ προσώπῳ τὸν ἀθλητὴν προπομπεύσα· τὰ δ ἐπὶ τούτοις οἷα; ἐνήθλησαν τῷ ἀέθλοι οἱ ἅγιοι, ἠγίασαν καὶ τὸ

πῦρ

πῦρ τῇ ἑαυτῆς προθήκῃ, ὕλην τῇ φλογὶ γινόμενοι· ἰδίως καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος τὴν εὐλογίαν. διὰ πάντων ἐπληρῶτο τὰ θεῖα λόγια· οἱ ξένοις παῖδες συμπαραλαμβάνουσιν εἰς τὴν κοινὴν ὑμνολογίαν ψύχος καὶ καῦμα· τὸ ψύχος, διὰ τῆς πήξεως· τὸ καῦμα, διὰ τῆς καύσεως. εἶτα διῆλθον διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος· ἀλλ' ἐπιθυμεῖ ταῦτα ὡς ἐγνωσμένα παραδραμεῖν ὁ λόγος, καὶ περί τινος τῶν προλαβόντων ζητουμένων ἐν καιρῷ νῦν ἐξετάσαι· ὅτε ἐξωρίσθη τῆς παραδείσου ὁ ἄνθρωπος, ἐπάχθη φρουρεῖν τὴν εἴσοδον φλογίνη ῥομφαία ἡ στρεφομένη· καὶ ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης τοῦ Θεοῦ προμηθείας, τὸ μὴ παρελθεῖν ἐπὶ τὸ τῆς ζωῆς ξύλον τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἅψασθαι, καὶ διαμεῖναι ἀθάνατον· μέμνησθε πάντως τῶν ἐζητημένων· μέμνησθε δή, ὡς εἰκὸς, καὶ τῶν πρὸς τὸ ζητούμενον ἡμῖν διῃρημένων· ἀλλ' εἰ μέλλοιμεν πάλιν ὑπ' ἀρχῆς ἐπεξιέναι, καὶ ὅλον διαλαμβάνειν τὸν λόγον, ὑπὲρ τὸν παρόντα ἔσται καιρὸν ἡ παράπασις· τὸ μὲν οὖν ζητούμενον τοῦτο ἦν· εἰ καὶ τοῖς ἁγίοις ἄβατός ἐστιν ὁ παράδεισος διὰ τῆς στρεφομένης ῥομφαίας, καὶ εἰ τῶν παραδείσου οἱ ἀθληταὶ ἀποκλείονται, τίς ἡ ἐπαγγελία λοιπὸν, ὑπὲρ ἧς ἀναδέχονται τὰς τῆς δυσεβείας ἀγῶνας; καὶ εἰ τῶν λῃστῶν ἔλαττον ἔξουσι, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ κύριος· ὅτι σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ· καίτοι γε οὐχ ἑκουσίως ὁ λῃστὴς τῷ σταυρῷ προσῆλθεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς τῆς σωτηρίας ἐγένετο, εἶδεν ὁ ὀξὺς καὶ δίφυὴς κλέπτης τὸν θησαυρὸν, καὶ ἐπιτυχὼν καιροῦ τῆς ζωὴν ἐλπίσατο, καλῶς τῇ κλεπτικῇ καὶ δυσόχως ἀποχρησάμενος, κύριε μνήσθητί μου, εἰπών, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· εἶτα ἐκεῖνος μὲν ἀξιοῦται τῆς παραδείσου, ἐπὶ δὲ τῶν ἁγίων ἡ φλογίνη ῥομφαία διακωλύει τὴν εἴσοδον; ἢ αὐτόθεν ἔχει τὴν λύσιν τὸ ζήτημα. διὰ τοῦτο γὰρ οὐκ ἀεὶ ἐσῶσαν αὐτιπρόσωπον τοῖς εἰσιοῦσι τὴν ῥομφαίαν ὁ λόγος ἔδειξεν, ἀλλὰ καὶ στρεφομένην ἐποίησεν· ἵνα τοῖς μὲν ἀναξίοις κατὰ σῶμα προφαίνηται, τοῖς δὲ ἀξίοις στρεφομένη κατὰ νοῦν γίνηται, ἀκώλυτον αὐτοῖς τὴν εἴσοδον ἐπὶ τὴν ζωὴν ὑπανοίγουσα, ἧς ἐντὸς ἐκεῖνοι γεγόνασι τῇ παῤῥησίᾳ τῶν ἀγώνων ἀπαθῶς τὴν

φλόγα περάσαντες, ἰῶ καὶ ἡμεῖς ἀδεῶς περάσαντες, τὸ παραδείσε ἐντὸς γενοίμεθα, διὰ τῆς πρεσβείας αὐτῷ δυναμωθέντες πρὸς τ᾽ ἀγαθὴν ὁμολογίαν τὸ κυρίε ἡμῶν Ι῾ησῦ Χριστῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὸς αἰῶνας τῷ αἰώνων, Α῾μήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟ῾Σ ΠΕΡΙ῾ Μετανοίας.

Τ῾ΗΝ῾Ρ Φαρισαῖος, ὡς ἀρτίως ἠκύσαμεν τὸ Λυκᾶ λέγοντος, προῤῥέπει τ᾽ κύριον εἰς ἐξίασιν καὶ ὑπωρόφιον ἄγει, καὶ κοινὴν παρατίθεται τράπεζαν. ὁ δὲ ὕστερον κλῆσιν ἀπαναίνεται, ὕτε φιλάργυρον, μήτε μαθητὴν ὄντα, μήτε πιςεύσαντα, τῷ χράμματι ᾧ προσδεδεμένον τὸ νόμε, καὶ ἀδέπω πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας τὸς ὀφθαλμὸς ἀνοίξαντα, χαλεπῶς δὲ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἀμβλυωπούντα τῷ προφητῶν. τί οὖν ἡμῖν τῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνέγραψεν ὁ Λυκᾶς; πότερον, ἵνα τὴν γνῶσιν ἔχωμεν, ὧν ὁ Ι῾ησῦς κατειργάσατο πολιτευόμενος ἐν τῷ σώματι, καὶ γνῶσιν ἰσορίας ἐπωφελῆς παραλάβωμεν, ἢ ῥᾴτινος ἐπωφελῆς καὶ παιδευτικῆς γέμει τὰ χράμματα, τ᾽ ἡμέτερον βίον πρὸς τὸ ὀρθὸν καὶ ἀδιάστροφον κανονίζοντα; ὅπω δὲ ἔχειν ἔγωγε ἡγοῦμαι, καὶ ἡμᾶς προσῆκον πείθεσθαι. πολλοὶ γάρ εἰσι τῷ ἑαυτὸς δικαιοσύνῃ φίλαυτοι & αὐτάρεσκοι, ὧν ὑπολήψει διακενὲ φρονήματος ὠγκωμένοι, ἁμαρτωλὸς καλοῦντες τὸς ἐγγίζοντας, & πεῖν ἐλθεῖν τὸ ἀληθινὸν κειτήριον, ἑαυτὸς, ὡς ἄρνας ἀπὸ τῶν ἐρίφων, χωρίζοντες, καὶ πρὸς τὴν θύραν τῆς βασιλείας βλέποντες ὡς ἀναπεπταμένην αὐτοῖς, ὐ στέγης, ὐκ ἐδεσμάτων ἀξιοῦντες τοῖς πολλοῖς κοινωνεῖν, βδελυσόμενοι ᾧ πάντας τὸς μὴ τὴν ἄκραν, ἀλλὰ τὴν μέσην ἐπὶ τὸ βίε πορευομένης ὁδόν. Ο῾ τοίνυν Λυκᾶς ὁ πλέον τῷ ψυχῶν ἢ τῷ σωμάτων

μάτων ἀξὸς, ἔχραφε τὸ ἐν χερσὶ δίκημα, ὐ λόγον ἁπλῶς, ἀλλὰ φάρμακον τῷ νοσοῦντων αὐθάδειαν, αὐτὸν ἡμῶν ☩ Θεὸν ϗ σωτῆρα δείκνυς, τὸν ἀσυγχύτως καθαρὸν ϗ μόνον δίκαιον, συγγνωμονικῶς λίαν τοῖς κατεγνωσμένοις σωαναστρεφόμενον, ϗ τοῖς ὐδέπω κεκαθαρμένοις σωδιαιτώμενον, ὐχ ἵνα τί προσλάβῃ τῆς ἐκείνων κακίας· ἀλλ' ἵνα μεταδῷ τῆς οἰκείας δικαιοσύνης, κατὰ τὴν ἡλιακὴν ταύτην ☩ φαινομένην ἐνέργειαν (ὅσον ἀπὸ τῦ κτίσματος παρασῆσαι τῦ κτίσαντι τὴν πρόνοιαν) ἴσμεν μὲν γὰρ ὅτι ϗ ὁ ἥλιος ὐ τὰς ἁπλωμένας μόνον ἐπιλάμπει χώρας, ἀλλὰ ϗ ὅσαι κοιλότεραι ϗ τ' αὐχώδεις ἔλαχον θέσεως· παυσώμεθα τοίνυν, εἴτινες ἔτω φρονῦμεν, ὡς ὁ λόγος φησίν: μιμησώμεθα δὲ τῦ δεσπότου τὸ ἵλεων ϗ φιλάνθρωπον, τοῖς ταπεινοῖς διὰ τῦτο συγκαταβαίνοντες· ὐχ ἵνα αὐτοῖς κειμένοις σωταπεινωθῶμεν, ἀλλ' ἵνα κἀκείνους ὑψώσωμεν· οἷον κολυμβηταί τινες ἐφυδροὶ τὺς πνιγομένους πρὸς ☩ ζωτικὸν ἀέρα τῦτον ἀνέλκοντες. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἀείσλων νόησιν τὸ ϕὐαγγελικὸν γράμμα χειραγωγεῖ, φέρε πρὸς τὸν ἐμπεσόντα σκοπὸν ἑαυτὺς ἀποτείνωμεν. Θαυμάζω σφόδρα τὺς τῳ ἐμπαθῆ ταύτῳ ϗ φιλήδονον περικειμένους σάρκα, ἡττωμένους δὲ καθημέραν ὕπνῳ ϗ γαστρός, ὐ μὴν ὐδὲ τῷ ἄλλων ἐρεθισμῶν ἀπείρως ἔχοντας, τῷ ὅσοι γνώσιμοι πᾶσιν ἡμῖν τοῖς τῆς μιᾶς ϗ τῆς αὐτῆς κοινωνῦσι φύσεως, ὅπως εἰσὶ σκληροὶ δικασαὶ τῷ ἁμαρτανόντων ϗ ἑαυτῶν συγγνώμονες, ἀθλοθέτης ἀγωνισαὶ ϗ ἀπαράπτοι νομοθέται, ὡς ϗ τ' Θεῦ φιλανθρωπίας αἱρεῖν ☩ ἐλπίδα, ϗ ἀποφράττειν, ὡς νομίζυσι, ☩ ἄφθονον ☩ ἐλέυς πηγήν, ϗ μετὰ πολλῆς δὲ τῆς αὐθεντίας ἀποκλείειν τοῖς πλανηθεῖσι τ' βασιλείας ☩ εἴσοδον· τῦτο ☽ ὐδὲν ἄλλο ἢ ἀπόγνωσιν ἐμποιεῖν ψυχαῖς ἀξιαίας ζητύσαις· ὁ γὰρ τ' θεραπείας ἀπελπίσας, δῆλος γίνεται καθάπαξ τ' νόσυ, ϗ πρό γε πάσης τῆς τῷ ἡμετέρων γραφῶν ἐπαγγελίας ἀλλότριος· ὐδὲν γὰρ ἐκεῖ τῷ σωτῆρι ἐξεπάζοντι τοιῦτον, ὃ μὴ χάρις δωρεῖται, ϗ θεραπεύει συγγνώμη. ϗ τίς ἔτως ὑ-

πόκωφος ϗ αὐήκοος τῷ λόγων τῶ Ἰὼβ διαῤῥήδλω πρὸς παύτας ἐκβοῶντος; ὅτι ὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπυ, ἡμέρα ὐδ' ἂν μία ἡ ζωὴ αὐτῦ· τὶς δ' ἂν σωφρονῶν τοσῦτον φρονήσειεν, ὡς ὑποκείμενος δ' ἀθώαις; ϗ ταύτας ἐν δικασηρίῳ Θεῦ, πειστὸν οἴεσθαι συγγνώμλω Ϛ ἀχρεῖον τὸν ἔλεον; Εἰ δὲ ϗ πρὸς τὸ ἀκρότατον δικαιοσυνὴς ϗ ἀκειβείας ἦσαν ἐλιλακότες, παιήσαντες δὲ ἀληθῶς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπαίω ὄφεων ϗ σκορπίων; νικηταὶ δὲ ϗ σεφανῖται κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἀνηγορδήσαν, ὐδ' ὅπως ἐχλιῶ πρὸς τλὼ οἰκείαν αὐδρείαν Ϛ τῷ ἄλλων ἁπάντων κανονίζειν τὸν βίον· ἀλλὰ τ μὲν ἰδίας δὐδοκιμήσεως τῷ δεδωκότι Θεῷ τ χάειν ὁμολογεῖν, ὅτι Ϛ φύσιν ἡγεμονικῶς ἠνιόχησαν, ϗ πειρασμῶν Σατανικῶν ὐκ ἐγένοντο χείρους· τοῖς ϑ ἀθενήσασιν ὀρέγειν φιλανθρωπίας δοξιαὶ, ϗ ἀνεγείρειν ἐκ τῦ πηλῦ, Ϛ καθαίρειν ἐκ τῷ μολυσμάτων. διπλοωῖ γὰρ αὖ ὅπω τ ἔπαινον ἦραντο, τῆς τε ἰδίας αὐδραγαθίας ὁμῦ ϗ τ φιλαδέλφυ ϗ χρηςῆς συμπαθείας τὰ γέρα λαμβάνοντες. νωὶ δὲ ἄνθρωποί τε ὄντες τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, ϗ ζῶντες βίον ὐ τὸν ἀγγελικὸν ϗ ἐγγὺς τ ἀσωμάτων, ἀλλὰ τοιῦτον, οἷον αὖ τις ϗ ὑπ' δὐθώας ἀγάγοι ϗ σκώψειε, δικάζυσιν αὐςηρῶς, ϗ μετὰ πολλῆς τ αὐθεντίας τλὼ καπακείνυσαν φέρυσι ψῆφον· ὡς ἐμὲ πολλάκις ὑπὸ τῦ τύφυ ϗ τ ἀλαζονείας ἀποπνιγόμενον εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῖς τὰς δὐαγγελικὰς ῥήσεις· ὅτι τὰς δοκὰς ἐν τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς μὴ βλέποντες, τῷ ἀλλοξίων ὄψεων ἀποφυσᾶτε τὰ κάρφη· ϗ τὰ βαρύζατα φορτία τοῖς ἄλλοις δεσμδοῦντες, πεμνοςεῖτε βαρεῖς κριταὶ ϗ ἀθενεῖς ἀχθοφόροι, τὸ βῆμα τῦ Χρις῀ προλαμβάνοντες, ϗ τῦ κριτῦ τλὼ ἀπόφασιν προαρπάζοντες, δῦλοι καταφρονηταὶ, ϗ ἀπαραίτητοι τῷ ὁμοδύλων κριταί. Εἰ ζηλοῦτε Θεὸν, ὡς κατ' εἰκόνα κτιθέντες, μιμήσαθε ὑμῶν τ ἀρχέτυπον, ὦ Χριςιανοὶ τὸ φιλάνθρωπον ὄνομα, ζηλώσατε τῦ Χρις῀ τλὼ ἀγάπλω, ἀποβλέψατε πρὸς τὸν πλῦτον τῆς ἐκείνυ φιλανθρωπίας. μέλλων γὰρ ἀνθρώποις ἐπιφαίνεσθαι δ' ἀνθρώπυ, προκαθη-

καθῆκε μὲν ὁ Ἰωάννης, μετανοίας κήρυκα, μεταμελείας εἰσηγητὴν, καὶ πάσας πρὸ Ἰωάννου προφήτας, ἐπιστροφῆς διδασκάλους. εἶτα καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον ἐπιφανεὶς, οἰκείᾳ φωνῇ βοᾷ αὐτοπροσώπως. δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. τὰς δὲ τῇ κλήσει πειθομένας πῶς ὑπεδέξατο; ἄπονον ἔδωκεν τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν, ἀκαιρίαν καὶ σωτήριον τὴν τῶν λυπουμένων ἀπαλλαγήν· λόγος ὑγίασε, πνεῦμα ἐσφράγισεν· ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος συνετάφη, ὁ νέος ἐτέχθη, ἀνιβάσας τῇ χάριτι· τί τὰ ἑξῆς; ὁ ἄνθρωπος οἰκεῖος ἀντ' ἀλλοτρίου, υἱὸς ἀντὶ ξένου, μύστης ἐκ βεβήλου, ἅγιος ἐξ ἀσεβοῦς. ὁ τοίνυν ταῖς ὕπω μεγαλοπρεπέσι καὶ ὑπερβλήτοις δωρεαῖς πλουτισθείς, ἁμαρτὼν εἰς τὸν φιλότιμον καὶ ἀγαθὸν δεσπότην, παρὰ μὲν ὑμῖν τοῖς δυσκόλοις καὶ ἀμαλάκτοις δικασταῖς δι' ὧν μήτε λόγου μεταλαβὼν, πάντως ἂν ἐπὶ τὸν ὄλεθρον ἦλθεν, καὶ τῆς σὺν θάδε ζωῆς ἀποκοπείς, καὶ τοῦ ἐκεῖ κολαζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἄλλος ἐστὶν ὁ τῆς ψήφου κύριος, ὁ ποιῶν τὸ ἔλεος εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας, καὶ μὴ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀναμενῶν δὲ τοῦ ἐπιστρέψαι, ὡδὲ ὅπως οἱ τοῦ πρώτου χάριν ὑβρίσαντες ἐτιμωρήθησαν· ἀλλὰ πάλιν δεύτερος ἔλεος, καὶ ἀπολαυθεὶς τοῦ προτέρου, καὶ ἀμνησία συγγνώμῃ συνάπτεται. ὁ δάκρυον σάξας ἰσοδυναμεῖ τῷ λυθῆναι, καὶ σπαραγμὸς ἐπίμοχθος ἐπανάγει τοῦ χάριν πρὸς ὀλίγον ἀναχωρήσασαν. εἰ ἀπιστεῖς τῷ λόγῳ, Πέτρον ἐρώτησον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχιερέως καθήμενον, καὶ λέξει σοι, ὅπως τὸ παράπτωμα τῆς ἀρνήσεως πικρῶς ὀδυράμενος ἐκαθάρθη· καὶ οὐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα, ἀλλὰ Πέτρος διέμεινεν ὁ ἀπόστολος. Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἰ μὴ ταχέως αὐτὸς ἑαυτῷ ἐγένετο δήμιος, ἀσύγγνωστον κεῖνας τοῦ ἁμαρτίαν, προσεσῶν δὲ τὸν ἔλεον ἦπεν, ἂν αὖ τῷ οἰκτιρμῶν τῷ πάσης ὑπερχομένων τῆς οἰκουμένης ἠσόχησε. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου πάντες Ἑβραῖοι οἱ μετὰ τὸν σαυρὸν πισθέντες, καὶ τῷ λυθῆναι τὰς ψυχὰς ὁμοῦ τὰς χεῖρας νιφά-

μενοι. εἰ δὲ οἱ σαυρώσαντες ἠλεήθησαν, πῶς ἂν αὖ ὁ προδὺς τ̀ ἀμνησείας ἀπήλαυσεν; ἐδέσμει ποτὲ καὶ Παῦλος Χεισιανὸς, ἀλλὰ βασάσας ὕσερον ἀλύσεις ὑπὲρ Χεισ̃, ἐκ τ̀ ζαυτοπαθείας ἔλυσε τὰ ἐγκλήματα· ἥμαρτε λιθάζων σ́έφανον κ̀ σωζδοκῶν τοῖς φονδύσιν, ἀλλὰ λιθασθεὶς ὑξήλειφε τὸ πλημμέλημα. ἐτελώνουν ποτὲ Ματθαῖος καὶ Ζακχαῖος, ἀλλὰ τ̃ῃ καταφρονήσει τ̃ῷ χρημάτων τλὼ τελωνείαν πατήσαντες, ὁ μὲν τ̃ῃ οἰκίᾳ τ̃ Ἰησ̃ ἐδέξατο, κ̀ τ̃ῇ ψυχ̃ῇ πλέον· ὁ δὲ θαυμασῶν πράξεων ἀγγελισὴς & συγγραφεὺς ἀπεδείχθη ὁ τελώνης. μετὰ τ̃ Φαρισαίυ ἀναγκαῖον εἰς μνήμλω, ἡ γυνὴ ἡ τλὼ δραχμλὼ ἀπολέσασα κ̀ ἑύρου̃σα. Ἐξ ἀρχ̃ῆς δὲ εἰς τέλος εἴτις τὰς ἀνθρώπυς τ̃ βίυ παντὸς ἐν τοῖς καθεξ̃ῆς χρόνοις λογίσαιτο, τὰς πολλὰς ἑύρήσει πρότερον μὲν ἐνοχληθέντας ἁμαρτήμασιν, εἶτα τ̃ῇ πρὸς τὸ κρεῖττον ῥοπ̃ῇ μεταθεμένους τ̃ης γνώμης. Θεῦ γὰρ οἰκεῖον & μόνον ἀφαίρετον, πλημμελείας χωρὶς πάντα κατορθοῦν. ἄνθρωπος δὲ ὑπὸ γενέσιν κ̀ φθορὰν ἠγμένος, κ̀ τοσύτων ὑπάρχων δεκτικὸς παθῶν, ἔ ποτ' ἂν ἀκατηγόρητος δειχθείη, πειθικοπείσης συγγνώμης. ἀπόβλεφον πρὸς τ̀ Δαβὶδ τὸν βασιλέα τ̃ Ἰσραὴλ, ὃν κατ' ἐκλογλὼ ἐχειροτόνησεν ὁ Θεὸς, ἐπαίνοις δὲ τοῖς τ̀ μαρτυρίας ἐκόσμησε λέγων· εὗρον ἄνδρα κατὰ τ̀ καρδίαν μυ Δαβὶδ τὸν τ̃ Ἰεσσαί· ἔτος μετὰ τ̀ λαμπρὰν μαρτυρίαν, ἐπειδὴ τ̃ῷ πάθει τ̀ σωμερασίας ἐάλω, κ̀ περιέπεσεν ἐκείνοις οἷς γινώσκομεν ἅπαντες, ἦλθε δὲ μετὰ τ̀ ἔλεγχον τ̃ προφήτυ εἰς ἀναλογισμὸν τ̃ῦ κακ̃ῦ, ἀνάχαπτον ἀφ̃ῆκεν τοῖς εἰς ὕσερον ἐσομένοις τ̀ μετανοίας τ̀ μόχθον· κ̀ θεωρ̃ῦμεν, ὡς σὺ εἰκόνι, τ̃ῷ ψαλτηρίῳ τ̀ μόχθον. νυῦ μὲν ἐκπεπόμενον τ̃ῇ λύπῃ τὸ σ̃ῶμα, αὖθις δὲ τ̀ νύκτα καιρὸν θρηνῶν ποιούμενον, τλὼ κοινλὼ τ̃ῷ πόνων ἀνάπαυσιν, κ̀ τ̃ῇ κλίνῃ τὸ δάκρυον ἐπιῤῥέοντα ὡς ἐκ πηγ̃ῶν τ̃ῷ βλεφάρων, καὶ πάλιν ἡμ̃ῖν τ̀ πεντηκοσον ψαλμὸν ἐκπονήσαντα, τύπον τ̀ ἱλασκόμενον Θεόν. ἐμλὼ ὁ θρηνῶς αὐτ̃ῷ μάτην ἐξεπονήθη, ἀλλ' οἱ βαρεῖς σεναγμοὶ τ̀ ἔλεον ἐφειλκύσαντο· ἀπέλαβε δὲ κ̀ τ̀ βα-

σιλι-

σιλικῆς αὐθεντίας τὴν ἐξουσίαν, καὶ τὸ πρὸς Θεὸν ἱκεσίας τὴ παῤῥησίαν· ὁμοίως κἀκεῖνος ὁ τῆς Νινευὴ βασιλεύειν λαχὼν, τῷ μὲν πλήθει τῶν ἁμαρτιῶν σωρηλασίαν πρὸς τὸ ὄλεθρον ὁμοῦ τοῖς ἀρχομένοις λαοῖς, καὶ ὁ τῆς ἁμαρτίας ἔλεγχος ἐγγίζειν μετ' ὀλίγον τὴν προθεσμίαν τῆς τιμωρίας ἐκήρυττεν· ἐπειδὴ δὲ σωφρόνως ἑαυτοὺς κακώσαντες, ἔφυγον τὴν πεῖραν τῆς συμφορᾶς, ἐλυπήθη μὲν ὅτι μὴ ἀληθεύσας ὁ τῶν κακῶν προφήτης, καὶ πρὸς τὸ ἔλεον τοῦ θεοῦ χαλεπῶς ἠρεθίσατο. ὁ δὲ παντα χοῦ καὶ διαλόγων καὶ πράξεων γνωρίζων ἡμῖν, ὅσῳ ἔχει τινὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐμένειαν, φύει μὲν τῇ κολοκύνθῃ ὑπὲρ κεφαλῆς τῷ προφήτῃ σκέπην τὴν λυπήσης ἀκτῖνος, ὑποκαθίζοντος δὲ τῇ σκιᾷ, ἀθρόον ἀποξηραίνει αὐτήν. εἶτα ὡς δυσκόλως εἶχεν ἀφυπνώσας πρὸς τὸ συμβαν, ὀνειδίζει καὶ μέμφεται· εἰ μὲν ὅπως ἐμπαθῶς ἐπισυγνάζοι τῷ μαρανθέντι λαχάνῳ, ὁ δὲ Θεὸς οὐκ ἂν ἐπεκλάθη τηλικαύτῃ πόλει ἐγγὺς ἑλθούσῃ κινδύνου; Μάθετε οὖν οἱ σκληροὶ καὶ δυσμείλικτοι τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς χρηστότητα, καὶ μὴ γίνεσθε τῶν ὁμοδούλων πικροὶ καὶ βαρεῖς δικασταὶ, ἄχρις ἂν ἀφίκηται ὁ τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν ἀποκαλύπτων, καὶ κατ' ἐξουσίαν δεσποτικὴν ἑκάστῳ τὴν προσδοκωμένης ζωῆς ἀποκληρῶν τὴν κατάστασιν. μὴ σκυθρωπὰς ἐκφέρετε τὰς ἀποφάσεις, ἵνα μὴ ταῖς ὁμοίαις ὑποβληθῆτε, καὶ τῷ οἰκείων σωμάτων τοῖς λόγοις ὡς ὀδοῦσιν ὀξυτάτοις περιπαρῆτε. δοκεῖ γάρ μοι καὶ ἡ εὐαγγελικὴ πρόῤῥησις τοῦτο προφυλακτικὴ τυγχάνειν τοῦ πλημμελήματος λέγουσα, μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ὁ γὰρ τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην ἐκβάλλει· κρίσιν δὲ ὀνομάζει τὴν ἑκατέραν κατάκρισιν. ποίησον οὖν, εἰ δοκεῖ, κῦφον τὸ σαθμίον, εἶπω βέλει μὴ πρὸς τοῦτο κατακέντησαν πλάσιγγα καὶ τὰς σὰς πράξεις καθελκυσθῶσι, ὅταν ὁ βίος ἡμῶν, ὡς ἐν ζυγῷ, τῇ κρίσει τοῦ Θεοῦ παλαντεύηται· σῶμα περικείμενος καὶ ζῶν ἐν σαρκὶ, μήποτε ἀπελάσῃς τοῦ βίου τὴν ἀπὸ ἰατρικῆς θεραπείαν. κἂν γὰρ ἐπὶ πλεῖσον ὅσον εὐεξία τε καὶ ὑγεία συζήσῃς, ἀλλ' ὀχοῦ ἐκτελέσεις ἄνοσος, ὡς ἐν

χρεία

χρεία μὴ γενέσθαι τῆς ἐπιμελείας τὸ θεραπεύοντος· καὶ ψυχὴν ἔχων κατακλινομένην πρὸς τὰ γήϊνα, ἵνα αὖ ἑαυτῆς ἐπιλαθομένη τῆ προσπαθείων ἐμπλησθῇ τὸ σώματος, μὴ ἀναίρει τὸ ἔλεον, ἵνα μὴ ἀμοιρήσῃς συγγνώμης, ὅταν αὐτὸς ἐπιδεὴς κατασῇς. ἱερεύς τις εἶ, καὶ ἡγεμονεύειν ἔλαχες τοῦ λαοῦ; συμπαθῶν ὁράπω τῆ ὑπηκόων τὰ πτώματα, εἰδὼς ὅτι κἂν ἡ τάξις τοῦ βίου διαφορὰν ἔχῃ πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τῇ φύσει τῆ ποιμαινομένων ὁδὸν διανύοχε· κοινωνῶν δὲ αὐτῆς, ἴσως ποτὲ κοινωνήσει καὶ πλημμελήματος. Ταῦτα καὶ Μωϋσῆς ἰδών· ἄνθρωπος γὰρ ἦν, καὶ τὴν φύσιν ἐγνώριζε· καὶ μόσχον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἱερουργεῖσθαι διέταξεν ἡμαρτηκότος παντὸς καθαρσίων δεομένου καὶ πλειόνων. ὅπερ δὲ ἦν τότε ὁ σύσαρκος μόσχος, τοῦτο νῦν ἐστὶν ἡ ἀσώματος μεταμέλεια, καὶ ἡ ἀναίμακτος θέσις· ἧς ὑψηλολογούμενοι καὶ μεγαλαυχοῦντες, τὴν διέργειαν μὴ λύσωμεν, εἰδότες ὅτι καὶ Ἀαρὼν ὁ δοκιμώτατος ἱερεὺς τῷ λαῷ ζηπουῦτι Θεὸς συναπήχθη, καὶ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς Μαρίας ἐάλω τῷ γογγυσμῷ· καὶ εἰ μὴ ὁ γογγυσθεὶς ἱκέτευσεν, οὐκ ἂν τὴν τιμωρίαν διέφυγεν· ἄλλος ἐστὶν, οὐχ ἱερεύς, ἀλλὰ εἷς τῶν πολλῶν; φοβείσθω βαρὺν ἐπιτεθεῖναι ζυγόν. εἰ γὰρ ὁ καθαίρειν τὸν λαὸν προβληθεὶς χρήζει καθαρσίων ἐνίοτε, τί ἂν πάθοι ὁ μηδὲν τὴν χειροτονίας ἔχων τὴν δύναμιν; Μιμησώμεθα τὸν ποιμαντικὸν τοῦ δεσπότου. ἐγκύψωμεν τοῖς διαγγελίοις· καὶ ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τὴν ἰδέαν καταμάθωμεν τὴν ἐπιμελείας τε καὶ χρηστότητος. βλέπω γὰρ ἐκεῖ ἐν παραβολαῖς καὶ τοῖς ἐπεσκιασμένοις τῶν λόγων ἄνδρα ποιμένα ἑκατὸν προβάτων. ὃς ἑνὸς θρέμματος ἀποχιθέντος τὴν ἀγέλης καὶ πλανωμένου, τὸ τοῖς ἐν τάξει καὶ ἀπλανῶς νεμομένοις παρέμεινεν. ἀλλ' ὁρμήσας ἐπὶ τὴν ζήτησιν, πολλὰς μὲν διώδευσε κοιλότητάς τε καὶ φάραγγας, μεγάλων δὲ καὶ ὑψηλῶν ὑπερῴχθη σκοπέλων, καὶ ταῖς ἐρημίαις καρτερῶς ἐνεμόχθησε, μέχρις αὖ ὑπῆρεν. εὑρὼν δὲ οὐκ ἐπλήξεν, οὐ μὴν οὐδὲ ἤλασε σφοδρῶς, ἐπείγων πρὸς τὴν ἀγέλην. ἀλλ' ἐπιθεὶς τῷ αὐχένι

καὶ κο-

καὶ κομίσας μετὰ φειδοῦς, τοῖς σωτόμοις ἀπεκατέστησε, χαίρων ἐπ' ἐκείνῳ πλέον, ἢ τῷ πλήθει τῶν ἄλλων. νοήσωμεν τοίνυν τὸ πρᾶγμα τὸ τοῖς αἰνίγμασιν ἐγκρυπτόμενον. τὸ γὰρ πρόβατον οὐκ ὄντως πρόβατον· καὶ ὁ ποιμὴν δὲ πάντως ἄλλό τι, ἢ μὴν ὁ τῶν ἀλόγων νομεύς· ἀλλ' ἔστιν ὑποδείγματα ταῦτα τῶν ἱερέων παιδευτικά· ἵνα τῶν ἀνθρώπων μήτε προχείρως ἀπελπίζωμεν, μήτε παραῤῥαθυμῶμεν κινδυνευόντων· ζητῶμεν δὲ τὸν ἐμπαθῆ, καὶ ἐπανάγωμεν εἰς τάξιν, καὶ χαίρωμεν τοῖς στρέφουσι, καὶ τῷ πληρώματι τῶν ὀρθῶς βιούντων ἀναμιγνύωμεν. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τὸ ἱερέα προσῆκεν αὐτὶ τῆς ἀποτομίας καὶ φιλανθρωπίαν ἀσκεῖν, ὥστε κἂν ὁ δεσπότης ἐκκόπτειν κελεύῃ τινά, ὡς φυτὸν ἄχρηστον, αὐτὸν ὡς φυτοκόμον αἰτεῖν δεῖ καὶ φείδῳ καὶ ὑπέρθεσιν. τοῦτον γὰρ ἡμῖν παρίστησι καὶ νοῦν τῆς ἀκάρπου συκῆς ὁ λόγος· ἵν' ἐκτέμνειν θέλοντος τοῦ κυρίου διὰ τῆς ἀκαρπίαν, ὁ γεωργὸς ἱκετεύει, καὶ ἀναβολὴν αἰτεῖ καὶ ὑπέρθεσιν, ἐλπίδας αὐτῷ χρηστὰς ὑποτείνων διὰ τῆς οἰκείας ἐπιμελείας· μὴ τοίνυν κόπτε προχείρως ὁ τὶν τομὴν παρὰ τοῦ κυρίου ἐπαγομένην κωλύειν ὀφείλων· μηδὲ καταγίνωσκε ταχέως τὶν ἀχρηστίαν· ἀλλ' ἐκπόνει τὶν ἐπιμέλειαν· σκάπτε τοῖς ἐλέγχοις. θάλπε ὡς κόρῳ ταῖς παρακλήσεσι· πότιζε τῇ ἐπιῤῥοίᾳ τῶν μαθημάτων. περίφραττε τοῖς προφυλακτικοῖς τῶν παραγγελμάτων ὡς χαρακώματι· σὸν ἐστὶ τὸ παραιτεῖσθαι, τοῦ κεῖσθαι τὸ δικάζειν. ἐκεῖνο κληθῆναι καυχάσωμεν, ὃ λέγεται καὶ ὁ κύριος. παράκλητος γὰρ ὀνομάζεται, ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων τὸν πατέρα ἐξιλεούμενος. ὁμοίως καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὶν ὑπὲρ ἡμῶν καυχᾶσθαι ἔλαβεν ὄνομα. παράκλητος γὰρ κἀκεῖνο λέγεται. πρεσβεία δὲ καὶ παράκλησις ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων πάντως καυχᾶται, καὶ μὴν τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ ἐγκλήτων. ζήλωσον ὁ ἱερεὺς τὸ κηδεμονικὸν τοῦ Μωσέως. μίμησαι τὶν ἐκείνου περὶ τοὺς ἀρχομένους διάθεσιν. ὃς παρακαλῶν τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δυσμενῆ τῷ λαῷ πλημμελήσαντι, ἐπειδὴ μικρὸν ἤνεγκε παρελκομένης τὸ χείμος,

τοῦ το

τῦτο γοῦν ἱκέτδε, προαπελθεῖν τὸ λαὸ, μὴ θεάσηται τὸν ποι-
μαινομένων τὸν ὄλεθρον. ἐδεὶ ἢ οἷον αὐτῆς ἀπομνημονεῦσαι τ̀
λέξεως: δεῦρο, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ
ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεὸς χρυσᾶς. ϗ νῦν εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁ-
μαρτίαν, ἄφες. εἰ ἢ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλε, ἧς ἔγραψας:
ὁρᾷς ὅπως τὴν τὸ πλήθες σωτηρίαν τῆς οἰκείας προτίθησι, ϗ
ἐξαλειφθῆναι ζητεῖ, εἰ μὴ κατορθοῖ τῷ κοινῷ τὴν συγγνώ-
μην; οἱ ἢ νῦν πρὸς τὸς ἁμαρτάνοντας πικραινόμενοι, προσιόν-
τας ἐλαύνουσι, ὑποπίπτοντας παραῤῥέχουσι, δακρυόντων, ϗκ
ἐπικλῶσι τὸ πρόσωπον. τί οὖν ὁ Λυκᾶς, μᾶλλον ἢ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον; ἀνέγραψέ μοι τὸν υἱὸν τὸν ἄσωτον. ὃς καθύβρισε μὲν
τὴν ὠὰ χωρήσει πρῶτον τὸν γεννήσαντα, εἶτα πρὸς τὰς ἡδονὰς
ϗμέθας ἐκβακχευθείς, καὶ φιλογυνὴς γενόμενος, πάντα τὸν
παρικὸν πλοῦτον ἐκένωσεν. ἐπειδὴ ἢ χρόνοις ὕστερον ἱκανῶς σὺ-
ταλαιπωρήσας τοῖς μόχθοις, ὡς καὶ συβώτης γενέσθαι μισθω-
τὸς, ϗ τῆς αὐτῆς μεταχεῖν τοῖς χοίροις ζοφῆς, ἐπανῆλθε πρὸς
τὸν πατρῷον ἑστίαν σωφρονισθείς. ϗκ ἀπεσκάφη ὁ πατὴρ, ἐδὲ
ἐπέθηκεν αὐτῷ τὰς θύρας ἐπανελθόντι. ἀλλὰ παῦ τἐναντίον,
προσέδραμεν ἐγγίζοντι, ϗ ἐπεκλίθη τῷ ζαχήλῳ, ϗ δάκρυον
ἐπέσαξε συμπαθῶς τῷ αὐχένι· ἐποίησε ἢ πάλιν αὐτὶ ἀθλίε
μακαρισὸν, ἐλευθερίῳ ἀμφιέσας ἐσθῆτι, ϗ δακτύλιον τῇ χει-
ρὶ περιθεὶς, ϗ ἑορτὴν ἄγων τὴν ἡμέραν, ϗ ὄξ ἐπίσας δὼ-
χίαν λαμπράν. ταῦτα ἢ πάντα λόγος ἐσὶ παραβολικὸς, ὑπα-
νοίγων ὡς παρικὴν ἑστίαν τὴν Ἐκκλησίαν, ϗ δεχόμενος φι-
λοφρόνως, ἵνα μὴ ὦσιν ὁμοδιαίτοι τοῖς χοίροις τοῖς δαίμοσι,
γένωνται ἢ πάλιν ἐξ ἀλλοζίων υἱοί. ἵνα τῷ βελήματι τ̃ Θεῦ
συζῶσιν ὡς γνώμῃ παρὸς, ϗ τοῖς ἁγίοις αὐδράσιν, ὡς ἀδελ-
φοῖς. σὺ ἢ μὴ ζήλῳ τὴν γνώμην τ̃ πρεσβυτέρυ, μηδ καταγό-
γυζε τῆς τ̃ παρὸς φιλανθρωπίας, ὅτι ϗ τὸν ἄσωτον ϗ ὑβρισὴν
εἰσῳκίσατο. θαύμαζε μᾶλλον τὴν ἀγαθότητα, ϗ μιμ̃ τ̃ θεῦ
τὴν δημόσιαν, ϗ τὸς ἐκ τῆς πλάνης ὑποσρέφοντας ἐναγκαλίζυ,

ϗ

καὶ περιπτύσσει· ὕτω γὰρ ἔσῃ τυφλῶν ὁδηγὸς, καὶ πλανωμένων διδάσκαλος. Πρὸς μὲν οὖν τὰς ἔξωτέρας τοῦ γνώμου, καὶ τὴν ἀποτομίαν τῆς συμπαθείας ἀσκοῦντας ἱκανῶς ἡμῖν εἴρηται, καὶ ἀδὲν δεῖ μακροτέρων. ἄκμει δὴ λοιπὸν καὶ ὁ τῆς ἐπιστροφῆς ὁδόμενος, ὅπως σὲ προσῆκεν ἐπισυνάζειν τοῖς ἁμαρτήμασι, καὶ τὰ παραπτώματα τῆς καρδίας ἀποθρῴσκειν. μᾶλλον δὲ, εἰδοκεῖ, σκόπησον τοῦ ἁμαρτωλὸν γυναῖκα τοῦ παρὰ τῷ Λουκᾷ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεῖσαν ἡμῖν. καὶ ἐκείνης τὸ ταπεινὸν καὶ δύσυνετον ζήλωσον, καὶ λάβε κανόνας μετανοίας ἠκριβωμένης. ἐλθοῦσα γὰρ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ φαρισαίου, ὅτε τὸ πλῆθος τῶν ἐσιωμένων ἠρυθρίασεν, ὅτε τὸν καιρὸν τῆς διωχίας ὡς ἄκαιρον εἰς ἐξομολόγησιν ἔφυγεν. ἀλλὰ τῇ λύπῃ συνεχομένη, καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τῷ πλημμελημάτων τὸ πνεῦμα, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠφίει τῶν τῷ ἁμαρτιῶν ἀξιόν. ἦμεν οὐδὲ εἰς τὸ πρόσωπον κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἐκέτευεν. ἀλλὰ τὸ ἀνάξιον ἑαυτῆς καὶ ἀπαρρησίαστον διὰ τὸ χήματος ἐρμηνεύουσα, τοῦ κατὰ νώτου χώραν καταλαβοῦσα, καὶ οὐδὲ ἐσῶσα ἁπλῶς, ἀλλὰ κατόπιν τῷ ποδῶν λαβομένη, λύσασα δὲ τὰς κόμας, καὶ τοῖς φιλήμασι δημοσιεύουσα τοῦ πνεῦσαν ψυχῆ, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ τὸ δάκρυον ἐπιῤῥέουσα, μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ἔτει τὸν ἔλεον. καὶ τοσοῦτον προχεομένη, ὥστε καὶ βρέχειν τὰς πόδας· καὶ τῇ κόμῃ πάλιν ἐκμάττουσα τοῦ ὑγρότητα, πᾶσαν δὲ λάβειαν ταπεινοῦ ἐπεδείκνυτο. ἵνα δὲ σωτηλῶν εἴπω, πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τοῖς μέλεσι τοῖς ἡμαρτηκόσιν ἡ γυνὴ τοῦ μετάνοιαν ἐξεπόνει. ἡ δὲ δημοσία καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς ὕτως ὁδυρομένη τὰς ἁμαρτίας, τίνα κατ' ἰδίαν ἐπὶ σχολῆς ἔπραττεν; ἔξεσιν τετμημένον σωτηρᾶν. ἡμῶν δὲ ἡμεν ὑπόκρισις, μετάνοιαν ἐπαγγέλεται. ἡδὲ πρᾶξις, ὀδυνηρὰ ἐπίπονον δείκνυσιν. ἀλλὰ τοῦ αὐτὴν ἔχομεν τῆ βίᾳ κατάσασιν, ἣν καὶ πρὸ τῆς ἁμαρτίας εἴχομεν. φαιδρότης γὰρ ὁμοία καὶ ἑδὴς ἡ αὐτὴ, καὶ ἐπέζης ἀπόλαυσις δαψιλὴς, καὶ ὕπνος μακρὸς καὶ λελυμένος εἰς κόρον, ἀσχολίαι δὲ καὶ φροντίδες ἐπάλ-

ληλοι,

λιλοι, λήθω ἐμποιῦσαι τῇ ψυχῇ τοῖς οἰκείας ἐπιμελείας. μόνον ὂ τὸ ὄνομα τ μετανοίας ἐπιχαφόμεθα ἄκαρπόντε κ ἀνενέργητον, τῇ μὲν μυσηείων ἑαυτὲς χωείζοντες κ τ κοινωνίας τ ἀπορῥήτων ἁγιασμάτων, ὐδεμίαν δὲ ποιεδὴν τ ἐπιστροφῆς τῆς πρὸς αὐτὰ ποιύμενοι, ἀλλ' ὡς δ' ὠνῦνε καταφρονοῦντες τ ἀπολαύσεως. ἐννόησον ἄνθρωπε, πηλίκων ἀξιύμενος ἐχωείσθης τ μετεσίας ἐκείνων. εἰ βασιλικῆς σὺ ξαπέζης μετέχων ἧς, εἶτα προσκρύσας, τ τιμῆς ἀπερῥίφης, πόσων ἂν ἐξωνήσω χημάτων τὸ πάλιν γενέσθαι φίλος ξομοξάπεζος; τίνων ὂ θύρας κ ἂν διώχλησας; ἱκετεύων, ἀπορύμενος, σεύων, ἀβίωτον νομίζων τὸν βίον, τῇ τήξει κ χέσει τὸ προσώπε τ ἐν τῷ βάθει λύπης τ ὀδυύλω ἐμφαίνων, παντα λίθον, τὸ τὸ λόγε, κινῶν, μέχεις ὃ σαυτῷ τ συμφορὰν ἐπινώρθωσας. ὁ ὂ τ πρὸς θεὸν οἰκειώσεως χωεισθεὶς, κ τ ὄντως ὑψηλῆς τιμῆς ἐκπεσὼν, τί μέγα κ ἀξίολογον ποιήσας, ψυχῆς κεκακωμένης ἐνδείξη ταπεινότητα; κ ἔσιν ἀκόλεθον νοσεῖν λέγοντα, τ αὐτ ζωὴν μετιέναι τοῖς ὑγιαίνεσιν. ἄλλη γὰρ δίαιτα τὸ ἀῤῥώσε, κ ἕτερος βίος τὸ ὑγιαίνοντος. ὁρᾷς ὅση ἐσὶν ἡ τὸ ὑγιαίνοντος μεταβολὴ, τ τὸ ἀθενοῦντος μεταβολῆς τ κατὰ τὸ ἕξιν αἰθόμενος; ἐν δωματίῳ μικρῷ κατάκειται, πάσης σωήθες ἀναχωρήσας φροντίδος, ἀμελεῖ γεωργίας κ σφόδρα γεωργικὸς ὑπάρχων. ἀφίνσι πλύτε μέλειναν, ὁ χηματιςὴς κ φιλέμπορος. ὕδατι καὶ ψωμῷ ξαξέφεται, εἰ καὶ φοτέρου ξυφῆς γέμσαν κ συβαειτικλὺ παρετίθετο ξάπεζαν· παισὶν κ ἐπδυφραίνεται τὰ συνήθη· γαμετῆς χωειθεὶς, τοῖς ἰαξοῖς σιύεσιν νύκπορτε καὶ μεθ' ἡμέραν, κ πολλοῖς μιθοῖς φὸς ἀγαπητὸν κέρδος ποδύδει τλὺ ὑγείαν. ταῦτα ὁ τὸ σώματος ἄῤῥωςος. ὁ ὂ τλὺ ψυχλὺ κακῶς ξαχείμενος τὸν ἀσώματον πεινοσήσας ἰαξὸν, κ φοσποιητῶς ὁμολογῶν κ δεικνὺς τλὺ ἀθσέειαν, καταλιμπάνεις νέμεσθαι κ σφακελίζειν τὸ πάθος, ἵνα φὸς τὸν ὅλον ὄγκον ξαχεθῇ; ἀλλὰ σωφρόνησον, γνῶθι σαυτόν. θεὸν ἐλύπησας. τὸν δημιεργόν

γόν σε παρώργισας, τὸν τῆς παρούσης ζωῆς τιμὴν ἐξουσίαν ἔχοντα, καὶ τῆς μελλούσης κύριον καὶ κριτήν. ἀπὸ ποίας ἐκακώθης; νηστείᾳ θεράπευσον τὴν ἀπόλαυσιν. ἀκολασία τὴν ψυχὴν ἔβλαψε; σωφροσύνη γενέσθω τῆς ἀῤῥωστίας φάρμακον. πλεονεξία πολύυλος τὸν νοητὸν εἰργάσατο πυρετόν; ἐλεημοσύνη κενωσάτω τὴν πλησμονήν. καθάρσιον γὰρ, τῶν πεπληρωμένων μετάδοσις. ἔβλαψεν ἡμᾶς ἁρπαγὴ τῶν ἀλλοτρίων; ἐπανελθέτω πρὸς τὸν ἴδιον δεσπότην τὸ ἅρπαγμα. ψεῦδος ἡμᾶς ἐγγὺς τῆς ἀπωλείας ἤγαγεν; ἀπολεῖς γάρ φησι, πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. ἀλήθεια μελετηθεῖσα σπασάτω τὸν κίνδυνον. ὅρκος παραβαθεὶς ἄγει πετόμενον τὸ δρέπανον τὸ Ζαχαρίου δρέπανον, τὴν τομὴν ἀπειλοῦν; ἐνδυσώμεθα πᾶσαν τὴν πανοπλίαν τῆς μετανοίας, ἵνα τὴν ἀκμὴν ἀποκρυσώμεθα τοῦ δρεπάνου. αἱρετικοῖς δόγμασιν ἀσεβῶς τις ἐδήλωσεν; ὀρθῆς δόξης φρονήματι τὴν δεισιδαιμονίαν φυγαδευσάτω. τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ μετάνοια. λύσις καὶ ἀφανισμὸς τῶν πρώην ἢ κατὰ πρᾶξιν ἐνεργουμένων, ἢ κατὰ διάθεσιν νοουμένων. ὁ δὲ γνωρίζων τὸ τῆς μετανοίας ὠφέλιμον, ἀεὶ δὲ περὶ τὸν βόρβορον τῆς ἀνομίας σπεφόμενος, δήλῳ τυγχάνει παραπλήσιος γνωρίζοντι τὴν ὀργὴν τοῦ δεσπότου, ἐν ὄψεσι δὲ αὐτοῦ τὸ κακὸν ἐργαζομένῳ, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐμπλασιάζοντι. δυσίσθητος γενοῦ πρὸς τὸ περιέχουσάν σε νόσον. σύνδιωξον σαυτῷ, ὅσον δύνασαι. ζήτησον καὶ ἀδελφῶν ὁμοψύχων πένθος βοηθὸν σοι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. δεῖξόν μοι πικρόν σου καὶ δακρυλὲς τὸ δάκρυον, ἵνα μίξω καὶ τὸ ἐμόν. λάβε καὶ τὴν ἱερέα κοινωνὸν τῆς θλίψεως, ὡς πατέρα. τίς γὰρ οὕτω πατὴρ ψευδώνυμος, ἢ τὴν ψυχὴν ἀδαμάντινος, ὡς μὴ συνοδύρεσθαι τοῖς τέκνοις λυπουμένοις, ἢ πάλιν συνευφραίνεσθαι χαίρουσιν; ἱερεὺς ὑὸς τοῦ κατὰ θρησκείαν οὕτως ὀδύρεται ἁμαρτίαν, ὡς Ἰακὼβ τὴν Ἰωσὴφ τὴν ἠμαγμένον χιτῶνα, ὡς Δαβὶδ τοῦ Ἀβεσαλὼμ τὸν ὄλεθρον, ὡς ὁ Ἠλεὶ τὸν Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς πεσόντας ἐπὶ τὴν παραπαίξεως, ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν τὸν ἄθεον μοχθοποιίαν καινοτομήσαντα. πρὸ τῶν σωματικῶν πατέρων,

θάρ-

θάῤῥησον τῷ κατὰ θεόν σε γεννήσαντι. δεῖξον αὐτῷ ἀνερυθριάστως τὰ κεκρυμμένα. γύμνωσον τὰ τ̃ ψυχῆς ἀπόῤῥητα, ὡς ἰατρῷ πάθος δεικνύων κεκαλυμμένον. αὐτὸς ἐπιμελήσεται καὶ τ̃ ὀχημοσύνης καὶ τ̃ θεραπείας. πλέον ἡ αἰδὼς τ̃ γονέων ἅπτεται τ̃ πεπονθότων αὐτ̃. ἡ γὰρ ἐκείνων δόξα τ̃ γεννησαμένων ἐσὶ, καὶ ἡ αἰσχύνη ὁμοίως. ἄδηλος, ἀδελφοὶ, τ̃ ζωῆς ἡ προθεσμία. φθάσωμεν τῇ ἐπιμελείᾳ τ̃ ἐξόδου. ἄτοπον γὰρ τὰς μὲν τ̃ σαρκὸς λελογισμένως ποιεμένους τ̃ πρόνοιαν, καθαίρειν ἑαυτὰς τ̃ ὑλῶν πρὸ τ̃ ἐπιτολῆς τ̃ λεγομένου κυνός, ἵνα μὴ σχάσαπερ ἐκ τ̃ ἄγαν θερμότητος τὸ ὑγρὸν, νοσοποιὸν σῆψιν ἐργάσηται, τὰς δὲ κατὰ διάνοιαν ἐπιμελείας χρῄζοντας μὴ προφθάνειν τ̃ θανάτου τ̃ ἀδηλίαν καὶ τ̃ κολασμείου πυρὸς τ̃ ζέσιν τ̃ ἀλήκτου φλέγοντος, καὶ μηδέποτε ψυχομένου. τ̃ δραχμὴν εἶχες τ̃ εὐαγγελικὴν, καὶ καλῶς ἐπλύτεις τῷ χρήματι, εἶτα διὰ ῥᾳθυμίαν ἀπώλεσας;

ἄφον τὸν ἐκ τ̃ μετανοίας λύχνον, κατάκυφον ἐπιμελῶς,
ζήτησον τὸ νομίσμιον τοῖς γηΐνοις ἐγκρυπτόμενον
πάθεσιν· εὑρηκὼς ἀνέλου καὶ σῶσον, ἵνα σοι
συγχαρῶμεν οἱ γείτονες χαρὰν τὴν ἐν
Χριστῷ. ᾧ πρέπει δόξα νῦν,
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τ̃ν αἰώνων,
Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΦΩΤΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Εγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ὁ μὲν αἰθητὸς ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἀνατέλλων Ἀρκτοῦρον, καὶ Ὠρίωνα, καὶ Πλειάδα, ἢ καὶ αὐτὸν τὸν Ἑωσφόρον παρανατέλλοντα ἔχει· ὁ δὲ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος ἐκ κόλπων παρθενικῶν ἀναλάμψας, τὰς μὲν Ἀσερώθας χορείας εἰς σωφροσύνην φωτὸς ἐπιδέχεται, Στέφανον δὲ τὸν πρωτομάρτυρα σωτηρίαν τῷ ἀθανάτων ἀκτίνων πεποίηται· ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀρκτῴαν εἰς τὴν νοτιαίαν ξίβον ἐλαύνων, ποτὲ μὲν συστέλλει, ποτὲ δὲ πλατύνει τὰ ἡμέρας τὰ μέτρα, ὅτος δὲ τῇ τοῦ ἡμᾶς ἐξ οὐρανῶν ἐπιδημίᾳ τὴν δικαιοσύνην αὐξήσας, ἀμίαντον καὶ ἀμείωτον τὸ ταύτης ἐτήρησε φέγγος. ἐκεῖνος νυκτὸς διάδοχος, ὅτος θανάτου ἀντίπαλος· ἐκεῖνος σκότους φυγαδευτὴς, ὅτος ἁμαρτίας ἀναιρετής· ἐκεῖνος δωδεκάωρον φέγγει, ὅτος δι' αἰῶνος ἀστράπτει. ἐκεῖνος δι' Ἀστέρων ὁδεύει, ὅτος δι' Ἀποστόλων ἐκλάμπει· ἐκεῖνος διὰ καιρῶν καὶ χρόνων περιέρχεται, ὅτος διὰ Προφητῶν καὶ

Εὐαγγελισῶν κηρύττεται· ἐκεῖνος τὰς ὥρας τῷ δρόμῳ ὑφαίνει, ὅτος τῷ λόγῳ τὰς Ἐκκλησίας μεγαλύνει· ἐκεῖνον ἐπὶ ἅρματος οἱ ζωγράφοι ἐπιβεβηκότα γράφουσι, τοῦτον οἱ θεολόγοι ἐπὶ φάτνης ἀναπαυόμενον διαγγέλλουσι. φάτνης, τὸν οὐρανὸν μιμουμένης. φάτνης, τοῖς Χερουβὶμ παρισουμένης. φάτνης, τῷ ἀῤῥήτῳ θρόνῳ συγκεινομένης· φάτνης, τῇ λογικῇ ζοφῷ περιεχούσης. φάτνης, ἡ τῶ παντὸς ζωῇ ὑποδεξαμένης. φάτνης, ἡ τὰ πάντα βαστάζοντα βασταζούσης. φάτνης, πάσης ὁμῶ̃ τὴ κτίσεως πλατυτέρας· ὃν γὰρ ἡ κτίσις οὐ χωρεῖ, τοῦτον ἡ φάτνη διὰ τῆ̃ χάριν ἐχώρησε. φάτνης, ὑπὸ ἀσέρος ἡμεροδρόμου μιμουμένης. φάτνης, ἐν ἑαυτῇ τὸ θυσιαστήριον προδιαγραφούσης. φάτνης, Ἐκκλησίαν τὸ ἀσήλαιον ἀποτελεσάσης. δεῦτε τοίνυν καὶ ἡμεῖς τὰς δυσεβεῖς Μάγους ζηλώσωμεν, καὶ τῆ̃ Ἐκκλησίαν ἀντὶ Βηθλεὲμ καταυοήσωμεν. ἀντὶ τοῦ ἀσηλαίου τὸ ἱερατικὸν ἀσπασώμεθα βῆμα· ἀντὶ τῆς φάτνης τὸ θυσιαστήριον προσκυνήσωμεν. περιπτυξώμεθα τὸν διὰ τοῦ βρέφους ὁ̓λογούμενον ἄρτον. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, τὸν ὑπὸ τοῦ Στεφάνου σήμερον καταγγελλόμενον βασιλέα δοξάσωμεν· ὢ ξένου βασιλέως παράδοξα πράγματα. χθὲς ἐτέχθη, καὶ σήμερον αὐτῷ Στέφανος προσηνέχθη. Στέφανος, ὁ φερώνυμος μάρτυς· Στέφανος, ὁ ἔμψυχος στέφανος. Στέφανος, τὸ αὐτόπλεκτον διάδημα. Στέφανος, τὸ αὐτοχάλκευτον περίθεμα. Στέφανος, τὸ αὐτοφυὲς τῆς ἰδίας κορυφῆς στεφάνωμα. Στέφανος, τὸ πολυανθὲς τῆ̃ Πίστεως βλάστημα. Στέφανος, τὸ τῆ̃ ἀγάπης δυωδέστατον ῥόδον. Στέφανος, τὸ τῆ̃ ἐλπίδος ἀμαράντινον ἄνθος. Στέφανος, ὁ τῆ̃ χάριτος θάλλων κάλυξ. Στέφανος, ὁ τῆ̃ ἀειζώου ἀμπέλου τὸ πολύφορον κλῆμα. Στέφανος τῆς ἀθανασίας ὁ μελίσακτος βότρυς. Στέφανος, ἡ τοῦ Σταυρωθέντος οὐρανομήκης παραφυάς. Στέφανος παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου καὶ λόγου τὸ πλήρωμα· Στέφανος, ὁ τῆ̃ ὁμολογίας ἀκαθαίρετος πύργος. Στέφανος, ὁ τῆ̃ ὑπομονῆς ἀσάλευτος προβολος. Στέφανος, ὁ τῆ̃ ἐγκρατείας σταυροφόρος ὁπλίτης. Στέ-

φα-

φανος, ὁ τ δυσεβείας ἀήττητος στρατιώτης· Στέφανος, ὁ ἔμψυχος στρατηλάτης. Στέφανος, ὁ κατὰ τ Χερσοκτόνων θαρσαλέος ὁπλίτης. ἔκαμον, ἔκαμον, πλέκων τῷ Στεφάνῳ τ στέφανον, κὴ ὐδέπω τ πλοκῆς ἐφηψάμην· τῇ θείᾳ τοίνυν γραφῇ, τὸν Στέφανον στεφανῶσαι παραχωρήσωμεν. Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος κὴ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα κὴ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ· πῶς ἐπαινέσω τὸν Στέφανον, ὃν ἡ χάρις τοῖς οἰκείοις δακτύλοις ἐπλέξατο; τί χαρίσωμαι τῷ Στεφάνῳ, πᾶσαν μαρτύρων κεφαλὴν στεφανοῦντι; τί δύναμαι προθεῖναι τῷ τῇ χάριτι πεπλεγμένῳ στεφάνῳ; ποίῳ λόγῳ κοσμήσω τ παντὸς φαιδρότερον κόσμου; ποίοις ῥήμασι θαυμάσω τὸν μυρίοις κομῶντα τοῖς θαύμασι; Στέφανος γάρ, φησι, πλήρης χάριτος κὴ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα, κὴ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ· χάρις κὴ δύναμις, τῷ Στεφάνῳ τὸν στέφανον ἔπλεκον. ἐξ ἑκατέρας χειρὸς ὡρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν σπουδάζετο· ἡ μὲν ὡρὸς τ πίστιν αὐτὸν, ἡ δὲ ὡρὸς τὸ μαρτύριον ἥρμοζεν· ἡ μὲν ὡρὸς τ διακονίαν, ἡ δὲ ὡρὸς τ λόγον ὡδήγησεν· ἡ μὲν ὡρὸς παῤῥησίαν, ἡ δὲ ὡρὸς ὑπομονὴν διεῤῥύθμισεν· ἡ μὲν ὡρὸς θάυματα, ἡ δὲ ὡρὸς κατορθώματα παρεσκεύαζε· χάρις κὴ δύναμις, ὁμότιμον φύτευμα· χάρις κὴ δύναμις, ὁμόχρονον βλάστημα· χάρις κὴ δύναμις, ὁμόῤῥιζον κλάδευμα· χάρις κὴ δύναμις, ὁμοδίαιτος συζυγία. χάρις κὴ δύναμις, τὸ δίπτυον τ πίστεως μόχθευμα· χάρις κὴ δύναμις, ἡ ὁμόηχος συμφωνία· χάρις κὴ δύναμις, οἱ καλλιβλέφαροι τ ὀρθοδοξίας ὀφθαλμοί· χάρις κὴ δύναμις οἱ δίδυμοι τ Ἐκκλησίας μασοί· χάρις καὶ δύναμις, αἱ ὁμόσκυνοι τῦ Χῦ στρατιώτιδες· χάρις καὶ δύναμις, οἱ τῦ Στεφάνυ ἄγρυπνοι φύλακες. Στέφανος γάρ, φησι πλήρης χάριτος κὴ δυνάμεως· θυμιατήριον τ χάριτος ἦν ὁ Στέφανος, τὸ τ ἁγιωσύνης περιπνέον θυμίαμα· πηγὴ ἦν τ χάριτος, ἀσυνάοις ἀρετῆς πλημμυρῶν τοῖς νάμασι. Νεῖλος ἦν τ χάριτος, τῷ τ δυσεβείας περιβλύζων ῥεύματι· ἀθλητὴς ἦν τ χάριτος, ὡρὸς πᾶ-

σαν ἀνταγωνισῶν ἀντιφερόμενος δυνάμιν· κραταιώτης ἰὼ τῆς χάριτος πρὸς πᾶσαν τὴν ἐναντίων μηχανὴν, τήν τε θορύβων τὸ παντοῖα, καὶ ἅ ἐπανάστασιν ἐπιφερόμενος· ἀπαντᾷ τοῖς τοξεύμασι, τοῖς διωγμοῖς ἐγκαρτερῶν, τοῖς θαύμασιν ἐγχορεύων, τὰ πάθη διώκων, τὰς νόσους φυγαδεύων, τοὺς δαίμονας ἀπελαύνων, τοῖς πτωχοῖς ὑπηρετῶν, τὰς ἀῤῥώστους παραμυθούμενος, ταῖς χήραις ἐπαμυνῶν, ὀρφανῶν προϊσάμενος, ἀδικουμένων προασπίζων, τὸ κήρυγμα πλατύνων, καὶ πίστιν διαγγέλλων, τὸν σαυρὸν θεολογῶν, τοῖς ἥλοις ἐγκαυχώμενος, τὸν κάλαμον ἐκθειάζων, τὰ δεσμὰ μεγαλυνῶν, καὶ λόγχιν διακηρύττων, τὴν ὑπὲρ τοῦ κόσμου πληγεῖσαν πλευρὰν δύφημῶν, τὸ θανατοκτόνον πάθος προσκυνῶν, τιμῇ φάτνῃ προβαλλόμενος, τοῖς σπαργάνοις ἐγγαυρούμενος, τῷ ῥαπίσματι σεμνυνόμενος, τὸ Πιλάτου δικαστήριον ἐκ ἐπαισχυνόμενος, καὶ τάφον ἐκ ἐπικρυπτόμενος, καὶ ἀνάστασιν μεγαλαυχούμενος, Ἰουδαίους ἐλέγχων, γραμματεῖς ἐπισομίζων, τὸν νόμον διρμινεύων, τοὺς προφήτας διερευνώμενος, τὰς γραφὰς διανοίγων, λάμποντα καὶ Χν̄ ἐν ἑαυταῖς ἐκκαλύπτων, τοῖς σρῶσασιν ἐπεμβαίνων, τοῖς παρανόμοις ἐπιτιμῶν, τοῖς ἀσεβέσιν ἀναλλόμενος, τοὺς ἀπίστους τῇ πίστει καταγωνιζόμενος, τοῖς πανταχόθεν ἐπιδημοῦσιν Ἰουδαίοις περὶ τοῦ κηρύγματος συμπλεκόμενος. ἀνέστησαν γάρ τινες ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ· καὶ ἐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνί, ᾧ ἐλάλει· πολλὰ τὰ κύματα, ἀλλ' ἐπιρανίος ὁ κυβερνήτης· πυκναὶ αἱ θύελλαι, ἀλλὰ σφοδρὸν τὸ πλοῖον· ἐπάλληλαι αἱ καταιγίδες, ἀλλ' ἡ ξοπὶς ἄνωθεν ἐσφιγμένη. ἐ δύναται τὰ κύματα πρὸς ὑρανὸν αἰτεγείρεσθαι· ἐ δύναται πνεῦμα πονηρὸν, τῷ ἄνωθεν πνεύματι μάχεσθαι· ἐ δύναται λυθῆναι σκάφος τῇ ζωῇ κυβερνώμενον· ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, Ϛ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας, Ϛ Ἀσίας, συζητοῦν

τες

τες τῷ Στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. καὶ περὶ τίνος ἡ ζήτησις; περὶ τοῦ ἀρρήτως κυοφορηθέντος, περὶ τοῦ παραφύσιν τεχθέντος, περὶ τοῦ ὑπὲρ λόγον θηλάσαντος. πῶς δίχα μίξεως ἡ Παρθένος μήτηρ ἐγένετο. πῶς μετ' ὠδῖνας πάλιν παρθένος εὑρέθη· πῶς ἡ φύσις τῷ θαύματι παρεχώρησε. πῶς ἐπὶ τῆς Μαρίας τοὺς ἰδίους οὐκ ἐξέζήτησεν ὅρους· πῶς ὁ ἀχώρητος εἰς βρέφος συνεστέλλετο· πῶς ἔμβρυον ἐγένετο, καὶ τὰ πανταχοῦ διέπλαττεν ἔμβρυα· πῶς ἐτέχθη, καὶ πᾶσι παρῆχε τὸ τίκτεσθαι· πῶς ἐθήλαζε, καὶ πᾶσι τοῖς θηλάζουσι τὰς πηγὰς ἐχορήγει τοῦ γάλακτος· πόσον τοῦ μέτρου καὶ τῆς χάριτος ἡ διαφορά· πῶς ὁ μὲν καταλείπει, ἡ δὲ συγχωρεῖ· ὁ μὲν κολάζει, ἡ δὲ διασώζει· ὁ μὲν ὑπηρετεῖ, ἡ δὲ αὐθεντεῖ· ὁ μὲν τῷ ἁμαρτίαν ἐπιξέβει, ἡ δὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐξαφανίζει· ὁ μὲν τὸ ξίφος ἐπινεύεται, ἡ δὲ τὸ ἔλεος μεταχειρίζεται· ὁ μὲν δημίου τάξιν ἐπέχει, ἡ δὲ βασιλικῶς ἐξουσιάζει· ὁ μὲν τῷ καταδίκῳ τὸ σφαγεῖον περιτίθησιν, ἡ δὲ φιλανθρωπίᾳ δεξιᾷ τὸ τοῦ θανάτου σύμβολον ἀφαιρεῖται· τοσαῦτα τὰ τοῦ Στεφάνου περὶ τῆς χάριτος θεολογοῦντος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐπισαίτες φησὶν, οἱ θεομάχοι, καὶ συναρπάσαντες αὐτὸν, ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον. ὅπου ἁρπαγὴ, ἐκεῖ καὶ Ἰουδαϊκὴ συνοδρομή· ὅπου ταραχὴ, ἐκεῖ καὶ ὁμισόχειρος δῆμος· ὅπου φόνος ἄδικος μελετᾶται, ἐκεῖ γραμματέων συνέδριον. τί μιαίνεις τὴν καθέδραν Μωϋσέως παράνομε; τί μολύνεις θρόνον, ὃν ὁ νόμος ἐκάθισεν; ὁ νόμος Μωϋσέως εἶπεν, ἀφονεύσεις, ἀ ψευδομαρτυρήσεις· ἢ τοίνυν τήρησον τὸν νόμον, ἢ τάττε ἀπόστηθι. ἔστησαν δὲ μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, ὁ ἀνὸς οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα βλάσφημα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωσῆς. πάλιν οὖν ὑπέβαλον ἄνδρας ψευδεῖς λέγοντας· ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν, καὶ τὸν Θεόν· νῦν Μωϋσέα θαυμάζεις ὦ συκοφάντα; νῦν ὡς νο-

μοθέτλω τιμᾶς, ὃν ζῶντα διέπτυες; νυῖ ὡς βλασφημήμενον ἐκδικεῖς; ὃ πρὸ πάντων κατὰ Μωϋσέως λίθας ἔβαλες; ὃ τὸ Θῦ λίθας ϗ ξύλα, ϗ ξόανα προετίμησας πάντοτε; ϗ νυῖ ἵνα ποιήσῃς φόνον, δικλάβειαν ἐπαγγέλλῃ; ἵνα ἐκχύσῃς αἷμα ἀθῶον, θεοσέβειαν σχηματίζῃ, ὁ ϗ τότε, ϗ νυῖ τ ἀλήθειαν συνταράσσων; ὁ ϗ τότε τολμηρῶς συβρίζων, ϗ νυῖ ἀνοσίως τιμῶν, ὁ κακῶς ἀγοράζειν αἵματα μελετήσας, ὁ πάντοτε ψδομαρτύρων ἐργασήριον συγχρτῷ. ἔσησαν γὰρ φησι μάρτυρας ψδεῖς λαλουῦτας· ὁ ἀνὸς ἔτος ὃ πάυεται λαλῶν ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσλῦ, ϗ εἰς τὸν Θόν, ϗ κατὰ τ τόπυ τ ἁγίυ τύτυ, ϗ τ νόμυ· ποῖα ῥήματα; ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτ λέγοντος, ὅτι Ἰησ̃ς ὁ Ναζωραῖος, ἔτος καταλύσει τ τόπον τ̃τον· τί ουῦ; ἐὰν φονδύσῃς τ Στέφανον, ὁ τόπος ὃ καταλυθήσεται; μᾶλλον ἂν καταλυθήσεται, ὅτι δεισότλω ϗ δ̃λον ἐφόνδυσας· ὅτι τῷ ποιμέυι τὸ πρόβατον συγκατέθυσας· ὅτι τῷ βασιλεῖ τ στρατιώτλω συγκατέσφαξας· ὃ δλώσεται πόλις ἐσάναι, εἶθα ὁ βασιλδὺς καπεσφάγη· ϗ ἔτι τιμᾶται ναὸς, εἶθα δεισοτικὸς φόνος ἐτελέθη· μὴ γὰρ Στέφανος ἀπεφήνατο, ἰδὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος; μὴ γὰρ Στέφανος εἶπεν, ὃ μὴ μείνῃ ἐν τῷ ναῷ λίθος ἐπὶ λίθον; ὧ τ̃ παραδόξυ θαύματος· ὦ τ παραλόγυ πράγματος· Θῷ ἀπεφλύκτο, ϗ ἀνὸς κείνεται· Χῷ κατεψηφίσατο, ϗ Στέφανος δίδωσι δίκας· ὁ βασιλδὺς ἠλήθδυσε, ϗ ὁ στρατιώτης δ̃θύνεται· σὺ τ τοιάυτης ἀποφάσεως αἴτιος εἶ, ὦ Ἰυδαῖε· ἔπηξας σαυρὸν, ϗ τ Ἱερυσαλὴμ ἀνεμόχλδυσας· εἶπας, τὸ αἷμα αὐτ ἐφ' ἡμᾶς ϗ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν· δέχυ τοίνυν τλὺ καταδίκλυ, ὃ αὐτὸς διώρισας. ὑπάρχων δέφησι Στέφανος πλήρης πνς ἁγίυ, ἀτενίσας εἰς τ ὐρανὸν, εἶδε δόξαν θῦ, ϗ Ἰησ̃ν ἑσῶτα ἐκ δεξιῶν τ̃ Θῦ· ϗ μλὺ πῶς ὁ Παῦλος καθεζόμενδν αὐτὸν λέγει; ἐκάθισε, γάρ φησιν, ἐν δεξιᾷ τ̃ θρόνυ τ μεγαλωσυύης τ̃ Θῦ ἐν ὑψηλοῖς· τί ὖν τὸ αἴτιον τ̃ νυῖ αὐτὸν ἑσάναι; ποία ασυδὴ ἐκ τῶν πρώτων αὖ τ ἐγείρεσθαι θρόνων; εἶδε τ ἀθλητλὺ ἀγωνιζόμενον, ϗ βραβεῦ·

βεῦσαι αὐτῷ ἡ νίκλω αὐέση. εἶδε ἡ ἀεροπόρον ναύτλω ἐπειγόμενον ἄνω, καὶ τὰς ὑρανὰς αὐτῷ αὐτὶ λιμένος λωίῳξε· μὴ φοβηθῇς φησιν ὦ Στέφανε· ὐδείς σε τλὼ πάλιω παραβραβεύσει. δεξιάν σοι βυλόμενος δῦναι, ἐκ τῷ θρόνων αὐέσλω. εἰς ἐμὲ τὸν σαυρωθέντα βλέπων, τῆς συμπλοκῆς κατατόλμησον. ἐκεῖνος εἰμὶ, ὃν εἶδες ἐν τῷ ξύλῳ κρεμάμενον σαρκί. τῇ προσηλώσει σὺ αὐτῇ σὲ βραβεύσω. ἀγωνοθέτης εἰμὶ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀθλητὴς μαρτυρίᾳ γεγένημαι. ἐπὶ σαυρᾶ ὡς ἐπὶ παλαίστρας ἐπάλαισα. ἐν τῷ με συλλαβέσθαι, τὸν αὐτίπαλον διάβολον ἔρριξα. μὴ φοβηθῇς τὰς λιθάζοντας. ἄκοντές σοι κλίμακα πρὸς ὑρανὸν προσιθέασι· μὴ φοβηθῇς τὰς λιθάζοντας. βαθμοί σοι πρὸς ὑρανὸν οἱ λίθοι γενήσονται. μὴ φοβηθῇς τὰς λίθυς, τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἔνδοθεν περιφέρων Ἰησῦν Χρίστὸν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΛΟ'ΓΟΣ ΕἸΣ ΤᾺ ΑΓ̓ΙΑ

Θεοφάνια.

ΧΡιστὸς τῷ Κόσμῳ ἐπεφάνη, καὶ τὸν ἄκοσμον Κόσμον κοσμήσας ἐφαίδρυνε. τὴν τῦ Κόσμυ ἁμαρτίαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν τῦ Κόσμου ἐχθρὸν κατέβαλεν. ἡγίασεν ὑδάτων πηγὰς, καὶ ἐφώτισε τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς. θαύματα σωτηρίας μείζονα θαύμασι. σήμερον γὰρ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα τὴν τῦ σωτῆρος χαρὰν ἐμερίσαντο, καὶ πᾶς Κόσμος εὐφροσύνης πεπλήρωται. καὶ ἡ προλαβύσης ἑορτῆς, ἡ σήμερον ἑορτὴ μείζονα δείκνυσι τῶν θαυμάτων τὴν αὔξησιν. καὶ γὰρ ἐν τῇ προλαβύσῃ ἑορτῇ τῷ Γενεθλίων τῦ σωτῆρος γῆ ἔχαιρεν, ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τῶν ἁπάντων δεσπότην βασάζυσα. ἐν δὲ τῇ σήμερον ἑορτῇ τῶν Θεοφανίων ἡ θάλασσα λίαν εὐφραίνεται· εὐφραίνεται ἢ ὡς διὰ Ἰορδάνυ τὰς τῦ ἁγιασμῦ εὐλογίας μεταλαμβάνυσα· ἐπὶ τῇ προλαβύσῃ ἑορτῇ ἀτε-

μοθέτλω τιμᾶς, ὃν ζῶντα διέπτυες; νεῦ ὡς βλασφημήμενον ἐκδικεῖς; ὃ πρὸ πάντων κατὰ Μωϋσέως λίθους ἔβαλες; ὃ τὸ Θοῦ λίθους καὶ ξύλα, καὶ ξόανα προετίμησας πάντοτε; καὶ νεῦ ἵνα ποινὴν φόνου, δικαίαν ἐπαγγέλλῃ; ἵνα ἐκχύσῃς αἷμα ἀθῷον, θεοσέβειαν χιματίζῃ, ὁ καὶ τότε, καὶ νεῦ τὴν ἀλήθειαν συνταράσσων; ὁ καὶ τότε τολμηρῶς συβρίζων, καὶ νεῦ ἀνοσίως τιμῶν, ὁ κακῶς ἀγοράζειν αἵματα μελετήσας, ὁ πάντοτε ψευδομαρτύρων ἐργασήριον συγκροτῶν. ἔσησαν γάρ φησι μάρτυρας ψευδεῖς λαλοῦντας· ὁ ἀνὸς ὅτος ὃ πάυεται λαλῶν ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν, καὶ εἰς τὸν Θόν, καὶ κατὰ τὸ τόπου τὸ ἁγίου τότου, καὶ τὸ νόμου· ποῖα ῥήματα; ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτὸ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὅτος καταλύσει τὸν τόπον τὸν τόπον· τί οὖ; ἐὰν φονεύσῃς τὸν Στέφανον, ὁ τόπος ὃ καταλυθήσεται; μᾶλλον δὲν καταλυθήσεται, ὅτι δεσπότῃ καὶ δοῦλον ἐφόνευσας· ὅτι τῷ ποιμένι τὸ πρόβατον συγκατέθυσας· ὅτι τῷ βασιλεῖ τὸν στρατιώτῃ συγκατέσφαξας· ὃ δυνάται πόλις εἶναι, σὺν θα ὁ βασιλεὺς καταφύγῃ· ὃκ ἔτι τιμᾶται ναὸς, σὺν θα δεσποτικὸς φόνος ἐπελέσθη· μὴ γὰρ Στέφανος ἀπεφήνατο, ἰδὲ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος; μὴ γὰρ Στέφανος εἶπεν, ὃ μὴ μείνῃ σὺν τῷ ναῷ λίθος ἐπὶ λίθον; ὧν τὸν παραδόξου θαύματος· ὧν τὸν παραλόγου πράγματος· Θὸς ἀπεφλύκτο, καὶ ἀνὸς κείνεται· Χὸς κατεψηφίσατο, καὶ Στέφανος δίδωσι δίκας· ὁ βασιλεὺς ἠλέσθυσε, καὶ ὁ στρατιώτης δὲθύνεται· σὺ τὸν τοιάυτης ἀποφάσεως αἴτιος εἶ, ὦ Ἰουδαῖε· ἔπηξας σαυρὸν, καὶ τὸν Ἱερουσαλὴμ ἀνεμόχλευσας· εἶπας, τὸ αἷμα αὐτὸν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν· δέχου τοίνυν τλὴ καταδίκλυ, λῦ αὐτὸς διώρυξας. ὑπάρχων δέφησι Στέφανος πλήρης πνὸς ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν ὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θοῦ· καὶ μὴ πῶς ὁ Παῦλος καθεζόμενον αὐτὸν λέγει; ἐκάθισε, γάρ φησιν, ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τὸν μεγαλωσυνης τοῦ Θοῦ ἐν ὑψηλοῖς· τί οὖν τὸ αἴτιον τοῦ νῦν αὐτὸν ἑσῶτα; ποία ασυδὴ ἐκ τῶν πεικῶν αὐτὸν ἐγείρεσθαι θρόνων; εἶδε τὸν ἀθλητὴ ἀγωνιζόμενον, καὶ βραβεῦ·

βεῦσαι αὐτῷ τὸ νίκλω αὐέξη. εἶδε τὸ ἀεροπόρον νάυτλω ἐπειγόμενον ἄνω, καὶ τὰς ὑρανὰς αὐτῷ αὐτὶ λιμένος λωΐῳξε· μὴ φοβηθῆς φησιν ὦ Στέφανε· ὑδεὶς σε τλὼ πάλιω παραβραβεύσει. δεξιάν σοι βελόμενος δοῦναι, ἐκ τῷ θρόνων αὐέςλω. εἰς ἐμὲ τὸν σαυρωθέντα βλέπων, τῆς συμπλοκῆς κατατόλμησον. ἐκεῖνος εἰμὶ, ὃν εἶδες ἐν τῷ ξύλῳ κρεμάμενον σαρκί. τῇ προσηλώσει σὺ αὐτῇ σὲ βραβεύσω. ἀγωνοθέτης εἰμὶ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀθλητὴς μαρτυρίᾳ γεγένημαι. ἐπὶ σαυρᾶ ὡς ἐπὶ παλαίστρας ἐπάλαισα. ἐν τῷ με συλλαβέσθαι, τὸν αὐτίπαλον διάβολον ἔρριξα. μὴ φοβηθῆς τὰς λιθάζοντας. ἄκοντές σοι κλίμακα πρὸς ὑρανὸν προσιθέασι· μὴ φοβηθῆς τὰς λιθάζοντας. βαθμοί σοι πρὸς ὑρανὸν οἱ λίθοι γενήσονται. μὴ φοβηθῆς τὰς λίθας, τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἔνδοθεν περιφέραν Ἰησῦν Χριστόν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΛΟ'ΓΟΣ ΕἸΣ ΤᾺ ΑΓ̓ΙΑ

Θεοφάνια.

ΧΡιστὸς τῷ Κόσμῳ ἐπεφάνη, καὶ τὸν ἄκοσμον Κόσμον κοσμήσας ἐφαίδρυνε. τὴν τὲ Κόσμε ἁμαρτίαν αὐέλαβε, καὶ τὸν τὲ Κόσμου ἐχθρὸν κατέβαλεν. ἡγίασεν ὑδάτων πηγὰς, καὶ ἐφώτισε τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς. θαύματα σωτηρίας μείζονα θαύμασι. σήμερον γὰρ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα τὴν τὲ σωτῆρος χαρὰν ἐμερίσαντο, καὶ πᾶς Κόσμος εὐφροσύνης πεπλήρωται. καὶ τὴ προλαβούσης ἑορτῆς, ἡ σήμερον ἑορτὴ μείζονα δείκνυσι τῶν θαυμάτων τὴν αὔξησιν. καὶ γὰρ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἑορτῇ τῷ Γενεθλίων τὲ σωτῆρος γῆ ἔχαιρεν, ἐν τῇ φάτνῃ τὸν τῶν ἁπάντων δεσπότην βασάζουσα. ἐν δὲ τῇ σήμερον ἑορτῇ τῶν Θεοφανίων ἡ θάλασσα λίαν εὐφραίνεται· εὐφραίνεται γὰρ ὡς διὰ Ἰορδάνε τὰς τὲ ἁγιασμὲ εὐλογίας μεταλαμβάνουσα· ἐπὶ τῇ προλαβούσῃ ἑορτῇ ἀτε-

λὲς βρέφος ἐδείκνυτο, τὴν ἡμετέραν ἀτελειότητα δεικνύμενον. ἐν δὲ τῇ σήμερον ἑορτῇ τέλειος ὁρᾶται, τὸν ἐκ τελείου τέλειον αἰνιττόμενος. ἐκεῖ τὸν τεχθέντα ἐμίανεν ὁ ἐν τῇ ἀνατολῇ προκύψας ἀστὴρ, ἐνταῦθα δὲ τῷ βαπτιζομένῳ μαρτυρεῖ ἄνωθεν ὁ γεννήσας πατήρ. ἐκεῖ μάγοι ἐξ ἀνατολῶν πεζοπορήσαντες, ὡς βασιλεῖ δῶρα προσέφερον, ἐνταῦθα ἄγγελοι ἐξ οὐρανῶν παραγενόμενοι, ὡς Θεῷ τὴν πρέπουσαν διακονίαν προσήνεγκαν. ἐκεῖ ἐδεσμεῖτο σπαργάνων δεσμοῖς, ἐνταῦθα λύει τὰς τῶν ἁμαρτημάτων σειράς. ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλυργίδα τῷ Κόσμῳ ἐνεδύετο, ἐνταῦθα ἡ πηγὴ τὸν ποταμὸν ἀμφιέννυται· δεῦτε οὖν ἴδετε παράδοξα θαύματα, τὸν δικαιοσύνης ἥλιον ἐν Ἰορδάνῃ λουόμενον, καὶ πῦρ ἐν ὕδατι βαπτιζόμενον, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου τὸν Θεὸν ἁγιαζόμενον. σήμερον πᾶσα ἡ κτίσις ἀνυμνῆσα βοᾷ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ καὶ διὰ τῶν κτισμάτων προνοητικῶς ἐρχόμενος. οὐρανὸν μὲν ὕψος ἄπτωτον σωτηρῶν, ἥλιον δὲ δρόμους εὐτέχνως ἡνιοχῶν, ἀστέρων πλῆθος ἀσυγχύτως ταξιαρχῶν, ἀέρα εἰς ἀναπνοὴν εὐκράτως κιρνῶν, γῆς λαγόνας εἰς καρποφορίαν εὐκράτως πάλιν ἐξαθάλπων, θάλασσαν τὴν πολυκύμονα βραχυπάτῳ χάμμῳ χαλινῶν, πηγὰς ἐκ βυθῶν ἀοράτως ὠθῶν, ποταμῶν ῥεῖθρα ἀπλανῶς ὁδηγῶν. ταῦτα οὖν πάντα ὁρῶντες, λέγομεν, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. τίς ἔπος, εἰπὲ φανερῶς ὦ μακάριε Δαβίδ; Θεὸς Κύριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. οὐ μόνον δὲ ὁ προφήτης λέγει Δαβὶδ, ἀλλὰ καὶ Παῦλος ὁ ἀπόστολος προσμαρτυρῶν αὐτῷ φθέγγεται. Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς. οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσι. πᾶσι γὰρ Ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι διὰ τοῦ βαπτίσματος σωτηρίαν χαρίζεται, κοινὸν εὐεργέτημα τὸ βάπτισμα προβαλλόμενος· δεῦτε ἴδετε ξένον κατακλυσμὸν πολὺ βελτίονα καὶ κρείττονα τοῦ ἐπὶ Νῶε θεωρούμενον. τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ ἐθανάτωσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος διὰ τοῦ βαπτισθέντος τοὺς θανόντας ἐζωοποίησεν.

σεν . ἐκεῖ ὁ Νῶε ἐκ ξύλων ἀσήπτων κιβωτὸν σωσεπήξατο, ἐν-ταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς ὁ νοητὸς Νῶε ἐκ τ ἀφθόρε Μαρίας τὴν τ σώματος κιβωτὸν κατεσκεύασεν . ἐκεῖ ὁ Νῶε τ κιβωτὸν τῇ ἀσφάλτῳ πίσσῃ ἔξωθεν κατέχρισεν , ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς πίστεως τὴν τ σώματος κιβωτὸν ἐκραταίωσεν . ἐκεῖ περιστερὰ κάρφος ἐλαίας βαστάζουσα τὴν τ θεανθρ Χριστ δωρεὰν ἐμήνυσεν , ἐνταῦθα δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς παραγενόμενον , τ ἐλεήμονα ὑποδείκνυσι κύριον . ἀλλ' ἐκπλήττεμαι τ τ Κυρίε ταπεινοφροσύνης τ ὑπερβολήν , ὅτι οὐκ ἤρκησε τὸν ἐκ τελείε τέλειον βρέφος τεχθῆναι ἐκ γυναικὸς , οὐκ ἤρκησε τὸν σωτῆρα τοῦ Παντὸς ἀναλαβεῖν τὴν τοῦ δούλε μορφὴν , ἀλλὰ καὶ ὡς ἁμαρτωλὸς προσέρχεται τῷ βαπτίσματι . Ἀλλὰ μὴ γενέσθω τὸ κοινὸν διεργέτημα τῆς ἁπάντων σκάνδαλον . βαπτίζεται γὰρ ὁ πάντων δεσπότης χριστὸς, ὁ καθαρσίου δεόμενος , ἀλλὰ κατὰ δύο τρόπους τὸ συμφέρον ἡμῖν οἰκονομῶν , ἵνα καὶ τοῖς ὕδασιν ἁγιασικὴν χάριν δωρήσηται , καὶ πάντα ἄνθρωπον βαπτισθῆναι προτρέψηται . ἔρχεται γάρ φησιν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τ Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ . τί λοιπὰ τότε τελούμενα ἀδελφοὶ , ἐνθυμηθῆναι ἀδύνατον . ὀφθαλμῶν γὰρ ἀνθρωπίνων ἀνώτερα λοιπὰ τὰ τελούμενα . βέμει ὀνος · ἡ γλῶσσα φεύγει ἐκ στόματος , μὴ τολμῶσα φράσαι τὰ ἀνέκφρασα. ὅθεν ἰδὼν ὁ Ἰωάννης τὸν δεσπότην ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν , ἀγῶνι πολλῷ τὴν καρδίαν σωσεχόμενος , προσπίπτων καὶ ὑποκατακλινόμενος , καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ἐφαπτόμενος , ἱκετεύων ἐφθέγγετο : τί βιάζῃ ὁ παντοδύναμος ἐμὲ τὸν ἀδύνατον ποιῆσαι τὰ ὑπὲρ δύναμιν ; ποιῆσαι ταῦτα οὐ δύναμαι . πῶς τολμήσω βαπτίσαισε ; πότε πῦρ ὑπὸ χόρτου καθαίρεται ; πότε πηλὸς πλοῖον πηγνύει ; πῶς βαπτίσω τ κρείττονα ὁ ὑπεύθυνος ; πῶς βαπτίσωσε , δέσποτα ; μῶμον οὐ βλέπω ἐν σοί τῇ καθαρᾷ τοῦ Ἀδὰμ οὐχ ὑπέπεσες ; ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησας . εἰ γὰρ καὶ κατέβης , ἀλλ' ὅτι παρέβης . τί ποιεῖς

δέ-

δέσποτα, παρᾶξαι με τὰ ὑπὲρ δύναμιν βιαζόμενος; ὐδέποτε ὐδενὸς πρὸς σὲ ἀγαπάκτησιν ποιῆσαι ἐτόλμησα· ὡς δοῦλος φιλοδέσποτος προλαβὼν τὴν σὴν παρουσίαν ἐγνώρισα. ἔτι ὢν ἐν τῇ γαστρὶ, τὴν γλῶτταν τ̃ μηδὸς μυθωσάμενος, Θεόν σε τ̃ Κόσμου ἐκήρυξα. πάντας πρὸς τ̃ σὴν ἀπάντησιν παρεσκεύασα. εἰπὲ γάρ μοι δέσποτα, πῶς ὑποίσει ὁ ἥλιος, βλέπων τ̃ πάντων δεσπότην ὑπὸ δούλου τολμηροῦ ὑβριζόμενον; καὶ οὐκ εὐθέως ὡς τὰς σοδομίτας ταῖς ἐμπύροις αὐτ̃ μαρμαρυγαῖς καταφλέξεται; πῶς βασάσει ἡ γῆ, ὁρῶσα τ̃ς Ἀγγέλους ἁγιάζοντα, ὑπὸ ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ βαπτιζόμενον, καὶ ὐ παραχρῆμα τὸ ἑαυτῆς στόμα ἀνοίξασα, ὡς τὸν Δαθὰν, καὶ Ἀβιρὼν, καταπίοιμι; πῶς δὲ βαπτίσωσε δέσποτα, τοὺς ἐκ γενέσεως μολυσμοῖς ὐ προσομιλήσαντα; ἐξ ἀσπόρου γαστρὸς ἀσπόρως προῆλθες καρπός. πῶς οὖν ἐγὼ ὁ καταῤῥύπος ἄνθρωπος ἁγνίσω Θεὸν, Θεὸν ἀναμάρτητον; ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; βαπτισὴν μὲ ἀπείλας δέσποτα· ὐ παρήκουσα τοῦ σοῦ προσάγματος. πάντας γὰρ προσεπόμενος εἰς τὸ βάπτισμα ἔφασκον· ἐξομολογεῖσθε τῷ Κῷ, ὅτι ἀγαθός. ὁ καὶ ἔστι γὰρ ὁ παραγενόμενος αὐτηρός. ἀγαθὸς καὶ ἐξ ἀγαθοῦ γεγένηται υἱὸς, ὁ πρὸς ὀλίγον τὸ ἀγαθὸν ἐπιδεικνύμενος, καὶ εὐθὺς μεταβαλλόμενος, ἀλλ' εἰς τ̃ αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐπειδὴ ἀμέτρητόν ἐστι τὸ ἔλεος αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αἱ τῶν οὐρανῶν δυνάμεις ἀνυμνοῦσαι αὐτὸν, ἔφασκον, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. ἐπέφανε τ̃ δικαιοσύνης ὁ ἥλιος, καὶ τὸ σκότος τ̃ ἀγνοίας ἐσκέδασεν. ἐπέφανεν ὁ ποιμὴν ὁ οὐράνιος, καὶ τοῦ διαβόλου τοὺς λύκους τ̃ καλ̃ς ποίμνης ἀπήλασεν. ἐπέφανεν ὁ μονογενὴς υἱὸς τ̃ πατρὸς, καὶ διὰ τ̃ βαπτίσματος τοῖς πιστοῖς τ̃ υἱοθεσίαν ἐχαρίσατο. ἐπέφανεν ἡ πάντων ζωὴ, καὶ τ̃ θάνατον διὰ τοῦ θανάτου θανατώσας ὡς ἀθάνατος, ζωῆς ἀθανάτου τοὺς θανόντας ἠξίωσεν. ἀλλὰ τούτων οὕτω τελουμένων, ὁ Πατὴρ ἄνωθεν ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ τ̃ ταπεινοφροσύνης ὑπερβολῇ τοῦ υἱοῦ, ἀθρόον διοίξας τὰς πύλας τ̃

ὐρα-

ϑρανῶ, βροντηδὸν ἐπαφίησι φωνὴν πεπληρωμένην ἐμθέσεως παῤῥησίας, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ἠυδόκησα· ἵνα μὴ πλάζηται τῶν ἀκουόντων ἡ διάνοια εἰς τε τὸν βαπτιστὴν, καὶ εἰς τὸν βαπτιζόμενον, ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς, δακτυλοδεικτῶν τὸν βαπτιζόμενον, καὶ μαρτυρούμενον, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤὈ ΠΆΘΟΣ ΤΟΥ̃ ΧΡΙΣΤΟΥ̃ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ.

Φοβερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ μυστήρια. φρικτὰ τῆς καταχθονίας πολέμου τὰ τρόπαια· ἀδιήγητος τοῦ παλαιοῦ τυράννου ἡ ἀθρόα καθαίρεσις· πάσης ἐνθυμήσεως κρείττων ἡ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος ὑπὲρ ἡμῶν νίκη· σωματικῶς μὲν γὰρ τῷ θανάτῳ ὡς νεκρός, ἐσκύλευσε δὲ τὸν ᾅδην ὡς θεὸς ἰσχυρὸς καὶ δυνατός. Κὰν γὰρ κραταιὸς καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. ποῖος ἦν λόγος ἐπαξίως δυνατὸς ὑπαρχῆσαι τῷ θαύματι; ποία γλῶσσα λαλήσει καὶ διηγήσεται τὴν φοβερὰν παράταξιν; σήμερον γὰρ προφητικῶν φωνῶν πεπλήρωται σφραγίς· σήμερον ὁ ᾅδης ἀγνοῶν κατέπιε δηλητήριον· σήμερον ὁ θάνατος ἐδέξατο τὸν ἀεὶ ζῶντα νεκρόν· σήμερον ἐλύθη δεσμὰ, ἅπερ ὁ ὄφις ἐν παραδείσῳ ἐχάλκευσε· σήμερον οἱ ἐξ αἰῶνος ἠλευθερώθησαν δοῦλοι· σήμερον ὁ λῃστὴς ἐτυμβορύχησε τὸν πεντακισχιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἔτεσιν ὑπὸ φλογίνης ῥομφαίας φρουρούμενον παράδεισον· σήμερον τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ὅλον τὸν θανάτου θησαυρὸν ἐκένωσε· σήμερον βασιλικὴ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐκαινοτομήθη εἴσοδος· σήμερον πύλας χαλκᾶς συνέξιψε, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν ὁ καταποθεὶς ὡς φιλὸς νεκρὸς, καὶ πυρπολήσας ὡς Θεὸς λόγιος· σήμερον ὁ

ἀκρο-

ἀκρογωνιαῖος λίθος Χ̣ς̣ τὸ τῦ θανάτυ προγονικὸν θεμέλιον γενόμενον σωστάραξε, † Ἀδὰμ αὐέπασε, κ̀ † Ἀβελ διέσωσε, κ̀ πᾶσαν τὴν ᾅδυ † οἰκοδομὴν κατέσρεψε· σήμερον ⸀ οἱ πρώην θρηνῦντες, ὅς κατέπιεν ὁ θανάτος ἰσχύσας, μετὰ μεγάλης φωνῆς κράζυσι· πῦ συ θανάτε τὸ νῖκος; πῦ συ ᾅδη τὸ κέντρον; τί λέγεις πρὸς ταῦτα ὦ Ἰυδαῖε; κωμῳδεῖς † σαυρόν; χλευάζεις τὸ πάθος; γελᾷς † θανάτον; διασύρεις † τάφον; ἀλλὰ βλέπε τὸν νικῆσαν, κ̀ φείξον τὸ πάθος τῦ ἐκυσίως παθόντος σαρκὶ, ἀπαθῦς ὄντος τῦ Θεῦ λόγυ. Πάντας τὺς δικαίυς μετ' ἐξυσίας κατέπιε, ⸀ ὑδεὶς τῷ ὁσίων περιεγένετο θανάτῳ· † Ἀβελ θαυμάζεις; ἀλλὰ θανάτος ἐρρόφησεν αὐτ̀. † Νῶε μοι λέγεις; ἀλλὰ κ̀ αὐτὸς εἰς φθορὰν ἐγκυβίσησε. † Ἐνὼχ μοι προφέρεις; ἀλλὰ κ̀ ὗτος ἔφυγε, καὶ ὐ † νόμον κατήργησε· † Ἀβραάμ μοι κομπάζεις; ἀλλὰ ⸀ τῦτον διέλυσεν ὁ θανάτος· † Ἰσαὰκ μυημονεύεις; ἀλλὰ πεσὼν ὐκ ἀνέστη· † Ἰακὼβ προφέρεις; ἀλλὰ κόνις ὁ πατριάρχης· † Ἰωσὴφ ἐγκαυχᾶσαι; ἀλλ' ἐν γυμνοῖς καὶ ξηροῖς ὀστέοις ἡμῶν ἀυτῦ. τὸν Μωϋσέα ἐκθειάζεις; ἀλλ' ὐδὲ † τάφον ἀυτῦ δύρίσκεις. πάντας τὺς προφήτας μοι λέγεις; ἀλλ' ἐννόει τὺς τάφυς, ⸀ μὴ κόμπαζε τοῖς λόγοις· τοσῦτος ἔλαβεν ὁ θανάτος, καὶ πάντας ἐρρόφησεν· εἷς δὲ κατέπιε, ⸀ κόσμον ὅλον ἀβελήπως ἐξέμεσε· βλέπε γὰρ σήμερον † ῥαβδούχου τὴν κατὰ τῦ ἀνθρώπυ τῦ θανάτυ πονηρίαν· ὑπηρέτας πρὸς σύλληψιν ὥπλισε, † Ἰύδαν εἰς προδοσίαν ἠγόρασε· † Πέτρον εἰς ἄρνησιν ὑπεσπείλισε· † δῦλον τῦ ἀρχιερέως πρὸς ῥάπισμα ἐξέμηνε· τὺς στρατιώτας πρὸς χλεύην ἐξεβάκχευσε· † Πιλάτον πρὸς ἐρώτησιν διήγειρε· † δῆμον πρὸς σασιασμὸν ἐκίνησε· βυλόμενος μαθεῖν, τίς ἰῶ ὁ δεσπότης· ἀλλ' εἰσήκει ὁ μακρόθυμος φέρων τὴν τόλμαν, ἵνα λύσῃ † κατάραν. διὰ τῦτο ὥσπερ ἐπὶ βασιλικῦ θανάτυ πᾶσα ἡ τῷ πόλεων φαιδρότης φυγαδεύεται, ὕτω σήμερον πᾶσα ἡ κτίσις † ἑαυτῆς ἠρνήσατο λαμπρότητα. Οὐρανὸς ἐμελανειμόνει τὸ σκότος· ὁ ἥλιος ὥσπερ δῦλος φιλοδέσποτος

τος

τος ἔφυγε, τὰς ἀκτῖνας συσείλας· τὰ ἄστρα τῇ φυσικῇ σωτ-
τάραττε τάξιν· ὁ ναὸς περιεχίζετο διὰ τὸ πένθος· ἡ γῆ θρη-
νῶσα, βραχίονας ἔτυπτεν, ἀλλὰ πέζας ἔχιζεν· οἱ Προφῆται
πάντες τροσιόντες, ἠρώτων τὸ δεσπότην καὶ ἔλεγον: τί αἱ πλη-
γὰς αὗται αἱ ἀναμέσον τῶν χειρῶν σου; πῶς σου τὸ πάθος ἅψα-
σθαι ἐτόλμησε; Θεότητι; ἀλλ' ἀνάλωτος ἡ Θεότης· ὁ ὃν πάσχει,
σαρκὶ πέπονθε· Ϲ πῶς οὐκ ἠδέθησάν σου οἱ σαυρώσαντες, καὶ
οὐκ ἐμνήθησαν τὸ δύεργεσίας σου; τί ὃν τρὸς αὐτὸς ὁ δεσπότης;
αὗται αἱ πληγαὶ, ἃς ἐκὼν ἐπλήγιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ
μου· ὄξ Αἰγύπτου μετῆρα ἄμπελον· ἤρδευσα τῇ παρόδῳ τὸ θα-
λάσσης· περιέσκαψα τοῖς φοβήτροις· ἐκλάδευσα περιτομῇ·
ἐχαράκωσα τροφήταις· περιέφραξα νόμῳ· καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι
σταφυλήν· ἐποίησε δὲ ἀκανθας, καὶ ἀδικαιοσυνίαν, ἀλλὰ κραυ-
γήν· Ϲ ἐγνόμην ὡς νεκὸς ἀβοήθητος ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος· ὦ
πάθος κόσμου καθάρσιον· ὦ θανάτου ἀθανασίας ἀφορμὴ,
ζωὴν ἀνατείλασα· ὦ κάθοδος ἐν ᾅδου, τῷ ὄξ αἰῶνος νεκρωθέν-
των γέφυρα τρὸς ἀναβίωσιν· ὦ μεσημβρία τὸ δειλινῆς ἐν τα-
ραδείσῳ καταδίκης ἀνάκλησις· ὦ σαυρὸς δενδρον ἁγιόν· ὦ
ἥλοι τὸν κόσμον τῇ θεογνωσίᾳ τροσηλώσαντες, καὶ θανάτου κα-
ταπείραντες· ὦ ἄκανθαι, τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀμπελῶνος οἱ βόξυες·
ὦ χολὴ τοῦ τὸ τίσεως μέλιτος τρόξενος, καὶ τὸ Ἰουδαίων τονηρίας
κατήγορος· ὦ ὀσόγγος τὸ κοσμικὴν ἁμαρτίαν ἀποσογγίσας,
καὶ ἀποσμήξας· ὦ κάλαμος ἐν οὐρανοῖς τοὺς τιστοὺς τολιτογρα-
φήσας, καὶ ἀρχεκάκου ὄφεως τὴν τυραννίδα σωξίψας· ὦ μυ-
στήριον τραὰ ἀτίστοις ἀτιστούμενον, ὑτὸ δὲ τάντων τιστῶν ἀκα-
ταπαύστως τροσκυνούμενον· ὦ σημεῖον τραὰ ἀτίστων ἀντιλε-
γόμενον, καὶ τραὰ τιστῶν δοξαζόμενον· ὦ μυστήριον Ἰουδαίοις
μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία, ἡμῖν δὲ Χοῦ Θεοῦ δύναμις
καὶ Θεοῦ σοφία, καθάφησιν ὁ ἀτόστολος Παῦλος, ὅτι τὸ μωρὸν
τοῦ Θεοῦ, σοφώτερον τῶν ἀνῶν ἐστὶν, ὡς θανάτου καταργῆσαι,
καὶ τὸν ᾅδου σκυλεῦσαι, καὶ τοὺς ἀτ' αἰῶνος νεκροὺς ζωοτοιῆσαι,

χά-

χάριτι τῦ Κυ̃ ἡμῶν Ἰησῦ Χυ̃, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤῸ ΑΓΙΟΝ ΠΆΣΧΑ.

ΗΙκάτω καὶ λόγων ἄροιαν τῆς σωτηρίυ πανηγύρεως τὸ θαῦμα· ἡττάσθω πάσης γλώττης μεγαληγορία, μὴ φθάσασα ἐπαξίως κηρύξαι τλιὼ τῦ σταυρωθέντος διέργεσίαν. τί γὰρ τοιῦτον ἐξ αἰῶνος γέγονεν, οἷον νυῦ τῇ πίστει ὁρῶμεν; πότε νῦς ἐφαντάσθη, ἢ καρδία ἐνεθυμήθη, ἢ ἀνέπλασε διάνοια, ἢ λόγος διηγήσατο, ἢ ὀφθαλμὸς ἐθεάσατο, ἢ ἀκοὴ ἐδέξατο τοιῦτον θέαμα, οἷον νυῦ σαρκωθεὶς Χριστὸς τῷ κόσμῳ ἐδωρήσατο. ὐδέποτε ἥλιος ἐπίδεν ἐπὶ ξύλυ κρεμάμενον διάβολον. ὐδέποτε σταυρὸς ἀπὸ καθάρας ἠγόρασε φύσιν. ὐδέποτε βιάιον ἀργυρίων κοσμικὸν λύτρον ἐπράθη. ὐδέποτε πάθος ἀναμαρτήτε ἁμαρτίας γέγονε χωνευτήριον. ὐδέποτε ἐπὶ ξύλυ ἐκρεμάθη ζωὴ, ἵν ἀπάτῃ σαρκὶ τὸν τύραννον θελαμβάσασα. ὐδέποτε μνῆμα, θανάτου πορθητὴν ἐδέξατο. ὐδέποτε ὑρανὸς ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ σκότος ἐνεδύσατο, ἵνα μὴ ἴδῃ τὸ δρᾶμα, κατὰ θεὸν μὲν τελμῶμενον, σαρκὸς δὲ ἀπτόμενον. ὐδέποτε ᾅδης ἔφριξεν, ὃν κατέπιεν. ὐδέποτε ἡ γῆ ἐκαλλωπίσατο ζωοδόχῳ μνήματι, μᾶλλον δὲ μνήματι, ἀλλὰ νυμφῶνι· ὐ γὰρ ἐφθάρη ὁ ταφείς, ἀλλ' ἐνυμφεύσατο καταβάς. ὐδέποτε βίσι νυχθημέροις φύσις εἰς ἀνάστασιν ἐλοχεύθη. ὁ γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς παρθένυ τὸ ἴδιον αὐτῦ σῶμα, ὡς οἶδεν, ἑαυτῷ ξυμπλάσας, αὐτὸς καὶ ἐν βίσιν ἡμέραις τλιὼ λύσιν τῆς ψυχῆς αὐτῦ ἀπὸ τῦ ἰδίυ σώματος πάλιν ἑνώσας, τλιὼ ἑαυτῦ ἀνάστασιν ἔδειξεν. ἐκεῖ μὲν ὁ χρόνος πιστοῦται τὸν τόπον, ὅτι ἄνθρωπος· ἐν ταύθα δὲ ὁ τάφος πιστοῦται τὸ κράτος, ὅτι θεός. ὐδέποτε ἀμνὸς αἴρων ἁμαρτίας κοσμικὰς ἐπετέθη θυσιαστηρίῳ, εἰμὴ ὅτε ὁ θεὸς

ἄλυ.

δέλε μορφιὼ αὐέλαβε, καὶ ὁ πλάσας τὸν χῶν, αὐερμηνδίπως ὃν ἔπλασεν, ἐνεδύσατο. ἔ ἡμὲν σὰρξ ζωὴ, τὸ ὃ αἷμα λύξον, τὸ ὃ πνεῦμα σφαγὶς, ἡ ὃ θεία φύσις αὔαρχος. Καλῶς ἔλεγεν ὁ μακάριος Παῦλος: τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν. ἰδὲ γέγονε τὰ πάντα καινά. Ὁ ὐρανὸς καινὸς, ὃν ὁ καταβὰς τῇ ωὐόδῳ ὑλόγησε. γῆ καινὴ, ἣν ὁ ἐν φάτνῃ κατὰ σάρκα τεχθεὶς ἡγίασε. Θάλασσα καινὴ ἡ μετεωρίσασα ἴχνος, ὅπερ σὰρξ ὐκ ἔωειρεν, ὅτε ἁμαρτία ἐβάρησε. βίος καινὸς, ὃν πολέμε ἀπήλαξε, καὶ γαλήνης ἐπλήρωσεν. ἀνθρωπότης καινὴ, ἣν δι' ὕδατος ἀπέπλωσε, καὶ τῷ πνεὶ τὸ πνεύματος ἐχώνδσε. Θρησκεία καινή. ὐκέτι γὰρ κνίσσα, καὶ περιτομὴ, ἀλλὰ πίσις λαμπρύνεται, ἣ ἐν μιᾷ ὐσίᾳ ξεῖς ὑποστάσεις δοξολογῦσα λαξδέται. ταῦτα δ'αγγελιζόμενος ὁ προφήτης Η'σαΐας ἔλεγεν: ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιλάμψει ὁ θεὸς ἐν βελῇ μετὰ δόξης ἐπὶ τ γῆς. ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ ὦ ωροφῆτα; ἐν ᾗ φησὶ, πάντα ὑπὲρ φύσιν ὁ θεὸς, ὡς οἶδεν, ἐργάσεται, ἐκ γυναικὸς σαρκύμενος. παρθένος αὖδ ἀνδρὸς τίκτυσα μυςήριον. ἄνθρωπος ὁ φιλάνθρωπος γενόμενος, καὶ μὴ ξεπόμενος· θάνατος ἐμῶν, ὃν ἀγοῶν κατέπιε. τάφος, θησαυρὸς ζωῆς καὶ ἀνασάσεως. ἀϊχμαλωσία, μήτηρ ἐλδθερίας· καὶ τί πολλὰ λέγω; ἵνίκα ὁ θεὸς λόγος ἄνθρωπος γενόμενος ἐσαυρῦτο σαρκὸς μὲν τὸ πάθος, θεότητος ὃ τὸ κράτος. ἀλλ' εἰπὲ ἡμῖν ὦ ωροφῆτα, πῶς ἐπιλάμψει ὁ θεὸς τοῖς ἐπὶ γῆς; ἆρα ἐκτὸς ἀνότητος; ἆρα αὖδ σαρκός; ἄπαγε· ὐ φέρει τλὼ τ θεότητος ἀκτῖνα ἡ ὄψις. ὐ ωροσέρχεται διάβολος ωρὸς πάλιν. φρίττει γὰρ τὸν κτίσιν ὁ θάνατος, ὐ τολμῶν καταπιεῖν φύσιν αὐώλεθρον. ξέμει ὁ ᾅδης Θεὸν, σαρκὸς γεγυμνωμένον· ὃν γὰρ ὐ ωροσπλέπει τὰ Χερουβὶμ, τῦτον ξέμει καὶ ᾅδης. ἀλλὰ χρεία καλύμματος τῇ θείᾳ φύσει, ὐκ ἐκείνῳ καλύπτοντος, ἀλλὰ ἡμετέραν ὕβριν καπακρύπτοντος, ὐ Μωσαϊκῦ καλύμματος (ἀγνωσία γὰρ καὶ ὁμίχλη) ὐ ποικίλυ καταπετάσματος (χρωμάτων γὰρ τὸ ἄνθος) ὐχ ἱλασηρίυ κεχρυσωμένυ (ὕλης γὰρ τὸ κάλλος) ὐ χειροποιήτων

Χερα-

Χερεβὶμ (τέχνης γὰρ τὸ θαῦμα) ἀλλὰ χρεία μορφῆς προβάτου, ἵνα δελεάσῃ τὸν ἀνθρωποβόρον λύκον. ἀλλ' οὗτος ἐπιπηδᾷ τοῖς λόγοις Ἰουδαῖος, καὶ κωμῳδεῖ τιὼ τῶ προφήτου μεγαληγορίαν, ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ μαχόμενος. καὶ τί φησιν; ἐγὼ δὲ πιστεύω, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἐπεφάνη, ἢ ἀνθρώπου ὄψις ἐμόρφωσε τὸν ἀχημάτιστον. ἀλλ' ὦ Ἰουδαῖε, εἰ μὴ νόμου παρακούεις, καὶ προφήτας παραλογίζεις, καὶ διαγγέλια διαπτύεις, καὶ Ἀποστόλους παραβλέπεις, ἐρωτήσωμεν τὰ στοιχεῖα, καὶ ἴδωμεν τίνα ὁμολογεῖ τὸν σαρκὶ παθόντα Δεσπότην. καὶ ὡς δεῖ, πρῶτον ἐρωτήσωμεν τὸν ἥλιον. εἰπὲ ἡμῖν ἥλιε, διατὶ σιωπήσειλας τὰς ἀκτῖνας, σαυρωμένου τοῦ δεσπότου; φιλὸς ἄνθρωπος ὁ σαυρούμενος; οὐκοῦν ὤφειλες τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ἄβελ ἀναιρουμένου. ἐρωτήσωμεν καὶ τὸν οὐρανόν. εἰπὲ ἡμῖν ὦ οὐρανέ, διατὶ σκότος ἐνέδυσας ἐν σαθρᾷ μεσημβρίᾳ, ὅτε Ἰουδαῖοι τιὼ δεσποτικιὼ πλευρὰν ἐξεκέντησαν; ὅτι φιλὸς ἄνθρωπος ὁ σαυρούμενος; διατὶ οὐ μὴ ἐθρηνήσας καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ναβουθὲ λιθαζομένου; ἐρωτήσωμεν καὶ τιὼ γῆν. εἰπὲ ἡμῖν γῆ, διατὶ ἔξόμασας, ὅτε οἱ θεομάχοι ταῦτα ἐτόλμων; ὅτι φιλὸς ἄνθρωπος ὁ σαυρούμενος; πῶς οὖν οὐκ ἔξόμασας, βλέπουσα τὸν Ἡσαΐαν ὑπὸ τοῦ Μανασσῆ ξυλίνῳ πρίονι πριζόμενον; ἀλλ' ἐρωτήσωμεν καὶ τὸν Ναόν. εἰπὲ ἡμῖν ὦ Ναὲ, διατὶ ἔχισας τὸ καταπέτασμα, τοῦ Χριστοῦ σαυρουμένου; ὅτι φιλὸς ἄνθρωπος ὁ σαυρούμενος; πῶς οὖν οὐ περιέχισας, ὅτε τὸ αἷμα Ζαχαρίου ἐν μέσῳ σου ἐξεχεῖτο; ἀποκρίνεται αὐδὶ φωνῆς πᾶσα ἡ κτίσις λέγουσα: ἐκηρύξαμεν τῷ πνεύματι τὸν Δεσπότην, οὐχ ὁμοδούλου πάθος ἐθρηνήσαμεν, ἀλλὰ Δεσπότου ὕβριν ἐφείξαμεν. βοᾷ ὁ οὐρανός: Θεὸς ἦν ὁ ἀνθρωπήσας, καὶ σαρκὶ σαυρωθείς, ὃς ἐμοὶ ὡς θεὸς ἔκλινε, καὶ κατῆλθε. βοᾷ ὁ ἥλιος: Δεσπότης μου ἦν, ὁ σαρκὶ σαυρωθείς. ἐγὼ γὰρ τὸ φῶς τῆς θεότητος αὐτοῦ φοβηθείς, συνέσειλα τὰς ἀκτῖνας. βοᾷ ἡ γῆ: Δημιουργὸς ἦν σαρκοφορῶν ὁ σαρκὶ σαυρωθείς· εἰ γὰρ σὰρκα ἐν φάτνῃ πυκαλισάμην, ἀλλὰ τὸ κρά-

τος

τος αὐτῦ ὑπερέχραφα. βοᾷ ϗ ἡ θάλασσα, ὑκ ἰῶ ὁμόδυλός μυ ὁ σαρκὶ ϛαυμωθείς. ἴχνος μὲν γὰρ τῦ ὁμοδύλυ Πέτρυ βαρεῖ μυ τὰ νῶτα, πόδες ϑ δεσπότυ ἁγιάζυσί μου τὴν φύσιν. βοᾷ Ϲ ὁ ναὸς, ὁ πάλαι ἐν ἐμοὶ θρησκευόμενος Θεὸς, ἵνος ἰῶ ὁ σαρκὶ ὑβριζόμενος· διόπερ μὴ φέρων τὴν τόλμαν, διέῤῥηξα ϗ ἐθῆπα· βοᾷ ϗ ὁ ᾅδης· ὑκ ἰῶ φιλὸς αὖος ὁ ὧδε καταβάς· οἶδα τί πέπονθα· ὃν γὰρ ἐδεξάμην ὡς αἰχμάλωτον, εὗρον ὡς Θεὸν παντοδυνάμον· ἀλλ' ἀπιϛεῖς τοῖς ϛοιχείοις; ἐρωτήσωμεν ϗ τὰς ἐπυρανίας δυνάμεις· εἴπατε ἡμῖν Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι, ϗ πᾶσαι τῆ ὐρανῶν αἱ δυνάμεις, τίς ἐϛὶν ὁ ἐπὶ γῆς φανεὶς, ϗ σαρκὶ ϛαυρωθείς· ϗ ἀποκριθήσονται πᾶσαι διὰ τῦ προφήτυ Δαβὶδ βοῶσαι: Κ ὁ Θεὸς τῆ δυνάμεων, αὐτὸς ἐϛὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· αὐτῷ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος εἰς τὺς αἰῶνας τ αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Ε'ΓΚΩ'ΜΙΟΝ ΕΙ'Σ ΤΗ'Ν Παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν.

ΠΑρθενικὴ πανήγυρις σήμερον τὴν γλῶτταν ἡμῶν, ἀδελφοὶ, πρὸς εὐφημίαν καλεῖ, ϗ ἡ παροῦσα ἑορτὴ τοῖς συνελθοῦσιν ὠφελείας γίνεται πρόξενος· ϗ μάλα εἰκότως· ἁγνείας γὰρ ἔχει ὑπόθεσιν· ϗ τὸ κοινὸ γένυς τῆ γυναικῶν καύχημα τὸ τελούμενον, ϗ δόξα τῦ θήλεος διὰ τὴν σὴν καιρῷ μητέρα ϗ παρθένον· ἐπέρασος ἄυτη ϗ ἑξαίσιος ἡ σωτηρία· ἰδὺ γὰρ γῆ ϗ θάλατται δωροφορεῖ τῇ παρθένῳ· ἡ μὲν τὰ νῶτα αὐτῆς ταῖς ὁλκάσι γαληνῶς ὑφαπλώσασα, ἡ δὲ τὰ ἴχνη τῆ βαδιζόντων ἀκωλύτως παραπέμψασα· σκιρτάτω ἡ φύσις, ϗ ἀγαλλιάσθω τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ϗ γυναῖκες τιμῶνται· χορευέτω ἡ αὐτῆς, ὅτι ϗ παρθένοι δοξάζονται· ὅπυ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ

ἁμαρτία, ὑπερεπερείσθυσεν ἡ χάρις· συνεκάλεσε γὰρ ἡμᾶς νῦν ἐν ταύθᾳ ἡ ἁγία θεοτόκος παρθένος Μαρία, τὸ ἀμόλυντον τ̃ παρθενίας κειμήλιον, ὁ λογικὸς τ̃ δευτέρυ Ἀδὰμ παράδεισος, τὸ ἐργασήριον τ̃ συνάσεως τ̃ν δύο φύσεων, ἡ πανήγυρις τ̃ σωτηρίυ σωαλλάγματος, ἡ πασὰς, ἐν ᾗ ὁ λόγος ἐνυμφύσατο τ̃ν σάρκα, ἡ ἔμψυχος τ̃ς φύσεως βάτος, ὧν τὸ τ̃ θείας ὠδῖνος πῦρ ἐ κατέκαυσεν, ἡ ὄντως νεφέλη, ἡ τὸν ἐπὶ τ̃ν Χερυβὶμ μετὰ σώματος βασάσασα, ὁ τ̃ ἐξ ὐρανῦ ὑετῦ καθαρώτατος πόκος, ἐξ ὃ ὁ ποιμὴν τὸ πρόβατον ἐνεδύσατο. Μαρία ἡ δ̓ὴλη κ̀ μήτηρ, ἡ παρθένος κ̀ ὐρανός, ἡ μόνη θεῦ πρὸς αὐτ̃ς γέφυρα, ὁ φειδὸς τ̃ς οἰκονομίας ἰσὸς, ἐν ᾧ ἀῤῥήτως ὑφάνθη ὁ τ̃ σάρκως χιτών· ὅπερ ἰσυργὸς μὲν, τὸ πνᾶ τὸ ἅγιον· ἔριθος δ̓, ἡ ἐξ ὕψυς ἐπισκιάσασα δυνάμις· ἔριον δ̓, τὸ ἀρχαῖον τ̃ Ἀδὰμ κῶδιον· κρόκη δὲ, ἡ τ̃ παρθένυ ἀμόλυντος σάρξ· κερκὶς δ̓, ἡ ἀμέμπτος τ̃ φορέσαντος χάρις· τεχνίτης δ̓, ὁ δἰ ἀκοῆς εἰσπηδήσας λόγος· τίς εἶδε, τίς ἤκυσεν, ὅτι μήτραν ὁ Θ̃ς ἀπερυχάπτως ᾤκησε, κ̀ οὐ ὐρανὸς ὐκ ἐχώρησεν, ἡ γαστὴρ οὐκ ἐσενοχώρησεν· ἀλλ̓ ἐγεννήθη ἐκ γυναικὸς Θ̃ς ὐ γυμνὸς, κ̀ ἀνῦ ὐ φιλός· κ̀ πύλην σωτηρίας ὁ τεχθεὶς, τ̃ν πάλαι τ̃ ἁμαρτίας ἔδειξε θύραν· ὅπυ γὰρ ὁ ὄφις διὰ τ̃ παρακοῆς τὸν ἰὸν ἐξέχεεν, ἐκεῖθεν ὁ λόγος διὰ τ̃ ὑπακοῆς εἰσελθὼν, τ̃ ναὸν ἔζωοπλάσησεν· ὅθεν ὁ πρῶτος τ̃ ἁμαρτίας Κάϊν προέκυψεν, ἐκεῖθεν ὁ τ̃ γένυς λυτρωτὴς Χριστὸς ἀπόρως ἐβλάστησεν· ὐκ ἐπαισχύνθη ὁ φιλανῦς τ̃ν ἐκ γυναικὸς ὠδῖνα, ζωὴ γὰρ ἦν τὸ πραγματευόμενον· ὐκ ἐμολύνθη οἰκήσας μήτραν, ἥπερ αὐτὸς ἀυβρίσεως ἐδημιούργησεν· εἰμὴ γὰρ παρθένος ἔμεινεν ἡ μήτηρ, φιλὸς ἀνῦς ὁ τεχθεὶς, ὁ ὐ παράδοξος ὁ τόκος· εἰ δὲ κ̀ μετὰ τόκον ἔμεινε παρθένος, πῶς ὐχὶ κ̀ Θεὸς, κ̀ τὸ μυστήριον ἄφραστον; ἐκεῖνος ἀφράστως ἐγεννήθη, ὁ κ̀ τ̃ θυρῶν κεκλεισμένων εἰσελθὼν ἀκωλύτως, ἃ τ̃ συζυγίαν τ̃ν φύσεων ἰδὼν ὁ Θωμᾶς ἀνεκεκράγει λέγων, ὁ Κ̃ός μυ, κ̀ ὁ Θεός μυ· μὴ ἐπαισχυνθῇς τ̃

ὠδῖ-

ὠδ῎ινα, ὦ ἀνὲ· ἄυτη γὰρ ἡμῖν γέγονε σωτηρίας ἀφορμή· εἰμὴ γὰρ ἐκ γυναικὸς ἐγεννήθη, οὐκ ἂν ἀπέθανεν· εἰμὴ ἀπέθανεν, οὐκ ἂν διὰ τῦ θανάτυ αὐτῦ καπήργησε τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τῦ θανάτυ, τυτέστι τὸ Διάβολον· οὐχ ὕβρις ἀρχιτέκτονι, μεῖναι ἐν οἷς αὐτὸς ᾠκοδόμησεν· ὑμιαίνει πηλὸς τὸ κεραμέα, ἀνακαινίζοντα ὅπερ ἔπλασε σκεῦος· ὕπως ὐδὲ μιαίνει τὸ ἄχραντον Θεὸν τὸ ἐκ παρθενικῆς γαστρὸς προελθεῖν· ἰῶ γὰρ πλάττων οὐκ ἐμολύνθη, διὰ ταύτης προελθὼν οὐκ ἐμιαίνθη· ὦ γαστὴρ, ἐν ᾗ τὸ τῆ ἐλευθερίας ἡμῶν γραμματεῖον σωσεπάγη· ὦ κοιλία, ἐν ᾗ τὸ κατὰ τῦ Διαβόλυ ὅπλον ἐχαλκεύθη· ὦ ἄρυρα, ἐν ᾗ ὁ τῆς φύσεως γεωργὸς τὸ ἄσαχων ἀπόρως ἐβλάστησεν· ὦ ναὸς, ἐν ᾧ Θεὸς γέγονεν ἱερεύς, ὐ τιὼ φύσιν μεταβαλών, ἀλλὰ τὸν κατὰ τιὼ τάξιν τῦ Μελχισεδὲκ δι' οἴκτον ἐνδυσάμενος· ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ Ἰυδαῖοι ἀπιστῶσιν· ὁ Θεὸς μορφιὼ ἀνθρώπυ ἐφόρεσεν ἀληθῶς, καὶ Ἕλληνες κωμῳδῶσι τὸ θαῦμα· διὰ γὰρ τῦτο Ἰυδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, ὁ Παῦλος ἐβόα· τῷ γὰρ μυσηρίῳ τιὼ δύναμιν ὐκ ἔγνωσαν, ἐπειδὴ ὑπὲρ λόγον τὸ θαῦμα· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, ὐκ ἂν τὸν Κὺ τῆς δόξης ἐσταύρωσαν· εἰμὴ γὰρ ὁ λόγος ᾤκησε γαστέρα, ὐκ ἂν ἐκαθέζθη ἡ σὰρξ ἐπὶ τῦ ἁγίυ θρόνυ· εἰ τῷ Θεῷ ὕβρις εἰς μίξαν, ἰῶ ἔπλασεν, ἐλθεῖν, ἄρα καὶ τὸ τοῖς αὐτοῖς δουλεύειν· καὶ εἰ τῷ Θεῷ ὕβρις τοῖς αὐτοῖς δουλεύειν, ὐκ ἂν δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε, πλούσιος ὤν· ὢν κατὰ φύσιν ἀπαθὴς, γέγονε δι' οἴκτον πολυπαθὴς, ὐκ ἐκ προκοπῆς γέγονε Θεὸς ὁ Χριστὸς, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ Θὸς ὢν, δι' οἴκτον γέγονεν αὐτὸς, ὡς πιστεύομεν· ὐκ αὐτὸν ἀποθεωθέντα κηρύττομεν, ἀλλὰ Θεὸν σαρκωθέντα ὁμολογῦμεν· τιὼ οἰκείαν δύλίω, ἐπεχεί́ρησε μητέρα ὁ κατ' ὐσίαν ἀμήτωρ, & κατ' οἰκονομίαν ἐπὶ γῆς ἀπάτωρ· ἐπεὶ πῶς ὁ αὐτὸς κατὰ Παῦλον ἀμήτωρ, καὶ ἀπάτωρ; εἰ φιλὸς αὐτὸς, ὐκ ἀμήτωρ, ἔχει γὰρ μητέρα· εἰ γυμνὸς Θς, ὐκ ἀπάτωρ, ἔχει γὰρ πατέρα· νυῖ ᾗ ὁ αὐτὸς ἀμήτωρ μὲν ὡς πλάσης, ἀπάτωρ ᾗ ὡς αὐτὸς· αἰδέθητι ὦ ανὲ, καὶ τιὼ τῆ Ἀρχαγέλυ

προσηγορίαν· ὁ τῷ Μαρίαν εὐαγγελισάμενος Γαβριὴλ ἐλέγετο· τί δὲ ἑρμηνεύεται Γαβριήλ; μάθε, ἀκούσας, ὅτι Θεὸς καὶ ἀνθρωπος· ἐπεὶ γὰρ ὁ παράνομος εὐαγγελισάμενος Θεὸς ἐστι καὶ ἄνθρωπος, προέλαβεν ἡ προσηγορία τὸ θαῦμα, ἵνα πιστώσητε τῷ οἰκονομίαν· μάθε πρῶτον τῷ οἰκονομίαν καὶ τῷ αἰτίαν τῆς παρουσίας, καὶ τότε δόξασον τῷ δυνάμιν τῆς σαρκωθέντος. ἐπειδὴ πολλὰ ὤφειλεν ἐξ ἁμαρτιῶν ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις, καὶ ἦν ὑπόχρεος τῷ χρέος, διὰ γὰρ τῆς Ἀδὰμ πάντες τῇ ἁμαρτίᾳ ἐχειρογραφήσαμεν, δοῦλους ἡμᾶς κατεῖχεν ὁ διάβολος· τὰς ψυχὰς ἡμῶν περιέφερε, χάρτῃ κεχρημένος τῷ πολυπαθεῖ ἡμῶν σώματι· εἰσήκει ὁ κακὸς τῶν παθῶν πλασογράφος, ἐπισείων ἡμῶν τὸ χρέος, καὶ ἀπαιτῶν ἡμᾶς τῷ δίκῃ· ἔδει τοίνυν δυοῖν θάτερον, ἢ πᾶσιν ἐπαχθῆναι ἢ ἐκ τῆς καταδίκης θανάτου, ἐπειδὴ καὶ πάντες ἥμαρτον, ἢ τοιοῦτον δοθῆναι πρὸς ἀντίδοσιν τίμημα, ὅ παῦ τῷ χρέει ὑπῆρχε δικαίωμα πρὸς παραίτησιν· ἄνθρωπος μὲν σῶσαι οὐκ ἠδυνάτο, ὑπέκειτο γὰρ χρέει τῆς ἁμαρτίας. Ἄγγελος δὲ ἐξαγοράσασθαι τὸ ἀνθρωπον οὐκ ἴσχυεν, ἀπόρει γὰρ τῆς τοιαύτης λύσεως· λοιπὸν ἦν ὁ ἀναμάρτητος Θεὸς ὑπὲρ τῶν ἡμαρτηκότων ἀποθανεῖν ὤφειλεν, αὕτη γὰρ ἐλείπετο τῆς κακῆς λύσις· τί οὖν αὐτὸς ὁ πᾶσαν φύσιν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, ᾧ μηδὲν πρόσοχλῶ ἄπορον, ἐξεῦρε τοῖς κατακείτοις ζωῆ ἀσφαλεστάτῃ, καὶ τῷ θανάτῳ λύσιν ἀπρεπεστάτῃ· καὶ γίνεται ἄνθρωπος ἐκ Παρθένου, ὡς οἶδεν αὐτός· λόγος γὰρ ἑρμηνεῦσαι τὸ θαῦμα οὐ δυνάται· καὶ ἀποθνήσκει ὃ ἐγένετο, καὶ λυτροῦται ὃ ὑπῆρχε κατὰ τὸν λέγοντα Παῦλον, ἐν ᾧ ἔχομεν τῆν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τῆν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων· ὦ τῶν μεγάλων πραγμάτων· ἄλλοις ἐπραγματεύσατο τὸ ἀθανάτον, αὐτὸς μόνος ὑπάρχων ἀθάνατος· τοιοῦτος γὰρ κατ' οἰκονομίαν ἔστε γέγονεν, ἔστε ἦν, ἔστε ἔσται ποτὲ, ἢ μόνος ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· οὐκ ἀντιταλαντεύσαν μόνον ἔχων τῇ ἀξίαν τῷ πλήθει τῶν ὑποδίκων, ἀλλὰ καὶ πάσαις ψήφοις ὑπερέχουσαν, ἐν μὲν τῷ υἱὸς εἶναι τὸ ἀπα-

ράλλακ-

ράλλακτον σώζων πρὸς τὸν Πατέρα, ἐν ᾧ τῷ δημιουργὸς, τὸ τ δυνάμεως ἀπροσδεὲς ἔχων, ἐν ᾧ τῷ φιλοικτίρμων, τὸ εἰς συμπάθειαν ἀνυπέρβλητον δημοσιεύων, ἐν ᾧ τῷ ἀρχιερεὺς, τὸ εἰς παράσασιν ἀξιόπιστον φέρων· οἷς ὁδὸν εὕροι τὶς ἂν ἐπ' ὁδενὶ ἴσον, ἢ ἀπαράλλακτον· ὅρα γὰρ αὐτὸ τὴν φιλανθρωπίαν· ἑκὼν καταχειθεὶς, τ κατὰ τῷ σαυρωσάντων αὐτὸν ἔλυσε θανάτον, καὶ ἀπέστρεψε τὴν τῷ ἀποκτεινάντων αὐτὸν ἀνομίαν εἰς τ τῷ ἀνομησάντων σωτηρίαν· αὖ τοίνυν φιλῶ σῶσαι ἐκ λῶ· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐδεῖτο τῶ σώζοντος κατὰ Παῦλον τὸν λέγοντα· ὅτι πάντες ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τ δόξης τῶ Θῦ· ἐπειδὴ οὖν ἡ ἁμαρτία τῷ διαβόλῳ προσῆγε τὸν αὐτ ὑπεύθυνον, ὁ διάβολος τῷ θανάτῳ τῶτον προσεπόμπευε· τοιγάρτοι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ τὰ καθ' ἡμᾶς προῆγε, καὶ ἐν ἀπόροις λῶ ἡ λύσις τῶ θανάτε· τί οὖν; ὡς εἶδον οἱ προφῆται μεῖζον τέχνης αἴνιγμα τὸ ξαῦμα, τὸν ἐξ ὑρανῶ ἐπεβόων ἰατρόν· καὶ ὁ μὲν ἔλεγεν, κλῖνον ὑρανὺς καὶ κατάβηθι· ἄλλος, ἰασαίμε Κε, καὶ ἰαθήσομαι· ἕτερος, ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σε, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς· ἄλλος, εἰ ἔστως οἰκήσει Θεὸς μετ' ἀνῶν; ἄλλος, ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σε Κε, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα· ἕτερος, οἴμοι, ὅτι ἀπώλεσεν ὁ λαβὶς ἀπὸ τ γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνοῖς ὐχ ὑπάρχει· ἄλλος, ὁ Θς εἰς τ βοήθειαν μὲ προέχες, καὶ εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. ἄλλος, ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ ὐ χρονιεῖ· ἄλλος, ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς, ζήτησον τ δοῦλον σε τ ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ· ἄλλος, ὁ Θς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ Θς ἡμῶν, καὶ ὐ παρασιωπήσεται· ὐ παρεῖδε τὴν φύσιν τ αἰνίγμα ἐπὶ πολὺ τυραννεμένην ὁ φύσει βασιλεὺς ὑπάρχων· ὐκ ἀφῆκεν εἰς τέλος εἶναι τῷ διαβόλῳ ὑπεύθυνον, ὁ φιλοικτίρμων Θεός· ἀλλ' ἦλθε ὁ ἀεὶ παρὼν, καὶ κατέβαλε λύτρον ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἴδιον αἷμα· καὶ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς γενῆς ἀντάλλαγμα τῷ θανάτῳ λῶ ἐκ Παρθένε ἐφόρεσε σάρκα, καὶ ἐξηγοράσατο τ κόσμον ἐκ τ τῶ νόμε κατάρας, θανάτῳ τ θανάτον καταργήσας· καὶ βοᾷ Παῦλος· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τ κατάρας τῶ νόμε· ὁ

τοίνυν ἀγοράσας ἡμᾶς, ὁ φιλος ἀνος, ὦ Ἰουδαῖε· ἡ γὰρ τῶν ἀνῶν ἅπασα φύσις τῇ ἁμαρτίᾳ δεδούλωτο· ἀλλ' ὅτε μὲν γυμνὸς ἀνθρωπότητος Θεός· σῶμα γὰρ εἶχεν ὦ Μανιχαῖε· εἰμὴ γὰρ ἐνεδύσατο ἐμέ, οὐκ ἂν ἔσωσεν ἐμέ· ἀλλ' ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου ὁ ἀποφηνάμενος τῆς κατάδικον ἐνεδύσατο· καὶ ἐκεῖ τὸ φθαρτὸν γέγονε σωτήριον ἄλλαγμα· δοῦλος γὰρ πνεῦμα, ἔλαβε σάρκα, ὁ αὐτὸς μετὰ τῆς παρθένου καὶ ἐν τῇ παρθένῳ· ὁ μὲν γὰρ ἐπεσκίασεν αὐτῷ, ὁδὲ ἐσαρκώθη ἐξ αὐτῆς· εἰ ἄλλος ὁ Χριστὸς, καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς λόγος, οὐκ ἔστι θεία ἡ ἁγία θεία, ἀλλὰ κατὰ σὲ αἱρετική, τεθεᾶς· μὴ σχίσῃς τὸν τῆς οἰκονομίας χιτῶνα τὸν ἄνωθεν ὑφαντόν· μὴ μαθητοδύσῃς Ἀρείῳ, ἐκεῖνος γὰρ ἀσεβῶν, τὴν ὑσίαν τέμνει· σὺ τὴν σωτηρίαν μὴ μέριζε, ἵνα μὴ μερισθῇς ἀπὸ Θεοῦ· τίς ἐπέφανεν, εἰ πέμοι, τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις; ἀνός; καὶ πῶς ἠδυνάτο ἐν σκότει διάγων; κατὰ Παῦλον τὸν λέγοντα· ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους· ἦμεν γάρ ποτε σκότος κατὰ τὸ γεγραμμένον, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· τίς ἂν ἐπέφανεν ἡμῖν; Δαβὶδ σὲ διδάσκει λέγων, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυ· τίς ἔστος; εἰπὲ φανερῶς ὦ Δαβὶδ, ἀναβόησον τῇ ἰσχύι, καὶ μὴ φείσῃ· ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τὴν φωνήν σου· εἰπὲ τίς ἔστος Κς, φησὶ, τῶν δυνάμεων· Θς Κς, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο· σωθῆλθον αἱ φύσεις, καὶ ἀσύγχυτος ἔμεινεν ἡ σύνωσις· ἦλθε σῶσαι, ἀλλ' ἐχρῆν τὸν παθεῖν· πῶς οὖν ἦν δυνατὸν ἑκάτερα γενέσθαι; ἄνος φιλος σῶσαι οὐκ ἴσχυε· Θς γυμνὸς παθεῖν οὐκ ἠδύνατο· τί οὖν; αὐτὸς Θς ὢν Ἐμμανουὴλ, γέγονεν ἄνος, καὶ ὃ μὲν ἦν, ἔσωσεν, ὃ δὲ γέγονεν, ἔπαθε· διὰ τοῦτο ὡς εἶδεν ἡ Ἐκκλησία στεφανώσασαν αὐτὸν τῇ σωναγωγῇ τῶν ἀκάνθαις, θρηνῳδοῦσα τῷ λαῷ ἔλεγε· θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, ἐξέλθετε, καὶ ἴδετε τὸν στέφανον, ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ καὶ τὴν ἀκάνθινον ἐφόρησε στέφανον, καὶ τῶν ἀκανθῶν ἔλυσεν ἀπόφασιν· ὁ αὐτὸς ἦν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς, καὶ ἐν γαστρὶ Παρθένου· ὁ αὐτὸς ἐν ἀγκάλαις μητρὸς, καὶ ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων· ὁ αὐτὸς ἄνω ὑπὸ Ἀγ-

γέ-

γέλων προσεκυνεῖτο, καὶ κάτω τελώναις συναπεκλίνετο· τὰ Σεραφὶμ ὑπεροράτως προσέβλεπε, καὶ Πιλάτος ἠρώτα· ὁ δοῦλος ἐρράπιζε, καὶ ἡ κτίσις ἔφριττεν· ἐπὶ Σταυροῦ ὁ αὐτὸς ἐπήγνυτο, καὶ τὸ δόξης αὐτοῦ ὑπ ἐγυμνοῦτο· ἐν τάφῳ κατεκλείετο, καὶ τὸν οὐρανὸν ἐξέτεινεν ὡσεὶ δέρριν· ἐν νεκροῖς ἐλογίζετο, ὁ τὸν ᾅδην ἐσκύλευεν· ὧδε πλανώς ἐσυκοφαντεῖτο, καὶ ἐκεῖ ἅγιος ἐδοξολογεῖτο· ὦ τοῦ μυστηρίου· βλέπω τὰ θαύματα, καὶ ἀνακηρύττω τὸν Θεότητα· ὁρῶ τὰ πάθη, καὶ οὐκ ἀπαρνοῦμαι τὴν αὐθεντίαν. ἀλλ' ὁ Ἐμμανουὴλ φύσεως μὲν πύλας ἀνέῳξε, παρθενίας δὲ κλεῖθρα οὐ διέρρηξεν ὡς Θεός. ἀλλ' ὅπως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι' ἀκοῆς εἰσῆλθεν· ὅπως ἐτέχθη, ὡς συνελήφθη· ἀπαθῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε, κατὰ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγοντα· ἐπέστρεψέ με φησὶ, Κύριος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς ἁγίων τὴν ἐξωτέρας, τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολὰς, καὶ αὕτη κεκλεισμένη· καὶ εἶπε Κύριος πρός με, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ἀλλ' ἢ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· αὐτὸς εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἔσται ἡ Πύλη κεκλεισμένη· ἰδοὺ ἀπόδειξις ἐναργὴς τῆς Ἁγίας Θεοτόκου Μαρίας· λυέσθω τοίνυν αὐτιλογία πᾶσα, καὶ τῇ τῶν γραφῶν καταφωτιζώμεθα γνώσει, ἵνα καὶ βασιλείας οὐρανῶν τύχωμεν ἐν Χῷ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΤΟΥ̃ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ̃

Εἰς τὰς λόγας, καὶ εἰς τὸν ἐξισωτικὸν Ἰουλιανὸν λόγος.

ΤΙΣ ἡ τυραννὶς, ἣν οὐκ ἀγάπης ἀεὶ τυραννούμεθα; τίς ἡ ἐμὴ σοφία καὶ ἐπιστήμη, δι' ἣν καθ' ἑκάστην παροινεῖν πολεμούμεθα; ἐγὼ μὲν γὰρ ἀθεμίταν δείσκω, πανταχόθεν ἑμαυτὸν διεξάγων καὶ διωθούμενον. πλὴν εἴ γε τοῦτο ἑμαυτῷ συνεπίσαμαι, καὶ ἴσως ἀφύλακτον, κἂν τινες δαιμόνιαν ὀνομάζωσιν. ἐβουλήθην ἐν καιρῷ μὲν παντὶ νεκρωθῆναι τῷ βίῳ, καὶ ζῆσαι τῷ ἐν Χριστῷ κεκρυμμένῳ ζωῇ, καὶ γενέσθαι τῆς μεγαλέμπορος, παντῶν ὧν ἔχω, τὸν τίμιον ὠνησάμενος μαργαρίτην, καὶ ἀντιδοὺς τὰ ῥέοντα καὶ συρόμενα τῷ ἑσπέρᾳ καὶ ὠρανίων, ὑπὲρ δὴ πραγματειῶν μεγίστη καὶ βεβαιοτάτη, τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν. εἶδ' οὖν, ἀλλὰ τοῦτό γε καρτερῆσαι, παραχωρῆσαι τῶν θρόνων τοῖς βουλομένοις, αὐτὸς δὲ διὰ βίου παῖς εἶναι καὶ μαθητὴς, μέχρις ἂν τοῖς ποτίμοις τῶν λόγων, τὰς ἀλμυρὰς ἀποκλύσωμαι. σκοπῶμεν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἔσω φιλοσοφίας, εἴτε δαιμονίας, καὶ θεωρῶ-

τον.

του. δεύτερον δὲ, ὃ κὴ μέγιστον. ἐπειδὴ λόγῳ τὸν τῷ πολλῶν λόγον ἐπιχεῖν ἠχ οἷός τε ἐγενόμην, κὴ τῳ νῦν κατέχουσαν πάντας φορὰν κὴ προθυμίαν εἰς τὸ διδάσκειν τε κὴ λαλεῖν τὰ τοῦ πνεύματος χωρὶς πνεύματος, ἑτέραν ἦλθον, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, βελτίω τε κὴ ἀπονωτέραν ὁδὸν, παιδεῦσαι πρὸς ἡσυχίαν ἅπαντας, τῷ ἀρχετύπῳ τ σιωπῆς, εἰ μέν τι μέγα περὶ ἡμῶν οἴονται, τῳ ὑπεροχῳ αἰδημόνας, εἰ δὲ μικρόν τε κὴ ὅσον ἄξιον, τῷ ὁμοτίμῳ συμμετειάζοντας. ἔτος ὁ λόγος τῆς ἐμῆς σιωπῆς, τοῦτο τ καρτερίας ἡμῶν τὸ μυστήριον. ἀλλὰ τί πάθω; ὁ μὲν ὄπιθεν, ὁ δὲ ἔνθεν, διέλκουσιν ἡμᾶς κὴ ἀναράττουσι, κὴ ὑπὲρ τῷ ἐμῶν δικάζονται πόνων, ὥσπερ ἄλλό τι χρέος τ λόγου ἀπαραιτήτως εἰσπράττοντες, κὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον, ἢ αὐτὸς ἐμαυτὸν, κὴ εἰσὶ πάντες ἐμοῦ σοφώτεροι, πλέον ἢ ἐγὼ γινώσκοντες καιρὸν λόγου ἢ σιωπῆς. κὴ φασὶν, ἀκ ἀνήσειν ὥσπερ σιδήρῳ πυρῖτιν λίθον, παίοντες ἡμᾶς τοῖς ὀνείδεσιν, ἕως ἂν ἐκ μικροῦ πνεύματος, τὸν τῷ λόγων πυρσὸν ἀνάψωσιν. ἤδη δέ τινες αὐτῷ κὴ ὑπιχνοῦνται χρησότερα, κὴ μεγάλα προτιθέασιν ἆθλα τοῖς λόγοις· πρῶτον μὲν ἑαυτὰς δοῦ ποιήσειν, δόντες τῷ θεῷ κὴ ἡμῖν, εἰς τὸν λόγον καρποφορῆσαι· ἔπειτα κὴ τάδε πάντας διὰ τ ἀποχαφῆς, τὸν ἐμὸν κλῆρον, εἴπερ ἐμὸς ὁ πατρικὸς, τὸ ἐμὸν ποίμνιον, ὃς λίαν ἀδικοίμην, μὴ πάντα ζόπον εὐεργετεῖν προθυμούμενος. τὸ δὲ κάλλιστον, ὅτι ὁ πολλὰ πονήσαντας ἔδει κατορθῶσαι τοῖς λόγοις, τοῦτο ὑπὲρ τῷ λόγων αὐτῷ εἰσφέρουσιν. ὦ τ καλῆς φιλονεικίας, ὦ ἐμὲ νικῆσαι φιλονεικοῦσιν· ὦ τῆς ἐπαινετῆς ἐπιδόσεως. ὁρᾶτε πηλίκον τὸ ἔργον τῆς ἐμῆς σιωπῆς; αὐτὰς ὑμῖν πεποίκε τὰς λόγους ποθεινοτέρας· ὁρᾶτε τὸν καρπὸν τ ἀδοξίας τῆς ἡμετέρας; εἴθέ τι γένοιτο, κὴ τῷ λόγων τοσοῦτον ὄφελος, ὅσον τ σιωπῆς. ἀκούω ἐπειδὴ ταῦτα δοκεῖ, κὴ νενικήκατε τ ἀήττητον, κὴ ζόπαιον ἐστήσατε τ ἐμῆς φιλοσοφίας, φέρέ τι φθέγξωμαι πρὸς ὑμᾶς, τ σιωπῆς ἄμεινον. φθέγξομαι τοιγαροῦν, ὑ μαλακόν τι κὴ ἀναβεβλημένον, ἀδὲ τ ἰδίσης τοῖς

πολ-

πολλοῖς ἁρμονίας. οὐδὲ γὰρ ἂν καλῶς ἁμειβοίμην τὰς ἐμὰς ἐρχσὰς, ὅπω διαλεγόμενος, ἀλλὰ καὶ λίαν αὐδεικόν τε καὶ σιώπονον, ὦ τάχα ἂν ἀμείνους γένοιθε ἀπὸ τ σαρκὸς ἐπὶ τὸ πνεῦμα μετενεχθέντες, καὶ ὑψωθέντες ἱκανῶς τῇ διανοίαν. ἰοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι. προοιμιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἐκ τ μεγαλοφωνοτάτ Δαβίδ· ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότπα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; μέγα τι τὸν ἐνταῦθα βίον, καὶ τὴν ξυφλὴν, καὶ τὸ μικρὸν δοξάριον, καὶ τὴν ταπεινὴν δυναστείαν, καὶ τὴν ψυδομένην εὐημερίαν ὑπολαμβάνοντες, ἃ μὴ τῷ ἐχόντων μᾶλλόν ἐσιν, ἢ τῶν ἐλπισάντων, οὐδὲ τότων μᾶλλον, ἢ τῶν οὐδὲ προσδοκησάντων, ὥσπερ χῦς ὑπὸ λαίλαπος ἄλλοτε εἰς ἄλλυς ῥιπιζόμενά τε, καὶ μεταῤῥιπτόμενα, ἢ ὥσπερ καπνὸς ἀῤῥέοντα, καὶ ὡς ὄναρ παίζοντα, καὶ ὡς σκιὰ μὴ κρατόμενα, ὅτε ἀπόντα δυσέλπιστα τοῖς οὐ κεκτημένοις, ὅτε παρόντα πιστὰ τοῖς ἔχυσιν. οὐκ ἐννήψομεν; οὐ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν λήμην περιαιρήσομεν; οὐκ εἰσόμεθα τίς ὁ ἀληθινὸς πλοῦτος; ὦ τίς ἡ ὄντως λαμπρότης, καὶ πῦ τὸ μὴ ἅπαπίπτον ἀξίωμα, τίς ἡ ἀπέραντος εὐδαιμονία, καὶ πῦ τὸ ἀσάλδτον ἀγαθὸν, μηδὲ μεθισάμενον, ἢ ἐπιβυλδόμενον; οὐ κτησόμεθα ταῦτα πολλοῖς ἱδρῶσι καὶ πόνοις, ἂν ὅπω συμβαίνῃ; οὐκ, εἴτι δεῖ ξυφᾶν ἐντεῦθεν, ἐν ταῖς ἐλπίσι ξυφήσομεν; οὐ γνωσόμεθα τὰς ἁγίας μάρτυρας, τάς τε ἄλλας πάντας, οἳ πᾶσαν διειλήφασι τὴν οἰκυμένην ὥσπερ τινες κοινοὶ σωϊδισμοὶ, καὶ ὧν ἡ παρῦσα παννύχις; ὑπὲρ τίνος ξαύματα, καὶ δεσμὰ, καὶ στρεβλώσεις, καὶ πυρὸς ἀπειλὴ, καὶ ξιφῶν ἀκμὴ, καὶ θηρῶν ἀγριότπτα, καὶ σκότος, καὶ λιμὸν, καὶ βάραθρα, καὶ χρημάτων ἁρπαγὰς, καὶ μελῶν ἀποβολὰς, καὶ θανάτυς τὸ τελευταῖον, καὶ πάντα προθύμως ὑπέσησαν, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίοις ἀγωνιζόμενοι σώμασιν; ἵνα τί γενῶνται; καὶ τίνα κληρονομήσωσιν. ἢ πᾶσι δῆλα, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν; οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐλπίδος, ὑπὸ τῆς αὐτῆς βραβευτῆ καὶ ἀγωνοθέτη, πρὸς τὸν αὐτὸν παραταξόμεθα τύραννον, τὸν πικρὸν καὶ τότε καὶ νῦν τῶν ψυχῶν διώκτην, ἢ ἀόρατον ἐχ-

θρὸν

θρὸν καὶ πολέμιον; ἢ κ αὐδριώμεθα παραπλησίως, ὥσπερ ἐν κοινῷ θεάτρῳ τῷ δε τῷ κόσμῳ, εἰ καὶ μὴ ἀκμῇ τὸ κινδύνου ταχεῖαν ἐχούσῃ & τλιῷ ἀπαλλαγήν, ἀλλὰ τοῖς γε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγωνίσμασι καὶ παλαίσμασιν, ἵνα καὶ τῷ αὐτῷ στεφάνων ἀξιωθῶμεν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω; ἐγὼ μὲν παντὶ διακελεύομαι, & αὐδεὶ καὶ γυναικὶ, καὶ θρεσβύτῃ καὶ νέῳ, ἀσιτῷ τε ἂυ καὶ ἀγροίκῳ, ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι, πλουσίῳ καὶ πένητι· & γὰρ ὁ αὐτὸς ἀγὼν καλεῖ πάντας, θρὸς τὸν ἀποδύεσθαι προθύμως, καὶ μὴ μαλακίζεσθαι, μηδὲ μέλλειν, μηδὲ προΐεσθαι τὸν καιρὸν, ὃν πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον· ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως· ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν, ἠκούσατε τοῦ σωτῆρος λέγοντος, ὃ μᾶλλόν τι τοὺς τότε μαθητὰς, ἐκ τοῦ τόπου τ Ἰουδαίας ἀπάγοντος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕστερον ἅπαντας ἐντεῦθεν ἀπανισαύτος, καὶ θρὸς ἑαυτὸν ὑψούμενον ἕλκοντος, ὡς ἡ ὑπόχεσις· ἀκολουθήσωμεν ἀγαθῷ δεσπότῃ, φύγωμεν τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, φύγωμεν τὸν πλανῶντα κόσμον καὶ κοσμοκράτορα, γενώμεθα καθαροῦ τοῦ ποιήσαντος, τιμήσωμεν τλιῷ εἰκόνα, αἰδεσθῶμεν τ κλῆσιν, μεταθώμεθα τ ζωήν· τί ποιοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ταπεινοὺς, ὑψηλοὶ γεγονότες; τί τοῖς ὁρωμένοις ἐγκαταμιγνύμεθα; ἕκαστος ὅ, τι ἂν οἷός τε ᾖ, καρποφορείτω τῷ Θεῷ ἐν καιρῷ παντὶ, καὶ ἰδέᾳ πάσῃ & βίων καὶ πεισάσεων, κατὰ τὸ μέτρον τ παρούσης αὐτῷ δυνάμεως, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτῷ χάρισμα, ἵνα πᾶσι μέτροις τ ἀρετῆς, πάσας τὰς ἐκεῖθεν μονὰς πληρώσωμεν, τοσοῦτον θερίσαντες, ὅσον ἐσπείραμεν, μᾶλλον δὲ τοσοῦτον ἐναποθέμενοι ταῖς θείαις λήνοις, ὅσον ἐγεωργήσαμεν. εἰσφερέτω τις, ὁ μὲν χρήματα, ὁ δὲ τὸ μηδὲν ἔχειν, ὁ δὲ τὸ προθυμεῖσθαι, ὁ δὲ τὸ τ προθυμούμενον ἀποδέχεσθαι, ὁ μὲν πρᾶξιν ἐπαινετὴν, ὁ δὲ θεωρίαν εὔσοχον, ὁ μὲν λόγον καίριον, ὁ δὲ σιωπὴν εὔλογον, ὁ μέν τις διδασκαλίαν ἄπταιστον, καὶ βίον μὴ ἀνθισάμενον, ὁ δὲ ἀκοὴν εὐπειθῆ, εὐγνώμονα, ὁ μὲν παρθενίαν ἁγνὴν, & κόσμῳ παντελῶς ἀποτέμνουσαν, ὁ δὲ γάμον σεμνὸν, καὶ μὴ πάντη θεοῦ χωρίζοντα, ὁ μὲν νηστείαν ἄτυφον, ὁ δὲ ἀπόλαυσιν

μὴ

μὴ ἀκόλαστον. ἄλλος τὸ ἐν προσευχαῖς ἀπερίσπαστον καὶ ὕμνοις πνευματικοῖς, ἄλλος τὸ ἐν παρασκευῇ τῆ̃ δεομένων· πάντες δάκρυα, πάντες κάθαρσιν, ἀνάβασιν πάντες, καὶ τὸ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεσθαι· καλὴ καὶ ἁπλότης καρποφορία, καὶ γέλως σωφρονιζόμενος, καὶ θυμὸς κολαζόμενος, καὶ ὄμμα παιδαγωγούμενον, καὶ νεῦς πλανᾶσθαι μὴ συγχωρούμενος. ἐδεῖ ὅτω μικρὸν τῆ̃ εἰσφερομένων θεῷ, κἂν ἐλάχιστον ᾖ, κἂν πολὺ τ' ἀξίας λειπόμενον, ὃ μὴ προσίεται πάντως καὶ ἀποδέχεται, εἰ δ' σαθμίζειν οἶδε τῇ δικαίᾳ κείσει τ' ἔλεον· δέχεται καὶ Παύλε τὴν φυτείαν, ὡς Παύλε, καὶ Ἀπολλῶ τὴν ἀρδείαν, καὶ τὰ δύο λεπτὰ τ' χήρας, καὶ τὸ τελώνε τὴν ταπείνωσιν, καὶ τὸ Μαναασσῆ τὴν ἐξαγόρευσιν. Μωσῆς ἐπήγνυτο τὴν σκηνὴν κάτω, τ' τῆ̃ οὐρανίων ἀντίτυπον, καὶ πάντες εἰσέφερον τὸ κηρυχθὲν αὐτοῖς, οἱ μὲν καὶ αὐτεπάγγελτοι, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ λίθες τιμίες εἰς τὴν ἐπωμίδα, αἱ δὲ βύσσον δεδεκλωσμένην, αἱ δὲ κόκκινον νενησμένον, οἱ δὲ πορφύραν, οἱ δὲ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, αἱ δὲ καὶ τείχας αἰγείας εἰς τὰ κάτεργα τῆς σκηνῆς τὸ φαυλότατον· οἱ δ' ὅτι ἕκαστος, ἢ ἑκάστη τύχοιεν ἔχοντες· πάντες δ' ἔφερον, καὶ οὐδεὶς ἦν ἀσυντελὴς, οὐδὲ τῆ̃ πενεστάτων· ὅτω καὶ ἡμεῖς, τῇ τιμίᾳ τε̃ Θεοῦ σκηνῇ τῇδε τ' Ἐκκλησίας, ἣν ὁ κύριος ἔπηξεν, οὐκ ἄνθρωπος, ἢ διαφόροις ἀρετῆς σωοικοδομεῖται κάλλεσιν, ὁ μὲν μικρὸν, ὁ δὲ μεῖζον· πάντες δ' ὁμοίως εἰσφέρωμεν, εἰς ἔργον τέλειον, εἰς κατοικητήριον Χριστοῦ, εἰς ναὸν ἅγιον, σωτιθέμενοι δ' συναρμολογούμενοι τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τε̃ πνεύματος. πάντως δὲ οὐδεὶς εἰσοίσομεν τοσοῦτον, ἴσον εἰλήφαμεν, κἂν πάντα εἰσφέρωμεν· ἐπεὶ δ' τὸ εἶναι ἡμῖν ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ εἰδέναι θεὸν, καὶ αὐτὸ τὸ ἔχειν ὃ εἰσενέγκωμεν· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ φιλανθρωπότατον, ὅτι μὴ τῇ ἀξίᾳ τε̃ δεδομένε, τῇ δὲ δωρεᾷ, καὶ τῇ διαθέσει τε̃ καρποφορε̃ντος, μεθ' ἣν θεὸς τὴν ἐπίδοσιν· μὴ σὺν αὐαμείνῃς γενέσθαι χρηστὸς, ἀλλ' ἤδη γενε̃, μηδ' ὅτι τ' ἀξίας λείπῃ, τὸ πᾶν ἐλλίπῃς, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰσενέγκε, τὸ δ' προθυμήθητι, ὑπὲρ δ' τε̃, δυνήθητι δοθῆναι

συγ-

συγγνώμλω τῇ ἀθενείᾳ· ὐκ ὀφθήσῃ φησὶ κενὸς ἐναντίον μου. μηδεὶς ἔσω κενὸς, μηδὲ ἄκαρπος, μηδέ τις σεῖρα ψυχὴ, καὶ ἄγονος· ἕκασος ἐκ τῆ παρόντων καρποφορείτω θεῷ, καὶ τῆ οἰκείων· ὁ ἁμαρτάνων, τλὺ μεταβολλύ, ὁ καλῶς ἔχων, τλὺ δ' τονίαν, ὁ νέος τλὺ ἐγκράτειαν, ἡ πολιὰ τλὺ φρόνησιν, ὁ πλέσιος ἢ μετάδοσιν, ὁ πένης τλὺ δ' χαρεισίαν, ὁ σὺ ἐξεσίᾳ τλὺ ἀτυφίαν, ὁ εἰσφράτων τλὺ ἡμερότητα· οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσασθε δικαιοσυνλω, ἢ τόγε ἀληθέσερον εἰπεῖν, ἐνδυσώμεθα. μὴ διαπειρωμεν τὰ φρόβατα τ νομῆς, καὶ διαφθείρωμεν, ὑπὲρ ὧν ἔθηκε ἢ ψυχλὼ ὁ ποιμλὼ ὁ καλὸς, ὁ γινώσκων τὰ ἴδια, & γινωσκόμενος ὑπὸ τ ἰδίων, καὶ καλῶν κατ' ὄνομα, καὶ εἰσάγων αὐτὰ, καὶ ἐξάγων· ἀποτε ἀπισίας εἰς πίσιν, καὶ ἀπὸ τ ζωῆς ταύτης ἐπὶ τλὺ ἐκεῖθεν ἀνάπαυσιν· φοβηθῶμεν, μὴ ἀφ' ἡμῶν ἄρξηται τὸ κεῖμα, κατὰ τλὺ ἀπειλλύ· μὴ λάβωμεν ἐκ χειρὸς κυρίε διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα, αὐτοί τε ὐκ εἰσιόντες, καὶ τὰς εἰσελθεῖν δυναμένας κωλύοντες. τὰ πρόβατα μὴ ποιμαίνετε τὰς ποιμένας, μηδὲ ὑπὲρ τὰς ἑαυτῆ ὅρους ἐπαίρεσθε, ἀρκεῖ γὰρ ὑμῖν, ἂν καλῶς ποιμαίνησθε· μὴ κείνετε τὰς κειπὰς, μηδ' νομοθετεῖτε τοῖς νομοθέταις· ὐ γὰρ ἐσι θεὸς ἀκαπασασίας καὶ ἀταξίας, ἀλλ' εἰρλύνης καὶ τάξεως· μὴ τοίνυν ἔσω τὶς κεφαλὴ, μόγις πε χεὶρ τυγχανόων, ἢ πῦς, ἢ ἄλλό τι τῆ δ' τελεσέρων μελῶν τ σώματος· ἀλλ' ἕκασος σὺ ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἀδελφοὶ, σὺ ταύτῃ μενέτω, κἂν ᾖ τ κρειττονος ἄξιος, σὺ ᾧ σέργει τλὺ παρῦσαν, πλέον δ' δοκιμῶν, ἢ σὺ τῆ ζητεῖν λῶ ὐκ ἔλαβε. μή τις σὺν ἀκινδλύως ἔπεσθαι, ἄρχειν ἐπικινδλύως ἐπιθυμείτω· μηδὲ ὁ τῆς ὑποταγῆς νόμος καταλυέσθω, ἢ καὶ τὰ ἐπίγεια συνέχει καὶ τὰ οὐράνια· μηδὲ ποιῶμεν αὐαρχίαν τλὺ πολυαρχίαν· οἱ περὶ λόγες, μὴ σφόδρα τοῖς λόγοις θαῤῥεῖτε, μηδ' σοφίζεσθε περισσὰ καὶ ὑπὲρ τὸν λόγον, μηδὲ νικᾶν ἐπιθυμεῖτε παντα κακῶς, ἀλλ' ἔσιν ἃ καὶ ἡττᾶσθαι καλῶς, αἰρεῖσθε· δότε τῆ λόγῳ τὸν λόγον· ποιήσατε δικαιοσυνῆς ὅπλον μὴ θανάτε τλὺ παίδλσιν. ἀρκεῖσθε τοῖς ἰδίοις ὀφωνίοις οἱ στρατιῶται, καὶ μηδεν ὑπὲρ

τὸ

τὸ διατεταγμένον ἀπαιτεῖτε· ταῦτα ὑμῖν διακελεύεται μεθ' ἡμῶν Ἰωάννης, ὁ μέγας τῆς ἀληθείας κῆρυξ, ἡ πρόδρομος τὸ λόγου φωνή, τί λέγων ὀφώνιον; τὸ βασιλικὸν σιτηρέσιον δηλονότι, καὶ τὰς ὑπαρχούσας ἐκ νόμου τοῖς ἀξιώμασι δωρεάς· τὸ δὲ πλεῖστον τίνος; ἐγὼ μὲν οὐκοῦν λέγειν τὸ βλάσφημον· ὑμεῖς δὲ οἶδα ὅτι συνίετε, κἂν ἐγὼ φείδωμαι. ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· τῷ μὲν τὸ τέλος, τῷ δὲ τὸ φόβον, ὑμεῖς οἱ τὸ πολιτείας ἐπώνυμοι· φόβον δὲ ὅταν εἴπω, κωλύω τὴν πλεονεξίαν· τί οὖν ἡμεῖς κερδανοῦμεν, τάχα ἄν εἴποιτε, μέγα; τὸ πάντων μέγιστον, ἂν εἰ βούλεσθε, δι' ἐμοῦ μεσίτου, τὰς χρηστὰς ἐλπίδας, καὶ τὰ πρωτεῖα τῆς ἄνω πόλεως, ἀντὶ τῆς μικρᾶς ταύτης καὶ ἐλαχίστης ἐν πόλεσιν· ἧς οὐδὲ τὸ ἄρχειν, ἵνα μετρίως εἴπω τιμῶν ὡς θρεψαμένην, παύτι σεμνὸν καὶ ὑπέρλαμπρον. ἐκεῖ γενέσθαι πρῶτοι θελήσωμεν, μεταποιησώμεθα τῆς ἐκεῖθεν λαμπρότητος, ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀντὶ τοῦ ἐντεῦθεν δαπλαγχνίας ἀναπαυσώμεθα. κεῖμαι δίκαιον κείνωμεν, ἐξελώμεθα πένητα καὶ πτωχόν, χήραν καὶ ὀρφανὸν ἐλεήσωμεν, ἐκπορισώμεθα κτεινομένους, ἢ τό γε μετριώτατον εἰπεῖν, μὴ αὐτοὶ κτείνωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸν δεόμενον ἡμῶν, μέχρι καὶ τοῦ ἀπὸ ξαπίνης ψιχίου, καὶ μὴ παραδράμωμεν τὸν ἡλκωμένον καὶ βεβλημένον ἐν τοῖς ἡμετέροις πυλῶσι· μὴ ξυφήσωμεν, ἄλλων κακοπαθούντων, μὴ βδελυξώμεθα τὸ ὁμόδουλον· μὴ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ γενώμεθα τῆς τοῦ πλούτου μερίδος, μηδ' ἐδωδηθῶμεν ἐν τῇ φλογὶ, μηδ' τῷ χάσματι διασῶμεν ἀπὸ τοῦ ὁσίων, μηδ' δεηθῶμεν Λαζάρου πένητος, ἄκρῳ δακτύλῳ καταψῦξαι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν φλεγομένην, καὶ μηδ' τοσούτου τυγχάνωμεν· γενώμεθα χρηστοὶ, εὔσπλαγχνοι, συμπαθεῖς· μιμησώμεθα τὸ δεσπότου τὴν ἀγαθότητα, ὃς ἀνατέλλει τὸν ἥλιον ἀγαθοῖς καὶ πονηροῖς, καὶ ἔρχεται τὴν βροχὴν πάντας ὁμοίως· μὴ δεξώμεθα πλουτεῖν διὰ τῆς τοῦ ἄλλων πενίας, μὴ τοσοῦτον ἀπέλθωμεν τῆς θείας ἰσότητος, μηδ' μίξωμεν τὸ ἡμέτερον πλοῦτον ἀλλοτρίοις δάκρυσιν, ὑφ' ὧν ὡς ἰοῦ καὶ σητὸς ἐκδαπανηθήσεται,

ἢ τόγε

ἢ τόγε γραφῆς εἰπεῖν, ὀξεμεθήσεται· ἀλλ' εἰ ἐσμὲν τῶ δέοντος ἀπλησότεροι, ἔστι καὶ πλεονεκτῆσαι καλῶς· δῶμέν τι μικρὸν ἐντεῦθεν, ἵν' ἐκεῖθεν πλυτήσωμεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη κοινὰ πρὸς πάντας, ἃ τοὺς ἐν πολιτείᾳ μόνον τὰ παραγγέλματα· κοινὰ γὰρ καὶ κοινῆς ἀρρωστίας τὰ φάρμακα. σὺ δ' ἀπόγραφε δικαίως ἡμᾶς, ὁ τῷ ἡμετέρων γραφεὺς, ἀπόγραφε, μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐπιμελῶς, ὧν οὐδὲν, ἢ μικρὸν τὸ κέρδος, ἢ εἰς ἀκοῆς χάριν καὶ ἡδονὴν, ἀλλὰ τὸν ἐμὸν λαὸν, ὁσίως καὶ φιλανθρώπως, αἰδεσθεὶς εἴ μή τι ἄλλο, ἢ τὸν καιρὸν αὐτὸν, ὅτι καὶ ὁ σωτὴρ ἐν ἀπογραφῇ τίκτεται. ἐξῆλθε γὰρ δόγμα φησὶ παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, τὸ ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀπεγράφετο. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἐκ Βηθλεὲμ εἰς Ναζαρὲτ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ ἀπογράφασθαι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβίδ. καὶ τίνι καιρῷ ὁ σωτὴρ τίκτεται, τὸ θαυμάσιον, ὁ πάντων δημιουργὸς καὶ δεσπότης, ἐν φάτνῃ καὶ μικρῷ καταλύματι· φοβηθῶμεν τὸ μυστήριον, αἰδεσθῶμεν τὴν οἰκονομίαν, καὶ αὐτοὶ τῷ καιρῷ τι συνεισενέγκωμεν· νῦν ἄγγελοι χαίρουσι, νῦν ποιμένες περιαστράπτονται, νῦν ἀστὴρ ἐξ ἀνατολῶν ἔχει πρὸς τὸ μέγιστον φῶς καὶ ἀπρόσιτον, νῦν μάγοι προσκυνοῦσι καὶ δωροφοροῦσι, καὶ πάντων βασιλέα γινώσκουσι, καὶ καλῶς τῷ ἀστέρι τεκμαίρονται τοῦ οὐρανίου· νυνί τε Ἡρῴδης μαίνεται καὶ παιδοφονεῖ, καὶ διὰ τὴν ἐλευθερωτὴν ἀναιρεῖ τοὺς τῆς ἐλευθερίας τυγχάνειν ὀφείλοντας. ἀλλ' ἡμεῖς γε, μετὰ τῶν προσκυνούντων γενώμεθα, καὶ προσενέγκωμεν τῷ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι μέχρι καὶ σώματος, μὴ λίβανον, μηδὲ χρυσὸν, μηδὲ σμύρναν, τὰ μὲν ὡς Θεῷ, τὰ δὲ ὡς βασιλεῖ, τὰ δὲ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν νεκρώσιμος, ἀλλὰ δῶρα μυστικὰ, καὶ ὑπὲρ τὸ φαινόμενον, τόγε μηδὲν λαβεῖν, μηδὲ τῷ πλούτῳ τι συγχωρῆσαι κατὰ πενίας, μηδὲ ἀδικῆσαι τὸ πλάσμα διὰ τὸ πλάσματος· σὺ Χριστῷ χρήσῃ, σὺ Χριστῷ παλαιστεύσῃς, σὺ τῇ κεφαλῇ δοκιμάζῃς, μετὰ τοῦ λόγου λογίζῃ. Χριστὸς ἄρτι γεννᾶται σοι, καὶ θεός ἐστι, καὶ ἄνθρωπος γίνεται, καὶ ἀνθρώποις συ-

γκα-

ναναῤῥίφεται, τὶ τὼ λόγω δηλοῦντος, ἐμοὶ δοκεῖν, εἰς νωθρίαν τ̃ τὰ τοιαῦτα πεισθομένων, ὅτι ταῖς μεγίσαις τ̃ῳ διοικήσεων, θεὸς ἀεὶ συνεισέρχεται. κ̀ ἵνα μὲν καταιδέσῃ τὼς ἀπογράφοντας, τλωικαῦτα ἐμιλεῖ σαρκὶ κ̀ ἀνθρώποις· ἵνα δὲ παραμυθήσηται τ̀ δουλείας ἡμᾶς, Ϲ τλὼ δύγνωμοσωίλω νομοθετήσῃ (ὐδὲ γὰρ τ̃το παροπτέον) τελεῖ κ̀ αὐτὸς τὸ δίδραχμον, κ̀ ὐχ ὑπὲρ ἑαυτ̃ μόνον, ἀλλὰ κ̀ Πέτρ̃ τ̃ τιμιωτάτ̃ τ̃ῳ μαθητ̃ῳ· ἐπεὶ κ̀ ἄνθρωπος ἐγένετο δι' ἡμᾶς, κ̀ δούλ̃ μορφὶω ἀνεδέξατο, κ̀ ὑπὲρ τ̃ῳ ἀνομιῶν ἡμῶν ἤχθη εἰς θάνατον· ταῦτα μὲν ὁ σωτὴρ, κ̀ τ̃ῳ θελήματι μόνον, ὡς θεὸς σῶσαι δυνάμενος, ἐπεὶ κ̀ τὰ πάντα προσάγματι συνεκήσατο, μεῖζον ἢ κ̀ δυσωπητικώτερον εἰσλύεγκεν ἡμῖν, τλὼ σῳμπάθειαν κ̀ τὸ ὁμότιμον. τί ἢ ἡμεῖς οἱ Χριστ̃ μαθηταὶ, τ̃ πρᾴ̃ κ̀ φιλανθρώπ̃, κ̀ τοσ̃τον ἡμῖν λειτουργήσαντος; ᾧ μιμησώμεθα τ̃ δεσπότ̃ τλὼ δ̀ασλαγχνίαν; ᾧκ ἐσόμεθα χρηστοὶ τοῖς ὁμοδούλοις, ἵνα τοιούτ̃ τύχωμεν κ̀ αὐτοὶ τ̃ κυρίω, μεξ̃ντος, ὡς ἂν μεξ̃ήσωμεν; ᾧ κτησώμεθα τὰς ἑαυτ̃ῳ ψυχὰς διὰ τ̃ς ἡμερότητος; ἀρκεῖ δουλεύειν τοῖς ἐλευθέροις, κ̀ τοσ̃τον εἶναι τὸ διάφορον, ὥσπ̃ τ̃ αὐτ̃ χρὸς, τὸ μὲν κρατεῖν, τὸ δὲ ἄρχεσθαι· κ̀ τὸ μὲν τάσσειν φόβος, τὸ ἢ ἀπογράφεσθαι· κ̀ τοῖς μὲν ἀδικεῖν ἐξεῖναι κ̀ ποιεῖν κακῶς, τοῖς δὲ ὑπὲρ τ̃ μὴ παθεῖν δεῖσθαι κ̀ ἀγωνίζεσθαι, κ̀ ταῦτα εἶναι περὶ τλὼ μίαν εἰκόνα, κ̀ τὸ σὺν ἀξίωμα, τὼς τ̃ς αὐτ̃ς ζωῆς κληρονόμως, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ὁμοίως ἀπέθανεν. ἀρκεῖ ταῦτα τοῖς ἐλευθέροις, μὴ βαρυνέσθω δὲ ὁ ζυγὸς, μηδὲ τ̃ς πρώτης ἡμῶν ἁμαρτίας τὸ ἐπιτίμιον. ὡς ἀπόλοιτο ἡ κακία, κ̀ ἡ πρώτη ταύτ̃ς καταβολὴ, κ̀ ὁ καθ' ἡμῶν ἐπιτείρας τὸ ζιζάνια πονηρὸς, ἵν' ἀρχὴ τ̃ κακ̃ γένηται, τὸ ἀμελῆσαι τ̃ ἀγαθ̃, ὥσπερ κ̀ σκότος, ἡ τ̃ φωτὸς ὑποχώρησις· ταῦτα τὸ ξύλον, κ̀ ἡ πικρὰ γεῦσις, Ϲ ὁ βάσκανος ὄφις, Ϲ ἡ παρακοὴ, ἐν ἱδρῶτι τ̃ προσώπ̃ ζλῶ καταπείνασα· ἐντεῦθεν γυμνὸς ἐγὼ κ̀ ἀχήμων, κ̀ τλὼ γύμνωσιν ἔγνων, κ̀ τὸν δερμάτινον χιτ̃ῶα ἠμφιασάμλω, κ̀ τ̃ παρα-

δείσ̃

δείσω διέπεσον, καὶ εἰς τὴν γῆν ἀπεραφῶ, ὅθεν ἐλήφθην, σὺν τούτῳ αὐτὴν ξυφῆς ἔχων, τὰ ἐμαυτὸν γινώσκειν κακὰ, καὶ λύπην κατεκείθην ἄπαυστον, αὐτὶ τ μικρᾶς ἡδονῆς, καὶ πόλεμον πρὸς τ φιλιωθέντα κακῶς, καὶ διὰ τῆς γλώσσης ὑποπάσαντα· ταῦτα τ κακίας ἐμοὶ τὰ ἐπίχειρα ἐντεῦθεν τὸ γενέσθαι μόχθῳ, καὶ ζῆν, καὶ λύεσθαι. ἄνευ μήτηρ χρείας, ἢ ὃ πλεονεξίας, ἢ ὃ πολέμων, πόλεμοι ὃ φόρων πατέρες, οἱ ὃ τ κατακείσεως τὸ βαρύτατον. ἀλλ' ἡμεῖς γε, μὴ τὸ πρόσιμον ἐπιτείνωμεν, ὑπὸ τ αὐτὴν κείμενοι καθαδίκην, μηδ' ἄλλοις κακοὶ γενώμεθα· φιλανθρωπίαν ἡμᾶς τ εἰς ἀλλήλους ἀπαιτεῖ ὁ θεὸς, κἂν ὑπ' αὐτῆς κολαζώμεθα. ἔσαι καὶ ἄλλη τις ἐγγραφὴ, καὶ ἄλλος ἀπογραφεὺς, εἴ τινα βίβλον ζώντων ἀνοίξεις, καὶ βίβλον τ σωζομένων· ἐκεῖ πάντες ἐγγραφησόμεθα, μᾶλλον δὲ ἤδη γεγράμμεθα κατ' ἀξίαν τῆς ἤδη βεβιωμένων ἕκαστος· τ πλοῦτος ἔχει τὸ πλέον ἐκεῖ, τ πενία τὸ ἔλαττον, τ χάρις, τὴν ἔχθρα, τὴν ἄλλό τι τῶν ἀπάντων, οἷς σὺν αὐτῷ τὸ δίκαιον κλέπτεται. δακτύλῳ θεῦ πάντες γεγράμμεθα, καὶ ἀνοιγήσεται ἡμῖν βίβλος ἐν ἡμέρᾳ ἀποκαλύψεως· μικρὸς μὲν καὶ μέγας ἐκεῖ εἰσὶ, καὶ θεράπων ὁμοῦ δεσπότης, τὸ Σολομῶντος φθέγξομαι, καὶ βασιλεὺς ἀρχομένῳ, καὶ ἀπογραφεὺς ἀπογραφομένῳ, καὶ ἡ λαμπρότης ἐγγύθεν, καὶ τὸ δύσφημον σιωπήσομαι, πλὴν οἷα γράφομεν, τοιοῦτα καὶ γραφησόμεθα· ταύτην ποίησον σεαυτῷ τὴν ἐγγραφὴν χρησοτέραν, ἡμῖν φανεὶς χρηστὸς καὶ φιλάνθρωπος· τί πρὸς ταῦτα λέγεις; τί γράφεις, ὦ φίλων ἄριστε καὶ πλείστων, καὶ παιδευτὴ ἡμῖν κοινωνὲ, καὶ παιδευμάτων; εἰ δὲ νῦν ἡμᾶς εἰς τ κρείττω μοῖραν ὁ θεὸς ἔταξεν, ὑμᾶς ταῦτα παιδεύειν τὰς ἐν ἐξουσίᾳ ὄντων γὰρ εἰπεῖν βαρυτέραν· ὦ πατρὸς ἱδρὼς δυσεβὲς καὶ γόνος, ὦ γονέων ἱερῶν ἱερὸν φυτὸν ὦ ῥίζα τέκνων ἱερωτέρων, πῶς ποτὲ ἀποδέχῃ τὰς ἐμὰς λόγους; ἆρά τι πείθομεν; ἢ δέησει κατεπάδειν μακρότερα; τοῦτο μὲν οὐκ εἰκάζειν, ἀλλ' εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι σοὶ παρέμβολοι ἐκ πλείονος ἔχουσι, καὶ γὰρ εἰ μή τινι ἄλλῳ θαρρεῖν εἴχομεν, ἀλλὰ τοῖς λόγοις αὐτοῖς, οἵ σε ἀεὶ πρὸς τὰ καλὰ ῥᾳδίως ἄγουσιν, ἢ ἀρχόμενον, ἢ ἐπὸ-

μενον· τᾶτο γάρ ἐςιν, ᾧ τῇ πολλῶν οἱ σοφοὶ διαφέρυσιν. ἐγὼ δὲ μικρὸν ἔτι προθήσω τοῖς εἰρημένοις· σὺ μὲν ἔδωκας μισθὸν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ὅν τινα δέδωκας· οἱ δέ σοι διδόασι καὶ προσάγυσι πέντας, πάντα χορὸν ἱερέων, χορὸν φιλοσόφων, ᾠδῇ δεσμῷ κάτω κατεχομένων, μόνα κεκτημένων τὰ σώματα, καὶ ἐν αὐτὰ παντελῶς, ᾠδὴ ἐχόντων Καίσαρι, πάντα Θεῷ, ὕμνυς, δῴχας, ἀγρυπνίας, δάκρυα, κτῆσιν ὑπερτιμένῳ, ἀποθανεῖν κόσμῳ, ζῆσαι Χριςῷ, σάρκα νεκρῶσαι, ψυχὴν ἐλκύσαι ἀπὸ τᾶ σώματος. τᾶτων φειδόμενος, ἢ καὶ καθαρῶς ἀποδιδὺς τῷ Θεῷ τὰς θεραπδυτὰς τᾶ θεᾶ καὶ μύςας, καὶ τῇ ὑρανίων ἐπόπτας, τὴν ἀπαρχὴν τᾶ ἡμετέρου γένυς, τὸ ἔρεισμα, τὰς τῆς πίςεως ςεφάνυς, τὰς μαργαρίτας τὰς τιμίυς, τὰς τᾶ ναᾶ λίθυς, ὃ θεμέλιος καὶ ἀκρογωνιαῖος Χριςός, τᾶ καλᾶ λέγω τῆς Ἐκκλησίας πληρώματος, κάλλιςα αὖ καὶ τάτοις, καὶ σεαυτῷ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν βυλδύσαιο· καί σοι εὔχομαι τᾶτον παρ' ἡμῶν τὸν πλᾶτον γενέθαι μᾶλλον, ἢ πολλᾶ χρισίου καὶ ἀργυρίυ θησαυρὰς, νυῶ ὑπάρχοντας, καὶ μετ' ὀλίγον ὐκ ἐσομένυς. ἄυτη τῇ ἐμῶν λόγων ἡμῖν ἡ καρποφορία, εἰ καὶ τῆς ἐλπίδος ἐλάττων, ἀλλὰ κατά γε τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὑμεῖς δ' αὐτιδοίητέ μοι τ ἐμῆς εἰσφορᾶς τὸ μεῖζον, τὴν δ' πείθειαν, ὡς αὖ τά τε ἄλλα, καὶ ἧττον δέηθε τῇ ἐμῶν λόγων, ἀλλήλυς καταναῦντες, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ καλῶν ἔργων· ὡς αὖ χρηςῆς καὶ φιλανθρώπυ τῆς ἐκεῖθεν γραφῆς τυχόντες, καὶ περὶ τὸν πάντων βασιλέα χορδύοντες, ὃ μόνον ἔργον τοῖς ἐκεῖ γεγραμμένοις, λειτυργῶμεν Θεῷ τὴν αἴνεσιν, τ μίαν παῤῥὸς καὶ ἑῆς καὶ ἁγίυ πνδύματος καὶ θεωρυῦντες Ϲ αὐγῆντες τ θεότητος δόξαν τε καὶ λαμπρότητα· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκυίνησις, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ Μακκαβαίους.

Τί ἦν οἱ Μακκαβαῖοι; τούτων γὰρ ἡ παροῦσα πανήγυρις, οὐ παρὰ πολλοῖς μὲν τιμωμένων, ὅτι μὴ μετὰ Χριστὸν ἡ ἄθλησις, πᾶσι δὲ τιμᾶσθαι ἀξίων, ὅτι περὶ τὴν πατρίων ἡ καρτερία. καὶ οἱ πρὸ τῆς Χριστοῦ παθῶν μαρτυρήσαντες, τί ποτε δράσειν ἔμελλον μετὰ Χριστὸν διωκόμενοι, καὶ τὸν ἐκείνου ὑπὲρ ἡμῶν μιμούμενοι θάνατον; οἱ γὰρ χωρὶς ὑποδείγματος τοιούτοι πρὸς ἀρετὴν, πῶς ἂν ἄν ὤφθησαν γενναιότεροι, μετὰ τοῦ ὑποδείγματος κινδυνεύοντες; καὶ ἅμα μυστικός τις καὶ ἀπόρρητος ὅτος ὁ λόγος, σφόδρα πιθανὸς, ἔμοιγ' οὖν, καὶ πᾶσι τοῖς φιλοθέοις, μηδενὸς τῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας τελειωθέντων, δίχα τοῦ εἰς Χριστὸν πίστεως τούτου τυχεῖν. ὁ γὰρ λόγος, ἐπαρρησιάσθη μὲν ὕστερον καιροῖς ἰδίοις, ἐγνωρίσθη δὲ καὶ πρότερον τοῖς καθαροῖς τὴν διάνοιαν, ὡς ἐκ πολλῶν δῆλον τῆς πρὸ ἐκείνου τετιμημένων. ἄκουε ὅτι πρὸ τοῦ σαρκὸς τοιοῦτοι, περιοπτέοι, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸν σαρκὸν, ἐπαινετοὶ, καὶ τοῦ ἐκ τῆς λόγων τιμῆς ἄξιοι. ἐχ' ἵνα προθήκην ἢ δόξαν λάβοιεν, τίνα γὰρ, ὧν ἡ πρᾶξις ἔχει τὸ εὔδοξον; ἀλλ' ἵνα δοξασθῶσιν οἱ ὑφημοῦντες, καὶ ζηλώσωσι τὴν ἀρετὴν οἱ ἀκούοντες, ὥσπερ κεντρίζων τῇ μνήμῃ πρὸς τὰ ἴσα διανιστάμενοι. ὅτοι, τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὸ ἀπαρχῆς ἀγωγῆς & παιδεύσεως, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς & δόξης προελήλυθασιν, ὥς τε καὶ ταῖς ἐπισίοις ταύταις τιμᾶσθαι πομπαῖς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τῆς ὡρωμένων τὴν περὶ αὐτῆς δόξαν ἐναποκεῖσθαι ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς, ἡ περὶ αὐτῆς βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ περὶ τοῦ αὐτοπράτορα εἶναι τῆς παθῶν τὸν λογισμὸν, φιλοσοφοῦσα, καὶ

κύριον τ ἐπ' ἀμφοτέροις, ἀρετὴν τε φημὶ καὶ κακίαν. ἄλλοις τε γὰρ οὐκ ὀλίγοις ἐχρήσατο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τούτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει. Ἐλεάζαρ ἐνταῦθα τῆς πρὸ Χριστοῦ παθόντων ἡ ἀπαρχὴ, ὥσπερ τ μετὰ Χριστὸν Στέφανος, ἀνὴρ ἱερεὺς καὶ πρεσβύτης, πολιὸς τὴν κεφαλὴν, πολιὸς τὴν φρόνησιν, πρότερον μὲν καὶ προθυμούμενος τοῦ λαοῦ, καὶ προσδέχομενος, νῦν δὲ τελέωτατον θύμα προσάγων ἑαυτὸν τῷ θεῷ, παντὸς τοῦ λαοῦ καθάρσιον (προοίμιον ἀθλήσεως δεξιὸν, καὶ φθεγγομένη καὶ σιωπῶσα παραίνεσις) προσάγων δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας, τὰ τ ἑαυτοῦ παιδείας ἀποτελέσματα, θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, πάσης νομικῆς ἱερουργίας λαμπροτέραν τε καὶ καθαρωτέραν. τὰ γὰρ τῶν παίδων, τῷ παρὰ λογίζεσθαι, τῶν ἐννομωτάτων τε καὶ δικαιωτάτων. παῖδες ἐκεῖ γενναῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, μηδὲν ὀλιγοῦς δύνασθαι βλασφήματα, φιλότιμοι τ ἀληθείας ἀγωνίσασθαι, τοῦ Ἀντιόχου καιρῶν ὑψηλότεροι, τοῦ Μωσέως νόμου μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ παρ' ἑαυτῶν ἐθῶν ἀκριβεῖς φύλακες, ἀριθμὸς τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἐπαινουμένου, τῆς τ ἑβδοματικῆς ἀναπαύσεως μυστηρίῳ τιμώμενος, οὐ πνέοντες, πρὸς οὐ βλέποντες, μίαν ζωῆς ὁδὸν εἰδότες, τὸν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ θάνατον, οὐχ ἧττον ἀδελφοὶ τὰς ψυχὰς, ἢ τὰ σώματα, ζηλοτυποῦντες ἀλλήλους τ τελευτῆς. ὦ τοῦ θαύματος. προαρπάζοντες ὥσπερ θησαυροὺς τὰς βασάνους, τοῦ παιδαγωγοῦ νόμου προκινδυνεύοντες, καὶ τὰς προσαγομένας τῆς βασάνου μᾶλλον φοβούμενοι, ἢ τὰς λειπομένας ἐπιζητοῦντες, οὐ τοῦτο φοβούμενοι μόνον, μὴ ἀπειπὴ κολάζων ὁ τύραννος, ἢ ἀπέλθοτί τινες αὐτῆς ἀσφαλῶτοι, καὶ διαζευχθῶσι τῆς ἀδελφῶν ἄκοντες, καὶ τοῦ κακοῦ νίκου νικήσωσι, τὸ μὴ παθεῖν κινδυνεύσαντες. μήτηρ ἐκεῖ νεανικὴ καὶ γενναία, φιλόπαις ὁμοῦ ἢ φιλόθεος, καὶ τὰ μητρῶα σπλάγχνα σπαραττομένη παρὰ τὸ εἰκὸς τ φύσεως. ὁ γὰρ πάσχοντας ἤλεει τοὺς παῖδας, ἀλλ' ἠγωνία τὸ μὴ παθεῖν, ὁδὲ τοὺς ἀπελθόντας ἐπόθει μᾶλλον, ἢ προσεθλῶσι τοὺς ὑπολειφθέντας ἤυχετο, καὶ τούτων οὗ αὐτῇ πλείων ὁ λόγος, ἢ τῶν μετὰ τα-

σαύ-

ςαίτων. τῶν μὲν γὰρ ἀμφίβολος ἡ πάλη, τῶν δ' ἀσφαλὴς ἡ κατάλυσις. καὶ τοὺς μὲν ἤδη θεῷ παρετίθετο, τοὺς δ' ὅπως λάβῃ θεὶς, ἐφρόντιζεν. ὦ ψυχῆς ἀνδρείας, ἐν γυναικείῳ τῷ σώματι. ὦ θαυμασίας ἐπιδόσεως καὶ μεγαλοψύχου. ὦ τῆς Ἀβραμιαίας θυσίας ἐκείνης, εἰμή τι τολμητέον, καὶ μείζων. ὁ μὲν γὰρ σὲ προσάγει προθύμως, εἰ καὶ τὸν μονογενῆ, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ εἰς ὃν ἡ ἐπαγγελία, καὶ τὸ μεῖζον, ὅτι μὴ τὰς γενὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων θυμάτων, ἀπαρχὴ καὶ ῥίζα καθίσαται. ἡ δ', δῆμον ὅλον παίδων καθιέρωσε τῷ θεῷ, νικήσασα καὶ μητέρας καὶ ἱερέας τοῖς θύμασι προθύμοις εἰς σφαγὴν, ὁλοκαυτώμασι λογικοῖς, ἱερείοις ἐπειγομένοις. ἣ μαστὰς παρεδείκνυ, καὶ ἀναξοφῆς ὑπεμίμνησκε, καὶ προέτεινε τῷ πολιᾷ, καὶ τὸ γῆρας ἀνθ' ἱκετηρίας προὐβάλλετο, σωτηρίαν ζητοῦσα, τὸ δὲ παθεῖν ἐπείγουσα, καὶ κίνδυνον ἡγουμένη τῷ ἀναβολῷ, τὸ θανάτου. ἰὼ ὁδὸν ἔκαμψεν, ὁδὲ ἐμαλάκισεν, ὁδὲ ἀτολμοτέραν ἐποίησεν, οὐκ ἀρθρέμβολα προτεινόμενα, οὐ ξοχοὶ προβαλλόμενοι, οὐ ξοχαντῆρες, οὐ καταπέλται, οὐκ ἄκμαὶ σιδηρῶν ὀνύχων, οὐ θῆρες ζέοντες, οὐ ξίφη θηγόμενα, οὐ λέβητες ζέοντες, οὐ πῦρ ἐγειρόμενον, οὐ τύραννος ἀπειλῶν, οὐ δῆμος, οὐ δορυφόρος κατεπείγων, οὐ γένος ἐρώμενον, οὐ μέλη διασῳόμενα, οὐ σάρκες ξαινόμεναι, οὐχ αἵματος ἐκεῖσε ῥέοντες, οὐ νεότης δαπανωμένη, οὐ τὰ παρόντα δεινὰ, οὐ τὰ προσδοκώμενα χαλεπά. καὶ ὃ τοῖς ἄλλοις βαρύτατόν ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις, ἡ τοῦ κινδύνου παράτασις, τοῦτο ἐκείνῃ τὸ κουφότατον ἰὼ. ἐνετρύφα γὰρ τῷ θεάματι, καὶ γάρ πως καὶ τερπνὸν ἐνεποίει τοῖς πάθεσιν, οὐ τὸ ποικίλον τῶν προσαγομένων βασάνων μόνον, ὧν πασῶν, ὡς οὐδὲ εἷς μιᾶς κατεφρόνουν, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ διώκτου λόγοι πολυειδεῖς ὄντες, ὑβρίζοντος, ἀπειλοῦντος, θωπεύοντος, τί δὲ οὐ κινοῦντος πρὸς τὸ τυχεῖν ὧν ἤλπιζε, καὶ μόνοι καὶ τῶν παίδων αἱ πρὸς τὸν τύραννον ἀποκρίσεις, τοσοῦτον ἔχουσαι τὸ σοφὸν μᾶλλον καὶ γενναῖον, ὥς τε μικρὰ μὲν εἶναι πρὸς τὰ ἐκείνων καρτερίαν, ἅπαντα τὰ τῶν ἄλλων

παλαὶ εἰς σὺ σωαχθέντα, μικραὶ ἢ τλὺ χαρτερίαν πρὸς τλὺ ἐκείνων ἐν λόγοις σωίσιν, καὶ τῶν αὐτῶν εἶναι μόνων, πάσχειν τε οὕτω Ϲ φιλοσοφεῖν ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι, πρὸς τὰς τὸ διώκοντος ἀπειλὰς, καὶ τὸς προτεινομένους φόβους, ὧν ὐδενὸς ἡττῶντο οἱ γενναῖοι παῖδες, καὶ ἡ γενναιοτέρα τεκοῦσα. παύτων ἢ ἑαυτλὺ ὑπέρανω θεῖσα, καὶ τῷ φίλτρῳ τὸν θυμὸν μίξασα, καλὸν ἐνταφιον δίδωσι τοῖς παισὶν ἑαυτλὺ, ἐπαπελθοῦσα τοῖς προαπελθοῦσι. καὶ τῦτο πῶς; ἐκστάσεως ἐπὶ τὸς κινδύνους χωρήσασα, ὡς αὖ μὴ ἢ σῶμα φαίσειεν ἄναγνον ἀγνοῦ καὶ γενναίυ σώματος. καὶ μεθ' οἵων τῶν ἐπιταφίων; καλοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ τῶν παίδων πρὸς τὸν τύραννον λόγοι καὶ καλῶν κάλλισοι. πῶς γὰρ οὔ; μεθ' ὧν παρετάξαντο, καὶ οἷς τὸν τύραννον ἔβαλλον. καλλίυς ἢ οἱ τῆς μητρὸς, καὶ παρακλητικοὶ πρότερον, καὶ ὕστερον ἐπιτάφιοι. τίνες ὖν οἱ τῶν παίδων λόγοι; καλὸν γὰρ ἀπομνημονεῦσαι καὶ τούτων ὑμῖν, ἵνα ἔχητε τύπον, ὥσπερ ἀθλήσεως, οὕτω καὶ λόγων μαρτυρικῶν, ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς. ἄλλυ μὲν ἄλλοι, καὶ ὡς ἕκασον οἱ τοῦ διώκοντος λόγοι, ἢ τῶν κινδυνίων ἡ τάξις, ἢ τῆς ψυχῆς τὸ φιλότιμον ὥπλιζεν, ὡς δ' ἂν τυπῳ περιλαβεῖν, ἅσων τοιοῦτοι. ἡμῖν Ἀντίοχε, καὶ παύτες οἱ περιεσηκότες, εἷς μὲν βασιλεὺς ὁ θεὸς, παρὰ γεγόναμεν, καὶ πρὸς ὃν ἐπιστρέφομεν, εἰς ἢ νομοθέτης Μωϋσῆς, ὃν ὐ παροδώσομεν ὐδὲ καθυβρίσομεν, ὑ μὰ τὰς ὑπὲρ ἀρετῆ τῆς ἀνδρὸς κινδύνυς, καὶ τὰ πολλὰ θαύματα, ὐδ' ἂν ἡμῖν ἄλλος Ἀντίοχος ἀπειλῇ, σῆ χαλεπώτερος. μία ἢ ἀσφάλεια, τὰ ἐντολῆς ἡ τήρησις, καὶ τὸ μὴ ῥαγῆναι τὸν νόμον, ᾧ τε τειχίσμεθα. μία ἢ δόξα, τὸ δόξης ἁπάσης ὑπεριδεῖν ἐπὶ πλεῖστοις εἰς ἢ πλῆτος, τὰ ἐλπιζόμενα. φοβερὸν ἢ ὐδὲν, ἢ τὸ φοβηθῆναί τι πρὸ θεῦ. μετὰ τῦτων παρατεπόγμεθα τῶν λογισμῶν, Ϲ ὅπως ὡπλίσμεθα. πρὸς τοιῦτος σοι νεανίας ὁ λόγος. ἡδὺ μὲν καὶ ὁ κόσμος οὗτος, καὶ τὸ πατρῷον ἔδαφος, καὶ φίλοι, καὶ συγγενεῖς, καὶ ἡλικιῶται, Ϲ ὁ ναὸς ἔτος τὸ μέγα καὶ περιβόητον ὄνομα, καὶ πανηγύρεις πατρικαὶ, καὶ μυσήρια, καὶ πάντα, οἷς ἡμεῖς τῶν ἄλλων ἐξαφέρειν δοκῶμεν, ἔπω ἢ

ἡδέως

ἰδίῳ θεῷ, καὶ τῷ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ κινδύνων. μὴ τοῦτο νομίσῃς. κόσμος τε γὰρ ἄλλος ἡμῖν, πολὺ τῶν ὁρωμένων ὑψηλότερός τε καὶ μονιμώτερος. πατρίς τε ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἣν οὐδεὶς Ἀντίοχος πολιορκήσει, οὐδὲ προσδοκήσει παρασήσεσθαι, ἡ καρτερὰ καὶ ἀνάλωτος. συγγένεια δὲ, ἡ ἔμπνευσις καὶ οἱ κατ' ἀρετὴν γεννηθέντες. φίλοι δὲ, προφῆται καὶ πατριάρχαι, παρ' ὧν ἡμῖν καὶ ὁ τύπος τῆς εὐσεβείας. ἡλικιῶται δὲ, οἱ σήμερον, ἡμῖν συγκινδυνεύοντες, καὶ τὴν καρτερίαν ὁμόχρονοι. ναὸς δὲ, οὐρανὸς μεγαλοπρεπέστερος· πανήγυρις δὲ, Ἀγγέλων χορεία. καὶ μυστήριον σοὶ, μέγα, καὶ μέγιστον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπόκρυφον, ὁ θεὸς, πρὸς ὃν βλέπει καὶ τὰ τῆδε μυστήρια. παῦσαι τοίνυν ὑπερχυόμενος ἡμῖν τὰ μικρὰ, καὶ τῆς μηδενὸς ὄξια. οὐ γὰρ τιμησόμεθα τοῖς ἀτίμοις, οὐδὲ κερδανοῦμεν ἐπιζήμια, οὐχ ὕπως ἀθλίως ἐμπορευσόμεθα. παῦσαι καὶ ἀπειλῶν, ἃ οὐκ ἀπειλήσομεν, ἐλέγξεινσε τὴν ἀσθένειαν, καὶ πρὸς τοῦτο, τὰ ἡμέτερα κολασήρια. ἔχομεν καὶ ἡμεῖς πῦρ, ᾧ τοὺς διώκτας κολάζομεν. οἶει πρὸς ἔθνη καὶ πόλεις εἶναί σοι τὸν ἀγῶνα, καὶ βασιλέων τοὺς ἀνδροτάτους, ὧν οἱ μὲν κρατήσουσιν, οἱ δ' ἴσως ἡττηθήσονται, οὐδὲ γὰρ περὶ τηλικούτων αὐτοῖς ὁ κίνδυνος; πρὸς νόμον θεοῦ παράταξη, πρὸς πλάκας θεοχαράκτους, πρὸς πάθεια καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ τετιμημένα. πρὸς ἀδελφοὺς ἑπτὰ, μιᾷ ψυχῇ συνδεδεμένους, ἑπτὰ ζοπαίοις σὲ συνελιτάζοντας. ὧν κρατῆσαι μὲν οὐ μέγα, ἡττηθῆναι δὲ, καὶ λίαν αἰσχρόν. ἐκείνων ἐσμὲν καὶ γένος καὶ μαθητεία, οὓς σύλος πυρὸς καὶ νεφέλης ὡδήγει, οἷς θάλασσα διίστατο, καὶ ποταμὸς ἵστατο, καὶ ἥλιος ἀνεκόπτετο, καὶ ἄρτος ὕετο, καὶ χειρῶν ἔκτασις ἐξοπλίτο μυριάδας, δι' ὑδάτων βάλλουσα, ὧν θῆρες ἡττῶντο, καὶ πῦρ οὐχ ἥπτετο, καὶ βασιλεῖς ἀπήεσαν τὸ γενναῖον θαυμάζοντες. εἰπωμέν τι καὶ τῷ σοὶ γνωρίμων, Ἐλεαζάρου μύσαι ἡμεῖς, ἢ τὴν ἀνδρείαν ἔγνως· προηγωνίσατο πατὴρ, ἐπαγωνιοῦνται παῖδες. ἀπῆλθεν ὁ ἱερεὺς, ἐπακολουθήσει τὰ θύματα. πολλὰ δεδίττῃ, πρὸς πλείω παρεσκευάσμεθα. τί καὶ δράσεις ἡμᾶς ὑπερή-

φανε ταῖς ἀπειλαῖς; τί δ πεισόμεθα; ἀδὲν ἰσχυρότερον τῆ παύτα παθεῖν ἑτοίμων. ὦ δήμιοι τί μελλετε; τί ὄ αὐαδύεθε; τί τὸ πρόσαγμα τὸ χρησὸν αὐαμένετε; πᾶ τὰ ξίφη; πᾶ τὰ δεσμά; ζητῶ τὸ τάχος. πλεῖον αὐαπτέθω τὸ πῦρ, οἱ θῆρες ἐνεργέστεροι, αἱ σρέβλαι περιεργότεραι. παύτα ἔσω βασιλικὰ δ πολυτελέστερα. ἐγὼ πρωτότοκός εἰμι, πρῶτόν με καθιέρωσον. ἐγὼ τελευταῖος, ἡ τάξις αὐαμειρθήτω. ἔσω τὶς ἢ τῆ μέσων ἐν πρώτοις, ἵνα τιμηθῶμεν ἰσομοιρία. φείδη ὄ; προσδοκᾶς τι τυχὸν δ τῆ ἐναντίων; πάλιν ἢ πολλάκις ἐρῶμεν τὸν αὐτὸν λόγον. ἀ μιαροφαγήτομεν, ὐκ ἐνδώτομεν. θᾶττον σὺ σεβαθήση τὰ ἡμέτερα, ἢ τοῖς σοῖς ἡμεῖς εἴξομεν. κεφάλαιον τᾶ λόγυ. ἢ καινότερα ἐπινόησον κολαστήρια, ἢ τὰ παρόντα ἴσθι καταφρονούμενα. ταῦτα μὲν πρὸς τὸν τύραννον. ἃ ὄ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, ὥσπερ παρατάξει παροτρυύοντες, ἃ ὄ παρεῖχον ὁρᾶν, ὡς καλάτε ἢ ἱερά, ἢ παντὸς ἄλλυ θεάματος ἢ ἀκούσματος ἡδίω τοῖς φιλοθέοις. ἔγωγ' ἄν αὐτὸς ἡδονῆς ἐμπίπλαμαι μνημονεύων, ἢ μετ' αὐτῆ ἀθλουύτων εἰμὶ τῆ διανοίᾳ, ἢ πῷ δινήματι καλλωπίζομαι. περιέβαλλον ἀλλήλυς, περιεπτύασοντο, πανήγυεις λῶ, ὡς ἐπ' ἄθλοις τετελεσμένοις. ἴωμεν ἀδελφοὶ πρὸς τὰς κινδυύνυς, ἐβόων, ἴωμεν. ἐπειγώμεθα, ἕως ζέει καθ' ἡμῶν ὁ τύραννος, μήτι μαλακιθῆ, ἢ ζημιωθῶμεν τλὺ σωτηρίαν. παυδαισία πρόκειται, μὴ ἀπολειφθῶμεν. καλὸν μὲν ἢ συνοικοῦντες ἀλλήλοις ἀδελφοὶ, ἢ συμποσιάζοντες, ἢ σιωαστίζοντες, κάλλιον ὄ ὑπὲρ ἀρετῆς συγκινδυύνεύοντες. εἰ μὲν οἷόν τε λῶ, ἢ τοῖς σώμασιν αὖ ἠγωνισάμεθα ὑπὲρ τῆ παξίων, ἔστι ἢ ὅτος τῆ ἐπαινετῆ ὁ θανάτος. ἐπεὶ ὄ ὐ τότε καιρὸς, αὐτὰ τὰ σώματα εἰσενέγκωμεν. τί γὰρ, κἂν μὴ νυῦ ἀποθανώμεν, ὐ τεθνηξόμεθα πάντως; ὐ τῆ γενέσει τὰ ὀφειλόμενα λειτυργήσομεν; ποιήσωμεν τλὺ αὐάγκλυ φιλοτιμίαν, σοφισώμεθα δ διάλυσιν, τὸ κοινὸν, ἴδιον ποιησώμεθα, θανάτῳ ζωλὺ ὠνησώμεθα. μήτις ουὖ ἡμῶν ἔσω φιλόψυχος, μὴ ὄ ἄτολμος. ἀπογνώ-

πω

πω καὶ τῷ ἄλλων ὁ τύραννος, ἡμῖν ἐντυχών. τοῖς μὲν κινδυνίοις τιλὼ τάξιν αὐτὸς ἐπιθήσει, ἡμεῖς ὃ ἐπιθήσωμεν τέλος τοῖς διωκομενοις. μηδὲν περὶ τούτου διαφερώμεθα, τῇ ζέσει τῆς προθυμίας. καὶ ὁ πρῶτος ἔσαι τοῖς ἄλλοις ὁδὸς, καὶ ὁ τελευταῖος σφραγὶς ἐθλήσεως. ἡμῖν ὃ τοῦτο ἐμπεπήχθω πᾶσιν ὁμοίως πανοικεσια στεφανωθῆναι, καὶ μή τινα λαβεῖν μερίδα ἐξ ἡμῶν τὸν διώκτιν, ἵν' ὡς πᾶσιν ἐγκαυχήσηται τῷ ενὶ, φλεγμαίνων τῇ πονηρίᾳ. φανῶμεν ἀλλήλων ἀδελφοὶ, καὶ τῇ γενέσει καὶ τῇ μετασάσει, καὶ πάντες ὡς εἰς κινδυνεύσωμεν, καὶ αὐτὶ πάντων ἕκαστος. Ἐλεάζαρ ὑπόδεξαι, μήτηρ ἐπακολούθησον, Ἱερουσαλὴμ θάψον τὰς σεαυτῆς νεκρὰς μεγαλοπρεπῶς, αὖ τι τοῖς πάροις ὑπολειφθῇ. εἰηγὲ τὰ ἡμέτερα καὶ τοῖς ὕστερον, δεῖνα καὶ τοῖς σοῖς ἐρασταῖς, ὁ τῆς μιᾶς γαστρὸς δύσεβὲς πολυάνδριον. οἱ μὲν δὴ ταῦτα καὶ εἰπόντες καὶ πράξαντες, καὶ ὡς συῶν ὀδόντες ἀλλήλους θήξαντες, ἐντάξει τῆς ἡλικίας, καὶ ἰσόπτει τῆς προθυμίας διεκαρτέρουν. ἡδονὴ καὶ θαῦμα τοῖς ὁμοφύλοις, φόβος καὶ κατάπληξις τοῖς διώκεσιν, οἳ κατὰ πάντας τὰ ἔθνος στρατεύσαντες, ἀδελφῶν ἑπτὰ συμψυχίας ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγωνιζομένων τοσοῦτον ἡττήθησαν, ὡς τε μὴ ὃ περὶ τῷ ἄλλων ἔχειν ἔτι χρησὰς τὰς ἐλπίδας. ἡ ὃ γενναία μήτηρ, καὶ ὄντως ἐκείνων, τῷ τοσούτων καὶ τοιούτων τιλὼ ἀρετιλὼ, τὸ μέγα τὸ νόμου θρέμμα, καὶ μεγαλόψυχον, πέως μὲν χαρᾷ καὶ φόβῳ σύμμικτος ἰὼν, καὶ δύο παθῶν ἐν μεταιχμίῳ. χαρᾷ, διὰ τιλὼ αὐδείαν καὶ τὰ ὁράμενα. φόβῳ, διὰ τὸ μέλλον καὶ τὴν ὑπερβολιὼ τῷ κολάσεων, καὶ ὡς νεοσσὸς ὄρνις, ὄφεως προσερπύοντος, ἤτινος ἄλλου τῶν ἐπιβύλων, περιέπτατο, περιέζυζεν, ὠτιβόλει, συναγωνίζετο, τί μὲν ὰ λέγεσα, τί ὃ ὰ πράττουσα τὸ πρὸς νίκιω ἐπαλειφόντων, ἥρπαζε τὰς ῥαπίδας τὸ αἵματος, ὑπεδέχετο τὰ λακίσματα τῶν μελῶν, προσεκύει τὰ λείψανα. τὸν μὲν συνέλεγε, τὸν ὃ παρεδίδε, τὸν ὃ παρεσκεύαζεν. ἐπεφώνει πᾶσιν. εὖγε ὦ παῖδες, εὖγε ἀρισεῖς ἐμοὶ, εὖγε ἀσώματοι ἡδὸν ἐν σώμασιν, εὖγε προσάται τὸ νόμου, καὶ τῆς ἐμῆς πολιᾶς,

καὶ

καὶ τῆς θρεψαμένης ὑμᾶς πόλεως, καὶ εἰς τὸ δὲ ἀρετῆς προαγαγέσης. ἔτι μικρὸν, καὶ νενικήκαμεν· κεκμήκασιν οἱ βασανισαὶ, τοῦτο φοβοῦμαι μόνον. ἔτι μικρὸν, καὶ μακαρία μὲν ἐν μητράσιν ἐγώ· μακάριοι δὲ ὑμεῖς ἐν νέοις. ἀλλὰ ποθεῖτε τὴν μητέρα; οὐκ ἀπολείψομαι ἡμῶν. τοῦτο ὑμῖν ὑπισχνοῦμαι. οὐχ ὅπως ἐγὼ μισότεκνος. Ἐπεὶ δὲ τελειωθέντας εἶδε, καὶ τὰ ἀσφαλὲς εἶχεν ἐκ τῆς συμπληρώσεως, διάρρασα τὴν κεφαλὴν μάλα φιλοφρόνως, ὥσπερ τις ὀλυμπιονίκης, ἐν ὑψηλῷ τῷ φρονήματι, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνασα, μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, δέχεσθέ σοι φησὶ πάτερ ἅγιε, καὶ σοὶ παιδία τὰ νόμε, καὶ σοὶ πάτερ ἡμῶν καὶ προαγωνιστὰ τῶν τέκνων τῶν σῶν Ἐλεάζαρ, ὅτι τὸν τῶν ἐμῶν ὠδίνων καρπὸν παρεδέξασθε, καὶ ὅτι μήτηρ ἐγκρίνομαι πασῶν μητέρων ἱερωτέρα. ὧδε ὑπολειπόμενον κόσμῳ, πάντα θεῷ παραδέδωκα, τὸν ἐμὸν θησαυρὸν, τὰς ἐμὰς γηροκόμους ἐλπίδας. ὡς μεγαλοπρεπῶς τετίμημαι, ὡς ὑπερβαλλόντως γεγηροκόμημαι. ἀπέχω τὰ τροφεῖα ὦ παῖδες, εἶδον ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγωνιζομένους ὑμᾶς, πάντας στεφανίτας ἐθεασάμην, ὡς δὲ ἐργάτας ἐρῶ τοὺς βασανιστάς. μικρὰ καὶ τῷ τυράννῳ χάριτας ὁμολογῶ τῆς τάξεως, ὅτι με τελευταίαν ἐταμιεύσατο τοῖς κινδύνοις, ἵνα τὸν ἐμὸν τόκον πρότερον θεαζίσασα, καὶ καθ' ἕκαστον τῶν παίδων ἀθλήσασα, ὅπως ἐπαπέλθω σὺν ἀσφαλείᾳ τελείᾳ, τελείοις θύμασιν. οὐ παράξομαι κόμῃ, οὐ διαῤῥήξω χιτῶνα, οὐ ξανθῶ σάρκας ὄνυξιν, οὐκ ἐγερῶ θρῆνον, οὐ καλέσω τὰς συνθρηνούσας, οὐ συγκλείσω ἐμαυτὴν εἰς σκότος, ἵνα καὶ ἀήρ συνθρηνήσῃ μοι, οὐκ ἀναμενῶ παρακλήτορας, οὐκ ἄρτον πενθίμον παραθήσομαι. ταῦτα γὰρ τῶν ἀγεννῶν μητέρων, αἳ σαρκῶν μόνον εἰσὶ μητέρες, αἷς οἱ χονται παῖδες, αὐδὲ σεμνοτέρου δίηγήματος. ἐμοὶ δὲ οὐ τεθνήκατε φίλτατοι παίδων, ἀλλ' ἐκαρποφορήθητε. οὐκ ἐκλελοίπατε, ἀλλὰ μετελήλυθατε. οὐ κατεξανθητε, ἀλλὰ συνεπάγητε. οὐ θηρίον ἥρπασεν ὑμᾶς, οὐ κῦμα ἐπέκλυσεν, οὐ λῃστὴς διέφθειρεν, οὐ νόσος διέλυσεν, οὐ πόλεμος παρανάλωσεν, οὐκ ἄλλο τι δεῖν, ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον τῶν ἀνθρωπίνων ἐθρή-

θρή-

θρηνήσατε μᾶλλον ἢ μέλος ἄσατε, εἰ τέτων ὑμῖν τι συμπέπτωκεν. ἐφαμίλλω δὲ τότε τοῖς δάκρυσιν, ὡς νῦν τῷ μὴ δακρῦσαι, φιλότεχνος. ἔτι καὶ ταῦτα μικρά. ὄντως δὲ ὑμᾶς ἀπελαυσάμην, εἰ κακῶς ἐσώθητε, εἰ τῶν βροτείων ἠττήθητε, εἴτινος ὑμῶν ἐκράτησαν, ὡς ἠττήθησαν νῦν οἱ διώκοντες. τὰ μὲν νῦν, δάφνια, χαρὰ, δόξα, χοροστασίαι, φαιδρότητες τοῖς ὑπολειφθεῖσιν. ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπισπόσομαι, μετὰ Φινεὲς παχθήσομεθα, μετὰ Ἄννης δοξασθησόμεθα. πλὴν ὅσον, ὁ μὲν εἷς, ἡμεῖς δὲ τοσοῦτοι ζηλωταὶ πορνοκτόνοι, καὶ σωμάτων πορνείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἐκκεντήσαντες. καὶ ἡ μὲν σὰρξ θεόσδοτον, ἀρτιγενῆ καὶ τέτον, ἐγὼ δὲ ἄνδρας ἑπτὰ, καὶ τάτους εἰκόντας θεῷ καθιέρωσα. συμπληρότω μοι καὶ Ἱερεμίας τὸν ἐπιτάφιον, καὶ θρήνων, ἀλλὰ δάφνων τελευτλὴ ὁσίαν. ὑπὲρ χιόνα ἐλάμψατε, ὑπὲρ γάλα ἐτυρώθητε, ὑπὲρ λίθον σάπφειρον τὸ σωμάτιον ὑμῶν, θεῷ καὶ γεγεννημένων καὶ δεδομένων. τί ἔτι; πρόθες ὦ τύραννε καὶ μὲ τοῖς παισὶν, εἴτις καὶ παρ' ἐχθρῶν χάρις, ἵνα ἧσσον σεμνότερον τὸ ἀγώνισμα. εἶθε μὲν καὶ διὰ πασῶν ἦλθον τῶν κολάσεων, ἵνα ἀναμίξω τὰς ἐμὰς ἰχῶρας τοῖς ἐκείνων ἰχῶρσι, καὶ ταῖς σαρξὶ, τὰς γυναικὰς σάρκας. ἀγαπῶ διὰ τὰς παῖδας καὶ τὰ κολασήρια. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τλὺ γε πόνιν, τῇ πόνει καὶ τάφος εἷς ἡμᾶς ὑποδέξηται. μὴ φθονήσης τελευτῆς ὁμοτίμε, τοῖς ὁμοτίμοις τλὺ ἀρετλύ. χαίρετε ὦ μητέρες, χαίρετε ὦ παῖδες. ὅπως ἐκβέβητε τὰς ἐξ ὑμῶν προελθόντας, ὅπως ἐκβέβητε. καλὸν ὑπόδειγμα δεδώκαμεν ὑμῖν, περὶ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα ἔλεγε, καὶ προσετίθει τοῖς παισὶν ἑαυτλύ. τίνα τρόπον; ὡς ἐπὶ νυμφῶνα τὴν πυρκαϊὰν δραμοῦσα, ταύτλω γὰρ κατεκείθη, καὶ ἁδὲ τὰς ἄγοντας ἀναμείνασα, ἵνα μὴ σῶμα ψαύσειεν ἄναγνον, ἁγνὰς καὶ γενναίας σώματος ὅπως ἀπέλαυσε τῆς ἱερωσύνης Ἐλεάζαρ, μυηθεὶς καὶ μυήσας τὰ ἐπουράνια, καὶ ὑπὲρ τοῖς ἔξωθεν ῥαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἁγιάσας, ἀλλ' οἰκείοις αἵμασι, καὶ ποιήσας τὴν τελευτλὴ τελευταῖον μυστήριον. ὅπως τῆς νεότητος οἱ παῖδες, καὶ ταῖς

ἡδοναῖς

καὶ τῆς θρεψαμένης ὑμᾶς πόλεως, καὶ εἰς τὸ δὲ ἀρετῆς προαγαγού-
σης. ἔτι μικρὸν, καὶ νενικήκαμεν. κεκμήκασιν οἱ βασανισταὶ, τῆ-
το φοβοῦμαι μόνον. ἔτι μικρὸν, καὶ μακαρία μὲν ἐν μητράσιν ἐγώ.
μακάριοι δὲ ὑμεῖς ἐν νέοις. ἀλλὰ ποθεῖτε τὴν μητέρα; οὐκ ἀπο-
λείψομαι ἡμῶν. τοῦτο ὑμῖν ὑπισχνοῦμαι. οὐχ ὅπως ἐγὼ μισότεκνος.
Ἐπεὶ δὲ τελειωθέντας εἶδε, καὶ τὰ ἀσφαλῆ εἶχεν εἰς τὴν συμπλη-
ρώσεως, διάρασα τὴν κεφαλὴν μάλα φαιδρῶς, ὥσπερ τις ὀλεμ-
πιονίκης, ἐν ὑψηλῷ τῷ φρονήματι, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνασα, με-
γάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, δέχεσθέ σοι φησὶ πάτερ ἅγιε, καὶ
σοὶ παιδοτρόφε νόμε, καὶ σοὶ πάτερ ἡμῶν καὶ προαγωνιστὰ τῶν τει-
νων τῶν σῶν Ἐλεάζαρ, ὅτι τὸν τῶν ἐμῶν ὠδίνων καρπὸν παρεδ-
ξασθε, καὶ ὅτι μήτηρ ἐγνώμην πασῶν μητέρων ἱερωτέρα. ὑδὲ
ὑπελειπόμην κόσμῳ, πάντα θεῷ παραδέδωκα, τὸν ἐμὸν θη-
σαυρὸν, τὰς ἐμὰς γηροκόμους ἐλπίδας. ὡς μεγαλοπρεπῶς τε-
τίμημαι, ὡς ὑπερβαλλόντως γεγηροκόμημαι. ἀπέχω τὰ τρο-
φεῖα ὦ παῖδες, εἶδον ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγωνιζομένους ὑμᾶς, πάντας
στεφανίτας ἐθιασάμην, ὡς ἐργάτας ὁρῶ τοὺς βασανιστάς. μικρᾷ
καὶ τῷ τυράννῳ χάριτας ὁμολογῶ τῆς τάξεως, ὅτι με τελευταίαν
ἐταμιεύσατο τοῖς κινδύνοις, ἵνα τὸν ἐμὸν τόκον πρότερον θεαζί-
σασα, καὶ καθ' ἕκασον τῶν παίδων ἀθλήσασα, ὅπως ἐπαπέλθω σὺν
ἀσφαλείᾳ τελείᾳ, τελείοις θύμασιν. ὑπαράξομαι κόμην, ὑ
διαρρήξω χιτῶνα, ὑξανῶ σάρκας ὄνυξιν, οὐκ ἐγερῶ θρῆνον, οὐ
καλέσω τὰς συνθρηνούσας, ὑ συγκλείσω ἐμαυτὴν εἰς σκότος, ἵνα
καὶ ἀὴρ συνθρηνήσῃ μοι, οὐκ ἀναμενῶ παρακλήτορας, οὐκ ἄρτου
πενθίμου παραθήσομαι. ταῦτα γὰρ τῶν ἀγενῶν μητέρων, ἃ
σαρκῶν μόνον εἰσὶ μητέρες, αἷς οἱ χονται παῖδες, αὖθι σεμνότε-
νος δίηγήματος. ἐμοὶ δὲ ὑ τεθνήκατε φίλτατοι παίδων, ἀλλὰ
καρποφορήθητε. οὐκ ἐκλελοίπατε, ἀλλὰ μετελήλυθατε. ὑ κο-
τεξαύθητε, ἀλλὰ συνεπάγητε. ὑ θηρίον ἥρπασεν ὑμᾶς, ὑ κῦμα
ἐπέκλυσεν, ὑ λῃστὴς διέφθειρεν, ὑ νόσος διέλυσεν, ὑ πόλεμος πε-
ρανάλωσεν, οὐκ ἄλλο τι δίν, ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον τῶν ἀνθρωπίνων ἀ-

θρή-

θρηνήσα αὖ καὶ μάλα σφοδρῶς, εἰ τέτων ὑμῖν τι σωενέπεσεν. ἐφαμίλλω αὖ τότε τοῖς δάκρυσιν, ὡς νῦν τῷ μὴ δακρῦσαι, φιλότεκνος. ἔτι καὶ ταῦτα μικρά. οὕτως αὖ ὑμᾶς ἀπεκλαυσάμην, εἰ κακῶς ἐσώθητε, εἰ τ βαρσαίων ἠτήθητε, εἴτινος ὑμῶν ἐκράτησαν, ὡς ἡττήθησαν νῦν οἱ διώκοντες. τὰ δὲ νῦν, δόξα μία, χαρὰ, δόξα, χοροσασίαι, φαιδρότητες τοῖς ὑπολειφθεῖσιν. ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπισπεύδομαι, μετὰ Φινεὲς ταχθησόμεθα, μετὰ Ἄννης δοξασθησόμεθα. πλὴν ὅσον, ὁ μὲν εἷς, ἡμεῖς δὲ τοσῦτοι ζηλωταὶ πορνοκτόνοι, ἐ σωμάτων πορνείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἐκκεντήσαντες. Ϲ ἡ μὲν σὰρξ θεόσδοτον, ἀρτιγενῆ καὶ τῦτον, ἐγὼ δὲ ἄνδρας ἔπτα, καὶ τάτες ἑκόντας θεῷ καθιέρωσα. συμπληρέτω μοι καὶ Ἱερεμίας τὸν ἐπιτάφιον, ἐ θρηνῶν, ἀλλ' ὑφιμῶν τελευτὴν ὁσίαν. ὑπὲρ χιόνα ἐλάμψατε, ὑπὲρ γάλα ἐτυρώθητε, ὑπὲρ λίθον σάπφειρον τὸ σωίταγμα ὑμῶν, θεῷ καὶ γεγεννημένων καὶ δεδομένων. τί ἔτι; πρόθες ὦ τύραννε καὶ μὲ τοῖς παισὶν, εἴτις καὶ παρ' ἐχθρῶν χάρις, ἵνα ἧσσον σεμνότερον τὸ ἀγώνισμα. εἴθε μὲν καὶ διὰ πασῶν ἦλθον τ κολάσεων, ἵνα ἀναμίξω τὰς ἐμὰς ἰχῶρας τοῖς ἐκείνων ἰχῶρσι, Ϲ ταῖς σαρξὶ, τὰς γυναικὰς σάρκας. ἀγαπῶ διὰ τὰς παῖδας καὶ τὰ κολασήρια. εἰ δὲ μὴ τῦτο, ἀλλὰ τιμή γε κόνιν, τῇ κόνει καὶ τάφος εἰς ἡμᾶς ὑποδέξηται. μὴ φθονήσης τελευτῆς ὁμοτίμε, τοῖς ὁμοτίμοις τιμὴ ἀρετή. χαίρετε ὦ μητέρες, χαίρετε ὦ πατέρες. ὅπως ἐκβέφετε τὰς ἐξ ὑμῶν προελθόντας, ὅπως ἐκβέφεσθε. καλὸν ὑπόδειγμα δεδώκαμεν ὑμῖν, πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα ἔλεγε, καὶ προσετίθει τοῖς παισὶν ἑαυτόν. τίνα τρόπον; ὡς ἐπὶ νυμφῶνα τ πυρκαϊὰν δραμῦσα, ταύτῃ γὰρ κατεκείθη, καὶ δὲ τὰς ἄγοντας ἀναμείνασα, ἵνα μὴ σῶμα ψαύσειεν ἄναγνον, ἀγνὸν καὶ γενναῖον σώματος ὅπως ἀπέλαυσε τῆς ἐνωσώσης Ἐλεάζαρ, μυηθεὶς καὶ μύσας τὰ ἐπιφανία, καὶ ἐ τοῖς ἔξωθεν ῥαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἁγιάσας, ἀλλ' οἰκείοις αἵμασι, καὶ ποιήσας τ πελευτῇ τελεταῖον μυστήριον. ὅπως τῆς νεότητος οἱ παῖδες, ἐ ταῖς

ἡδοναῖς

ἡδοναῖς δελάσαντες, ἀλλὰ τῷ παθῶν κυριάσαντες, καὶ τὸ σῶμα καθαγνίσαντες, καὶ πρὸς ἀπαθῆ ζωὴν μεταθέμενοι. οὕτως ἀπέλαυσε τῆς πολυτεκνίας ἡ μήτηρ, ἕτω καὶ ζῶσιν ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἀπελθοῦσι σωματεπαύσατο, ὃς ἐγέννησε κόσμῳ, θεῷ παρασήσασα, καὶ τὰς ἑαυτῆς ὠδῖνας τοῖς ἄθλοις ἀπαειθμήσασα, καὶ τὸ τόκος τὴν ἀπόλυσίαν, τοῖς θανάτοις γνωρίσασα. ἀπὸ γὰρ τοῦ πρώτου τῶν παίδων μέχρι τοῦ τελευταίου τὰ τῆς ἀθλήσεως. καὶ ὥσπερ ἐν κυμάτων ἐπαναστάσεσιν, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ τῷ ἀρετῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ τοῦ εἰς πάσχειν ἑαυτῷ προθυμότερος, τοῖς πῦ προσιόντος κινδύνοις σοβούμενος, ὡς τε ἀγαπᾶν τὸν τύραννον, ὅτι μὴ πλειόνων ἐγεγόνει μήτηρ. μᾶλλον γὰρ αὖ ἀπῆλθε κατηχουμένους καὶ ἀτιμοτέρους. καὶ τότε πρῶτον ἔγνω, μὴ πάντα τοῖς ὅπλοις ἰσχύων, ὁπότε παισὶν ἀόπλοις προσέβαλεν, σὺν μόνῳ τῇ δυσσεβείᾳ καθωπλισμένοις, καὶ τῷ πάντα πάσχειν προθυμοτέροις, ἢ δρᾶν ἐκ νοὸς παρεσκεύαζετο. τοῦτο τῆς Ἰεφθάε θυσίας ἀσφαλέστερον, καὶ μεγαλοπρεπέστερον. ἀναγκαίαν ἐποίει τὴν ἐπίδοσιν, ὥσπερ ἐκεῖ ἐπαγγελίας θερμότης, καὶ νίκης ἔρως ἀπεγνωσμένης. ἀλλ' ἐκεῖσις ἱερουργία, καὶ μισθὸν ἔχουσα μόνα τὰ ἐλπιζόμενα. τοῦτο τῶν Δανιὴλ ἄθλων οὐκ ἀτιμότερον, παραδοθέντος εἰς βορὰν λέοντι, καὶ τῇ τῶν χειρῶν ἐκτάσει τὰς θήρας νικήσαντος τοῦτο τῶν ἐν Ἀσσυρίᾳ νεανίσκων ὑστερον, ὃς Ἄγγελος αὐέψυξεν ἐν πυρὶ, τὸν πατρῷον νόμον μὴ καταλύσαντας, μὴ ὑποφλαυροτέρους βέβηλον καὶ ἀνίερον. τοῦτο τῶν ὕστερον ὑπὲρ Χριστοῦ θαυμάτων εἰς φιλοτιμίαν οὐκ ἔλαττον. οἱ μὲν γὰρ, ὁ δὲ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, τῷ Χριστοῦ κατηκολούθησαν αἵματι, καὶ θεὸς μὲν ὁδηγὸς τῶν τοιούτων ἄθλων, τοσαύτην ὑπὲρ ἡμῶν εἰσενεγκὼν εἰσφοράν, καὶ ἕτω παράδεξον. τοῖς δὲ, ὦ πολλὰ, καὶ τοιαῦτα τὰ τῆς ἀρετῆς ὑποδείγματα. τούτων τὴν καρτερίαν ἐθαύμασε μὲν ἡ Ἰουδαία πᾶσα, καὶ ὡς αὐτὴ στεφανωθεῖσα ἠγάλλετο, καὶ διανίστατο. καὶ γὰρ μὴν ἀγὼν ἦτος, καὶ ἀγώνων μέγιστος τῶν πώποτε περιεχόντων τὴν πόλιν, ἢ καταλυθῆναι τὸν νόμον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην;

ἢ δο-

ἢ δοξαθῶναι, ὡς ἐπὶ ξυροῦ τὰ πράγματα εἰσήκει τότε παντὶ τῷ τῶν Ἑβραίων γένει τὰ τῶν ἐκείνων ἀθλήσεως. ἠγάθη δὲ καὶ Ἀντίοχος, οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὸν ἀπειλήν (ἴσασι γὰρ θαυμάζειν ἀνδρῶν ἀρετὴν καὶ πολέμιοι, ὅτ' αὖ τοῦ θυμοῦ λήξαντος, ἡ πρᾶξις ἐφ' ἑαυτῆς δοκιμάζηται) ὡς τε καὶ ἀπῆλθεν ἄπρακτος, πολλὰ μὲν τὸν πατέρα Σέλευκον ἐπαινέσας τῆς εἰς τὸ ἔθνος τιμῆς, καὶ τῆς εἰς τὸ ἱερὸν μεγαλοψυχίας. πολλὰ δὲ Σίμωνα τὸν ἐπαγαγόντα μεμψάμενος, ὡς καὶ τῆς ἀπανθρωπίας αἴτιον, καὶ τῆς ἀδοξίας. τούτους μιμώμεθα καὶ ἱερεῖς, καὶ μητέρες καὶ παῖδες. οἱ μὲν, εἰς τὸν Ἐλεαζάρου τιμῶν τὸ πνευματικοῦ πάθους, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὸ βέλτιστον παραδείξαντος. αἱ δὲ, τῆς γενναίας μητρὸς, ἀληθῶς φιλότεκνοι φανεῖσαι, καὶ χειρῶν τὰς ἐξ αὐτῶν παρασήσασαι, ἵνα καὶ γάμος ἁγιασθῇ διὰ τῆς τοιαύτης θυσίας. οἱ δὲ, τὰς ἱερὰς αἰδέμενοι παῖδας, καὶ τὸν νέον πατέρα δαπανῶντες, οὐκ ἐν τοῖς αἰσχροῖς πάθεσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς κατὰ τῶν παθῶν ἀγωνίσμασι, καὶ φωτὸς τὸν καθ' ἡμέραν Ἀντίοχον γενναίως ἀνδεικζόμενοι, πᾶσι μέλεσι πολεμοῦντα, καὶ διαφόρως διώκοντα. ποθῶ γὰρ ἀθλητὰς ἔχειν κατὰ πάντα καιρὸν καὶ τόπον, καὶ γένος ἅπαν, καὶ ἡλικίαν ἅπασαν, καὶ φανερῶς πολεμούμενος, καὶ ἀφανῶς ἐπιβουλευόμενος, καὶ βοηθεῖσθαι μὲν τοῖς παλαισταῖς δυνάμεσι, βοηθεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς νέοις, καὶ πανταχόθεν ὥσπερ αἱ μέλισσαι, συλλέγειν τὰ χρησιμώτατα, εἰς σὸν κηρὸν φιλοτεχνίαν καὶ γλυκασμόν. ἵνα καὶ διὰ παλαιᾶς καὶ νέας δι' ὁδοιμῆ θεὸς ἐν ἡμῖν, ὁ ἐν υἱῷ καὶ πνεύματι δοξαζόμενος, καὶ γινώσκων τὰς ἰδίας, καὶ γινωσκόμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων, ὁμολογούμενός τε καὶ ὁμολογῶν, δοξαζόμενος καὶ δοξάζων ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΚΑΙΣΆΡΙΟΝ ΤῸΝ ἘΑΥΤΟΥ̃ ἀδελφὸν ἐπιτάφιος, περιόντων ἔτι τῶν γονέων.

ΟἸ εθέ μεῖσως, ὦ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ & πατέρες, τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα, καὶ ὄνομα, θρηνους ἐπιβαλεῖν τῷ ἀπελθόντι καὶ ὁ δυρμὸς, ὑποδέχεσθαι προθύμως τὸν λόγον, ἢ μακρὰς ἀποτεινάντα καὶ κομψὰς λόγους, οἷς οἱ πολλοὶ χαίρουσι· καὶ οἱ μὲν ὡς συμπενθήσοντες καὶ σωθρηνήσοντες παρεσκεύασθε, ἵν' ἐν τῷ ἐμῷ πάθει τὰ οἰκεῖα δακρύσητε, ὅσοις τι τοιοῦτόν ἐστι, καὶ σοφίσησθε τὸ ἀλγοῦν ἐν φιλικοῖς πάθεσιν, οἱ δ' ὡς τὴν ἀκολουθίαν ἐσιάσοντες, καὶ ἡδίους ἐσόμενοι. χρῶναι γὰρ ἡμᾶς ἐπίδειξιν ποιήσασθαι καὶ συμφοράν, οἵα ποτὲ ἦν τὰ ἡμέτερα, ἦν ἵνα τἄλλα ἡμῖν ἱκανῶς περιττοὶ καὶ τὰ τ' ὕλης, καὶ τὰ περὶ λόγους φιλότιμοι, πρὶν ἀναβλέψαι πρὸς τὸν ἀληθῆ λόγον καὶ αὐτάτω, & πάντα δόντες Θεῷ, παρ' οὗ τὰ πάντα, θεὸν αὐτὶ πάντων λαβεῖν. μηδαμῶς, μὴ τοῦτο περὶ ἡμῶν ὑπολάβητε, εἴ τι ὑπολαμβάνειν βούλεσθε δεξιόν. ὅτε γὰρ θρηνήσομεν τὸν ἀπελθόντα πλέον ἢ καλῶς ἔχει, οἵ γε μηδὲ τῷ ἄλλων τὰ τοιαῦτα ἀποδεχόμεθα, ὅτε ἐπαινεσόμεθα πέρα τοῦ μέτρου καὶ πρέποντος, καίτοιγε δῶρον φίλον καὶ οἰκειότατον, εἴπέρ τι ἄλλο, τῷ λογίῳ λόγος, καὶ τῷ διαφερόντως ἀγαπήσαντι τὰς ἐμὰς λόγους, ἡ εὐφημία, καὶ ὐ δῶρον μόνον, ἀλλὰ καὶ χρέος ἁπάντων χρεῶν δικαιότατον, ἀλλ' ὅσον ἀφοσιώσασθαι πρὸς ταῦτα νόμον, καὶ δακρύσαντες καὶ θαυμάσαντες, ὃ γὰρ τοῦτο ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας, μνήμη τε γὰρ δικαίων μετ' ἐγκωμίων, καὶ ἐπὶ νεκρῷ φησι, κατάγαγε δάκρυα, καὶ ὡς δεινὰ πάσχων σπάρξαι θρήνου, ἴσον ἀναλγησίας χωρίζων ἡμᾶς καὶ ἀμετρίας, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη, τῆς τε ἀνθρωπίνης φύσεως & ἀσθένειαν ἐπιδείξωμεν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀξιώματος ὑπομνήσωμεν,

καὶ

καὶ τῷ ὀφειλομένῳ τοῖς ἀλγοῦσι παράκλησιν ἐπιθήσομεν, καὶ μεταθήσομεν τῷ λύπῳ ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς προσκαίρων ἐπὶ τὰ πνευματικὰ καὶ ἀΐδια. Καισαρίῳ πατέρες μὲν, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, ὅθεν ἡμῖν πρεπωδέστατον, ἅς πάντες γινώσκετε, καὶ ὧν τῷ ἀρετῷ καὶ ὁρῶντες καὶ ἀκούοντες, ζηλοῦτε καὶ θαυμάζετε, καὶ διηγεῖσθε τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἴπέρ τινες εἰσὶν ἀνθρώπων, ἄλλος ἄλλό τι μέρος ἀπολαβόντες· ἐπεὶ μὴ πάντα τὸν αὐτὸν οἷόν τε, μηδ' μιᾶς γλώσσης τὸ ἔργον, κἂν σφόδρα τις ᾖ τῆς φιλοπονωτάτων καὶ φιλοτίμων. οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχόντων εἰς δόξαν, εἰ μή τῳ περιττὸς εἶναι δοκῶ τὰ οἰκεῖα θαυμάζων, οὐ μέγιστον ἁπάντων, καὶ ὥσπερ ἄλλό τι ἐπίσημόν ἐστιν ἡ δόσεβεια· τὰς σεμνὰς τάς δὲ λέγω καὶ πολιὰς, καὶ οὐχ ἧττον δὶ ἀρετῷ αἰδεσίμας, ἢ διὰ γῆρας· ὧν τὰ μὲν σώματα χρόνῳ κέκμηκεν, αἱ ψυχαὶ δ' Θεῷ νεάζουσι· πατὴρ μὲν ἐκ τῆς ἀρχιελαίας καλῶς ἐγκεντρισθεὶς εἰς τὸ καλλιέλαιον, καὶ τοσοῦτον κοινωνήσας τῆς πιότητος, ὥστε καὶ ἄλλους ἐγκεντρίζειν πιστευθῆναι, καὶ θεραπείαν ἐγχειρισθῆναι ψυχῶν, ὑψηλῶς τῆς λαοῦ τοῦδε προκαθεζόμενος, Ἀαρών τις δεύτερος ἢ Μωϋσῆς Θεῷ πλησιάζειν ἠξιωμένος, καὶ θείαν φωνὴν χορηγεῖν τοῖς ἄλλοις ἱσαμένοις πόρρωθεν. φῶς, ἀόργητος, γαλήνιος τὸ εἶδος, θερμὸς τὸ πνεῦμα, πολὺς τὸ φαινόμενον, πλουσιώτερος τὸ κρυπτόμενον· τί σοι ὑμῖν ἀναζωγραφοίην τὸν γινωσκόμενον; εὖ γὰρ εἰ μακρὸν ἀποτείνοιμεν λόγον, εἰ ποιμὴν αὖτι τοσοῦτον, ὅσον ἄξιον, καὶ ὅσον ἕκαστος συνεπίσταταί τε καὶ ἀπαιτεῖ τὸν λόγον, καὶ βέλτιον ταῖς ὑπονοίαις παραχωρεῖν, ἢ τῷ λόγῳ τὸ πολὺ περικόπτειν τοῦ θαύματος· μήτηρ δὲ ἄνωθεν μὲν ἐκ προγόνων καθιερωμένη Θεῷ, καὶ κλῆρον ἀναγκαῖον οὐκ εἰς ἑαυτὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς κατάγουσα τὴν δόσεβειαν, ἐξ ἁγίας ἀπαρχῆς ὄντως ἅγιον φύραμα· τοσοῦτον δ' αὐτὸ αὐξήσασά τε καὶ πλεονάσασα, ὥστε ἤδη τισὶ (φθέγξομαι γὰρ, εἰ καὶ τολμηρὸς ὁ λόγος) μηδὲ τῷ τοῦ ἀνδρὸς τελειότητα ἑτέρῳ τινὸς, ἢ ταύτης ἔργον γενέσθαι, πιστευθῆναί τε καὶ ῥηθῆναι, καὶ,

ὧ τοῦ

ὦ τῦ θαύματος, ἄθλον δυσεβείας δοθῆναι μείζονα & τελειοτέρων δυσέβειαν, φιλόπαιδες ἄμφω & φιλόχριστοι, τὸ παραδοξότατον, μᾶλλον ἢ φιλόχριστοι πλέον, ἢ φιλόπαιδες. οἷς γε κὴ τ τέκνων μία τις ἀπόλαυσις ἦν, τὸ ἀπὸ Χριστῦ καὶ γνωρίζεσθαι & ὀνομάζεσθαι, κὴ εἰς δυπαιδίας ὅρος ἡ ἀρετὴ, κὴ ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον οἰκείωσις, εὔσπλαγχνοι, συμπαθεῖς, ἁρπάζοντες τὰ πολλὰ σπῆ, κὴ λησῶν, κὴ τῦ κοσμοκράτορος, ἐκ τ παροικίας εἰς τ κατοικίαν μεπασκευαζόμενοι, κὴ κλῆρον μέγιστον τοῖς παισὶ τὸν ἐκεῖθεν λαμπρότητα θησαυρίζοντες· ὅπου τοι καὶ εἰς λιπαρὸν ἔφθασαν γῆρας, ὁμότιμοι κὴ τὸν ἀρετὴν & τ ἡλικίαν, & πλήρεις ἡμερῶν τῆ τε μοναδῶν ὁμοίως, καὶ τῆ λυομένων, παρὰ τοσῦτον ἑκάτερος ὁκ ἔχων τὰ πρῶτα τῆ ἐπὶ γῆς, παρόσον ὑπ' ἀλλήλων εἰς τὸ πρωτεῖον ἐκωλύοντο, κὴ πάσης δυσαιμονίας μέζον ἐπλήρωσαν, πλὴν τ τελευταίας ταύτης, ὡς ἂν οἰηθείη τις, εἴτε δοκιμασίας χὴ λέγειν, εἴτε οἰκονομίας· ἥδε ἐστὶν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, & σφαλερώτερον τῆ παίδων δι' ἡλικίαν προπέμψαντες, οὕτως ἤδη καταλῦσαι τὸν βίον ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ πρὸς τὰ ἄνω πανοικεσίᾳ μεπατεθῆναι κὴ ταῦτα διῆλθον, ὑ τότως ἐγκωμιάσαι βουλόμενος, ὑ ἀγνοῶν, ὅτι μόλις ἄν τις τ ἀξίας ἐφίκοιτο, κὴ ὅλως ὑπόθεσιν λόγυ & τότων ἔπαινον σὺνισάμενος, ἀλλ' ἵν' ἐπιδείξαιμι ἐκ πατέρων ὀφειλομένῳ Καισαρίῳ & ἀρετὴν, κὴ μὴ θαυμάζητε, μηδὲ ἀπιστῆτε, εἰ τοιότων τυχὼν γεννητόρων, τοιότων ἑαυτὸν παρέχειν ἐπαίνων ἄξιον, ἀλλὰ τοιοῦτον, εἰ πρὸς ἕτερους εἶδε, τῆ οἰκείων & τῆ ἐγγύθεν ἀμελήσας ὑποδειγμάτων. τὰ μὲν δὴ πρῶτα τοιαῦτα, οἷα προσῆκεν εἶναι τοῖς ὄντως εὖ γεγονόσι, κὴ καλῶς βιώσεσθαι μέλλυσιν· ἵνα ἢ τὰ ἐν μέσῳ σωτέμω, κάλλος κὴ μέγεθος, κὴ & ἐπὶ πᾶσι τὸ αὐδρὸς χάριν, κὴ ὥσπερ ἐν φθόγγοις δυαρμοσίαν, ὅτι μὴ πρὸς ὑμῶν τὰ τοιαῦτα θαυμάζειν, εἰ κὴ τοῖς ἄλλοις ὀλίγα φαίνεται), πρὸς τὰ ἑφεξῆς βαδιέμαι τ λόγου, κὴ ἃ μηδὲ βυλομένῳ παραλιπεῖν ῥάδιον· ὑπὸ δὴ τοιότοις ἤθεσι ξαφείτες κὴ παιδευθέντες, κὴ τοῖς ἐντεῦθα μαθήμασιν

μασιν ἱκανῶς συασκηθέντες, ἐν οἷς ἐκεῖνος τάχειτε καὶ μεγέθει φύσεως, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσον ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἑαυτῷ· ὦ, πῶς ἀδακρυτὶ τἀμὰ τότων παρέλθω μνήμιλω, καὶ μή με ἀφιλόσοφον ἐλέγξῃ τὸ πάθος παρὰ τὴν ὑπόκρεσιν; ἀλλ' ἐπειδή γε ἀποδημίας καιρὸς ἐδόκει, ἔτότε πρῶτον ἀπ' ἀλλήλων ἐχωρίσθημεν, ἐγὼ μὲν τοῖς κατὰ Παλαιστίνην ἐγκαταμείνας παιδευτηρίοις αὖθις τότε, κατὰ ῥητορικῆς ἔρωτα, ὁ δὴ τὴν Ἀλεξάνδρου πόλιν καταλαβὼν, παντοίας παιδεύσεως, καὶ τότε, καὶ νῦν ἔσαν τε καὶ δοκοῦσαν ἐργαστήριον· τί πρῶτον, ἢ τί μέγιστον εἴπω τῆς ἐκείνου καλῶς; τί δ' παρεὶς, μὴ τῷ μεγίστῳ ζημιώσω τὸν λόγον; τίς μὲν ἐκείνου διδασκάλοις πιστότερος; τίς δ' ἥλιξι προσφιλέστερος; τίς μὲν μᾶλλον ἀπέφυγε τὴν τῶν μοχθηρῶν ἑταιρείαν καὶ ὁμιλίαν; τίς δ' τῇ τῆς βελτίσων ἑαυτὸν προσέθηκε πλεῖον, ἄλλοις τε, καὶ τῆς ἐκ τῆς παιδὸς τοῖς δοκιμωτάτοις καὶ γνωριμωτάτοις, εἰδὼς ὅδε τοῦτο φέρειν μικρὸν εἰς ἀρετὴν ἢ κακίαν, τὰς συνουσίας; ἐξ ὧν, τίς μὲν ἄρχουσιν ἐκείνου τιμιώτερος; τίς δ' τῇ πόλει πάσῃ; καίτοιγε διὰ τὸ μέγεθος πάντων ἐγκρυπτομένων, ἢ ἐπὶ σωφροσύνῃ γνωριμότερος, ἢ ἐπὶ σωτέσει περιφανέστερος; ποῖον μὲν εἶδος οὐκ ἐπῆλθε παιδεύσεως; μᾶλλον δ' ποῖον, ὡς ὅδε μόνον ἕτερος; τίνι δ' παρῆκεν ἐγγὺς αὐτοῦ γενέσθαι, καὶ κατὰ μικρόν; μὴ ὅτι τ' καθ' ἑαυτὸν ἔτῆς αὐτῆς ἡλικίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ παλαιοτέρων ἐν τοῖς μαθήμασι, καὶ πάντα ὡς εὖ ἐξασκήσας, καὶ αὐτὶ πάντων ἕκασον, τοὺς μὲν πονοὺς τῇ φύσιν, φιλοπονίᾳ νικήσας, τοὺς δ' γενναίους τῇ ἄσκησιν διανοίας ὀξύπτι· μᾶλλον δ' τάχει μὲν τοὺς ταχεῖς, ἀσθενῆ δ' τοὺς φιλοπόνους ὑπερβαλὼν, καὶ τοὺς κατ' ἄμφω δεξιοὺς ἀμφοτέροις. γεωμετρίας μέν γε καὶ ἀστρονομίας, καὶ τ' ἐπικινδύνου τοῖς ἄλλοις παιδεύσεως, ὅσον χρήσιμον ἐκλεξάμενος (τοῦτο δὲ λῶ, ἐκ τῆς τῶν οὐρανίων ἁρμονίας καὶ τάξεως, τὸν δημιουργὸν θαυμάσαι) ὅσον βλαβερὸν ταύτης, διέφυγεν, καὶ τῇ φορᾷ τῶν ἄστρων, διδοὺς τὰ ὄντα καὶ τὰ γινόμενα, ὡς οἱ τῷ ὁμόδουλον ἑαυτῆς κτίσιν, ἐπαναισάτες τῷ κτίσαντι, Θεῷ δ'

καὶ τ᾽ἄλλα πάντα ὥσπερ εἰκὸς, αὐατιθεὶς, καὶ τῷ τῶν πίνησιν ἀειθμῶν δὲ καὶ λογισμῶν, καὶ τῆς θαυμάσιας ἰατεικῆς, ὅση τὰ περὶ φύσεις καὶ κράσεις, καὶ τὰς ἀρχὰς τῷ νοσημάτων φιλοσοφεῖ, ὥς τε ταῖς ῥίζαις αὐαιρεμέναις συμπεκόπτειν τὰ βλαστήματα, τίς ὅπως ἀμαθὴς ἢ φιλόνεικος, ὡς ἐκείνῳ δοιῶαι τὰ δεύτερα, καὶ μὴ ἀγαπᾶν, εἰ μετ᾽ἐκείνον εὐθὺς ἀειθμοῖτο, τὸ πρεσβεῖον εἰ τοῖς δευτέροις φερόμενος; καὶ ταῦτα ὁ λόγος ἐστὶν ἁμάρτυρος, ἀλλ᾽ Ἐὰν τε ὁ μὲν λῆξις καὶ Ἐὐσέβειος, καὶ ὅσῳ ἐκεῖνος ἐπῆλθον ὕστερον, ἐπίσημοι σῆλαι τῆς ἐκείνου παιδεύσεως. ἐπεὶ ἦ πᾶσαν ἀρετὴν τε καὶ μάθησιν, ὥσπερ μεγάλη φορτὶς παντοδαπὴν ἐμπορείαν, εἰς μίαν τῷ ἑαυτῆ ψυχῷ συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ἑαυτῆ πόλιν ἐξέλλετο, ὡς αὖ καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδοίη τῷ καλῶν ἀγωγίμων τ᾽ ἑαυτῆ παιδεύσεως, εἰ ταῦθά τι καὶ σωλωέχθη πρᾶγμα θαυμάσιον, ἐδεὶ ἦ οἷον (καὶ γὰρ ἐμέ γε μάλιστα πάντων διφραίνει τῆτο μνημονεθῆναι, εἰ ὑμᾶς αὖ ἡδίους ποιήσειν) ἐν βραχεῖ διηγήσαθαι· ἤυχετο μὲν ἡ μήτηρ, δίχῳ μητρικῷ τινα καὶ φιλόπαιδα, ὥσπερ ὀξέπεμψεν ἀμφοτέρους, ὅπως εἰ σωὶ ἀλλήλοις ἐπανελθόντας ἰδεῖν· ξωωσεὶς γὰρ ἐδοκεῖμέν τις, εἰ μὴ τοῖς ἄλλοις, μῆ γ᾽ ἓν, δίχης καὶ θέας ἀξία σωὶ ἀλλήλοις ὁρώμενοι, ἡ νῦν κακῶς ὑπὸ τῆ φθόνου διαλυθεῖσα. Θεὸς ἦ ὅπως κινήσαντος, ὃς ἀκούει δικαίας δίχης, καὶ φίλτρον τιμᾷ γονέων εἰς παῖδας δίγνώμονας, ἐξ οὐδεμιᾶς ἐπινοίας ἐδὲ σωθήματος, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ ἦ ἀπὸ τῆς Ἐλλάδος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, εἰς τῶ αὐτῶ πόλιν, ὁ μὲν ἀπὸ γῆς, ὁ δὲ ἀπὸ θαλάσης κατήραμεν· ἡ πόλις δὲ τὸ Βυζάντιον, ἡ νῦν προκαθεζομένη τῆς Εὐρώπης πόλις, ἐν ᾗ τοσῆτον Καισάρειος κλέος, οὐ πολλῷ χρόνῳ διελθόντος, ἠνέγκατο, ὡς τε δημοσίας τιμὰς αὐτῷ καὶ γάμον τῷ δοκίμων καὶ τῆς συγκλήτε βελῆς μετασίαν προτεθῆναι, καὶ πρὸς βασιλέα πρεσβείαν σαλῆναι τὸν μέγαν, ἀπὸ κοινῆ δόγματος τῶ πρώτην πόλιν τῷ πρώτῳ λογίων κοσμηθῆναί τε καὶ τιμηθῆναι· εἴτι μέλλ αὐτῷ τὰ πρώτῳ ἀληθῶς εἶναι, καὶ τῆς ἐπωνυμίας ἀξίαν, καὶ τῆτο

προ-

προστεθῆναι πᾶσι τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς δεινήμασι, τῇ Καισαρείᾳ καλλωπίζεσθαι, καὶ ἀξίᾳ καὶ οἰκήσει. καίτοιγε μετὰ τὴν ἄλλης λαμπρότητος πολλοῖς καὶ μεγάλοις δεδυνημένην ἀνδράσι, καὶ τὰ φιλοσοφίαν, καὶ τὰ τὴν ἄλλην παίδευσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανῶς. τότε δ' ἂν τὸ γενόμενον, πᾶς μὲν ἄλλοις σωτυχία τις ἔδοξεν ἄλογος καὶ αὐταίτιος, οἷα φέρει πολλὰ τὸ αὐτόματον ἐν τοῖς ἡμετέροις, τοῖς δὲ φιλοθέοις καὶ λίαν εὐδηλότατον, μὴ ἄλλό τι τὸ συμβαὶ εἶναι, ἢ γονέων θεοφιλῶν ἔργον, ἐκ γῆς καὶ θαλάττης τὰς παῖδας σωναγόντων, εἰς μίαν δύχης ἐκπλήρωσιν. φέρε μὴ δὴ ταῦτο τῇ Καισαρείᾳ καλῶν παρέλθωμεν, ὃ τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως μικρὸν, καὶ οὐδὲ μνήμης ἄξιον, ἐμοὶ δὲ καὶ τότε & νῦν μέγιστον ἔδοξεν, εἴπερ τῇ ἐπαινετῶν ἡ φιλαδελφία, καὶ οὐ παύσομαι τιθεὶς ἐν προοίμοις, ὁσάκις ἂν τὰ ἐκείνης ἐκδιηγῶμαι. κατεῖχε μὲν αὐτὸν αἷς εἶπον τιμαῖς ἡ πόλις, καὶ οὐδ' ἂν εἴτι γένοιτο, μεθήσειν ἔφασκεν. ἐγὼ δὲ ἀνθέλκων ἴσχυσα, ὁ πάντα Καισαρείῳ πολὺς καὶ τίμιος, καὶ τοῖς γονεῦσι τὴν δύχην πληρῶσαι, καὶ τῇ παιδὶ τὸ χρεὼς, καὶ ἐμαυτῷ τὸν πόθον, λαβὼν τῆς ὁδοῦ κοινωνὸν καὶ συνέμπορον, καὶ προτιμηθεὶς οὐ πόλεων καὶ δήμων μόνον, οὐδὲ τιμῶν καὶ πόρων, οἳ πολλοὶ καὶ πολλαχόθεν οἱ μὲν συνέρρεον ἐκείνῳ, οἱ δὲ ἠλπίζοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς βασιλέως χειρὸς, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐπιταγμάτων. ἐντεῦθεν ἐγὼ μὲν φιλοσοφεῖν διέγνων, καὶ πρὸς τὸν ἄνω βίον μεθαρμοσθῆναι, ὥσπερ τινα βαρυὺ δεσπότην καὶ ἀρρώστημα χαλεπὸν, πᾶσαν φιλοτιμίαν ἀποσεισάμενος. μᾶλλον δὲ ὁ μὲν πόθος πρεσβύτερος, ὁ δὲ βίος ὕστερος. τὸν δὲ τὰ πρῶτα τῆς παιδεύσεως ἀναθέντα τῇ ἑαυτῶν πατρίδι, καὶ θαυμασθέντα τῆς πόνων ἀξίως, μετὰ ταῦτα, δόξης ἐπιθυμία, καὶ τὸ προσατδεῖν τῆς πόλεως, ὡς ἐμέγε συνέπειθε, τοῖς βασιλείοις δίδωσιν, οὐ παύ μὲν ἡμῖν φίλα ποιοῦντα, καὶ κατὰ γνώμην (καὶ γὰρ ἀπολογήσομαι πρὸς ὑμᾶς.) ὅτι πολλοστὸν τεταχθαι παρὰ θεῷ κρεῖττον εἶναι δοκεῖ τε καὶ ὑψηλότερον, ἢ παρὰ τῷ κάτω βασιλεῖ τὰ πρῶτα φέρεσθαι. οὐ μὴν

ἄξιός γε μέμψεως· φιλοσοφεῖν μὲν γὰρ ὅσῳ μέγιστον, τοσούτῳ καὶ χαλεπώτατον, καὶ ὑπὸ πολλῶν τὸ ἐγχείρημα, ὑδὲ ἄλλων, ἢ τ ὑπὸ τ θείας προκεκλημένων μεγαλονοίας, ἢ τοῖς προηρημένοις καλῶς χεῖρα δίδωσιν. ὑ μικρὸν ἦ εἴ τις τὸν δεύτερον προσησάμενος βίον, καλοκἀγαθίας μεταποιοῖτο, καὶ πλείω λόγον ἔχοι Θεοῦ καὶ τ ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἢ τ κάτω λαμπρότητος· καὶ τιὼ μὲν ὡς σκηνιὼ προβάλλοιτο, ἢ τι προσωπεῖον τ πολλῶν καὶ προσκαίρων, τὸ τῶ κόσμω τούτω δρᾶμα ὑποκεινόμενος, αὐτὸς ἦ ζῴοι Θεῷ μετὰ τ εἰκόνος, ἰῶ οἷδε παρ' ἐκείνου λαβὼν καὶ ὀφείλων τῷ δεδωκότι· ὅπερ ἀμέλει καὶ Καισάριον ἐγνωσθείσα γινώσκομεν· τάττεται μὲν γὰρ τιὼ πρώτιω ἐν ἰαξοῖς τάξιν, ὑδὲ πολλῶ πόνω προσδεηθεὶς, ἀλλ' ἐπιδείξας μόνον τιὼ παίδευσιν, μᾶλλον ἦ βραχύ τινα τ παιδεύσεως πρόλογον, κἂν τοῖς φίλοις τῶ βασιλέως δι' ὑδὺς ἀριθμούμενος, τὰς μεγίστας καρπώζαι τιμάς. ἄμισθον δὲ τιὼ τῆς τέχνης φιλανθρωπίαν τοῖς ἐν τέλει προτίθησιν, εἰδὼς ὑδὲν ὕπως, ὡς ἀρετιὼ, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις γινώσκεσθαι προάγειν εἰς τὸ ἔμπροσθεν. καὶ ὧν τῇ τάξει δεύτερος ἰῶ, τούτων κατὰ πολὺ περιῶ τῇ δόξῃ, πᾶσι μὲν ὢν διὰ σωφροσυνίω ἐπέραστος, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τίμια πιστεύόμενος, καὶ μηδὲν Ἱπποκράτους ὁρκισῶ προσδεόμενος· ὡς μηδὲν εἶναι καὶ τιὼ Κράτητος ἁπλότητα πρὸς τιὼ ἐκείνω θεωρυμενίω, πᾶσι ἦ πλέον, ἢ κατὰ τ ἀξίαν αἰδέσιμος, μεγάλων μὲν ἀεὶ τ παρόντων ἀξιούμενος, μειζόνων ἦ ἄξιος εἶναι τ ἐλπιζομένων κρινόμενος, τοῖς τε βασιλεῦσιν αὐτοῖς, καὶ ὅσοι τὰ πρῶτα μετ' ἐκείνους ἔχουσι. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι μήτε ὑπὸ τ δόξης, μήτε ὑπὸ τ ἐν μέσῳ ξυφῆς, τιὼ τῆς ψυχῆς διαγνώσιαν διεφθάρη. ἀλλὰ πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχόντων αὐτῇ, πρῶτον ἰῶ εἰς ἀξίωμα Χρισιανὸν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ πάντα ὁμῶ παιδία τις ἐκείνῳ καὶ λῆρος, πρὸς οἷ τοῦτο κρινόμενα. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ὡς ἐπὶ σκιωῆς καὶ ἄλλοις παίζεσθαι, τάχιστα πηγνυμένης τε καὶ καταλυομένης, τάχα ἦ φθειρομένης ῥᾷον, ἢ σωιζομένης, ὡς εἶναι ἰδεῖν ἐκ τῆ πολλῶν τῶ βίω μεταβολῶν,

καὶ

καὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω μεταπιπτούσης διπλείας· μόνον ἴδιον ἀγαθὸν εἶναι καὶ παραμύθιον ἀσφαλῶς, τὴν δυσέβειαν· ταῦτα Καισαρίῳ ἐφιλοσοφεῖτο κἂν τῇ χλανίδι· ταύταις καὶ συνέζησε ταῖς ἐννοίαις, καὶ συναπῆλθε μείζων τῆς φαινομένης εἰς τὸ κοινὸν δυσεβείας, θεῷ γνωρίζων καὶ παρισὰς τὴν κατὰ τὸν κρυπτὸν ἄνθρωπον. καὶ εἴ με δεῖ πάντα παρελθεῖν, τὴν προσασίαν τῆς ἐκ γένους ἀτυχησάντων, τὴν ὑπεροψίαν τοῦ τύφου, τὴν πρὸς τὰς φίλας ἰσοτιμίαν, τὴν πρὸς τὰς ἀρχούσας παρρησίαν, τὰς ὑπὲρ ἀληθείας ἀγῶνας καὶ λόγους, οὓς πολλάκις καὶ πρὸς πολλοὺς συνεστήσατο, οὐ λογικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ λίαν δυσεβῶς τε καὶ ἐμπύρως, εἰ αὐτὶ πάντων εἰπεῖν τὴν ἐκείνου τὸ γνωριμώτατον· ἐλύσατο καθ' ἡμῶν βασιλεὺς ὁ δυσώνυμος, καθ' ἑαυτοῦ πρῶτον μανεὶς, ἐκ τῆς εἰς Χριστὸν ἀθετήσεως, ἀφόρητος ἤδη καὶ τοῖς ἄλλοις ἰδεῖν, οὐδ' ἐν ἴσῳ τοῖς λοιποῖς χριστομάχοις, μεγαλοψύχως ἀποχαφόμενος εἰς τὴν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κλέπτων τὸν διωγμὸν ἐν ἐπιεικείας πλάσματι, καὶ κατὰ τὸν σκολιὸν ὄφιν, ὃς τὴν ἐκείνου κατέχει ψυχὴν, παντοίαις μηχαναῖς ὑποσπῶν τοὺς ἀθλίους εἰς τὸ ἑαυτοῦ βάραθρον· καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῦ τέχνασμά τε καὶ σόφισμα, ἵνα μηδὲ τὰ ἐπὶ τοῖς ἄθλοις τιμῆς τυγχάνωμεν (ἐφθόνει γὰρ καὶ ταύτης Χριστιανοῖς ὁ γενναδας) πάσχοντας ὡς Χριστιανοὺς, ὡς κακούργους κολάζεσθαι· τὸ δὲ δεύτερον, πειθοῦς ὄνομα προσεῖναι τῷ γινομένῳ, μὴ τυραννίδος, ὡς οὐ μεῖζον ἢ τοῦ κινδύνου τὸ τῆς αἰσχύνης, αὐθαιρέτως χωροῦσι πρὸς τὴν ἀσέβειαν· καὶ τοὺς μὲν χρήμασι, τοὺς δὲ ἀξιώμασι, τοὺς δὲ ὑποσχέσεσι, τοὺς δὲ παντοίαις τιμαῖς ὑφελκόμενος, ἃς δὴ βασιλικῶς προσῆγεν, ἀλλὰ καὶ λίαν δολοφρενῶς, ἐν ταῖς ἀπάντων ὄψεσι, πάντας δὲ τῇ γοητείᾳ τῶν λόγων καὶ τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι, ἐπὶ πολλοῖς πειρᾶται καὶ Καισαρίου· φεῦ τῆς παραπλήξιας καὶ τῆς ἀνοίας, εἰ Καισάριον τε ὄντα καὶ ἀδελφὸν ἐμὸν, καὶ τῷ γονέων τόπων, συλήσειν ἤλπισεν· ἀλλ' ἵνα μικρὸν προσδιατείνω τῷ λόγῳ, καὶ καταξυφήσω τὸ δυσγήματος, ὡς οἱ παρόντες τὸ θεάματος, εἰσῆει μὲν ὁ γενναδας ἐκεῖνος, τῷ

τῷ Χριστῷ σημείῳ φραξάμενος, καὶ τὸν μέγαν λόγον ἑαυτῷ προβαλλόμενος, πρὸς τὸν πολιὸν ἐν ὅπλοις καὶ μέγαν ἐν λόγων δεινότητι· ἀδεὴς ἢ καταπλαγεὶς πρὸς τὴν ὄψιν, ἢδὲ θωπείᾳ τὶ καταβαλὼν τῆς φρονήματος, ἀθλητὴς ἕτοιμος ἦν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πρὸς τὸν ἐν ἀμφοτέροις δυνατὸν ἀγωνίζεσθαι· τὸ μὲν οὖν σάδιον τοιοῦτον, καὶ ὁ τῆς δυσσεβείας ἀγωνιστὴς τοσοῦτος, καὶ ἀγωνοθέτης, ἔνθεν μὲν Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσι τὸν ἀθλητὴν ἐξοπλίζων, ἐκεῖθεν δὲ δεινὸς τύραννος, τῇ τῶν λόγων οἰκειότητι προσσαίνων, καὶ τῷ τῆς ἐξουσίας ὄγκῳ δεδιττόμενος· θέαξον ἢ ἀμφοτέρωθεν, τῷ τε τῇ δυσσεβείᾳ λειπομένων ἔτι, καὶ τῶ ὑπ' ἐκείνῃ σωπρασμένων, ὅπῃ νοῦσῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἀποσκοποῦντων, ὅς τις νικήσειε πλείω τοῦ ἀγωνίαν ἐχόντων, ἢ περὶ ὃς τὸ θέαξον· ἆρ' οὐκ ἔδεισας περὶ Καισαρίου, μήτι πάθῃ τῆς προθυμίας ἀνάξιον; ἀλλὰ θαρσεῖτε, μετὰ Χριστοῦ γὰρ ἡ νίκη τοῦ τὸν κόσμον νικήσαντος· τὰ μὲν οὖν καθ' ἕκαστον τοῦ τότε ῥηθέντων, ἢ προτεθέντων ἐκδιηγεῖσθαι τὰ νῦν, ἐγὼ μὲν εὖ ἴσθι τῶν παντὸς αὖ ἐτιμησάμην· καὶ γὰρ ἐς λογικάς τινας ἐσὶν ἃς ἔχει τροφὰς καὶ κομψείας ὁ λόγος, ἔμοι γοῦν οὐκ ἀνδεῖς εἰς μνήμην, ἔξω δ' ἂν εἴη παντελῶς τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ λόγου· ὡς ἢ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐν τοῖς λόγοις πλοκὰς διαλύσας, καὶ πεῖραν ἅπασαν ἀφανῆ τε, καὶ φανερὰν, ὥσπερ τινα παιδιὰν παρωσάμενος, μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, τὸ Χριστιανὸς εἶναί τε καὶ μένειν ἀνεκήρυξεν, ἢδὲ ἔτω μὲν παντελῶς ἀποπέμπεται· καὶ γὰρ δεινὸς ἔρως εἶχε τὸν βασιλέα, τῇ Καισαρίου παιδύσει σωθῆναι καὶ καλλωπίζεσθαι· ἰδοὺ καὶ τὸ περιβόητον τοῦτο ἐν ταῖς τῶν πάντων ἀκοαῖς ἐφθέγξατο· ὦ παῖδες δύτυχοῦς, ὦ παίδων δυσυχῶν· ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς ἠξίωσε τιμῆσαι τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἀτιμίας, ὧν καὶ τῶν παίδευσιν Ἀθλώνσιν ἔγνω, καὶ τοῦ εὐσέβειαν· δευτέρᾳ ἢ εἰσόδῳ ταμιεύσεις, ἐπειδή γε κατὰ Περσῶν ἐκεῖνον ἡ δίκη καλῶς ἐξώπλισεν, ἐπαύεισι πρὸς ἡμᾶς φυγὰς μακάριος, καὶ ξοπαιδεχος ἀναίμακτος, καὶ περιφανέστερος τοῦ ἀτιμίαν ἢ τοῦ λαμπρότητα· ταύτῃ ἐγὼ τοῦ νίκῃ τοῦ πόλ-

λῆς

λῆς ἐκείνης χειρὸς, καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀλλοτρίας, καὶ τῆς πολυτελοῦς ἐσθῆτος, ὑψηλοτέραν κείνῳ μακρῷ καὶ τιμιωτέραν. τούτῳ τῷ διηγήματι πλέον ἐπαίρομαι, ἢ εἰ πᾶσαν ἐκείνῳ τὴν βασιλείαν ἀπεμερίσατο. τοῖς μὲν οὖν πονηροῖς ὑποχωρεῖ χρόνοις, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, ἐνσαίνοντος μὲν καιροῦ, διακινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ μὴ προδιδόναι δειλίᾳ τὴν εὐσέβειαν, ἕως δ' ἂν ἔξῃ, μὴ προκαλεῖσθαι τοὺς κινδύνους κελεύουσαν, εἴτε δέει τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, εἴτε φειδοῖ τῶν ἐπαγόντων τὸν κίνδυνον· ἐπεὶ ἦ ὁ ζόφος ἐλύθη, καὶ ἡ ὑπεροχία καλῶς ἐδίκασε, καὶ ἡ σιλβωθεῖσα ῥομφαία τὸν ἀσεβῆ κατέβαλε, καὶ Χριστιανοῖς ἐπανῆλθε τὰ πράγματα, τί δεῖ λέγειν μεθ' οἵας δόξης τε καὶ τιμῆς, ἢ τῶν μαρτυρίων οἵων καὶ ὅσων, καὶ ὡς διδοὺς χάριν μᾶλλον ἢ κομιζόμενος, τοῖς βασιλείοις αὐθις ἀναλαμβάνεται, καὶ δεδέχε) τὴν πρότερον τιμὴν ἡ δευτέρα; καὶ βασιλεῖς μὲν ὁ χρόνος παρήμειψε, Καισαρίῳ δὲ τὸ τῆς δόξης ἄλυτον, καὶ τῶν παραύτοις πρωτείων, καὶ ἀγὼν βασιλεύσιν, ὅσις μᾶλλον Καισάριον οἰκειώσηται, καὶ ᾧ μᾶλλον ἐκεῖνος ὀνομαθῇ φίλος καὶ γνώριμος. τοιαῦτα Καισαρίῳ τὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ παρὰ τῆς εὐσεβείας· ἀκουέτωσαν καὶ νέοι καὶ ἄνδρες, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς, πρὸς τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐπειγέσθωσαν· ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεὴς, ὅσοις καὶ τοῦτο διὰ σπουδῆς, καὶ μέρος εὐδαιμονίας ὑπολαμβάνεται· ἀλλ' οἷόν δὴ καὶ τοῦτο τῆς περὶ αὐτὸν θαυμάτων, ὁμοῦ τε τῆς τῶν γονέων θεοσεβείας, καὶ τῆς ἐκείνης μεγίστην ἔχον ἀπόδειξιν. διέξιμεν μὲν ἐν τῇ Βιθυνῶν, τὸν δὲ πολλοστὸν ἀπὸ βασιλέως διέπων ἀρχὴν ἢ ὅλην, ταμιεύειν βασιλεῖ τὰ χρήματα, καὶ τῶν θησαυρῶν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν· ἐντεῦθεν γὰρ αὐτῷ τὰς μείζους ἀρχὰς βασιλεὺς προοιμιάζεται· τοῦ δὲ πρώην σεισθέντος ἐν Νικαίᾳ σεισμοῦ, ὃς δὴ χαλεπώτατος τῶν πώποτε μνημονευομένων γεγονέναι λέγεται, μικροῦ τοὺς πάντας ἐγκαταλαβόντος, καὶ τῆς πόλεως κάλλει σωαφανίσαντος, μόνος τῶν ἐπιφανῶν, ἢ κομιδῇ σοὺ ὀλίγοις, ἐκ τοῦ κινδύνου περισώζεται, καὶ σωτηρίαν ἀπι-

σεμνύω, αὐτῷ σκεπασθεὶς τῷ συμπτώματι, καὶ μικρὰ σημεῖα τῶ κινδύνω φερόμενος, ὅσον τὸν φόβον παιδαγωγὸν λαβεῖν τῆς μείζονος σωτηρίας, καὶ ὅλος τ' ἄνω γενέσθαι μοίρας, μεταθέμενος τὴν στρατείαν ἐκ τῶν κινουμένων, καὶ ἀμείψας ἑαυτῷ τὰ βασίλεια· τοῦτο μὲν οὖν καὶ διενοεῖτο, καὶ κατὰ σχολὴν ἑαυτῷ συνηύχετο, ὡς πρὸς ἐμὲ γράφων ἔπεισεν, ἁρπάσαντα τ' καιρὸν εἰς ἀναθέσιν, ὅπερ ἀεὶ ἄλλοτε ποιῶν ἐπαυσάμην, ζηλοτυπῶν τὸ ἐκείνου μεγαλοφυὲς, στρεφόμενον ἐν τοῖς χείροσι, & τὴν φιλόσοφον ἄνω ψυχὴν ἐν τοῖς δημοσίοις καλινδουμένην, καὶ ὥσπερ ἥλιον νέφει συγκαλυπτόμενον· ἀλλὰ τ' μὲν σεισμῶ κρείττων ἐγένετο, τ' νόσου δ' οὐκ ἔτι· καὶ γὰρ ἦν ἄνθρωπος· καὶ τὸ μὲν ἴδιον ἐκείνου, τὸ δ' κοινὸν πρὸς τὰς ἄλλας. καὶ τὸ μὲν τῆς δυσεβείας, τὸ δ' τ φύσεως· καὶ προὔλαβεν ἡ πραμυθία τὸ πάθος, ἵνα τῷ θανάτῳ σεισθέντες, τῇ παραδόξῳ τ τότε σωτηρίας ἐγκαυχησώμεθα· καὶ νῦν ἡμῖν ὁ πολὺς Καισάριος ἀποσέσωται, κόνις τιμία, νεκρὸς ἐπαινούμενος, ὕμνοις ἐξ ὕμνων παραπεμπόμενος, μαρτύρων βήμασι πομπεύόμενος, γονέων χερσὶν ὁσίαις τιμώμενος, μιᾷ δὲ λαμπροφορείᾳ τῷ πάθει τὴν δυσέβειαν εἰσαγούσης, δάκρυσιν ἡττωμένοις φιλοσοφίᾳ, ψαλμῳδίαις κοιμιζούσαις τὰς θρήνους, καὶ τ νεοκτίστου ψυχῆς, ἣν τὸ πνεῦμα δι' ὕδατος ἀνεμόρφωσεν, ἄξια τὰ γέρα καρπούμενος· τοῦτό σοι Καισάριε παρέμυθον τὸ ἐπάφιον· αὗται τῷ ἐμῶν λόγων αἱ ἀπαρχαὶ, ἃς κρυπτομένας πολλάκις μεμψάμενος, ἐπὶ σεαυτὸν γυμνώσειν ἔμελλες. ἔστω ὁ παρ' ἐμοῦ κόσμος, σοὶ δὲ κόσμου παντὸς εὖ οἶδα φίλτατος, οὐ σπιρῶν περιῤῥέοντα καὶ μαλακὰ νήματα, οἷς οὐδὲ περιὼν ἔχαιρες κατὰ τὰς πολλὰς, ἀρετῇ μόνῃ κοσμούμενος, οὐδὲ λίνου λιγαφανῆς ὑφάσματα, οὐδὲ μύρων πολυτίμων ἐπιχύσεις, ἃ ταῖς γυναικωνίτισιν ἀπεπέμπου καὶ πρότερον, καὶ ὧν ἡμέρα μία λύει τ εὐωδίαν, οὐδὲ ἄλλό τι τῶν μικρῶν καὶ τοῖς μικροῖς τιμίων, ἃ πάντα κατέκρυψεν αὖ σήμερον ὁ πικρὸς λίθος οὗτος, μετὰ τοῦ καλοῦ σώματος· ἐῤῥέπωσαν μοι καὶ ἀγῶνες Ἑλληνικοὶ & μῦθοι, δι' ὧν ἔφηβοι δυσυχεῖς

ἐτι-

ἐτιμήθησαν, μικρὰ μικρῶν ἀγωνισμάτων προτιθέντες τὰ ἔπαθλα. καὶ ὅσα διὰ χοῶν τε καὶ ἀπαργμάτων, ἢ σεμμάτων τε καὶ ἀνθέων νεοδρέπτων, ἀφωσιοῦνται τὰς ἀπελθόντας ἀνθρώπους, νόμῳ πατρίῳ μᾶλλον, καὶ ἀλογίᾳ πάθους ἢ λόγῳ δουλεύοντες· τὸ δὲ ἐμὸν δῶρον, λόγος, ὃ τάχα καὶ ὁ μέλλων ὑπολήψεται χρόνος ἀεὶ κινούμενον, καὶ μὴ ἐῶν εἰς τὸ παντελὲς ἀπελθεῖν τὸν σὺν δίκῃ μεταχωρήσαντα, φυλάσσων δὲ ἀεὶ καὶ ἀκοαῖς καὶ ψυχαῖς τὸ τιμώμενον, καὶ πινάκων ἐναργεστέραν προτιθεὶς τὴν εἰκόνα τοῦ ποθουμένου. τὰ μὲν οὖν παρ' ἡμῶν τοιαῦτα. εἰ δὲ μικρὰ, καὶ τῆς ἀξίας ἐλάττω, καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν· καὶ τὰ μὲν ἀποδεδώκαμεν, τὰ δὲ δώσομεν, τὰς δι' ἔτους προσφέροντες τιμάς τε καὶ μνήμας, οἵ γε τῷ βίῳ περιλειπόμενοι. σὺ δὲ ἡμῖν οὐρανὸς ἐμβατεύοις, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, καὶ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ, οἵ τινες δὴ ἔτοί εἰσιν, ἀναπαύσαιο, καὶ Ἀγγέλων ἐποπτεύοις χορείαν, καὶ μακαρίων ἀνδρῶν δόξας τε καὶ λαμπρότητας, μᾶλλον δὲ συγχορεύοις καὶ σωαγάλλοιο, πάντα θεαγελῶν τὰ τῇδε ἀφυψούς, τούς τε καλυμένους πλούτους, καὶ τὰς ἐρριμένας ἀξίας, καὶ τὰς φθαρτὰς τιμὰς, καὶ τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων πλάνην, καὶ τὴν τοῦ βίου τούτου περιφοράν, καὶ ὥσπερ ἐν νυκτομαχίᾳ σύγχυσίν τε καὶ ἄγνοιαν, βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ παρεστάμενος, καὶ τὸ ἐκεῖθεν φωτὸς πληρούμενος, ἔνθεν μικρὰν ἀπορροὴν ἐντεῦθεν δεξάμενοι, ὅσον ἐν ἐσόπτροις φαντάζεσθαι καὶ αἰνίγμασιν, αὐτῇ τῇ πηγῇ τοῦ καλοῦ μετὰ ζωῆς ἐντύχοιμεν, καθαρῷ τῷ νῷ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν ἐποπτεύοντες, καὶ τὸν μισθὸν εὑρισκόμενοι τὸ περὶ τὸ καλὸν ἐνταῦθα φιλοπονίας, καὶ τελεωτέραν ἐκεῖσε τοῦ καλοῦ μετουσίαν καὶ θεωρίαν, ὅπερ δὴ τέλος ἡμετέρας τέλος μυσαγωγίας, βίβλοί τε καὶ ψυχαὶ θεολόγοι θεσπίζουσι· τί λοιπὸν ἔτι ζητῶ ἐκ λόγου θεραπείαν τοῖς ἀλγοῦσι προσενεγκεῖν. μέγα δὲ τοῖς πονοῦσι τὸ παρὰ τῶν σωαλγούντων φάρμακον· καὶ οἱ τὸ ἴσον τοῦ πάθους ἔχοντες πλέον εἰσὶν εἰς παραμυθίαν τοῖς πάσχουσι· μάλιστα μὲν οὖν πρὸς τοιούτους ἐσὶν ἡμῖν ὁ λόγος, ὑπὲρ ὧν αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ μὴ καθάπερ ἄλλου παντὸς τοῦ καλοῦ, οὕτω

καὶ

καὶ καρτερίας τὰ πρῶτα φέροιντο· καὶ γὰρ εἰ φιλόπαιδες πάντων μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ πάντων μᾶλλον φιλόσοφοι καὶ φιλόχρηστοι, καὶ ἐντεῦθεν μεταβασιν ἐκ πλείονος αὐτοί τε μελετήσαντες, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν διδάξαντες, μᾶλλον δὲ τὸν βίον ὅλον μελέτην λύσεως ἐνησάμενοι· εἰ δ' ἔτι τὸ πάθος ἐπισκοτεῖ τοῖς λογισμοῖς, καὶ καθάπερ λήμη τις τὸν ὀφθαλμὸν ὑπελθοῦσα, καθαρῶς συνιδεῖν οὐκ ἐᾷ τὸ δέον, φέρε δέξασθε παράκλησιν οἱ πρεσβύτεροι τοῦ νέου, καὶ ὡς παιδὸς οἱ πατέρες, καὶ τοῦ νουθετεῖσθαι παρὰ τῶν πλικιῶν ὀφείλοντος, οἱ πολλοὺς νουθετήσαντες, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ τὴν ἐμπειρίαν συλλέξαντες· θαυμάσητε δὲ μηδεὶς, εἰ νέος νουθετῶ γέροντας, καὶ τοῦτο ὑμέτερον, εἴ τι πολιᾶς ἄμεινον σωφροσύνην ἔχω. πόσον ἔτι βιωσόμεθα χρόνον, ὦ τίμιαι πολιαὶ, καὶ Θεῷ πλησιάζουσαι; πόσον ἐνταῦθα κακοπαθήσομεν; οὐδὲ ὁ πᾶς ἀνθρώπων βίος μακρὸς, ὡς τῇ θείᾳ φύσει καὶ ἀτελευτήτῳ παραβαλεῖν, μή ὅτι τοῦ τῆς ζωῆς λείψανον, καὶ ἡ λύσις ὡς ἂν εἴποιμεν τοῦ ἀνθρωπίνης πνοῆς, καὶ τοῦ προσκαίρου βίου τὰ τελευταῖα· πόσον ἡμᾶς ἔφθη Καισάριος; πόσον ἔτι τὸν ἀπελθόντα πενθήσομεν; καὶ πρὸς τοῦτο ἐπειγόμεθα μονονού; οὐ τοῦτον ὑποδυσόμεθα λίθον αὐτίκα; οὐχὶ αὐτίκα κόνις μετὰ μικρὸν ἐσόμεθα; καὶ ποσοῦτον κερδανοῦμεν ἐν ταῖς μικραῖς ταύταις ἡμέραις, ὅσον πλείω κακὰ, τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ παθόντες, τὰ δὲ καὶ πράξαντες ἴσως, λειτουργῆσαι τῷ τοῦ φύσεως νόμῳ τοῦ κοινοῦ εἰσφορὰν καὶ ἀσάλευτον, καὶ τοῖς μὲν ἐπαπελθεῖν, τοῦ δὲ προαπελθεῖν, καὶ τοὺς μὲν κλαῦσαι, ὑπὸ δὲ τοῦ θρηνηθῆναι, καὶ παρ' ἄλλων ἀντιλαβεῖν, ὃν προεισηνέγκαμεν ἄλλοις τοῦ δακρύων ἔρανον· τοιοῦτος ὁ βίος ἡμῶν ἀδελφοὶ, τῶν ζώντων πρόσκαιρα· τοιοῦτο τὸ ἐπὶ γῆς πωγώνιον, οὐκ ὄντας γενέσθαι, καὶ γενομένους ἀναλυθῆναι· ὄναρ ἐσμὲν οὐχ ἱσάμενον, φάσμα τι μὴ κρατούμενον, πτῆσις ὀρνέου παρερχομένου, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνος οὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον, καὶ καιρῷ λυόμενον. ἄνθος, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, ὕπως ἐξανθήσει·

κα-

καλῶς ὁ θεῖος Δαβὶδ περὶ τῆς ἀθανείας ἡμῶν ἐφιλοσόφησε, καὶ ἐν ἐκείνοις πάλιν τοῖς ῥήμασι, τῷ ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγγειλόν μοι, καὶ παλαισῶν μέζονα τὰς ἀνθρωπίνας ἡμέρας ἐρίζεται. τί δ' ἂν εἴποις πρὸς Ἱερεμίαν, ὃς καὶ τῇ μελῇ μέμφεται, τῆς γεννήσεως ἀλγῶν, καὶ ταῦτα ἐπ' ἀλλοκότοις παίσμασι. πάντα εἶδον φησὶν ὁ ἐκκλησιαστὴς, πάντα ἐπῆλθον λογισμῷ τὰ ἀνθρώπινα, πλοῦτον, ξυφῷ, δωμασείαν, δόξαν τῷ ἄσαπον, σοφίαν τῷ ὑποφεύγουσαν πλέον, ἢ κρατεμοίμην, πάλιν ξυφῷ, σοφίαν πάλιν, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πολλάκις ἀναχυκλούμενος, γαστρὸς ἡδονὰς, παραδείσους, πλῆθος οἰκετῶν, πλῆθος κτημάτων, οἰνοχόους, καὶ οἰνοχόας, ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας, ὅπλα, δορυφόρους, ἔθνη προσκυνοῦντα, φόρους συλλεγομένους, ὀφρῦν βασιλείας, ὅσα περὶ τὰ βίου, ὅσα τῶν ἀναγκαίων, οἷς ὑπὲρ πάντας ἦλθον βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τί ἐπὶ πᾶσι τούτοις; πάντα ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης, καὶ προαίρετις πνεύματος, εἴτ' οὖν ὁρμή τις ψυχῆς ἀλόγιστος, καὶ περισπασμὸς ἀνθρώπου, τοῦτο κατακειθέντες, ἴσως ἐκ τοῦ παλαιοῦ πτώματος. ἀλλὰ τέλος λόγου φησὶ, τὸ πᾶν ἄκουε, τὸν θεὸν φοβοῦ. ἐνταῦθα τῆς ἀποείας ἴσαται, & τοῦτό σοι μόνον τὸ ἐνταῦθα ζωῆς τὸ κέρδος, ὁδηγηθῆναι διὰ ταραχῆς τῶν ὁρωμένων καὶ σαλευομένων, ἐπὶ τὰ ἑστῶτα καὶ μὴ κινούμενα. μὴ τοίνυν πεισθῶμεν Καισάριον, εἴων ἀπηλλάγη κακῶν εἰδότες, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, οἷοις ὑπελείφθημεν, καὶ οἷα θησαυρίσομεν, εἰμὴ γνησίως θεῷ προσθέμενοι, καὶ παραδραμόντες τὰ παρεξέχοντα, πρὸς τὸν ἄνω ζωὸν ἐπειγοίμεθα, ἔτι ὑπὲρ γῆς ὄντες, καταλιπόντες τῷ γῷ, καὶ τῷ πνεύματι φέροντι πρὸς τὰ ἄνω γνησίως ἀπολυθήσαντες. ταῦτα καὶ ἀλγεινὰ τοῖς ὀλιγοψύχοις, καὶ κέρδη τοῖς ἀνδρικοῖς τῷ διανοίαν. σκοπῶμεν ὅπως. ὃ μὴ ἄρξει Καισάριος, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχθήσεται πρὸς ἄλλων. ὃ φοβήσει τινὰς, ἀλλ' οὐδὲ δείσει βαρὺ δεσπότου, πολλάκις τὸν οὐδὲ ἄρχεσθαι ἄξιον. ὃ σωλάξει πλοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ ὑπόψεται φθόνον, ἢ ψυχῷ ζημιωθήσεται κακῶς σωλάγων, καὶ τοσοῦτον ἀεὶ

προσ-

προσλαμβάνειν ζητῶ, ὅσον ἐκτήσατο. τοιαύτη γὰρ ἡ τῦ πλουτεῖν νόσος, ὅρον τὸ δεῖσθαι πλείονος οὐκ ἔχουσα, ἀλλὰ τὸ ποτὲ ἀεὶ δίψος ποιουμένη φάρμακον. οὐκ ἐπιδείξεται λόγους, ἀλλ' ὑπὸ λόγων γε θαυμασθήσεται. οὐ φιλοσοφήσει τὰ Ἱπποκράτους καὶ Γαλήνου, καὶ τῶ αὐτιθέτων ἐκείνοις, ἀλλ' οὐ κακοπαθήσει νόσοις, ἰδίας ἐπ' ἀλλοτρίαις συμφοραῖς λύπας καρπούμενος. οὐκ ἀποδείξει τὰ Εὐκλείδου καὶ Πτολεμαίου καὶ Ἠρώνος, ἀλλ' οὐδὲ ἀλγήσει τοῖς ἀπαιδεύτοις φυσῶσι μείζονα. οὐ καλλωπιεῖται τοῖς Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους, καὶ Πύρρωνος, Δημοκρίτοις δόγμασι. καὶ Ἠρακλείτοις, καὶ Ἀναξαγόραις, Κλεάνθαις τε, καὶ Ἐπικούροις, καὶ οὐκ οἶδ' οἷς τισι τῶν ἐκ τῆς σεμνῆς Στοᾶς καὶ Ἀκαδημίας, ἀλλ' οὐδὲ φροντίσει ὅπως δηλύσῃ τῶ τὰς πιθανότητας. τίμιε δεῖ μνημονεύειν τῶ ἄλλων; ἀλλὰ ταῦτα δή, τὰ τίμια πᾶσι καὶ περιαυδάστα. οὐ παρασήσεται γαμετλῶ ἢ παῖδας, ἀλλ' οὐδὲ θρλώσει τέκνα, ἢ θρυνηθήσεται ὑπὸ τέκνῳ, ἢ καταλιπὼν ἄλλοις, ἢ καταλειφεὶς συμφορᾶς ὑπόμνημα. οὐ κληρονομήσει χρημάτων, ἀλλὰ κληρονομηθήσεται ὑφ' ὧν χρησιμώτατον, καὶ ὧν αὐτὸς ἠθέλησεν, ἵνα πλούσιος ἐνθένδε μεταναστῇ, πάντα μεθ' ἑαυτῦ φερόμενος. ὦ τῆς φιλοτιμίας, ὦ τῆς καινῆς παρακλήσεως, ὦ τῆς μεγαλοψυχίας τῶ ἐπιβαλλομένων. ἠκούθη κήρυγμα πάσης ἀκοῆς ἄξιον, καὶ μηδὲν πάθος κεκώλυται δι' ὑποχέσεως καλῆς καὶ ὁσίας, δοῦναι τὰ πάντα τῷ παιδὶ, τὸν ἐκείνου πλοῦτον, ὑπὲρ ἐκείνου δῶρον, ἐνταφιον, καὶ μηδὲν ὑπολειφθῆναι τοῖς προσδοκήσασιν. ἕπου ταῦτα ἱκανὰ πρὸς παραμυθίαν; προσοίσω τὸ μεῖζον φάρμακον. πείθομαι σοφῶν λόγοις ὅτι ψυχὴ πᾶσα καλήτε καὶ θεοφιλὴς, ἐπειδὰν τῦ σωματος, ἐνθένδε ἀπαλλαγῇ, δ' ἧς μὲν ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τῦ μένοντος αὐτῷ καλῦ γενομένη, ἅτε τοῦ ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρθέντος, ἢ ἀποτεθέντος, ἢ, οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ λέγειν, θαυμασίαν τινὰ ἡδονῇ ἥδεται, καὶ ἀγάλλεται, καὶ ἵλεως χωρεῖ πρὸς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην, ὥσπέρ τι δεσμωτήριον χαλεπὸν τὸν ἐνταῦθα βίον ἀποφυγοῦσα, καὶ τὰς περικειμένας

ἀπο-

ἀποσειςαμένη πέδας, ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερὸν καθείλκετο, καὶ οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρπᾶται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα. μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τὸ συγγενὲς σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ᾧ τὰ ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησε, παρὰ τῆς καὶ δύσεως καὶ πισθοθείσης γῆς, ξόπον ὃν οἶδεν ὁ ταῦτα συνδήσας, καὶ ἐκλύσας θεὸς, τούτῳ συγκληρονομεῖ τῆς ἐκεῖθεν δόξης. καὶ καθάπερ τῶν μοχθηρῶν αὐτὴν μετέχειν διὰ τὴν συμφυΐαν, ἵνα καὶ τῶν τερπνῶν ἑαυτῆς μεταδίδωσιν, ὅλον εἰς ἑαυτὴν ἀναλώσασα, καὶ γνησίαν συνὼν τούτῳ σὺν καὶ πνεῦμα καὶ νοῦς, καὶ θεὸς, καταποθὲν ὑπὸ τῆς ζωῆς τὸ θνητὸν καὶ ῥέοντος. ἄκουε γὰρ οἷα περὶ συμπήξεως ὀστῶν τε καὶ νεύρων φιλοσοφεῖται τῷ θείῳ Ἰεζεκιὴλ, ὅσα μετ' ἐκεῖνον τῷ θείῳ Παύλῳ περὶ σκηνώματος ἐπιγείου, καὶ οἰκίας ἀχειροποιήτου, τοῦ μὲν καταλυθησομένου, τὸ δὲ ἀποκειμένης ἐν οὐρανοῖς. καὶ τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐκδημίαν, ἐνδημίαν πρὸς τὸν Κύριον εἶναι φάσκοντος. τὴν δὲ σὺν τούτῳ ζωὴν, ὡς ἐκδημίαν ὀδυρομένου, καὶ διὰ τοῦτο ποθοῦντος καὶ ἀσθενοῦντος τὴν ἀνάλυσιν. τί μικροψυχῶ περὶ τὰς ἐλπίδας; τί γίνομαι πρόσκαιρος; ἀναμένω τὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου φωνὴν, τὴν ἐσχάτην σάλπιγγα, τὸν οὐρανοῦ μετασχηματισμὸν, τὴν γῆς μεταποίησιν, τὴν τῶν στοιχείων ἐλευθερίαν, τὴν κόσμου παντὸς ἀναπαίνισιν. τότε Καισάριον αὐτὸν ὄψομαι, μηκέτι ἐκδημοῦντα, μηκέτι φερόμενον, μηκέτι πνεύματος μηκέτ' ἐλεύθερον, λαμπρὸν, εὔδοξον, ὑψηλὸν, οἷός μοι καὶ κατ' ὄναρ ὤφθης πολλάκις ὦ φίλτατε ἀδελφῶν ἐμοὶ, καὶ φιλαδελφότατε, εἴτε τοῦ βούλεσθαι τοῦτο ἀνατυποῦντος, εἴτε τῆς ἀληθείας. ναὶ γὰρ ἀφεὶς τὰς θρηνώδεις εἰς ἐμαυτὸν βλέψω, μήτι θρηνῶν ἄξιον λάθω φέρων, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ περισκέψομαι. Υἱοὶ ἀνθρώπων (μέτεισι γὰρ πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος) ἕως πότε βαρυκάρδιοι, καὶ παχεῖς τὴν διάνοιαν; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος, μεγαλύνοντες τὸν ἐνταῦθα βίον, καὶ τὰς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας πολλὰς ὑπολαμβάνοντες, καὶ τὴν διάζευξιν ταύτην τὴν ἀσταθῆ καὶ ἡδεῖαν, ὡς δήτι βαρεῖ καὶ φερεπώδες ἀποφερόμενοι; οὐ γνωσόμεθα ἡμᾶς

αὐτοὺς;

αὐτὸς; ἢ τὰ φαινόμενα ῥίψωμεν; ἢ πρὸς τὰ νοούμενα βλέψωμεν; ἢκ εἴ τι χὴ λυπεῖσθαι χρὴ, τοιοῦτον αἰνιασώμεθα, τῇ παροιμίᾳ μηκυνομένῃ; κατὰ τ̀ θεῖον Δαβὶδ, σκιωώματα σκοτασμῶ, καὶ τόπον καπώσεως, χὴ ἰλιὼ βυθῶ, & σκιαὶ θανάτου τὰ τῇδε ἀποκαλοῦντα, ὅτι βραδυώμεν ἐν τοῖς πάθοις οἷς περιφέρομεν, ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκομεν τ̀ τῆς ἁμαρτίας θανάτον θεοὶ γεγονότες· τῶτον ἐγὼ φοβᾶμαι τ̀ φόβον, τῶτῳ χὴ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν σωύειμι, χὴ ἢκ ἐᾷ με ἀναπνεῖν ἡ ἐκεῖθεν δόξα, καὶ τὰ ἐκεῖσε δικαιώματα, ὧν τ μὲν ἐφίεμαι, μή χει χὴ τῶ δυώασθαι λέγειν, ἐκλείπει εἰς τὸ σωτήριόν σε ἡ ψυχή μου, τὰ ὄ φείτπω, χὴ ἀποσρέφομαι· ἐκεῖνο ὄ ἐ δέδοικα, μή μοι τὸ σῶμα τῶτο διαῤῥύσῃ καὶ διαφθαρῇ παντελῶς οἱ χήσονται, ἀλλὰ μὴ τὸ τ̀ Θεῶ πλάσμα τὸ εὔδοξον (εὔδοξον γὰρ καπορθοῦν, ὥσπερ ἄτιμον ἁμαρτάνον)· ἐν ᾧ λόγος, νόμος, ἐλπὶς; τῷ αὐτῷ τοῖς ἀλόγοις ἀτιμίαν καζακριθῇ, χὴ μηδὲν πλέον ἢ μετὰ τῷ διάζυξιν, ὡς ὄφελόν γε τοῖς πονηροῖς, χὴ τῶ ἐκεῖθεν πυρὸς ἀξίοις· εἶτε νεκρώσαιμι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε παῦσα τῷ πνεύματι δαπανήσαιμι, τ̀ σανῷ & ὀλίγοις βατῷ ὁδεύσας ὁδὸν, μὴ τ̀ πλατεῖαν χὴ αἴνετον, ὡς τά γε μετὰ τῦτο λαμπρὰ χὴ μεγάλα, χὴ μείζων ἢ κατὰ τῷ ἀξίαν ἐλπίς· τί ἐσιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτῦ; τί τὸ καινὸν τῦτο περὶ ἐμὲ μυσήριον; μικρός εἰμι χὴ μέγας, ταπεινὸς καὶ ὑψηλός, θνητὸς χὴ ἀθάνατος, ἐπίγειος χὴ ὐράνιος· ἐκεῖνα μετὰ τ̀ κάτω κόσμου, ταῦτα μετὰ τῦ Θεῦ, ἐκεῖνα μετὰ τ̀ σαρκὸς, ταῦτα μετὰ τῦ πνεύματος. Χρεισῷ σωταφῆναί με δεῖ, Χρεισῷ σωαναςῆναι, συγκληρονομῆσαι Χρεισῷ, ἰὸν γενέσθαι Θεῦ, Θεὸν αὐτόν· ὁρᾶτε ποῖ προϊὼν, ἀνήγαγεν ἡμᾶς ὁ λόγος· μικρῦ χὴ χάειν ὁμολογῶ τῷ πάθει, ᾧ τοιαῦτα ἐφιλοσόφησα, χὴ δι' ὃ μᾶλλον ἐρασὴς ἐγκρόμιῳ τ̀ ἐνθένδε ἀπαναςάσεως· τῦτο ἡμῖν τὸ μέγα μυσήριον βέλεται· τῦτο ἡμῖν ὁ ἐνανθρωπήσας δι' ἡμᾶς χὴ πτωχεύσας Θεὸς, ἵνα ἀναςήσῃ τῷ σάρκα, καὶ ἀνασώσηται τῷ εἰκόνα, καὶ ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον· ἵνα γενώμεθα οἱ πάντες εἷς ἐν Χῷ,

γενο-

γνομένῳ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἡμῖν τελείως, ὅσα πέρ ἐσιν αὐτὸς, τῷ νῦν ἐν ἡμῖν ὑπαρχόντων σαρκικῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων. ἵνα μηκέτι ὦμεν ἄρρεν καὶ θῆλυ, βάρβαρος, σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, τὰ τῆς σαρκὸς γνωρίσματα, μόνον ἃ φέρωμεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὸν θεῖον χαρακτῆρα, παρ' οὗ καὶ εἰς ὃν γεγόναμεν. τοσοῦτον ἀπ' αὐτοῦ μορφωθέντες καὶ τυπωθέντες, ὡς τε καὶ ἀπὸ μόνης γινώσκεσθαι, καὶ εἴπερ γε ὅπερ ἐλπίζομεν, κατὰ τὸν μεγάλην θεοῦ τὴν μεγαλοδώρεαν φιλανθρωπίαν, ὃς μικρὰ αἰτοῦσι μεγάλα χαρίζεται νῦν τε, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, τοῖς γνησίως αὐτὸν ἀγαπῶσι, πάντα στέγοντες, πάντα ὑπομένοντες διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην τε καὶ ἐλπίδα, ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστοῦντες, δεξιοῖς τε ὁμοίως καὶ ἀριστεροῖς, ἡδέσι λέγω καὶ ἀνιαροῖς (ἐπειδὴ καὶ ταῦτα σωτηρίας ὅπλα πολλάκις οἶδεν ὁ λόγος) αὐτῷ παρακατατιθέμενοι τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, τὰς τῷ σωκαταλύοντων, ὥσπερ ἐν ὁδῷ κοινῇ τῶν ἑτοιμοτέρων, ὃ δὴ καὶ αὐτοὶ ποιήσαντες, ἐνταῦθα τὸν λόγον λήξομεν, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς τὸν δακρύων, ἐπὶ τὸν πάφον ἤδη ἀποβλέποντες τὸν ὑμέτερον, ὃν δῶρον παρὰ ὑμῶν ἔχει Καισάριος, λυπηρόν τε καὶ μόνιμον, γονεῦσι μὲν ἑτοιμασθέντα καὶ γήρᾳ κατὰ καιρὸν, παιδὶ δὲ καὶ νεότητι δωρηθέντα καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς, καὶ ἐκ ἀπεικὸς, τῷ διέποντι τὰ ἡμέτερα. ὦ δέσποτα πάντων καὶ ποιητὰ, καὶ ἐξαφερόντως τοῦ τοῦ πλάσματος, ὦ θεὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάτερ καὶ κυβερνῆτα, ὦ ζωῆς καὶ θανάτου κύριε, ὦ ψυχῶν ἡμετέρων ταμία καὶ διέργετα, ὦ ποιῶν τὰ πάντα καὶ μετασκευάζων τῇ τεχνίτῃ λόγῳ κατὰ καιρὸν, καὶ ὡς αὐτὸς ἐπίσασαι, τῷ βάθει τῆς σῆς σοφίας καὶ διοικήσεως, νῦν μὲν δέχοιο Καισάριον ἀπαρχὴν τὴν ἡμετέρας ἀποδημίας. εἰ δὲ τοῦ τελευταῖον χρῶτον, συγχωροῦμεν τοῖς σοῖς λόγοις, οἷς τὸ πᾶν φέρεται. δέχοιο δὲ καὶ ἡμᾶς ὕστερον ἐν καιρῷ δεῖτο, οἰκονομήσας ἐν τῇ σαρκὶ ὅσον αὐτῇ συμφέρον. καὶ δέχοιό γε διὰ τὸν φόβον, ἑτοιμασθέντας καὶ μὴ ταραττομένους, μηδὲ ὑποχωροῦντας ἐν ἡμέρᾳ τῇ τελευταίᾳ, καὶ βίᾳ τοῦ ἐντεῦθεν ἀποσπωμένους, ὃ τοῦ φιλοκόσμων ψυχῶν πάθος καὶ φιλοσάρκων, ἀλλὰ προθύμως

μως

μὸς πρὸς τ̀ αὐτόθεν ζωὴν τ̀ μακαρίωνά τε καὶ μακαρίαν, τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΕἸΣ ΤῸΝ ΜΈΓΑΝ ἈΘΑΝΆΣΙΟΝ Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας.

Τὸν Ἀθανάσιον ἐπαινῶν, ἀρετὴν ἐπαινέσομαι. ταυτὸν γὰρ ἐκεῖνόντε εἰπεῖν, καὶ ἀρετὴν ἐπαινέσαι. ὅτι πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν εἶχε τὴν ἀρετήν, ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἔχει. θεῷ γὰρ ζῶσι πάντες οἱ κατὰ θεὸν ζήσαντες, κἂν ἐνθενδὲ ἀπαλλαγῶσι, καθ' ὃ καὶ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀκούει θεὸς, ὁ θεὸς, ὡς οὐ νεκρῶν θεὸς, ἀλλὰ ζώντων. ἀρετὴν δὲ ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' ὃ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ, ἢ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀνάγεσθαι ἢ ἐπανάγεσθαι, διὰ τῆς συγγενοῦς ἡμῖν ἐλλάμψεως. πολλῶν γὰρ ὄντων ἡμῖν ἢ μεγάλων, οὐ μὴν οὐδ' εἴποι τις ἂν ἡλίκων καὶ ὅσων ὧν ἐκ θεοῦ ἔχομέν τε καὶ ἕξομεν, τοῦτο μέγιστον καὶ φιλανθρωπότατον, ἡ πρὸς αὐτὸ νεῦσις τε καὶ οἰκείωσις. ὅπερ γάρ ἐστι τοῖς αἰσθητοῖς ἥλιος, τοῦτο τοῖς νοητοῖς θεός. ὁ μὲν γὰρ τ̀ ὁρώμενον φωτίζει κόσμον, ὁ δὲ τὸν ἀόρατον. καὶ ὁ μὲν τὰς σωματικὰς ὄψεις ἡλιοειδεῖς, ὁ δὲ τὰς νοερὰς φύσεις θεοειδεῖς ἀπεργάζεται. καὶ ὥσπερ ἔστι τοῖς ὁρῶσι καὶ τοῖς ὁρωμένοις, τοῖς μὲν τ̀ τὸ ὁρᾶν τοῖς δὲ τὴν τὸ ὁρᾶσθαι παρέχων δυνάμιν, αὐτὸς τῶν ὁρωμένων ἐστὶ τὸ κάλλιστον, οὕτω θεὸς τοῖς νοοῦσι καὶ τοῖς νοουμένοις, τοῖς μὲν τὸ νοεῖν, τοῖς δὲ τὸ νοεῖσθαι δημιουργῶν, αὐτὸς τῶν νοουμένων ἐστὶ τὸ ἀκρότατον, εἰς ὃν πᾶσα ἔφεσις ἵσταται, καὶ ὑπὲρ ὃν οὐδαμοῦ φέρεται. οὐ δὲ γὰρ ἔχει τί ὑψηλότερον, ἢ ὅλως ἔξει, οὐ δὲ ὁ φιλοσοφώτατος νοῦς καὶ σχολαστικώτατος, ἢ πολυπραγμονέστατος. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τ̀ ὀρεκτῶν ἔσχατον. καὶ ὃ γενομένοις πάσης θεωρίας ἀνάπαυσις. ᾧ τι-

νι μὲν

νι μὲν οὖν ἐξεγένετο διὰ λόγε καὶ θεωρίας ἐφαπτόντι τινὸ ὕλης, καὶ τὸ σαρκικὸν τῦτο εἴτε νέφος χρὴ λέγειν, εἴτε προκάλυμμα διαπτύξαντι, θεῷ συγγενέσθαι καὶ τῷ ἀκραιφνεσάτῳ φωτὶ κραθῆναι, καθόσον ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει, μακάριος ἔτος, τῆς τε ἐντεῦθεν ἀναβάσεως καὶ τῆς ἐκεῖσε θεώσεως, λιῶ τὸ γνησίως φιλοσοφῆσαι χαρίζεται, καὶ τὸ ὑπὲρ τινὰ ὑλικινὰ δυάδα γενέσθαι, διὰ τὴν ἐν τῇ τριάδι νοερὰν σύστασιν. ὅς τις δὲ ὑπὸ τ συζυγίας χείρων ἐγένετο, καὶ τοσῦτον τῷ πηλῷ συνεχέθη, ὡς μὴ δυνηθῆναι ἐμβλέψαι πρὸς τὰς τ ἀληθείας αὐγάς, μηδὲ ὑπὲρ τὰ κάτω γενέσθαι γεγονὼς ἄνωθεν καὶ πρὸς τὰ ἄνω καλύμενος, ἄθλιος ἔτος ἐμοὶ τῆς τυφλώσεως, κἂν εὑρῇ τοῖς ἐν παῦθα, καὶ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳπερ αὖ μᾶλλον ὑπὸ τ δόξης παίζηται, καὶ πείθηται ἄλλότι καλὸν νομίζειν πρὸ τῦ ὄντος καλῦ, πονηρὸν πονηρᾶς δόξης καρπὸν δρεπόμενος, ἢ ζόφον καπνειθλῶαι, ἢ ὡς πῦρ ἰδεῖν, ὃν ὡς φῶς οὐκ ἐγνώεισε. Ταῦτα ὀλίγοις μὲν ἐφιλοσοφήθη καὶ τ νῦν καὶ τῷ πάλαι. (ὀλίγοι γὰρ οἱ τῦ θεῦ, εἰ καὶ πάντες πλάσματα) νομοθέταις, στρατηγοῖς, ἱερεῦσι, προφήταις, ἀγγελιαφόροις, ἀποστόλοις, ποιμέσι, διδασκάλοις, παντὶ πνευματικῷ πληρώματι & συνήματι, ἐν δὲ τοῖς πᾶσι, καὶ τῷ νῦν ἐπαινυμένῳ. τίνας δὴ λέγω τύτες; οἷον τὸν Ἐνὼχ ἐκεῖνον, τὸν Νῶε, τὸν Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, τὸς δώδεκα Πατριάρχας, τόν, τε Μωϋσέα, καὶ Ἀαρὼν, καὶ Ἰησοῦν, τὸς κριτὰς, καὶ Δαβὶδ, καὶ Σολομῶντα μέχρι τινός, καὶ Ἠλίαν, καὶ Ἐλισαῖον, τὸς πρὸ τ αἰχμαλωσίας προφήτας, τὸς μετὰ τ αἰχμαλωσίαν, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα τῇ τάξει καὶ πρῶτα τῇ ἀληθείᾳ, ὅσα περὶ τ Χριστῦ σάρκωσιν ἤτοι πρόσληψιν, τ πρὸ τῦ φωτὸς λύχνον, τ πρὸ τῦ λόγε φωνὴν, τ πρὸ τῦ μεσίτε μεσίτην, μεσίτην παλαιᾶς διαθήκης καὶ νέας, Ἰωάννην τ παῦ, τὸς Χριστῦ μαθητὰς, τὸς μετὰ Χριστὸν ἢ λαῦ προκαθωσιώσας, ἢ διὰ λόγε φανερωθεντας, ἢ διὰ Σημείων γνωριθεντας, ἢ τελειωθεντας διʼ αἵματος. τέτῳ Ἀθανάσιος, τοῖς μὲν ἠμιλλήθη. τῷ δὲ μικρὸν ἀπελείφθη.

ἔσι δὲ ὃς καὶ ὑπερέχειν, εἰ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ τῆς μὲν, ἢ λόγου, τῶν δὲ, τοῦ πρᾶξιν, τῶν δὲ, τὸ πρᾶον, τῶν δὲ, τὸν ζῆλον, τῶν δὲ, τὰς κινδύνους, τῶν δὲ τὰ πλείω, τῶν δὲ, ἅπαντα μιμησάμενος, καὶ ἄλλο ἀπ' ἄλλου λαβών, ὥσπερ οἱ τὰς μορφὰς μεθ' ὑπερβολῆς γράφοντες, καὶ εἰς μίαν ἢ ἑαυτῷ ψυχὴν συναγαγών, εὖ ἀρετῆς εἶδος ἐκ πάντων ἀπεικειβάσατο, τὰς μὲν ἐν λόγῳ δεινὰς τῇ πράξει, τὰς πρακτικὰς δὲ, τῷ λόγῳ νικήσας, εἰ βούλει δὲ, λόγῳ μὲν, τὰς δοκίμους ἐν λόγῳ, πράξει δὲ τὰς πρακτικωτάτας ὑπερβαλών, καὶ τὰς μὲν κατ' ἀμφότερα μέσως ἔχοντας, τῷ περὶ τὸ ἕτερον ὑπερβάλλοντι, τὰς δὲ καθ' ἕτερον ἄκρας, τοῖς ἀμφοτέροις παραδραμών. καὶ εἰ μέγα τοῖς προλαβοῦσι τὸ παράδειγμα τούτῳ γενέσθαι τῆς ἀρετῆς, οὐχ ἧττον εἰς δόξαν τῷ ἡμετέρῳ καλῷ, τὸ τοῖς μετ' αὐτὸν γενέσθαι παράδειγμα. πάντα μὲν δὴ τὰ ἐκείνου λέγειν τε καὶ θαυμάζειν μακρότερον ἂν εἴη τυχὸν, ἢ κατὰ τοῦ παρόντος ὁρμῶ τὰ λόγου, καὶ ἰσοδίας ἔργον, οὐκ ἐγκωμίας. ἃ καὶ ἰδίᾳ παραδοῦναι χρὴ παίδευμά τε καὶ ὄφελος τοῖς εἰς ὕστερον, δίκης ἔργον ἐμοὶ, ὥσπερ ὃν ἐκεῖνος Ἀντωνίου τὸ θεῖον βίον συνέγραψε τὴν μοναδικὴν βίου νομοθεσίαν, ἐν πλάσματι διηγήσεως. ὀλίγα δὲ ἐκ πολλῶν τῆς ἐκείνου διεξελθόντες, καὶ ὅσα χρεδιάζει ἡμῖν ἡ μνήμη νῦν ὡς γνωσιμώτερα, ἵνα τὸν τε ἡμέτερον ἀφωσιωσώμεθα πόθον, καὶ τῇ παιηγύρει τὸ εἰκὸς ἐκπληρώσωμεν. τὰ πλείω δὲ τοῖς εἰδόσι παρήσομεν. οὐ δὲ γὰρ ἄλλως ὅσιον οὐδὲ ἀσφαλὲς, ἀσεβῶν μὲν βίους τιμᾶσθαι ταῖς μνήμαις, τοὺς δὲ δι' εὐσέβειαν διενεγκόντας, σιωπῇ παραπέμψασθαι, καὶ παῦτα ἐν πόλει, ἧ μόλις ἂν καὶ πολλὰ τῆς ἀρετῆς ὑποδείγματα σώσειεν, ὡς περ τοὺς ἱππικοὺς, καὶ τὰ θέατρα, ὅπου δὴ καὶ τὰ θεῖα παίζουσαν. Ἐκεῖνος ἐξ ἀφῆς μὲν δὴ θεὸς ἐν τοῖς θείοις ἤθεσι καὶ παιδεύμασιν, ὀλίγα τῶν ἐγκυκλίων φιλοσοφήσας, τοῦ μὴ δοκεῖν παντάπασι τῆς τοιούτων ἀπείρως ἔχειν, μηδὲ ἀγνοεῖν ὧν ὑπερειδεῖν ἐδοκίμασεν. οὐ γὰρ ἰῶ ἐχθρὸς τὸ τῆς φύσεως δύσνους καὶ φιλότιμον, ἐν τοῖς παιδείοις ἀχληθῶμι, οὐ δὲ ταυτὸν παθεῖν τῶν ἀθλητῶν

τοῖς

τοῖς ἀπείροις, οἱ τὸν ἀέρα πλείω παίοντες ἢ τὰ σώματα, τῶν ἄθλων ἀποτυγχάνουσι. καὶ πᾶσαν μὲν παλαιὰν βίβλον, πᾶσαν δὲ νέαν ἐκμελετήσας ὡς ὐδεμίαν ἕτερος, πλουτεῖ μὲν θεωρίαν, πλουτεῖ δὲ βίου λαμπρότητα, καὶ πλέκει θαυμασίως ἀμφότερα, τὸν χρυσὸν ὄντως σειραῖς καὶ τοῖς πολλοῖς ἄπλοκον, βίῳ μὲν ὁδηγῶ θεωρίας, θεωρίᾳ δὲ σφραγῖδι βίου χρησάμενος. ἀρχή τε γὰρ σοφίας φόβος κυρίου, οἷόν τι πρῶτον ἀπάργανον. καὶ σοφία τὸν φόβον ὑπερβᾶσα, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην ἀναβιβάσασα, θεοῦ φίλους ἡμᾶς, καὶ υἱοὺς αὐτὶ δούλων ἐργάζεται. ξαφεὶς δὲ ὅπου καὶ παιδευθεὶς, ὡς ἔδειγε καὶ νῦν τοὺς λαὸν προσήσεσθαι μέλλοντας, καὶ τὸ μέγα Χριστοῦ σῶμα μεταχειρίζεσθαι κατὰ τὴν μεγάλου τοῦ θεοῦ βουλὴν τε καὶ πρόγνωσιν, ἣ πόρρωθεν καταβάλλεται τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ὑποθέσεις, τῷ μεγάλῳ βήματι τούτῳ ἐγκαταλέγεται, καὶ τῶν ἐγγιζόντων εἰς τὸν ἐγγίζοντι θεῷ γίνεται, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀξιοῦται σάσεώς τε καὶ τάξεως, καὶ πᾶσαν τοῦ τῶν βαθμῶν ἀκολουθίαν διεξελθὼν, ἵνα τὰ ἐν μέσῳ σωτέμω, τοῦ τοῦ λαοῦ προεδρίαν πιστεύεται, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπισασίαν. Ϛ οὐκ ἔχω λέγειν πότερον ἀρετῆς ἆθλον, ἢ τ' ἐκκλησίας πυγμὴ καὶ ζωὴ τ' ἱερωσύνη λαμβάνει. ἔδει γὰρ ἐκλείπουσαν ταύτην τῷ δίψει τῆς ἀληθείας, ὥς περ τὸν Ἰσραὴλ ποτισθῆναι, ἢ ὥς περ τὸν Ἠλίαν ἐκ τοῦ χειμάρρου, κατεψυγμένης ἀνομβρείᾳ τῆς γῆς, αὐαφύξαι, καὶ μικρᾶ αὐαπνεύσαν αὐαζωοποιηθῶναι, καὶ σπέρμα τῷ Ἰσραὴλ ὑπολειφθῶναι, ἵνα μὴ γενώμεθα ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, ὧν περιβόητος μὲν ἡ κακία, περιβοητοτέρα δὲ ἡ ἀπώλεια, πυρὶ καὶ θείῳ κατακαυθέντων. διὰ τοῦτο ἠγέρθη κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἤδη πεπτωκόσιν, καὶ λίθος ἀκρογωνιαῖος συνδέων ἑαυτῷ τε καὶ ἀλλήλοις ἡμᾶς ἐνεβλήθη κατὰ καιρὸν, ἢ πῦρ καθαρτήριον τ' φαύλης ὕλης καὶ μοχθηρᾶς, ἢ πτύον γεωργικὸν, ᾧ τὸ κοῦφον τῶν δογμάτων καὶ τὸ βαρὺ διακρίνεται, ἢ μάχαιρα τὰς τ' κακίας ῥίζας ἐκτέμνουσα. καὶ ὁ λόγος διαρίσκει, τὸν ἑαυτοῦ σύμμαχον, καὶ τὸ πνεῦμα καταλαμβάνει τ' ὑπὲρ αὐτοῦ πνέοντα.

ὅπω μὴ ἔν τῇ διὰ ταῦτα, ψήφῳ τῶ λαῶ παντὸς, ὁ κατὰ τ ὕστερον νικήσαντα πονηρὸν τύπον, ὁ δὲ φονικῶς τε & τυραννικῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς τε καὶ πνευτικῶς, ἐπὶ τ Μάρκυ θρόνον ἀνάγεται, οὐχ ἧττον τ δυσεβείας ἢ προεδρίας ἐκείνυ διάδοχος. τῇ μὲν γὰρ πολλοστὸς ἀπ' ἐκείνυ, τῇ δὲ δυθὺς μετ' ἐκεῖνον διίσκεται. ὧ δὴ καὶ κυρίως ὑπολιπτέον διαδοχῶ. τὸ μὲν γὰρ ὁ μόγνωμον, καὶ ὁμόθρονον. τὸ δὲ αὐτίδοξον, καὶ αὐτίθρονον. καὶ ἡ μὲν, προσηγορίαν, ἡ δὲ ἀλήθειαν ἔχει διαδοχῆς. ὁ γὰρ ὁ βιασάμενος, ἀλλ' ὁ βιαθεὶς, διάδοχος· ὁ δ' ὁ παρανομήσας, ἀλλ' ὁ προβληθεὶς, σύνομος. ὁ δὲ ὁ ταὐαντία δοξάζων, ἀλλ' ὁ τῆς αὐτῆς πίστεως. εἰ μή ὅπω τίς λέγοι διάδοχον, ὡς νόσον ὑγιείας, καὶ φωτὸς σκότος, καὶ ζάλλω γαλήνης, & σωτέρεως ἔκστασιν. ἐπεὶ δὲ ὅπω προβάλλεται, ὅπω καὶ τὴν ἀρχὴ διατίθεται· ὁ γὰρ ὁμῶ τε καταλαμβάνει τὸν θρόνον, ὥσπερ οἱ τυραννίδα τινὰ ἢ κληρονομίαν παράδοξον ἁρπάσαντες, καὶ ὑβρίζει διὰ τ κόρον, ταῦτα γὰρ τῷ νόθων καὶ παρεγχάπτων ἱερέων ἐστὶ, & τῶ ἐπαγγέλματος ἀναξίων. οἳ μηδὲν τῇ ἱερωσύνῃ προεισενεγκόντες, μηδὲ τῶ καλῶ προταλαιπωρήσαντες, ὁμῶ τε μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι τ δυσεβείας ἀναδείκνυνται, καὶ πρὶν καθαρθῆναι καθαίρυσι, χθὲς ἱερόσυλοι, καὶ σήμερον ἱερεῖς, χθὲς τῷ ἁγίων ἔξω, καὶ μυσαγωγοὶ σήμερον, παλαιοὶ τλὼ κακίαν καὶ χέδιοι τ δυσέβειαν. ὃ ἔργον χάεως ἀνθρωπίνης, ὁ τῆς τῶ πνεύματος. οἳ ὅταν πάντα διεξέλθωσι βιαζόμενοι, τελδυταῖον τυραννῶσι καὶ τ εὐσέβειαν. ὧν ὁχ ὁ ξόπος, τὸν βαθμὸν, ὁ βαθμὸς δὲ, τὸν ξόπον πιστεύεται, παρὰ πολὺ τ τάξεως ἐναλλαττομένης· οἳ πλείως ὑπὲρ ἑαυτῷ, ἢ τῷ τῶ λαοῦ ἀγνοημάτων τὰς θυσίας ὀφείλυσι, & πάντως τῷ δύο τὸ ἕτερον ἁμαρτάνυσιν, ἢ τῷ δεῖσθαι συγγνώμης ἄμεξα συγγινώσκοντες, ὡς ἂν μήτε ἀνακόπτοιτο κακία καὶ διδάσκοιτο, ἢ τῇ ξαχύτητι τῆς ἀρχῆς, τὰ ἑαυτῷ συγκαλύπτοντες. ὧν ὁδέτερον ἐκεῖνος, ἀλλ' ἰῶ ὑψηλὸς μὲν τοῖς ἔργοις, ταπεινὸς δὲ τῷ φρονήματι, καὶ τὴν μὲν ἀρετὴν ἀπρόσιτος, τ ἐντυχίαν δὲ καὶ λίαν εὐπρόσιτος,

πρᾶος,

πρᾶος, ἀόργητος, συμπαθής, ἡδὺς τὸν λόγον, ἡδίων τὸν τρόπον, ἀγγελικὸς τὸ εἶδος, ἀγγελικώτερος τῇ διανοίᾳ, ἐπιτιμῆσαι γαλήνιος, ἐπαινέσαι παιδευτικός, καὶ μηδέτερον τῷ καλῶν τῇ ἀμετρίᾳ λυμήνασθαι, ἀλλὰ ποιῆσαι καὶ τῇ ἐπιτίμησιν παρρησίᾳ, καὶ τὸν ἔπαινον ἀρχικὸν, μή τε τὸ ἀπαλὸν ἔκλυτον μή τε σύφορον τὸ αὐστηρὸν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπιεικείαν, τὸ δὲ φρόνησιν, καὶ φιλοσοφίαν ἀμφότερα, ἐλάχισα μὲν λόγῳ διὰ τὸν τρόπον δεόμενος ἀρκούντα πρὸς παιδαγωγίαν, ἐλάχισα δὲ ῥάβδῳ διὰ τὸν λόγον, ἔτι δὲ ἐλάττω τομῆς, διὰ τῆς ῥάβδου μετρίως πλήττουσαν: τί αὖ ὑμῖν ἀναζωγραφοίην ἄνδρα; Παῦλος προλαβὼν ἔγραψε, τοῦτο μὲν, ἐν οἷς τὸν ἀρχιερέα τὸν μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς αὐυμνεῖ (τολμήσει γάρ μοι καὶ μέτεστι τούτων ὁ λόγος, ἐπειδὴ Χριστὸς οἶδε, τοὺς ζῶντας κατὰ Χριστόν) τοῦτο δὲ ἐν οἷς Τιμοθέῳ, πρὸς αὐτὸν γράφων, νομοθετεῖ, τυπῶν τῷ λόγῳ τὴν ἐπισκοπῆς προσῆκον. εἰ γὰρ ὡς κανόνα καὶ νόμον παραθείης τῷ ταῦτα ἐπαινουμένῳ, γνώσῃ σαφῶς τῆς διαθέσεως. δεῦρο δὴ συμπανηγυρίσατέ μοι, ἐπὶ τὸν λόγον κάμνοντι, καὶ τὰ πλείω μὲν παραξέχειν ἐθέλοντι, ἄλλο τε δὲ ὑπ' ἄλλου κατεχομένῳ, καὶ οὐκ ἔχοντι τὸ νικῶν διαρρεῖν, ὥς περ ἐν σώματι παντὶ χόθεν ἴσως τε καὶ καλῷ. ἀεὶ γάρ μοι τὸ προσεστὸν, κάλλιον φαίνεται, καὶ τοῦτο συναρπάζει τὸν λόγον. δεῦρο οὖν μοι διέλθετε τὰ ἐκείνου καλὰ, ὅσοι τῷ ἐκείνου ἐπαινέται καὶ μάρτυρες, καὶ ἀγῶνα καλὸν ἀγωνίσασθε πρὸς ἀλλήλους ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβῦται μετὰ νεωτέρων, ἱερεῖς καὶ λαὸς, οἱ μοναδικοὶ καὶ μιγάδες, οἱ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ἀκριβείας, ὅσοι τῆς θεωρίας καὶ ὅσοι τῆς πράξεως. ὁ μὲν ἐπαινείτω τὸν ἐν νηστείαις καὶ προσευχαῖς οἷον ἀσώματόν τε καὶ ἄϋλον, ὁ δὲ τὸν ἐν ἀγρυπνίαις τε καὶ ψαλμῳδίαις εὐτονόντε καὶ ἀήττητον. ἄλλος τὸν ἐν προσασίᾳ τῷ δεομένων, ἄλλος τὸν πρὸς τὸ ὑπερέχον αὐτιτυπίαν, ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν συγκατάβασιν. αἱ παρθένοι τὸν νυμφαγωγόν, αἱ ὑπὸ ζυγὸν, τὸν σωφρονιστήν. οἱ τῆς ἐρήμου, τὸν πτερωτήν. οἱ τῆς ἐπιμιξίας, τὸν νομο-

θέτιλω. οἱ τῆς ἁπλότητος, τὸν ὁ δηγόν. οἱ τῆς θεωρίας, ⸆ θεολόγον. οἱ ἐν δ̓θυμίαις, ⸆ χαλινόν. οἱ ἐν συμφοραῖς, ⸆ παράκλησιν. ⸆ βακτηρίαν, ἡ πολιά. ⸆ παιδαγωγίαν, ἡ νεότης· ἡ πτωία, τὸν πορεισιώ. ἡ δ̓πορία, ⸆ οἰκονόμον. δοκῶσί μοι ϗ χῆραι ⸆ προσάτιω ἐπαινέσεσθαι, ϗ ὀρφανοὶ ⸆ πατέρα, ϗ πτωχοὶ τὸν φιλόπτωχον, ϗ ⸆ φιλόξενον οἱ ξένοι, ϗ ἀδελφοὶ ⸆ φιλάδελφον. οἱ νοσοῦντες, τὸν ἰατρὸν, ιῶ βέλει νόσον ϗ ἰατρείαν. οἱ ὑγιαίνοντες, ⸆ φύλακα τῆς ὑγείας. οἱ πάντες τὸν πᾶσι πάντα γινόμενον, ἵνα κερδαίνῃ τὰς πάντας ἢ πλείονας. ταῦτα μὲν ἦν, ὅπερ εἶπον, ἄλλοι θαυμαζέτωσαν τε ϗ ὑμνείτωσαν, οἷς χολὴ τὰ μικρὰ ⸆ ἐκείνα θαυμάζειν· μικρὰ δὲ ὅταν εἴπω, αὐτὸν ἑαυτῷ συγκρίνων λέγω, ϗ τὰ ἐκείνα τοῖς ἐκείνα παρεξετάζων, ϗ γὰρ δεδόξασαι τὸ δεδοξασμένον, κἂν ᾖ λίαν λαμπρὸν, σύνεστι ⸆ ὑπερβαλλούσης δόξης, ὡς περ ἠκούσαμεν. ἐπεὶ ϗ ὀλίγα ⸆ τούτου, ἑτέροις αὐτάρκη πρὸς δ̓δοκίμησιν. ἡμῖν ᾖ, ϗ γὰρ ἀνεκτὸν καταλείπουσι, ⸆ λόγον διακονεῖν τοῖς ἐλάττοσιν, ἐπ̓ αὐτὸ τὸ κυριώτατον ⸆ ἐκείνου ξεπτέον. θεῷ ᾖ ἔργον, ὑπὲρ οὗ ϗ ὁ λόγος, εἰπεῖν τι ⸆ ἐκείνου μεγαληγορίας ϗ ψυχῆς ἄξιον. Ἠν ὅτε ἤκμαζε τὰ ἡμέτερα, ϗ καλῶς εἶχεν, ἡνίκα τὸ μὲν περιττὸν τοῦτο ϗ κατεγλωττισμένον ⸆ θεολογίας ϗ σύντεχνον, ϗ δὲ πάροδον εἶχεν εἰς τὰς θείας αὐλάς. ἀλλὰ ταυτὸν ιῶ, ψήφοις τε παίζειν ⸆ ὄψιν κλεπτούσαις τῷ τάχει ⸆ μεταθέσεως, ἢ κατορχεῖσθαι τῷ θεατῷ παντοίοις ϗ ἀνδρογυίοις λυγίσμασι; ϗ περὶ θεοῦ λέγειν τι ϗ ἀκούειν καινότερον ϗ περίεργον. τὸ δὲ ἁπλοῦν τε ϗ δ̓γενὲς τοῦ λόγου δ̓σέβεια ἐνομίζετο. ἀφ̓ ὧν δὲ Σέξτοι ϗ Πύρρωνες, ϗ ἡ αὐτίθετος γλῶσα ὡς περ τι νόσημα δεινὸν ϗ κακόηθες ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν εἰσεφθάρη, ϗ ἡ φλυαρία παίδευσις ἔδοξε, ϗ ὃ φησι περὶ Ἀθηναίων ἡ βίβλος τῶν πράξεων, εἰς ἀεὶ ἄλλο δ̓καιρώμεν ἢ λέγειν τι ἐ ἀκούειν ἀόνητον. ὧ τῆς Ἰερεμίας ὀδύρεται τιῶ ἡμετέραν σύγχυσιν ἐ σκοτόμαιναν. ὁ μόνος εἰδὼς ἐξισοῦν θρηνῶν πάθεσι. ταύτης τῆς λύσσης ἦρξατο μὲν Ἀρειος ὁ ⸆ μανείας ἐπώνυμος, ὃς ἐ δίκιω ἔδωκεν ἀπολάσῃ

λάσι γλώσσης, τῷ ἐν βεβήλοις τόποις καπάλυσιν, ἀλ' ἧς ἔργον ἡ νόσος γενόμενος, καὶ τῷ Ἰούδα ῥῆξιν ὑποσάς, ἐπ' ἴσῃ φροδοσίᾳ τῆς λόγου. διαδεξάμενοι δὲ ἄλλοι τῷ νόσον, τέχνῃ ἀσεβείας ἐδημιούργησαν. οἱ τῷ ἀγεννήτῳ τῷ θεότητα περιγράψαντες, τὸ γεννητὸν ἡ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκ πορευτὸν ἐξώρισαν τῆς θεότητος, ὀνόματος κοινωνίᾳ μόνον τὰ ἅγια τιμήσαντες, ἢ μηδὲ τοῦτο αὐτῇ πρήσαντες. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ ὄντως ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἀληθείας. ἀλλ' εἰδὼς τὸ μὲν εἰς ἀριθμὸν σῶα τὰ ἅγια συσέλλειν, ἀθεότητος ὂν καὶ τὰ Σαβελλίου καινοτομίας, ὃς καὶ πρῶτος θεότητος συσολλῶν ἐπενόησε, τὸ δὲ τὰ ἅγια διαιρεῖν φύσεσι, κατατομὴν θεότητος ἔκφυλον, καὶ τὸ σὺ καλῶς ἐπήρσε. θεότητι γάρ. καὶ τὰ ἅγια δυσεβῶς ἐδίδαξεν, ἰδιότησι γάρ. ὅτε τῷ σὺν συγχείας, ὅτε τοῖς ἅγιοι διαιρήσας, ἀλλ' ἐν ὅροις μείνας τῆς δυσεβείας, τῷ φυγεῖν τὸν ἄμεσον ἐπὶ θάτερα κλίσιν τε καὶ αὐτίθεσιν· καὶ διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, καὶ τῷ ἀριθμῷ τῷ ἑκατὸν δέκα καὶ ὀκτὼ λογάδων, ἃς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς σὺν ἤγαγεν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, τῷ νόσον ἔσυσεν, ὅπως μὲν τεταγμένος ἐν ἐπισκόποις, τὰ πρῶτα δὲ τεταγμένος τῷ συνελπυθότων. καὶ γὰρ ἐν ἀρετῇ οὐχ ἧττον, ἢ βαθμῶν ἡ προτίμησις. ἔπειτα τοῦ κακοῦ ῥιπισθέντος ἤδη ταῖς αὔραις τοῦ πονηροῦ, καὶ τὸ πλεῖον ἐπιλαμβάνοντος, ἐνταῦθά μοι καὶ τὰ δράματα, ὧν πᾶσα μὲν πλήρης γῆ καὶ θάλασσα· πολὺς μὲν περὶ αὐτὸν ὁ πόλεμος, ὡς γενναῖον προσάτου τοῦ λόγου. πρὸς γὰρ τὸ αὐτιτεῖνον μάλισα ἡ παράταξις, καὶ ἄλλοθεν ἄλλό τι τῷ δεινῶν ἐπιῤῥέον. φιλόνεικον γὰρ κακῶν ἡ ἀσέβεια, καὶ λίαν τολμηρὸν εἰς ἐγχείρησιν. πῶς δὲ ἀνθρώπων ἔμελλον φείδεσθαι, οἱ θεότητος μὴ φεισάμενοι; μία δὲ προσβολῶν, καὶ χαλεπωτάτη. συνεισφέρω τι καὶ αὐτὸς τῷ δράματι. ἀλλά μοι παρητείσθω τὸ φίλον ἔδαφος ἡ πατρίς. ἡ γὰρ τῆς ἐνεγκούσης, ἀλλὰ τῷ προελομένων ἡ πονηρία. ἡ μὲν γὰρ ἱερὰ τε καὶ πᾶσιν ἐπ' εὐσεβείᾳ γνώριμος. οἱ δὲ ἀνάξιοι τῆς πεκλήσης αὐτὸς ἐκκλησίας.

φύεσθαι δὲ ϗ ἀμπέλῳ βάτον ἠκούσατε, ϗ Ἰ̓ούδας τῶν μαθητῶν εἷς ὁ προδότης. εἰσὶ μὲν οὖν οἱ μηδὲ τὸν ὁμώνυμον ἐμοὶ, τῆς αἰτίας ἀφιᾶσιν. ὃς κατὰ παιδεύσεως ἔρωτα τῇ Ἀλεξανδρέων ἐπιδημῶν τότε πόλει, ϗ πάσης παραύτῃ τυχὼν δεξιώσεως ἴσα ϗ παίδων ὁ τιμιώτατος, ϗ τῷ τὰ μέγιστα πιστευομένων εἶς ὢν, ἐπανάστασιν, ὥς φασι, βεβούλευται τῷ πατρὶ ϗ προσάτῃ· ϗ ἰῷ τὸ μὲν δρᾶμα ἑτέρων, ἡ δὲ χεὶρ Ἀβεσαλὼν μετ' αὐτῶν, ὡς ὁ λόγος. εἴ τις ὑμῶν οἶδε τὸν ἰῷ χεῖρα ἰῷ ὁ ἅγιος κατεψεύσθη, ϗ τὸν ζῶντα νεκρὸν, ϗ τὸν ἰῷ ἄδικον ἐξοχείαν, οἶδεν ὃ λέγω. πλὴν τοῦτο μὲν ἐκὼν ἐπιλήσομαι, ϗ γὰρ ὕπως ἔχω ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις, νεύειν χρὴ πρὸς τὸ φιλάνθρωπον, ϗ ἀπογινώσκειν μᾶλλον, ἢ καταγινώσκειν τῶν ὑπαιτίων. ὁ μὲν γὰρ κακὸς, τάχιστα ἂν καταγνοίη ϗ τῶν ἀγαθῶν, ὁ ἀγαθὸς δὲ ἂν δὲ τῶν κακῶν ῥᾳδίως. τὸ γὰρ εἰς κακίαν ἂν ἕτοιμον, ἂν εἰς ὑπόνοιαν εὐχερές. ὃ δὲ ἂν ἔτι λόγος, ἀλλ' ἔργον ἐστὶν, ἂ δὲ ὑπόνοιά τις ἀνεξέτασος, ἀλλὰ πίστις κεκηρυγμένη, τέρας τι Καππαδόκιον, ἐκ τῶν ἑκατὸν τῶν ἡμετέρων ὁρμώμενον, πονηρὸν τὸ γένος, πονηρότερον τὸν διανοιαν, ἂ ὃ παντελῶς ἐλεύθερον, ἀλλ' ἐπίμικτον, οἷον τὸ τῶν ἡμιόνων γινώσκομεν, τὰ μὲν πρῶτα ξαπέζης ἀλλοτρίας δοῦλον ϗ μάζης ὄνιον, πάντα ϗ ποιεῖν ϗ λέγειν ἐπὶ τῇ γαστρὶ μεμαθηκὸς, τὰ τελευταῖα ὃ ϗ πολιτείᾳ παρεισφθαρὲν, ϗ πιστευθὲν ταύτης τὰ ἔσχατα, ὅσον ὑείων χρεῶν ὑποδοχέα γενέσθαι, οἷς τὸ στρατιωτικὸν ξέφεται, εἶτα κακὸν περὶ τὸν πίνειν γενόμενον, ϗ τῇ γαστρὶ πολιτευσάμενον, ἐπειδὴ τὸ σῶμα ὑπελείπετο μόνον, δρασμὸν ἐννοεῖ. ϗ ἄλλον ἐξ ἄλλης ἀμείβον χώραν ϗ πόλιν (οἷα τὰ τῶν φυγάδων) τέλος ἐπὶ κακῷ ἦ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας, οἷόν τις αἰγυπτιακὴ πληγὴ, τὴν Ἀλεξανδρέων καταλαμβάνει. ἐν ταύθα δ' ἄλης ἴσασι, ϗ τῆς κακουργίας ἄρχεται. ϗ ἰῷ τἄλλα μὲν ὕδρου ἄξιος, ἂ λόγων ἐλευθερίων μετεσχηκὼς, ἂ τὴν συνουσίαν σωμύλος, οὐκ εὐλαβείας χῆμα γ' οὖν τι ϗ πλάσμα καινὸν περικείμενος, κακουργῆσαι ὃ ϗ συγχέαι πράγματα, πάντων δεινότατος.

τος. ἴσε καὶ διηγεῖσθε πάντες, οἷα κατὰ τὸ Ἁγίου νεανιεύεται. παραδίδονται γὰρ καὶ δίκαιοι πολλάκις εἰς χεῖρας ἀσεβῶν, οὐχ ἵνα ἐκεῖνοι τιμηθῶσιν, ἀλλ' ἵνα οὗτοι δοκιμασθῶσι, καὶ φαῦλοι μὲν ἐν θανάτῳ ἐξαισίῳ κατὰ τὸ γεγραμμένον, καταγελῶνται ὑπ' ὄμως πρὸς τὸ παρὸν δύσεβεῖς, ἕως ἡ χρηστότης τοῦ θεοῦ κρύπτηται, καὶ τὰ μεγάλα ταμιεῖα τῶν εἰς ὕστερον ἑκατέροις ἀποκειμένων, λύγος καὶ λόγος, καὶ πρᾶξις, καὶ ὄνομα τοῖς δικαίοις σταθμοῖς τοῦ θεοῦ ταλαντεύηται, ὅταν ἀνάγκη κρῖναι τὸν γῆν, τὸν βελτίω καὶ τὰ ἔργα σωφάγων, καὶ γυμνῶν τὰ ἐσφραγισμένα παράυτῳ καὶ σωζόμενα. ταῦτα πεισθέπωσε καὶ λέγων καὶ πάσχων Ἰὼβ, ὃς ἦν ἄνθρωπος ἀληθινὸς, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβὴς, καὶ ὅσα μεμαρτύρηται. τοσαύταις ὑπ πλήσεται παρὰ τοῦ ἐξηπνότος προσβολαῖς, καὶ ὅπως ἀλλεπαλλήλοις καὶ φιλοτίμοις, ὡς τε πολλῶν πολλάκις ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος κακοπαθησαύτων, τῷ δὲ ὡς εἰκὸς καὶ ταλαιπωρησαύτων, μηδένα εἶναι ταῖς ἐκείνου παραβαλεῖν συμφοραῖς. ὁ γὰρ μόνον χρήματα, κτήματα, δύτεκνίαν, πολυτεκνίαν. ἃ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐσὶ περιπόδασα, ὁ ταῦτα ζημιῦται μόνον, ὡς μηδὲ θρηνοῖς γενέσθαι χώραν διὰ τὸ συνεχὲς τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τελδυταῖον πληγεὶς πληγαῖς ἀνίατόν τε καὶ δυσθεώρητον, εἶχε μὲν προθήκην τῆς συμφορᾶς, τὴν γυναῖκα παραμυθουμένην τοῖς χείροσι (πληγῶσι γὰρ ἐφιλονείκει, καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τῷ σώματι) εἶχε δὲ καὶ τῶν φίλων τοὺς γνησιωτάτους παρακλήτορας κακῶν, ὡς αὐτὸς φησιν, ὁ θεραπδυτάς. οἳ τὸν μὲν πάθος ἑώρων, τὸ δὲ τοῦ πάθους ἀγνοοῦντες μυστήριον, ὁ βάσανον ἀρετῆς, ἀλλὰ κακίας εἴσαραξιν τὴν πληγὴν ὑπελάμβανον, καὶ οὐκ ἐνόμιζον μόνον, ἀλλ' ὁ ἤχθοντο τὸ δεινὸν ὀνειδίζοντες, ὅ πότε καὶ εἰ διὰ κακίαν ἔπαθε, σοφίζεσθαι τὸ λυπουῦν ἔδει παραμυθίας ῥήμασιν. ὅπου μὲν οὖν ὁ Ἰὼβ καὶ τὰ ὡρῶτα τῆς περὶ αὐτὸν πραγματείας· ἀγὼν γὰρ ἀρετῆς ἦν καὶ φθόνου, τοῦ μὲν ὅπως τοῦ καλοῦ κρατήσῃ φιλονεικοῦντος, τῆς δὲ ὅπως ἀήττητος ἀμείνῃ πάντα φερούσης. καὶ τοῦ μὲν, ὅπως διοδώσῃ κακίαν ἀγωνιζομέ-

νε.

νε διὰ τῆς τῶν καπορθωμάτων κολάσεως. τῆς δὲ, ὅπως κατάσχῃ τὰς ἀγαθὰς, κἂν ταῖς συμφοραῖς τὸ πλέον ἔχοντας. τί δαὶ ὁ φὼς αὐτὸν χρηματίζων διὰ λαίλαπος καὶ νεφῶν, ὁ βραδὺς εἰς κόλασιν & ταχὺς εἰς ἀντίληψιν, ὁ μὴ παντελῶς ἐπαφιεὶς ῥάβδον ἁμαρτωλῶν κλήρῳ δικαίων, ἵνα μὴ κακίαν δίκαιοι μάθωσιν, ἐπὶ τέλει τ̃ ἄθλων ἀναγορεύει τὸν ἀθλητὴν λαμπρῷ τῷ κηρύγματι, καὶ γυμνοῖ τ̀ πληγῆς τὸ ἀπόῤῥητον. οἴειμέ ἄλλως σοι κεχρηματικέναι λέγων, ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος; τοῦτο τῶν ξαυμάτων τὸ φάρμακον, ὗτος τ̀ ἀγωνίας ὁ στέφανος, αὕτη τ̀ ὑπομονῆς ἡ ἀντίδοσις, τὰ γὰρ ἔξης ἴσως καὶ μικρὰ, κἂν μεγάλα τισὶ δοκῇ, καὶ μικρῶν σ̃ενεκεν οἰκονομηθέντα, καὶ εἰ διπλάσιον τῶν ἀφῃρημένων ἀντιλαμβάνει. ὑπὲρ ὃ ἦν ἐν τούτοις θαυμαστὸν, εἰ Ἀθανασίᾳ πλέονα ἔσχε Γεώργιος, ἀλλ̓ ἐκεῖνο θαυμασιώτερον, εἰ μὴ ἐπυρώθη ταῖς ἐπηρείαις ὁ δίκαιος, ὃ ἦ τοῦτο θαυμαστὸν ἄγαν, ἀλλ̓ ἐπὶ πλέον αἱ φλόγες ἤρκεσαν. ἐν τοῦτον ὁ μὲν ἰὼ ἐκ ποδῶν, καὶ τιὼ φυγαδείαν ὡς κάλλιστα θέται· τοῖς γὰρ ἱεροῖς καὶ θείοις τῶν κατ̓ αἴγυπτον φροντιστηρίοις φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν. οἱ Κόσμῳ χωρίζοντες ἑαυτὸς, καὶ τιὼ ἐρημίαν ἀσπαζόμενοι, ζῶσι θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν σρεφομένων ἐν σώματι. οἱ μὲν τὸν πάντα μανδικόντες καὶ ἄμικτον διαθλοῦντες βίον, ἑαυτοῖς μόνοις προσλαλοῦντες καὶ τῷ θεῷ, καὶ τοῦτο μόνον Κόσμον εἰδότες, ὅσον ἐν τῇ ἐρημίᾳ γνωρίζουσιν. οἱ ἢ νόμον ἀγάπης τῇ κοινωνίᾳ σέργοντες, ἐρημικοί τε ὁμοῦ καὶ μιγάδες, τοῖς μὲν ἄλλοις τεθνηκότες ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν, ὅσα ἐν μέσῳ περιφέρεται σροβαινῶτά τε καὶ σροβαίνοντα, καὶ παίζοντα ἡμᾶς ταῖς ἀγχισρόφοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοις ἢ Κόσμος ὄντες, καὶ τῇ παραθέσει τιὼ ἀρετιὼ θήγοντες. τοιοῦτος ὁ μιλήσας ὁ μέγας, ὡς περ τῶν ἄλλων ἁπάντων μεσίτης καὶ διαλλακτὴς ἰὼ, τὸν εἰρηνοποιήσαντα τῷ αἵματι τὰ διεσῶτα μιμούμενος, ὕτω καὶ τὸν εἰρηνικὸν βίον, τῷ κοινωνικῷ καταλλάττει, δεινὺς ὅτι ἔσι καὶ ἱερωσύνη φιλόσοφος καὶ φιλοσοφία δεομένη μυσαγωγίας, ὕτω γὰρ ἀμφότερα σωμπρμόσατο, &

εἰς

εἰς σὲ ἤγαγε καὶ πρᾶξιν ἡσύχιον, καὶ ἡσυχίαν ἔμπρακτον· ὡς τε πεῖσαι τὸ μονάζειν, ἐν τῇ διαθέσει τῷ τρόπῳ μᾶλλον, ἢ τῇ τοῦ σώματος ἀναχωρήσει χαρακτηρίζεσθαι, καθ' ὃν ὁ μέγας πρακτικώτατός τε ἅμα καὶ μονώτατος, εἴτε τὸ καταμόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως ἂν παρέλθω, τοῦτο σημαίνειν δοκεῖ, καὶ μέγα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου καὶ ἀξιόπιστον. διὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἀρετῇ κρατοῦντες, τῆς ἐκείνου διανοίας πλέον ἠττῶντο, ἢ ὅσον ἐκράτουν τῶν ἄλλων, καὶ ὀλίγα πρὸς ἱεροσύνης τελείωσιν συνεισφέροντες, πλείω πρὸς φιλοσοφίας συντέλειαν ἀντελάμβανον· καὶ τοῦτο ἅμα νόμος αὐτοῖς, ὅ,τι ἐκείνῳ ἐδόκει, καὶ τοῦτο ἀπώμοτον πάντων, ὃ μὴ ἐδόκει, καὶ πλάκες Μωσέως αὐτοῖς τὰ ἐκείνου δόγματα, καὶ πλεῖον τὸ σέβας, ἢ παρὰ ἀνθρώπων τοῖς ἁγίοις ὀφείλεται· οἵγε καὶ λοιπὸν παρῆσάν τινες ὡς περ θῆρα τὸ ἅγιον ἀνιχνεύοντες, ἐπειδὴ παντάχοθεν τοῦτον ἀναζητοῦντες οὐχ εὕρισκον, λόγου μὲν ἀδένος τὰς πεμφθείσας ἠξίωσαν, πρότεινον δὲ τοῖς ξίφεσι τὰς αὐχένας, ὡς ὑπὲρ Χριστοῦ κινδυνεύοντες, καὶ τὸ παθεῖν τι τῶν ἀνηκέστων ὑπὲρ ἐκείνου, μεγίστου μοίραν εἰς φιλοσοφίαν νομίζοντες, καὶ πολὺ τῶν μακρῶν νησείων καὶ χαμευνιῶν, καὶ τ' ἄλλης κακοπαθείας λιπὲ ἐκεῖνοι ξυφῶσιν ἀεὶ, ἐνθεώτερόν τε καὶ ὑψηλότερον. ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις λιπὲ, καὶ τὸ τοῦ Σολομῶντος ἐπῄνει, καιρὸν εἶναι παντὶ πράγματι φιλοσοφήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεκρύπτετο μικρὸν ὅσον τοῦ τοῦ πολέμου καιρὸν διαφεύγων, ἵνα συναναφανῇ τῷ τὰ εἰρήνης ἥκοντι, ὅπερ οὖν καὶ γίνεται μικρὸν ὕστερον. ὁ δὲ κατὰ πολλοῦ ἤδη τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, καταλέλοιπε μὲν Αἴγυπτον, λιμάζεται δὲ Συρίαν τῷ κράτει τὰ ἀσεβείας, ἐπιλαμβάνεται δὲ καὶ τὰ ἑῴας ὅσον ἐδυνάτο, τὸ ἀῤῥωστοῦν ἀεὶ προσλαμβάνων, ὥς περ οἱ χείμαῤῥοι τὰ συῤῥέοντα, καὶ τοῖς κυφοτέροις ἢ δειλοτέροις ἐπιφυόμενος· οἰκειοῦται δὲ τινὰ βασιλέως ἁπλότητα, ἔπω γὰρ ἐγὼ καλῶ τινὰ κυφότητα, αἰδέμενος τινὰ δόλου ἀβειαν, καὶ γὰρ λιπὲ, εἰδεῖ τὰ ληθὲς εἰπεῖν, ζῆλον μὲν ἔχων, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, ἐξωνεῖται δὲ τῶν ἐντέλει, τοὺς φιλοχρύσους μᾶλλον ἢ φιλοχρίστους (δυ-

πορία

πορεία γὰρ ἰῶ αὐτῷ τὰ τῷ πονήτων, κακῶς δαπανώμενα) καὶ τὸ τῶν μάλισα γυναικώδεις τὲ ἢ ἐν ἀνδράσιν ἀνάνδρες, ἢ ἀμφιβόλες μὲν τὸ γένος, προδήλες δὲ τιὼ ἀσέβειαν, οἷς ἢκ οἶδ' ὅπως καὶ ὅθεν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς τὰ τῷ γυναικῶν πισδυομένοις, τὰ τῶν ἀνδρῶν ἐγχειρίζεσι. ☾ ταῦτα ἴχυσεν ὁ τᾶ πονηρᾶ θεράπων, ὁ τῶν ζιζανίων σπορεὺς, ὁ τᾶ αὐτιχρίσε πρόδρομος, χεώμενος μὲν ὅσα γλώσῃ τῶν τότε λογίων ἐν ἐπισκόποις τῷ πρώτῳ, εἴτῳ λόγιον φίλον καλεῖν τὸν ἐκ ὄπως ἀσεβῆ δογματισιὼ, ὅσον ἐχθρὸν καὶ φιλόνεικον (τὸ γὰρ ὄνομα ἐκὼν ὑπερβήσομαι) αὐτὸς ᾗ αὐτὶ χειρὸς ὢν τῷ συσήματι, ☾ παρασύρων τῷ χρυσῷ τιὼ ἀλήθειαν, ὃν δι' δύσέβειαν σωαγόμενον, ὄργανον ἀσεβείας οἱ πονηροὶ πεποίωται. ταύτης ἀποτέλεσμα τῆς δωασείας ἡ πρότερον μὲν τιὼ τῆς ἁγίας καὶ καλλιπαρθένου Θέκλας Σελδύκειαν, μετὰ ᾗ τᾶτο τιὼ μεγαλόπολιν ταύτιω καταλαβᾶσα σωόδος, ἃς ἐπὶ τοῖς καλλίσοις τέως γνωριζομένας, ἐπὶ τοῖς αἰσχίσοις ὀνομασὰς ἐποίησεν, εἴτε τὸν Χαλαύης πύργον, ὃς καλῶς τὰς γλώσας ἐμέρισεν (ὡς ὄφελόν γε κἀκείνας, ἐπὶ κακῷ γὰρ ἡ συμφωνία) εἴτε τὸ Καϊάφα σωέδριον, ᾧ Χρισὸς καζακρίνεται, εἴτέ τι ἄλλο τοιᾶτο τιὼ σωόδον ἐκείνιω ὀνομασέον· ἢ πάντα αὐέξεφε καὶ σωέχει, τὸ μὲν δύσεβὲς δόγμα καὶ παλαιὸν καὶ τῆς ἕδος σωήγορον καταλύσασα, τῷ βαλεῖν χάρακα καὶ μηχανήμασι κατασεῖσαι τὸ ὁμοούσιον, τῇ ᾗ ἀσεβείᾳ θύραν ἀνοίξασα, διὰ τῆς τῷ γεγραμμένων μεσότητος, πρόφασιν μὲν αἰδοῖ τῆς γραφῆς καὶ τ τῷ ἐγκρίτων ὀνομάτων χρήσεως, τὸ ᾗ ἀληθὲς, τ ἄγραφον Ἀρειανισμὸν αὐτεισάγουσα (τὸ γὰρ ὅμοιον κατὰ τὰς γραφὰς, τοῖς ἁπλουσέροις δέλεαρ ἰῶ τῆς ἀσεβείας χαλκῷ πεκρυμμένον) ἡ πρὸς πάντας ὁρῶσα τὰς παρειόντας εἰκών, ὁ κοινὸς ἀμφοτέρων τῷ ποδῶν κόθορνος, ἡ κατὰ πάντα ἄνεμον λίκμησις, ἐξουσίαν λαβᾶσα τιὼ νεόγραφον κακουργίαν, καὶ τιὼ κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπίνοιαν· σοφοὶ γὰρ ἐγένοντο εἰς τὸ κακοποιῆσαι, τὸ ᾗ καλοποιῆσαι, ἠκ ἔγνωσαν. ἐντεῦθεν ἡ σοφι-

φισις ἡ τῶν αἱρετικῶν κατάκρισις, ὡς λόγῳ μὲν ἀπεκήρυξαν, ἵν' ᾖ πιθανὸν αὐτοῖς τὸ ἐπιχείρημα, ἔργῳ δὲ προήγαγον εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ δὲ ἀσέβειαν ἄμεμπτον, ἀλλὰ συγγραφῆς ἄπιστον ἐγκαλέσαντες· ἐντεῦθεν οἱ βέβηλοι τῷ σοφῶν κεῖται, καὶ ἡ καινὴ μίξις, ὄφις δημοσία, καὶ μυστικὰ προβλήματα, καὶ ἡ παρανόμος τῷ βεβιωμένων ἐξέτασις, καὶ οἱ μισθούμενοι συκοφάνται, καὶ ἡ ἐπὶ ῥητοῖς κρίσις, καὶ οἱ μὲν ἐξωθούμενοι τῷ θρόνων ἀδίκως, οἱ δὲ αὐτεισαγόμενοι, καὶ τὰ χειρόγραφα τῆς ἀσεβείας ἀπαιτούμενοι, ὥσπερ τι ἄλλο τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μέλαν ἕτοιμον, καὶ ὁ συκοφάντης ἐγγύς· ὃ δὴ καὶ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι πεπόνθασι, δεινοί μὲν καὶ πεσόντες, γράμματι δὲ παραχθέντες, καὶ εἰς οὓς ἐλθόντες τοῖς πονηροῖς κατ' ἀμφότερα, καὶ τῆς καρπώσεως καὶ μὴ τῶν πυρὸς μεταχόντες· ὃ πολλάκις ἐδάκρυσα, ὁρῶν τιμὴν τότε χύσιν τῆς ἀσεβείας, καὶ τῆς νῦν ἐπανασάντα διωγμὸν τῷ ὀρθῷ λόγῳ παρὰ τῶν προσατῶν τῆς λόγου· τῷ ὄντι γὰρ ποιμένες ἠφρονήσαντο κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἤρξαντο μερίδα ἐπιθυμητὴν, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ λέγω, πολλοῖς ἱδρῶσι, καὶ σφαγίοις σωτηρίοις τοῖς πρὸ Χριστοῦ τε καὶ μετὰ Χριστὸν, καὶ αὐτοῖς τοῖς μεγάλοις τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν πάθεσι. πλὴν γὰρ ὀλίγων ἄγαν, καὶ τούτων ὅσοι διὰ σμικρότητα παρερρίφησαν, ἢ δι' ἀρετὴν αὐτέβησαν, ὡς ἔδει σπέρμα καὶ ῥίζαν ὑπολειφθῆναι τῷ Ἰσραὴλ, ἵνα ἀναθάλῃ πάλιν, καὶ ἀναβιώσῃ τῇ ἐπιῤῥοίαις τοῦ πνεύματος, πάντες τοῦ καιροῦ γεγόνασι, τοσοῦτον ἀλλήλων διενεγκόντες, ὅσον τοὺς μὲν πρότερον, τοὺς δὲ ὕστερον τοῦτο παθεῖν, καὶ τοὺς μὲν προαγωνιστὰς καὶ προστάτας γενέσθαι τῆς ἀσεβείας, τοὺς δὲ ταχθῆναι τὰ δεύτερα, ἢ φόβῳ καταπτοηθέντας, ἢ χρείᾳ δεληθέντας, ἢ κολακείᾳ δελεασθέντας, ἢ ἀγνοίᾳ κλαπέντας, τὸ μετριώτατον. εἰ τῷ καὶ τοῦτο αὐτάρκες εἰς ἀπολογίαν τῷ λαῷ προεστάναι πεπιστευμένων· ὥσπερ γὰρ οὐχ αἱ αὐταὶ λεόντων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁρμαὶ, οὐδὲ ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ νεωτέρων, ἀλλ' ἔστι καὶ ἡλικιῶν καὶ γενῶν

ἃ μι-

ὲ μικρὸν τὸ διάφορον, ὅπως ὐ̃ ἀρχόντων ἢ ἀρχομένων. τοῖς μὲν γὰρ τᾶ λαᾶ τάχα αὖ καὶ συγγινώσκοιμεν τᾶτο πάσχειν, ὃς σώζει πολλάκις τὸ ἀβασανίστον, διδασκάλῳ δὲ πῶς τᾶτο δώσωμεν, ὃς καὶ τὰς τῷ ἄλλων ἀγνοίας ἐπανορθοῖ, αὖ περ ἦ μὴ ψευδώνυμος; πῶς γὰρ ὐκ ἄτοπον, Ῥωμαίων μὲν νόμον μηδενὶ ἀγνοεῖν ἐξεῖναι, μὴ δὲ αὖ σφόδρα ἦ τις ἀγροικίας καὶ ἀμαθέστατος, μηδ᾽ εἶναι νόμον τὸν βοηθᾶντα τοῖς πραττομένοις δι᾽ ἄγνοιαν, τὰς δ᾽ τῆς σωτηρίας ἀγνοεῖν μυσαγωγὰς, τὰς τ᾽ σωτηρίας ἀρχὰς, κἂν τἆλλα τυγχάνωσι τῷ ἁπλουστέρων ὄντες, καὶ μὴ βαθεῖς τιὰ διανοίαν; πλιὰ ἔσω συγγνώμη τοῖς δι᾽ ἄγνοιαν παπολυθήσασι. τί δὲ αὖ εἴποις περὶ τῷ ἄλλων, ὅσοι καὶ ἀγχινοίας μεταποιούμενοι, δι᾽ ἃς εἶπον αἰτίας τῷ κρατούντων ἡττήθησαν, καὶ τιὰ τᾶς δυσεβείας σκιωλιὰ ἐπὶ πολὺ παίξαντες, ὡς ἐφαίη τι τῷ ἐλεγχόντων, καὶ κατιωέχθησαν· ἔτι μὲν ἅπαξ τὸν ὐρανὸν καὶ γῆν σειθήσεσθαι τῆς γραφῆς ἀκούω λεγούσης, ὡς δὴ τᾶτο παθόντων καὶ πρότερον, ὅπω δηλουμένης, οἶμαι, τῆς ἐπιφανοῦς τῷ πραγμάτων καινοτομίας, καὶ τὸν τελευταῖον σεισμὸν Παύλῳ πιστεύον λέγοντι μὴ ἄλλον εἶναι, ἢ τιὰ δευτέραν τᾶ Χριστᾶ παρουσίαν, καὶ τιὰ τᾶδε τᾶ παντὸς μεταποίησιν καὶ μετάθεσιν, εἰς τὸ ἀκίνητον καὶ ἀσάλευτον· τὸν δ᾽ νυῖ τᾶτον σεισμὸν ὐδενὸς ἐλάττω τῷ προγεγενημένων ὑπολαμβάνω, καθ᾽ ὃν κινεῖται μὲν ἀφ᾽ ἡμῶν, ὅσον φιλόσοφον καὶ φιλόθεον, καὶ πρὸ καιρᾶ τοῖς αὖ πολιτευόμενον· οἳ κἂν τἆλλα ὦσιν εἰρηνικοί τε καὶ μέτριοι, τᾶτό γε ὐ φέρουσιν ἐπιεικεῖς εἶναι, θεὸν προδιδόναι διὰ τῆς ἡσυχίας· ἀλλὰ καὶ λίαν εἰσὶν ἐνταῦθα, πολεμικοί τε καὶ δύσμαχοι· τοιᾶτον γὰρ ἡ τᾶ ζήλου θερμότης, καὶ θᾶττον αὖ τι μὴ δέον παρακινήσαιεν, ἢ δέον παραλίποιεν· συναπορρήγνυται δὲ καὶ τῶν λαῶν ὐκ ἐλάχιστον, ὥσπερ ἐνερίθων ἀγέλη, τοῖς προαναπτᾶσι συναναπτᾶν, καὶ ὐδὲ νυῖ ἔτι λήγει συνανισάμενον. τᾶτο Ἀθανάσιος ἡμῖν, ἕως παρῆν ὁ σύλος τ᾽ Ἐκκλησίας, καὶ τᾶτο ἐπειδή γε ταῖς ἐπηρείαις τῷ πονηρῶν ὑπεχώρησεν· ὥσπερ γὰρ οἱ φρέαρόν τι τ̃

χαρ-

καρτερῶν ἐξελεῖν βελόθσντες, ἐπειδὰν ἄλλως ἴδωσι δυσπρόσιτον ⸌ δυσάλωτον, ἐπὶ τὴν τέχνην χωρῆσιν, εἶπα τί; χήμασιν ἢ δόλῳ τ φρέραρχον ὑποσάσαντες, ὅπως ἤδη σὺν ἡδονὴ πόνῳ κ τῆς φρερᾶς ἐκράτησαν· εἰ βέλει ᾗ ὥσπερ οἱ τῷ Σαμψὼν ἐπιβελόμενοι, τὴν κόμην πρότερον, εἶτ' ἐπέπαιζον ὅσα βελομένοις ἦν, τῆς πρὶν τὸ ἀνδρὸς δυνασείας ἀντίρροπα· ὅπω ⸌ οἱ καθ' ἡμᾶς ἀλλόφυλοι, τὸ ἡμέτερον κράτος ἐκποδὼν ποιησάμενοι, κ τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας ἀποκείραντες, ὅπως ἤδη τοῖς τῆς ἀσεβείας ἐνεξύφων δόγμασί τε κ πράγμασι· ταύτῃ κ μεταλλάττει μὲν τὸν βίον ὁ τὸ ἀντιθέτου ποιμένος βεβαιωτὴς κ προστάτης, κακὸν ὑ κακῇ βασιλείᾳ τὸ κεφάλαιον ἐπιθεὶς, κ αὐόνητα μεταγνὺς, ὡς φασιν, ἐπὶ ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς, ἰωΐκα δ' γνώμων ἕκαστος τῇ ἑαυτῦ κείτης, διὰ τὸ ἐκεῖ δικαστήριον· τεία γὰρ ταῦτα οἱ σωεγνωκέναι κακὰ, κ τῆς ἑαυτῦ βασιλείας αὐάξια, τὸν τῦ γένους φόνον, ⸌ τὴν ἀνάρρησιν τῦ ἀποστάτου, κ τ καινοτομίαν τῆς πίστεως, κὴ ταύταις συναπελθεῖν λέγεται τ φωναῖς. ἐξουσίαν ᾗ αὖθις ὁ τ ἀληθείας λόγος λαμβάνει, κ παῤῥησίαν οἱ βιαθέντες αὐτόνομον, τὸ ζῆλος τ θυμὸν θήγοντος, ὃ δὴ κ τῇ Ἀλεξανδρέων ἔπαθε δῆμος (οἷος ἐκεῖνος περὶ τὰς ὑβρεισὰς) ὐκ ἐνεγκόντες τὸν ἀνδρὸς τὴν ἀμετρίαν, κ διὰ τῦτο ξένῳ μὲν θανάτῳ τὴν πονηρίαν, ξυνῇ δὲ ὕβρει τὸν θάνατον συλιτόσαντες· ἴσε τὴν κάμηλον ἐκείνῃ, κ τ ξυνὸν φόρτον, κ τὸ καινὸν ὕψος, κ τὴν πρώτην περίοδον, οἶμαι ᾗ κ μόνῃ, τὰ μέχρι κ νῦν τοῖς ὑβρεισαῖς ἀπειλούμενα· ἐπεὶ ᾗ ὁ τυφὼν τ ἀδικίας, ὁ τῆς δυσεβείας φθορδὺς, ὁ τ πονηρῦ πρόδρομος ταύτῃ εἰσπράττεται τὴν δίκην, ἐμοὶ μὲν ὐκ ἐπαινετέῃ (ὃ γὰρ ἃ παθεῖν ἐκεῖνον ἐχρῆν, ἀλλ' ἃ ποιεῖν ἡμᾶς ἔδει σκοπεῖν) εἰσπράττεται δ' ὅν, ὀργῆς παθήμα κ φορᾶς ἔργον γενόμενος, ἐπαίνεσι μὲν ὐκ τῆς καλῆς ἐκδημίας ὁ ἀθλητής· ὅπω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὴν ἐκείνε διὰ τὴν τειάδα κ μετὰ τῆς ξιάδος φυγήν· ὅπω ᾗ ἀσμένοις προσπί-

πτει

πτει τοῖς ἐν τῇ πόλει, καὶ μικρᾶ τῇ Αἰγύπτῳ πάσῃ, παν-
χόθεν εἰς ταυτὸ συνδραμόσῃ, καὶ ἀπ' ἄκρας παντὸς, ἵν' οἱ
μὲν φωνῆς Ἀθανασίου μόνης, οἱ δὲ τὰς εἰδὰς ἐμφορηθῶσιν, οἱ δὲ,
ὃ περὶ τῶν ἀποστόλων ἠκούσαμεν, τῇ σκιᾷ γοῦν ἀγιασθῶσι μό-
νῃ, & τῷ καινῷ τύπῳ τοῦ σώματος, ὥστε πολλῶν πολλάκις καὶ πολ-
λοῖς ἤδη γεγυμνασμένων ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου τιμῶν τε καὶ ὑπαντή-
σεων, οὐκ ἄρχουσι μόνον δημοσίοις καὶ ἱερεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰ-
κείων τοῖς ἐπιφανεστάτοις, μηδ' μίαν ταύτης μνημονεύεσθαι πο-
λυανθρωποτέραν & λαμπροτέραν· οὐδ' εἶναι ταύτῃ μόνον παρα-
βάλλειν, αὐτὸν Ἀθανάσιον καὶ τὴν αὐτῷ προτέραν σωτεθεῖσαν,
ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ταύτης εἰσόδῳ τιμὴν, ἵνα ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ἐπὶ
τοῖς αὐτοῖς ἐπαινεῖ φυγῆς· φέρεται καὶ τοιοῦτός τις ἐπ' ἐκείνῃ τῇ
τιμῇ λόγος· λεγέσθω γὰρ εἰ & περιττότερος, οἷον ἥδυσμά τι τῷ
λόγῳ καὶ ἄνθος εἰσόδιον. εἰσήλασέ τις τῶν δισυπάτων μετ'
ἐκεῖνον ἐπ' εἴσοδον· ἡμέτερος οὗτος ἦν, Καππαδόκης γὰρ καὶ τ
πάνυ, τὸν Φιλάγριον ἐκεῖνον οἶδ' ὅτι πάντες ἀκούετε, καὶ τὸ φίλ-
ξον, οἷον ἐκ ἄλλο καὶ περὶ ἄλλον, καὶ ἡ τιμὴ κατὰ τὸ φίλξον, ἵνα
μικρῷ λόγῳ παρασήσω τὸ παῦ γνώρισμα, ᾧ καὶ ἡ ἀρχὴ πρεσ-
βεία τε τῆς πόλεως, καὶ ὑφ' ᾧ τοῦ βασιλέως, αὖθις ἐγχειρισθεῖ-
σα· τότε οὖν τινα τοῦ δήμου, ᾧ ἐφαίνετο τὸ πλῆθος ἄπειρον, καὶ
οἷόν τι πέλαγος ἐκ ὁριζόμενον τοῖς ὀφθαλμοῖς, πρός τινα λέγε-
ται τῶν ἑαυτοῦ συνήθων καὶ φίλων, ὃ φιλεῖ συμβαίνειν & τοῖς τοιού-
τοις εἰπεῖν· εἰπέ μοι, ὦ βέλτιστε, ἤδη ποτὲ τεθέασαι δῆμον το-
σοῦτον, καὶ οὕτως ἔμψυχον, ἐφ' ἑνὸς ἀνθρώπου τιμῇ χυθέντα; οὐ
φαύλη τ νεανίαν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν δόξαι, μὴ δι' ἂν αὐτὸν ταύτης τυ-
χεῖν Κωνσάντιον, ὡς τοῦ ἀκροτάτου τῆς τιμῆς δηλωμένου διὰ τοῦ
βασιλέως· καὶ τ γελάσαντα μάλα κομψὸν καὶ ἡδύ, τί τοῦτο ἔφης,
εἰπεῖν, ὡς δή τι λέγων μέγα καὶ θαυμαστόν; μόλις ἂν οἶμαι καὶ
Ἀθανάσιον οὕτως εἰσαχθῆναι τ μέγαν, καὶ ἅμα ὅρκον τινὰ προ-
θεῖναι τῷ ἐπιχωρίων, εἰς τ τοῦ λόγου βεβαίωσιν· ἐβούλετο γὰρ ὁ
λόγος αὐτῷ ὃ καὶ ὑμῖν οἶμαι δῆλον, καὶ βασιλέως αὐτοῦ ἔμπροσθεν

ἄγειν,

ἄγειν, τὸν νῦν δ' ὀφημέμενον· τοσοῦτον ἰῶ παρὰ πᾶσι τὸ τῆς ἀνδρὸς τούτου σέβας, & τοσαύτη τῆς μνημονευομένης εἰσόδου νῦν ἡ κατάπληξις· κατὰ γὰρ γενεὰς, καὶ ἡλικίας, καὶ τέχνας διαιρεθέντες (φιλοῦσι γὰρ μάλιστα αἱ πόλεις αὐτὰ ὕπω διασκευάζεσθαι, ὅταν τινὶ πλέκωσι τιμὴν δημοσίαν· πῶς ἂν παραστήσαιμι τῷ λόγῳ, τὸ μέγα ἐκεῖνο θέαμα;) ποταμὸς ἦσαν εἷς· ποιητοῦ γὰρ ἂν ἦν ἄρα καὶ τὸν Νεῖλον εἰπεῖν τε χρυσορρόαν ὄντως καὶ δ' ἔραχλιν, ἔμπαλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν Χαιρέα ῥέοντα, ἡμερησίαν ὁδὸν οἶμαι καὶ περαιτέρω· δότε μοι μικρὸν ἔτι ἐνυφῆσαι τῷ διηγήματι· ἐκεῖσε γὰρ εἶμι, καὶ ἂν ἀπαχθῶσι τὸν λόγον τῆς τελετῆς ἐκείνης ῥᾴδιον· πῶλος μὲν ἦγεν αὐτὸν (καὶ μήμοι τῆς ἀπονοίας μέμψησθε) ὡς μικρὸν τὸν ἐμὸν Ἰησοῦν ὁ πῶλος ἐκεῖνος, εἶτ' οὖν ἐξ ἐθνῶν λαὸς, ὃν εὖ ποιῶν ἐπιβαίνει τῶν τῆς ἀγνοίας δεσμῶν λυόμενον, εἴτέ τι ἄλλο βούλεται παραδηλοῦν ὁ λόγος. κλάδοι δ' αὐτὸν ὑποδέχονται, καὶ στρώσεις ἱματίων πολυανθῶν καὶ ποικίλων στορνυμένων τε καὶ ὑπορριπτουμένων· ἐνταῦθα μόνον ἀτιμασθέντες τῆς ὑφηλοῦ καὶ πολυτελοῦς καὶ τὸ ἴσον μὴ ἔχοντος εἰκὼν καὶ αὐτὴ τῆς ἐπιδημίας Χριστοῦ. & οἱ προβοῶντες καὶ προχορεύοντες, πλὴν ὅσον ὑ παίδων ὅμιλος μόνον τὸ δ' ὑφημοῦν ἦν, ἀλλὰ καὶ πᾶσα γλῶσσα σύμφωνος καὶ ἀντίθετος, νικᾶν ἀλλήλας ἐπειγομένων· ἐῶ γὰρ λέγειν κρότους πανδήμους, καὶ μύρων ἐκχύσεις καὶ πανυχίδας, καὶ πᾶσαν φωτὶ καταστραπτομένην τὴν πόλιν, & δημοσίους ἐσιάσεις καὶ οἰκιδίας, & ὅσοις αἱ πόλεις τὸ φαιδρὸν ἐπισημαίνουσιν, ἃ τότε μεθ' ὑπερβολῆς ἐκείνῳ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐχαρίζοντο· ὅπως τὴν ἑαυτῆς πόλιν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος, καὶ μετὰ τοιαύτης καταλαμβάνει τὸ πανηγυρέως· ἀρούσῃ ἐβίω μὲν, ὥσπερ εἰκὸς τὸν λαὸν τοσούτῳ φροσηκομένους· ἐδίδαξε δ' οὐχ ὡς βεβίωκεν; ἠγώνισαι δ' οὐχ ὡς ἐδίδαξεν; ἐκινδύνευσε δ' τῷ ὑπὲρ τοῦ λόγου τινὸς ἠγωνισμένων ἐλάττω; τετίμηται δ' ὧν ἠγώνισαι μείων; κατήχησε δέ τι τῷ τ εἰσόδου μετὰ τὴν εἴσοδον; ἀδαμῶς· πάντα δ' ἀλλήλων ἐχόμενα, ὥσπερ οὐ

λύρα μιᾶ, καὶ τῆς αὐτῆς ἁρμονίας, ὁ βίος, ὁ λόγος, οἱ ἀγῶνες, οἱ κίνδυνοι, τὰ τῆς ἐπῳδῆς, τὰ μετὰ τὴν ἐπῳδὸν. ὁμοῦ τε γὰρ τὴν ἐκκλησίαν καταλαμβάνει, καὶ ἅπαχει ταὐτὸν τοῖς δι' ἀμετρίαν ὀργῆς τυφλώττουσι, καὶ ὅτι αὖ παραπίσῃ, τοῦτο πρῶτον περιωθοῦσι, κἄντι τῆς φειδοῦς ἀξίων ὧν τύχοι, τοῦ θυμοῦ διωκομένου. ἀλλὰ τοῦτον μάλιστα δοκιμασίας καιρὸν εἶναι νομίσας, ἐπειδὴ τὸ μὲν πάχος καπῶς ἀεὶ μετεωρότερον, τὸ δὲ ἐν ἐξουσίᾳ τοῦ αὐτοδράν ἀκρατέστερον, ὅπως πραέως καὶ ἡπίως τὰ τῆς λελυπηκότων μεταχειρίζεται, ὡς μηδὲ αὐτοῖς ἐκείνοις οἷόν τε τοῦτο εἰπεῖν, ἀνδρὶ γενέσθαι τοῦ αὐδρὸς ἡ ἐπῳδός. καθαιρεῖ μὲν γὰρ τὸ ἱερὸν, τῶν θεοκαπήλων καὶ χρηματεμπόρων, ἵνα καὶ τοῦτο τῶν Χριστοῦ μιμήσηται, πλὴν ὅσον ἀφραγελλίῳ πλεκτῷ, λόγῳ δὲ πιθανῷ τοῦτο ἐργάζεται· καταλλάττει δὲ τὸ σασιάζον, πρός τε αὐτὸ καὶ ἑαυτὸν, ἀδενὸς τῶν σωτηρίων προσδεηθείς· λύει δὲ τοῖς ἀδικημένοις τὰς τυραννίδας, ἀδεῖ διελὼν τὰς τοῦ αὐτοῦ μερίδος καὶ τοῦ ἐναντίας· αἰσχύνει δὲ πεπτωκότα λόγον· παρρησιάζεται δὲ ἡ τελὰς πάλιν ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθεῖσα, καὶ λαμπρῷ τῷ φωτὶ τοῦ μιᾶς θεότητος ταῖς πάντων ψυχαῖς ἀναῤῥάπτουσα· νομοθετεῖ δὲ τῇ οἰκουμένῃ πάλιν, ἐπιστρέφει δὲ πρὸς ἑαυτὸν πᾶσαν διάνοιαν, τοῖς μὲν ἐπιστέλλων, τοὺς δὲ διδάσκων, ἔστι δὲ ὃς καὶ ἀκλήτους προσιόντας σοφίζων, νόμον σὰ προθεὶς τὸ βούλεσθαι, καὶ γὰρ τοῦτο μόνον ἐξαρκεῖ πρὸς ὁδηγίαν τοῦ κρείττονος. ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, δύο λίθων μιμεῖται φύσεις ἐπαινουμένων. γίνεται γὰρ τοῖς μὲν παίουσιν ἀδάμας, τοῖς δὲ σασιάζουσι μαγνῆτις, ἀῤῥήτῳ φύσεως βίᾳ τοῦ σίδηρον ἕλκουσα, καὶ τὸ στερρότατον ἐν ὕλαις οἰκειουμένη. ἀλλ' ἃ γὰρ ἔμελλε ταῦτα οἴσειν ὀφθόνος, ἃ δὲ τοῦ ἐκκλησίαν ἐρῶν ἀνέξεσθαι, πάλιν ἐπὶ τὴν αὐτῆς δόξης, καὶ τὴν παλαιᾶς ὑγείας τάχισα τοῦ διεσῶτος σωθέντος, ὥσπερ ἐν σώματι. διὰ τοῦτο ἐπαίσησιν αὐτῷ τὸν σωτῆρα ἑαυτῷ βασιλέα, καὶ τοῦ καλίαν ὁμότιμον, χρόνῳ μόνῳ λειπόμενον· ὃς πρῶτος χριστιανῶν βασιλέων κατὰ Χριστὸν ἐμαίνη, καὶ ὃν ὤδινε πορφύρα ἐν ἑαυτῷ βασι-

σι-

τιλίσκον τ ἀσεβείας ἀναρρήξας ἀθρόως, ἐπειδὴ καιρὸν ἔλαβεν, ὁμῶτε αὐτοκράτωρ ἀναδείκνυται· καὶ κακὸς μὲν περὶ τ πισθέσαντα βασιλέα τὰ βασίλεια γίνεται, κακίων δ περὶ τὸν σεσωκότα θεὸν, καὶ διωγμὸν ἐννοεῖ τῷ πώποτε γενομένων ἀπανθρωπότατον, ὅσῳ τὸ πιθανὸν τῇ τυραννίδι μίξας (ἐφθόνει γὰρ τοῖς πάθεσι καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς ἄθλοις τιμῆς) ἀμφίβολον ἐποίει, καὶ τὸ τ ἀνδρείας φιλότιμον, τὰς ἐν τοῖς λόγοις τροφὰς καὶ πλοκὰς, ἐπὶ τ ξόπον μετενεγκών, ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν ἀπὸ τ ξόπου καὶ περὶ ἐκεῖνα σοφίσας, καὶ τὸν σύνοικον αὐτῷ πονηρὸν, τ πολυτεχνίας μιμούμενος. ὅτος μικρὸν μὲν ἔργον ἐνόμισεν εἶναι, τὸ παίτων Χριστιανῶν παρασήσεσθαι γένος, μέγα δ τὸ Ἀθανασίου κρατῆσαι, καὶ τ ἐκείνου περὶ τὸν λόγον ἡμῶν δυνάμεως· καὶ γὰρ ἐώρα μηδὲν ὂν αὐτῷ πλέον τ καθ' ἡμῶν ἐννοίας, διὰ τοῦ τῶ ἀνδρὸς αὐτιπαράταξιν καὶ αὐτίθεσιν, ἀεὶ τῶ κοινωμένου Χριστιανῶν αὐαπληρουμένου διὰ τῆς ἑλληνικῆς προσθήκης, καὶ τῆς ἐκείνου συμέσεως, ὃ καὶ παράδοξον· ταῦτ' οὖν ἐννοῶν καὶ ὁρῶν ὁ δεινὸς ἐκεῖνος παραλογιστὴς καὶ διώκτης, ἀδ δ ἐπὶ τῶ πλάσματος ἔτι μένει, καὶ τ σοφιστικῆς αὐτιλαθείας, ἀλλὰ τοῦ πονηρίαν γυμνώσας, φανερῶς ὑπεροράζει τὸν ἀνδρα τ πόλεως. ἔδει γὰρ ξένοις παλαίσμασι τὸν γενάδαν νικήσαντα, τελείας τυχεῖν καὶ τ αὐαρρήσεως. μικρὸν τὸ ἐν μέσῳ, καὶ Πέρσαις μὲν ἡ δίκη δοῦσα τὸν ἀλιτήριον, ἐκεῖ δικάζει, καὶ βασιλέα φιλότιμον παραπέμψασα, νεκρὸν ἐπανάγει μηδ' ἐλεύθερον, ὡς δ ἐγώ τινος ἤκουσα, μηδ' τῷ τάφῳ προσλαμβανόμενον, ἀλλ' ὑπὸ τ σεισθείσης δι' αὐτὸν γῆς ἀποσειόμενον καὶ αὐαβρασόμενον, προοίμιον οἶμαι τ ἐκεῖθεν κολάσεως. αὐίσαται δ βασιλεὺς ἕτερος, ἀκ αἰδοῦς τῷ προσώπῳ κατὰ τὸν προειρημένον, ἀδ δ τοῖς πονηροῖς ἔργοις καὶ ἐπισάταις ἐπ θλίβων τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ λίαν δύσεβής τε καὶ ἄμερος, ὅς ἵνα ἀεί σοι ἑαυτῷ κατασήσηται τ τῆς βασιλείας κειπῖδα, καὶ ὅθεν δεῖ τῆς δυνομίας ἄρξηται, λύει μὲν τοῖς ἐπισκόποις τ ἐξοείαν τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ πρὸ παίτων τῷ πρὸ παίτων τ ἀρετοῦ,

καὶ προδήλως ὑπὲρ τ̀ δ᾽σεβείας πολεμηθέντι. ζητεῖ δ᾽ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς πίστεως τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ πολλῶν ἐξασθεῖσαν καὶ συγχυθεῖσαν ⸌ εἰς πολλὰς δόξας καὶ μοίρας νενεμημένην, ὥς τε μάλιστα μὲν τὸν Κόσμον ὅλον οἱόντι συμφωνῆσαι καὶ εἰς σὲ ἐλθεῖν τῇ συνεργίᾳ τ̃ πνεύματος, εἰδ᾽ ὅ, ἀλλ᾽ αὐτόν γε μετὰ τῆς βελτίστης γενέσθαι, κἀκείνῃ παραχεῖν τὸ κράτος, καὶ παρ᾽ἐκείνης αὐτιλαβεῖν, λίαν ὑψηλῶς τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τοῖς μεγίστων διανοούμενος. σὺν δὴ καὶ μάλιστα ἐδείχθη τ̃ ἀνδρὸς ἡ καθαρότης, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων ὅσοι τ̃ καθ᾽ ἡμᾶς λόγου, τειχῆ νενεμημένων, καὶ πολλῶν μὲν ὄντων τῶν περὶ τ̀ υἱὸν ἀρρωστούντων, πλειόνων δ τῶν περὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σὺν θα καὶ τὸ ἧττον ἀσεβεῖν ἀσέβεια ἐνομίσθη, ὀλίγων δ τῶν καθ᾽ ἀμφότερα ὑγιαινόντων, πρῶτος ⸌ μόνος ἢ κομιδῆ σὺν ὀλίγοις ἀποτολμᾷ τὴν ἀλήθειαν, σαφῶς ὑπωσὶ καὶ διαῤῥήδην τῶν τριῶν μίαν θεότητα ⸌ οὐσίαν ἐγγράφως ὁμολογήσας, καὶ ὃ τῷ πολλῷ τῶν πατέρων ἀριθμῷ περὶ τὸν υἱὸν ἐχαρίσθη πρότερον, τοῦτο περὶ τ̃ ἁγίου πνεύματος αὐτὸς ἐμπνευσθεὶς ὕστερον, καὶ δῶρον βασιλικὸν ὄντως καὶ μεγαλοπρεπὲς τῷ βασιλεῖ προσενεγκών, ἔγγραφον τ̀ δ᾽σέβειαν κατὰ τ̀ ἀγράφου καινοτομίας, ἵνα βασιλεῖ μὲν βασιλεὺς, λόγῳ δ λόγος, γράμματι δ γράμμα καταπαλαίηται. ταύτην μοιδοκοῦσιν αἰδούμενοι τὴν ὁμολογίαν οἵ, τε τ̀ Εὐσεβίας καὶ τ̀ Εὐφάσιον, οἱ μὲν μέχρι διανοίας ἄγειν τὸ δ᾽σεβὲς (εἴτι λέγουσιν αὐτοῖς πιστευτέον) περαιτέρω δὲ μὴ προάγειν, ὡς πέρ τι νεκρὸν κύημα ταῖς μήτρασιν ἐναποθνῆσκον, οἱ δὲ μικρὸν ἐξάπτειν ὥσπερ ἀσινθῆρα, ὅσον ἀφοσιοῦσθαι τὸν καιρὸν, ἢ τῶν ὀρθοδόξων τὰς θερμοτέρας· ἢ τῶν λαῶν τὸ φιλόθεον, οἱ δὲ καὶ παῤῥησιάζεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἧς αὖ εἶμι ἐγὼ μερίδος, ὑ γὰρ τολμῶ τι πλέον καυχήσασθαι, μηκέτι τὴν ἐμὴν δειλίαν οἰκονομῶν, ὡς δὴ τ̀ τῶν σαθροτέρων διαθοιαν, (ἱκανῶς γὰρ ὠκονομήσαμεν, μήτε τὸ ἄλλοτριον προσλαμβάνοντες, ⸌ τὸ ἡμέτερον φθείροντες, ὃ κακῶν ὄντως ἐστὶν οἰκονόμων,)

ἀλλ᾽

ἀλλ' εἰς φῶς ἄγων τὸν τόκον, & μετὰ σωφρ. ἐκφέρων, καὶ ταῖς ἁπάντων ὄψεσι προτιθεὶς, ἀεὶ τελειούμενον. τοῦτο μὲν οὖν ἧττον ἐκείνου θαυμάζειν ἄξιον, ὁ γὰρ ἔργῳ τῆς ἀληθείας προκινδυνεύσας, τί θαυμαστὸν εἰ λόγῳ ταύτην καθωμολόγησεν. ὃ δὲ μάλιστα τοὺς ἀνδρὸς θαυμάζειν ἔπεισι, καὶ ζημίαν τὸ σιωπᾶν διὰ τὸν καιρὸν μάλιστα πολλὰς ποιούμενος τὰς διασάσεις, τοῦτο ἔτι προσθήσω τοῖς εἰρημένοις. γένοιτο γὰρ ἄντι παίδευμα καὶ τοῖς νῦν ἡ πρᾶξις, εἰ πρὸς ἐκεῖνον βλέποιμεν. ὡς γὰρ ὕδατος σὸς τέμνεται, ὁ τοῦτο μόνον ὅσον ἡ χεὶρ ἀφῆκεν ἀρυομένη, ἀλλὰ καὶ ὅσον τῇ χειρὶ περιεχέσθη τῷ δακτύλων ἐκρέον, ὅπως καὶ ἡμῶν ὁ χ ὅσον ἀσεβὲς χίζεται μόνον ἀλλὰ & ὅσον δυσσεβέστερον, ὁ περὶ δογμάτων μόνον μικρῶν καὶ παρορᾶσθαι ἀξίων (ἧττον γὰρ ἂν ἰῷ τοῦτο δεινὸν) ἀλλ' ἤδη καὶ περὶ ῥημάτων εἰς τιὸ αὐτιὸ φερόντων διάνοιαν. ὁ γὰρ μιᾶς οὐσίας, καὶ τῶν ξ ἰῶν ὑποστάσεων λεγομένων μὲν ὑφ' ἡμῶν εὐσεβῶς, τὸ μὲν γὰρ τιὼ φύσιν δηλοῖ τ θεότητος, τὸ ὑ τὰς τῶν τριῶν ἰδιότητας, νοουμένων ὑ καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ὁμοίως, ἀλλ' ὁ δυναμένοις διὰ συνέσεως τῆς παρ' αὐτοῖς γλώττης καὶ ὀνομάτων πενίαν, διελεῖν ἀπὸ τ οὐσίας τιὼ ὑπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτεισάγουσι τὰ πρόσωπα, ἵνα μὴ ξ εἰς οὐσίας παραδεχθῶσι, τί γίνεται; ὡς λίαν γελοῖ & ἐλεεινόν· πίστεως ἔδοξε διαφορὰ, ἢ περὶ τ ἦν μικρολογία· εἶτα Σαβελλισμὸς ἐν ταῦθα ἐπενοήθη τοῖς τρισὶ προσώποις, καὶ Ἀρειανισμὸς ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσι, τὰ τ φιλονεικίας ἀναπλάσματα. εἶτα τί; προσιθεμένου μικρῦτινος ἀεὶ τοῦ λυποῦντος, ὃ λυπηρὸν ἡ φιλονεικία ποιεῖ, κινδυνεύει συναποῤῥαγῆναι ταῖς συλλαβαῖς τὰ πίστα. ταῦτ' οὖν ὁρῶν καὶ ἀκούων ὁ μακάριος ἐκεῖνος & ὡς ἀληθῶς ἄνθρωπος τ θεοῦ καὶ μέγας τῶν ψυχῶν οἰκονόμος, οὐκ ᾠήθη δεῖν παιδεῖν τ ἄτοπον ὅπως καὶ ἄλογον τ λόγου καθαιρῶν, τὸ ὑ παρ' ἑαυτοῦ φάρμακον ἐπάγει τῷ ἀῤῥωστήματι. πῶς οὖν τοῦτο ποιεῖ; προσκαλεσάμενος ἀμφότερα τὰ μέρη ὅπως φρόνως καὶ φιλανθρώπως, καὶ τὸν νοῦν τῶν λεγομένων ἀκριβῶς ἐξετάσας, ἐπειδὴ συμφρονῆν-

τας εὗρε, καὶ ἁδὲ διεξῶτας κατὰ τὸν λόγον, τὰ ὀνόματα συγχω-
ρήσας, συμδεῖ τοῖς πράγμασι τοῦτο τῷ μακρῶν πόνων & λό-
γων λυσιτελέστερον, ὃς πάντες ἤδη λογογραφοῦσιν, οἷς τις καὶ φιλο-
τιμία συμίζδηται, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως τι καὶ καινοτομεῖται περὶ
τὸν λόγον. τοῦτο τῷ πολλῶν ἀχρυπνιῶν καὶ καμδυνιῶν προτιμότε-
ρον, ὧν μέχει τῷ κατορθουμένων τὸ κέρδος. τοῦτο τῷ ἀοιδίμων
ἔρωτων καὶ φυγῶν τὸν ἀνδρὸς ἐπάξιον, ὑπὲρ γὰρ ὧν εἵλετο πάσχειν
ἐκεῖνα, ταῦτα μετὰ τὸ παθεῖν ἐπαινδάζετο· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῖς
ἄλλοις ποιῶν διετέλει, τοὺς μὲν ἐπαινῶν, τοὺς δὲ πλήττων μᾶλ-
λον, & τῶν μὲν τὸ νωθρὸν διεγείρων, τῶν δὲ τὸ θερμὸν κατείργων, καὶ
τῶν μὲν ὅπως μὴ παίσωσι προμηθούμενος, τοὺς δὲ ὅπως διορθω-
θεῖεν παίσαντες, μιχανώμενος, ἁπλοῦς τὸν ἦθος, πολυει-
δοῦς τὸν κυβέρνησιν, σοφὸς τὸν λόγον, σοφώτερος τὸν διάνοιαν, πειθὸς
τοῖς ταπεινοτέροις, ὑψηλότερος τοῖς μετεωροτέροις, φιλόξενος,
ἱκέσιος, ἀποξόπαιος, πάντα εἰς ἀληθῶς, ὅσα μεμυημένως
τοῖς ἑαυτῶν θεοῖς Ἑλλήνων παῖδες ἐπιφημίζουσι. προθήσω δὲ
καὶ ζύγιον, & παρθένιον, καὶ εἰρηναῖον, καὶ διαλλακτήριον, καὶ
πομπαῖον τοῖς ἐντεῦθεν ἐπειγομένοις· ὧ πόσας μοι ποιεῖ κλή-
σεις ἡ τὸν ἀνδρὸς ἀρετὴ, πανταχόθεν καλεῖν ἐθέλοντι. ζήσας δὲ
οὕτω, καὶ παιδοθεὶς καὶ παιδώσας, ὥστε ὅρον μὲν ἐπισκοπῆς εἶναι
τὸν ἐκείνου βίον καὶ ξόπον, νόμον δὲ ὀρθοδοξίας τὰ ἐκείνου δόγματα,
τίνα μισθὸν τὸν δυσεβίας κομίζεται; ἃ δὲ γὰρ τοῦτο παιδεῖν ἄξιον·
ἐν γήρᾳ καλῷ καταλύει τὸν βίον, καὶ προσίθεται τοῖς πατράσιν
αὐτοῦ, Πατριάρχαις, καὶ Προφήταις, καὶ Ἀποστόλοις, καὶ Μάρτυ-
σι, τοῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἠγωνισμένοις· καὶ ἵνα εἴπω τινὰ βρα-
χυὴ ἐπιτάφιον, τιμᾶται τῷ εἰσοδίων τιμῶν τιμὴ ἔξοδιον πολυ-
τελέστερον, πολλὰ μὲν κινήσας δάκρυα, μείζονα δὲ τῷ ὁρωμέ-
νων τιμὴ περὶ αὐτοῦ δόξαν ταῖς ἁπάντων ξυνοίαις ἐναποθέμενος.
ἀλλ' ὦ φίλη καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ὁ καὶ λόγου & σιωπῆς μέζα καὶ μετὰ
τῷ ἄλλων σε καλῶν διαφερόντως τιμήσας, ἡμῖν μὲν ἐνταῦθα
ζήσαις τὸν λόγον, εἰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐνδεέστερον, ἀλλὰ τῷ γε πρὸς

δύ-

δυνάμιν ὑ λειπόμενον· αὐτὸς ἢ ἄνωθεν ἡμᾶς ἐποπτεύοις ἵλεως, καὶ τ λαὸν τὸν δεξιὸν τέλειον, τελείας τ τριάδος προσκυνητὴν, τῆς ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι θεωρουμένης καὶ σεβομένης· ☪ ἡμᾶς εἰ μὲν εἰρηνικῶς, κατέχοις καὶ συμποιμαίνοις, εἰ ἢ πολεμικῶς, ἐπανάγοις ἢ προσλαμβανοίς, καὶ σῴσαις μετὰ σεαυτὸν καὶ τῷ οἷος σὺ, κἂν μέγα ᾖ τὸ αἰτούμενον, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πᾶσα δόξα τι μὴ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ, εἴτ' ὂν γενέθλια τῦ σωτῆρος.

ΧΡιστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε. Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἵν' ἀμφότερα συνελὼν εἴπω, εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, διὰ τ ἐπουράνιον, εἶτα ἐπίγειον. Χριστὸς ἐν σαρκὶ, χόρευε καὶ χαρᾷ ἀγαλλιᾶσθε, χόρευε διὰ τὴν ἁμαρτίαν, χαρᾷ διὰ τὴν ἐλπίδα. Χριστὸς ἐκ παρθένου, γυναῖκες, παρθενεύετε, ἵνα Χριστὸς γένηται μητέρες· τίς ὁ προσκυνεῖ τ ἀπ' ἀρχῆς; τίς ὁ δοξάζει τ τελευταῖον; πάλιν τὸ σκότος λύεται, πάλιν τὸ φῶς ὑφίσαται, πάλιν Αἴγυπτος σκότῳ κολάζεται, πάλιν Ἰσραὴλ στύλῳ φωτίζεται· ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει τ ἀγνοίας, ἰδέτω φῶς μέγα τῆς ἐπιγνώσεως· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά· τὸ γράμμα ὑποχωρεῖ, τὸ πνεῦμα πλεονεκτεῖ, αἱ σκιαὶ παραχέχυσιν, ἡ ἀλήθεια ἐπεισέρχεται, ὁ Μελχισεδὲκ συνάγεται, ὁ ἀμήτωρ ἀπάτωρ γίνεται, ἀμήτωρ τὸ πρότερον, ἀπάτωρ τὸ δεύτερον, νόμοι φύσεως καταλύονται· πληρωθῆναι δεῖ τ ἄνω κόσμον, Χριστὸς κελεύει, μὴ ἀντιτείνωμεν· πάντα τὰ ἔθνη χροπίσατε χεῖρας, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ, τῷ γὰρ σταυρῷ συνεπαίρεται, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος τοῦ πα-

ξὸς ἄγγελος. Ἰωάννης βοάτω, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίυ· κἀγὼ βοήσομαι τῆς ἡμέρας τὴν δυώαμιν· ὁ ἄσαρκος σαρκῦται, ὁ λόγος παχυύεται, ὁ ἀόρατος ὁρᾶται, ὁ ἀναφὴς ψηλαφᾶ), ὁ ἄχρονος ἄρχε), ὁ υἱὸς τ Θεῦ υἱὸς ἀνθρώπυ γίνε), Ἰησῦς Χριςὸς, χθὲς Ϛ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὺς αἰῶνας. Ἰυδαῖοι σκανδαλιζέθωσαν, Ἕλληνες διαγελάτωσαν, αἱρετικοὶ γλωσσαγλείτωσαν· τότε πις δύσυσιν, ὅταν ἴδωσιν εἰς ὐρανὸν ἀνερχόμενον· εἰ δὲ μὴ τότε, ἀλλ' ὅταν ἐξ ὐρανῶν ἐρχόμενον, κ ὡς κριτὴν καθεζόμενον. Ταῦτα μὲν ὕςερον, τὰ δ' νῦν θεοφάνια ἡ πανήγυρις, εἴτ' οὖν γενέθλια, λέγεται γὰρ ἀμφότερα, δύο κειμένων προσηγοριῶν σὺν πράγματι. ἐφάνη γὰρ θεὸς ἀνθρώποις διὰ γεννήσεως, τὸ μὲν ὢν, κ ἀεὶ ὢν ἐκ τ ἀεὶ ὄντος, ὑπὲρ αἰτίαν κ λόγον (ὃ γὰρ λῶ τ λόγυ λόγος ἀνώτερος) τὸ δὲ δι' ἡμᾶς, γενόμενος ὕςερον, ἵν' ὃ τὸ εἶναι δῦς, κ τὸ εὖ εἶναι χαρίσηται· μᾶλλον δ ῥύσαντας ἡμᾶς ἀπὸ τ εὖ εἶναι διὰ κακίαν, πρὸς αὐτὸ πάλιν ἐπαναγάγῃ διὰ σαρκώσεως. ὄνομα δ τῇ φανῆναι μὲν θεοφάνια, τῇ δ γενᾶσθαι γενέθλια. τῦτό ἐςιν ἡμῖν ἡ πανήγυρις, τῦτο ἑορτάζομεν σήμερον, ἐπιδημίαν θεῦ πρὸς ἀνθρώπυς, ἵνα πρὸς θεὸν ἐκδημήσωμεν, ἢ ἐπανέλθωμεν, ἅπω γὰρ εἰπεῖν οἰκειότερον, ἵνα τ παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποθέμενοι, τ νέον ἐνδυσώμεθα, καὶ ὥσπερ ἐν τῇ Ἀδὰμ ἀπεθάνομεν, ὕτως ἐν τῷ Χριςῷ ζήσωμεν, Χῷ καὶ συγγενόμενοι, κ συσαυρύμενοι, κ σωθαπτόμενοι, κ συναναςάμενοι. δεῖ γάρ με παθεῖν τὸν καλὸν ἀντίςροφον, καὶ ὥσπερ ἐκ τῶν χρηςοτέρων ἦλθε τὰ λυπρά, ὕπως ἐκ τῶν λυπρῶν ἐπανελθεῖν τὰ χρηςότερα· ὃ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίασυσεν ἡ χάρις· κ εἰ ἡ γεῦσις κατέκλινε, πόσῳ μᾶλλον τὸ Χριςὸν παθεῖν ἐδικαίωσε; τοιγαροῦν ἑορτάζωμεν, μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως· μὴ τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ τὰ τ ἡμετέρυ, μᾶλλον δ τὰ τ δεαυτ ὁ· μὴ τὰ τ ἀδενείας, ἀλλὰ τὰ τ ἰαθείας, μὴ τὰ τ πλάσεως, ἀλλὰ τὰ τ ἀναπλάσεως, ἔσαι δ τῦτο πῶς; μὴ πρόθυρα ςεφανώσω-

μεν,

μεν, μὴ χορὰς συστησώμεθα, μὴ κοσμήσωμεν ἀγυιὰς, μὴ ὀφθαλμὸν ἐσιάσωμεν, μὴ ἀκοὴν καταυλήσωμεν, μὴ ὄσφρησιν ἐνθηλώσωμεν, μὴ γεῦσιν καταπορνεύσωμεν, μὴ ἁφὴν χαεισώμεθα ταῖς προχείροις εἰς κακίαν ὁδοῖς, καὶ εἰσόδοις τὰ ἁμαρτίας· μὴ ἐθνῆτι μαλακισθῶμεν, ἁπαλῇ τε καὶ περιῤῥεύσῃ, καὶ ἧς τὸ κάλλιστον ἀχρηςία, μὴ λίθων διαυγείαις, μὴ χρυσῷ περιλάμψεσι, μὴ χρωμάτων σοφίσμασι ψυδομένων τὸ φυσικὸν κάλλος, καὶ κατὰ τῆς εἰκόνος ἐξυβριμένων, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, οἷς κοίτας καὶ ἀσελγείας οἶδα συνεζυγμένας, ἐπειδὴ κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, μᾶλλον δὲ πονηρῶν σπερμάτων, πονηρὰ τὰ γεώργια. μὴ σιβάδας ὑψηλὰς πήξώμεθα, σκιωποιοῦντες τῇ γαςρὶ τὰ τῆ θρύψεως, μὴ τιμήσωμεν οἴνων τὰς εὐθοσμίας, ὀψοποιῶν μαγγανείας, μύρων πολυτελείας· μὴ γῆ καὶ θάλασσα τιὼ τιμίαν ἡμῖν κόπρον δωροφορείτωσαν, ὅπως γὰρ ἐγὼ τιμᾶν οἶδα ξυφιὼ, μὴ ἄλλος ἄλλον ἀκρασίᾳ νικᾶν σπεδάζωμεν, ἀκρασία γὰρ ἐμοὶ παντὸς περιττὸν, καὶ ὑπὲρ τιὼ χρείαν, καὶ ταῦτα πεινώντων ἄλλων, καὶ δεομένων, τῶν ἐκ τῆ αὐτῆ πηλοῦ τε καὶ κράματος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν Ἕλλησι παρῶμεν, καὶ Ἑλληνικοῖς κόμποις, καὶ πανηγύρεσιν, οἳ καὶ θεὸς ὀνομάζεσι κνίσσαις χαίροντας, καὶ ἀκολύθως τὸ θεῖον τῇ γαςρὶ θεραπεύεσι. πονηροὶ πονηρῶν δαιμόνων, καὶ πλάσαι, & μυσαγωγοὶ, καὶ μύσαι τυγχάνοντες· ἡμεῖς δὲ, οἷς λόγος τὸ προσκυνούμενον, κἂν τι δέῃ ξυφᾶν, ἐν λόγῳ ξυφήσωμεν, καὶ θείῳ νόμῳ, καὶ διηγήματι τοῖς τε ἄλλοις, καὶ ἐξ ὧν ἡ παροῦσα πανήγυεις, ἵν' οἰκεῖον ᾖ τὸ ξυφᾶν, καὶ μὴ πόῤῥω τῆ συγκαλέσαντος· ἢ βέλεσθε (καὶ γὰρ ἐγὼ σήμερον ἑσιάτωρ ὑμῖν) ἐγὼ τὸν περὶ τύπων παραθῶ λόγον, τοῖς καλοῖς ὑμῖν δαιτυμόσιν, ὡς οἷόν τε δαψιλῶς τε καὶ φιλοτίμως, ἵν' εἰδῆτε πῶς δύναται ξέφειν ὁ ξυὸς τὰς ἐγχωείας, & τὰς ἀσυκὰς ὁ ἄγροικος, καὶ τὰς ξυφῶντας ὁ μὴ ξυφῶν, καὶ τὰς περισσίᾳ λαμπρὰς, ὁ πόνος τε, καὶ ἀνέσιος; ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν, καί μοι καθήρασθε, καὶ νῦν, καὶ ἀκολὺ, καὶ διανοίαν, ὅσοι ξυφᾶτε τὰ τοιαῦτα·

τα, ἐπειδὴ περὶ Θεῦ, καὶ θεῖος ὁ λόγος, ἵν' ἀπέλθητε ξυφήσαντες ὄντως τὰ μὴ κενεύμενα· ἔσαι ἢ ὁ αὐτὸς πληρέστατός τε, ἅμα καὶ σωματοειδέστατος, ὡς μήτε τῷ ἐνδεεῖ λυπεῖν, μήτε ἀνδὴς εἶναι διὰ πλῆθος. Θεὸς ἰὼ μὲν ἀεὶ, καὶ ἔστι, καὶ ἔσαι, μᾶλλον ἢ ἔστιν ἀεί· τὸ γὰρ ἰὼ, καὶ ἔσαι, τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τμήματα καὶ τῆς ῥύσεως φύσεως, ὁ ἢ ὢν ἀεὶ καὶ τοῦτο αὐτὸς ἑαυτὸν ὀνομάζει τῷ Μωϋσεῖ χρηματίζων ἐπὶ τοῦ ὄρους· ὅλον γὰρ ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν ἔχει τὸ εἶναι, μήτε ἀρξάμενον, μήτε παυσόμενον, οἷόν τι πέλαγος οὐσίας ἄπειρον καὶ ἀόριστον, πᾶσαν ὑπερεκπίπτον ἔννοιαν καὶ χρόνου καὶ φύσεως, νῷ μόνῳ σκιαγραφούμενον, καὶ τούτῳ λίαν ἀμυδρῶς καὶ μετρίως, οὐκ ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν, ἄλλης ἐξ ἄλλης φαντασίας συλλεγομένης εἰς ὅν τι τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα, πεῖν κρατηθῆναι, φεῦγον, καὶ πεῖν νοηθῆναι, διαδιδράσκον, τοσαῦτα περιλάμπον ἡμῶν τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ταῦτα κεκαθαρμένων, ὅσα καὶ ὄψιν ἀστραπῆς τάχος οὐκ ἰσαμένης· ἐμοὶ δοκεῖν, ἵνα τῷ λεπτῷ μὲν ἕλκῃ πρὸς ἑαυτὸ (τὸ γὰρ τελέως ἄληπτον, ἀνέλπιστον, καὶ ἀνεπιχείρητον) τῷ ἢ ἀλήπτῳ θαυμάζηται, θαυμαζόμενον ἢ, ποθῆται πλέον, ποθούμενον δὲ κεκαθαίρῃ, καθαῖρον δὲ θεοειδεῖς ἀπεργάζηται, τοιούτοις δὲ γενομένοις ὡς οἰκείοις ἤδη προσομιλῇ (τολμᾶ τι νεανικὸν ὁ λόγος) Θεὸς Θεοῖς συνήμενός τε καὶ γνωριζόμενος, καὶ τοσοῦτον ἴσως, ὅσον ἤδη γινώσκει τοὺς γινωσκομένους ἄπειρον οὖν τὸ θεῖον, καὶ δυθεώρητον, καὶ τοῦτο πάντη καταλήπτον αὐτοῦ μόνον ἡ ἀπειρία, κἂν τις οἴηται τὸ ἁπλοῦν εἶναι φύσεως, ἢ ὅλον ἄληπτον εἶναι, ἢ τελέως λῆπτόν· τί γὰρ ὂν, ἁπλοῦν ἐστι φύσεως ἐπιζητήσωμεν, ἃ γὰρ δὴ τοῦτο φύσις αὐτῷ ἡ ἁπλότης, εἴπερ μὴ τοῖς σωθησομένοις, μόνον τὸ εἶναι σωθησόμενοις· διχῇ ἢ τῆς ἀπείρου θεωρουμένου, κατά τε ἀρχὴν καὶ τέλος (τὸ γὰρ ὑπὲρ ταῦτα, καὶ μὴ ἐν τούτοις ἄπειρον) ὅταν μὲν εἰς τὸν ἄνω βυθὸν ὁ νοῦς ἀποβλέψῃ, οὐκ ἔχων ὅποι στῇ καὶ ἀπερείσηται ταῖς περὶ Θεοῦ φαντασίαις, τὸ ἐνταῦθα ἄπειρον καὶ ἀνέκβατον, ἄναρχον προσηγόρευσεν· ὅταν ἢ εἰς τὰ κάτω καὶ τὰ ἑξῆς, ἀθανάτου

καὶ

καὶ ἀνώλεθρον· ὅταν ᾖ σωτήρια τὸ πᾶν, αἰώνιον· αἰὼν γὰρ οὔτε χρόνος, οὔτε χρόνου τι μέρος, οὐδὲ γὰρ μικρὸν· ἀλλ' ὅπερ ἡμῖν ὁ χρόνος ἡλίου φορᾷ μετρούμενος, τοῦτο τοῖς ἀϊδίοις αἰὼν, τὸ συμπαρεκτεινόμενον τοῖς οὖσιν, οἷόν τι χρονικὸν κίνημα καὶ διάστημα· ταῦτά μοι περὶ Θεοῦ πεφιλοσοφήσθω τανῦν· οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ παντὸς καιρὸς, ὅτι μὴ θεολογία τὸ προκείμενον ἡμῖν, ἀλλ' οἰκονομία, Θεοῦ δ' ὅταν εἴπω, λέγω, πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος· οὔτε ὑπὲρ ταῦτα τῆς θεότητος χωρούσης, ἵνα μὴ δῆμον Θεῶν εἰσαγάγωμεν, οὔτε σύντος τῶν ὁριζομένης, ἵνα μὴ πενίαν θεότητος καταγνῶμεν, ἢ διὰ τὴν μοναρχίαν Ἰουδαΐζοντες, ἢ διὰ τὴν ἀφθονίαν Ἑλληνίζοντες· τὸ γὰρ κακὸν ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις ὑφίσταται· ὅπου μὲν οὖν τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, ἃ καὶ τοῖς Σεραφὶμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς, εἰς μίαν σωζέσθω κυριότητα καὶ θεότητα, ὃν καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα· ἐπεὶ δ' οὐκ ἤρκει τῇ ἀγαθότητι τὸ κινεῖσθαι μόνον τῇ ἑαυτῆς θεωρίᾳ, ἀλλ' ἔδει χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ὀρέξασθαι, ὡς πλείονα εἶναι τὰ δι' ἐργετούμενα, τοῦτο γὰρ τῆς ἄκρας ἐστὶν ἀγαθότητος, πρῶτον μὲν ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις καὶ οὐρανίους· καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἐστὶν λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελειούμενον· εἶθ' οὕτως ὑπέστησαν λαμπρότητες δεύτεραι, λειτουργοὶ τῆς πρώτης λαμπρότητος, εἴτε νοεραὶ πνεύματα, εἴτε πῦρ οἷον ἄϋλον καὶ ἀσώματον, εἴτέ τινα φύσιν ἄλλην ἐγγυτάτω τῆς εἰρημένων ταύτας ὑπολητέον· βούλομαι μὲν εἰπεῖν, ὅτι ἀκίνητος πρὸς τὸ κακὸν, καὶ μόνῃ ἐχόμενος τῆς καλῆς κίνησιν, ἅτε περὶ θεὸν ὤσας, καὶ τὰ πρῶτα ἐκ Θεοῦ λαμπομένας, τὰ γὰρ ἐνταῦθα, δευτέρας ἐλλάμψεως, πείθει δέ με μὴ ἀκινήτους, ἀλλὰ δυσκινήτους, καὶ ὑπολαμβάνειν ταύτας, καὶ λέγειν, ἃ διὰ τὴν λαμπρότητα ἐωσφόρος, σκότος διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ γενόμενος καὶ λεγόμενος, αἵτε ὑπ' αὐτὸν ἀποστατικαὶ δυνάμεις, δημιουργοὶ τῆς κακίας τῆς τοῦ καλοῦ φυγῆς, καὶ ἡμῖν πρόξενοι· ὅπου μὲν οὖν ὁ νοητὸς αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα ὑπέστη κόσμος, ὡς ἐμὲ γοῦν περὶ τούτων

φι-

φιλοσοφῆσαι, μικρῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σαθμώμενον. ἐπεὶ ἦ τὰ ὁρῶτα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δεύτερον σύνοει Κόσμον ὑλικὸν καὶ ὁρώμενον, καὶ ἔστι τὸ ἐξ ἀρσενὸς καὶ γῆς καὶ τὸ ἐν μέσῳ σύνημά τε καὶ σύγκειμα, ἐπαινετὸν μὲν τὸ καθ᾽ ἕκαστον δι᾽ φύσιας, ἀξιεπαινότερον ἦ, τὸ ἐξ ἁπάντων εὐαρμοσίας, καὶ συμφωνίας, ἄλλα πρὸς ἄλλό τι καλῶς ἐχόντος, καὶ πάντων πρὸς ἅπαντα, εἰς ἑνὸς Κόσμου συμπλήρωσιν, ἵνα δείξῃ, μὴ μόνον οἰκείαν ἑαυτῷ φύσιν, ἀλλὰ καὶ παίτη ξενίαν ὑποσήσαθαι δυνατὸς ὢν· οἰκεῖον μὲν γὰρ θεότητος, αἱ νοεραὶ φύσεις, καὶ νῷ μόνῳ λητταί, ξένον ἦ πανπάσιν ὅσαι ὑπὸ τὴν αἴθησιν, καὶ τέτων αὖτ᾽ ἔτι πορρώτερω, ὅσαι παντελῶς ἄψυχοι καὶ ἀκίνητοι· ἀλλὰ τί τούτων ἡμῖν τάχα αὖ εἴποι τις τῶν λίαν φιλεόρτων καὶ θερμοτέρων. κρίνει ἦ πῶλον περὶ τὴν νύσαν, τὰ τῆς ἑορτῆς ἡμῖν φιλοσόφει, καὶ οἷς προκαθεζόμεθα σήμερον· τοῦτο δὴ καὶ ποιήσω, καὶ εἰ μικρὸν αὖωθεν ἀρξάμην, ὅπως ἦ πόθε καὶ ἦ λόγε βιασαμένων. Νῆς μὲν σὺν ἤδη καὶ αἴθησις, ὅπως ἀπ᾽ ἀλλήλων ἐχωρισθέντα, τῶν ἰδίων ὅρων ἐντὸς εἰσήκεισαν, καὶ τὸ ἦ δημιεργῆ λόγε μεγαλεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἔφερον, σιγῶντες ἐπαινέται ἦ μεγαλεργίας, καὶ ἐχαπρύσιοι κήρυκες. ὅπως δ᾽ ἰῶ κρᾶμα ἐξ ἀμφοτέρων, ἐδέ τις μίξις τῶν ἐναντίων, σοφίας μείζονος γνώρισμα, καὶ τὸ περὶ τὰς φύσεις πολυτελείας, ἐδ᾽ ἦ ὁ πᾶς πλῆτος τὸ ἀγαθότητος γνώριμος. τοῦτο δὴ βεληθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξαθαι λόγος, καὶ ζῶον σὺν ἐξ ἀμφοτέρων, ὁρατῆ τε λέγω καὶ ὁρατῆς φύσεως, δημιεργεῖ τὸ ἄνθρωπον, καὶ παρὰ μὲν τῆν ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα, ἤδη προϋποσάσης, παρ᾽ ἑαυτοῦ ἦ ζωὴν ἐνθεὶς, ὃ δὴ, νοεραὶ ψυχῇ καὶ εἰκόνα θεῦ οἶδεν ὁ λόγος, οἷόν τινα Κόσμον δεύτερον, ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ τῆς γῆς ἵσησιν. Ἄγγελον ἄλλον, προσκωπτῇ μικτὸν, ἐπόπτην τὸ ὁρατῆς κτίσεως, μύσην τὸ νοερᾶς, βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενον αὖωθεν, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοέμενον, μέσον μεγέθες καὶ ταπεινότητος, ἦ αὐτὸν, πνεῦμα καὶ σάρκα, πνεῦμα, διὰ τὴν χάριν, σάρκα, διὰ

τὴν

τιὼ ἔπαρσιν, τὸ μὲν, ἵνα μένῃ καὶ δοξάζῃ τ̃ δ̃ εργέτην, τὸ δ̃, ἵνα πάσχῃ, καὶ πάσχων ὑπομιμνήσκηται καὶ παιδεύηται τῇ μεγέθει φιλοτιμούμενος; ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον, καὶ ἀλλαχῆ μεθισάμενον, καὶ πέρας τ̃ μυσηρίᾳ τῇ πρὸς θεὸν νεύσει θεούμενον· εἰς τοῦτο γὰρ ἐμοὶ φέρει τὸ μέτρον ἐνταῦθα φέγγος τ̃ ἀληθείας, λαμπρότητα θεᾶ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν, ἀξίαν τ̃ καὶ σωθήσαντος καὶ λύσαντος, καὶ αὖθις σωθήσοντος ὑψηλότερον. τοῦτον ἔθετο μὲν ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅς τίς ποτε λῳ̃ ὁ παράδεισος ἦτος, τῷ αὐτεξουσίῳ τιμήσας, ἵν' ᾖ τᾶ ἑλομένᾳ τὸ ἀγαθὸν ἀχίνητον, ἢ τᾶ παραχόντος τὰ σπέρματα, φυτῷ ἀθανάτων γεωργὸν, θείων ἐννοιῶν ἴσως τῷ τε ἁπλουστέρων, καὶ τῷ τελεωτέρων, γυμνὸν τῇ ἁπλότητι, καὶ ζωῇ τῇ ἀτέχνῳ, καὶ δίχα παντὸς ἐπικαλύμματος καὶ προβλήματος, τοιοῦτον γὰρ ἔοικεν εἶναι τ̃ ἀπ' ἀρχῆς. καὶ δίδωσι νόμον, ὕλιον τῷ αὐτεξουσίῳ, ὁ δ̃ νόμος, λῳ̃ ἐντολή. ὥντε μεταληπτέον αὐτῷ φυτῷ, καὶ ἓ μὴ προσαπτέον, τὸ δ̃ λῳ̃ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ἔτε φυτευθὲν ἀπ' ἀρχῆς κακῶς, ἔτε ἀπαγορευθὲν φθονερῶς (μὴ πεμπετώσαν ἐκεῖ τὰς γλώσσας οἱ θεομάχοι, μηδὲ τ̃ ὄφιν μιμεῖσθωσαν) ἀλλὰ καλὸν μὲν καίρως μεταλαμβανόμενον. θεωρία γὰρ λῳ̃ τὸ φυτὸν, ὡς ἡ ἐμὴ θεωρία, ἧς μόνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλὲς, τοῖς τιὼ ἕξιν τελειωτέροις, ἀ καλὸν δ̃ τοῖς ἁπλουστέροις ἔτι καὶ τιὼ ἔφεσιν λιχνοτέροις, ὥς περ ἀ δ̃ ξοφὴ τελεία λυσιτελὴς, τοῖς ἀπαλοῖς ἔτι καὶ δεομένοις γάλακτος. Ἐπεὶ δ̃ φθόνῳ ἔβαλε, καὶ γυναικὸς ἐπήρεια, λῳ̃ τε ἔπαθεν ὡς ἀπαλωτέρα, καὶ λῳ̃ προσήγαγεν ὡς πιθανωτέρα, φεῦ τ̃ ἐμῆς ἀθενείας. (ἐμὴ γὰρ ἡ τᾶ προπάτορος,) τ̃ μὲν ἐντολῆς ἐπελάθετο τ̃ δοθείσης, ℭ ἥττήθη τ̃ πικρᾶς γεύσεως, ὁμᾶτε τᾶ τ̃ ζωῆς ξύλᾳ, καὶ τ̃ παραδείσᾳ, καὶ τᾶ θεᾶ διὰ τ̃ κακίαν ἐξόριστος γίνεται, καὶ τὰς δερματίνας ἀμφιέννυται χιτῶνας, ἴσως τιὼ παχυτέραν σάρκα καὶ θνητιὼ καὶ αὐτίτυπον, καὶ τᾶτο πρῶτον, γινώσκει τ̃ ἰδίαν αἰσχύλιν, καὶ ἀπὸ θεᾶ κρύπτε). κερδαίνει μέντοι καὶ ἐνταῦθα τὸν θάνατον, καὶ τὸ διακοπιῶναι τιὼ ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀθανάτον ᾖ τὸ

κακὸν,

κακὸν, ϗ γίνεται φιλανθρωπία ἡ τιμωρία, ὅπω γὰρ ἐγὼ πείθομαι κολάζειν θεόν. Πολλοῖς ϗ παιδευθεὶς πρότερον, αὐτὶ πολλῶν τῶ̃ ἁμαρτημάτων, ὧν ἡ τῆς κακίας ῥίζα ἐβλάστησε, κατὰ διαφόρους αἰτίας ϗ χρόνους, λόγῳ, νόμῳ, προφήταις, ἀ̓ργεσίαις, ἀπειλαῖς, πληγαῖς, ὕδασιν, ἐμπρησμοῖς, πολέμοις, νίκαις, ἥτταις, σημείοις ἐξ ὑρανῦ, σημείοις ἐξ ἀέρος, ἐκ γῆς, ἐκ θαλάττης, ἀνδρῶν, πόλεων, ἐθνῶν ἀνελπίστοις μεταβολαῖς, ὑφ' ὧν ἐκ ξιβλῶσαι τ κακίαν τὸ ἀπωδαζόμενον ἰῶ, τέλος ἰσχυροτέρου δεῖται φαρμάκου, ἐπὶ δεινοτέροις τοῖς ἀῤῥωστήμασιν, ἀλληλοφονίαις, μοιχείαις, ἐπιορκίαις, ἀνδροφονίαις, τὸ πάντων ἔχατον τῶ̃ κακῶν ϵ̓ πρῶτον, εἰδωλολαξείαις, ϗ τῇ μεταθέσει τ προσκυνήσεως ἀπὸ τ̃ πεποιηκότος ἐπὶ τὰ κτίσματα. Ταῦτα ἐπειδὴ μείζονος ἐδεῖτο τ̃ βοηθήματος, μείζονος ϗ τυγχάνει· τὸ δὲ ἰῶ, αὐτὸς ὁ τ̃ θεῦ λόγος, ὁ προαιώνιος, ὁ ἄῤῥατος, ὁ ἀπερίληπτος, ὁ ἀσώματος, ἡ ἐκ τ ἀρχῆς ἀρχὴ, τὸ ἐκ τ̃ φωτὸς φῶς, ἡ πηγὴ τ ζωῆς ϗ τ ἀθανασίας, τὸ ἐκμαγεῖον τ̃ ἀρχετύπου, ἡ μὴ κινουμένη σφραγὶς, ἡ ἀπαράλλακτος εἰκὼν, ὁ τ̃ πατρὸς ὅρος ϗ λόγος, ἐπὶ τῶ ἰδίαν εἰκόνα χωρεῖ, ϗ σάρκα φορεῖ διὰ τῶ σάρκα, ϗ ψυχὴ νοερᾷ διὰ τ ἐμῶ ψυχῶ μίγνυται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀναιρῶν, ϗ πάντα γίνεται πλὴν τ̃ ἁμαρτίας, ἄνθρωπος, κυηθεὶς μὲν ἐκ τ παρθένου ϗ ψυχῶ ϵ̓ σάρκα προκαθαρθείσης τῷ πνεύματι (ἔδει γὰρ ϗ γέννησιν τιμηθῆναι, ϗ παρθενίαν προτιμηθῆναι) προελθὼν ϗ θεὸς μετὰ τ πρόσληψεως εἷς ἐκ δύο τ̃ ἐναντίων σαρκὸς ϗ πνεύματος, ὧν τὸ μὲν, ἐθέωσε, τὸ ϗ, ἐθεώθη. ὧ τ καινῆς μίξεως, ὧ τ παραδόξου κράσεως. ὁ ὢν, γίνεται, ϵ̓ ὁ ἄκτιστος, κτίζεται, ϗ ὁ ἀχώρητος, χωρεῖται διὰ μέσης ψυχῆς νοερᾶς μεσιτευούσης θεότητι ϗ σαρκὸς παχύτητι, ϗ ὁ πλουτίζων, πτωχεύει, πτωχεύει γὰρ τῶ ἐμὴν σάρκα, ἵνα ϗ ἐγὼ πλουτήσω τὴν αὐτ̃ θεότητα, ϗ ὁ πλήρης, κενοῦται, κενοῦται γὰρ τῆς ἑαυτ̃ δόξης ἐπὶ μικρὸν, ἵνα ϗ ἐγὼ τῆς ἐκείνου μεταλάβω πληρώσεως· τίς ὁ πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος; τί τὸ περὶ ἐμὲ τοῦτο μυ-

στήριον,

ξήριον; μετέλαβον τῆς εἰκόνος, καὶ οὐκ ἐφύλαξα, μεταλαμβάνει τὴν ἐμῆς σαρκὸς, ἵνα καὶ τὴν εἰκόνα σώτῃ, καὶ τὴν σάρκα ἀθανατίσῃ. δευτέρων κοινωνεῖ κοινωνίαν, πολὺ τῆς πρότερας παραδοξοτέραν, ὅσῳ τότε μὲν τῶν κρείττονος μετέδωκε, νῦν δὲ μεταλαμβάνει τὸ χείρονος. τοῦτο τὸ πρότερον θειοτέρου, τοῦτο τοῖς νῦν ἔχουσιν ὑψηλότερον, πρὸς ταῦτα τί φασιν ἡμῖν οἱ συκοφάνται, οἱ πικροὶ τὸ θεότιμος λογισαὶ, οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων, οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι, ὑπὲρ ὧν Χς δωρεὰν ἀπέθανε, τὰ ἀχάριστα κτίσματα, τὰ τῶν πονηρῶν πλάσματα; τοῦτο ἐγκαλεῖς θῷ τὴν διέργεσίαν; διὰ τοῦτο μικρὸς, ὅτι διὰ σὲ ταπεινός; ὅτι ἐπὶ τὸ πλανώμενον ἦλθεν ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ τοὺς βυνοὺς, ἐφ' ὧν ἐθυσίαζες, καὶ πλανώμενον εὗρε, καὶ εὑρὼν, ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνέλαβεν, ἐφ' ὧν καὶ τὸ ξύλον καὶ λαβὼν, ἐπανήγαγεν ἐπὶ τὴν ἄνω ζωὴν καὶ ἀναγαγὼν, τοῖς μύσταις συνεμέθυσεν; ὅτι λύχνον ἥψε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, καὶ τὴν οἰκίαν ἐσάρωσε, τῆς ἁμαρτίας τὸν κόσμον ἀποκαθαίρων, καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε; τὴν βασιλικὴν εἰκόνα συγκεχωσμένην τοῖς πάθεσι, καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῆς δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὑρέσει, καὶ κοινωνὸς ποιεῖται τὴν εὐφροσύνης, ἃς καὶ τὴν οἰκονομίας μύσιδας, πεποίητο; ὅτι τῷ πρόδρομῳ λύχνῳ τὸ φῶς ἀκολουθεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον, ⁊ τῇ φωνῇ ὁ λόγος, καὶ τῷ νυμφαγωγῷ ὁ νυμφίος, κατασκευάζοντι κυρίῳ λαὸν περιούσιον, καὶ προκαθαίροντι ἐπὶ τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ ὕδατος, ταῦτα ἐγκαλεῖς τῷ Θῷ; διὰ ταῦτα ὑπολαμβάνεις χείρονα; ὅτι λεπτῷ ζῳ ζώννυται, καὶ νίπτει τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ δείκνυσιν ἀείσιον ὁδὸν ὑψώσεως τὴν ταπείνωσιν; ὅτι διὰ τὴν συγκύπτουσαν χαμαὶ ψυχὴν ταπεινοῦται, ἵνα καὶ σωσανυψώσῃ τὸ κάτω νεῦον ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας; ἐκεῖνο δὲ πῶς ἀγανακτεῖς; ὅτι καὶ μετὰ τελωνῶν ἐσθίει, καὶ παρὰ τελώναις, καὶ μαθητεύει τελώνας, ἵνα καὶ αὐτός τι κερδάνῃ· τί τοῦτο; τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν, εἰ μὴ καὶ τὴν ἀξιόν αἰτιῶτο τις, ὅτι συγκύπτει ἐπὶ τὰ πάθη, καὶ δυσωδίας ἀνέχεται, ἵνα δῷ τὴν ὑγίειαν

τοῖς

τοῖς κάμνουσι, Ϛ τ̀ ἐπικλινόμενον βόθρῳ διὰ φιλανθρωπίαν, ἵνα τὸ ἐμπεπτωκὸς κτίσμα κατὰ τ̀ νόμον ἀνασώσηται. ἀπεσάλη μὲν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος, διπλᾶς γὰρ ἦν. ἐπεὶ καὶ ἐκοπίασε, καὶ ἐπείνησε, καὶ ἐδίψησε, καὶ ἠγωνίασε, καὶ ἐδάκρυσε νόμῳ σώματος; εἰ δὲ καὶ ὡς Θεὸς, τί τοῦτο; τιμὴ δ' δοκίαν τοῦ πέμψαντος, ἀποστολὴν εἶναι νόμισον, ἐφ' ὃν ἀναφέρει τὰ ἑαυτοῦ, Ϛ ὡς ἀρχὴν τιμῶν ἄχρονον, καὶ τ̀ μὴ δοκεῖν εἶναι αὐτίθεος. ἐπεὶ καὶ παραδεδόσθαι λέγεται, ἀλλὰ Ϛ ἑαυτ̀ παραδεδωκέναι γέγραπται, καὶ ἐγηγέρθαι παρὰ τοῦ πέμψαντος, καὶ ἀνειλῆφθαι, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἀνεσακέναι καὶ ἀνεληλυθέναι πάλιν ἐκεῖνα τ̀ δ' δοκίας, ταῦτα τ̀ ἐξουσίας. σὺ δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα λέγεις, τὰ ὑψηλότερα δὲ παρατρέχεις; καὶ ὅτι μὲν ἔπαθε λογίζῃ, ὅτι δὲ ἐκὼν, οὐ προσίθης; οἷα πάσχει Ϛ νοῦ ὁ λόγος· ὑπὸ μὲν τ̀ ὡς Θεὸς τιμᾶται καὶ σωαλείφεται, ὑπὸ δὲ τ̀, ὡς σὰρξ ἀτιμάζε) καὶ χωείζε). τίσιν ὀργισθῇ πλέον, μᾶλλον δὲ τίσιν ἀφῇ, τοῖς σωαιρῦσι κακῶς, ἢ τοῖς τέμνουσι; καὶ γὰρ κἀκείνους διαιρεῖν ἔδει, καὶ τούτους σωάπτειν, τοὺς μὲν τῷ ἀριθμῷ, τοὺς δὲ τῇ θεότητι. προσκόπτεις τῇ σαρκί; τοῦτο καὶ Ἰουδαῖοι. ἢ καὶ Σαμαρείτῃ ἀποκαλεῖς; καὶ τὸ ἐξῆς σιωπήσομαι ἀπιστεῖς τῇ θεότητι; τοῦτο οὐδὲ οἱ δαίμονες, ὦ καὶ δαιμόνων ἀπιστότερε, καὶ Ἰουδαίων ἀγνωμονέστερε. ἐκεῖνοι τ̀ τῷ ὑῷ προσηγορίαν, ὁμοτιμίας φωνῇ ὁμίσαν. ὅτοι τ̀ ἐλαιώνιον Θεὸν ᾔδεσαν, ἐπείθοντο γὰρ οἷς ἔπαθον. σὺ δὲ οὐδὲ τ̀ ἰσότητα δέχῃ, οὐδὲ ὁμολογεῖς τ̀ θεότητα· κρεῖττον ᾗ σοι περιτετμῆσθαι καὶ δαιμονᾶν (ἵν' εἴπωτί Ϛ γελοίως) ἢ σὺ ἀκροβυσίᾳ καὶ ὑγιείᾳ ἐγκεῖσθαι πονήρως καὶ ἀθέως. μικρὸν μὲν ἦν ὕστερον ὄφελος καθαιρόμενον Ἰησοῦν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, τ̀ ἐμοὶ κάθαρσιν, μᾶλλον δὲ ἁγνίζοντα τῇ καθάρσει τὰ ὕδατα (οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς ἐδεῖτο καθάρσεως ὁ αἴρων τ̀ ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου) καὶ χιζομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὑπὸ τ̀ συγγενοῦς πνεύματος μαρτυρούμενον, καὶ πειραζόμενον, καὶ νικῶντα, καὶ ὑπὸ ἀγγέλων ὑπηρετούμενον, Ϛ θεραπεύοντα πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ ζωοποιοῦντα νεκροὺς (ὡς ὄφελόν γε καὶ σὲ τῇ κακοδοξίᾳ νενεκρωμένον,) καὶ δαίμονας ἀπελαύοντα. τὰ

μὲν

μὲν δι' ἑαυτὸ, τὰ δὲ διὰ τῶν μαθητῶν, καὶ ἄρτοις ὀλίγοις ξ ἐφοντα μυριάδας, καὶ πεζεύοντα πέλαγος, & περιδιδόμενον, καὶ σαυρούμενον, καὶ συσταυροῦντα τ ἐμὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἀμνὸν προσαγόμενον, καὶ ὡς ἱερέα προσάγοντα, ὡς ἄνθρωπον θαπτόμενον, καὶ ὡς Θεὸν ἐγειρόμενον, εἶτα καὶ ἀνερχόμενον, καὶ ἥξοντα μετὰ τ ἑαυτὸ δόξης. πόσαι μοι πανηγύρεις καθ' ἕκαστον τῶν τὸ Χ̄ μυστηρίων; ὧν ἁπάντων κεφάλαιον σὺ, ἡ ἐμὴ τελείωσις καὶ ἀνάπλασις, καὶ πρὸς τ πρῶτον Ἀδὰμ ἐπάνοδος. νυνὶ δέ μοι δέξαι τ κύησιν, καὶ προσκίρτησον εἰ καὶ μὴ ὡς Ἰωάννης ἀπὸ γαστρὸς, ἀλλ' ὡς Δαβὶδ ἐπὶ τῇ καταπαύσει τ κιβωτὸ, καὶ τ ἀπογραφῇ αἰδέσθητι, δι' ἣν εἰς οὐρανὸς ἐγράφης, καὶ τὴν γέννησιν σεβάσθητι, δι' ἣν ἐλύθης τ δεσμῶν τ γεννήσεως, καὶ τὴν Βηθλεὲμ τίμησον τ μικρὰν, ἣ σε πρὸς τ παράδεισον ἐπανήγαγε, καὶ τὴν φάτνην προσκύνησον, δι' ἣν ἄλογος ὢν ἐξάφης ὑπὸ τὸ λόγε· γνῶθι ὡς βοῦς τ κτησάμενον (Ἡσαΐας φησὶ) καὶ ὡς ὄνος τὴν φάτνην τὸ κυρίε αὐτὸ εἴτε τῶν καθαρῶν τις εἶ, καὶ ὑπὸ τὸν νόμον, καὶ μυρισμὸν ἀναγόντων τὸ λόγε, καὶ πρὸς θυσίαν ἐπιτηδείων, εἴτε τῶν ἀκαθάρτων τέως, καὶ ἀβρώτων, καὶ ἀθύτων, καὶ τ ἐθνικῆς μερίδος μετὰ τ ἀστέρος δράμε, καὶ μετὰ μάγων δωροφόρησον, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν, ὡς βασιλεῖ, καὶ ὡς Θεῷ, καὶ ὡς διὰ σὲ νεκρῷ· μετὰ ποιμένων δόξασον, μετὰ ἀγγέλων χόρδυσον, μετὰ ἀρχαγγέλων ὕμνησον· ἔσω κοινὴ πανήγυρις, οὐρανίων & ἐπιγείων δυνάμεων, πείθομαι γὰρ κἀκείνας συναγάλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἴπερ εἰσὶ φιλάνθρωποι καὶ φιλόθεοι· ὥσπερ ὡς Δαβὶδ εἰσάγει μετὰ τὸ πάθος συνανιέσας Χριστῷ, καὶ προσυπαντήσας καὶ διακελευομένας ἀλλήλαις τὴν τῶν πυλῶν ἔπαρσιν. σὺ μίσησον τ περὶ τὸν Χ̄ γόνατα, τὸν Ἡρῴδε παιδοκτονίαν· μᾶλλον δὲ καὶ ταύτην αἰδέσθητι, τὸν ἡλικιῶτιν Χριστὸ θυσίαν, τὸ καινοῦ σφαγίε προθυομένου· αὖ εἰς Αἴγυπτον φεύγῃ, προθύμως συμφυγαδεύθητι, καλὸν τῷ Χριστῷ συμφεύγειν διωκομένῳ· αὖ ἐν Αἰγύπτῳ βραδύνῃ, κάλεσον αὐτὸ ἐξ Αἰγύπτε καλῶς ἐκεῖ προ-

σκωμμένον, διὰ πασῶν ὀδύσον ἀμέμπτως τῷ ἡλικιῶν Χῦ, καὶ διωγμέων· ὡς Χριστῦ μαθητὴς ἁγνίσθητι, περιτμήθητι, περιελῦ τὸ ἀπὸ γενέσεως κάλυμμα· μετὰ τῦτο δίδαξον ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς θεοκαπήλους ἀπέλασον, λιθάσθητι αὖ τῦτο δεῖ παθεῖν, λήσῃ τὰς βάλλοντας, εὖ οἶδα, φθάσῃ καὶ διὰ μέσου αὐτῶν ὡς Θεός· ὁ λόγος γὰρ οὐ λιθάζεται· αὖ Ἡρῴδῃ προσαχθῇς, μηδὲ ἀποκριθῇς τὰ πλείω, αἰδεσθήσεταί σε καὶ τῶν σιωπῶν πλέον, ἢ ἄλλων τὰς μακρὰς λόγους· αὖ φλαγελλωθῇς, Ϲ τὰ λειπόμενα ζήτησον· γεῦσαι χολῆς, διὰ πῶν γεῦσιν, ὄξος ποτίσθητι, ζήτησον ἐμπτύσματα, δέξαι ῥαπίσματα, κολαφίσματα, ἀκανθαις στεφανώθητι, τῷ ξαχεῖ τὸ κατὰ Θεὸν βίῳ, περιβαλῦ τὸ κόκκινον, δέξαι κάλαμον, προσκυνήθητι παρὰ τῶν παιζόντων τῶν ἀλήθειαν· τέλος συσταυρώθητι, συννεκρώθητι, σωτάφηθι προθύμως, ἵνα καὶ συναναστῇς, καὶ συνδοξασθῇς, καὶ συμβασιλεύσῃς, Θεὸν ὁρῶν ὅσον ἐστὶ, καὶ ὁρώμενος, ὑπ' ἐν τελάδι προσκυνέμενόν τε καὶ δοξαζόμενον· ὃν καὶ νῦν ξανῆσθαι ἡμῖν δὶ χόμεθα, ὅσον ἐφικτὸν τοῖς δεσμίοις τῆς σαρκὸς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΣΤΕΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΑΣΙΑΣ

Ὁμιλία ῥηθεῖσα ἐν πανηγύρει κατὰ πλεονεξίας.

Ἄνδρες χριστιανοὶ καὶ κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι ἄνδρες, ὑμεῖς ὁ χωρικὸς δῆμος, καὶ πάντες ὅσοι τῆς πόλεων ἐκφοιτήσαντες, πρὸς τὴν παροῦσαν συμφώνως ἑορτὴν συνεδράμετε. γενικῷ γὰρ πάντας ὑμᾶς περιλαμβάνω κηρύγματι. ἆρα ἕκαστος ἡμῶν ἐνεβάλετο τῇ διανοίᾳ φροντίδα; συνεῖδε δὴ καὶ κατενόησεν ὑπὲρ τίνος ἠθροίσθημεν; αὐθ' ὅτου δὴ τιμῶντες μάρτυρες οἴκων περιφανῶν κατασκευαῖς, καὶ τοῖς ἐνιαυσίοις τούτοις συλλόγοις; καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν βλέποντες οἱ πρὲς ἡμῶν ἐνομοθέτησαν τὰ ὁρώμενα, καὶ ἰσχυρὸν ἀφῆκαν τὸν νόμον τοῖς μετέπειτα; ἢ πρόδηλον τῷ καὶ μικρὸν πυκνάσαντι τὴν διάνοιαν; ὡς ζήλῳ μὲν δυσεβείας ταῦτα διετυπώθη, καὶ κοιναὶ παιδαγωγεῖα τῆς ψυχῶν αἱ πανηγύρεις συνάγονται, ἵνα μάρτυρας τιμῶντες, τὸ τῆς μαρτύρων ὑπὲρ δυσεβείας καρτερὸν μιμησώμεθα. ἵνα τοῖς συναγομένοις παιδευταῖς ὑποθέντες τὸ ἔς, μάθωμεν

τὶ Χρησὸν, ὃ φρὸ βραχέος ὐκ ἐγινώσκομεν, ἢ δόγματος ἀσφάλειαν, ἢ λύσιν ἀπορυμένης γραφῆς, ἤ τινα λόγον τιλὼ τῷ ἠθῶν ἐπανορθῶντα κατάσασιν. ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν ἀφέντες, καὶ τῆς περὶ τιλὼ ψυχιλὼ ασυδῆς ἐκλαθόμενοι, ὅλιω ἑαυτῷ μετατεθεικέναι τιλὼ μέριμναν φρὸς τὸν συρφετὸν τᾶ μαμωνᾶ, καὶ τιλὼ ἀχολίαν τῷ φαπείων, οἱ μὲν αὐτοὶ συναλλάττοντες, οἱ δὲ κεχηνότες εἰς τὰ ἀλλότρια, καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς ὠνίοις φιλονεικῶντας ἰσορῶντες, ὅπως τὰ ἀλλήλων ἐπιωνίζωσιν· ἀλλὰ μετάθετέ μοι τὸν πόθον ἐπὶ τιλὼ Ἐκκλησίαν. καταλείψατε τιλὼ φιλαργυρίαν, τιλὼ ἀγόραιον, τιλὼ μαινάδα, ἀποσράφητε αὐτιλὼ ὡς ἄκοσμον ἑταιρίδα, φροσγελῶσαν τῷ πλήθει, ταῖς ἀλλοτρίαις ὕλαις καλλωπιζομένιλω, καὶ τοῖς αὐθέσι τᾶ φαρμακοπώλα. ἐράσθητε ταύτης τῆς θείας, καὶ σώφρονος, ἐσαλμένης κοσμίως, σεμνὸν καὶ ἀμετεώρισον βλεπούσης. ὕτω γὰρ Σολομὼν ἐν τῇ παροιμιακῇ βίβλῳ φησὶ, μὴ ἐγκαταλείπης αὐτιλὼ, καὶ αὐθέξεταί σα, ἐράσθητι αὐτῆς, καὶ τηρήσει σε. μὴ παρέλθῃς καταφρονήσας, μηδὲ τὰ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης φροκείμενα διὰ τᾶτο αὐτὰ νομίσῃς ἄτιμα, ἐπειδὴ φροῖκά σοι ἔξεσι τιλὼ κτῆσιν περιποιήσασθαι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιθύμησον, ὅτι ὐ καθήμεθα κάπηλοι ζυγὸν ἢ τρυπάνιλω φέροντες, ἐν ᾧ κέρδος ζητᾶμεν τιλὼ τᾶ μαθητᾶ σωτηρίαν. ἀνεγνώσθη ἡμῖν ἐκ τῆς πράξεων Παύλα λόγος πρὸς Φῆσον καὶ Ἀγρίππαν, Παύλα τᾶ πισᾶ Ἀποσόλα καὶ σοφᾶ δημηγόρα. εἰδες πάντως ὦ ἀκροατὰ, εἰ τὸν νοῦν ἐπέσπασας, ὅπως καὶ τιλὼ ἀλήθειαν ὐ προδίδωσιν ἐκ δειλίας, καὶ τιλὼ πρὸς Ἀγρίππαν θεραπείαν τῇ παῤῥησίᾳ κεράσας, τὸ βαχὺ κεντρίον ἐκμαλάσσει πρὸς ἀγαθότητα, ὥσπερ θηρίά τινα κατεπάδων ταῖς τᾶ λογα μεταχειρήσεσιν. προεφήτευσε καὶ σήμερον Ζαχαρίας, τῷ μεγάλων ἡμῖν μυστηρίων τᾶ μονογενᾶς ὑπανοίγων τιλὼ θύραν, διὰ τᾶ λίθου τᾶ τὰς ἑπτὰ βολὰς τῷ ὀφθαλμῶν κεκτημένα, διὰ τῆς χρυσῆς λυχνίας, ἐφ' ἧς οἱ ἑπτὰ λύχνοι καὶ τὰ δύο σελέχη τῷ ἐλαιῶν.

πολ-

πολλαὶ αἱ ἐξῆς χαραὶ, πλέσιον τὸν θησαυρὸν τῆς ὠφελείας ἔχουσαι, αἷς ἐβελόμην πάσαις ἐπελθεῖν, καὶ δεῖξαι ὑμῖν τὴν τῆς πνευματικῆς παιηγύρεως ἀθηναίαν, ἐπείγει δέ με πρὸς τὴν ἔκτισιν τῆς χρείας ἡ τῆς προτεραίας ὑπόχεσις. ἀρξάμενοι γὰρ πολλαῖς κατηγορίαις τῆς πλεονεξίας καθάπτεσθαι, ἐπειδὴ μὴ ἔφθημεν αὐτῆς γυμνῶσαι τὴν ματαιότητα, εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν τὸν ἔλεγχον τῆς κατηγορίας ὑπερεθέμεθα. ἀκούσατε οὖν καὶ γένεσθε διόρθωμονες τῆς ἀληθείας κριταὶ, ἐπειδὴ μήτε ἄλλοις τισὶν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν σωτηρίᾳ δικάζετε, καὶ πάσας τὰς κατακρινούσας ψήφους ἐπὶ τὸν ὑπόδικον φέρετε ἕκαστος τὴν ἰδίας ψυχῆς, ὥσπερ οἰκίας ἢ πόλεως αὐτὴν ἀπελάσαντες. πλεονεξία τοίνυν ἐστὶν ἡ μόνον τῷ ἀργυρίῳ σὺν τοῖς ἄλλοις κτήμασιν ἐπιμαίνεσθαι, καὶ βέλεσθαι τοῖς παροῦσι τὰ μὴ προσόντα σωρεύειν, ἀλλὰ γενικώτερον εἰπεῖν, τὸ ἐπὶ παντὸς πράγματος πλέον ἔχειν βούλεσθαι τοῦ ὀφειλομένου καὶ ἐπιβάλλοντος. καὶ δὴ τοῦτο τὸ πλημμέλημα πρῶτος ἔπαθεν ὁ διάβολος, Ἀρχάγγελος μὲν ὤν, καὶ ἐπὶ τῆς καλλίστης ζωῆς καὶ τάξεως τεταγμένος, τυραννίδα δὲ καὶ ἐπανάστασιν κατὰ τῆς θεότητος ἐννοήσας ὁ ματαιόφρων, εἶτα καταβληθεὶς, καὶ εἰς τὸν περίγειον τοῦτον ἀέρα καταπεσὼν, κακῶς γείτων τῆς ἡμετέρας ζωῆς. ὅτε γοῦν κατέλαβεν οὗ ἐδίωκεν, τὴν θεότητα, καὶ ἀπώλεσεν οὗ ἐπέκτητο, καὶ Ἀρχάγγελον, δοῦλος ἄπιστος ταῖς καταμικρὸν τόλμαις εἰς λῆψιν ἐξελθὼν, κύων τοῦ παρέλλησι μύθου, καὶ τοῦ κρεὼς στερηθεὶς, καὶ τῆς σκιᾶς ὀρεξάμενος. πῶς γὰρ ἀκαταλήπτου πράγματος; μετὰ τοῦτον ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἰς ἡδυπάθειαν ἐλεασθεὶς ἀπηγορεύμενον βρῶσει τὴν ἀθανασίαν ἀπώλεσεν, ὡς Ἡσαῦ ὕστερον διὰ φακὴν τὰ πρωτότοκα. καὶ τὰς ἐξελέκτους ταύτας, καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἀνθρώπων φωνὰς, ἔρως τοῦ πλείονος εἰς τὸν βίον εἰσήγαγεν. οἱ γὰρ τῇ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ὑπερμαζήσαντες, βατὸν ἑαυτοῖς ἔσεσθαι τὸν οὐρανὸν προσδοκήσαντες, καὶ πύργον γελοῖον ἐπὶ τὴν ἐκείνου ματαιοποιοῦντες ἀνάβασιν, ὅποι τὰς ὁμο-

φώνας ἀνθρώπως ἑτερογλώσσους ἐποίησαν. καὶ τὸ πλέον ἦν εἶχον ζητοῦντες, αὐτοί τε συνεχέθησαν, καὶ τῇ γενεᾷ τῶν ἀνθρώπων κατέλιπον κάμνειν ἐν ἀκοαῖς ἀσήμων φωνῶν καὶ ἑρμηνειῶν ζητήσει. τί δὲ ὁ Φαραώ; πόθεν ταῖς διαφοραῖς καὶ ποικίλαις πειρέπεσε μάσιξιν; ἢ διὰ πλεονεξίαν, καὶ τὸ βούλεσθαι κύριος εἶναι ξένης λαοῦ, καὶ μὴ δαμόθεν τῆς ἐκείνης βασιλείας προσήκοντος; καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀλλοτρίους οὐκ ἀφεὶς, τοὺς ἰδίους ἀπώλεσε, τοὺς μὲν ἐν πληγῇ τῶν πρωτοτόκων, τοὺς δὲ ἐν τῇ διώξει τῇ κατὰ θάλασσαν. ἀφίημι γὰρ ποταμοὺς εἰς αἷμα ῥυέντας, καὶ βατράχων ἄπλετον γένεσιν, καὶ βρόχους λύμης, καὶ φλυκταινῶν ἐξάνθησιν, καὶ τῶν τεττάρων τὸν θάνατον, καὶ πάσαν τὴν κάκωσιν, ὧν Αἴγυπτος κατεδικάθη διὰ τὴν πλεονεξίαν τοῦ ἄρχοντος. ἀλλαχοῦ πάλιν τέλος τῆς ἁμαρτίας κατέμαθον, λέπραν ἀθρόον τῷ πλεονέκτῃ περιχυθεῖσαν. καί μοι συνδιαμνημόνευσον εἴτις φιλοίσωρ, καὶ τῶν κατορθωμάτων Ἐλισαίου φιλήκοος, ὅπως μὲν ὁ Σύρος Νεεμὰν ἐκαθαείθη τῆς λέπρας ἐν τῷ Ἰορδάνῃ λουσάμενος, ὅπως δὲ μετῆλθε τὸ πάθος εἰς Γιεζῆ τὸ παιδάριον νεανίσκον πλεονέκτην καὶ ἀφιλόσοφον, πνευματικὸν πωλήσαντα χάρισμα, καὶ τὴν ἄμισθον ἰατρείαν τοῦ διδασκάλου. Πόθεν ὁ Ἀβεσαλὼμ παχαλοίας ἐγένετο, ὁ τῆς ὥρας παχὺς φλεγμαίνων καὶ θρασὺς νεανίσκος; ἢ πρὸ καιροῦ ζητήσας τὴν κληρονομίαν τῆς βασιλείας, ἐπιπηδήσας τοῖς ἀλλοφύλοις ὡς ἅρπαξ; τὸν Ἰούδαν δὲ πάλιν τί τοῦ καταλόγου τῶν μαθητῶν ἐξέβαλεν, ἐποίησε δὲ προδότην αὐτὸν ἀποστόλου; ἢ τὸ γαζοφυλάκιον πρῶτον ῥαδιουργήσαν, εἶτα ἡ κτῆσις τῆς ἀτίμου τιμῆς; Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν τί ἔβαψε τῶν Ἀποστόλων αἱ πράξεις; οὐκ ἐπειδὴ τῶν ἰδίων ἐγένοντο κλέπται, καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν ἱερόσυλοι; ἐπιλείψει με τάχα καὶ ἡ ἡμέρα τὸν τῆς πλεονεξίας ὑπηρέτας ἀπαριθμούμενον. Ἀφέντες δὲ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν, τὴν πεῖραν ἐξετάσωμεν τὴν παρακολουθοῦσαν τῷ βίῳ, οἷον εἶδος θηρίου τὴν πλεονεξίαν, καὶ ὧν αὖ λάβηται δυσαπάλλακτον, ἀκ-

μάζον ἀεὶ καὶ ἀμαυνόμενον, συγγυράσκον δὲ τοῖς ἀλλοσι καὶ εἰς τέλος σωὸν. ὁ λάγνος δὲ σωμάτων ἐρασὴς, κἂν ἐπὶ πολὺ ταῖς ἐπιθυμίαις λυσήσῃ, ἢ αὐτὸς εἰς πρεσβυτικὴν ἡλικίαν ἐλθὼν, ἢ τὸ ποθούμενον ἐωρακὼς παλαιωθὲν καὶ τὸ ἄνθος ἀποβαλὸν, σάσιν δείσκει τῆς νόσου. ὁ γαστρίμαργος ἀναχαρεῖ δὲ αὐτὸς τῆς φιλησονίας, ἢ τὸν κόρον πληρώσαντος, ἢ τῶν πεπτικῶν μορίων ἀσθενησάντων, καὶ παυσάντων τὴν ἐπιτεταμένην ἔρεξιν. ὁ φιλόδοξος πολλαῖς ἐγκομπάσας περιφανείαις, τὸ φαντιᾶν ἀπολήγει. ἡδὲ τῆς πλεονεξίας νόσος κακὸν ἐστι δυσαπάλακτον. καὶ ὥσπερ ὁ κισσὸς ἔτος, τὸ δένδρεσ φυτὸν καὶ ἀείφυλλον, ἐπὶ τὰ παραπεφυκότα τῶν δένδρων αἴρεται, ἰσχυρῶς περιελίττεται τοῖς ξύλοις ὥσπερ αὖ δράξηται, καὶ ὅτε πεπονθότων, ὅτε ξηραθέντων ἀναχωρεῖ, εἰ μήτις αὐτὸν σιδήρῳ καθάπερ δράκοντος διατέμῃ τὰς ἕλιγμὰς, ὅτως δὲ τοιοῦτο ψυχὴν ἐλευθερῶσαι ῥάδιον, εἴτε νεάζοντος τοῦ σώματος, εἴτε καὶ ὑπομαρανθέντος, ἐὰν μήτις νηφάλιος λογισμὸς ἐπελθὼν ὡς μάχαιρα, διακόψῃ τὴν νόσον. τοῖς οἰκείοις ὁπλουέκτης ἐστὶν ἀνδὴς, οἰκέταις βαρὺς, φίλοις ἄχρηστος, ξένοις δυσκύδυκτος, γείτοσιν ὀχληρὸς, γυναικὶ μοχθηρὸς συνοικος, παίδων φειδωλὸς, καὶ μικρολόγος τροφὸς, ἑαυτῷ κακὸς ἐπισάτης, νύκτωρ φροντίζων, μεθ' ἡμέραν πεπυκνωμένος, διαλογιζόμενος ἑαυτῷ κατὰ τὰς ἐξεσηκότας, ἢ παραφέροντας, παντῶν δὲ θλιβόμενος καὶ σκύων ὡς ἐνδεὴς, τῶν παρόντων δὲ ἀπολαύων καὶ τὰ ἀπόντα ζητῶν, τοῖς ἰδίοις δὲ κεχρημένος ἐποφθαλμιῶν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις. πολύαρνον τὸ τοιοῦτο τὸ ποίμνιον, σκυῶν τὰς συκὰς, ἐφ' ὧν κατακλείεται, καλύπτον τὰς πεδιάδας, ἐν αἷς νέμεται. κἂν δύσαρκον ὀφθῇ τὸ προσοίκια πρόβατον, ἀφεὶς τὴν ἰδίαν ἀγέλην, τῇ σὴ καὶ ἀλλοτρίᾳ τῇ ἐπιθυμίᾳ προσκάθηται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν, ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἄλλως ἐπὶ τῆς γῆς. πάντα σκοχωρεῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ὑδὲν ἐν τῇ χρήσει. ὑδὲ γὰρ ἀπολαυσικὸν οἰόντε εἶναι τὸν ἄπληστον. ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ οἰκία τάφου

παρα-

παραπλησία. ἰδὲ γὰρ οἱ τάφοι γέμουσι πολλάκις ἀργυρίου καὶ χρυσίου, ἀλλ' αἱ ὕλαι τὰς χρωμένας οὐκ ἔχουσι. τὸ σῶμα οὐ ξέφεται, ψυχῆς οὐχ ὑρίσκεται κέρδος. οὐκ ὠφελεῖ γὰρ ἐκ τῆς δεξιᾶς ἡ ἐλεημοσύνη. τίδε τέλος τῶ μόχθω, διδαξάτω με τὶς τῶν ταύτη προειλημμένων τῆ νόσω. οἶδα δὴ πολλὰς ἐγὼ γνωρίσας ἐπὶ τῆς πείρας, ὡς καὶ ἐν νόσοις μᾶλλον τῆς ὑγείας ἀγαπῶσι τὰ χρήματα, κἂν μὲν ὁ ἰατρὸς διά τινος ὕλης διώνυτον θεραπείας εἰσηγήσηται ξόπον, οἷον διὰ σελίνου, ἢ θυμῦ, ἢ ἀνήθου, ὧν ἡ ὑπορία ἀδάπανος, ὑπειθῶς τὰ συμβολῆς ὑπακούοντας, αὖ δέ τινος φαρμάκου γένηται μνήμη, τῶν οἷα τὰ ποικίλα καὶ πολυσωύθετα, καὶ ἐλθεῖν πρὸς τὸν φαρκοπώλιν, ἢ τὸ μυροπωλεῖον κελεύθωσι, θᾶττον τῆ ψυχῆ ἀφιέντας, ἢ λύοντας τὸ βαλάντιον· γήϊνοι γὰρ ὄντες τὸ φρόνημα, τῆ κτήσιν τῶν γηΐνων ὑλῶν νομίζουσι τῆ ζωῆ. τάτους λυπῦσιν ἄγαν καὶ αἱ κοιναὶ ὑφαγίαι, ὑφαίνουσι δὲ αἱ περιτάσεις· εὔχονται καὶ φόρων ἀνυποίσων φοιτᾶν ἐπιτάγματα, ἵνα τόκοις πλεονάσωσι τὸ ἀργύριον. ἐπιθυμῦσι βλέπειν τὰς παρὰ τῶν δανειστῶν ἀγχομένας, ἵνα κτήσωνται τὸν ἀγρὸν, ἢ τὸ σκεῦος, ἢ τὸ ζῶον ὑώνου ἐκ τῆς ἀνάγκης ῥιπτόμενον. συνεχῶς δὲ καὶ πρὸς τὸν ὐρανὸν ἀναβλέπουσι κατὰ τὰς φιλοσόφους τὰ μετέωρα φροντίζοντας, οὐκ ἀστέρος ἐντολῆ ζητοῦντες, οὐδὲ τὶς οἶκος, σὺν τῶ πλανήτω ἔχει περισκοπούμενοι, ἀλλὰ τῆ τῶ ἀέρος πολυφραγμονοῦντες κατάσασιν, εἰ τὰ προφαινόμενα σημεῖα ὄμβρων ἐπιῤῥοῆ, ἢ αὐχμὸν ἐπαγγέλλεται. κἂν ἴδωσι τί τοῖς πολλοῖς δυχερὲς προσδοκώμενον, ὑφαίνονται τῆ τῶ ἄλλων κακώσει. πάντα συνάγουσιν ἐν τοῖς ταμείοις, ἀσφαλῶς κατασημαίνοντες, καὶ διαστοῖς κλείθροις κατασφαλίζονται, διαμεξὺ ὄντες ἀλήκτως ψηφίζουσιν. ἀχολούμενος δὴ ὁ πλεονέκτης περὶ τῆ τοιαύτη ἐλπίδα, καὶ τέως ὄναρ πλουτῶν ἐν τῆ σκιαγραφία τῶ ἐννοιῶν, ἐὰν ἐπιγένηται νέφος βαθὺ, φοβεῖται ὡς κινδυνοῦσον. αὖ ψεκάδες τὴν γῆν ἐπιῤῥαίνωσιν, ὑποδακρύειν ἄρχεται. αὖ δὴ καὶ ὑετὸς ἐπιγενή-

γένηται ἀρκῶν τ' ἀυχμὸν ἐξιάσαθαι, πένθος τέλειον τὸ πρᾶγμα. περινοεῖ λοιπὸν πᾶσι συσκοπούμενος περὶ τὰ σίτα, ὡς ὑπὲρ κινδυνεύοντος, τίς ἴασις, τίς μηχανὴ, ἵνα πρὸς πολλὰ ἀυταρκέσῃ χρόνον, ἵνα τ' σπῆρ διαφύγῃ τὸ πάθος. κἂν αἴθηται καύσωνος, ὡς οἱ ἰατροὶ τὰς διαφορουμένας, διαπλώσας αὐτὸν καταμειλίζει, καὶ καταψύχει, μοχθῶν προσκαθέζεται, σκέπῃ κατὰ τὴν μεσημβρίαν σοφίζεται, τὰς σκιὰς νυκτὸς ἀπογυμνοῖ, ἵνα ταῖς αὔραις ταῖς νυκτερειναῖς ὑποπνέηται. ταῦτα αὐτῷ παλαιπωρῦντι ὀπτῆνις περιίσαται ζητ' ἐκ τ' κινδυνεύοντος σίτα, καὶ ὃ δίδωσιν, ἢ δὲς φειδωλῶς χαρίζεται, ἡμίθνητος, τὰ σίτα σφόδρα περιεχόμενος. μὴ τοίνυν ἀπέραντα μόχθει καὶ χαλεπὰ ὁ τοιοῦτος, παρακαλῶ. ἐλέᾳ μὲν γὰρ ἄξιος, καὶ ὁ ξυφῶν πλεονέκτης, ὁ τῇ γαστρὶ καὶ ταῖς ἄλλαις ἡδοναῖς περιορίζων τὸν βίον, τὸ τέλος νομίζων τῆς ἀνθρωπότητος. ὁ δ' μικροπρεπὴς καὶ σμικρολόγος οὐδὲ μέτριον ἔχει τῆς ἀθλιότητος, λαμβάνων τὰ τ' πολλῶν, καὶ ἑαυτῷ μὴ δίδους, εἰς ὕδρην δ' καταλήγων τὸ τῆς ἀνοδίης ἀποτέλεσμα τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς ὕδρην τ' γινομένων, πλὴν τῶν ἀρετῶν, αὐτὸ δι' αὐτὸ γίνεται; ἀλλ' ἕτερόν τι πράττομεν, ἵνα ἄλλο κατορθώσωμεν. οὐδεὶς πλέων δι' αὐτὸ τὸ πλεῖν θαλαττεύει, οὐδὲ γεωργῶν διὰ αὐτὸ τὸ γεωργεῖν τοῖς πόνοις συζῇ. ἀλλὰ πρόδηλον, ὡς τοῖς λυπηροῖς ἐγκαρτερῶσιν ἀμφότεροι. ὁ μὲν ἵνα τὴν ἐπικαρπίαν τῆς γῆς, ὁ δὲ ἵνα τὸν πλοῦτον τῆς ναυτικῆς ἐμπορίας κομίσηται. σὺ δ' τί τὸ σὸν πέρας, εἰπέ. ἵνα σωσαγάγῃς; καὶ ποῖον τοῦτο τέλος τ' ἄχρηστον ὕλην σωρεύσαντα βλέπειν; τέρπει μὲ φησὶ καὶ ἡ θέα. ἐκεῖνο ἄλλως τὸ σαυτῷ νόσημα μέτελθε· ἔξεσι γὰρ καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις χρήμασι προσαναπαύειν τὸν πόθον. εἰ δ' φραίνεισε τὸ σιλπνὸν τῷ ἀργυρίῳ, προσκαθήμενος τοῖς ἀργυροχόοις ἀπόβλεπε πρὸς τὴν πυκνὴν καὶ σίλβουσαν αὐγὴν, ἢ καὶ τὰ πρατήρια καταλαμβάνων, τέρπου τοῖς ποικίλοις σκεύεσιν ὀφοφόροις τε καὶ προχόοις. πρόκα γάρ σοι καὶ ἀκώλυτος ἡ θέα. ὅρα καὶ τὰς ἀργυρογνώμονας τὰς ἐπὶ

τῶν

τῶν ξαπέζῶν ψηλαφῶντας, καὶ ἀριθμοῦντας συνεχῶς τὰ νομίσματα. μᾶλλον δὲ παραινέσει πειθεὶς ἀγαθῇ, μετάθου τῆς γνώμης. εὔκολος γὰρ ἡ διόρθωσις, ἐπειδὴ μὴ φύσεως ἐστὶν ἀνάγκη πλεονεξία, ὁρμὴ δὲ προαιρέσεως, ἐῶν μεταβαλεῖν τοῖς τὸ συμφέρον ἐπιλογιζομένοις καὶ χαλεπόν. ὑπέρκυψον τῷ λογισμῷ εἰς τὸν ἔξης χρόνον, ὅτε οὐκ ἔσῃ. ὅτε μικρὰ γῆ καθέξει σου τὸ σῶμα, διπλωμένον, ἀναίσθητον, πλάξ ὀλίγων σπιθαμῶν καλύψει τὸ λείψανον. ποῦ τότε ὁ πλοῦτος, καὶ τὰ συναχθέντα κειμήλια; τίς ὁ τῶν καταλειφθέντων κληρονόμος; ἆρ' γὰρ πάντως ἐκεῖνος ἔσαι διάδοχος, ὃν σὺ προσδοκᾷς. ἂν παῖδας καταλείπῃς, τυχὸν κονδυλισθήσονται. καὶ ὁμόζηλος σου πλεονέκτης θρίψαντας αὐτοὺς τῆς οἰκίας τῆς πατρικῆς ἀπελάσει. κἂν ἄπαις ἐπίτιμα τῶν φίλων παραπέμψῃς τὸν κλῆρον, μὴ πρόσεχέσου τῇ διαθήκῃ ὡς ἀκινήτῳ νόμῳ, ὡς πράγματι ἀναντιρρήτῳ καὶ ἰσχυρῷ. ὀλίγη σανδὴ ἄκυρον ποιεῖ τὸ γραφέν. ἢ οὐχ ὁρᾷς τοὺς συνεχῶς ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατὰ τῶν διαθηκῶν ἀγωνιζομένους, ὅπως αὐτὰς ποικίλοις ἐγχειρήμασι παρακρούονται; τοὺς τῶν νόμων τεχνίτας προϊσάμενοι συνηγόρους, τοὺς δεινοὺς ῥήτορας ἐπαγόμενοι βοηθοὺς. ψευδομάρτυρας ξένους, δικαστήρια διαφθείροντες; καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ὧν ὁρᾷς ζῶν, περὶ τῷ μελλόντων τῷ μετὰ σὲ παιδίῳ. εἰ δίκαιον ἔχεις τὸν πλοῦτον εἰς δέον χρήσαι ὡς ὁ μακάριος Ἰώβ. εἰ ἄδικον, ἀνάλυσον αὐτὸν ἐπὶ τὰς βιαθείσας κυρίως ὡς αἰχμάλωτον ἐκ πολέμου, ἢ αὐτὸν ὃν ἔλαβες, ἢ μετὰ προσθήκης ὡς ὁ Ζακχαῖος. εἰ μὴ ἔχεις, μὴ κτήσῃ κακῶς. σοὶ μὲν γὰρ ἀκολουθήσει πικρὸν ἐφόδιον ἡ ἁμαρτία, τῷ ἀναγκαίαν πορδυομένῳ πορείαν, ἡ δὲ ἀπόλαυσις τῷ κτησάντων, οἷς οὐ γινώσκεις καταλειφθήσεται. καὶ τότε τὸν Δαβὶδ θαυμάσεις λέγοντα, θησαυρίζει, καὶ οὐ γνώσκει τίνι συνάξει αὐτά. γνωρίζεις δὲ καὶ τὸν πλούσιον τὸν αὐτίθεον τῷ Λαζάρῳ, τὸν ἀρτίως ἡμῖν ἐκ τῷ Εὐαγγελίων ἀναγνωσθέντα, καὶ μῦθον συγκείμενον εἰς κατάπληξιν, ἀλλὰ τύπον ἀκριβῆ παραδοθέντα τῷ μέλλοντος.

ἡ βύσ-

ἡ βύσσος ἐσάπη, ἡ βασιλεία μετῆλθεν εἰς ἕτερον, αἱ ξυφαὶ κατηργήθησαν, ἡ ἀπ' ἐκείνων ἁμαρτία συνεξεδήμησεν ὡς σκιὰ παραμένουσα βαδίζοντι σώματι, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τῆς πολυτέλειαν τῆς συμποσίων καὶ τῆς ἀβροδίαιτον τραπέζαν, ὕδατος ῥανίδα ζητεῖ δακτύλῳ λειφθῆναι ἀποτάζουσαν. καὶ καλεῖ τὸν πτωχὸν τῆς τιμωρίας θεραπευτήν, τὸν ὑδὲ χεῖρας ἔχοντα τὰ χα, ἵνα τῷ πυλῶνι προσερρίπτετο. ἦ γὰρ ἂν τὰς κυσὶ ἀπεσόβησε τὰς ἐπιλειχομένας τὰ τραύματα. ἐπιθυμεῖ δὲ καὶ συμμίξαι τῷ Λαζάρῳ ἐκ τοῦ κατάντικρυ βλεπομένῳ, & μέσῳ διείργεται τῷ ὀρύγματι, ἢ τῷ χάσματι. ὑβρυστινὸς ὄντος ὠρυγμένου, ὑδὲ τάφρα πεποιημένης, ὡς ἐπὶ τῶν στρατοπέδων ἐστὶν ἰδεῖν τὸ τοῦ πολέμου μεταίχμιον, ἀλλὰ τὸ κώλυμα οἶμαι τῶν ἁμαρτημάτων ὁ λόγος ἐνδείκνυται, ὃ τῷ καταγνωσμένῳ τῆς πρὸς τὸν δίκαιον παρόδου ἀπετείχισε. καί μοι τὴν ἑρμηνείαν Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπισφραγίζεται πρὸς λαὸν ἄφρονα βαρέως ἀποτεινόμενος καὶ λέγων: μὴ ἰσχύει χεὶρ κυρίου σῶσαι, ἢ ἐβάρυνε τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι; ἀλλ' αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν διῖστῶσιν ἀναμέσον ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ θεοῦ. εἰδὲ ἁμαρτήματα ἀνθρώπους χωρίζειν οἶδε θεός, ὑδὲν ἂν πλεονεξίας ἁμαρτωλότερον ἂν γένοιτο, ἣν διὰ παρὰ τῆς ἀψευδοῦς φωνῆς Παύλου τοῦ τῆς ἀληθείας κήρυκος εἰδωλολατρεία προσαγορεύεται, καὶ πάντων τῶν κακῶν ῥίζα καὶ μήτηρ. πόθεν γὰρ οἱ τῆς μερίδος ὄντες ποτὲ τῶν Χερσιανῶν, καὶ κοινωνοὶ τῶν μυστηρίων, πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων λατρείαν εἰλκύσθησαν; ὑκ ἔρωτι τοῦ πολλὰ κτήσασθαι, καὶ κύριοι γενέσθαι τῶν ἀλλοτρίων; λαβόντες ὑποχύσεις παρὰ τῶν ἀθέων καὶ ἀσεβῶν, ἢ ζωῆς ἀρχοντικῆς, ἢ περιουσίας τῆς ἐκ βασιλικῶν ταμείων, ὥσπερ ἱμάτιον ταχέως τὴν θρησκείαν μετεμφιέσαντο. καὶ τὰ μὲν τῶν ἀνωτέρω χρόνων, τῆς ἡμετέρας ζωῆς μνήμη καὶ ἀκοὴ διεσώσατο καὶ ἐδίδαξεν. ἔστι δ' ἃ καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς βίος τῇ πείρᾳ παρέδωκεν. ὅτε γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ τὸ προσωπεῖον τοῦ Χερσιανοῦ ἀθρόον ἀποθέμενος, γυμνώσας τὸ δρᾶμα τὸ κωμικὸν, ὃ ἐν πολ-

λῷ

λῷ τῷ χρόνῳ καθυπεκείνατο, αὐτός τε ἀναιδῶς ἔθυε δαίμοσι, καὶ τοῖς τὰ τοῦτο βουλομένοις ποιεῖν πολλὰ προετέθη τὰ γέρα, πόσοι τοίνυν Ἐκκλησίαν ἀφικνοῦντες ἐπὶ τὰς βωμοὺς ἔδραμον; πόσοι δὲ τὸ τῶν ἀξιωμάτων δέλεαρ εἰσδεξάμενοι, μετ' ἐκείνου κατέπιον τὸ τῆς παραβάσεως ἄγκιστρον; νῦν δὲ στιγματίαι περινοστοῦσι κατὰ τὰς πόλεις, μισούμενοι, δακτυλοδεικτούμενοι, προδόται καὶ ὄντως τοῦ Χριστοῦ ὀλίγου ἀργύριον, ἐξόριστοι τοῦ καταλόγου τῶν χριστιανῶν, ὡς Ἰούδας τῶν ἀποστόλων, ἀπὸ τῆς προσηγορίας τοῦ παραβάτου γνωριζόμενοι, ὡς ἀπὸ τῶν σημαίων οἱ ἵπποι, ἐλκυσθέντες μόνον εἰς τὴν χαλεπωτάτην παγίδα πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ δόλους ἀκολουθήσαντες τῆς τῆς βεβήλου καὶ μιαρᾶς δυσσεβείας μυσαγωγοῦ. ὅπου τοίνυν κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἡ πλεονεξία καὶ εἰδωλολατρεία γίνεται, καὶ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν, ἀφ' ἑαυτῆς ἀμυθήτους γεννῶσα κακίας· ὡς γὰρ οἱ τὸν χρυσὸν ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς γῆς ἀναχλδόντες φασὶ τὴν χρυσῖτιν γῆν ἐπ' αὐτῆς μὲν τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς κυριωτάτης γενέσεως σωρηδὸν ἀποκεῖσθαι, ἐκεῖθεν δὲ ὥσπερ φλέβας τινὰς ἀπό τινος σύνδεσμου καὶ σύνδεσμου εἰς μακρὸν διήκειν, καὶ πολυχιδῶς ἀποτείνεσθαι κατ' αὐτάς πως τὰς ῥίζας τῶν δένδρων τὰς ἐκ τοῦ πρέμνου διαπλεκομένας, ὅπου κἂν τοῦτο πολλὰς βλέπων τὰς ἀποφύσεις, μιᾶ ῥίζῃ τῆς πλεονεξίας τὰς πάσας συνδεδεμένας εὑρίσκω· καὶ μέντοι καὶ οὐκ ἀνοίκειον εὑρεν ὁ λόγος πρὸς πλεονεξίαν ἐκ τοῦ χρυσοῦ τὸ ὑπόδειγμα. ἐντεῦθεν ὁρῶ τὸν παλαιὸν τῆς κεφαλῆς τῆς γεννησάσης κατατολμῶντα, οὐκ αἰδούμενον οὔτε τὴν πολιὰν, οὔτε τὸ παλαιὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ τῇ ἐπὶ πλέον ζωῇ τοῦ γέροντος βαρούμενον. πάντα γὰρ ὁρῶν ἐπὶ τῆς οἰκίας ἄφθονα, καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν βλεπομένων οὐκ ἔχων, ἐπιθυμῶν δὲ Κύριος εἶναι αὐτῶν τε καὶ τῆς περιουσίας, σκοτοῦται τῇ παλαιᾷ ἀυθεντείᾳ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα σιωπᾷ καὶ ἐν τῷ βάθει κατέχει τὸν νόσον, τῷ χρόνῳ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν πλεονάσας, καὶ πληρωθεὶς τοῦ ψυχοῦ, ἀθρόον ἐκρήγνυσι τὴν κακίαν, ὡς ἐπὶ τῶν σωλήνων τὰ ὕδατα· καὶ λοιπόν ἐστιν ἀφόρητος

πᾶς

τῷ πρεσβύτῃ, μονονυχὶ σωφελαύνων αὐτὸν πρὸς τὰς τάφους ὑγιαίνοντα καὶ βαδίζοντα. ἂν κόφως ἀναβῇ τὸν ἵππον, ὑπερθαυμάζει. ἂν ξοφῆς ἐῤῥωμενέστερον μεταλάβῃ, γογγύζει. ἂν τὰς οἰκέτας ἑωθινὸς διεγείρει πρὸς τὰς ὑπηρεσίας, τῇ ἐγρηγόρσει καὶ τῇ δυνάμει τὰ γέροντος ἄχθεται. ἂν ἢ καὶ δωρήσηταί τι τῶν κειμηλίων, ἢ οἰκέτην ἀφῇ τῆς δουλείας, τότε δὴ τότε ὁ λῆρος καὶ παραπαίων, καὶ τὰς τῆς ζωῆς ὑπερβὰς ὅρους, καὶ τ' ἀλλοξίων ἀσαθὴς, καὶ παῦ βλασφημον ἀκέων ἐμπαροινεῖται, διατὶ μὴ ταχέως ἀπέθανεν ἐγκαλύμενος. σὸς ἔτος, ὦ μιαρὰ πλεονεξία, καρπός. παρὰ σῦ τὰ κοὐδὲν λαμβάνων ὁ παῖς, πολέμιος γίνεται τῷ γεννήσαντος. σὺ πληροῖς τλιὼ γλῶ λῃσῶν καὶ φονδυτῶν, καπαποντισῶν δὲ τλιὼ θάλατταν, τὰς πόλεις θορύβων, τὰ δικαστήρια ψδομαρτύρων, συκοφαντῶν, προδοτῶν, σωηγόρων, δικασῶν ἐκεῖ ῥεπόντων ὅπῃ δ' ἂν σὺ καθελκύσῃς. πλεονεξία μήτηρ τῆς ἀνισότητος, ἀνηλεὴς, μισάνθρωπος, ὠμοτάτη. διὰ ταύτλω ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἀνωμαλίας γέμει. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῦ κόρυ ναυτιῶσι τλιὼ περιουσείαν τῶν κτημάτων, οἷον ξοφλὼ ἄπλησον ἀποβλύζοντες. ἄλλοι ἢ λιμῷ καὶ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι κινδυώδυσιν. οἱ μὲν ὑπὸ ὀρόφοις χρυσοπάσοις κατάκεινται, καὶ ὡς μικρὰς πόλεις οἰκῦσι τὰς οἰκίας, λυξοῖς καὶ οἴκοις ποικίλοις καὶ σοαῖς ἐπὶ μακρότατον διηκύσαις, καὶ παντοίᾳ πολυτελείᾳ κεκοσμημένας, ἕτεροι ἢ δύο δοκῶν σκέπλω οὐκ ἔχουσιν. ἀλλ' ὅταν ἐν ὑπαίθρῳ διαζλῶ μὴ δυώωνται, ἢ πρὸς τὰς καμίνυς καταφθύγγουσι τῶν λυξῶν, ἢ καὶ τῖς βαλανεῦσι κακοξύνοις περιτυχόντες, παραπλησίως τοῖς χοίροις τλιὼ κόπρον ὀρύττοντες, τλιὼ ἀναγκαίαν θέρμλω ἑαυτοῖς μηχανῶνται. καὶ τὸ ὁμότιμον ζῶον ὁ ἄνθρωπος τοσαύτλω ἔχει τλιὼ διαφορὰν τῆς διαίτης πρὸς τὸ ὁμόφυλον, οὐκ ἄλλου τινὸς τλιὼ ἀπαξίαν ταύτλω καὶ τλιὼ ἀνωμαλίαν, ἢ τῆς πλεονεξίας ἐπισαγούσης. ὁ μὲν γυμνοῖς ἀχνμονεῖ μέλεσι, καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τῷ τλιὼ αἰσθητὰ δυσαρίθμητον ἔχειν, πορφυραῖς πλαξὶ τὰς τοίχυς ἐνδύει. ὁ πόνης ἐπὶ ξυλίνης ξαπέζης ἄρτον

ἀπο-

ἀπορεῖ διαθρύπτει, καὶ ὁ ξυφῶν ἀργυρῶν ξάπεζαν ἐλάσας εἰς πλάτος τῷ σίλβοντι ψυχαγωγεῖται τῆς ὕλης· καὶ πόσῳ δικαιότερον ἰῷ, τὸν μὲν ἐσιᾶσθαι ἀρχόμενον τῇ ἄλλῃ τρυφῇ, τῆς ξαπέζης ἢ τιμῶ τῶν ἀπόρων εἶναι ξοφῶ; ἄλλος γηραιὸς καὶ βαδίζειν ἀδυνατῶν, ἢ διά τινα λώβην χωλεύων, ὄνον ἢ κέκτηται ἀναγκαῖον τῆς χρείας ὄχημα, καὶ ἕτερος διὰ πλῆθος τὰς ἀγέλας ἢ γνωρίζει τῶν ἵππων· τῷ μὲν ἔλαιον ἐνδεῖ πρὸς τὸ λύχνον ἀνάψαι, καὶ ἄλλος μόναις ταῖς λυχνίαις πλουτεῖ· ὁμοῦ ἐπὶ τῶν ἐδάφους ἔρριπται, καὶ ὁ μάτην πλουτῶν τῷ κόσμῳ τῆς κλίνης περιασράπτεται, ἀργυρᾶς σφαίρας ἐχούσης καὶ ἀλύσεις ἀντὶ τῶν χοίνων· ταῦτα τῆς ἀκορέστου πλεονεξίας τὰ ἀποτελέσματα· εἰ γὰρ μὴ εἰσήγαγεν εἰς τὸν βίον τὴν ἀνισότητα, οὐκ ἂν αὗται ἦσαν τῆς ἀνωμαλίας αἱ ἐξοχαὶ καὶ κοιλότητες, οὐδ' ἂν αἱ ποικίλαι συμφοραὶ ἀνδρῶν καὶ πολυδακρύων τὸν ζωὸν ἡμῶν ἀπειργάζοντο, ἐντεῦθεν τὴν φυσικὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν ἀπώλεσαν αὗται, τὸν σίδηρον ἀκονῶσι, καὶ συγκροτοῦσι παρατάξεις, ἐν ὑπὲρ τινα θηρία μετὰ πολλῆς τῆς ἀγελιότητος ἀλλήλοις σιωπῶσι· τὰ δὲ ἀκόλουθα τούτοις πῶς ἄν τις καὶ ἐξηγήσαιτο; τείχη καρτερὰ τοῖς μηχανήμασι καταστέλλεται, καὶ πόλεις ἁλίσκονται, καὶ γυναῖκες ἄγονται, ἐν παῖδες ἀνδραποδίζονται, τέμνεται γῆ καὶ κείρεται, καὶ τὰ δένδρα πολεμοῦνται, ὡς ἀδικήσαντες αὐτούς· φόνος ἢ τὲν ἀκμῇ πολὺς, καὶ οἱ τοῦ αἵματος ῥύακες ἀπορρέουσι τῶν ἀθλίων σωμάτων. ὁ ἢ πλοῦτος τῶν ἡττηθέντων, ἆθλον τῷ κρατήσαντος· ἐπὶ τούτοις ὀδυρμοὶ χηρείας, ὀρφανῶν δάκρυα καὶ πατέρας ὁμοῦ καὶ τὴν ἐλευθερίαν θρηνούντων· οὗ πρώην κύριος πλούτου πολλοῦ, ἄρτου μεταιτεῖ τέμαχος, προτείνων τὴν δεξιάν· καὶ ὁ πολλὰς ἔχων δούλους, ὑφαντὰς, καὶ οἰκίας γεμούσας ἐθνῶν, ῥάκια περιβεβλημένος δουλεύει, ὕδωρ πρὸς ἀνάγκην κομίζων, καὶ τὸ ἵππου ἀποξύων τὴν κόπρον, καὶ ταῖς αἰσχραῖς ὑπηρεσίαις ὑπακούμενος. ἄλλα μυρία κακὰ, ἃ περιλαβεῖν ἀθρόως ἀδύνατον· τούτων ἢ πάντων ἀρχὴ καὶ αἰτία, καὶ ῥίζα ἡ τοῦ πλείονος

ἐπι-

ἐπιθυμία, ἔρως ἄδικος τῆς ἀλλοτρίων κτημάτων· εἰ δέ τις τοῦτο τὸ πάθος τῆς ἀνθρώπων ἐξέκοψεν, ὡδὲ ἐκώλυσεν εἰρηνίως μὲν τῷ βίῳ βαθεῖαν ἐμπολιτεύεσθαι, πολέμους δὲ καὶ παραχὰς ἐξ ἀνῶν φυγαδεύθηναι, ἐπανελθεῖν δὲ πάντας ἐπὶ τὸν κατὰ φύσιν ζοργὸν καὶ φιλίαν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπιμελῶς τοῖς παραγγέλμασι ταύτην ἐξιᾶται τὸν νόσον, ποτὲ μὲν ἀποφαινόμενος, ὡ δυνάσθε Θεῷ δουλεύειν, καὶ μαμωνᾷ, ποτὲ δὲ τὸν πλούσιον ἐκεῖνον ἄφρονα ἀποφαίνων τὸν τῇ ἐξῆς τελευτᾷν μέλλοντα, καὶ τὸν μακροχρόνιον ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς ἑαυτῷ προτυπῶντα, καὶ ἀλλαχοῦ τὸν τέλειον ἐκεῖνον εἶναι διδάσκων, ὃς αὐ πάντων ὧν ἔχει τοῖς δεομένοις παραχωρήσας, πρὸς τὸν ἀκτήμονα φιλοσοφίαν αὐτομολήσει τὸν μητέρα τῆς ἀρετῆς καὶ ὁμόσκηνον· ἀλλά μοι δοκῶ καὶ σιωπώντων ἀκούειν τῆς ἐκ συνηθείας τὰ τοιαῦτα φθεγγομένων πρὸς τοὺς διδάσκοντας· καὶ πῶς πρὸς τὸν βίον διατελέσωμεν, εἰ ἡ κτῆσις τῶν χρημάτων ἀμεληθείη; πῶς δὲ τὰς χρείας ἐπαρκέσομεν; πῶς δὲ λυθήσεται δανεισμα; πῶς δὲ καὶ δοθήσεται δανὸς τῷ ζητοῦντι, αὖ πάντων ὦμεν διὰ τὸν σὸν παραίνεσιν ἄποροι; ἀπίστω τὸ ῥῆμα, ἀσυμφέρος ἡ φωνὴ, ὐκ εἰδότος ὅτι δεσπότου ἔχομεν τὸν Θεὸν οἰκονόμον τοῦ βίου τῷ γενομένῳ ζώῳ παρ' ἑαυτοῦ χορηγοῦντα τὰ χρήσιμα, καὶ τὰς ἀναγκαίους πορισμοὺς τῆς ζοφῆς καὶ τῶν σκεπασμάτων τοῦ χρείαν· ἡ γὰρ πρόνοια τοῦ Θεοῦ τῶν οἰκείων ποιημάτων ἐστὶ περιεκτική. καὶ τὸν ἐν πίστει πλουτοῦντα πενίας ὐδεπώποτε κατέχει συμφορά· σὺ δὲ τῶν θείων προκομίσας λόγων εἰς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου, ἱκανῶς οἶμαι, μαρτυρίαν παρέξω· σὺ τῇ τῶν βασιλειῶν ἰσορίᾳ γυνή τις ἀναγέγραπται χήρα, βαρυνομένη λίαν τῇ συμφορᾷ τῆς μονώσεως. ἐπολιόρκει δὲ αὐτὴν δυνάστης φιλάργυρος καὶ μισάνθρωπος, ἐνέχυρον τοὺς υἱοὺς ἀφαιρούμενος, οὓς μόνους εἶχον αὐτὶ πάντων ἡ μήτηρ· ἐπεὶ δὲ εἰς ἀμηχανίαν αὐτὴν περιεστήκει τὸ πρᾶγμα, καὶ ὐδεὶς ἠλέει τῶν ἐχόντων χρυσίον, ἦλθε πρὸς τὸν ἔχοντα

φι-

φιλανθρωπίαν, καὶ πίσιν. Ἐλισαῖος δὲ οὗτος λιὼ ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἀκτήμων τῷ γηΐνων ὑλῶν, καὶ περιασθόμενος τῆς ἀσωμάτου περιουσίας, φιλόσοφος ὄξ ἀροτήρων, ἄοικος, ἀνέστιος, μονοείμων, νεωστὶ μὲν κληρονομήσας, τλιὼ δὲ κληρονομίαν λαβὼν μηλωτλιὼ εὔωνον, καὶ δίλογίαν ἀόρατον τὸ πυρίνυ ἅρματος ἐκπεσοῦσαν. ὑμιὼ ἄφρακτον τλιὼ ἰκέτλιω ἀπέπεμψεν, ὐδὲ ἀπέγνω τῆς βοηθείας, ἐπειδὴ μὴ παρλιῶ τὸ ζητούμενον. ὐδὲ εἶπεν ἀγεννῆτινα, ἢ ἄπισα ῥήματα, ὡς εἰς τῷ πολλῶν. Ⓒ πόθεν ἐμοὶ ἀργύριον, ὥστε διαλῦσαι τὸ ὄφλημα; ὥσπερ δὲ ἄπειρος ἰατρὸς καὶ φαρμάκων μὴ παρόντων, ὄξ ἐπινοιῶν παραδόξων εὗρε τῇ νόσῳ τλιὼ ἴασιν. ἢ τί σοι φησὶν ἐπὶ τῆς οἰκίας, ὦ γυῖαι; μνημόνυσον εἴτι ἢ ὀλίγον ἔνδον τυγχάνει, ὐδεὶς γὰρ ὅπως πένης, ὡς καθάπαξ μηδενὸς κύριος εἶναι. ὡς δὲ εἶπεν, ὅτι κεράμιόν ἐστι, ἢ λέκυθον ἐν αὐτῷ βραχὺ ἐλαίου. παρασκεύασόν μοι εἶπε, πλῆθος ἀγγείων. ἢ ἡ μὲν ἠυξέπισεν, ὁδὲ δι' αὐτῆς ἐπλήρωσεν, ἢ τῷ δανειστῇ διελύθη τὸ ὄφλημα, ἡ δὲ γυνὴ ἀπῆλθεν, ὄξ ἀπόρων δίρυσα τὸν πόρον. τὸ γὰρ ὀλίγιστον ἔλαιον, ὃ εἶναι παρ' αὐτῇ εἶπε πρὸς τὸν προφήτλιω, ἐπήγασεν ἐκ τῆ παραδόξυ, ἢ πάντας τὰς ὄξ ἐπιθυμίας ἀμφορείσκυς ἐπλήρωσεν. ἔστι δὲ τότε τῆς ῥύσεως, ὅτε ἀγγεῖον οὐκ ἔτι λιὼ τὸ δεχόμενον, ἢ τῇ χρείᾳ σιωπεξήθη ἡ χάρις. ἀληθῶς ἔλαιον ἐκεῖνο, ὃ φυτὸν ὐκ ἐκαρποφόρησεν, ἀλλ' οἱ τῆ Θεῆ οἰκτιρμοὶ ἐγεώργησαν. ταύτλιω ὠνήσασθε τλιὼ ἐπισήμλιω εἰ δύνασθε, οἱ ἀπὸ ἡλίυ αὐίσχοντος μέχρι ἢ δυομένυ, βασιλεῖς, δλιωάσαι, πλούσιοι, οἱ σοφοὶ τῆς ἐγκοσμίου σοφίας, κτήσασθε τὸ ἀπὸ ἀροτήρων προφήτου τὸ χάρισμα, ὃ ἀναφαίρετον τῷ λαβόντι σιωλῶ. τὰ γὰρ τῆς ὑμετέρας ασυδῆς κτήματα, μυρίας ἔχει παρακειμένας τῆς ἀπωλείας κινδύνυς, λῃσὰς τοι χωρυχῶντας, τυράννυς ἁρπάζοντας, ἢ συκοφάντας ἐπιβυλδύοντας, θάλασσαν καταποντίζυσαν, ἢ γλιῶ ὑπορρηγνυμένλιω τοῖς χάσμασιν. ἔστω τοίνυν ἐλπὶς ἢ τάμιεῖον ἀνθρώποις ἡ τῆ Θεῆ δε-

δεξιὰ, ἡ τὸν λαὸν Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσα, καὶ ἐν ἐρήμῳ χώρᾳ τιμὴν δὲ θλιψίων τῆς ἀγαθῶν χορηγήσασα, ἡ τῷ Δανιὴλ ἀγαγοῦσα τὸν Ἀβακοὺμ, καὶ τὸν Ἰσμαὴλ σώσασα, τῆς μητρικῆς ἀγκάλης ἀπορρίψαντα, καὶ τοῖς καθ' ἑκάστην γενεὰν ἐπαρκέσασα, καὶ πενταπλοῦν πέντε κριθίνους ἄρτους εἰς ἄπειρον γεωργείαν πληθύσασα, ἵνα ὁ εἷς ἄρτος χιλίων ἀνδρῶν πεινώντων ἐμπλήσῃ γαστέρα, καὶ σῶρός γε κόφινον τῆς λειψάνων. τῷ δὲ θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

(.·.)

()

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ομιλία κατὰ Νεσορίου ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ.

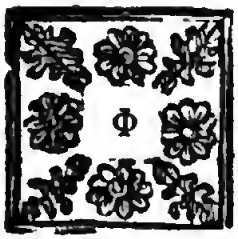

Αιδρὸν ὁρῶ τὸ σύστημα τῆς ἁγίων, πάντων συνελκυσθέντων προθύμως, κεκλημένων ὑπὸ τῆς ἁγίας, καὶ Θεοτόκου Μαρίας, τῆς ἀειπαρθένου. ἀλλὰ γὰρ ἐν λύπῃ μὲ διάγοντα πολλῇ εἰς χαρὰν μετέβαλεν ἡ τῶν ἁγίων Πατέρων παρουσία. νῦν ἐπληρώθη προς ἡμᾶς τὸ τοῦ ὑμνογράφου Δαβὶδ γλυκερὸν ῥῆμα. ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; χαίροις τοίνυν παρ' ἡμῶν ἁγία μυστικὴ Τριὰς, ἡ τούτους ἡμᾶς πάντας συγκαλεσαμένη ἐπὶ τιμώδει τιμῇ ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου Μαρίας· χαίροις παρ' ἡμῶν Μαρία Θεοτόκε, τὸ σεπτὸν κειμήλιον ἁπάσης τῆς οἰκουμένης, ἡ λαμπὰς ἡ ἄσβεστος, ὁ στέφανος τῆς παρθενίας, τὸ σκῆπτρον τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ναὸς ὁ ἀκατάλυτος, τὸ χωρεῖον τοῦ ἀχωρήτου, ἡ μήτηρ καὶ παρθένος, δι' ἧς ὀνομάζεται ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις εὐλογημένος, ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. χαίροις, ἡ τὸν ἀχώρητον χωρήσασα ἐν μήτρᾳ ἁγίᾳ

παρ-

παρθενικῆ· δι' ἧς Τελὰς ἁγία δοξάζεται καὶ προσκυνεῖται. δι' ἧς σαυρὸς τίμιος ἐνομάζεται, καὶ προσκυνεῖται εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. δι' ἧς ὁ οὐρανὸς ἀγάλλεται. δι' ἧς Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι δυφραίνονται. δι' ἧς δαίμονες φυγαδεύονται. δι' ἧς διάβολος πειράζων ἔπεσεν ἐξ οὐρανοῦ. δι' ἧς τὸ ἐκπεσὸν πλάσμα εἰς οὐρανὸς ἀναλαμβάνεται. δι' ἧς πᾶσα κτίσις, εἰδωλομανίᾳ κατεχομένη, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλήλυθε. δι' ἧς βάπτισμα ἅγιον γίνεται τοῖς πιστεύουσι. δι' ἧς ἔλαιον ἀγαλλιάσεως. δι' ἧς εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίαι τεθεμελίωνται. δι' ἧς ἔθνη ἄγονται εἰς μετάνοιαν· καὶ τί πολλὰ λέγω; δι' ἧς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ φῶς ἔλαμψε τοῖς ἐν σκότει, καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις. δι' ἧς προφῆται προεμήνυσαν. δι' ἧς ἀπόστολοι κηρύττουσι σωτηρίαν τοῖς ἔθνεσι. δι' ἧς νεκροὶ ἐγείρονται. δι' ἧς βασιλεῖς βασιλεύουσι, διὰ Τελάδος ἁγίας. καὶ τίς δυνατὸς ἀνθρώπων, λέγειν τὴν πολυύμνητον Μαρίαν; ἡ μήτρα ἡ παρθενική. ὦ τοῦ θαύματος. ἐκπλήττει με τὸ θαῦμα. τίς ἤκουσε πώποτε οἰκοδόμον, ναὸν ἴδιον οἰκοδομήσαντα, καὶ κωλυόμενον οἰκεῖν ἐν αὐτῷ; τίς ἰδίαν θέλων μητέρα προσκαλεσάμενος, ἐνυβρίζεται; ἰδὲ τοίνυν χαίρει τὰ σύμπαντα· θάλαττα δὲ ὑπεπάγη, τοὺς ἰδίους σωθέλους ἐπιγνοῦσα, καὶ σκιρτώντων κυμάτων ἀγείων, ἡ τοῦ ἁγίων ἐπίβασις εἰς γαλήνην μετέβαλεν· ἐμέμνητο γὰρ τῆς τοῦ Σωτῆρος φωνῆς ἡ θέλη ἐπανισαμένη, λέγοντος. σιώπα, πεφίμωσο. γαῖαν δὲ, τὴν ποτὲ ὑπὸ λῃστῶν διοδευομένην, ἡ τοῦ πατέρων ὁδοιπορία εἰς εἰρήνην μετέβαλεν· ὡς ὡραῖοι γὰρ οἱ πόδες τοῦ εὐαγγελιζομένου εἰρήνην. ποίαν εἰρήνην; Ἰησοῦ τὴν καθ' ἡμῶν, ὃν ἔτεκε Μαρία, ὡς αὐτὸς ἠθέλησε. τί μοι γὰρ πολυπραγμονεῖν, καὶ μὴ φιλοσοφρονεῖν περὶ τοῦ γραφέως; ἀλλ' ἐρεῖς μοι Ἰουδαίων τὴν ἄρνησιν; οἱ προφῆται τούτους ἀπεκήρυξαν ἐξ' ἀρχῆς, οἴκοθεν τὸ χρισοκτονεῖν ἐπιτηδεύσαντας, καὶ τοῦτο θεοῦ ἄρνησιν προσεκαλέσαντο. ἀλλ' Ἀρείου τὸ πικρὸν νόσημα; φιλοκαθεδρίας λοιμικῆς τὸ ἐπιθύμημα. ἀλλ' ἐλλιπικῆς ἀσελγείας τὸ αἰώ-

νυμον, καὶ ἄθεον φρόνημα; ἀγνωσίας τὸ ἐπιτήδευμα. καὶ τί δεῖ λέγειν; παῦ ἔθνος πορδόμενον ἀθεμίτοις νόμοις ἕως τῆ κακία ὑπερῆρεν. ἔθνη γὰρ πολλάκις ἀγνοοῦντα τὸν γραφὲα, θν δυσφημοῦσιν ὡς ἑκόντα. ἕως ἢ γραφὴν ἅπασαν κεκτημένος, τολμῶ ἢ λέγειν, τάχα Ἑλληνικῆς ἐμπαίγματα μελετήσας, οὐκ ἀνέκυψε γνησίως πρὸς τὴ θεόπνευστον γραφὲν, ἀλλ' ἀνέκυψεν εἰς ἄργυρον, καὶ χρυσόν. τυφλωθεὶς, καὶ κωφωθεὶς τῆ μανία περὶ πρᾶγμα δυσφημίας, σεαυτὸν βυλόμενος ἀλλοτριῶσαι τῦ θρόνυ, καὶ τῦ καταλόγυ τῶν ἀδελφῶν σεαυτὸν ἐξήλειψας, μὴ ἐπιγνὺς τὴ σοὶ χαρισάμενον ἀρχιερωσύνης κλῆρον. ἆρα γὰρ οὐκ ἐπείθης Παύλω λέγοντι: κἂν Ἄγγελος ἐξ ὐρανῦ εὐαγγελίσηται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα, ἀνάθεμα ἔσω; Παῦλος οὐκ ἔπαυτέ συ τὸ κενὸν φρόνημα; ἀλλ' Ἡσαΐας εἰπών. ἰδὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται ὑὸν, καὶ καλέσυσι τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἐμμανυὴλ, ὅ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός; εἰδὲ ὐδὲ αὐτὸς, διανοίαν γὰρ ἐκτήσω δεινῆς κακοφροσύνης, ἄκυσον κἂν τῶν δαιμόνων λεγόντων. τί ἡμῖν, καὶ σοὶ ὑὲ τῦ Θεῦ; ἦλθες πρὸ καιρῦ βασανίσαι ἡμᾶς. τίς δέ σοι τῦτον τὸν εὐτελῆ λογισμὸν συνεβύλευσε κηρῦξαι; τίς ὁ συμπονήσας τῷ ἀκαίρῳ νοσήματι; οὐκ ἠδέσθης Θεὸν ἐξομοιῶν Περσικῆ βασιλείᾳ; οὐκ ἐνέδραπες, ἀθετεῖν βυλόμενος Πατέρων, καὶ Εὐαγγελισῶν, καὶ Προφητῶν παραδόσεις, καὶ νομίσας ἄρχειν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν; καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῦ ἀπὸ κοπρίας εἰς ὕψος ὑράνιον ἀγαγόντος σε; καὶ τοῖς ἔργοις προσέχων, οὐκ ἐπέγνως τὸν δημιυργόν; βυλόμενος ἀνάσατον κατασῆσαι τὴν οἰκυμένην ἀπατηλοῖς λόγοις, ἐφυβρίζων τὸν ναὸν τῦ Θεῦ, καὶ τὸν κυηθέντα ἐκ παρθένυ Μαρίας ἀπομειρίζειν βυλόμενος, δόγμα πονηρὸν καὶ λύασαν τῷ κόσμῳ διεγείρων μήτε λυομένην, μήτε φανερυμένην. ἀλλάγε μὴ ζητύμενος, πρὸ καιρῦ Βελίαλ μιμησάμενος, ἐνόμισας σειραῖς τῶν σῶν αὐτόμων σκοπῶν πείθειν βασιλέα φίλον ὀρθοδοξίας καὶ προσκυνητὴν ὁμυσίυ Τριάδος, δι' ἧς δικαίως βασιλεύει, δι' ἧς ἔθνη τὰ πολέμια σωτρίβει, δι' ἧς

χορὸς

χορὸς ἀειπαρθένων βασιλεύει, δι' ἧς κόσμον σὺ εἰρώνῃ καθίςησι· τοῦτον λόγοις σοῖς ἀπατηλοῖς ἐνόμισας ἀποσάτιν γενέσθαι· καὶ λαὸν θεοφιλῆ πορθεῖν ἐβουλήθης, καὶ πατέρων πλῆθος εἰς ἀναπνοὴν τυγχάνοντας διέσκυλας. οὐκ ἠρκέθης σαυτὸν ὀλέσαι, δυσφημήσας θεὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν διεθρύλλησας. ἀλλ' ἰδοὺ ἐπληρώθη ἐπὶ σοὶ· ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός· κλῆρον ἅγιον πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ἀποσυναγώγους ἐποίησας, ἐλέγχοντάς σου τὸν ἄκαιρον μανίαν, μὴ τὰ Ἀρείου φρονεῖν. καὶ νῦν σὲ τὸν πεσόντα καταβάλλω, οὐδὲ τὸν κλυδωνιζόμενον καταποντίζω, ἀλλὰ τὸν ἀνόμων συμβουλιῶν κόπτω τὴν ματαίαν συκοφαντίαν. τίς εἶδε πλοῖον εἰς εὔδιον λιμένα ἐν γαλήνῃ διάγον, ναυάγιον ὑπομένον; τίς εἶδεν ἀθλητὴν ἐπὶ τὸ σκάμμα πεσόντα, καὶ μὴ ἀνορθούμενον; ἀλλ' ἆρά σοι πεσόντι, ἢ ναυαγήσαντι περὶ τὴν πίστιν, ἡμεῖς χεῖρα οὐκ ὀρέξαμεν; μάρτυρα δέχου τὸν τίμιον καὶ ἅγιον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς μεγάλης Ῥώμης Καιλεστῖνον συνεχῶς γράφοντάσοι ἀποστῆναι τοῦ ματαίου καὶ ἀωφελοῦς καὶ ἀσυσάτου δόγματος, ἔτι μᾶλλον καὶ τὴν ἡμετέραν πτωχείαν διὰ γραμμάτων βραχέων τὸν αὐτὸν τρόπον παρακαλοῦντας δέξασθαι ἡμᾶς πειθοῦς λέγοντας. σὺ δὲ οὐκ ἐλογίσω ἡμᾶς, ἀσωλαγχνίαν τινὰ καὶ ὑπόνοιαν περιβεβλημένος, κακίᾳ ἐγκαυχώμενος, ὡς δυνατὸς ἄνομα διαλογιζόμενος. καὶ ξυρὸν γέγονας κατασεαυτοῦ ἐξηκονημένον, μέλλων ἐργάζεσθαι δόλον. διὰ τοῦτο ὁ θεὸς, ὃν παρελογίσω, καθεῖλεσε, καὶ ἐξέτιλε τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων, διότι οὐκ ἐφρόνησας περὶ θεοῦ. ταῦτα μὲν παρημῶν ἀρκείτω τὰ πρὸς τοῦτον. θεσις ἐστι κρίτης καὶ ἀποδότης ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· γένοιτο δὲ ἡμᾶς χαίρειν καὶ προσκυνεῖν τὴν σύστασιν, καὶ βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ ὑπηκόους γίνεσθαι, καὶ ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, καὶ χαίρειν καὶ σέβειν τὴν ἀδιάσατον Τριάδα, ὑμνοῦντας τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν, δηλονότι τὸν ἅγιον τοῦ θεοῦ ναὸν, καὶ τὴν παύτης υἱὸν καὶ νυμφίον ἄσπιλον, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΟΜΙΛΙΑ ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΡΗΘΕΙΣΑ

Περὶ τὸ Θεανθρώπε Σωτῆρος ἡμῶν.

ΟΙ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες γράμμασι, σεσοφισμένῳ ἔχουσι τῷ καρδίαν, ἔργοντε ἀγαθῶν ἐπιστήμονα, καὶ ὀρθῇ πίσει λελαμπρυσμένῳ. τὸ δὲ τ γνώσεως τῆς ἀληθοῦς ἐρᾷν, ζωὴν ἔχει τὸ τέλος. καὶ πληροφορήσει πρὸς τοῦτο ἡμᾶς αὐτὸς ὁ σωτὴρ, πρὸς τ ἐν οὐρανοῖς πατέρα, Θεὸν, ὅπω λέγων. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τ μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χν. ἀκουῶ συμπαρέζδυκται τῇ περὶ τοῦ πατρὸς γνώσει ἡ περὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅπως ἐστὶ τὸ πρᾶγμα ζωοποιοῦμ. ὅταν δὲ χωρίζηται τ ἕτερα τοῦ ἑτέρου, χωλδύει πάντως ἡ γνῶσις. ὅπω καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσεφώνει, λέγων; ὅτε ἐμὲ οἴδατε, ὅτε τ πατέρα μου. εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τ πατέρα μου ἂν ἤδειτε. ἐπάλιν ἐνόμιζον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἑαυτῶν πατέρας ἐν τῷ ὄρει τὸν φύσει καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἑωρακέναι υἱὸν καὶ θεὸν, ὅτε καταβέβηκεν ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ· ἤκουσε γὰρ κατὰ ἀλήθειαν ἀκηκοέναι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας τεθαυμάκασι μὲν τὸν Ἱεροφάντην Μωϋσέα. κατασμικρύνοντες δὲ τ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνοσίως ἔφασκον· ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ θεὸς, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστί· τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ Χριστός; ἀμὴν ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ὅτε εἶδος αὐτοῦ πώποτε ἑωράκατε, ὅτε τῇ φωνῇ αὐτοῦ ἠκούσατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν. ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἀληθεύει δὲ πάντως ἡ ἀλήθεια· ἐν γὰρ τῷ ὄρει Σινᾶ φύσις θεοῦ ἡ ὁρωμένη, πῦρ δὲ μᾶλλον. ἐγίνοντο δὲ καὶ φωναὶ σάλπιγγος, καπνοὶ ἦσαν ἐξαπτόμενοι, καὶ τῆς ἀληθείας οἱ τύποι προαναφαίνοντες

τὴν

τὴν ἀλήθειαν. κατέβη μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐν εἴδει πυρὸς; ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὁρίζειν αὐτοῖς τὸν νόμον, ἐν εἴδει πυρὸς τότε δὴ μάλιστα χρησίμως ἐφαίνετο καταβεβηκὼς, ἵνα γνῶσιν οἱ παραβαίνοντες, ὅτι φῶς πῦρ ἔχουσιν. ὅπου καὶ ὁ μακάριος Μωϋσῆς, σωφρονεστέρους ἀποτελῶν τῷ φόβῳ τοὺς ἁμαρτάνοντας, προσεφώνει πλειστάκις: ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστίν. Ἐγίνοντο δὲ καπνοὶ, καὶ σκότος· τὸ μὲν σκότος τὸ ἀκατάληπτον τῆς περὶ θεοῦ γνώσεως ἀσείως ἡμῖν ὑπεμφαίνοντος· τὸν δὲ καπνὸν διδάσκοντος αἰνιγματωδῶς, ὅτι τοῖς καταφρονεῖν ἐθέλουσι τῶν θείων νόμων, παντὶ καὶ πάντως ἀκολουθήσει τὸ δάκρυον. δακρύειν γὰρ ἀνάγκη τὸ τοῦ σώματος ὀφθαλμὸν ἐν καπνῷ· ἀκουσῶν Ἰουδαῖοι μὲν ἐτέθειανται τὸ εἶδος τῆς παρ' ὑμῖν δὲ αὐτὸ τεθειάμεθα ἐν Χριστῷ· ἔστι γὰρ αὐτὸς τὸ ἀκραιφνέστατον κάλλος τοῦ γεγεννηκότος, ὁ χαρακτὴρ, καὶ τὸ ἀπαύγασμα. εἰ γὰρ καὶ ἐπελάβετο σαρκὸς δι' ἡμᾶς, καὶ αἵματος, θεὸς ὢν ὁ λόγος, καὶ κεχρηματίκεν ὡς ἄνθρωπος, οὐκ ἄψυχον, οὐδὲ ἄνουν σῶμα λαβὼν, καθάψασιν ὁ φρενοβλαβὴς, καὶ αἱρετικὸς Ἀπολινάριος, ἀλλ' ἔμεινε καὶ ὅπου θεός· ὅπου τοῖς ἁγίοις παθήσιν ἀπεκάλυπτε κατὰ καιροὺς τὸ ἑαυτοῦ μυστήριον. καὶ πολλὴ μὲν λίαν ἡ τούτων ἀπόδειξις ἐν τοῖς ἁγίοις προφήταις ἐπειδὴ δὲ χρὴ ταμίδιεσθαι κατὰ μέρος, φέρε, δείκνυωμεν ἐκ τῆς γενέσεως βιβλίου, ἄνθρωπον ὁρώμενον τοῦ υἱὸν, καὶ θεὸν ὀνομαζόμενον· οὐκοῦν ὁ μακάριος Ἰακὼβ, τὴν Μεσοποταμίαν ἀφεὶς, ἐπὶ τὴν τοῦ πατρὸς οἰκίαν αὖθις ἠπείγετο. ἔδη δὲ τὰς δύο τοῦ Λάβαν ἀναλαβὼν θυγατέρας, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν αὐτῷ γεγονότα παιδία, διεβίβασεν αὐτὰ τοῦ Ἰαβώκ· ὄνομα δὲ τοῦτο χειμάρρου· ἀλλ' ὡς φησιν ἡ θεόπνευστος γραφὴ, διαβιβασθέντων τῶν τέκνων, καὶ τῶν γυναικῶν, ἀπελείφθη Ἰακὼβ μόνος, καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ· καὶ εἶδεν, ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπάρθησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ, ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ· καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ ἄνθρωπος,

ὁ παλαίων μετ᾽ αὐτοῦ· ἀπόλυσόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν· οὐ μή σε ἀπολύσω, ἐὰν μή με εὐλογήσῃς. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος θεοῦ. εἶδον γάρ, φησι, θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. ὢ σοφίας ἁγιοπρεποῦς· ἄνθρωπον ὁρᾷ, τὸ παλαίοντα μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ φησὶν ὁ πατριάρχης· εἶδον θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή· σωτῆρι γὰρ δι᾽ ὑδάτων τὸ ἀνανθρωπήσεως τὸ μυστήριον, ἀποκαλύπτοντος αὐτῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος. πλὴν ἐκεῖνο ἐπιτήρει. ὅλην τὴν νύκτα ἐπάλαιε μετ᾽ αὐτοῦ, ὡς ἂν ἐγένετο ὄρθρος, ἀπόλυσόν με, φησὶν, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος· τί οὖν ἄρα σημαίνει τὸ αἴνιγμα; τοῖς ἐν σκότει καὶ νυκτὶ διάγουσι, καὶ τὴν τοῦ ἀγνωσίας ἀχλὺν εἰς νοῦν ἔχουσι καὶ καρδίαν, παλαίει, καὶ μάχεται Χριστός· ἐχθροὺς γὰρ ἡγεῖται· ὅταν δὲ αὐτοῖς ἀνατείλῃ κατὰ τὸν νοῦν ὁ νοητὸς ἑωσφόρος, ὅταν οἱά τις ἡμέρα τὸ τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας αὐτοῖς διαυγάσῃ φῶς, τότε καταλύει τὴν μάχην. παλαίει μὲν γὰρ, καὶ μάχεται τοῖς ὡς ἐν νυκτὶ, καὶ σκότῳ, τοῖς ἀφεγγεῖ, καὶ ἀφώτιστον ἔχουσι τὴν καρδίαν· οὐ μάχεται δὲ τοῖς ἐν φωτὶ γεγονόσι, τοῖς τὸν νοητὸν ὄρθρον ἔχουσι κατὰ νοῦν. δέχου τοίνυν ἄνεσιν, τὸν νοητὸν ἑωσφόρον. ἐξαυγαζέτω σοι τῆς ἀληθείας τὸ φῶς. παῦσαι μαχόμενος τῷ Χριστῷ. οὐκ οἶδεν ἡττᾶσθαι· νικᾷ δὲ ἀεὶ, καὶ πάντως. εἰ καὶ γέγονεν υἱὸς ἀνθρώπου ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, πλὴν οὐκ ἀπέστη τοῦ εἶναι φύσει θεὸς, ἄτρεπτός τε καὶ ἀναλλοίωτος ὤν· ὁ αὐτὸς οὖν ἄρα καὶ ἐκ πατρὸς ὡς λόγος, καὶ ἐκ γυναικὸς ὡς ἄνθρωπος κατὰ σάρκα. εἷς γὰρ θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα. καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι᾽ οὗ τὰ πάντα. καὶ εἷς πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ͂ ΑΥ'ΤΟΥ͂ Ο'ΜΙΛΙ'Α ΠΕΡΙ' ΤΟΥ͂ ΘΕΑΝΘΡΩ'-πυ Ι'ησῦ λεχθεῖσα ἐν Ε'φέσῳ ἐν τῷ ναῷ, καὶ ἡμέρᾳ τῇ Α'γίᾳ Ι'ωάννου τῷ Εὐαγγελιστῇ.

ΤΗ͂ς μὲν τῶν ἁγίων εὐκλείας τε καὶ δόξης ἐλάσσων ἐστὶ πᾶς λόγος· γεγόνασι γὰρ φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες· ὅταν δὲ τὰ θεῖα λαλῶσι μυστήρια, πρέπον αὖ εἴη παρὰ πάντων λέγεσθαι πρὸς αὐτούς· οὐκ ἐστὲ ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. διεκήρυξαν γὰρ ἡμῖν τὸν Ι'ησοῦν, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ᾧ καὶ ἡμεῖς λέγομεν κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ Μακαρίου Δαυὶδ: πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν δὴ τῷ ὀνόματί σου, ὕψιστε. ἔτι μὲν γὰρ τῆ διὰ Μωσέως κρατούσης ἐντολῆς, ὥπου τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων εἰσκεκομισμένων, γνωστὸς ἦν ἐν τῇ Ι'ουδαίᾳ ὁ Θεὸς, ἐν τῷ Ι'σραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἰσχνόφωνος γὰρ καὶ βραδύγλωσσος ἦν ὁ Μωσῆς. διὰ τοῦτο καὶ κατὰ μόνην ἠκούετο τὴν Ι'ουδαίαν ὁ νόμος. ἐπειδὴ δὲ τὸ φῶς ἡμῖν ἐπέλαμψε τὸ ἀληθινὸν, καὶ παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος καὶ σαρκὸς Θεὸς ὢν ὁ λόγος, μεσὰ γέγονε τὰ πάντα αὐτοῦ. πανταχοῦ ναοὶ καὶ θυσιαστήρια· πανταχοῦ χορευταὶ καὶ προσκυνηταὶ, καὶ ποιμένες ἀγαθοὶ, καὶ λογικῶν θρεμμάτων ἀγέλαι, σεμνὰς ἀποφαίνουσαι τῷ πλήθει τὰς ἱερὰς αὐλάς. πρὸ μὲν γὰρ τῆ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, ἐπὶ γῆς ἐπλανᾶτο τὸ γένος ἡμῶν· ἐλάττουν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. προσκεκωφήκασι γὰρ τοῖς ἔργοις τῶν ἰδίων χειρῶν, καὶ τῶν πλασμάτων ἑκάστῳ Θεὸς ἦν τὸ δοκεῖν· ἀλλ' ἐπέφανεν ἡμῖν, ὡς ἔφην, ὁμογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινὸς, ὃν ἡ ἁγία θεοτόκος

καὶ

καὶ ἀπειρόγαμος Μαρία ἐκ παρθενικῶν ἡμῖν λαγόνων ἀπεκύησε, τὸ ζωοποιὸν βλάστημα, τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν, τὸν ἐλεύθερον ἐνδύλε μορφῇ, τὸν καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν δι' ἑαυτὸν, τὸν ἐν ὑφέσει τῇ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν δόξῃ θεοπρεπεῖ, τὸν ἑαυτὸν ταπεινώσαντα καὶ σιώθρονον τῷ παρὶ, τὸν ἑαυτὸν κενώσαντα, καὶ ἐκ τῶ ἰδίυ πληρώματος διανέμοντα τοῖς ἰδιοίς τὰ ἀγαθὰ, τὸν προσκυνῶντα μεθ' ἡμῶν ἀνθρωπίνως, καὶ προσκυνούμενον ὡς θεὸν ὐκ ἐν γῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὐρανοῖς· ὅταν γάρ, φησιν, εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκυμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεῦ. τίς ὖν ἄρα ἐσὶν ὁ εἰσβεβηκὼς εἰς τὴν οἰκυμένην; τίνα δὲ ὅλως εἰσκεκόμισαι ξόπον; μυσαγώγησον εὐαγγελισά, εἰπὲ καὶ νυῖ ὦ μακάρις Ἰωάννη· ὡς ἐπεκλήθης βροντῆς· μέγα τι καὶ ἐξαίσιον κατεκτύπησας τὴν ὑπ' ὐρανόν· ἀθανάτας ἔχεις φωνάς, ἐλήθη καὶ χρόνος τοῖς σοῖς παραχωρῆσι λόγοις. ἰδὲ πσαύτη ποιμένων ἄθροισις ἦλθε παρὰ σοί. ἀποκύλισον ἡμῖν τὸν λίθον, ὡς ὁ μακάριος Ἰακὼβ τοῖς ποιμέσιν· ἀποκάλυψον τὸ φρέαρ τῆς ζωῆς· δὸς ἀρύσασθαι καὶ νυῖ ἐκ τῶν τῆ σωτηρίυ πηγῶν· μᾶλλον δὲ τὴν σὴν παράθες ἡμῖν πηγήν· ὐκῆν ἀκύσωμεν λέγοντος· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· ὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν· ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ μονογενὴς τῆ θεῦ λόγος ἀπόῤῥητον ἔχει τὴν ἐκ παρὸς ὕπαρξιν, πεπισδύκαμεν· προσίθει τὸ λοιπὸν, ὦ δυαγγελισά. ἄκυε πάλιν λέγοντος· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· ὐκ ἐν αὐτῷ γέγονεν, ἀλλὰ σὰρξ γέγονε, τετέσιν ἄνθρωπος· γέγονε δὲ αὗτος ὁ μονογενὴς τῆ θεῦ λόγος, ὐκ ἀποβεβληκὼς τὸ εἶναι θεὸς, ἀλλὰ ἐν προσλήψει σαρκὸς μεμενηκὼς ὅπερ ἦν· ἄῤῥεπτος γάρ ἐσι καὶ ἀναλλοίωτος ἡ τῆ λόγυ φύσις, καὶ ὐκ οἶδε παθεῖν ξοπῆς ἀποσκίασμα. ταῦτα φρονεῖν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ μακάριος Εὐαγγελισὴς, τὸ ἄῤρον ἀληθῶς τὸ μέγα καὶ περιφανέσατον, ἄῤρον χρησιμώτατον καὶ τοῖς τὴν αἰθητὴν διαπορδομένοις θάλατταν, ἀλλὰ τοῖς τῆς δυσε-

βείας

βείας ἐμπόροις, τοῖς τῆς ἀληθείας ἐρασταῖς, τοῖς ὀρθῶ ἐθέλουσιν ἔχειν καὶ ἀπλανῆ πίστιν· εἴτις ἂν ἐρᾷ τοῦτον ναυτίλλεσθαι τὸν δρόμον, ὥσπερ ἄσρον εἰς νῦν ἐκπέμπω τὰς τῶ θεολόγου φωνάς· ἵνα πὰ πικρὰ τῆς αἱρέσεων διαπεδήσει κύματα· ἵνα εἰς εὔδιον καταντήσει λιμένα, καὶ πρὸς αὐτῶ ἥξει τῶ ἀληθειαν, τυτέσι Χν. μεθ' ἅ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ⁊ τὸ κράτος σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰώνων, Α'μήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΕΡΜΑΝΟΥ̃

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐγκώμιον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ῥηθὲν ἐν τῇ κοιμήσει αὐτῆς.

Αυσάθωσαν τῶν αἱρετικῶν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἐμβρόντητοι λόγοι· ἐμφραττέθωσαν τὰ τούτων ἀδικαχείλη· ἀγαλλιάθωσαν καὶ εὐφραν θήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, Θεοτόκε, καὶ λεγέτωσαν διὰ παντὸς, μεγαλωθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες μεγαλύνειν κατὰ χρέος τὸ ὄνομάσου, ὅτι σῶμα τῶν Χριστιανῶν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὴν παρθενίαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινον τῆς ἁγιωσύνης τοῦ τόκου σου· εἶδον οἱ πτωχοὶ τὸν διὰ σοῦ τῆς χρηστότητος τοῦ Θεοῦ πλοῦτον· εἶδον καὶ εἶπον, τοῦ ἐλέους Κυρίου πλήρης ἡ γῆ· ἐξεζήτησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ διὰ σοῦ τὸν Θεόν, καὶ ἐσώθησαν· εἶπον καὶ αὐτοὶ, εἰμὴ ὅτι Κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν ἐκ παρθένου σαρκωθείς, παρὰ βραχὺ παρῴκησαν αὖ ἐν τῷ παμφάγῳ τῆς ἀπονεκρώσεως ᾅδῃ τῶν ψυχῶν ἡμῶν αἱ καταδύσεις· δοὺ οὖν τοιγαροῦν πρὸς σωτηρίαν ἡ βοηθειάσου Θεοτόκε, καὶ μὴ λήξουσα τινὰς ἑτέρους πρὸς τὸν Θεὸν παραθέτου. σὺ γὰρ εἶ τῆς ὄντως

τως

πως ἀληθινῆς ζωῆς ἡ μήτηρ· σὺ εἶ τῆς ἀναπλάσεως τὸ Ἀδὰμ ἡ ζύμη· σὺ εἶ τῶν ὀνειδισμῶν τῆς Εὔας ἡ ἐλευθερία· ἐκείνη μήτηρ χοὸς, σὺ μήτηρ φωτός· ἐκείνης ἡ μήτρα μήτηρ φθορᾶς, ἡ δὲ σὴ γαστὴρ ἀφθαρσίας· ἐκείνη θανάτου κατοίκησις, σὺ μετάστασις ἀπὸ θανάτου· ἐκείνη βλεφάρων καταχθονισμός, σὺ χηνορύντων ὀφθαλμῶν ἀκοίμητος δόξα· ἐκείνης τὰ τέκνα λύπη, ὁ δὲ σὸς υἱὸς παγγενὴς χαρά· ἐκείνη ὡς γῆ ὅσα εἰς γῆν παρῆλθε, σὺ δὲ ζωὴν ἡμῖν ἔτεκες, καὶ πρὸς τὴν ζωὴν ἐπανῆλθες, καὶ ζωὴν τοῖς ἀνοῖς καὶ μετὰ θάνατον προξενεῖν κατίσχυσας· ὃν ἔστι τῆς ἀντιλήψεως σου κόρος, ἢ τῆς ζωοποιήσου μεταθέσεως ἐπιζήμιος, ὡς εἰπεῖν, ὑποδέχουσα τοῖς ἀνοῖς ἡ αἴθησις· διότι καὶ ἡ προσασία σου ζῶσα, καὶ ἡ πρεσβεία σου ζωὴ, καὶ ἡ σκέπη σου δίνεκής· εἰ μὴ γὰρ σὺ προηγοῦ, οὐδεὶς πνευματικὸς ἀπετελεῖτο, οὐδεὶς ἐν πνεύματι τὸν Θεὸν προσεκύνει· τότε γὰρ πνευματικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅτε σὺ θεοτόκε, πνεύματος ἁγίου κατοικητήριον ἐγένου· οὐδεὶς θεογνωσίας ἀνάμεσος, εἰμὴ διὰ σοῦ, παναγία· οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰμὴ διὰ σοῦ, θεοτόκε. οὐδεὶς κινδύνων ἐλεύθερος, εἰμὴ διὰ σοῦ, παρθενομῆτορ. οὐδεὶς ὁ ἐλεούμενος δωρεαὶ, εἰ μὴ διὰ σοῦ, θεοχάριτε· τίς γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπερμαχεῖ; τίς τῶν ἀδιορθώτων κατὰ τοσοῦτον αὐτιφωνητικῶς ὑπεραπολογεῖται; πᾶς γὰρ τῶν δυναμένων ἐθ' ὅτε καὶ βοηθεῖν, τῆς παραβολικῆς συκῆς τὴν ἐκτομὴν ἐν ἡμῖν διλαβόμενος, ἀνεβάλλετο αὖ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἱκεσίαν τῷ Θεῷ προσαναπέμψαι, ἵνα μὴ τῆς ἀποφάσεως διὰ τὸ ἄκαρπον τῆς ὑποκρίσεως δοθείσης, ἄδεκτος ἡ αὐτιφώνησις ὠφθῇ· σὺ δὲ μητρῴαν ἔχουσα πρὸς τὸν θεὸν τὴν ἰσχὺν, καὶ τοῖς καθ' ὑπεροχὴν ἁμαρτάνουσι καθ' ὑπερβολὴν τὴν συγχώρησιν ἐξανύεις. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεταί σε ποτὲ παρακουσθῆναι, ἐπειδὴ πειθαρχεῖ σοι κατὰ παντὸς καὶ διὰ παντός, καὶ ἐν πᾶσιν ὁ Θεὸς, ὡς ἀληθινῇ αὐτοῦ καὶ ἀγαπητῷ μητρί. ὅθεν ὁ θλιβόμενος διλόγως πρὸς σὲ καταφεύγει, ὁ ὠθούμενος σοὶ προσκολλᾶται, ὁ πολεμούμενος σὲ τοῖς ἐχθροῖς αὐθοπλί-

θλίζει. θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν ἀποστολὴν διʼ ἀγγέλων πονηρῶν σὺ μεταβάλλεις. ἀπειλὴν δικαίαν καὶ ψῆφον ἀξιοπαθῆς καταδίκης σὺ μετατρέπεις, ἀγαπῶσα μεγάλως τὸν ἐπικεκλημένον τῷ ὀνόματι τῦ ἰῦ σου λαόν· ὅθεν καὶ ὁ Χριστιανὸς λαός σου τὰ καθʼ ἑαυτὸν ἀνακείνων, πρὸς μὲν τὸν Θεὸν ὑποτέλλεται, σοὶ δὲ παῤῥησιαστικῶς τὰς δεήσεις προσφέρει· σὲ γὰρ δυσωπεῖν αὐτονοήτως διὰ τὴν πεῖραν καὶ τὰ πλήθη τῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθῶν σου, καὶ παραβιάσασθαί σε πολλάκις ἐν ἱκεσίαις πεπίστευκε. αὐθʼ ὧν τίς σε μὴ μακαρίσει τιλὼ τῷ ἀγγέλων ὑπὲρ σύνοιαν θεωρίαν, τῷ αὐτῶν ὑπέρτερον ἐπιτυχίαν, τὴν ὑπόληψιν τῆς Χριστιανῶν, τὸ ὀχλούμενον τῶν ἁμαρτωλῶν προσφύγιον, καθʼ ὥραν ἐν τῷ σώματι τῆς Χριστιανῶν φερομένῳ. μόνον γὰρ εἰ θροηθῇ Χριστιανὸς, εἰ καὶ πρὸς λίθον τὸν ἑαυτῦ προσκόψῃ πόδα, τὸν σὸν ἐπικαλεῖται πρὸς βοήθειαν ὄνομα. σὲ τοιγαροῦν τίς δοξάζων, ἀπαύστως δὲ μὴ δοξάσει; δοξάζειν σε μᾶλλον ἐπιθυμεῖ, ἐὰν καὶ ἀκόρως ἐνάρξηται. ἀδυνατον γὰρ ἐπαξίας ὑμνῆσαί σε· τὸ διὰ παντὸς μεγαλύνειν σε ποθεῖ διὰ τῦ διηνεκῶς δοξολογεῖν σε, παραψυχὴν τῦ χρέους ἀπολαμβάνων. ἐπαὶ γὰρ πολλὰ χρεωστῶν, ὐδὲν ἀπαποδίδωσίσοι, πλυθύνει δὲ χαρισίαν ὡς ἐν ἀρχῇ, καὶ παύτην ἀεὶ ὡς ἀεὶ τὸ ἀγαθὸν ποιῦσα προσάγει. σὲ τίς μὴ θαυμάσει τὴν ἀμετάθετον σκέπην, τὴν ἀμετάτατον καταφυγὴν, τὴν ἀκοίμητον πρεσβείαν, τὴν ἀδιάλειπτον σωτηρίαν, τὸ ἀπόρθητον τεῖχος, τὸν θησαυρὸν τῶν ἀπολαύσεων, τὸν ἀνέγκλητον παράδεισον, τὸ ἀσφαλὲς ὀχύρωμα, τὸ κραταιὸν περιχαράκωμα, τὴν ἰσχυρὸν τῆς ἀντιλήψεως πύργον, τὴν λιμένα τῶν χειμαζομένων, τὴν γαλήνην τῶν τεταραγμένων, τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐγγυητὴν, τὴν τῷ ἀπεγνωσμένων προσαγωγὴν, τιλὼ τῷ ἐξοριωθέντων ἀνάκλησιν, τὴν τῷ ἐκδιωχθέντων ὑποστροφὴν, τὴν τῷ ἀλλοξιωθέντων οἰκείωσιν, τὴν τῶν κατακεκριμένων παράθεσιν, τὴν τῶν κατηραμένων εὐλογίαν, τὴν δρόσον τὴν ψυχικῆς αὐχμηρείας, τιλὼ σαγόνα τῆς ἐκτακείσης βοτάνης (τὰ γὰρ ὄσα ἡμῶν, ὡς γέγραπται,

πται, καθάπερ βοτάνη αὐατελεῖ) ἡ τὸ ἀμνὸν καὶ ποιμένος μητέρα, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν γνωριζομένην πρόξενον· ὅσα τὰ σὰ, παράδοξα, ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιθυτά τε πάντα, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι ☪ κηρίον· καὶ γὰρ οἱ δοῦλοί σε ποθοῦμεν αὐτά. ἐν τῷ ποθεῖν αὐτὰ, αὐτάμειψις ἐν σοῦ πολλή· τὰ ἐλέησε τίς συνήσει; ἀλλ' ἀρκεῖ σοι πρὸς ἔπαινον ἀξιάγαστε, τὸ μὴ δύπορεῖν ἡμᾶς ἐγκωμιάσαι τὰ σά. ἔχεις ἐκ θεοῦ τὸ μέγα πρὸς θείαμβον ὕψος· διότι λαὸν αὐτῷ χειροποίητον ἀπὸ σαρκὸς τῆς σῆς σωτερήσω· καὶ τὸ ὁμογενές σε σύμμορφον τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ὁμοιωτικῆς εἰκόνος ἀπεργάσω. εὐλογημένον τοίνυν διὰ τοῦτο τὸ ὄνομάσε εἰς τοὺς αἰῶνας· πρὸ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς σου· ὑπερτέρα πάσης τῆς κτίσεως ἡ τιμήσε· πρὸ τῶν ἀγγέλων ἡ ὑπεροχήσου· ὑψηλοτέρα σὺ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν τῶν οὐρανῶν, καὶ τοῦ χαρικῶς παρά τινος ἁγίου αὐτιφερομένου ἑβδόμου ὀγδοώτερε, καὶ εἴ ἔσι τις ἕτερος, καὶ ὑπερέκεινα τούτου λέγειν, οὐρανέ· εὐλογημένη σὺ ἐν γενεαῖς γενεῶν· ἀλλὰ καὶ εὐλογήθησαν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. οὐδὲ γάρ ἐσι τόπος, ὅθεν σὺ μὴ δοξάζῃ, οὐδὲ φυλὴ, ἐξ ἧς οὐκ ἐβλάστησαν διὰ σοῦ καρποὶ τῷ Θεῷ· ὥστε καὶ τὰ μὴ ἐπεγνωκότα σε κατὰ τὸν κόσμον τοῦτον ἔθνη, καιρῷ δεκτῷ καὶ αὐτὰ μακαριοῦσί σε, παρθένε. ὅταν γὰρ ὁ ἐκ σοῦ γεννηθεὶς ἥξει κρῖναι ἐν οἰκουμένῃ ἐν δικαιοσύνῃ, ὄψονται καὶ κόψονται οἱ μὴ θεοτόκον σε πιστῶς ὁμολογῆσαι θελήσαντες· καὶ τότε γνώσονται ποίῳ θησαυρῷ ἑαυτὸς κακοβούλως ἐζημίωσαν. ἀλλ' ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς, καὶ χριστιανικῇ θεοτόκον σεβομένοις σὲ πίστει, παράτεινον τῆς ἀμεταθέτου σου προσασίας τὸ ἔλεος· καὶ γὰρ ἐν κοιμησίν σου θεοτόκε, ζωὴν ἠγόμεθα δικαίως, καὶ σωτοικόνσε πνευματικῶς ἔχειν πεπιστεύκαμεν· καὶ ὅταν θλίψις ἐγγύς, ζητοῦντές σε λυτρούμεθα· καὶ ὅταν πάλιν χαρᾶς καιρὸς, σὺ εἶ ταύτης πρόξενος, καὶ ὅταν ἐν ὅλοις ὑπὸ σοῦ μεσιτευόμεθα, μεθ' ἡμῶν σὲ διάγειν πιστοφορούμεθα. ὃν τρόπον γὰρ ὁ δίψῶν πρὸς τὴν πηγὴν καταστρέφει, οὕτω

καὶ

καὶ πᾶσα ψυχὴ πιστοπάτωρος σὲ καταζέχει, ἐμπλησθῆναι τ
σῆς φλεγομένη βοηθείας. καὶ πάλιν ὥσπερ τὸ τῦ ἀέρος ἄθμα ζω-
τικὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐμπνέει τ ὄσφρησιν, ὕτω & σὲ παντὸς ὀρ-
θοδόξυ χριστιανῦ ἐπὶ σόματος προφέρει πνοή· ὐδὲ γὰρ τοσῦτον
τ τῦ ἀέρος ἀπιμώμεθα ψυχαγωγίας, ὅσον τῆς τῦ ὀνόματός συ,
ἁρυόμεθα σκέπης, ὡς ἐν Χριστῷ καὶ ἐν σοὶ τὸ γεγραμμένον πλη-
ρῶσθαι: ἀναπνοή φησι μυκτήρων ἡμῶν σὺ εἶ. ἐν τῇ σκέπῃ σου
καὶ πνοῇ ζήσομεν. ποῖον γὰρ γένος ἀνῶν, πάρεξ εἰπεῖν χρι-
στιανῶν, τοιαύτης ἐπέτυχε δόξης, τοιαύτης δ' πόρησεν ὑπολή-
ψεως; Ἄγγελοι ταῖς οὐρανίαις ἐγγαυριῶνται καταμοναῖς, ἡμεῖς
τοῖς τῇ ἁγιοβάτων συ ναῶν δ' φραινόμεθα χολασμοῖς. εἰ γὰρ
ὁ Σολομώντιος ναὸς πάλαι τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐσκιαγράφει,
πόσῳ μᾶλλον ἐμφύχου συ ναῦ γεγονείας τῦ Χριστῦ, μὴ καὶ τὰς
Ἐκκλησίας ὡς ἐπιγείυς οὐρανοὺς δικαίως ἐσὶν ἀνακομπάζειν;
ἀστέρες λαμπηδογλωσσῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τῦ οὐρανῦ, αἱ σω-
ματικαί συ τῇ εἰκόνων θεομήτορ, χρωματουργίας, τ ἐπίδοσιν
τῇ σῶν ἡμῖν ἀναστράπτυσι δωρεῶν. ἥλιος καὶ σελήνη τὸν σῦα τῦ
κυκλώματος δαδουχῦσι πόλον. πᾶς οἶκος καὶ πᾶσα πόλις καὶ χώ-
ρα τὸ σὸν ἐκτῦ σῦ γεννηθέντος φωτὸς ἀγλαΐζεται φῶς. διὰ τῦτο,
μακάριος κἂν ἁμαρτωλὸς ὁ ἀνῶς, ὅτι περ συγγενῆσε κατ' ὐσίαν
κτησάμενος θρέθη, καὶ θείας φύσεως διὰ σῦ κοινωνός· μακά-
ριος ἀληθῶς, καὶ καλῶς αὐτῷ γέγονε, μᾶλλον δ καὶ ἔσαι καλῶς.
ὐ διαλείψει γὰρ τοῖς τ σὴν αὐτίληψιν ἕως τέλυς ἔχειν ἀξιυμέ-
νοις. ἐρρέτω θανάτος ἐπὶ σοὶ Θεοτόκε, ὅτι ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις
προσήγαγες· ἐρρέτω τάφος ἐπὶ σοὶ, ἐπειδήπερ ὕψυς ἀκατα-
φράστυ θεὸς ἐγένυ θεμέλιος. ἐρρέτω χῦς ἐπὶ σοὶ, ἀνάπλασις
γὰρ εἶ, ὅτι τοῖς ἐν ὕλῃ πηλῦ ζωφθαρεῖσι κεχρημάτικας δέ-
σποινα. καὶ πίσει σε μεθ' ἡμῶν σωσιπάτροφον ἔχειν ὁμολογῦ-
μεν· εἰ μὴ γὰρ σὺ τύτῳ παρηγορύμεθα, ἐξέλιπεν ἂν τῇ ἐπι-
θυμίᾳ τῇ πρὸς σὲ τὸ ἡμέτερον πνεῦμα. καὶ πίσει τὰς οὐρανὰς ὡς
γέγραπται, κατρτίσθαι νοῦμεν, ὕπω καὶ σὲ μετελθῦσαν, σωσ-
διά-

διάγωγον καὶ μετὰ τὴν ἐκδημίαν τὸ σώματος πιστεύομεν ἀναθεωρεῖν· οὐ γὰρ ὀδυνή τοσαύτη τῇ ψυχῇ, τῆς σαρκὸς ὅταν ἀποσπασθῇ, ὅσον ὀδυνηρὸν σὺ τρυπηθῆναι, πανάχραντε· ὅθεν κατὰ τὸ γεγραμμένον, κἂν τὸ σῶμά σου καθεύδῃ, ἡ καρδία σου ἀγρυπνεῖ. καὶ κἂν τὸ ἀπαραίτητον τοῦ θανάτου παρεδέξω φύσει, ἀνυσάζει, οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων ἡμᾶς ὀφθαλμός σου· οὐκ ἀμάρτυρος γὰρ ἡ μετάστασίς σου, οὐδὲ φθονὴς ἡ κοίμησις· οὐρανὸς τὴν ἐπὶ σοὶ τότε σωσδραμόντων δηγεῖτο δόξαν. ἡ γῆ δὲ περὶ αὐτῶν παρίστησιν ἀλήθειαν· αἱ νεφέλαι τὸν ἐξ αὐτῆς σοι διακομισθεῖσαν βοῶσι τιμὼν, καὶ Ἄγγελοι δὲ εἰς σὲ τότε γενομένων ἀπαγγέλλουσι δορυφορίαν· τὸ πῶς φημὶ κατὰ δὲ Ἱερουσαλὴμ οἱ ἀπόστολος παρεγένοντο πρὸς σὲ, καθάπερ καὶ Ἀββακοὺμ ὁ προφήτης ἐκ μερῶν δὲ ὀρεινῆς ἐν ὥρᾳ μιᾷ διὰ νεφέλης ἁρπαγείς, καὶ ἀγγελικῆς δεξιᾶς ὑπολιφθεὶς ἐν τῇ Περσικῇ Βαβυλῶνι εἰς δὲ λάκκον τοῦ Δανιὴλ παρέσχη· ἀλλ' ὥσπερ ῥανὶς εἰς θάλασσαν ἐπιχεομένη ὑδὸν προσίθησιν, οὕτω βαλαντίου πτωχοῦ, πλουσίου θησαυρὸν ἀποκενοῖ· ὅπως οὖν τὰ ὕψησε τῶν ἐγκωμίων ἱκανός τις ἐν λόγων κατὰ μεγεθῆσαι φωναῖς· ἔχεις σὺ παρέαυτὸ ἴδιον ὕμνον, ὅτι περ Θεοτόκος ἀνεδείχθης· οὔτε γὰρ ὅτι τοῖς ὡσὶν ἡμῶν παρὰ χαρικῆς ἐξηγήσεως τοῦτο καὶ μόνον ἠκούθη, οὔτε πάλιν ὅτι περ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν τοῦτο παναληθεύσῃ δηγήσει, τὴν προσηγορίαν ἐκληρώσω δὲ Θεοτόκου, ἀλλ' ὅτι τὸ ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ἡμῖν, κυρίως καὶ ἀψευδῶς Θεοτόκον σε δι' αὐτῶν βεβαιοῖ τῶν πραγμάτων· καὶ τότε χαίρειν τὸ θεοδόχον σου σῶμα παρὰ νεκροποιοῦ καταφθορᾶς ἔφρεπεν ὄντως μὴ συγκλεισθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὸν τάφον ὡς ἀνθρώπινον ὑποδέξασθαι τὸ ἴδιον φύραμα, καὶ σοῦ ζωοτελῶς πρὸς τὰ οὐράνια δὲ οἰκείας μεταστάσης ζωῆς, κρύψαι μὲν αὐτὸν δειχθῆναι δὲ σαρκός σου, ἀχώρητον δὲ τῶν αὐτῶν σπαναστροφῆς φύρεσθαι τὸ πῦόν σου, ἀοράτῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπὸ σοῦ παρθενικῶς γεννηθέντος Χριστοῦ δὲ Θεοῦ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.

Τί πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ μέγας βάλλεται Γαβριὴλ ἡμῖν; ἆρα πρὸς ἡμᾶς αὖθις ἀφίκετο; ποίοις ἀποκρύφοις ὑπηρετεῖ μυστηρίοις Θεοῦ; οὐκ ἐπὶ μικροῖς· φοβεροῖς ὄντως ὁ Ἄγγελος διακονεῖται τοῖς πρόσθεν ἀγμασι· μεγάλα ἐστὶν ἅπερ πιστεύεται· ἄλλως οὐδενὶ εὔληπτα τὰ δι' αὐτοῦ δηλούμενα· μόνος θαρρεῖται τὰς ἀῤῥήτους τῆς Θεοῦ σοφίας θησαυρούς, καὶ τὸ βάθος τῶν ἀνεξιχνιάστων αὐτοῦ κειμάτων φωτίζεται· ἀφικετό ποτε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα τὸν ἄνδρα τῶν ἐπιθυμιῶν σωστίσῃ Δανιὴλ, καὶ βασιλέων διδάξῃ διαδοχὰς καὶ κόσμου τέλος, καὶ δηλώσῃ ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν προμηνύσῃ κατὰ τὴν τάξιν ἑκάστῳ ἀποδιδομένην, καὶ τῷ μελλόντων φανερώσῃ τὴν ἀποκάλυψιν. ἦλθε πάλιν, τὴν παράδοξον τοῦ θείου Βαπτιστοῦ γέννησιν τῷ πατρὶ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τὴν δι' αὐτοῦ πρὸς Θεὸν τῶν ἀνθρώπων συναφείαν ὑποφαίνων. καὶ νῦν εἴ πιστευθείς τι μέγα παρεγένετο, οἱ τοῖς γεγραμμένοις πιστεύειν ἄξιοι

κατα-

καπανοήσατε, ὅτι σεῖραι τεκνογονοῦσι, γυναῖκες παιδοποιοῦσιν, ἔμβρυα σκιρτῶσιν, ἱερεὺς δι' ἀπιστίαν σιωπῇ κατακείνεται. ἄλλος ἄλλό τι τῶν ἁγίων Α'γγέλων πιστεύεται· μόνος ὑμεῖς τὸ παντῶν θαῤῥεῖται κεφάλαιον, Θεὸν ἀσπόρως ἐν γαστρὶ κυοφορούμενον μήτρα, πνεῦμα ἅγιον τῷ τόκῳ συνεργαζόμενον, τὸν ἐπὶ πάντων Πατέρα καὶ Θεὸν τῇ παρθένῳ λέγειν κελεύοντα: χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κς μετὰ σοῦ. ὦ φιλοτίμου καὶ θείας φωνῆς· ὦ φιλανθρωπίας ὑπερβολῆς καὶ ἀγαθότητος. ὦ λειτουργίας ὄντως ἀγγελικῆς· ὦ μακαρίας Παρθένου τοιούτων καταξιωθείσης ῥημάτων, μᾶλλον δὲ τοιούτοις ἐφαρμοσθῆναι πράγμασιν· ἀσπασμοῦ εὐφορήσας· ἀνυμφεύτως ἀπέτεκες· μόνη μήτηρ ὁμοῦ καὶ παρθένος ἐγένου. οὐ γὰρ διέκοψε τὸν παρθενίαν ὁ τόκος, οὐδὲ διέλυσε τὴν ἀφθορίαν ἡ σύλληψις. ἄσυλον τὸ τῆς παρθενίας κειμήλιον καὶ μετὰ τόκον ἐφύλαξας. ἐγαλακτοτρόφησας ὡς νήπιον, τὸν διδόντα τροφὴν πάσῃ σαρκί. ὑπὸ τὸν σὸν θηλὴν ἤγαγες ὡς βρέφος τὸν πηγάζοντα γάλα ταῖς τεκούσαις πρὸς ἐκτροφὴν τῶν τεκνομένων βρεφῶν. Ὃ γὰρ μήτηρ ἐγένου οὐκ ἀνθρώπου φιλοῦ, ἢ προφήτου τινός, ἢ θεοῦ σύνοικον ἔχοντος, ἀλλὰ μήτηρ ἀληθῶς τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰῦ Χῦ. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυ; ποῖον οὖς χωρῆσαι δυνήσεται; ποῖος ἂν λόγος διερμηνεύσειε ἄξιος τῶν νοουμένων ἑρμηνεύς; μέχρι σοῦ ἦλθον γυναῖκες, ἐν λύπαις τέξεσθε τέκνα, καὶ κατὰ πασῶν ὥσπερ τις κλῆρος διαδοχὴ τὸ θεῖκὸν ἔβρεχε πρόσταγμα, ἄλυπον καὶ ἀμετάθετον διαμένον. ἀπὸ σοῦ λοιπὸν τὸ θῆλυ γένος ἀκούσει, χαίρετε γυναῖκες, ἀρχὴν τοῦ χαίρειν λαβοῦσαι τοῦ μόνην σὲ παρθένοις κεχαριτωμένην, τοῦ καλὸν, τὸν ἄσπιλον, τοῦ ἁγίαν, τὴν θεομήτορα Μαρίαν. ὁ μὲν γὰρ μέγας Α'γγελος τοιαῦτα τῇ Παρθένῳ διαγγελίζεται· καὶ ὁμοῦ τοῖς λόγοις ὁ τοῦ Θοῦ μονογενὴς τὸν παρθενικὸν ὑπέδυ νηδύν· καὶ ἐχώρησε γαστήρ, ὃν Οὐρανὸς οὐκ ἐχώρησεν ὅλος. ἔμβρυον δι' ἡμᾶς γέγονεν ὁ ὑπὲρ ἡμᾶς κατὰ μέρος ἄυξων, καὶ σωματικῶς τελειούμενος ὁ παντέλειος τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ πάντα φέρων τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· χρό-

νων ἀρχὴν λαμβάνει ὁ χρόνων ποιητὴς ϗ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων· ἄνος ἐγένετο ὁ τῶν ἀνθρώπων δημιουργὸς, μητέρα κτησάμενος ἐξ ἡμῶν ὁ μόνος τοῦ Θεοῦ κατὰ φύσιν υἱὸς, σάρκα ἐξ αὐτῆ λαβὼν ϗ ἡμῖν ὁμοούσιον. ἀλλ' ἐπειδήπερ ὁ λόγος ὑπερβαίνει τοῖς θαύμασιν, ὑδὲ θνητὴ γλῶσα κατ' ἀξίαν τὰς μεγαλουργίας τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλει, δεῦρο τῶν προφητῶν δυνατώτατε ϗ μεγαλοφωνότατε Ἡσαΐα, δεῦρο δίδαξον ἡμᾶς τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· ὕμνησον διὰ τοῦ πνεύματος τὰ γεγενημένα· προθέσπισον, ἵνα ἀκουσθῇ τὰ μηνυόμενα· δοξολόγησον τὸ φωτίζοντα ὃς βούλεται· πιστοποίησαι τῇ προαγορεύσει τὰ ἄπιστα. ἰδοὺ φησιν, ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, ϗ τέξεται υἱὸν, ϗ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ· λέγε πάλιν προφῆτα, τὸ ἐπὶ τούτοις δοξολογίας τὸν ὕμνον. Κῦ ὁ Θεός μου, δοξάσωσε· ὑμνήσω τὸ ὄνομάσου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴ ἀρχαίαν ἀληθινήν· γένοιτο Κέ. τίς γὰρ ἦν ἀρχαία βουλὴ τοῦ Θεοῦ ϗ παλαιός; τὸ σωθῆναι πάντας ἡμᾶς· ὁ γὰρ τὸ εἶναι δοὺς, πῶς οὐκ ἂν μᾶλλον τὸ εὖ εἶναι δέδωκε; τὸ ἴδιον ἀνακαλύψας πλάσμα ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐνδιαίτημα, ϗ ἐπὶ τὴν τῆς ἐντολῆς φυλακὴν, δι' ἣν ἀτελεύτητος ἐν ἡμῖν ἡ τῆς ζωῆς ἐπαγγελία, ἣν ἀπωλέσαμεν εἰκότως, τὴν ἐντολὴν μὴ φυλάξαντες. ἀλλ' ὦ θεία ϗ μακαρία Παρθένε, ἡ πρὸς οὐρανὸν ἐκτεταμένη κλίμαξ, ἡ πύλη τοῦ παραδείσου, ἡ πρὸς ἀφθαρσίαν εἴσοδος, ἡ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς θεὸν σύνοσίς τε ϗ σωτηρία, σὺ ἡμῖν ἐπισφράγισον τὸν λόγον ἐν Χῷ Ἰῦ τῷ κῷ ἡμῶν· δι' οὗ ϗ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ ϗ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν ϗ ἀεὶ ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩ̃Ν

ΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.

τῆ Ἱεροσολυμίτι λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένυ Μαρίας.

ΑΡχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῆ ἡ παρῦσα πανήγυρις, πρώτη ὓ μετὰ τὸν νόμον καὶ τὰς σκιὰς, καὶ μέν τοι καὶ πρὸς τλὼ χάριν καὶ ἀλήθειαν εἴσοδος. ἔστι ὓ αὕτη καὶ μέση καὶ τελευταία, ἀρχλὼ μὲν ἔχουσα τλὼ τῦ νόμυ περαίωσιν, μεσότητα ὓ τλὼ πρὸς τὰ ἄκρα σωτήριαν, τέλος ὓ τλὼ τῆς ἀληθείας φανέρωσιν. τέλος γὰρ νόμυ Χριστὸς, ὡ μᾶλλον ἡμᾶς ἀπάγων ἀπὸ τῦ γράμματος, ὅσον ἐπανάγων ἐπὶ τὸ πνεῦμα. τῦτο γὰρ ἡ τελείωσις, καθ' λῶ αὐτὸς ὁ τῦ νόμυ δοτὴρ ἅπαντα συμπεραίας, ἐπὶ τὸ πνεῦμα τὸ γράμμα μετλύεγκεν, ἀνακεφαλαιώσας εἰς ἑαυτὸν τὰ σύμπαντα, καὶ διαιτήσας νόμῳ καὶ χάριτι. καὶ τὸν μὲν ὑποζλύξας, τλὼ ὓ σωτήρας ἐναρμονίως, ὡ φύρας τὰ θατέρυ πρὸς θατέρυ ἴδια, μετοχετλύσας ὓ καὶ λίαν θεοπρεπῶς ἐπὶ τὸ κῦφον τε καὶ ἐλλθέριον ὅσον δυσαχθές τε καὶ βλον καὶ ὑποχείριον, ἵνα μηκέτι ὦμεν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τῦ κόσμυ δεδλωμένοι, καθώς φησιν ὁ Ἀπόστολος, μηδὲ

ζυγῷ δουλείας τῆ̃ νομικῆ̃ γράμματος ἐνεχώμεθα. τῆ̃το γὰρ τῷ̃ περὶ ἡμᾶς διεργετημάτων Χριστῆ̃ τὸ κεφάλαιον· τῆ̃το ἡ τῆ̃ μυστηρίου φανέρωσις· τῆ̃το ἡ κενωθεῖσα φύσις, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καὶ ἡ τῆ̃ προσλήμματος θέωσις· ἀλλὰ τῆς ὕπω λαμπρᾶς τε καὶ περιφανεστάτης θεᾶ̃ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίας ἔδει τι παίπαν εἶναι καὶ χαρᾶς εἰσόδιον, διὰ̃ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας εἰς ἡμᾶς προεισιδῶρον. τὸ δὲ ἐστὶν ἡ παρῶσα πανήγυρις, προοίμιον ἔχουσα τῆς Θεοτόκου τῷ̃ γεννήσιν, συμπέρασμα δὲ τῆς τᾶ̃ λόγου πρὸς σάρκα συμπλέξεως τῷ̃ ἀποτέξαι, καθ᾽ ὃ τὸ καινότατον ἁπάντων ἐν θαύμασιν ἄγαλμα διὰ παντὸς ἐκ λαλήμενον δύσληπτον μένει καὶ δυθεώρητον, ὅσῳ κρύπτεται φανερώμενον, καὶ ὅσῳ φανερᾶ̃ται κρυπτόμενον. ἐντεῦθεν ἄρα τῆς παρθενίας τὸ φῶς ὑπὲρ κεφαλῆς φέρουσα, καὶ οἷον ἐξ ἀκηράτων αἰθέων τῷ̃ πνευματικῶν τῆς χαρᾶ̃ς λειμώνων ἐρανιζομένη τὸν στέφανον ἡ θεοχαρίτωτος αὔτη καὶ πρώτη τῷ̃ ἑορτῷ̃ ἡμέρα, κοινωνῷ τῇ κτίσει τῷ̃ εὐφροσύνῳ προτίθεται, θαρσεῖτε, λέγουσα· γενέθλιος ἡ πανήγυρις, καὶ τᾶ̃ γένους ἀνάπλασις. Παρθένος γὰρ ἄρτι γεννᾶται, ἔτι θηνεῖται καὶ πλάττεται, καὶ θεῷ τῷ̃ παμβασιλεῖ τῷ̃ αἰώνων ἀπειρογάμως ἑτοιμάζεται μήτηρ, καὶ τᾶ̃το ἡμῖν ἐκ Δαυὶβ σωὴ Δαυὶβ τὸ πνευματικὸν συγκεκρότηκε θέαζον. ἡμνωὼς θεομήτορος τῷ̃ ἑαυτῆς προθεῖσα θεόσδοτον γέννησιν, ὁ δὴ τᾶ̃ γένους ἐλευθερίαν παραδείκνυς, καὶ τῷ̃ θεᾶ̃ πρὸς ἀνθρώπους καινοπρεπεστάτῳ συγγενείαν. βαβαὶ τᾶ̃ θαύματος. ἡ μὲν μεσιτεύει θεότητος ὕψει καὶ σαρκὸς ταπεινότητι, καὶ γίνεται μήτηρ τᾶ̃ πλάσαντος ὑπὲρ ὅλα τᾶ̃ πλάσματος· ὁ δὴ προφητεύει τὸ μέλλον ὡς ἤδη παρὸν, καὶ ὅρκῳ λαμβάνει παρὰ θεᾶ̃ τῷ̃ δυνατεᾶ̃ τᾶ̃ γένους ἐξ ὀσφύος βλαστοῦν καὶ σωτήρησιν. πανηγυρητέον δὴ εἰκότως τὸ τῆς ἡμέρας μυστήριον, καὶ δωροφορητέον τῇ τᾶ̃ λόγου μητρὶ τὰς λόγους αὐτᾶ̃ς, ὅτι μὴ φίλον αὐτῇ τῷ̃ ἄλλων ἑδνὸν, πλὴν λόγου καὶ τῆς ἐκ λόγων τιμῆς. ἐπεὶ καὶ διπλᾶν ἡμῖν ἐντεῦθεν πρόσεσται ποιμνίοις τὸ κέρδος, τὸ μὲντοι πρὸς τῷ̃ ἀληθείαν ἡμᾶς ἐπανάγον,

γάγον, τὸ δέτοι τῆς νομικῆς ἐν γράμματι δουλείας καὶ πολιτείας ἀπάγον. πῶς, καὶ τίνα ξόπον; ὑποχωρήσης δηλαδὴ τῆς σκιᾶς τῇ τῦ φωτὸς παρουσίᾳ, καὶ τῷ ἀληθείαν τῦ γράμματος αὐτεισφερούσης τῆς χάριτος. ὧν ἡ παροῦσα πανήγυρις μεθόριος ἵσταται, τῷ ἀλήθειαν τῇ τυπικῶν συμβόλων αὐτιπαραζευγνύσα, καὶ τὰ νέα τῇ παλαιῶν αὐτεισφέρουσα. τῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἡ θεία τῦ πνεύματος σάλπιγξ ἀνακέκραγε λέγων, εἴτις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, ἀνακαινίζεσθε· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν. ἰδὲ γέγονε τὰ πάντα καινά. ἐπειδὴ γὰρ μηδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ ἡ χάριτος, ἐξεφάνθη ξανῶς ἡ ἀλήθεια, αὐτὸς ἑαυτὸν καθεὶς ὁ τῦ νόμυ δοτὴρ ἀφράσως εἰς κένωσιν, οἰκονομικῶς ἄνθρωπος προελήλυθεν, ἵνα πληρώσῃ τὸ λεῖπον, καὶ αὐτιδῷ τῷ χειρόνων τὰ κρείττω καὶ τελειώτερα· ὃ δὴ καὶ ὁ ὑψηλὸς βέλοιτ' ἂν Ἰωάννης, ἡ θεολογος τῦ λόγυ βροντὴ ὀχασημαίνειν σαφέσατα, ἐκ τῦ πληρώματος αὐτῦ λέγων, ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ χάριν αὐτὶ χάριτος αὐτῦ γὰρ κενωθέντος, εἶτα καὶ μορφωθέντος ὑπερφυῶς ἐξ' ἡμῶν τὸ ἡμέτερον, ἡμεῖς τὸ πλῆρες ἐλάβομεν, καὶ τῷ αὐτιδοθεῖσαν τῦ ληφθέντος φυράματος κατεπλυτίθημεν θέωσιν. ἐκεῖν ἀγαλλιάσθω τὰ σύμπαντα σήμερον, καὶ ἡ φύσις σκιρτάτω ὐφραινέσθω ὁ ὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανάτωσαν δικαιοσυνίω. σαλαξάτω τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οἱ βυνοὶ ἀγαλλίασιν, ὅτι ἠλέησε κύριος τὸν λαὸν αὐτῦ, ἐγείρας κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαβὶδ τῦ παιδὸς αὐτῦ, τῷ ὑπεράμωμον ταύτῳ Ϲ ἄναδρον, ἐξ' ἧς ὁ Χριστὸς ἡ σωτηρία τῶν ἐθνῶν Ϲ ἡ προσδοκία. χορευέτω δὴ τοίνυν πᾶσα νῦν διάνοιαν ψυχὴ, καὶ συγκαλείτω τὴν κτίσιν ἡ φύσις πρὸς καινισμὸν ἑαυτῆς καὶ ἀνάπλασιν. σῆραι σωτόνως σωῤῥεχέτωσαν, ἡ γὰρ ἄπαις Ϲ σῆρα τὴν θεόπαιδα παρθένον ἐπαιδοποίησε. παρθένοι χαιρέτωσαν, ἡ γὰρ ἄσπορον γῆν, ἧς ὁ καρπὸς ἀγεώργητος, ἡ ἄκαρπος ἐξεβλάστησεν ἄρρα. μητέρες σκιρτησάτωσαν, ἡ γὰρ ἄγονος μήτρ τὴν ἄφθορον

μητέρα καὶ παρθένον ἀπέτεκε· γυναῖκες κροτείτωσαν, γυνὴ γὰρ ἡ πάλαι τῆς ἁμαρτίας τὴν ἀφορμὴν διεδίδασα, καὶ ἀπαρχὴν ἄρτι τὴν σωτηρίας εἰσκεκόμικε. καὶ ἡ πάλαι κατάκριτος ἐδείχθη θεόκριτος, μήτηρ ἀνάνδρος ἐκλελεγμένη τῷ πλάσαντος, καὶ τῷ γένους ἀνόρθωσις. πᾶσα τοίνυν ἡ κτίσις ὑμνείτω, καὶ χορευέτω, καὶ συνεισφερέτω τι τῆς ἡμέρας ἐπάξιον. γενέσθω μία κοινὴ σήμερον οὐρανίων καὶ ἐπιγείων πανήγυρις. καὶ συνεορταζέτω παν ὅσον ἐγκόσμιον τε καὶ ὑπερκόσμιον σύγκριμα· σήμερον γὰρ τῶν πάντων κτίσιν τὸ κτισὸν ᾠκοδόμηται τέμενος, καὶ τὸ κτίσμα τῷ κτίσῃ θεῖον ἐναύλισμα καινοπρεπῶς ἑτοιμάζεται· σήμερον ἡ πρὶν ἀπογεωθεῖσα φύσις ἀρχὴν λαμβάνει θεώσεως, καὶ πρὸς δόξαν ὀχῆς τὴν αὐτοπάτωρ μεπάρσιος ἀναδέχειν ἐπείγεται. σήμερον ἐξ ἡμῶν ἀνθ' ἡμῶν ἀπαρχὴν ὁ Ἀδὰμ τῷ θεῷ προσφέρων, τὴν Μαρίαν ἀπάρχεται, καὶ τῶν ὅλων φυράματος ἡ ζύμη προφυραθεῖσα, δι' αὐτῆς ἀρτοποιεῖται πρὸς τὴν τῶν γένους ἀνάπλασιν· σήμερον ὁ μέγας κόλπος τῆς παρθενίας ἀνακαλύπτεται, καὶ τὸν ἄσυλον μαργαρίτην τῆς ἀληθοῦς ἀφθορίας ἡ Ἐκκλησία νυμφικῶς περιτίθεται. σήμερον ἡ καθαρὰ τῶν ἀνθρώπων δυσωδία τῆς πρώτης θεοπλασίας ἀπολαμβάνει τὸ χάρισμα, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἀντεπάγεται· καὶ ὡς ἀπημαύρωσε τὸ κάλλος δυσωδία ἡ τῆς κακίας δυσωδία, ταύτην ἡ φύσις τεχθείσῃ τῇ μητρὶ τὸ ὡραίον προσάγουσα, πλάτην ἀρίστην τε καὶ θεοπρεπεστάτην δέχεται. καὶ γίνεται κυρίως ἡ πλάσις ἀνάκλησις, καὶ ἡ ἀνάκλησις θέωσις, ἡ δὲ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ὁμοίωσις. σήμερον ἡ σεῖρα μήτηρ παρέλπιδα διρίσκεται, καὶ τόκος μήτηρ ἀπάτωρος ἐξ ἀγόνων λαγόνων βλασταίνουσα τὰς γονὰς ἁγιάζει τῆς φύσεως. σήμερον ἡ δι' ὠρεπτὴς τῆς θείας ἀλυργίδος κατεχρώθη βαφὴ, καὶ τὴν βασιλικὴν ἀξίαν ἡ πνιχρὰ τῶν ἀνθρώπων ἀμφισύνυται φύσις. σήμερον ἡ Δαβιτικὴ προφητικῶς ἐξεβλάστησεν ὄρπηξ, ῥάβδος Ἀαρὼν ἀειθαλὴς χρηματίσασα, καὶ ῥάβδον δυνάμεως ἡμῖν τὸν Χριστὸν ἐξανθήσασα· σήμερον ἐξ Ἰούδα καὶ Δαυὶδ παρθένος κόρη

προέρ-

προέρχεται, βασιλείας καὶ ἱερατείας ὑπογράψασα πρόσωπον, τῦ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ χρηματίσαντος, ἀλλ' ὁ κατὰ τὴν τάξιν Α'ρὼν ἱερατδύσαντος. σήμερον τὸ μυστικὸν τῆς θείας ἱερατείας ὕφασμα ἡ χάρις λδυκάνασα Λδυιτικῷ τυπικῶς προεξήφανε σπέρματι, καὶ τὴν βασίλειον ἀλυργίδα βάψας Δαυιτικῷ θεὸς ἐπορφύρωσεν αἵματι. καὶ σωτελόντα φαίνει, σήμερον ἡ τῆς φύσεως ἡμῶν ἀναμόρφωσις ἄρχεται, ὁ γηράσας κόσμος θεοειδεστάτην λαμβάνων στοιχείωσιν, δευτέρας θεοπλαστίας προοίμια δέχεται. ἐπειδὴ γὰρ ἡ πρώτη τῦ ἀνθρώπων διάπλασις ἐκ καθαρᾶς γῆς καὶ ἀσπίλυ δεδημιούργητο, ἠφάνισε τὸ προσφυὲς ἡ φύσις ἀξίωμα, συληθεῖσα τὴν χάριν τῷ τῆς παρακοῆς ὀλισθήματι, δι' ἧς ἐξερρίφημεν τῦ ζωηρῦ χωρίυ, καὶ τὸν παράδεισον ξυφῆς, ἡ φύσις τὴν ἐπίκηρον ζωὴν ἀντηλλάξατο κλῆρον ὠσπέρτινα παξῶον εἰς ἡμᾶς καταντήσασαν, ἐξ ἧς ὁ θάνατος, καὶ ἡ ἐντεῦθεν τῦ γένυς καταφθορά. εἶτα εἰς τὴν κάτω χώραν τὸν ἄνω πάντων ἀνθελκομένων, πᾶσα μὲν ἀφῄρητο σωτηρίας ἐλπὶς, ἐδεῖτο δὲ βοηθείας ἡ φύσις τὸν ἀνωτάτω, νόμος τε ἦν ὐδεὶς πρὸς ἰατρίαν τῦ ἀῤῥωστήματος, ὐχ ὁ ἐν γράμματι κείμενος, ὐχ ὁ τῶν προφητῶν πυρίπνους καὶ χαλκοτήρειος λόγος, ὐχ ὅσα τὴν ἀνθρωπίνην οἶδεν ἐπανορθῦν φύσιν, ἐς οἷς ἂν τάχα ῥαδίως ἀνεκομίσθη πρὸς τὴν προτέραν εὐγένειαν, ἠνδόκησεν ἄρτι ὁ τῶν ὅλων ἀριστοτέχνης θεὸς, οἷόν τινα παναρμόνιον καὶ νεοπαγῆ Κόσμον ἄλλον ἀρτιτελῶς ἐπιδείξασθαι, ἐς τὴν ἐγκατασκήψασαν πάλαι τὸν ἁμαρτίας ἐπιφορὰν, δ' ἧς ὁ θάνατος, ἀναχαιτίσαι τέως, εἶθ' ὕπως ξυνάψῃ τινὰ καὶ ἀδιάλυτον καὶ ὄντως ἀπαθεστάτην ὑμῖν παραδεῖξαι ζωὴν τοῖς ἀναγεννωμένοις διὰ τοῦδε τῦ τῆς θεογενεσίας βαπτίσματι. πῶς ἂν ἔδει ταύτην εἰς ἡμᾶς προελθεῖν τὴν διέργεσίαν, μεγάλωτε ὄσαν καὶ παραδοξοπάτην καὶ νόμοις θείοις ἐμπρέπουσαν; ἢ ὐχὶ θεῦ διὰ σαρκὸς ἡμῖν ἐπιφανέντος καὶ νόμοις φύσεως εἴκοντος, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς ὡς οἶδε, λόγοις ἐμπολιτεύεσθαι καινοπρεπῶς ἐπινεύοντος; τῦτο

τὸ δ᾽ τίνα ξ᾽ὅπου εἰς πέρας ἄγοιτο, ἡ παρθένε καθαρᾶς, καὶ ἀνεπάφε ἐκκοινωνήσης τῷ μυσηρίῳ πρότερον, εἶτα κυοφορήσης τὸν ὑπερούσιον, νόμῳ τὰς νόμους ὑπερνικῶντι τ᾽ φύσεως; ἄυτη δ᾽ τίς ἂν νοεῖτο, πλὴν μόνης ἐκείνης τ᾽ πρὸ πασῶν γενεῶν ἐκλελεγμένης τῷ παγγενέτῃ τ᾽ κτίσεως; ἄυτη ἐστὶν ἡ Θεοτόκος Μαρία τὸ θεόκλητον ὄνομα, ἧς ἐνηνδύσατο μετὰ σαρκὸς ὁ ὑπέρθεος προελήλυθεν, ἣν αὐτὸς ἑαυτῷ ναοποιήσας ὑπερουσίως ἐπήξατο, ὅτι μὴ διέφθειρε τ᾽ νηδὺν ἡ τεκοῦσα, μηδὲ ἀπορᾶς τὸ τεχθὲν ἐδέδεκτο. θεὸς γὰρ ἦν, εἰ καὶ σαρκικῶς γεννηθῆναι προείλετο, λοχείας ἄνευ & ὠδίνων χωρὶς, ὡς ἂν καὶ τὰ μητέρων ἡ μήτηρ ἐκφύγοιτο, παραδόξως ἐκ ξέφυσα γάλακτι ὃν ἀνάνδρως ἐπαιδοποίησε. & ἡ παρθένος ἄπορον ἀποκυήσασα γένημα, μένῃ παρθένος ἀγνεύουσα, σῶα καὶ μετὰ τόκον τ᾽ παρθενίας τὰ σήμαντρα φέρουσα: ὧ δὴ ξ᾽ὅπῳ & Θεοτόκος εἰκότως κηρύττεται, καὶ παρθενία σεμνύεται, καὶ γένησις προσκυνεῖται, καὶ θεὸς ἀνοίξ ἐνύμενος, εἶτα σαρκὶ φανερύμενος, τ᾽ οἰκίας δόξης χαρίζεται τὸ ἀξίωμα. τ᾽ γέτοι πρώτης ἐκείνης ἀρᾶς εὐθὺς ἡ γυναικεία φύσις τ᾽ διόρθωσιν δέχεται, ὥσπερ ἐνήρξατο τ᾽ ἁμαρτίας, ἀπαρξαμένη τῆς σωτηρίας. ἦλθε τοίνυν ἡμῖν ὁ λόγος ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον. καὶντεῦθεν ἐγὼ σήμερον πανηγυρικὴς καὶ λαμπρὸς ἑσιάτωρ τῆς ἱερᾶς ταύτης πανδαισίας ἡμῖν προελήλυθα, τιλὼ εὐφρασίαν κοινὴν προτιθέμενος. βληθεὶς γὰρ ὡς ἔφην, τῇ γένει ὁ λυσιτὴς νέαν αὐτεπιδείξασθαι τῆς προτέρας γένησιν καὶ ἀνάπλασιν, ὥσπερ ἐκεῖ πρότερον ἐκ παρθενικῆς καὶ ἀνεπάφου γῆς πηλὸν ἀνελόμενος, τὸν πρῶτον Ἀδὰμ ἐπλασύργησεν, ὕτω καὶ νῦν ἐνταῦθα τιλὼ οἰκείαν σάρκωσιν αὐτεργῶν, αὐτ᾽ ἄλλης, ὡς αὖ ἔποιμεν, γῆς τιλὼ καθαρὰν τε καὶ ὑπεράμωμον ταύτην παρθενίαν τῆς ὅλης φύσεως ἐκλεξάμενος, τὸ καθ᾽ ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ἐν αὐτῇ καινοποιήσας, νέος Ἀδὰμ, ὁ πλασυργὸς τῷ Ἀδὰμ ἐχηματίσεν, ἵνα τὸν παλαιὸν ὁ πρόσφατος ὑπέρχρονος ἀνασώσηται. ἀλλὰ τίς ἅσα, καὶ τίνων ἔφυ γονέων, λέγωμεν ἐπίξο-

χά-

χάδλω, τὴν ἰσοείαν ἐπιδραμόντες εἰς δυύαμιν. ἄυτη τοίνυν τὸ παύτων ἀυχημάτων ἐξαίρετον ἄυχημα, θυγάτηρ μὲν ἦφυ τῦ Δαβὶδ, σπέρμα δ' τῦ Ἰωακείμ, ἀπόγονος μὲν Εὔας, γέννημα δ' τῆς Ἄννης. Ἰωακείμ γὰρ αὐτὴρ θρᾶος, ἐπιεικὴς, κὴ νόμοις ἐντεθραμμένος θεῦ, σωφρόνως μὲν βιὺς, θεῷ δὲ προσκαρτερῶν. ὅπω δ' ἀχτελῶν ἅπαις κατεγήρα τὸν βίον, ἀκμαζύσης τῆς φύσεως, ἀλλ' ὐκ ἐχύσης τῦ γένυς αὐτίδωρον. Ἄννα, κὴ αὐτὴ φιλόθεος, σώφρων μὲν, ἀλλὰ στεῖρα, φίλανδρος ἀλλ' ἄτεκνος, κὴ μηδὲν ἔτι, πλὴν τὸν νόμον κυρίως ἐμμελέτημα φέρυσα. ἄυτη τῆς στειρώσεως περιυτομένη τοῖς κενῷοις ὁσημέραι, κὴ οἷα πάσχειν τὰς ἀτεκνύσας εἰκὸς, ἐδυσφόρει, ἠνιᾶτο, ἤχαλλε, τὴν ἀπαιδίαν ὡς φέρυσα. ὅπω δ' λύπης κατεχόμενοι Ἰωακείμ κὴ ἡ συύοικος, ὅτι μὴ παῖς ὑπλῶ ἐκείνοις τῦ γένους ἐπίκληρος, τέως μὲν τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ὐκ ἐσβέθη τελείως ἡ θρυαλλίς. δ' χὴ δ' ἦν ἀμφοτέρων παραχεθλῶαι τέκνον αὐτοῖς εἰς ἀπάσασιν σπέρματος. κὴ δὴ τὴν ἐξάκυσον Ἄννην παραζηλῦντες ἑκάτεροι, τῷ ἱερῷ προσανεῖχον. λιταῖς τὸν θεὸν ἐξεμείλιασον δῦναι λύσιν τῇ ἀτεκνίᾳ, κὴ καρπὸν τῇ στειρώσει. οἳ ὡ πρότερον αὐῆκαν, πρὶν τῦ ποθυμύς τύχωσι, κὴ δὴ κὴ τετυχήκασιν. ὡ γὰρ μεθῆκε τῆς ἐλπίδος τὸ δῶρον ὁ τῦ δώρυ δωτήρ. ὅπω γὰρ ποτνιωμένοις κὴ λιπαρῦσι τὸ θεῖον, ἐπέση θᾶττον αὐτοῖς ἡ ὡ βραδυύσα δυύαμις, κὴ τὸν μὲν εἰς καρπογονίαν, τὴν δ' εἰς παιδοποιίαν ἐνδύρωσε. κὴ τὰς ἐξηραμμένυς τέως τῶν γεννητικῶν ὀργάνων πόρυς ἰκμάσι σπερμογονίας ἐπινοτίσας ἐξ ἀγόνων γονίμυς εἰργάσατο. κὴ δὴ λοιπὸν ἐξ ἀκάρπωντε κὴ ξηρῶν ὡς ἐνύδρων ξύλων καρπὸς δύλεῖς ἡ παναμωμος αὐτῆς παρθένος ἡμῖν ἐξεβλάστησε. κὴ λέλυτο δὴ τὰ δεσμὰ τῆς στειρώσεως, κὴ γόνιμος ἡ δὴ κὴ παρέλπίδας ἐδείκνυτο, κὴ παιδοτόκος ἡ ἄφορος, κὴ καλλίπαις ἡ ἄτεκνος. ἐπεὶ δ' προῆλθεν ἐκ τῆς ἀφόνυ μήτρας ἡ ἐκ μήτρας τὸν σάρκων τῆς ἀφθαρσίας ἐκφύσασα, τῷ ναῷ ταύτῃ τῆς ἡλικίας τὸ πρῶτον ἄγυσαν ἄνθος,

οἱ

θὶ τεκόντες προσαγαγόντες ανέθεσαν. ἧς ὁ τλὼ ἐφημερείαν τότε τῆς ἱερατείας ἐπιτελῶν ἱερὰς τὰς παρθενικὰς ὡς εἰδὲ χορείας ἐπίπροσθεν προπορδυομένας τε, καὶ σωεφεπομένας, ἤθητε καὶ λίαν ἐγεγήθει ὡς τῷ ἐν ἐλπίδι ἤδη τὰς θείας ἐναργῶς ἐκβάσεις τεθεαμένος, ☪ οἷον τί σεπτὸν καλλιέρημα τὸ θεῖον ἀνάθημα τῷ θεῷ καθιέρωσεν, εἰς αὐτὰ τὰ τῷ ἁγίων ἅδυτα τοῦτο τὸ μέγα τῆς σωτηρίας θησαύρισμα καταθέμενος. ἐν οἷς τλὼ παῖδα λόγος οἱονεὶ θαλάμοις νυμφικοῖς ἐμβατεύσαν σιτεῖσθαι ζοφερῷ, μέχρις ὁ μυητείας ἐπέστη καιρός· ὃς πρὸς παντὸς αἰῶνος διώρισο αὐτῷ τε ☪ τῷ ἐξ αὐτῆς φωῒ τι δι' ὑπερλαμπρότητα ἄρρητον, ☪ τῷ πρὸ πάσης κτίσεως καὶ χρόνου, καὶ σχήματος θεϊκῶς αὐτὸν φύσαντι, καὶ τῷ συμφυεῖ καὶ συνθρόνῳ καὶ προσκυνητῷ αὐτῶ πνεύματι· ὧν ὡς μία θεότης, ἅπερ καὶ φύσις καὶ βασιλεία, μὴ μεριζομένη, μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη, μηδέ τινί που πρὸς ἑαυτὴν ἀλλάττουσα, πλὴν τῇ τῷ θεαρχικῶν ὑποστάσεων ἰδιότητι. διὰ τοῦτο χορευόντων πανηγυρίζω καὶ σπεύδομαι, καὶ τῇ μυθικῷ λόγῳ προσάγω δῶρον ἑόρτιον, ὅτι μοι τῆς εἰς τελειότητος πίστεως τὸ κεφάλαιον ὁ ταύτης τόκος ἐγνώρισεν. τὸ γὰρ αὐάρχως λόγος καὶ ὑιοῦ τλὼ οἰκείαν σάρκωσιν αὐτουργοῦντος, καὶ ὁ γεννήσας πατὴρ συνευδοκῶν φαίνεται, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προπηδῶντι καὶ τλὼ νηδυὶ ἁγιάζον τῆς συλλαβούσης τὸν ἀκατάληπτον. ἀλλ' ὥρα νυῦ τὸν Δαβὶδ ἐρωτῆσαι, τί πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ὁ τῷ ὅλων δεσπότης ἔφησε θεός. ἄγε δὴ ὦν ὑμνογράφε, ἴθι προφῆτα, τίνα στε κιννύραν, κίνει τὰ κρούσματα, λέγε σαφῶς, τί σοι ὤμοσε Κς; τί μοι ὤμοσε; ἐκ καρπῦ τῆς ὀσφύος μου θήσειν ἐπὶ τὸν θρόνον μου· τοῦτο μοι ὤμοσε, καὶ οὐκ ἠθέτησε· ὤμοσε, καὶ τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους ἐσφράγισεν. ἅπαξ γὰρ ὤμοσα φησὶν ἐν τῷ ἁγίῳ μου, εἰ τῷ Δαβὶδ ψεύσομαι· τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὡς ἡ σελήνη κατηρτισμένη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός· ταῦτα μοι ὠμωμοκὼς ἐξεπλήρωσεν ἔργῳ· ταῦ-

τα

τὰ θεαπίσας ἐκύρωσεν· ἀδιώατον γὰρ ψθύσαθαι θεόν· ἰδοὺ δὴ ἓν ὁρᾶται κατὰ σάρκα Χριςὸς, ἐμὸς υἱὸς κηρυττόμενος, ὁ κύριος ἐμὸς καὶ θεοῦ υἱὸς προσκυνούμενος ἄδεται, καὶ πάντα ἔθνη αὐτῷ προσκυνεῖ· ὁρῶσι γὰρ αὐτὸν παρθενικοῖς συνθρονιζόμενον κόλποις, ὡς αὖ ἐπὶ τὰ ἐμοῖς ἐφεζόμενον θρόνοις. ἰδὲ καὶ ἡ παρθένος αὕτη τῶν ἐμῶν μηρῶν ἄρτι ἐξέφυ· ἧς ἐκ νηδύος ὁ πρὸς αἰώνων πρὸς τῷ τέλει τῶν αἰώνων σαρκωθεὶς προελήλυθε, καὶ τὸ πᾶν αὖθις ἀνεκαίνισε σύγκριμα· καὶ ταῦτα μὲν ἔτος· ἡμεῖς δὲ ὁ τοῦ θεοῦ λαὸς, δῆμος ἅγιος, σύστημα ἱερὸν, χορεύσωμεν πάσχια· τιμήσωμεν τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν. ἕκαστος κατὰ τὸ δοθὲν αὐτῷ χάρισμα συνεισφερέτω τῇ πανηγύρει δῶρον ἐπάξιον. οἱ πατέρες τιμὼ διὰ παιδίαν τὸ γένος, αἱ μητέρες τιμὼ διὰ τεκνίαν, αἱ σεῖραι τῆς ἁμαρτίας τὸ ἄγονον, αἱ παρθένοι, τιμὼ διπλῶ ἀφθορίαν, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος· αἱ ὑπὸ ζυγὸν τὰ ἐπαινετιμὼ συμμετρίαν· εἴτις πατὴρ ἐν ἡμῖν, μιμείσθω τὸν τῆς παρθένου πατέρα. κἂν ἄπαις ᾖ, ζυγάτω γόνιμον τιμὼ διχῶ, ἐκ φιλοθέου βίου ταύτῃ καρπούμενος. εἴτις μήτηρ θηλάζουσα, συγχαιρέτω τῇ Ἄννῃ θηλαζούσῃ παιδίον κατ' ὀχὰς μετὰ σείρωσιν· εἴτις σεῖρα καὶ ἄγονος καρπὸν οὐκ ἔσχουσα εὐλογίας, προσίτω πιστῶς τῷ θεοσδότῳ τῆς Ἄννης βλαστῷ καὶ ἀποκειρέσθω τιμὼ σείρωσιν· εἴτις παρθένος ἁγνεύουσα, γενέσθω μήτηρ τοῦ λόγου, λόγῳ κοσμοῦσα τῆς ψυχῆς τιμὼ κατάσασιν. εἴτις ὑπὸ ζυγὸν, προσαγέτω τῷ Θεῷ κάρπωμα λογικὸν, ἐξ ὧν δι' ὀχῆς ἐποείσατο. ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλήσιος καὶ πενία, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβῦται μετὰ νεωτέρων, ἱερεῖς καὶ λεῖται, βασιλεῖς καὶ στρατηγοὶ, βασιλίδες καὶ ἄρχουσαι, πάντες ὁμοῦ καὶ πᾶσαι, λαμπροφορήσωμεν τῇ νεανίδι καὶ μητρὶ τοῦ Θεοῦ καὶ προφήτιδι, ἐξ ἧς ὁ προφήτης, ὃν ἔγραψε Μωσῆς, ἐπεδήμησε Χριςὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀληθείᾳ. φθάσωμεν τοὺς ναοὺς τὰ προπύλαια, σωφρόνως ταῖς προεχούσαις παρθένοις, εἰς αὐτὰ τῶν ἁγίων συνεισέλθωμεν ἅγια· ἐκεῖ γὰρ τὰ σπάργανα,

μετὰ

μετὰ γένησιν, μετὰ μαζὸν, μετὰ νηπίασιν εἰς αὖθις ὥραν ἡ βώσῃ, πασάδος δίκλω ἡ τοίμασεν αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ θρεπτήριον, φυλάξας ἑαυτῷ τὸ σεβάσμιον. διὰ τοῦτο παρθένοι χορεύουσιν αἱ πλησίον αὐτῆς, προσδοποιοῦσαι τὰ μέλλοντα· ἔνθεν αἱ τῆς Σιὼν θυγατέρες, ὡς βασιλίδος προέχουσαι εἰς ὁμιλῶ τῶν μύρων αὐτῆς προεξάρχουσι· αὐτόθεν καὶ ὁ ναὸς ὅτος τὰς ἱερὰς ἀναπετάσας ἀνερρίπισε πύλας, ἵνα τὴν βασίλειον τοῦ παντὸς ὑποδέξηται δόξαν· τότε δὴ τότε καὶ τῶν ἁγίων ἀνεφώνουτο ἅγια, ἡ παναγία τοῦ ἁγίου μητέρα εἴσω τῶν ἀδύτων ἐγκολπωσάμενα. ξοφὴ ᾗ ταύτῃ προσφέρεται πρόσφορος, ἣν ξέφει τέως ἀχειροδότως ἡ ξέφυσαν, ὁ μετ' ὀλίγον τῷ ταύτης ξεφόμενος γάλακτι. καὶ γίνεται τιθήνος ἡ παρθένου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μέχρις ἀναδείξεως αὐτῆς ἐν τῷ Ἰσραήλ· ὅτε δὴ καὶ ἡ μνησείας ὁ καιρὸς ἐπεφαύη, καὶ τῷ ἐκ Δαβὶδ Ἰωσὴφ ἐμνηστεύσατο, καὶ τοῦ Γαβριὴλ τὴν φωνὴν αὐτῇ ἀσπορᾶς εἰσεδέξατο, καὶ γέγονε κυοφόρος ἡ πειραθεῖσα κοίτης, καὶ γεγέννηκεν υἱὸν, ὃν οὐκ ἔσπειρε πατήρ. καὶ μεμύηκεν ἀγνὴ μὴ συληθεῖσα ἡ νηδὺν, σῴα καὶ μετὰ τόκον φυλάξαντος αὐτῇ τοῦ τεχθέντος τῆς παρθενίας τὰ σήμαντρα· ὅτός ἐστι Χ̣ς̣ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος· ὅτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος· αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ προσκύνησις σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ̃

ΤΟΥ̃ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ̃.

Εγκώμιον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῆς μετάστασιν.

ΜΝήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων γίνεται, φησὶν ὁ σοφώτατος Σολομών. τίμιος γὰρ ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ ὁ θεοπάτωρ προέφη Δαβίδ. εἰ τοίνυν ἁπάντων δικαίων ἡ μνήμη μετ' ἐγκωμίων γίνεται, τῆς πηγῆς τὴν δικαιοσύνης, καὶ τῶν τῆς ὁσιότητος θησαυρῶν, τίς ἐ προσοίσει τὸν ἔπαινον; ἀλλ' ἵνα δοξάσῃ, ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ δόξαν διαιωνίζουσαν. ἀνενδεὴς γὰρ τῶν παρ' ἡμῶν δόξης κυρίου τὸ σκήνωμα, ἡ πόλις τοῦ θεοῦ, περὶ ἧς δεδοξασμένα ἐλαλήθη, καθὼς φησι πρὸς αὐτὴν ὁ θεῖος Δαβίδ, δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ λέγων, ἡ πόλις τοῦ θεοῦ. ποίαν γὰρ ἐκληφώμεθα πόλιν τοῦ ἀοράτου καὶ ἀπεριγράπτου θεοῦ τὰ πάντα τῇ ἰδίᾳ δρακὶ περιέχοντος, ἀλλ' ἢ τὴν μόνην ὄντως ὑπερφυῶς, καὶ ὑπερουσίως τὸ ὑπερούσιον τοῦ θεοῦ λόγον καὶ θεὸν ἀπεριγράπτως χωρήσασαν, περὶ ἧς δεδοξασμένα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου λελάληται; τί γὰρ ἐπιδοξότερον τοῦ δέξασθαι τὸ τοῦ θεοῦ βουλὴν ἀρχαίαν ἀληθινὴν;

οἱ

ταύτην ἐκ ἀγίων γλώττα, καὶ Ἀγγέλων νῆς ὑπερκόσμιος κατ' ἀξίαν ὑφυμῆσαι δυνάται, δι' ἧς ἡμῖν δίδοται τὴν δόξαν κυρίου πλαυγῶς ἐνοπτρίζεσθαι. τί τοίνυν; σιγήσομεν, ὅτι μὴ πρὸς ἀξίαν ὑφυμῆσαι δυνάμεθα, τῷ φόβῳ συσελλόμενοι; ἥκιστα. ὑπερβάθμιον δὲ τὸν πόδα τενῶμεν, τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ τὰς οἰκείας ἀγνοήσομεν ὄρας, καὶ τῷ ἀθίκτων αἰδοῖ ἀφόμεθα, τὸ φόβου δ' χαλινὸν ἀποπτύσαντες; ἁδαμῶς. πόθῳ δὲ μᾶλλον ἢ φόβου κεράσαντες, καὶ σιώπεπον ἐξ ἀμφοῖν ἕνα πλέξαντες στέφανον, μεθ' ἱερᾶς ὑλαβείας ξεμύσῃ χειρὶ καὶ ποθούσῃ ψυχῇ τ' ἡμετέρας ξαναίας τὸ ὑτελὲς ἀκροθιώτιον τῇ βασιλίδι μητρὶ, τῇ ὑεργέτιδι πάσης τ' φύσεως, ὑγνωμόνως ἀποτίσωμεν ὡς ὀφειλοῦ. ἐπεὶ καὶ λόγος ἐστὶν, ἀγρῶτας τινὰς τοῖς ἀροτῆρσι βυσὶ τὰς αὔλακας τ' γῆς τέμνοντας, βασιλέα παιόντα θεάσαθαι, σεμνῶς μὲν τῇ ἀλυργίδι κοσμούμενον, φαιδρυόμενον δὲ τῇ ὤγλῃ τοῦ διαδήματος, καὶ τῷ ἀπείρῳ πλήθει τῷ δορυφόρων κύκλῳ περιοιχιζόμενον· εἶτα, ἐπεὶ παρῆν ὑδὸν, ὧ τῷ τυράννῳ δωροφορήσαιεν, ἀμελητὶ ταῖς χερσὶν ὕδωρ ἀπαρυσάμενον ἕνα, (παρέῤῥει γὰρ ἐγγύθεν ἀφθόνως τὰ νάματα) δῶρον κεκομικέναι τῷ αὐτοκράτορι. πρὸς ὃν φάναι τὸν βασιλέα, τί τοῦτο παῖ; τὸν δὲ θαρσαλέως ἀπαποκρίνασθαι, ὅμοι παρῆν, τοῦτο κεκόμικα, κείνας ἄριστον τῇ ὑδείᾳ τῶν προθυμίαν μὴ συγκαλύπτεσθαι. σὺ μὲν γὰρ τῷ ἡμετέρων ἐκ ἐπιδεὴς, ὑδὲν ἐθέλων τῷ παρ' ἡμῖν ἢ τ' εὔνοιαν, ἡμῖν δὲ χρέος ἅμα καὶ ἔπαινος ἐστὶ τὸ τελούμενον. δόξα γὰρ ἑπακολουθεῖν οἶδεν ὡς τὰ πολλὰ τοῖς δυγνώμοσιν. εἶτα τὸν βασιλέα θαυμάσαντα, ἐπαινέσαι μὲν τὸ σοφὸν, ἀποδέξασθαι δὲ μετ' δυνοίας τ' προθυμίαν, πλείσαις δ' ὅσαις ταῖς δωρεαῖς φιλοτίμως αὐτὸν αὐταμείψασθαι. εἰ τοίνυν ἐκεῖνος ὁ ὑπέροφρυς τύραννος τ' πολυτελείας προκεκείκει τῇ εὔνοιαν, αὕτη ἡ ὄντως ἀληθὴς δέσποινα, ἡ τ' μόνα ἀγαθ' μήτηρ, ἧ ἡ συγκατάβασις ἄπειρος, ἢ τὰ δύο λεπτὰ τῷ πολυτελῶν καρπωμάτων προκείραντος, ἢ μᾶλλον ἡμᾶς ἀποδέξεται, τῇ πρόθεσιν, ἢ τ' δυνάμιν κεί-

κείνωσα ; ναὶ μὴν ἀποδέξεται, ὡς ὀφειλὼν μὲν προσάγοντας, ἀντιμεξήσει δὲ τὰ ἀσύγκριτα. ἐπεὶ οὖν τὸ λέγειν ἐκ παντὸς ἀναγκαῖον, ὥστε τὸ χρέος ἀφοσιώσασθαι, φέρε πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἔλθωμεν, ὅπω λέγοντες. τίσοι προσείπωμεν, δέσποινα; τίσι δὲ προσφθεγξώμεθα ῥήμασι ; ποίοις δὲ τοῖς ἐγκωμίοις τὸν σὸν ἱερὸν καὶ διδοξασμένον κεφαλὴν στέψωμεν ; τὸν ἀγαθοδότην, τὸν πλουτοδότειραν, τὸ ἀνίνυ γένος τὸ ἐγκαλλώπισμα, τὸ καύχημα πάσης τῆς κτίσεως, δι' ἣν ὡς ἀληθῶς μεμακάρισαι. ὃν οὐκ ἐχώρει τὸ πρότερον, διὰ σὲ κεχώρηκεν, ᾧ ἀτενίσαι οὐκ ἔθελεν, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ διὰ σὲ κατοπτρίζεται. ἄνοιξον ἡμῖν ὦ λόγε θεῦ τὸ βραδύγλωσσον στόμα. δὸς ἐν ἀνοίξει χειλέων ἡμῶν χαριέστατον λόγον. ἔμπνευσον ἡμῖν τὸν χάριν τοῦ πνεύματος, δι' ἧς ἀλιεῖς ῥητορεύσι, καὶ ἀγράμματοι λαλῆσι σοφίαν τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ ἰχνόφωνοι διηγήσωμεν τὸ σῆς φιλτάτης μητρὸς κἂν ἀμυδρῶς γέπως τὰ μεγαλεῖα φθέγξασθαι. αὕτη γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων ἐκλελεγμένη τῇ προωρισμένῃ βουλῇ καὶ διδοκίᾳ τοῦ σὲ ἀχρόνως, ἀῤῥεύστως, καὶ ἀπαθῶς γεννήσαντος θεοῦ καὶ πατρὸς, ἱλασμὸν καὶ σωτηρίαν, δικαιοσύνην καὶ ἀπολύτρωσιν, σὲ τὸν ἐκ ζωῆς ζωὴν, τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς φῶς, τὸν ἐκ θεοῦ θεὸν ἀληθινὸν, ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκύησεν. ἧς ὁ τόκος παράδοξος· ἡ γέννησις ὑπὲρ φύσιν καὶ ἔννοιαν, καὶ τοῦ κόσμου σωτήριος· ἡ κοίμησις ἔνδοξος ὄντως, καὶ ἱερὰ, καὶ πανεύφημος. ταύτην μὲν ὁ πατὴρ προώρισε, προφῆται δὲ δι' ἁγίου πνεύματος προηγόρευσαν. ἡ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιαστικὴ δυνάμις ἐπεφοίτησε, καθήρατο, καὶ ἡγίασε, καὶ οἱονεὶ προήρδευσε· καὶ τότε σὺ ὁ τοῦ παντὸς ὅρος καὶ λόγος ἀπειρεράπτως κατῴκησας, ἀναλαβὼν ἐσχατιὰν τὴν ἡμετέρας φύσεως πρὸς τὸ ἄπειρον ὕψος τῆς σῆς ἀπαραλήπτου θεότητος· ἧς τὴν ἀπαρχὴν ἐκ τοῦ παναγνοῦ καὶ παναχράντου, καὶ παναμωμήτου τῆς ἁγίας παρθενικῶν αἱμάτων ἀναλαβὼν, σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ σεαυτῷ περιέπλεξας, ἐν σεαυτῷ αὐτὴν ὑποστήσας,

καὶ γέγονας τέλειος ἄνθρωπος, ἐκ ἀποβαλὼν τὸ εἶναι τέλειος θεὸς κ̀ τῷ σῷ πάλι ὁμοούσιος, ἀλλὰ προσλαβὼν δι' ὧν λαγχνίαν ἄφατον τὴν ἡμετέραν ἀθυνείαν· κ̀ προῆλθες ἐξ αὐτῆς εἷς Χριστὸς, εἷς υἱὸς θεὸς & ἀνθ, ὁ αὐτὸς θεὸς ὁμῦ τέλειος κ̀ ἄνθρωπος τέλειος, ὅλος θεὸς κ̀ ὅλος ἄνθρωπος. μία ὑπόστασις σωθεὶς ἐκ δύο φύσεων τελείων θεότητος τε & ἀνθρωπότητος, ἐν δύο τελείαις φύσεσι θεότητι κ̀ ἀνθρωπότητι. ἀ γυμνὸς θεὸς, ἀδὲ ψιλὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' εἷς υἱὸς θεῦ κ̀ θεὸς σεσαρκωμένος· θεὸς ὁ αὐτὸς ὁμῦτε κ̀ ἄνθρωπος· ἀ σύγχυσιν ὑποστάς, ἀδὲ διαίρεσιν ὑπομείνας, φέρων ἐν σεαυτῷ τῇ ἑτερουσίων δύο φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτως ἅμα κ̀ ἀδιαιρέτως λωμένων τὰς φυσικὰς ἰδιότητας, τὸ κτιστὸν κ̀ τὸ ἄκτιστον, τὸ θνητὸν κ̀ τὸ ἀθάνατον, τὸ ὁρατὸν κ̀ τὸ ἀόρατον, τὸ περιγραπτὸν καὶ τὸ ἀπερίγραπτον, θεῖοντε θέλημα κ̀ ἀνίνον θέλημα, θείαν ἐνέργειαν, ἀμὼ ἀλλὰ κ̀ ἀνίνλω ἐνέργειαν, αὐτεξουσιά τε δύο, θεῖον ὡσαύτως καὶ ἀνθρώπινον, πάτε θεῖα θαύματα κ̀ τὰ ἀνθρώπινα πάθη, τὰ φυσικά φημι, & ἀδιάβλητα. ὅλον γὰρ & πρῶτον Ἀδὰμ & πρὸ τῆς παραβάσεως, & ἁμαρτίας ἐλδθερον, ἀνέλαβες, δέσποτα, διὰ σπλάγχνα ἐλέεις σε, σῶμα, ψυχλὼ, νοερῶ, κ̀ τὰ τύπων φυσικὰ ἰδιώματα, ἵνα ὅλῳ μοι τλὼ σωτηρίαν χαρίσῃ. ὄντως γὰρ τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπδυτον. καὶ ὕπω μεσίτης θεῦ κ̀ ἀνθ̀ν γενόμενος, τλὼ ἔχθραν ἔλυσας, καὶ τῷ σῷ πάλι τὰς ἀποστάσεις προσήγαγες. τὸ πεπλανημένον ἐπέστρεψας. τὸ ἐσκοτισμένον ἐφώτισας. τὸ φθαρτὸν εἰς ἀφθαρσίαν μετέβαλες. τῆς πολυθέου πλάνης τλὼ κτίσιν ἠλδθέρωσας. τέκνα θεῦ τὰς αὐτὰς πεποίηκας. κοινωνὸς τῆς θείας σε δόξης τὰς ἠτιμωμένας ἀνέδειξας. τὸν καταδεδικασμένον εἰς τὰ τ γῆς καταχθόνια ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς κ̀ ἐξουσίας ἀνήγαγες. σὺν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ & εἰς γλῶ ἀποστρέφειν κ̀ & ἄδλως οἰκεῖν καθικνεῖσθαι σὺν σεαυτῷ ἐκάθισας. τίς οὖν τῷ ἀπείρων τῶν ἀγαθῶν τῷ ὑπὲρ πάντα νοῦν, κ̀ καταλῆψιν ἐργασάμενον γέγονεν; ἐχ ἡ σὲ τεκοῦσα ἀειπάρθενος; ὁ-

ρᾶτε

ρᾶτε φίλοι θεῷ πατέρες, καὶ ἀδελφοὶ, τῆς παρούσης ἡμέρας τὴν χάριν; ὁρᾶτε τὴν νῦν διφημισμένης τὸ ὑψηλὸν καὶ σεβάσμιον; ἀφεικώδη τὰ τοιαῦτα μυστήρια; ἀθαύματος γέμοντα; μακάριοι οἱ ὁρῶντες ὡς ἰδεῖν πρεπωδέστατον. μακάριοι οἱ νοερᾶν κτησάμενοι αἴθησιν. οἵαι φωτὸς ἀστραπαὶ τὴν παροῦσαν νύκτα καταφαιδρύουσιν. οἵαι Ἀγγέλων δορυφορίαι τὴν τῆς ζωαρχικῆς μήτρας καταγλαΐζουσι κοίμησιν. οἵαι Ἀποστόλων θεηγορίαι τὴν κηδείαν τοῦ θεοδόχου σώματος μακαρίζουσι. πῶς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὁ ταύτης υἱὸς δι' ὑπερβολὴν γνήσιον καταδεξάμενος, δεσποτικαῖς παλάμαις τῇ παναγίᾳ ταύτῃ, καὶ θειοτάτῃ οἵᾳ μήτρᾳ λειτουργῶν, τὴν ἱερὰν ψυχὴν ὑποδέχεται. ὦ ἀγαθὲ νομοθέτα· μὴ ὑποκείμενος νόμῳ τὸν νόμον πληροῖ, ὃν αὐτὸς ἐτέτακτο. αὐτὸς γὰρ τοῖς γονεῦσι τὴν ὀφειλὴν τοὺς παῖδας νέμειν ἐθεσμοθέτησε, τίμα, φήσας, τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου. ὅτι δὲ ἀληθὲς τοῦτο, παντί που δῆλον, τῷ κἂν μικρὸν γοῦν τῆς θείων τῆς ἁγίας γραφῆς μεμνημένῳ λογίων. εἰ γὰρ ὡς φησιν ἡ θεία γραφὴ, ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ θεοῦ, οὐχ αὕτη μᾶλλον ταῖς χερσὶ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν αὐτῆς τὴν ψυχὴν παρατίθεται; ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀντιλογίας ὑπέρτερος. ἀλλ' εἰδοκεῖ, τίς αὕτη καὶ πόθεν, καὶ πῶς τῷ παρόντι χωρισθεῖσα βίῳ, δῶρον ἁπάντων τῶν τοῦ θεοῦ δωρημάτων ὑψηλότερον ἅμα καὶ προσφιλέστερον δέδοται, οἵαντε τὴν ἐντῶδε τῷ βίῳ ζοφερὰν βίωσιν πεποίηται, καὶ θείων μυστηρίων ἠξίωται, ὡς ἐφικτὸν διασκεψώμεθα. εἰ γὰρ τοὺς κατοιχομένους ἐπιπαφίοις γεραίρουσιν Ἕλληνες, πᾶν ὅ, τιπερ ἐώρων ἀγώγιμον πάσῃ ἀπαδῇ συνεισφέρον, ὡς αὖ τῷ μὲν διφημισμένῳ κατηρτισμένον τὸ ἐγκώμιον γένηται, τοῖς δὲ λειπομένοις ζῆλος ἅμα πρὸς ἀρετὴν, καὶ παράκλησιν, μύθοις δὲ ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἀπείροις πλάσμασι τὸν λόγον ἐξύφαινον, οἷ κόθεν μὴ κεκτημένων τοῦ ὑμνεῖν καὶ ἐπαινεῖν, πῶς ἡμεῖς τὰ λίαν ἀληθῆ καὶ σεβάσμια καὶ ὄντως ὄντα, καὶ πᾶσιν διλογίας ἀπάσης καὶ σωτηρίας πρόξενα, σιγῇ βυθοῖς, τὸ τοῦ λόγου, συγκαλύψαντες, ἀπολυόφλησόμεν γέλωτα, καὶ τῷ

τὸ πάλαιτον καπωρύξαντι τ αὐτῆς δίκης τυξόμεθα; διὸ τὸ λέγειν ἀρξώμεθα, τ σωτομίας τὸ λόγυ φροντίζοντες, ὡς αὖ μὴ ταῖς ἀκοαῖς πολέμιος γένηται, ὡς ξοφὴ τοῖς σώμασιν ὑπερβάλλυσα. Ἰωακεὶμ, ϗ Ἄννα οἱ ταύτης γεννήτορες. Ἰωακεὶμ ὥσπερ τὶς προβάτων ποιμὴν ἠχ ἧττον τὲς οἰκείυς νέμων λογισμὲς, ἄγωντε κατ' ἐξυσίαν ὅποι βύλοιτο, ἢ τὰ θρέμματα. ὑπὸ κυρίῳ γὰρ τῷ θεῷ ὡς πρόβατον ποιμαινόμενος, ὑδενὸς ἂν ἀρίσων ἐσέρητο. ἄρισα δὲ λέγειν μηδεὶς οἰέσθωμε τὰ πολλοῖς καταθύμια, πρὸς ἃ ἡ τῷ λιχνοτέρων διανοία κέχηνεν, ἃ μήτε παραμένειν πέφυκε, μήτε βελτίονα δρᾶν τ κεκτημένον ἐπίσαται, τὰ τὸ παρόντος βίυ τερπνὰ, ἃ μὴ δυνάται βεβαίαν δυνάμιν κτήσασθαι, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ καταῤῥεῖ, ϗ αὐθωρὸν καταλύεται, εἰ ϗ τύτων πολλὴν εἶχε τὴν περιυσίαν, ἄπαγε· ἢ πρὸς ἡμῶν ταῦτα θαυμάζειν, ἢδ' αὖτη μερὶς τῷ φοβυμένων τ κύριον. ἀλλ' ἀγαθὰ τὰ ὄντως τοῖς εὖ φρονῦσιν ἐφετὰ ϗ ἐράσμια, ἃ μένει διαιωνίζοντα, θεὸν μὲν δύφραίνοντα, καρπὸν δὲ τοῖς κεκτημένοις αὐατέλλοντα ὤφελιμον, τὰς ἀρετὰς φημι, ϗ τὸν καρπὸν ἐν καιρῷ αὐτῷ τῷ αἰωνίῳ λόγῳ τῷ μέλλοντι, ϗ ζωὴν αἰώνιον δώσυσι τοῖςγε ἀξίως φιλοπονήσασι, ϗ προεισενεγκῦσι τὸν ἑαυτῶν πόνον, ὅση δύναμις. πόνος μὲν γὰρ προπορδύεται ἀρετῷ, ἕπεται δὲ μακαριότης αἰώνιος. ἐν ταύταις Ἰωακεὶμ σωνήθως τὲς οἰκείυς ἐποίμανε λογισμὲς, ἐν τόπῳ μὲν χλόης τῷ ἱερῶν λογίων τῇ θεωρίᾳ ἐναυλιζόμενος, ἐπὶ ὕδατος ϑ ἀναπαύσεως τῆς θείας δύφραινόμενος χάριτος, ἐξ ἀτόπων μὲν ἐπισρέφων, ἐπὶ ϑ ξίβυς δικαιοσύνης ὁδηγῶν. Ἄννα ϑ, ἡ χάρις ἑρμηνδύεται, ὐχ ἧττον ὁμόξοπος ἦν, ἢ ὁμόζυγος, πᾶσι μὲν ἀγαθοῖς κομῶσα, μυσικῷ δέτοι λόγῳ κατεχομένη τῷ τ σειρώσεως ἀῤῥωσήματι. ἐσείρδυε γὰρ ὄντως ἡ χάρις ἐν ταῖς τῷ ἀνῶν ψυχαῖς, καρποφορεῖν ὐκ ἰσχύυσα. διότι παύτες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, ὐκ ἦν ὁ σωιὼν, ἢ ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν. εἶτα ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἀπιδὼν ϗ κατοικτείρας τ ἰδίας χειρὸς τὸ πλασύργημα, ϗ τῦτο βυληθεὶς ἀνανεῶσαι,

λύει

λύει τὴν τῆς χάριτος σειρωσιν, τῆς Ἄννης φημὶ τῆς θεόφρονος. καὶ τίκτει παῖδα, οἷα οὐ πρότερον γέγονεν, οὐδ' αὖ πάλιν γενήσεται. ἡ δὲ τῆς σειρώσεως λύσις ἐδήλωσε φέρουσα τῷ κοσμικῷ τῶν ἀγαθῶν λυθήσεσθαι σειρωσιν, καὶ τῆς ἀπορρήτου μακαριότητος καρπογονεῖσθαι τὸ σέλεχος· ἐντεῦθεν ἡ θεοτόκος ἐξ ἐπαγγελίας προέρχεται. Ἄγγελος γὰρ καταμηνύει τοῖς γεννησαμένοις τὴν σύλληψιν. ἔπρεπε γὰρ κἂν τούτῳ μὴ ἐλαττοῦσθαι τινος, ἢ φέρειν τὰ δεύτερα τοῦ μόνου καὶ ὄντως τελείου θείου ἐσομένου κατὰ σάρκα λοχεύτειαν. εἶτα τῷ ἱερῷ τῶν θεῶν νεῷ ἀνατίθεται, κἀνταῦθα διατείβει, κρείττονα καὶ καθαρωτέραν τῷ ἄλλων ἐπιδεικνυμένη ἀναστροφὴν, ἀπάσης ἐπιμιξίας ἀνδρῶν, καὶ θηλέων ἀτόπων ἀπηλλαγμένην. ἀλλ' ἐπεὶ τῆς ἡλικίας ἡ ἀκμὴ κατελάμβανε, καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐντὸς νομίμως ἀπείργετο, μνησῆες, ταυτὸν δ' εἰπεῖν τῆς παρθενίας φύλακι, πρὸς τῶν χορῶν τῷ ἱερέων τῷ Ἰωσὴφ ἐγχειρίζεται. ὃς τὸν νόμον ἀπαραχάρακτον μέχρι γήρως ἐν συγκείσει τῷ ἄλλων ἐφύλαττε. πρὸς τούτῳ ἡ ἱερὰ αὕτη καὶ παναμώμου νεανίς διέτειβε, τοῖς κατ' οἶκον στοιχοῦσα, καὶ τῷ πρὸ τῆς οἰκίας εἰδύῖα μηδέν. ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν χρόνων, ὡς φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἀπεστάλη ὑπὸ θεοῦ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς ταύτην τὴν ὄντως θεόπαιδα, καὶ φησὶ πρὸς αὐτήν, χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. καλὸν τὸ τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν ὑπεράγγελον πρόσφθεγμα, χαρὰν γὰρ φέρει παγκόσμιον. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, τῆς πρὸς ἄνδρας ὁμιλίας ἀήθης ὑπάρχουσα. ἀσφαλῶς γὰρ τὴν παρθενίαν τηρεῖν προείλετο. διελογίζετο δὲ ἐν ἑαυτῇ, ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, μὴ φοβοῦ Μαριάμ. εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. ὄντως εὗρε χάριν ἡ ἀξία τῆς χάριτος. εὗρε χάριν ἡ τοὺς πόνους τῆς χάριτος γεωργήσασα, καὶ πολύχουν δρεψαμένη τὴν ἄσαχων τῆς χάριτος. εὗρε χάριτος ἄβυσσον ἡ σῶσαν τὴν ὁλκάδα τῆς διπλῆς παρθενίας τηρήσασα. καὶ τὴν ψυχὴν γὰρ παρθένον ἐφύλαξεν, ὡς τοῦ σώματος ἔλαττον, ὅθεν καὶ ἡ τοῦ σώματος παρθε-

γία τετήρηται. καὶ τέξεις υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἰησοῦν. Ἰησοῦς δὲ σωτὴρ ἑρμηνεύεται. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν τί φησὶ ταῦτα τῆς ἀληθοῦς σοφίας ὁ θησαυρός; τίνι μὲν Εὔαν ὑ μιμεῖται τὴν προμήτορα, ἐπανορθοῦται ἢ μᾶλλον τὸ παύτης ἀφύλακτον, καὶ συνήγορον τίνι φύσιν προβάλλεται, ὥ δέσποτα τοῖς τῦ Ἀγγέλυ ἀντιρητορεύουσα ῥήμασι. πῶς ἔσομαι τῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα ὐ γινώσκω; ἀδυνάτα φθέγγη, φησὶν. ὁ γὰρ σὸς λόγος τὰς ὅρυς λύει τῆς φύσεως, ἃς ὁ πλασυργὸς ἐπήξατο. ὐκ ἀνέχομαι Εὔα χρηματίσαι δευτέρα, καὶ τὸ τῦ ποιήσαντος παραχρύσασθαι βέλημα. εἰδὲ μὴ λέγεις αὐτίθεα, τὸν τρόπον εἰπὼν τῆς συλλήψεως, λύσον τίνι ἀπορίαν πρὸς ἣν ὁ τῆς ἀληθείας Ἄγγελος, πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ, καὶ δύναμις ὑψίστυ ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γενώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεῦ. ὐ δυλεύει νόμῳ φύσεως τὸ τελούμενον. ὁ γὰρ δημιυργὸς ἢ δεσπότης τῆς φύσεως κατ' ἐξυσίαν τὰς ὅρυς ἀμείβει τῆς φύσεως. ἡ δὲ τὸ ἀεὶ ποθύμενον ὄνομα καὶ μετ' ἱερᾶς εὐλαβείας τιμώμενον ἀκύσασα, τῆς παρακοῆς ἐδεδίει τὸ ἐπιτίμιον, καὶ φησὶ φόβυ καὶ χαρᾶς γέμοντα ῥήματα, ἰδὲ ἡ δύλη κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμάσου. ὢ βάθος πλύτυ καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεῦ. κἀγὼ γὰρ εἰς καιρὸν τῷ Ἀποσόλῳ συμφθέγξομαι. ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ. ὢ ἁπλότητος ἀγαθότητος θεῦ. ὢ ἀγάπης ὐκ ἐχύσης ἔρωνα. ὁ καλῶν τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, ὁ πληρῶν τὸν ὐρανὸν, καὶ τῇ γῇ (ὁ ὐρανὸς γὰρ θρόνος, ἡδὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτῦ) εὐρύχωρον ἐνδιαίτημα τίνι γαστέρα τῆς οἰκείας ἐποιήσατο δύλης, καὶ ἐν αὐτῇ τὸ πάντων καινῶν καινότερον ἐπιτελεῖ μυστήριον. θεὸς γὰρ ὢν, ἄνθρωπος γίνεται, ὑπερφυῶς τε τῷ χρόνῳ τῆς κυήσεως τίκτεται, καὶ διανοίγει μήτραν, τὰ κλεῖθρα τῆς παρθενίας μὴ λυμηνάμενος, καὶ ἀγκάλαις γηΐναις ὡς βρέφος βασάζεται, τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα, ὁ χαρακτὴρ τῦ παρ' ὃς ὑποσάσεως, ὁ φέρων τὰ σύμπαντα τῷ ῥήματι τῦ στόματος αὐτῦ. ὢ θείων ὡς ἀληθῶς

θῶς θαυμάτων. ὦ μυστηρίων τῶν ὑπὲρ φύσιν καὶ ἔννοιαν. ὦ παρθενικῶν αὐχημάτων τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον. τί τοῦτο τὸ μέγα πεισθέν, ὦ μῆτερ, καὶ παρθένε ἱερὰ, μυστήριον; εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. μακαρία εἶ ἐν γενεαῖς γυναικῶν ἡμένη ἀξιομακάριστος. ἰδοὺ γὰρ μακαρίζουσίν σε πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ὡς περ ἔφησας. σὲ εἶδον θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, καὶ Ἐκκλησίας λέγω, καὶ μακαρίζουσι σε βασίλισσαι, ἤτοι δικαίων ψυχαὶ, καὶ εἰς αἰῶνα αἰνέσουσίν σε· σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλικὸς θρόνος, ὃν παρεστήκεισαν Ἄγγελοι, τὸν ἑαυτῶν ὁρῶντες δεσπότην καὶ δημιουργὸν ἐποχούμενον. σὺ Ἐδὲμ λογικὴ κεχρημάτικας καὶ πάλαι ὡραιοτέρα καὶ θειοτέρα. ἐν ἐκείνῃ μὲν γὰρ Ἀδὰμ ὁ χοϊκὸς ἐνυλίζετο, ἐν σοὶ δὲ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. σὲ κιβωτὸς προεικόνισε, δευτέρου κόσμου σπέρμα φυλάττουσα. σὺ γὰρ τῷ τοῦ κόσμου σωτῆρα Χριστὸν ἀπεκύησας, τὸν τῶν ἁμαρτίαν μὲν καταλύσαντα, τὰ δὲ ταύτης κατδυνάσαντα κύματα. σὲ βάτος προέγραψε. πλάκες θεόγραφοι προεχάραξαν. νόμος κιβωτὸς προϊσόρησε. σάμινος χρυσῆ, λυχνία, καὶ τράπεζα, καὶ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα ἐμφανῶς προετύπωσαν. ἐκ σοῦ γὰρ ἡφλόξ τῆς θεότητος, ὁ τοῦ παχὺς ὄρος, καὶ λόγος, τὸ γλυκύτατον καὶ οὐράνιον μάννα, τὸ ὄνομα τὸ αἰώνυμον, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, τὸ φῶς τὸ ἀΐδιον καὶ ἀπρόσιτον, ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ὁ οὐράνιος, ὁ ἀγεώργητος καρπὸς σωματικῶς ἀνεβλάστησεν. ὃ σὲ προεμιμήσατο κάμινος, πῦρ δροσίζον ἅμα καὶ φλέγον δεικνύουσα, καὶ τοῦ θείου πυρὸς αἰτίτυπον τοῦ ἐν σοὶ κατοικήσαντος; ἢ σκιὰ Ἀβραὰμ σὲ προδιλοῖ προφανέστατα. τῷ γὰρ θεῷ λόγῳ ἐν τῇ γαστρί σου σκιωσάντι, ἡ ἀνεία φύσις τὸν ἐγκρυφίαν ἄρτον τῆς ἑαυτῆς ἀπαρχὴν ἐκ τῶν σῶν ἁγνῶν αἱμάτων προσήγαγεν, ὁπτωμένῳ πῶς καὶ ἀρτοποιουμένῳ ὑπὸ τοῦ θείου πυρὸς, καὶ ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ὑποστάσει ὑφισαμένην, εἰς ἀληθῆ ὕπαρξιν ἐρχομένην σώματος ἐμψυχωμένου ψυχῇ λογικῇτε καὶ νοερᾷ. μικρὸς μὲν τοῦ Ἰακὼβ ἡ κλίμαξ διέφυγε. τί γὰρ; ὃ παντὶ δῆλον, ὅτι σὲ προεγράφει, καὶ τύπος γνω-

εἴζεται; ὃν γὰρ ξόπον ἐκεῖνος τεθέαται διὰ τῆς ἄκρων τῆς κλίμακος οὐρανὸν τῇ γῇ σωαπτόμενον, καὶ διὰ ταύτης ἀγγέλους κατιόντας καὶ ἀνιόντας, καὶ τὸν ὄντως ἰσχυρὸν καὶ ἀπτιπτον τυπικῶς αὐτῷ προαναλαίοντα· ὅπω δὲ σὺ μεσιτεύσασα, καὶ κλίμαξ γεγονυῖα τῆς πρὸς ἡμᾶς τοῦ θεοῦ καταβάσεως, τοῦ τὸ ἀθανὲς ἡμῶν ἀναλαβόντος φύραμα, καὶ ἑαυτῷ συμπλέξαντος καὶ σώσαντος, καὶ νοῦν ὁρῶντα θεὸν δεδρακότος τὸν ἄνθρωπον, τὰ διεσῶτα σωήγαγες. ὅθεν ἄγγελοι μὲν πρὸς αὐτὸν κατίεσαν ὡς δεσπότην καὶ θεῷ λειτουργήσοντες, ἄνθρωποι δ' ἀγγελικῇ πολιτείᾳ χρησάμενοι, πρὸς οὐρανὸν ἁρπάζονται· πῶς δ' ἤσωμεν τῇ προφητῇ τὰ κηρύγματα; οὐκ ἐπὶ σὲ, εἴπερ ἀληθῆ ταῦτα δεικνῦσαι θελήσωμεν; τί γὰρ ὁ Δαβιτικὸς πόκος, ἐφ' ὃν ὁ τοῦ βασιλέως τῶν ἁπάντων θεὸς υἱὸς ὁ σωάναρχος καὶ συμβασιλεύων τῷ οἰκείῳ γεννήτορι ὡς ὑετὸς καταβέβηκεν, οὐχὶ σὺ πλαυγεσέρα; τίς δ' ἡ παρθένος, ἣν Ἡσαΐας προβλεπτικῶς προηγόρευσεν, ἐν γαστρὶ ἕξειν καὶ τέξεσθαι υἱὸν ἡμεθ' ἡμῶν ὄντως ὄντα θεὸν, τουτέστι μετὰ τὸ γενέσθαι ἄνθρωπον θεὸν διαμείναντα; τί δὲ τὸ ὄρος τοῦ Δανιὴλ, ἐξ οὗπερ ὁ ἀκρογωνιαῖος ἐτμήθη λίθος Χριστὸς, οὐχ ὑποσὰς ἀνδρὸς ἐγχειρίδιον, οὐσὺ ἡ ἀσπόρως κυήσασα καὶ πάλιν παρθένος μείνασα; ἐλθέτω Ἰεζεκιὴλ ὁ θειότατος, καὶ δεικνύτω κεκλεισμένην πύλην, διοδευομένην ὑπὸ κυρίου, καὶ οὐκ ἀνοιγομένην, καθὰ προφητικῶς προεκήρυξε. δεικνύτω τῷ λεγομένων τὴν ἔκβασιν. σὲ δείξει πάντως· ἐπὶ σὲ γὰρ διελθὼν ὁ ἐπὶ πάντων θεὸς, καὶ σάρκα λαβὼν, ἐκ τῆς παρθενίας οὐκ ἀνέῳξε πύλην. μένει γὰρ ἡ σφραγὶς ἔντως διαιωνίζουσα. σὲ τοίνυν προφῆται κηρύττουσιν. σοὶ διακονοῦσιν ἄγγελοι. λειτουργοῦσιν ἀπόστολοι. ὁ παρθένος καὶ θεολόγος τῇ ἀειπαρθένῳ, καὶ θεοτόκῳ. σὲ γὰρ σήμερον πρὸς τὸν σὸν υἱὸν ἐκδημήσασαν, πριέπουσιν ἄγγελοι, ψυχαὶ δικαίων, πατριαρχῶντε καὶ προφητῶν. ἐδορυφόρουν ἀπόστολοι, θεοφόρωντε πατέρων πλῆθος ἄπειρον ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς τῷ θείῳ τοῦ υἱοῦ σου προσάγματι ὡς ἐν νεφέλῃ πρὸς ταύτην τὴν θείαν

καὶ

καὶ ἱερὰν Ἱερουσαλὴμ ἀθροιζόμενοι, καὶ σοὶ τῇ πηγῇ τῆς ζω-
αρχικοῦ τοῦ κυρίου σώματος ὕμνους ἱερὰς ἐνθεασιώτατα λέ-
γοντες. ὦ πῶς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς διὰ μέσου θανάτου μετάγε-
ται. ὦ πῶς ἡ ἐν τῷ τόκῳ τοὺς ὅρους ὑπερβᾶσα τῆς φύσεως,
νυῦ ὑποκύπτει τοῖς τοιούτοις θεσμοῖς, καὶ θανάτῳ τὸ ἀκήρατον
καθυποβάλλεται σῶμα· δεῖ γὰρ αὐτὸ τὸ θνητὸν ἀποθέμενον,
τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιάσασθαι· ἐπεὶ καὶ ὁ δεσπότης τῆς φύσεως
τοῦ θανάτου πεῖραν οὐκ ἀπωνήνατο· θνήσκει σαρκὶ γὰρ, ὁ θα-
νάτῳ λύει τὸ θανάτου, καὶ φθορᾷ τὴν ἀφθαρσίαν χαρίζεται, καὶ
τὴν νέκρωσιν ποιεῖ πηγὴν ἀναστάσεως. ὦ πῶς ψυχὴν ἱερὰν τοῦ
θεοδόχου διαιρεμένην σώματος, οἰκείαις χερσὶν ὁ παντεργὸς
ὑποδέχεται, τιμῶν νομίμως, ἣν τῇ φύσει δέλλην ὑπάρχουσαν
φιλανίας ἀνεξιχνιάστοις πελάγεσιν, οἰκονομικῶς ἐποιήσατο
μητέρα, ἀληθείᾳ σαρκωθεὶς, ὁ φυσικῶς ἐποιήσας τὴν ἀνθρώπι-
σιν· ἐώρων γὰρ ὡς δοκεῖ, τῶν ἀγγέλων παρεστώτων τὰ πάγμα-
τα τὴν σὴν ἀποβίωσιν προσδεχόμενα· ὦ τῆς καλλίστης ἐνδη-
μίας, ἣν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐνδημία χαρίζεται. εἰ γὰρ καὶ πᾶσι
τοῖς θεοφόροις τοῦ Θεοῦ θεράπουσι πρὸς θεὸν τοῦτο πεχάρισται· πε-
χάρισται γὰρ, καὶ πιστεύομεν· ἀλλάγη τὸ διάφορον ἄπειρον δέ-
χων Θεοῦ καὶ μηδός· τί τοίνυν τὸ περὶ σὲ τοῦτο μυστήριον ὀνομάσω-
μεν; θάνατον; ἀλλ' εἰ καὶ φυσικῶς ἡ πανίερος καὶ μακαρία σου
ψυχὴ τοῦ παντελοῦς καὶ ἀπείρατος σώματος χωρίζεται, καὶ τὸ σῶ-
μα τῇ νομίμῳ ταφῇ παραδίδοται, ὅμως οὐκ συναπομένει τῷ θα-
νάτῳ, οὐδ' ὑπὸ τῆς φθορᾶς ἁλύεται· ἧς γὰρ τικτούσης ἀλώβητος
ἡ παρθενία μεμένηκε, ταύτης μεθισαμένης ἀδιάλυτον τὸ
σῶμα πεφύλακται, καὶ πρὸς κρείττονα καὶ θειοτέραν ζωὴν μετα-
τίθεται, οὐ διακοπτομένην θανάτῳ, ἀλλ' εἰς ἀπεράντους αἰῶνας
τῶν αἰώνων διαιωνίζουσαν· ὥσπερ γὰρ ἔτος ὁ ὁλολαμπὴς καὶ ὁλό-
φωτος ἥλιος ὑπὸ τὴν σελληναίαν πρὸς μικρὸν κρυπτόμενος σώμα-
τος, δοκεῖ μέν πως ἐκλιμπάνειν καὶ τῷ ζόφῳ καλύπτεσθαι, καὶ τὴν
αἴγλης ἀντιλαμβάνειν τὸ σκότος, ὅμως αὐτὸς τοῦ οἰκείου φωτὸς

ὐκ ἐξίσαται, ἔχει δὲ ἐν ἑαυτῷ πηγὴν φωτὸς ἀσίνακον βρύουσαν, μᾶλλον δὲ αὐτὸς πηγὴ φωτὸς ὑπάρχει ἀνελλιπὴς, ὡς ὁ κτίσας αὐτὸν διετάξατο· ἔτω καὶ σὺ ἡ πηγὴ τὸ ἀληθινὸν φωτὸς ἡ ἀσίνακος, ὁ ἀδαπάνητος τῆς ἀυτοζωῆς θησαυρὸς, ἡ δαψιλὴς τῆ δόλογίας ἀνάβλυσις, ἡ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτία ἡμῖν ὁ πρόξενος, εἰ καὶ πρόσκαιρον διάστημα καλύπτη σωματικῶς τῷ θανάτῳ, ἀλλὰ βρύεις ἡμῖν φωτὸς ἀπειρεσίους μαρμαρυγὰς, καὶ ἀμβροσίαν ζωῆς, καὶ τῆς ἔντως μακαριότητος ἀνελλιπῆ, καὶ καθαρὰ καὶ ἀδαπάνητα νάματα, ποταμὸς χάριτος, ἰαμάτων πηγὰς, δόλογίαν ἀσίνακον. σὺ γὰρ ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τὸ δρυμὸς, καὶ ὁ καρπός σου γλυκασμὸς ἐν λάρυγγι τῷ πιστῶν. ἐντεῦθεν ὁ θάνατον τὴν ἱεράν σου μετάστασιν λέξωμεν, ἀλλὰ κοίμησιν, ἢ ἐκδημίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον. ἐκδημῆσα γὰρ τῷ τὸ σώματος, ἐνδημεῖς πρὸς τὰ κρείττονα. σὲ διεπόρθμευσαν σωὶ Ἀγγέλοις Ἀρχάγγελοι. σὸν τλὼ ἄνοδον ἔφερξαν τὰ ἀκάθαρτα καὶ σκαίρια πνεύματα. σὸν τῇ διαβάσει δόλογεῖται μὲν ὁ ἀὴρ, αἰθὴρ δὲ καθύπερθεν ἁγιάζεται. σὸν τλὼ ψυχλὼ χαίρων ὁ ὐρανὸς ὑποδέχεται. σοὶ μεθ' ἱερῶν ὕμνων καὶ φαιδρᾶς τελετῆς προσυπαντῶσι δωάμεις, μονονυχὶ λέγουσαι, τὶς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λελευκασμένη, ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ἥλιος. ὡς ὡραιώθης, ὡς ἡδιώθης. σὺ αὔθις τὸ πεδίον, ὡς κρίνον ἐν μέσῳ τῷ ἀκανθῶν. διὰ τοῦτο νεανίδες ἠγάπησάν σε. εἰς ὀσμὴν μύρων δραμόμεθα. εἰσηνέγκέσε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμεῖον αὐτὸν, ἔνθάδε ἐξουσίαι δορυφορῶσιν. ἀρχαὶ δόλογοῦσι. θρόνοι ἀνυμνῶσι. τὰ χερουβὶμ ἐκπλήττεται χαίροντα. δοξάζει τὰ σεραφὶμ τλὼ τὸν οἰκείαν θεοπότην φύσει ἀληθεῖ οἰκονομίᾳ χρηματίσασαν μητέρα. ὁ γὰρ ὡς Ἠλίας εἰς ὐρανὸν ἀνελήλυθας, ὐχ ὡς Παῦλος ἕως τρίτου διεβιβάθης ὐρανὸν, ἀλλ' ἕως αὐτὸν τὸν βασιλικὸν θρόνον τὸν ὑἱὸν ἔφθασας, αὐτόπτως ὁρῶσα καὶ χαίρουσα, καὶ σωὶ πολλῇ καὶ ἀφάτῳ τῇ παῤῥησίᾳ παρεζῶσα, Ἀγγέλοις θυμηδία ἀπόῤῥητος καὶ πάσαις ταῖς ὑπερ-

κοσ-

κοσμίαις δυνάμεσι, πατριάρχαις δυφροσύνη ἄληκτος, δικαίοις χαρὰ ἀνεκλάλητος, προφήταις ἀσύναος ἀγαλλίασις, κόσμον ὁλογῦσα, τοῖς κάμνουσιν ἄνεσις, τοῖς πενθοῦσι παράκλησις, τοῖς νοσοῦσιν ἴασις, τοῖς χειμαζομένοις λιμήν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἄφεσις, τοῖς λυπουμένοις δύμενὲς παραμύθιον, πᾶσι τοῖς αἰτοῦσιν ἑτοίμη βοήθεια. ὦ θαύματος ὄντως ὑπερφυοῦς ὦ πραγμάτων γεμόντων ἐκπλήξεως. ὁ πάλαι βδελυκτὸς, νῦν μισούμενος θανάτος, νῦν δύφημεῖται καὶ μακαρίζεται. ὁ πάλαι πένθος, καὶ κατῳδίας, δακρύωντε καὶ σκυθρωπότητος πρόξενος, νῦν χαρᾶς ἀνακδείκνυται καὶ πανηγύρεως αἴτιος. ὅμως εἰ καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ θεοῦ θεράπουσι, ὧν ὁ θάνατος μακαρίζεται, ἐκ τοῦ τέλους τὸ ἀσφαλὲς περιγίνεται τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυαρεστήσεως, καὶ τότε χέειν ὁ θάνατος αὐτῷ μακαρίζεται, τελειοῖ γὰρ αὐτὸς καὶ μακαρίους δείκνυσι, τὸ ἄξεπτον τῆς ἀρετῆς χαριζόμενος κατὰ τὸ φάσκον λόγιον, μὴ μακάριζε ἄνδρα πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ ἐπὶ σοὶ τοῦτο λιμφόμεθα. σὺ γὰρ μακαρισμὸς οὐχὶ ὁ θάνατος, οὐδ' ἡ μετάστασις τελείωσις γέγονεν, οὐδ' αὖ πάλιν ἡ ἐκδημία χαρίζεται τὴν ἀσφάλειαν, παντὸν γὰρ σὺ τῷ ὑπὲρ νοῦν ἀγαθῶν ἀρχὴ καὶ μέση τις καὶ τέλος, ἀσφάλειά τε καὶ ἀληθὴς βεβαίωσις, ἡ ἄσηπτος σύλληψις, ἡ θεία συοίκησις, ὁ πόθος ὁ ἄφθορος γέγονεν. ὅθεν ἀληθῶς ἔφησας ἐκ ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ὑπὸ πασῶν τῶν γενεῶν μακαρίζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰ σὲ ὁ θάνατος ἐμακάρισεν, ἀλλὰ σὺ τὸν θάνατον κατηγλάϊσας, τὴν τότε κατῳδίαν λύσασα, καὶ χαρὰν τὸν θάνατον δείξασα. ὅθεν σε τὸ ἱερὸν καὶ πανάμωμον σῶμα σοῦ ταφῇ παρεδίδοτο, προσεχόντων Ἀγγέλων, περικυκλούντων, ἑπομένων, τί μὴ πράττοντων, ὧν εἰκὸς τὴν μητέρα τοῦ ἑαυτῶν λειτουργῆσαι δεσπότου, Ἀποστόλων καὶ παντὸς τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πληρώματος θεηγορικοὺς ὕμνους ἐκβοώντων, καὶ προπεμπόντων τῷ πνεύματι, πληθυσόμεθα σὺν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου. ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ.

καὶ

καὶ πάλιν ἡγίασε τὸ σκιώωμα αὐτῆς ὁ ὕψιστος. ὄρος τῆ θεῷ, ὄρος πίον· τὸ ὄρος ὃ ἠυδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ· σὲ τῷ Ἀποστόλων ὁ δῆμος τὴν ἀληθῆ κιβωτὸν τῆ θεῷ ἐπὶ τῶν ὤμων αἴρομενος, ὡς πάλαι ποτὲ οἱ ἱερεῖς τὴν τυπικὴν κιβωτὸν, καὶ ἐν τάφῳ θέμενος, δι' αὐτῆς ὡς δι' Ἰορδάνου τινὸς ἐπὶ τὴν ἀληθῆ τῆς ἐπαγγελίας παρέπεμπον γῆν, τὴν ἄνω φημὶ Ἱερουσαλὴμ, τὴν πάντων τῶν πιστῶν μητέρα, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. σὺ καταλέλειπται γὰρ ἡ ψυχήσου εἰς ᾅδου, ἀλλ' οὐδὲ ἡ σάρξ σου οἶδε διαφθοράν. σὺ κατελείφθη ἐν τῇ γῇ τὸ σὸν ἄχραντον καὶ πανακήρατον σῶμα, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ ἐν βασιλείοις μοναῖς ἡ βασιλὶς ἡ κυρία, ἡ δέσποινα, ἡ θεομήτωρ, ἡ ἀληθὴς θεοτόκος μετατίθεσαι. ὢ πῶς οὐρανὸς ὑπεδέξατο τὴν πλατυτέραν οὐρανῶν χρηματίσασαν. πῶς δὲ τάφος τὸ τῆ θεῷ δοχεῖον ὑπεδέξατο. ναὶ ἐδέξατο. ναὶ κεχώρηκεν. σὺ γὰρ σωματικοῖς ὄγκοις οὐρανὸς πλατύτερον χωρεῖον ἐγένετο. πῶς γὰρ τὸ τείπηχυ τὸ ἀεὶ λεπτυνόμενον σῶμα εὕρεσίτε, καὶ μήκεσιν οὐρανῦ παραβληθῆναι δυνήσεται; τῇ δὲ χάριτι μᾶλλον παντὸς ὕψους ⸫ πλάτους τὸ μέγεθον ὑπερηκόντισεν. ὢ ἱερᾶς καὶ θαυμαστῆς ⸫ σεβασμίας καὶ προσκυνητῆς μνήματος. ὃ καὶ νῦν περιέπουσιν Ἄγγελοι, αἰδοῖ καὶ φόβῳ πολλῷ παρισάμενοι, φείττουσι δαίμονες, πίστει ἔχουσιν ἄνθρωποι, τιμῶντες ὀφθαλμοῖς καὶ χέλεσι καὶ πόθῳ ψυχῆς ἀσπαζόμενοι, καὶ ἀφθονίαν ἀγαθῶν ἀρυόμενοι. ὥσπερ γὰρ εἴτις μύρον πολυτελὲς ἱματίοις ἢ τόπῳ τινὶ ἐναπόθοιτο, εἶτα πάλιν ἀφέλοιτο, ἐναπομένοι τῆς ὀδμῆς ταλείψανα καὶ μετὰ τὴν τῆ μύρε ἀφαίρεσιν, ἕτω καὶ νῦν τὸ θεῖόν σε σῶμα καὶ ἱερὸν καὶ πανάμωμον καὶ τῆ θείας ὀδμῆς ἀπλεων, ἡ ἄφθονος κρύπτη τὸ χάειτος ἐν τῷ τάφῳ τεθεν, εἶτα πάλιν ἀναπαθὲν πρὸς κρείττονα χώραν ⸫ ὑψηλοτέραν, οὐκ ἀφῆκε τὸ τάφον ἀγέρασον, ἀλλὰ μεταδίδωσι μὲν τῆ θείας ὀδμῆς καὶ χάειτος, πηγὴ ὢν τῶν ἰαμάτων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῖς πίστει προσιοῦσι τὸ μνῆμα κατέλιπε. σοὶ καὶ ἡμεῖς προσκαθήμεθα σήμερον, ὦ δέσποινα θεοτόκε καὶ ἀπειρό-

ρόγαμε, τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τ σῆς ἐλπίδος ἐφάψαντες, ὥσπερ ἔκτινος ἰσχυροτάτης κὴ ἀρραγεστάτης ἀγκύρας, νοῦ, ψυχῆ, σώμα, ὅλους ἑαυτοὺς ἀναθέμενοι, ψαλμοῖς κὴ ὕμνοις Ϲ ᾠδαῖς πνευματικαῖς γεραίροντες ὅσον ἐφικτόν. τὸ γὰρ πρὸς ἀξίαν, ἀνέφικτον. εἰ γὰρ ὡς λόγος ἱερὸς ἡμᾶς ἐξεπαίδευσεν, ἡ περὶ τὸς ὁμοδούλους τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τ πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην διανοίας, ἡ περὶ σὲ τ τεκοῦσαν τὸν δεσπότην ὠδὴ, πῶς παροραται; πῶς ὁ περιπαύδασος; πῶς ὁ ἐκ αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας προτιμωμένη πνοῆς, κὴ τ ζωῆς πρόκειτος; ἔτω γὰρ ἂν μᾶλλον τ πρὸς τὸν οἰκεῖον δεσπότην εὔνοιαν ἐπιδειξόμεθα. ἀυτάρκης γὰρ ἔτω τοῖς δι' ὅλα βῶς μεμνημένοις σε τ σῆς μνήμης τὸ τιμαλφέστατον δώρημα. χαρᾶς γὰρ ἀναφαιρέτε ὑπόθεσις γίνεται· ποίας γὰρ ἐκ ἐμπιπλᾶται φροσύνης; ποίων ἀγαθῶν, ὁ ταμίαν τ παναγίας σε μνήμης τ ἑαυτῷ ποιήσας διανοίαν; ἔτός σοι παρ' ἡμῶν χαριστήριος τῷ ἡμετέρων λόγων ἡ ἀπαρχὴ, τ πτωχῆς ἡμῶν διανοίας ἀκροθίνιον, τῷ περὶ σὲ κινηθείσης πόθῳ, καὶ τ οἰκείαν ἐκλελησμένης ἀθένειαν. ἀλλ' ὑμνῶς δέχοιο τ πόθον εἰδῶς τ δυνάμιν ὑπερβάλλοντα. σὺ ὁ ἐποπτεύοις ἡμᾶς, δέσποινα ἀγαθὴ ἀγαθῶ δεσότε λοχεύτεια; ἄγοιστε κὴ φέροις τὰ καθ' ἡμᾶς ὅποι βούλοιο, Ϲ τὰς ὁρμὰς τῷ αἰχίσων ἡμῶν στήσεις, καὶ τ σάλον παύσεις, κὴ πρὸς τὸν τῶ θεῖε θελήματος ἀχείμασον λιμένα καθοδηγήσεις, κὴ τ μελλούσης ἀξιώσεις μακαριότητος, κὴ τ γλυκείας κὴ αὐτοπροσώπε ἐλλάμψεως τῶ ἐκ σῶ σαρκωθέντος λόγου θεῶ, μεθ' ὧ τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κὴ μεγαλοπρέπεια, σὺν τῷ παναγίῳ κὴ ζωοποιῷ αὐτῶ πνεύματι, νῦν κὴ ἀεὶ κὴ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΆΤΟΥ

ΘΕΟΛΌΓΟΥ

ΕΠΙΣΚΌΠΟΥ ΑΓΚΎΡΑΣ

Ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν Ἐφέσῳ πρὸς Νεστόριον ἐν ἡμέρᾳ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Περὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν ἰατρὸς, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς ἱερεύς· ἐπειδὴ γὰρ νόσημα ψυχῶν ἐστὶν ἡ πλάνη, καὶ χρονίζουσα θανάτου τὸν τῆς τιμωρίας ἐπάγει, ὠκονόμησεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις θεραπείαν ψυχῶν, τῷ ἱερωσύνῃ τῷ ἁγίαν, καὶ τὸ προληφθὲν τῷ πάθει μέλος ἐξέκοψεν, οὐκ ἐκείνου ἀφειδῶν, ἀλλὰ τῷ λοιπῶν μελῶν φειδόμενος. ἐπειδὴ γὰρ τὸ συνεχὲς τῆς σήψεως τῆς σαθρᾶς μετάδοσιν εἰργάζετο τῆς κακίας, ἐκτέμνει τὸ μέλος, ἵνα ἐπιτέμῃ τῷ κακίαν. καὶ ἔστι τὸ εἶδος τοῦτο, οὐκ ὠμότης, ἀλλὰ θεραπεία. δακρύων μὲν γὰρ ὁ ἰατρὸς ἐκτέμνει τὸ μέλος, ἀλλ' ἀφειδῶν, τῷ τμῆσιν θεραπείαν εἰργάσατο. ἀρχαῖον τοῦτο τῆς θεραπείας τὸ εἶδός ἐστι, καὶ ἄνωθεν. ὅπως οἱ ἅγιοι ἐπεμελήθησαν τῶν παντὸς τῆς Ἐκκλησίας. ἔχει γὰρ ὁ ἱερεὺς καὶ ξίφος, οὐχ' ἵνα κακώσῃ, ἀλλ' ἵνα θεραπεύσῃ. καὶ τοῦτο δηλοῦσα ἄνωθεν ἡ χάρις φωνὴν τῷ Ἱερεμίᾳ ἐμιμήσατο, λέγουσα· κατέστησά σε σήμερον ἐπὶ βασιλείας καὶ ἔθνη, ἐκριζοῦν, καὶ καθαιρεῖν, καὶ ἀπολλύειν, καὶ ἀνοικοδομεῖν,

καὶ

μὴ καταφυτεύειν. ἀ φυτεύεται γὰρ δυσέβεια, μὴ ἐκκοπείσης κακίας. ἄλογον μὲν πρῶτον ἀρδεύειν, ἐπιμελείᾳ γεωργικῇ χρῆσθαι, λόγους προσφέρειν δυσεβείας, ἐπιμέλειαν παντοίαν προσάγειν τῇ μέλει. εἰ δὲ ἡ κακία κρείττων γένοιτο τῆς ἐπιμελείας, ἡ ἐκκοπὴ ἴαμα τῶν οὕτω διακειμένων ἐστί. πῶς γὰρ ἄν τις ἐπιμελήσαιτο τῶν ὅπως διακειμένων, τῶν ὀνειδιζόντων Θεῷ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τὸ χαίρειν ἐν μέρει ὀνείδους ποιουμένων; τί λέγεις; εἰπέ. Θεόν, φησιν, ὁ λέγω πεπονθέναι: εἰ μὲν πρὸς τὴν φύσιν βλέπεις, καλῶς ὁρᾷς· εἰ δὲ παντελῶς ἀναιρεῖς τὸ πάθος, ἀρνῇ τὴν οἰκονομίαν. μὴ γὰρ ὀνειδίσῃς Θεῷ παθόντι, ἀλλὰ τῶν παθημάτων βλέπε τὰ κατορθώματα· εἰς δὲ τελείαν κατέβη θεὸς, ὁ μειωθεὶς τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν χάριν δωρούμενος. ἔμεινεν ὃ ἦν, προσέλαβεν ὃ οὐκ ἦν. ἔμεινε Θεὸς διὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, γέγονεν ὅπερ σύ, διὰ τοῦτο περὶ σὲ φιλανθρωπίαν· μὴ οὖν τὸ εἶδος τῆς ἐπιμελείας ὕβριν νομίσῃς. μὴ ὀνειδίσῃς τῷ ἀξιοῦντι, εἰ ἐν τελείᾳ σώματος τὴν ὑγίειαν εἰργάσατο. ὁ γὰρ ὕβρις ἐστὶν ἡ τελείωσις, ἀλλὰ δεῖγμα φιλανθρωπίας. κατέβη πρὸς σὲ, οὐχ ἵνα μείνῃ κάτω, ἀλλ' ἵνα σὲ πρὸς ἑαυτὸν ἀναγάγῃ. μὴ ἀρνήσῃ τὴν κατάβασιν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν ἀνάβασιν· δέξαι τὴν ὕβριν, τὴν σοὶ δόξαν γεννήσασαν· οὐχ ὕβρισαι φύσις, ἀλλ' ἡ χάρις δωρεῖταί σοι τὰ ἀγαθά. διὰ σὲ τὸν ὑβρισμένον οἰκέτῃ ὁ δεσπότης ὑβρίζεται. τὰ σὰ ἀνέλαβεν, ἐπειδὴ σὺ τὰ ἐκείνου κατέλιπες. ἀπεδράσαμεν ἡμεῖς ἀγαθοῦ δεσπότου, οὐκ ὑπέμεναμεν τὴν παρὰ τοῦ δεσπότου δεδομένην χάριν, πρὸς χρείαν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ παραδείσου ἐλάβομεν, τὸν νόμον παρεξ ώσαμεν, τὸν νομοθέτῃ παρέβημεν, τῷ ἐχθρῷ ἐπείθημεν, ἐξεπέσομεν τῆς τιμῆς, εἰς τὸν περίγειον τόπον τοῦτον ὁ δραπέτης διῆγεν, οὐκ ἀνέδυε πρὸς τὸν δεσπότην. ἡ ἡδονὴ κάτω κατεῖχε τὸν φυγάδα· ἡ ἁμαρτία δεσμώτην εἶχε τὸν δραπέτην· ἀπέγνω τῆς ἡμῶν ἕξεως, ὡς ἀδυναμούσης ἀναδῦσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί οὖν; ἡ ἐμὴ βραδύτης ζημιώσει Θεὸν τὸ κάλλιστον κτῆμα, τὸν ἄνθρωπον; ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο τοῦτο ὁ τῶν ὅλων Θεός.

οὐδὲ

ἀδὲ γὰρ ἔδει, φθόνον κρατεῖν δεσποτικῆς χάριτος. ἀδὲ τὸν τῷ Θεῷ δωρεαν ἔδει νικᾶσθαι ὑπὸ τῆς ἐπιβυλῆς τῦ διαβόλυ· τί ὖν ὁ δεσπότης ποιεῖ; παραγίνεται πρὸς τ̀ δραπέτην· ὁ γὰρ δῦλος πρὸς ἐκεῖνον ἰσὰναι ὐκ ἠδυνᾶτο. παραγίνεται πρὸς τ̀ οἰκέτην, ὐκ ἐν ἀξιώματι δεσποτικῷ, ὐκ Ἀγγέλων δορυφορίαν προαποσέλλων, ὐκ ἀρχαγγέλων κινῶν τὰς φάλαγγας, ὐ πῦρ κινῶν, ὐ στοιχεῖα σαλδύων· τῦτο γὰρ ἰῶ φυγάδα ποιῆσαι τ̀ δραπέτην, ἀλλὰ παραγίνεται, ἀχρεῦσαι τ̀ φυγάδα βυλόμενος, καταχεῖν τὸ ἴδιον κτῆμα θέλων· ὐ σοβεῖ τῷ φαινομένῳ, ἀλλὰ πρὸς ὁμιλίαν ἐκκαλεῖται τῇ εὐτελείᾳ τῦ προσώπυ· γίνεται σωύδυλος, ἵνα ἀναδειχθῇς δεσπότης. διὰ τῦτο γὰρ κὴ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἔλεγε. τῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ κὴ ἐν Χῷ Ἰησῦ. Ἰησῦν ἐνταῦθα λέγει. εἰπὲ, τίνα ἡ μήτηρ ἔθετο τὴν προσηγορίαν τῷ βρέφει; καλέσεις γάρ, φησι, τὸ ὄνομα ἀυτῦ Ἰησῦν. πῦ ὁ διαιρῶν τ̀ Χν̀; πῦ ὁ τὸ μυστήριον ἡμῶν ὁ μωνυμίαν ἐργασάμενος; κὴ Χριστὸν μὲν ἕνα λέγων, δύο δὲ ὑποτιθέμενος. τὸν μὲν δῦλον, τὸν δὲ δεσπότην. τὸν μὲν πάσχοντα, τ̀ δὲ μὴ πάσχοντα; τίς ἡ ὄνησις τ̀ μιᾶς προσηγορίας, δύο κειμένων πραγμάτων; τῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ κὴ ἐν Χριστῷ Ἰησῦ. Ἰησῦν λέγει τῦτον τὸν ὁρώμενον, ὃν ὕπως ἐκάλεσεν κὴ παρθένος. τῦτο φρονείτω ἕκαστος ἐν ὑμῖν ὃ κὴ ἐν Χριστῷ Ἰησῦ. τὶ γὰρ ἐφρονήσαμεν ἐν Χριστῷ Ἰησῦ; ὃς ἐν μορφῇ Θεῦ ὑπάρχων, ὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, τὸ εἶναι ἴσα Θῷ. τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον; ὁ ἐξ ἁρπαγῆς ἐλδυθερίαν λαβὼν, ὐδὲν δῦλικὸν ὑπομένει, ἵνα μὴ πρόκειμα τῇ ἐλδυθερίᾳ ποιήσῃ. τί ὖν αὐτός; ἐπειδὴ τῇ φύσει δεσπότης ἰῶ, ὐχ ἁρπαγμὸν, ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, τὸ γὰρ τῆς οἰκονομίας ὐδὲν ἔβλαψε τὴν θεότητα. ὃς ἐν μορφῇ Θεῦ ὑπάρχων, ὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τῷ εἶναι ἴσα Θῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δῦλυ λαβών. εἰπέ μοι τὴν τῦ μονογενῦς κένωσιν. εἰ μὴ τὰ ἀνθρώπινα πέπονθε, πῦ ἐκενώθη; ὅταν ἢ λέγω πεπονθέναι Θεὸν, φυλάττων τὴν φύσιν ἀπαθῆ, λέγω. πάθος γὰρ περιῆψε Θεῷ, ὐ φύ-

φύσις παθητὴ, ἀλλὰ ἡ τρὸς τὸ παθητὸν σύνωσις. ἐπειδὴ γὰρ ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης συμπαθῆσαι τροέθετο τῷ οἰκέτῃ, εἶχε δὲ τλὼ φύσιν ἀπαθῆ, σύνωσας ἑαυτῷ τὸ παθητὸν, τὸν σκοπὸν ἀνεπλήρωσεν. ὅτω παραγέγονεν ὁ Δεσπότης· ὅτως ἐπέση τῷ φυγάδι, ὡς συώδελος φαινόμενος, ϗ ὡς δεσπότης δύεργετῶ, μορφλὼ δύλε δεικνύς, ϗ χάειν δεσπότε χαειζόμενος. πεινῶν ὡς δῦλος, ϗ ἄρτας πηγάζων ὡς θεός· κοπιῶν ὡς ἄνθρωπος, ϗ ἐπὶ νώτε θαλάσσης βαδίζων ὡς θεός. ὑποσελλόμενος τὸν σαυρὸν ὡς ἄνθρωπος, ϗ γὰρ τοῖς πάθεσι ἐπισῦτο τὸ φαινόμενον, ϗ τοῖς θαύμασιν ἐδείκνυ τὸ κρυπτόμενον. ὅπω φανεὶς ἄνθρωπος, ἡμᾶς ἅπαντας εἰς τλὼ οἰκειότητα σωήγαγεν. Ἰωάννλω ἡμῖν διδάσκαλον ἐπέσησε τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, τὸν κεχαεισμένον τῇ δὲ τῇ μηξοπόλει τὸ κοινὸν τῆς οἰκυμένης κειμήλιον, τὸν σὶ σίχῳ πᾶσαν ἐνθέμενον τλὼ δυσέβειαν. ὁ λόγος γάρ φησι, σὰρξ ἐγένετο. ὁ ὢν ἐγένετο σὰρξ· ὢν μὲν διὰ τλὼ φύσιν, ἐγένετο δὲ διὰ τλὼ οἰκονομίαν. δι' ὗ, ϗ μεθ' ὗ, τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ϗ τὸ κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τὸς αἰῶνας, Ἀμλύ.

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ ΕἸΣ ΤἨΝ ΓΈΝΝΗΣΙΝ

τῦ Σωτῆρος, ἀναγνωσθεὶς ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ, ἐπὶ τῦ Ἀρχιεπισκόπε Κυρίλλε.

ΛΑμπρὰ τῆς παρύσης ἑορτῆς ἡ ὑπόθεσις, ϗ κοινλὼ σωτηρία τοῖς ἀνθρώποις κομίζυσα. λαμπρὸς ὄ ϗ ὁ παρὼν σύλλογος, δυχαείσως τλὼ χάειν ὑποδεχόμενος, ☪ δέδοται δαψιλὴς ἡ χάεις τοῖς μετ' δυχαεισίας αὐτλὼ ὑποδεχομένοις. τοσῦτον γὰρ τὸ μέξον τῆς δωρεᾶς παρέχεται, ὅσον τὸ μέγεθος ☧ δυχαεισίας ἐσὶ τῷ κομιζομένων τλὼ χάειν. ὡς ὅταν λαβὼν

δωρεὰν, δ' χαρεισῆς τῷ δεδωκότι, ὐκ αὐτέδωκας ὑπὲρ ὧν ἔλαβες μόνον, ἀλλὰ κ) ὀφειλέτλω σοι πλειόνων τὸν δοτῆρα πεποίηκας. δ' χαρίσως ὖν προσδέξαθε τλὼ χάειν, λαμπρὰν ἡμῖν παύτλω τλὼ πανήγυειν ἐπιδείξαντες. ὑπόθεσις δ' τ ἑορτῆς ἐμφανεια θεῦ πρὸς ἀνθρώπυς ἐσίν. ἐπιδημία τ̃ ἀεὶ παρόντος. ἐπισασία τ̃ τὰ παύτα πληρῦντος· ἐποψία τ̃ τὰ παύτα ὁρῶντος. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, φησὶ, κ) οἱ ἴδιοι ἀυτὸν ὐ παρέλαβον· μᾶλλον δ' ὲν τῷ κόσμῳ λῷ, κ) ὁ κόσμος δι' ἀυτ̃ ἐγένετο, κ) ὁ κόσμος ἀυτὸν ὐκ ἔγνω· ἀλλ' ὐ τ τῷ ἀνθρώπων κατηγορέας ἡ ἄγνοια ἄυτη. διὰ γὰρ θειότητα φύσεως ἀνέφικτος λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ἐσὶν ὁ θεός. ὐ πέφυκε γὰρ νῦς ἀνθρώπων ἀυτὸν καθορᾶν. χαδιδράσκει τῷ ἀνθρώπων τὸν νῶν ἡ θεία φύσις. ὑψηλοτέρα τῷ ἡμετέρων ἐσὶ λογισμῶν. ζημιύμεθα ὖν ἐξ ἀμείνονος φύσεως θεογνωσίαν, ὅπερ ἵνα μὴ γένηται, ἀναλαμβάνει φύσιν ὁρωμένλω ὁ ἀόρατος. δέχεται σῶμα ψηλαφώμενον, ὁ ἁφῆ μὴ κρατύμενος. ὁ ἀόρατος Θεὸς, ὁρώμενος γίνεται. ὁ λόγος ψηλαφᾶται. ὁ μονογενὴς τ̃ θεῦ πᾶις, συγγενὴς τῷ δύλων γίνεται, ἵνα μὴ διαλάθῃ τλὼ γνῶσιν τῷ ἀνθρώπων ἡ ὑπερβαίνυσα τὸν ἄνθρωπον φύσις. κ) μὴ νομίσῃς ἀλλόξιον τ̃ Θεῦ τὸν Υἱὸν γεγενημένον· πάλαι γὰρ ἡ Θεῦ παρυσία προεμελετᾶτο. κ) τοῖς τύποις ἀεὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἐγνώθη φαινόμενος, ὕλαις κεχρημένος ὁρᾶθαι παρ' ἡμῶν δυναμένας. ἐπεὶ παραγενέσθω Ἰσδαῖος εἰς μέσον, παρίτω ὁ διαπιστῶν τῇ τ̃ Θεῦ ἐμφανείᾳ φασεισῆ τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀνθρώπυ φύσει. λεγέτω μοι, πῶς Μωϋσῆς εἶδε Θεόν; τλὼ φύσιν εἶδε τλὼ ἀόρατον; ὐδαμῶς. ἀνέφικτος γὰρ ἄυτη λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις. πῶς δ' εἶδεν; εἰπέ. εἶδεν ἐκ τ βάτυ ἀναπτόμενον πῦρ, κ) τλὼ βάτον ὐ φθεῖρον. διὰ τί δ' ὖν ἀπιθεῖς τῷ ἐκ Παρθένυ γεγενημένῳ, τ τλὼ παρθενίαν μὴ φθείραντι; ἢ σὺ μὲν ἀκύων, ὅτι ἐκ βάτυ φθέγγεται Θεὸς, κ) λέγει Μωϋσῇ. ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, κ) ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, κ) ὁ Θεὸς Ἰακὼβ, κ) ὅτι πεσὼν Μωσῆς προσκυνεῖ, πισδύεις, ὐ λογιζόμενος τὸ πῦρ τὸ ὁρώμενον,

μενον, ἀλλὰ θεὸν τὸν φθεγγόμενον. ὅταν ὁ μήτρας Παρθενικῆς μνημονεύσω, βδελύσσῃ, καὶ ἀποστρέφῃ; τί γὰρ δυτελέστερον, εἰπὲ, βάτος, ἡ μήτρα παρθενικὴ καθαρὰ τῶν ἁμαρτίας παθῶν; οὐκ οἶδας, ὅτι τὰ ἀρχαῖα μελέτη τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν νῦν γενομένων ἐστί; τὰ γὰρ μυστήρια προτυπῶνται διὰ τῶν παλαιῶν. διατοῦτο βάτος ἀνάπτεται, πῦρ φαίνεται, καὶ τὰ πυρὸς οὐκ ἐνεργεῖ, ὅτε μὴν κολάζει. ἆρα ἐν τῇ βάτῳ οὐχ ὁρᾷς τὸ παρθένον; ἆρα ἐν τῷ πυρὶ οὐ βλέπεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ παραγενομένου; ὁ κριτὴς ἐν τοῖς κρινομένοις, καὶ κρίσις οὐ γίνεται. ὁ δικαστὴς ἐν τοῖς καταδίκοις, καὶ οὐδαμοῦ τιμωρία. ὁ κριτὴς ἐπέστη οὐ κρίνων, ἀλλὰ διδάσκων, οὐ καταδικάζων, ἀλλ' ἰατρεύων. ὁρᾷς, πῶς ἐκεῖνο τὸ ἡμερον πῦρ, τῷ ὧδε φιλανθρωπίαν ἐμήνυσε; μὴ θαυμάσῃς, εἰ διὰ μήτρας παρθενικῆς, θεὸς ὤν, τίκτεται. οὐδὲν γὰρ ὕβρει ἡγεῖται θεὸς, ὃ προξενόν ἐστι σωτηρίας τῆς ἀνθρωπίνης. σὺ δέ μοι μὴ ὅπως δυτελῆ τῷ φύσιν τοῦ θεοῦ ὑπολάβῃς, ὡς ἐφικτῷ ὕβρεσι γενέσθαι ποτε. οὐδὲν γὰρ, ὧν εἵλετο δι' ἡμᾶς δυτελῶν, ὑβρίζει τῷ φύσιν ἐκείνου. οἰκειοῦται δὲ τὰ ἐλάττονα, ἵνα σώσῃ τῷ φύσιν τῷ ἡμετέραν. ὅταν δὲ τὰ μὲν δυτελῆ τοῦ μακαρίου θεοῦ τῷ φύσιν μὴ ὑβρίζῃ, σωτηρίων τε ἀνθρώποις ἐργάζηται, πῶς ἐρεῖς τὰ αἴτια τῆς ἡμῶν σωτηρίας, ὕβρεως προξενα τῷ θεῷ γεγονέναι. ὤφθη τοίνυν θεὸς σήμερον διὰ τῆς παρθένου, καὶ ἡ παρθένος ἔμεινε παρθένος, ὃ μήτηρ ἐγένετο. ὁ γὰρ ἀφθαρσίας προξενος, φθορὰν οὐκ ἐργάζεται, ὁ ποιητὴς ἀφθαρσίας οὐδὲν διέφθειρεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ Φωτεινὸς ψιλὸν ἄνθρωπον λέγει τὸν γεγεννημένον; μὴ λέγων θεὸν εἶναι τόκον, καὶ τὸν ἐκ μήτρας προελθόντα, ἄνθρωπον διῃρημένον θεοῦ ὑποτίθεται, λεγέτωσαν νῦν, πῶς φύσις ἀνθρωπίνη διὰ μήτρας παρθενικῆς τικτομένη, τῷ παρθενίαν τῆς μήτρας ἐφύλαξεν ἄφθαρτον, οὐδενὸς γὰρ ἀνθρώπου μήτηρ, παρθένος μεμένηκεν. ὁρᾷς, πῶς διττῷ ἔννοιαν περὶ τοῦ τεχθέντος παρέχεσθαι τὸ γεγεννημένον; εἰ μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐτέχθη,

ἄνθρωπος λῶ. εἰδὲ τὸν μητέρα παρθένον ἐφύλαξε, θεὸς ὁ τεχθεὶς τοῖς εὐφρονοῦσι γνωρίζεται. θεὸς γὰρ ἐπεδήμησε τῷ κόσμῳ, ἀ τόπον ἐκ τόπου μεταβὰς, ἀλλὰ φύσιν περιθέμενος τὴν ἐμὴν, καὶ ὡς εἶπον, ὀφθῆναι θελήσας, ὁ τὸν φύσιν ἀόρατος. ὥστε οὐκ ἔχει ἀρχὴν τοῦ εἶναι θεὸς ἐκ τοῦ τόκου, ἀλλὰ τοῦ φανῆναι ἀνθρώποις. ἐπειδὴ γὰρ θεὸς λῶ, ἄνθρωπος γενέσθαι προείλετο διὰ φιλανθρωπίαν τὸν περὶ ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς τὸν κτίσην ὡς συγγενῆ περιπτυξώμεθα, ἵνα ἔχωμεν παῤῥησίαν, οἱ ἐξ οἰκείων κατορθωμάτων παῤῥησίαν οὐκ ἔχοντες. ἐπὶ γὰρ τοῦ βήματος ἀχθέντες, οἱ ἐξ οἰκείων ἀρετῶν μὴ παῤῥησιαζόμενοι, ὡς ἐκ συγγενοῦς ἰδίου καρποῦνται τὴν παῤῥησίαν. τί οὖν; ἐπιδημεῖ θεὸς, ὡς ἄνθρωπος, ἀ τόπον ἐκ τόπου ἀμείβων, ἀλλὰ τὸν ἀόρατον φύσιν ἐπιδεικνὺς ὁρατὸν, καὶ ὀφθεὶς ὡς ἄνθρωπος καὶ συγγενὴς ἀνθρώποις φανείς. καθὼς καὶ ὁ διαγγελισὴς ἀνακηρύττει λέγων. ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ πῶς, φησὶν, ὁ λόγος ἐγένετο σὰρξ; πῶς δυνατὸν, τὸν θεὸν λόγον γενέσθαι ἄνθρωπον; ἐρωτᾷς τὸν τρόπον τῆς τοῦ θεοῦ θαυμάτων; εἰ ἐφικτὸν λῶ ἡμῖν τὸ ἀκατάληπτον τοῦ λόγου, οὐκ ἂν λῶ θαῦμα, ἀλλὰ κατὰ φύσιν πρᾶγμα. εἰ δὲ θαῦμα, καὶ σημεῖον τὸ γεγεννημένον, παραχώρει τὸν λόγον τῷ θαυματουργοῦντι δεσπότῃ. ὅτι γὰρ ἐγένετο, γνῶναι σὲ βούλομαι, καὶ τὸ ἐκ τοῦ γενομένου κέρδος τῇ πίστει καρπώσασθαι, πῶς δὲ γέγονε, τῷ ἐνεργοῦντι παραχώρει. ἢ σὺ τῷ μὲν ἰατρῷ πιστεύεις προσάττοντι, καὶ περιεργάζῃ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, πιστεύων τῇ τέχνῃ τοῦ σαυτοῦ σωτηρίαν. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τις, ἄτεχνος ὤν, τὸν τοῦ τεχνίτου περιεργάζεται τρόπον. ἀλλὰ γνωρίζει μὲν τὸ γενόμενον, τὸν δὲ τρόπον τῇ τέχνῃ παραχωρεῖ· σὺ δὲ πάντων τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεθαυματουργημένων τοὺς λόγους ἐπιζητεῖς, ὡς χρήζων τῶν λόγων, ἵνα τὰ αὐτὰ τῷ θεῷ θαυματουργῇς καὶ σύ; ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, καὶ νῦν λέγω· τρόπος, οὗ τὸν λόγον ἐπιγινώσκομεν, τοῦτο ἡ φύσις οὐ θαῦμά ἐστι, οὐδὲ σημεῖον. τοσοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγω. οἰκοδόμος κτίζει οἶκον. τὸν λόγον γινώσκομεν, τὰς ὕλας συντεθεί-

τεθείσας γνωρίζομεν, λέγειν τὸ γεγενημένον δυνάμεθα, εἰ μὴ δι' ἀτεχνίαν ἐνεργεῖν οὐκ ἐσμὲν ἱκανοί. ἔπλασε τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ὀφθαλμὺς ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος ἐκ πηλοῦ. τοῦτο ὑπὲρ λόγον ἐστὶ τὸν ἡμέτερον. θαῦμα καλεῖται, λογισμοῖς ἀνθρώπων οὐκ ἐρευνώμενον, σημεῖον καλεῖται ὑπὲρ τὴν σωμάτων φύσιν γεγενημένον. μὴ ὅτι μὲν ἐγένετο, ἴσμεν, τὸν δὲ τρόπον λέγειν, οὐκ ἔχομεν. ἐκ πηλοῦ μὲν γὰρ κέραμος, μὴ πλίνθος κατασκευάζεται, οὐκ ὀφθαλμῶν δύναμις πράττεται, οὐχ ὑμένες λεπτοὶ γίνονται, οὐχ ὁράσεως ποικιλία σωίσαται, οὐ περιφερείας ἀκρίβεια μετὰ τοσαύτης εὐχροίας τορνεύεται. πηλὸς οὐ πέφυκεν εἰς ὀφθαλμῶν ἀνάγεσθαι εὐγένειαν. οὐκοῦν ὅπερ ἡ φύσις τῆς γῆς οὐκ ἐπιδέχεται· οὐ γὰρ πέφυκεν ἐπιδέχεσθαι ὀφθαλμοῦ τὴν ἰδέαν, τοῦτο ἐδέξατο, τοῦ θαυματουργοῦντος πρὸς τὸ ἑαυτοῦ θέλημα τὴν φύσιν ἑλκύσαντος, οὐκ αὐτοῦ δουλεύοντος τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. μηκέτι οὖν εἰς ἀσθένειαν ἀνθρωπίνης καταπίπτε φύσεως, μηδὲ λέγε· πῶς ἀνθρώπου φύσις ἐχώρησε τὸν θεόν; πῶς θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος; πῶς θεοῦ λόγος σὰρξ ὁρωμένη γεγένηται; ἀλλ' ὅτι μὲν γέγονε πίστευε, τὸν δὲ τρόπον εἰδέναι δὸς τῷ πεποιηκότι. εἰδὲ θέλεις καὶ ἐξ ὑποδείγματος σαφωίσαι τὸ προκείμενον, ἐγώ σοι δείξω, πῶς τὸ ἀσώματον σωματοῦται, τὸ ἀόρατον ὁρᾶται, τὸ ἀψηλάφητον ψηλαφᾶται, οὐ τῇ οἰκείᾳ φύσει μεταβληθέν, ἀλλὰ ἀναλαβὸν χῆμα ὁρώμενον, καὶ ψηλαφώμενον· ὁ λόγος ἔτος, ὁ προφορικὸς ἐκ τῆς αὐτοῦ φημί, ᾧ κεχρημένοι ἀλλήλοις τε συγγινόμεθα, καὶ τὰ ἐνθύμια ἀλλήλοις ἑρμηνεύομεν, λόγος ἐστὶν οὐχ ὁρώμενος, ἀλλ' οὐδὲ χειρὶ ψηλαφώμενος, ἀκοῇ δὲ μόνον ἐνηχούμενος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν προφορικὸν λόγον ὑπόδειγμα τοῦ ἐνυποστάτου Θεοῦ λόγου φέρω, μὴ νομίσῃς με προφορικὸν λέγειν τὸν Θεὸν λόγον. ἄπαγε. λόγος γὰρ εἴρηται ὁ μονογενὴς, ἑρμηνευθείσης τῆς θείας γραφῆς τὸ ἀπαθὲς αὐτοῦ τῆς γεννήσεως. ἐπειδὴ καὶ νοῦς ἀνὼν ἀπαθῶς τίκτει τὸν λόγον. διὰ τοῦτο ὅπου μὲν ἰδὼν αὐτὸν προσαγορεύει τοῦ πατρὸς, ὅπου δὲ

λόγον ὀνομάζει, ἑτέρωθι ἀπαύγασμα καλεῖ ἡ θεία γραφή, ἕκαστον τὼν τῷ ὀνομάτων περὶ αὐτὸ̃ λέγουσα, ἵνα νοῇς τὰ περὶ Χριστὸ̃ λεγόμενα βλασφημίας ἐκτός. ἄλλοτε γὰρ ἄλλαις περὶ αὐτὸ̃ προσηγορίαις ἐχρήσατο, ἁρμοστμένω δόξῃ θεῶ̃ τινὼ διδασκαλίαν ποιήσασθαι θέλουσα. οἷον τί ἐστιν, ὅ λέγω. υἱὸν καλεῖ τὸ̃ πατρὸς ἡ μονογενῆ, τὸ ὁμοούσιον τῇ φύσει παρασῆσαι θελήσασα. ἐπειδὴ γὰρ ὁ σὸς υἱὸς τῆς αὐτῆς σοι φύσεως γεγένηται, βουλόμενος ὁ λόγος, μίαν οὐσίαν δεῖξαι πατρὸς καὶ υἱῆ, λέγει υἱὸν τὸ̃ πατρὸς, τὸν ἐξ αὐτὸ̃ γεννηθέντα μονογενῆ. εἶτα ἐπειδὴ γέννησις, καὶ υἱὸς ἐφ' ἡμῶν ἔμφασιν παρέχει τὸ̃ κατὰ τινὼ γέννησιν πάθους, τὸν τ υἱὸν προσαγορδύει καὶ λόγον, τὸ ἀπαθὲς τῆς γεννήσεως τῷ ὀνόματι τούτῳ δηλῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ πατήρ τις γενόμενος ὡς ἄνθρωπος, ὁμολογουμένως πρεσβύτερος τὸ̃ ἰδίου υἱὸ̃ ἐπιδείκνυται, παρεχούσης τῆς προσηγορίας αὐτῆς προεπινοεῖν τὸ̃ υἱοῦ τ πατέρα, ἵνα μὴ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως ὑπολάβῃς, συνυπάρχοντα ἢ τῷ πατρὶ τὸν μονογενῆ νοήσῃς διϊστικῶς, ἀπαύγασμα καλεῖ τὸν μονογενῆ τὸ̃ πατρός. τὸ γὰρ ἀπαύγασμα τίκτεται μὲν ἐξ ἡλίου, ὑδαμῶς ἢ νοεῖται τὸ̃ ἡλίου μεταγενέστερον. ἀλλ' ἀφ' ὅπερ ὁ ἥλιος, ἐκ τότε καὶ τὸ̃ ἡλίου τικτόμενον τὸ ἀπαύγασμα νοοῦμεν. τὸ δὲν συνυπάρχειν ἀεὶ τῷ πατρὶ τ υἱὸν, μανθάνω σοι τὸ ἀπαύγασμα. τὸ ἀπαθὲς τ γεννήσεως, δηλοῖ ὁ λόγος· τὸ ὁμοούσιον ὁ υἱὸς γνωρίζει· ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον, καὶ τὸ σήμερον τεχθέντος Θεοῦ λόγου δηλώσωμεν τ ἐμφάνειαν, καὶ διὰ ὑποδείγματος ἐπιδείξωμεν, πῶς τὸ τῇ φύσει μὴ ὁρώμενον, ὁρώμενον γίνεται, καὶ τὸ μὴ ψηλαφώμενον δι' ἀσώματον φύσιν διείσκεται ψηλαφώμενον. ὁ λόγος τοίνυν ἔστω, ὃν προφέρομεν ταῖς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίαις, ᾧπερ κεχρήμεθα, λόγος ἐστὶν ἀσώματος, καὶ τῇ ὄψει φαινόμενος, καὶ ἁφῇ ψηλαφώμενος. ἀλλ' ἐπειδὰν ὁ λόγος ἐνδύσηται χάρματα καὶ στοιχεῖα, φαινόμενος γίνεται, ὄψει καταλαμβάνεται, ἁφῇ ψηλαφᾶται. ὑπόθου γάρ μοι τινὰ φθεγγόμενον πρός τινα, μὴ ὁρώμενον ὁρᾶ-

ται

ται λόγος; μὴ τῇ χειρὶ ψηλαφῶμεν τὸν προχεόμενον λόγον; ἐὰν δὲ ἃ εἶπεν, εἰς χάρτην γράψῃς, ὃ πρότερον οὐχ ἑώρας, ὕστερον ὁρᾷς· καὶ ὥσπερ οὐκ ἐψηλάφας πρότερον εἶδος τοῦ λόγου, τοῦτο διὰ τοῦ χάρτου ψηλαφᾷς καὶ τῷ γράμματων. τίνος οὖν ἕνεκεν; ὅτι ὁ ἀσώματος λόγος τὸ σῶμα τοῦ χάρτου καὶ τὸ χρῶμα τῷ στοιχείων ἐνδέδυται. ἐκεῖνον ἐπειδὴ σαφὲς τὸ ὑπόδειγμα γέγονε, καὶ ὑπεμνήθης τοῦ ὑποδείγματι τῷ γενομένῳ κατὰ σωτήριαν, φέρε δείξωμεν, πῶς ὁμονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Θεὸς λόγος, ὁ προαιώνιος σωτὴρ τῷ πατρὶ, ἀσώματος ὢν τῇ φύσει, ἀνθρώπου φύσιν οἰκειωσάμενος ὕστερον, ἐτέχθη διὰ παρθένου; οὐκ ἀρχὴν λαβὼν τοῦ εἶναι Θεὸς, ἀλλ' ἀρχὴν λαβὼν τοῦ φανῆναι ἄνθρωπος· μὴ γὰρ εἴπῃς, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς γεγέννηται ὁ μονογενὴς, πῶς ἐτέχθη πάλιν ἐκ παρθένου; ἐκ τοῦ πατρὸς γεγέννηται τῇ φύσει, ἐκ παρθένου γεννᾶται δι' οἰκονομίαν. ἐκεῖνο μὲν Θεὸς, τοῦτο δὲ ἄνθρωπος. ἐπεὶ καὶ ὁ σὸς λόγος γέννημά ἐστι τῆς σῆς διανοίας, ἀλλ' ἐπειδὰν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἔτεκεν ὁ σὸς νοῦς, ἐνθεῖναι θελήσῃς καὶ στοιχείοις καὶ γράμμασι, καὶ ἐν τυπῶσαι βεληθῇς τῷ χάρτῃ, χειρὶ γράφεις τὰ γράμματα, καὶ βόπον τινὰ πάλιν διὰ τῆς χειρὸς τίκτεις τὸν λόγον ἀπὸ τότε λαβόντα τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι, ὅτε διὰ χειρὸς ἐγράφη, ἢ τότε προελθόντα εἰς τὸ εἶναι, ὅτε ἡ χεὶρ ἐνετύπωσε τὰ γράμματα· ἀλλ' ἐκ μὲν τοῦ νοῦ γεγέννηται, τὴν δὲ φανῆναι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ λόγος ἐδέξατο τυπώσης τὰ γράμματα. ἐπεὶ οὖν τὸ ὑπόδειγμα σαφὲς, καὶ ἡ εἰκὼν γνωριμωτάτη γεγένηται, φέρε τῷ πρωτοτύπῳ ἐφαρμόσωμεν τὴν εἰκόνα· ὧδε νοῦς, ἐκεῖ νόησις πατέρα· ὧδε λόγον ἐκ τοῦ νοῦ γινώσκεις τικτόμενον, ἐκεῖ λόγον οὐσιώδη καὶ ἐνυπόστατον νόησιν ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον· ὧδε χεῖρα βλέπεις διὰ γραμμάτων τίκτουσαν λόγον, ἐκεῖ νόησιν παρθένον διὰ τοῦ σώματος τὸν λόγον ὠδίνουσαν, οὐχὶ τὴν ἀρχὴν θεότητος δοῦσαν διὰ τοῦ τόκου, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τὸ φανῆναι θεὸν αὐτοῖς γενόμενον αὖθις. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο ὅπερ ἐγὼ, ἀναγκαίως ἐτέχθη καθάπερ κἀγὼ μετὰ τῆς ἐμῆς φύσεως, καὶ

τ̀ ἐμὸν τόκον ἀναγκαίως αἱρεθέντος. διὰ τοῦτο καὶ γενέσιν ὠκειώσατο ὁ Θεὸς λόγος, καὶ μητέρα ἐπαράσατο τὴν παρθένον, καὶ διὰ μήτρας ἦλθε κοσμικὴν τὴν παρθενίαν. ἡδὺ γὰρ ὧν ἔπλασεν ὁ Θεὸς βδελύσσεται. ἐπειδήπερ ἡδὺ ἀνάξιον αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἐγένετο. πάντα καλὰ καὶ καλὰ λίαν, ἐὰν ταῦτα ἴδωμεν ὡς ὁπλάσης εἶδε γεγενημένα. εἶδε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ἀπαθέσι βλέπε πάντα τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ εἰ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὰ βλέπεις, λίαν καλά. ἐξόρισον τὸ πάθος, καὶ γνωρίσεις τοῦ δυσέρωτος τὰ γενόμενα· τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ἐν ἰδίῳ ἔργῳ καὶ οἴκῳ κατεσκήνωσεν ὁ Θεός; σὺ δὲ λέγεις, ἀξίως μὲν αὐτὸν ἐν οὐρανοῖς κατοικεῖν, ἀναξίαν δὲ μονὴν αὐτοῦ τὴν ἄνω οἴει, κρίνων τὰ πράγματα ἐκ τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου, ἀλλὰ τῷ πάθει καὶ τῇ φρολήψει. τί γὰρ ὑψηλότερον, εἰπέ μοι, οὐρανὸς, ἢ ἄνθρωπος; μὴ γάρμοι τῇ τοῦ στοιχείου φρόχης λαμπρότητι, μηδὲ διὰ τὴν εὔχροιαν φροκρίνης τὴν φύσιν, μηδὲ τὴν ἐκπυδῶσαν μαρμαρυγὴν τοῦ ἡλίου καταπλαγῇς, μηδ' ὅτι ἐγὼ δέρματε καὶ κρέας ἐνδέδυμαι κατὰ τ̀ Θεῖον Ἰὼβ, ἀλλὰ λογικῆς ψυχῆς τ̀ δυσέρωτα σκόπησον. βλέπε τὴν ἀνθ' κατασκευὴν, καὶ θαύμασον τὸ ζῶον. νῦν ἔχει πάντων ζώων κρατεῖν τε καὶ ἄρχειν δυνάμενον. χεῖρας ἔλαβεν ὑπηρετουμένας τοῦ νοῦ τῇ σοφίᾳ, ὄργανα παντοδαπῆς τέχνης δημιουργά. μόνον τοῦ κτισθέντων πάντων ἀνάγκης ἐλεύθερον γέγονε. κύριον γνώμης ἰδίας μόνον τ̀ ἄνθρωπον ἔκτισεν ὁ Θεός. οὐχ ὁρᾷς ἥλιον λοξογκασμένους ἔχοντα δρόμους; οὐ βλέπεις μονοειδῆ αὐτοῦ τὴν φοράν; ἕλκει; ἐπειδὴ γνώμης ἰδίας οὐ γέγονε κύριος. σὺ δὲ προέρχῃ ἐλεύθερος, πράττεις ὃ βούλῃ, οὐκ ἔχεις ἀνάγκην ὠθοῦσαν σε βίᾳ, ἐλεύθερος τῇ ψυχῇ κατέστης. ἥλιος δοῦλος ἀνάγκης, ἄνθρωπος δὲ τὴν γνώμην ἐλεύθερος· τίς δὲ ἀμείνων, εἰπέ μοι, ὁ δοῦλος, ἢ ὁ ἐλεύθερος; ὁ ὑπὸ ζυγὸν ἀνάγκης, ἢ ὁ πάσης ἀνάγκης ἀπόλυτος; οὐδὲν δὲ θυμαστὸν, δὲ παράδοξον, εἰ ἐν αὐτῷ ὠκησεν ὁ Θεὸς, ὃν ἰδίαν εἰκόνα δικαίως πλάσας ἐπαράσατο. τὴν γὰρ περὶ τὸν ἄνθρωπον

πρό-

πρόθεσιν ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἐν προοιμίοις τῆς κτίσεως ἐπεδείξατο, χῶν μὲν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς ⸂πλάσας αὐτὸν, εἰκόνα δὲ κατασκευάσας τῆς ἰδίας θεότητος. διατί δὲ ὃν ἔμελλε τῇ κατασκευῇ τιμᾶν, ὕπως ἐξ ἀτελοῦς φύσεως ἔπλασε; διατί μὴ ἀπὸ τ λαμπρότητος τ ἡλίου λαβὼν ἐποίησεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀπὸ γῆς καὶ χοὸς αὐτὸν ⸂διαπλάττει, τὰ κάτω κειμένα καὶ πατούμενα στοιχεῖα; τίνος ⸂ἕνεκεν, θέλεις μαθεῖν; ἐπειδὴ τῇ ἑαυτοῦ εἰκόνι ἔμελλε τιμᾶν τὸν ἄνθρωπον, εὐτελῆ αὐτῷ δίδωσι τ φύσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τ τιμῆς μὴ ἐπαίρῃ τ ἄνθρωπον εἰς ἀπόνοιαν, ἵνα ὅταν ὑπὲρ τ φύσιν τιμήσῃ, συσταλῇ τῇ μνήμῃ τῆς φύσεως, καὶ γνωρίσῃ τὸ μέγεθος τ τιμῆς, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀξίας, ἀλλὰ τῆς χάριτος τοῦ δεδωκότος. καὶ ταῦτα καὶ τοῦτο φιλανθρωπία τοῦ κατασκευάσαντος ἵνα, τὸ τ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐκ γῆς ἔχειν τ φύσιν· ἐνέχυρον γὰρ εἶχε τ φύσιν μείζονος φρονήματος. ὥστε εὐγενὲς ζῶον ὁ ἄνθρωπος, εἰ καὶ ὕστερον ὑβρίσθη τοῖς ἐπεισελθοῦσι παθήμασι. μὴ γὰρ αὐτὸ εἶδης προσκεκρουκότα, ἀλλὰ πρὸ τ παραβάσεως τ νόμου, τ εἰκόνος τ Θεοῦ τ εὐγένειαν λόγισαι. τί δὲ ἐξετελίζεις τ ἔκπτωτον, τ πρώτης αὐτοῦ κατασκευῆς ἐπιλελησμένον, καὶ τ τιμὴν τὴν ἀρχαίαν ὁ λογιζόμενος, ἵνα αὐτῷ πάλιν μετὰ πολλῆς τ φιλοτιμίας ἀποδέδωκεν ὁ Θεὸς, σὺ ὥσας ἑαυτῷ τ ἰδίαν εἰκόνα; ὁρᾷς δὲ ἀπᾶδον τ ἐκείνου φιλανθρωπίας ἐγένετο· ἦν γὰρ ἐφύβρισον ἀγαθῷ δεσπότῃ, κοινωνῆσαι δήλῳ τῷ δηλικῶν εἰς ὃ φέλειαν οἰκίτου. ὁ γὰρ ὑβρίζεται τούτοις ὁ ἀγαθὸς, ἀλλ' ὅπερ ἐστὶ, διὰ τ τοιούτων γνωρίζεται. ⸂μὴ θαυμάσῃς τ πράγματος· ⸂γὰρ νῦν ἐὰν σεαυτὸν οἶκον κατασκευάσῃς Θεοῦ, καὶ σὺ σοὶ κατοικεῖ, εἰ καὶ μὴ ὕπως ὡς σὺ τῷ Χῷ· σὺ Χῷ γὰρ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τ θεότητος σωματικῶς. ἀλλ' ὧν τοῦ θαύματος πᾶν τὸ πλήρωμα τ θεότητος σὺ ἐνὶ σωματικῶς κατοικεῖ, καὶ πάντα πληροῖ καὶ ὑπερέχει τ κτίσιν, ὅλος ὢν ἐν σοί, καὶ τ κτισμάτων ὐδενὸς χωριζόμενος. καὶ μὴ δήσοι τὸ εἰρημένον φαινέσθω ἀδύνατον. καὶ γὰρ κἀγὼ νῦν προφέρομαι λόγον· ὅτος ὁ λόγος ἐστὶν ἐν σοί, καὶ ἐν πᾶσιν ὁ λόγος γέγονε, καὶ ὅλον τ λόγον

ἐχω-

ἐχώρησεν εἰς, καὶ ὑπὸ πλήθους ὁ λόγος ἐ περιγράφεται. εἰ τοίνυν τὸ πρᾶγμα γινόμενον καὶ φθειρόμενον ὅλον οἰκεῖ, ὅλον ἐν πᾶσι γίνεται; τί θαυμαστόν σοι φαίνεται, εἰ ὁ Θεὸς ὅλος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν πᾶσιν διείσκεται; ὑπόθεσις τοίνυν ἡ νῦν παναγύρεως, τὸν Θεὸν γενέσθαι ἄνθρωπον, ἑλόμενον τὰ ἀνθρώπινα, ἵνα δῷ τὰ θεῖα, καὶ οἰκειωσάμενον τὰ πάθη, ἵνα χαρίσηται τῷ ἀπαθείαν; ὑπεισελθόντα θανάτου, ἵνα τῷ ἀθανασίαν δωρήσηται. καὶ ἴδια τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκτήσατο πάθη, οὐ τῷ φύσιν μεταβαλλόμενος, τῇ δὲ γνώμῃ τοῦτο οἰκειούμενος. καὶ λίαν εἰκότως ταῦτα ποιεῖ, τὸν ἄνθρωπον σῶσαι προθέμενος. διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν ἴδια τὰ πάθη τὰ τῶν ἀνθρώπων πεποίηται; ἐπειδὴ ἐβούλετο πάθος πάθει ἀναιρεῖν, καὶ θανάτῳ καταργῆσαι θανάτου, καὶ διὰ τῶν ὁμοειδῶν τὰ ὁμοειδῆ καταπαλαῖσαι ἠθέλησεν· οἰκειοῦται τ' σαυρὸν, ἰδιοποιεῖται τὸ ῥάπισμα, τὸν δεσμὸν ἑαυτῷ πεποίηται, ἵνα Θεοῦ γενόμενα τὰ πάθη κατὰ παθῶν ἐξουσίαν λάβωσιν. οὔτε γὰρ φύσις θεῷ ἐδίκηται, οὐδὲ γὰρ μεταβολῇ ἰδίᾳ τὰ πάθη ἐδέξατο, καὶ τῷ ἰσχυῷ παρὰ Θεοῦ τὰ πάθη κατὰ τῶν ὁμοειδῶν λαμβάνει. λοιπὸν γὰρ ὁ θάνατος ὡς Θεοῦ γενόμενος καταργεῖ τὸν θάνατον. καὶ ἀποθανὼν λύει τῷ τυραννίδα τοῦ θανάτου, ἐπειδὴ καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἦν. οὐ γὰρ φιλὸν ἄνθρωπον ἐσταύρωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, οὐδὲ τῷ ὁρωμένην μόνον καθήλωσαν φύσιν, ἀλλ' εἰς τὸν ἐν αὐτῇ Θεὸν ἤγαγον τὰ τολμήματα, τῆς ἰδωμένης φύσεως οἰκειωσάμενον τὰ πάθη. καὶ ἵνα σοι καὶ τοῦτο γένηται σαφές, ἐπὶ τὸ ἐν ἀρχῇ ῥηθὲν ὑπόδειγμα τὸν λόγον ἀγάγωμεν. κεῖθεν γὰρ βασιλέα φθέγγεσθαι λόγον, καὶ τοῦτον ἐντυπῶσθαι διὰ γραμμάτων χάρτῃ τινὶ, τῇ λεγομένῃ σάκρᾳ, καὶ ἑκάστοτε ἐλλείν ταῖς πόλεσι τὸν λόγον ἠμφιεσμένον καὶ χάρτῃ καὶ γράμμασιν, ἐλευθερίαν χαριζόμενον, ἢ ἄλλα δῶρα βασιλικὰ τοῖς δεομένοις κομίζοντα· ἀλλὰ ταύτῃ τῷ λεγομένῳ σάκρᾳ τῇ τῶν Ἰταλῶν φωνῇ,

ὑπο-

ὑποδεχέσθω ἄπιστός τις, καὶ ἀπειθὴς, καὶ τῆς πόλεως ἐχθρὸς καὶ τοῦ βασιλέως πολέμιος, καὶ λαβὼν τὸν χάρτην, διαῤῥηγνύτω. τί ἐῤῥάγη ἐνταῦθα, εἰπέμοι; ὁ χάρτης μόνος, ἢ καὶ ὁ λόγος ὁ βασιλικός. καὶ μὴν, εἰ χάρτης μόνον διεῤῥάγη, αὐτὸ μόνον ἔνοχον ἦν τῷ φθορᾷ, αὐδέσποτος ὁ ῥήξας, ἢ πάντε ὁ βουλοῖς μόνοις ὑπόδικος ἦν. ἀλλὰ δίδωσι δίκην τιν ἐσχάτην, καὶ τιμωρεῖται, καὶ τινὶ ἐπὶ θανάτου ἄγεται, οὐχ ὡς ὁ χάρτην λυμηνάμενος μόνον, ἀλλ' ὡς καὶ λόγον διαῤῥήξας βασιλικόν. καὶ μὴν ὁ τοῦ βασιλέως λόγος ἐστὶν ἀπαθὴς, ὅτε χερσὶ λαμβανόμενος τῇ ἑαυτοῦ φύσει, οὐδὲ διαῤῥαγῆναι δυνάμενος. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διεῤῥάγη, τοῦ χάρτου, καὶ τῶν γραμμάτων τὸ πάθος οἰκειωσάμενος. ὁρᾷς πῶς τὸ ἀπαθὲς δέχεται πάθος, ἐπειδὰν φύσει κοινωνήσῃ παθητικῇ; οὐδὲ γὰρ ὁ λόγος τῇ οἰκείᾳ φύσει διεῤῥήκτο, καὶ τὸ πάθος τοῦ χάρτου, καὶ τῶν στοιχείων ἐδέξατο. μὴ θαῤῥείτω τοιγαροῦν ὁ Ἰουδαῖος, ὡς φιλὸν ἄνθρωπον σαυρώσας· τὸ γὰρ φαινόμενον χάρτης ἦν, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ κρυπτόμενον, λόγος βασιλικὸς, ἐκ φύσεως, οὐ διὰ γλώττης προενεχθείς. λόγος μὲν γὰρ ὁ μονογενὴς λέγεται, ῥῆμα προφορικὸς δὲ, ἀλλ' ἐνσιώδης, καὶ ὑπόστατος, ὑδὲ μὲν τῇ οἰκείᾳ φύσει πάσχων, ὢν ἀπαθὴς λόγος, ἴδια δὲ ποιούμενος τὰ τοῦ φαινομένου παθήματα. καὶ ὥσπερ ὁ βασιλικὸς λόγος, καὶ τῶν γραμμάτων τινὶ φύσιν ἐδέξατο αὐτὸς, καὶ τὸ πάθος τοῦ χάρτου ἴδιον τοῦ λόγου γεγένηται, ὅπως ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Θεὸς λόγος, τὰ τοῦ καθηλωθέντος ἴδια πεποίηται πάθη. διὰ τοῦτο ὥσπερ ὁ σάκραν βασιλικὸν λυμηνάμενος, ὡς βασιλέως ῥήξας τὸν λόγον, τινὶ ἐπὶ θανάτου ἄγεται· οὕτως ὁ σαυρώσας Ἰουδαῖος τὸ φαινόμενον, δίκας δίδωσι, εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἐκτείνας τὸ τόλμημα· ὁ γὰρ Θεὸς λοιπὸν ὡς ἴδιον πάθος ἐκδικεῖ τὸ γενόμενον. ἀλλ' ἱκανὰ τὰ εἰρημένα, ἐπειδὴ φροντίζειν δεῖ καὶ τῆς μνήμης τῆς ὑμετέρας. τὸ γὰρ πλῆθος τῶν λεγομένων, ὑπερβλύζον τῆς τῶν

ἀκροω-

ἀκροωμένων ἐννοίας; ἀμνήμονα τὸν ἀκροατὴν τῆς εἰρημένων ποιεῖ. γένοιτο δὲ χάριτι Θεοῦ, καὶ τὰ εἰρημένα τῇ μνήμῃ ὑμᾶς περιλαβεῖν, καὶ ἑτέρους ἐκ τούτων ὠφελεῖν, καὶ τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν αὐτὶ τούτων κληρονομεῖν. ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι τοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰώνων, Ἀμήν.

(∴)

ΤΟΥ̃ ΜΑΚΑΡΙΩΤΆΤΟΥ

ΘΡΗΝΟΣ

ΤΟΥ̃ ΛΟΓΟΘΈΤΟΥ ΚΑῚ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ̃ ΛΌΓΟΣ

Εἰς τὸν Θρηνῶν τῆς Θεοτόκου.

ΤΟΥ̃το ἐκεῖνο, γλυκύτατε Ἰησοῦ, τὸ τὺς ἐκ Περσίδος ἀφιγμένους εἰς Βηθλεὲμ οὐ μόνον χρυσὸν ὡς βασιλεῖ, καὶ λίβανον ὡς θεῷ, ἀλλὰ καὶ σμύρναν ὡς ἀνθρώπῳ προσανενεγκεῖν, γενηθέντος σου· τοῦτο ἐκεῖνο τὸ ῥομφαίαν μέλλειν διελθεῖν τὴν καρδίαν σου, καθὼς ὁ Συμεὼν προηγόρευσε. τοῦτο ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ὃ βαλεῖν ἦλθες ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ αὐτὰ προεδίδαξας. καυστικωτέρα γὰρ καὶ πυρὸς μητρὶ φιλοτέκνῳ παιδὸς μονογενοῦς ἀπονέκρωσις. μικρὸς πρὸς τοῦναντίον μοι περίεισται καὶ ὁ τοῦ Γαβριὴλ ἀσπασμός. οὐ γὰρ καὶ νῦν ὁ κύριος μετ' ἐμοῦ, καθὼς ἐκεῖνος μοι ἐπηγγείλατο· ἀλλὰ σὺ μὲν ἄπνους καὶ σὺ νεκροῖς, καὶ εἰς ᾅδου παμπληθεῖς περιφοιτᾷς τὰ ἐνδότερα, ἐγὼ δὲ τὸν ἀέρα πνέω καὶ μετὰ ζώντων περίειμι. καίτοι ὑσσωρῶ διὰ ποῖον δεινὸν ἔργον πεφόνδυσαι; ἐκάλυψεν οὐρανὸς ἡ ἀρετήσου, Χριστὲ, καὶ νῦν ἄμορφος κεῖσαι. ὁ ὡραῖος παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἄδοξος. κηδεύῃ ἐν γῇ, ἣ τὴν δόξαν διηγοῦνται οἱ οὐρανοί. καὶ μνῆμα φέρει σε λελατομημένον, ὃν ἐξ ὄρους ἀλοξότου τμηθὲν λίθον εἶδεν ὁ Δανιήλ·

ἀπα-

ἀπαθής σε ἡ γένησις ἐντεῦθεν ἐδείκνυτο, ὡς ἐν τῷ βάτῳ ἠθεί-
κησε πρὸς ἀνθρώπους σωτήρια. καὶ ἐν τῷ Ἰωσὴφ, ἡ Ἰουδαίων
ἐπιβουλή. ☩ ἐν τῷ Ἰσαὰκ, τὸ τοῦ θανάτου ὁμοίωμα· λείπεται οὖν
ἐν τῷ Ἰωνᾷ τὸ τῆς ἀναστάσεως σου μυστήριον· οἶμοι ὅτι ἐν λίθῳ κεῖ-
σαι νεκρὸς, καὶ ἐκ τῶν λίθων ῥαγέντων διὰ τὸ πάθος σου τὸ σω-
τήριον πολλοί σου τῷ ὀνόματι πεπιστεύκασιν· ὦ εἴχες πῶς κλῖναι
τὴν κεφαλήν, ζῶν εἶπας αὐτὸς, φωλεοὺς ἔχουσιν αἱ ἀλώπεκας
γνίξω διὰ τὰς δουλερὰς αὐτῶν λογισμοὺς· ἀλλ' ἔκλινας ταύτην τεθνη-
κὼς ἐπὶ σταυροῦ, ὑπεστρωμένην ὡς κλίνην δύρων τὴν πίστιν δίγνώμο-
νος λῃστοῦ. παρέβλεψέ μου ὁ ἥλιος, λέγεταί τινα ἁρματίζουσα· ἐπέδυ ὁ
ἥλιος, ἔτι μεσούσης ἡμέρας, Ἱερεμίας φθέγγεταί μοι· ναὶ γὰρ ☩ ἥ-
λιον τὸν αἰσθητὸν ὑπέδραμε σύγνασις, τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιο-
σύνης ἐκλείποντος· καὶ πέτραι ῥῆξιν ὑπωμόσαν, αἷς συρρηγνῦσαι
κινδυνεύει καὶ ἡ καρδία μου· ὦ σάρξ ἁγία, ἥτις ἐξ αἱμάτων ἐμῶν
ἐτυρώθης ὑπερφυῶς· τὸ γὰρ ἀρχαῖον χρέος ἀπεδόμην πλήρεσα-
τον· εἰς τοῦτο μόνον μοι τοὺς οὐρανοὺς ὑπέκλινας δέσποτα, καὶ ὡς ὑε-
τὸς ἐπὶ πόκον κατέβης, ἵνα καὶ νέκρωσιν ὑποσχῇς, ἁγίων μὲν κε-
κοιμημένων ἐγείρουσαν σώματα, νεκροῦσαν δὲ τοὺς τεκοῦσανσε· τί
ταῦτα, παῖ ποθεινότατε· ἀβλαβῶς μὲν ἐμίχθη πάλαι τὰ ἄ-
μικτα, καὶ πῦρ θεότητος ἄυλον σωλάγχνον ἐμὸν οὐ κατέφλεξεν·
ἄρτι δὲ ἕτερον πῦρ τὰ ἐντός μου βόσκεται ἅπαντα, καὶ μέσην καρ-
δίαν λυμαίνεται· χαρᾶς ἐγγύας δι' ἀγγέλου παρέλαβον, καὶ ἀφει-
λόμην δάκρυα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· πλὴν ἀλλὰ τοῦτο μόνοις
τοῖς ἐμοῖς πιαίνεται δάκρυσιν· εἰς ᾅδου καταβαίνεις, οἶδα, ὡς
τοὺς ἐγκεκλεισμένους ἀπολύσων ψυχάς, ἀλλὰ τὴν ἐμὴν ἐκεῖσε
καταπομπάς, ἔμπνουν νεκρὰν παραξέχων με· ὦ γυμνὲ νεκρὲ,
ζῶντος λόγε θεοῦ, ἐκουσίως ὑφωθῆναι κατακεκριμένε σταυρῷ,
ἵνα πάντας ἑλκύσῃς πρὸς σεαυτόν· ποιόνου τοῦ μελῶν τοῦ σώμα-
τος ἔμεινον ἀπαθές· ὦ θεία μου κεφαλὴ, ἀκανθας δεδεγμένη,
καὶ πύκας ἐμπήξασα τῇ καρδίᾳ μου· ὦ κοσμία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ
καλάμῳ τετιμημένη, ὡς ἀνορθώσῃς τὸν ὡς σαθρὸν τῷ πονηρῷ

κάτεα-

κατεαγέντα πνεύματι κάλαμον, καὶ μακρᾶς παραδείσου γενόμενον. ὦ σιαγόνες δεδεγμέναι ῥαπίσματα. ὦ σῶμα σίμβολον ἕτερον μέλιτος, εἰ καὶ χολῆς ἐδέξω πικρότητα, καὶ ὄξους ἐποτίθης δριμύτητα· ὦ σῶμα καὶ λόγῳ μόνῳ ἐξανασῆσαν τὸν τεθνηκότα. ὦ σῶμα, ὑπὲρ οὐρανὸν ἐπορεύθη δόλος ἐντός, εἰ καὶ σὲ δολερὸν εἰς θάνατον προδέδωκε φίλημα. ὦ χεῖρες, αἱ τὸν ἄνθρωπον πλασουργήσασαι, καὶ νῦν προσηλωμέναι μὲν τῷ σταυρῷ, ἐν ᾅδου δὲ προτεινόμεναι, καὶ χειρὸς ἁπτόμεναι τῆς ἀφαμένης τοῦ ξύλου πάλαι, καὶ τοῦ πτώματος ὅλον τὸν Ἀδὰμ ἐξεγείρασαι. ὦ πλευρὰ λογχευθεῖσα διὰ τοῦτο ἐκ πλευρᾶς πλασθεῖσαν προμήτορα. ὦ πόδες ἐφ' ὑδάτων πεζεύσαντες, καὶ τοῦτο ῥοώδη φύσιν εἰλικρινῶς ἁγιάσαντες. οἵμοι, οἷς μηδὲ παλαιότερε, ποίοις θρήνοις ἐπιτυμβίοις, καὶ τίνας ὕμνους ἐπικηδείους σοὶ ᾄσομαι. οὐκ ἔτι σάμνος μανναδόχος ἐγώ, τὸ μάννα γὰρ τὸ ψυχοτρόφον ἀμφὶ τὸν τάφον ἐκκέχυται. οὐκ ἔτι βάτος ἀκατάφλεκτος, ὅλη γὰρ τῷ νοητῷ πυρὶ σὺν τῇ ταφῇ κατεφλέγομαι. οὐκ ἔτι χρυσῆ λυχνία ἐγώ, τὸ γὰρ φῶς ὑπὸ τὸ μόδιον τέθειται. ὡς πολλὰ τὰ μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς ἐνεδείξω μοι. ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν ἐξελεξω μὲ· γλώσσας προφητῶν ἐξανώσας δι' ἐμὲ, μέλλων θεάσεσθαι καταφοιτᾶν, ὡς οἶδας αὐτὸς τοῦτο ἐμοὶ εἰς τὸν κόσμον ἀνέμους πρόοδον, μὴ ἔχων σκεῦος ὑποδοχῆς θεότητος· ἄξιον σοὶ μόνῳ κατεγγυήσαντόμε, καὶ πρὸ συλλήψεως οἱ γεννήτορες εἰς φῶς ἐξῆλθον τοῦτο τὸ βίου, καὶ βραχύτι τοῖς τοκεῦσι παρέμεινα. ὁμοῦ γὰρ μαθοῖς ἀπεταξάμην καὶ γάλακτι, καὶ συναπεταξάμην καὶ τοῖς γεννήτορσι, καὶ ὅλη ὅλῳ συναπεδόθην σοι· καὶ ναῷ ἀνετέθην ναὸς γενησομένη καθαρώτατος. ὁ πατήρ μου καὶ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόνμε, σὺ δέμε προσελάβου, καὶ δι' ἀγγέλου ἐξέθρεψας. καὶ ὃ φησιν ὁ Δαβὶδ, ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος. ἄγγελον εἶδον πρωτοστάτην προσομιλοῦντά μοι, ὃν Ζαχαρίας πρώην ἰδὼν ἐκωφώθη, καὶ γλωττοπέδην ὑπέμεινεν. ἠγαλλιάσατο καὶ βρέφος ἔνδον γαστρὸς, καὶ τὸν ἀσπασμὸν ἠμείψατο τῷ σκιρτήματι, σὲ προσκυνοῦν τὸν ἐν γα-

στρί

σεί μοι κυοφορήμενον. νόμους σὺ ἐμοὶ κατέλυσας φύσεως· ἀπόρως σωνελήφθης ὡς οἶδας, καὶ μετὰ τόκον μὲ παρθένον ἐτήρησας. τέθεικάς με μητέρα ἐπὶ τέκνῳ δίφραινομένῳ, κατὰ τὸν δι' ἐμὲ θεοπάτορα, καὶ πασῶν ὑπερκειμένων θυγατέρων, ἃς ὁ Σολομὼν διηνίξατο. βασιλεῖς Ϲ πτωχεύσῃ μοι δυλοπρεπῆ παρέχον προσκυνήσιν. ἠρανῆ με πλατυτέραν ὑπέδειξας, ἐξ ἧς ὁ τῆς δέξης ἔλαμψας ἥλιος. καὶ ἵνα τὰ λοιπὰ τῷ περὶ ἐμὲ τερασίων παραδραμῶ μαι, μακαρεισμῷ με ἐνπάσαις γενεαῖς πεποίηκας, καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἄνω κόσμον πληρωθῆναι διῳκονόμησας. νυῦν οὐκ οἶδα πῶς ταῦτα συγκέχυται, καὶ ἀφιν θίῳ μοι τὸ μέλι συμπέφυρται. καὶ γὰρ σωνεκρᾶσθαι προάγομαι νυῦν, καὶ σωθάπτεσθαι, Ϲ μέχρις ἅδε συγκαταβαίνειν σοι. νεφέλιμε φωτὸς ὁ προβλέπων ὠνόμασεν, αὐτὶ νιφετῷ ὡς ἔοικε τὰ δάκρυα σάζουσαν. μήποτε ἄρα περὶ ἐμοῦ, καὶ τοῦτο προείρηται; ἐγκαταλειφθήσεται, ἡ θυγάτηρ Σιὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι. ἰδοὺ γὰρ ἀπροξυγημένος μοι προκείσεται ὁ βόξυς τῆς ζωῆς ὁ ἀκήρατος, ὁ τὸ ζωηφόρον αἷμα κενώσας ὡς οἶνον πιεῖν καρδίας δίφραίνοντα βαβαὶ, πῶς ὁ καπάψυχρος ἔτος λίθος ὡς σιδήρῳ πλιτπόμενος τῷ κραταιῷ σου βραχίονι ἀσινθῆρας ἐπιπέμπει νοητὰς τῇ καρδίᾳ μου. τί μὴ καὶ διαρρήγνυμαι, καὶ μυσικώτερον τάφον ἀντιλαξδίω ἐν σπλάγχνοις μου, καὶ πάλιν εἰσδέξομαι, καὶ ἐν καρδίᾳ κηδδίσω σε; λεπὰς ἐγὼ μυσικὴ πέδας ἐκ ἐκρηγνυμένης τῆς τὸν μαργαρίτην φερούσης μου τὸν ἐξ ἀσραπῆς τ θείας ἐμφυσίτα μοι. ὢ οἷα αὐθ' οἷων ὁρῶ. ἀσὴρ ἡμεροφανὴς τὸ τοκετῷ σου παρὰ τῆς σῆς ἐκαινουργήθη μεγαλειότητος, καὶ σὲ λελουθότως πεχθέντα ὁ ἠρανὸς ἀνεκήρυττεν. ἀλλὰ σήμερον, καὶ αὐτὸν τὸν αἰθητὸν ἀπέκρυψας ἥλιον, καὶ νύκτα ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ παρήνεγκας, τοὺς ἀσεβοῦντας ἐλέγχουσαν. Πέρσας ἐκεῖ γονυπετοῦντας ὁ ἀσὴρ μετεσείλατο, ὧδε καὶ γνωσθέντες καὶ φίλους ὁ τῷ θεοκτόνων φόνος ἀπεμακρύνατο· ἐκεῖσε δώρων προσαγωγὴ, καὶ προσκύνησις, ἐνταῦθα χιτώνων μερισμὸς, καὶ χλευασμὸς

καὶ

κὴ στέφανος ὕβρεως. νυῦ Ἰουδαῖοι, οἱ πεὶν ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ σημεῖον, βλεπέτωσαν ἥλιον σκοτιζόμενον, κὴ τὸ φῶς ἐκ τῶν ἀξίων σκότους συγκρύπτοντα. νυῦ καὶ ὁ ἄψυχος οὗτος ναὸς κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴν πανθεῖ σωτηρίαν· ὡς γὰρ Ἰουδαῖοι βλασφημούντος τινὸς εἰς θεὸν, τὰς ἑαυτῶν χιτῶνας ῥηγνύουσιν, ὕπου δὴ κὴ ὅτος ὡς χιτῶνα χίζει τὸ καταπέτασμα, παρὰ τῶν θεομάχων παροινούμενον βλέπων σε. σωτείβεται κὴ ἡ γῆ σειομένη, παθαινομένη τῷ κράτει σου. ἀλλὰ πῶ τὸ πλῆθος τῶν πεντάκις χιλίων ἀνδρῶν, οὓς θαυματουργήσας ἐξέθρεψας; ὅτι μόνος Ἰωσὴφ τολμηρῶς πρὸς Πιλάτον ἐπαρρησιάσατο, κὴ τὸ σὸν σῶμα ᾐτήσατο, ὡς αὖ μὴ ὀχμείνῃ κὴ ἄταφον; πῶ τῶν ἀθενῶν αἱ χορεῖαι, οὓς ἐκ ποικίλων ἐρρύσω νοσημάτων; ἢ πῶ κὴ οὓς ἀπὸ ἅδου ἐξήγειρας; ὅτι μόνον Νικόδημος τοὺς ὤμους τῶν χειρῶν σου κὴ τῶν ποδῶν διΐσησι, ὅλον ἐκ τοῦ ξύλου σε καθελὼν, ἐμαῖς ἀγκάλαις ἐπωδυνώως ἐκτίθησιν, αἵ σε κὴ πρώην ὄντα βρέφος χαρμοσυνώως ἐβάσασαν· κὴ γὰρ χεῖρες ἐμαὶ σὸν πρὶν βρεφουργηθέντα ἐξυπηρέτησαν, κὴ νυῦ κηδευομένῳ δουλεύουσιν. ὦ πικρῶν ἐντάφιον, ὅτι νεκροῖς τὸ ζῆν χαρισάμενος, πρὸ ὀφθαλμῶν μου νενέκρωσαι. κὴ ἡ πάλαι σὲ ἀμφὶ τὰ βρεφικὰ ἐχκονήσασα σπάργανα τὰ περὶ τὰ νεκρικάσου τυρβάζομαι. χλιαροῖς μετελουσάμην σὲ νάμασι, κὴ θερμοτέροις ἔτι καταντλῶ σε τοῖς δάκρυσι. ὠλενάις μὴ ξηραῖς ἀνεκόφιζον, ἀλλὰ σπιρτῷ τα κὴ κατὰ νηπίους ἁλόμενον· ἀναπαφίζωσε κὴ νυῦ ταῖς αὐταῖς, ἀλλ' ἄπνουν κὴ κατὰ νεκρὸς ἀνακείμενον. ἀνέβαπτόμην τότε τὰ χείλη τοῖς μελιχροῖς σου ὁροσώδεσι χείλεσι, ἐμβάπτω ταῦτα κὴ νυῦ, ἀλλ' ἀναλέοις κὴ μεμυκόσι σου χείλεσι. μακαρίζεθαί με πανικαῦτα παρῆν, ὅτι παραδόξως ὡράθην τοῦ πλάσαντός με λοχεύτρια· νυῦ δὲ θαλανίζεθαί με αὐτεπεγένετο, ὅτι εὑρέθην τοῦ ᾠοῦ μου κηδεύτρια. ἐκεῖ ὠδῖνας σὺν τῷ τίκειν ἐξέφυγον, ἔνθεν ὠδῖνας σὺν τῷ θάπτειν εἰσδέχομαι. βρέφος πρεπῶς μου πολλάκις σὺν τοῖς σπάργανοις ἀφύπνωσας, κὴ νυῦ νεκροπρεπῶς ἐν τάφοις κεκοίμησαι· μα-

καείζω ⸗ Συμεὼν τὸν ἐξ ἐμῶν χειρῶν σὺ τῷ ναῷ σε δεξάμενον. προφῆται γὰρ τὰ χαροπὰ καὶ τὰ τῆς δόξης μοι προεφήτευσαν, αὐτὸς δέμνος τὰ σκυθρωπὰ, καὶ τὰ τῆς λύπης προείπατο. ὦ πῶς ἐμπτυθλῶναι κατεδέξω, ὃς διὰ πτύσματος σε ὀφθαλμὺς ἐκαινούργησας. πῶς ῥαπισμάτων ἰωΐεχε, ὃς διὰ φραγγελίε τὰς θεοκαπήλας ἐμάστιξας, καὶ τῶν ἱερῶν θεμιγγίων ἐξήλασας. πῶς ὑπομενεῖς θανάτου ἐπονείδιστον, εἰὲ ἀναμάρτητε· ἐξήνθης χεῖρας καὶ πόδας. ἀλλὰ τὰς ὕλας ἔγνων εἰς μίσλωτλὼ ψυχλὼ τὰς ὁδυνίας ἐκπέμποντας· τλὼ πλευρὰ ἐκεντήθης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ καρδία συνεκεντεῖτό σοι· συνεσαύρωμαί σοι τοῖς πόνοις. συνεκέρωμαί σοι τῷ πάθει, καὶ θαπτομένῳ συνθάπτομαι· τί ἐμοὶ καὶ τῷ βίῳ, σὺ μὴ παρόντος, ὦ πλασυργέμε, καὶ εἰὲ ποθεινόζατε; ἀλλὰ πᾶ τῶν μαθητῶν ὁ χορὸς, ἵνα μοι παθαινομενομένῃ συγκλαύσηται; ἐπατάχθης ὁ ποιμαίνων, καὶ τὰ πρόβαζα σφάλλονται. ὑπνώττεις ἡ κεφαλὴ, καὶ χεῖρες ὁμῶ καὶ πόδες ἄπρακτοι μένεσι. κλίνεσι τὰς κεφαλὰς καὶ ἄλλοι νεκρέμενοι, ἀλλὰ προεκλελοιπότος τὸ πνεύματος. σὺ δὲ ἐναλλάξ πως ἐκλινας κεφαλὼ, εἶζα καὶ τὸ θανάτε κελεύθετόν τος ἐλθεῖν, τὸ πνεῦμα παρέδωκας· διὸ κατεαγόζα τὰ σκέλη γεγόνασιν, ὅτι μηδὲ τὸ πάλαι θυομένε ἀμνὸ ὀστοῦν ὁ ποινῶν κατεθραύετο. ὡς προσκυνῶ σε τὰ πάθη, καὶ τὸ ὑπομεῖναν σῶμα προσκυνάομαι. αἴρω τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ πλευρᾶς σε ῥυὲν, δι' ἐμοὶ τὸ λυτρὸν τῆς παλιγγενεσίας χαρακτηίζεται. ἐξαίρω ⸗ τὸ αἷμα τὸ συῤῥυὲν, δι' ὃ ⸗ τὸ διὰ μαρτυρίε ἐξεικονίζεται βάπτισμα. ὃν καὶ τὸν δυγνώμονα περιῤῥαντίσαν λησὼ καθηγίασε, βαπτιθένζα καὶ αὐτὸν τῷ ἐπὶ σοὶ συμβαύτι βαπτίσματι. ὦ πικρᾶς ἐκείνης τῆ ξύλε γλύσεως, ἥτις ἀπὸ γῆς εἰς γλῶ παλινορσεῖν παρεσκεύασε. σὺ δὲ ἐκ ἀπὸ γῆς ἐπλάθης, ἐκ ἀπὸ χοὸς ἐδημιργήθης, ἐ παρακολὼ ἐπλημμέλησας, καὶ γὰρ αὐτὸς εἶ ὁ ἐντολλὼ νομοθετήσας τῷ πλάσματι, καὶ τί σοὶ καὶ τῷ θανάτῳ κοινὸν; τίς ἕνωσις ταφῇ καὶ αὐτοζωῇ; τίς μετουσία θρόνῳ ἐν ἀρανῷ καὶ τάφῳ ἐπὶ τ γῆς; ἐκεῖ συνεδειάζεις μετὰ παῤῥὸς, ὧδε

συν-

σωθάπτῃ τῷ πλασυργήματι. ἀπέδωκέσοι πονηρὰ αὐτὶ ἀγαθῶν ἡ μοιχαλὶς γυνεά· νυῦ ὁ μαργαείτης ἐῤῥίφης ἔμφροδεν τ̃ χοίρων. νυῦ φροτίθενται τοῖς κυναείοις τὰ ἅγια. νυῦ ξύλον εἰς τὸν θεῖον ἄρτον ἐμβάλλεται. ὦ λύσα φιλαργυείας, ὢῦ Ἴὐδας ἐνόσησεν. ὐκ ἀργύεια γὰρ, ἀλλὰ μισαύιαν ἐκέρδησε· καὶ γὰρ φιλάργυρος ὢν, ἵνα τί φροσεφοίτα τῷ τὸς πτωχὸς μακαείζοντι, καὶ τὰ ἄμικτα μιγνύων ἐφαίνετο; ὦ τ̃ς ἀῤῥήτα σε οἰκονομίας δέσποτα. τίς ὡς θεὸν ἀξίως ὑμνήσει σε; τίς ὡς νεκρὸν φρεπόντως τιμήσειεν; ἀλλ̓οἰκοδόμησον τὸν νεὼν δια ξ ιῶν ἡμερῶν, ὡς εἶπας, ὃν καταλέλοιπας. κεφάλαιον τ̃ῳ λόγων, ἐπεὶ μὴ ὕμνες ἀξίυς, μηδὲ φροσήκοντας θρηύυς ἔχω φροσφέρειν, μεγαλυύω σε τὰ ἔργα, ὡς σὺ σοφίᾳ τὰ πάντα ποιωῦτός σε.

ΤΟΥ̃ ΜΑΚΑΡΙΩΤΆΤΟΥ

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

ΕΠΙΣΚΌΠΟΥ ΜΕΛΙΤΗΝΗ̃Σ

Ὁμιλία περὶ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ λεχθεῖσα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ.

Ὁρῶντί μοι, ἀγαπητοὶ, τὸ φαιδρὸν τοῦτο, καὶ πνευματικὸν τῆς ἁγίας συνόδου συνέδριον, χαίρειν τε ὁμοῦ ἐπέρχεται καὶ θαρρεῖν· χαίρειν μὲν, ὅτι πάντων ἐλάχιστος ὢν, ἐν τῷ μεγίστῳ τούτῳ τῆς σοφίας πελάγει, τὸ σμικρὸν τοῦτο τοῦ λόγου σκάφος ἰθύνειν ἐπείγομαι· θαρρεῖν δὲ, ὅτι τὰ τῆς ἐπανορθώσεως παχέως θραυσθήσεται κύματα, καὶ τῇ γαλήνῃ τῆς τοῦ Κυρίου εἰρήνης πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν τῆς ἐκκλησίας ἐπιστρέψει πέλαγος· εἰ γὰρ δώδεκα ὄντες τοῦ κυρίου μαθηταὶ, ὅτε αὐτοῖς τὸ σκάφος ὑπὸ τῆς βίας τῶν ἀνέμων ἐκυμαίνετο, ὁμοῦ τὸ βοῆσαι πρὸς Κύριον, τοῦ χειμῶνος ἀπηλλάττοντο, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο νῦν ἐλπίζειν ἡμᾶς ἀναμφίβολον, ὅτε τοσοῦτοι τοῦ Κυρίου μαθηταὶ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδραμόντες, τῆς οἰκείας ἐκδυσωπήσουσι φωνῆς τὸν Κύριον; ὅτε ὁ μέγας ὅπου πάρεσι καὶ σοφὸς κυβερνήτης, ὅτε βίας ἀνέμων ὑλαβόμενος, ὅτε ζάλης παραχὰς, ἀλλὰ σοὶ τέχνῃ πολλῇ τὰς σωε-

συμπερέτας ἐπὶ τὸ πνεῦμα ἄγων, καὶ τότε συμφάπτεσθαι πείθων, καὶ πολλῇ τῇ συμφωνίᾳ πρὸς τὸ διαστῆσαι βοῶν, Τί μέλει σοι, ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ ταχέως τῇ παρ' αὐτοῦ φωνῇ, πρὸς τὸν σάλον τῶν κυμάτων δυσωπῶν, λέγει, σίωπα· πεφίμωσο· θαρρεῖν ἂν, καὶ διέχειν ἡμῖν ἐπίσης, ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἁρμοδιώτατον, ὅτιπερ ἡ δόξασα κατὰ τῆς ἀληθείας γεγενῆσθαι αὐτίπνοια, τὰς τῆς οἰκουμένης φωνὰς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδραμεῖν παρεσκεύασεν· ὧν ὁ μὲν βίος Χριστοῦ διώδια ἐστὶ τῷ Θεῷ, καὶ διανοία πρὸς μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τὴν ἀληθείας συνῆπται ἐκφώνησιν· ἃ γὰρ ἄλλα μὲν τοὺς προσερχομένους διδάσκομεν, ἄλλα δὲ περὶ τῶν διδασκομένων πιστεύομεν· ἀλλ' ἡμῖν εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς λόγος ὁ αὐτὸς, πρὸ μὲν πάντων τῶν αἰώνων ἐκ μόνου πατρὸς, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ. ἄνω μόνος ἐκ μόνου, κάτω μόνος ἐκ μόνης, τὰ αὐτὰ ἀμφότερα θεϊκῶς, ἀνθρωπίνως δὲ τῇ ἡμετέρᾳ σαρκὶ, καὶ ἀνθρωπότητι τετχθείς· ὁ αὐτὸς ἀπαθὴς θεότητι, παθὼν δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίως σαρκί· ὁ ἐκουσίως τὴν οἰκονομίαν δεξάμενος, ἀλλ' αὐτὸν κενώσας ἐκουσίως, λαβὼν τὸ τοῦ δούλου μορφὴν· καὶ λαβὼν διὰ τί; ἵνα σε σύμμορφον τῆς οἰκείας δόξης ἐργάσηται· καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος, λέγων: ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. ὃς μεταχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. ὁ τοίνυν ἐκουσίως λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, ὁ τὴν σύνωσιν μὴ παραιτησάμενος, πῶς τὰ τοῦ δούλου παρητήσατο πάθη; εἰ δὲ παρητήσατο, τίνος εἶχεν παθητὴν οὖσαν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἀνελάμβανεν; ἀλλ' οὗτος ἀπαρητήσατο, ὅτι λαβὼν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ὑπήκοος γίνεται. ὁ ἄνω ἐξουσιαστὴς, κάτω ὑπήκοος. ὁ ἄνω υἱὸς, κάτω παιδίον· καὶ ἀναμιμνήσκωσε τῆς προφητείας· τί ἐβόα ὁ μακάριος Ἡσαΐας; παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. τί ἔστι, καὶ ἐδόθη; μόνον ἐγεννήθη, ἀλλὰ καὶ ἐδόθη· ὁ γὰρ ὢν ἐδόθη· οὐ γὰρ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ

ὥμι αὐτ̃· τί ἐσιν ἡ ἀρχὴ τ̃ Θεοῦ λόγι, γενομένι ἀνθρώπι; ἡ Ἐκκλησία· καὶ αὐτός τί ἐσιν; ἡ κεφαλὴ τ̃ σώματος τ̃ Ἐκκλησίας. πῶς ὢν ἐπὶ τ̃ ὤμι ταύτιν φορεῖ; τὸ σωτ̃ριον ἐπὶ τ̃ ὤμι βασάζει· οὐχὶ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τ̃ ὤμι αὐτ̃. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτ̃ μεγάλης βιλ̃ς ἄγγελος. καλεῖται δὲ διὰ τιν̀ οἰκονομίαν· τί δέ ἐσι τὸ σύμβιλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξισιασ̀ς, πατὴρ τ̃ μέλλοντος αἰῶνος; ὁ μὲν ἄνω ἐξισιασ̀ς, κάτω ὑπήκοος. ὁ ἄνω υἱὸς, κάτω παιδίον· ὁ ἄνω θαυμασὸς σύμβιλος, κάτω ἄνθρωπος· ὁ ἄνω θὲ ἰσχυρὸς, κάτω ἄνθρωπος, ὁ ραπιζόμενός τε, καὶ βειζόμενος, καὶ τ̃ σταυρῷ προσηλωμένος, καὶ τ̃ διὰ τ̃το δεξάμενος θάνατον. πάντα γὰρ ταῦτα τ̃ δόλι ὄντα μορφῆς, ὑδαμῶς ἡ ταύτιν λαβοῦσα θεότης ἐξέκλινεν, ἵνα δικάσι τ̃ εἰρημένων λύσῃ μὲν ἡμῖν τὰ πρὸς σωτηρίαν κωλύματα, ἀξίαν δὲ τ̃ τοσαύτης κενώσεως τιν̀ δι' ἐργεσίαν ἡμῖν χαρίσηται· οὐκ ἀθετ̃ τιν̀ χάριν τ̃ Θεοῦ. ὃ παραιτ̃μαι εἰπεῖν, ἃ ἐκεῖνος ὑπέμεινεν ὑπὲρ ἐμοῦ. ἀπαθὴς ὢν, οὐ παρητήσατο, ἀλλὰ τ̃ παθητ̃ σωμάτας ἑαυτὸν, οὕτω τὰ ὑπὲρ ἐμ̃ ἐδέξατο πάθη· οὐκ ἀποστερῶ τ̃ τιμ̃ς τιν̀ Θεοτόκον παρθένον, ἵν' αὐτ̃ ἡ τ̃ οἰκονομίας ὑπηρεσία κεχάρισται. καὶ γὰρ καὶ ἄτοπον, ἀγαπητοὶ, σταυρὸν μὲν τ̃ ἐφύβρισον, βασάσαντα, τοῖς θυσιασηρίοις Χρισοῦ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπι τ̃ Ἐκκλησίας ἐκλάμποντα φαίνεσθαι τ̃ ἢ ἐπὶ τοσαύτ̃ δι' ἐργεσίᾳ δεξαμένῳ θεότητα, τ̃ Θεοτόκου ἀποστερηθῆναι τιμ̃ς. Θεοτόκος ὢν ἡ ἁγία παρθένος. Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτ̃ τεχθεὶς, οὐκ ἐκεῖθεν τ̃ εἶναι τ̃ ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλὰ ἐκεῖθεν τ̃ ἀρχὴν τ̃ ἀνθρωπήσεως δεξάμενος. μὴ ὢν ἀμέριμνος ἔσο, αἱρετικὲ, ὡς εἰς ἄνθρωπον τὰς βλασφημίας ἐκτείνων. οὐκ ἄνθρωπός ἐσιν, ὁ ὑπὸ σὲ εἰς τιν̀ τ̃ δούλι, καὶ τ̃ κτίσματος τάξιν καταγόμενος. μὴ ἀνορθοῦ, Ἰουδαῖε, ὡς ἄνθρωπον φιλὸν σταυρώσας, οὐχ ὑπὲρ αὖ φιλοῦ ἀλγῶν ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐβόα κατὰ τοῦ ἔθνους, λέγων: σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτ̃, τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τ̃ νῶτον αὐτ̃ διὰ παντὸς σύγκαμψον· μὴ καταπιπτέτω τ̃ Ἐκκλησίας τὸ φρόνημα,

μα, ὡς εἰς ἄνθρωπον μόνον ἐλπιζόσης, ἀλλὰ πειθέσθω τῷ μακαρίῳ Παύλῳ λέγοντι. εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ κατὰ ἄνθρωπον, οὐ ὑπὲρ ἀνθρώπου οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι ἐν πληγαῖς, καὶ φυλακαῖς, καὶ αἰκισμοῖς τὴν ἑαυτῶν ζωὴν κατενάλωσαν. εἰ κατὰ ἄνθρωπον, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ ἅγιοι μάρτυρες κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀθλήσαντες, ἐν κατατομῇ τῶν οἰκείων μελῶν, καὶ κακώσει, καὶ παρῆσαν ζωὴν κατέλιπον· ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ, τοῦ πρὸ αἰώνων ὑπάρχοντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὀφθέντος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφέντος, καὶ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀχθέντος, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντος, καὶ εἰς οὐρανὸς ἀναληφθέντος, καὶ πεντακοσίοις ἐφ' ἅπαξ ὀφθέντος, καὶ ἐν ὄψεσι τῶν μαθητῶν εἰς οὐρανὸς ἀναχθέντος, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐρχομένου κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. αὕτη ἡ μόνη πίστις. ἐπὶ ταύτῃ τῇ θεμελίῳ ᾠκοδομήθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. γένοιτο δὲ πάντων ὑμῶν δι' ἡμῶν φυλαχθέντας ἡμᾶς, δόξαν ἀναπέμψαι τῷ παναγίῳ Θεῷ. ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃ ΜΑΚΑΡΙΩΤΆΤΟΥ, ΚΑῚ ΣΟΦΩΤΆΤΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΉΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΌΠΟΥ ΚΎΡΟΥ

Περὶ προνοίας λόγος ά.

Ἀποδεικτικὸς ἀπὸ ὐρανῦ, καὶ ἡλίου, καὶ σελήνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀςέρων.

Νόμος ἐςὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τῆς φύσεως κείμενος, παῖδας πατέρων ἀδικημένων ὑπερμαχεῖν, καὶ δεσπότῃ οἰκέτας, καὶ πόλεων πολεμημένων πολίτας προκινδυνεύειν, καὶ ἁπαξαπλῶς τοὺς δι' ἐπονθότας, εἰς δυνάμιν τὰς δ' ἐργέτας ἀμείβεσθαι. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ βασιλέως ὀρθῶς καὶ δικαίως τὰς ἀρχομένας ἰθυνόντος, καὶ ἡμερότητι κεραννυῦντος τὴν ἐξουσίαν, ἀσπιδοφόρους καὶ δορυφόρους ἐν πολέμοις προθύμως ὑπεραπίζοντας. Καὶ μήμοι τὰς δίκας αἰτιλεγέτω, καὶ ψεῦδος τῷ λόγῳ κατηγορείτω, τὰς παρ' ἀλοίας, καὶ μασιγίας, καὶ προδότας, καὶ τυράννους εἰς μέσον παράγων, περὶ γὰρ τῷ τῶν νόμων φυλάκων ὁ λόγος, ἐκείνους δὲ ἀχαρίστους καὶ παραβάτας προσαγορεύειν εἰώθαμεν· τίνυσι δὲ καὶ δίκας τῷ τολμημάτων ἀξίας. Εἰ δὲ καὶ παῖδας πατέρων, καὶ δεσπότῃ οἰκέτας, καὶ πόλεων πολίτας, καὶ βασιλέων δορυ-

δορυφόρως προκινδυνεύειν ἡ φύσις ἐξαγορεύει, πολλῷ μᾶλλον ὁσιώτερόν τε καὶ δικαιότερον, τὸν θεὸν, τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγονημένους καὶ σεσωμένους μὴ λόγῳ μόνον ὑπερμαχεῖν, ἀλλὰ καὶ θανάτου αἱρεῖσθαι τὸν ἔσχατον. καὶ γὰρ πατέρων ἡμῖν πλησιαίτερος, διὰ αὐτοῦ γὰρ κἀκεῖνοι πατέρες καλοῦνται· καὶ δεσποτῶν κυριώτερος, σὺ ζῶν γὰρ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ὑ κατὰ συμφορὰν οἰκετῶν ἡ δεσποτεία· καὶ τείχους παντὸς ἀσφαλέστερος, τὸ μὲν γὰρ, κἂν ἀδαμάντινον ᾖ, χειροποίητον ὅμως ἐστὶ, κἂν τῶν μηχανημάτων τινὶ ἰσχυὶ ἐξαφύγῃ, τῷ χρόνῳ τὰς χεῖρας ὑ διαφεύξεται· ὁδὲ, ἀΐδιός τε ἐστὶ καὶ αἰώνιος, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀρχῶν φυλακὴν, καὶ ἀσφάλειαν. καὶ βασιλέων τοσούτῳ βασιλικώτερος, ὅσῳ τὸ ἀεὶ ὂν τοῦ γενητοῦ καὶ φθαρτοῦ παραβαλλόμενον, τὸ ἀμέτοχον τῆς ὑπερβολῆς ὑποδείκνυσιν. ὁ μὲν γὰρ, ἀείτε ἐστὶ, καὶ αὐτῷ τῷ εἶναι συμπεφυκὸς ἔχει τὸ κράτος· ὁ δὲ, παρ' ἐκείνου καὶ τὸ εἶναι λαβὼν ἔχει, καὶ τὸ κρατεῖν, καὶ τοῦτο πρὸς ὀλίγον καὶ ὀλίγων, ὐδὲ παρὰ πάντων τῶν τῷ αὐτῷ φύσιν εἰληχότων. Ἐπειδὴ τοίνυν σὺ πατέρων ἡμῖν οἰκειότερος, καὶ δεσποτῶν κυριώτερος, καὶ πάντων ὑεργετῶν προμηθέστερος, καὶ τείχους παντὸς ἀσφαλέστερος, καὶ βασιλέων ἁπάντων ἀμέτοχος βασιλικώτερος, δίκαιον ἡμᾶς τοὺς καὶ τὸ εἶναι παρ' αὐτοῦ λαβόντας, καὶ τὸ εὖ εἶναι προσειληφότας, τοῖς βλασφημεῖν αὐτὸν τολμῶσαις γλώτταις, τὰς οἰκείας αὐτιπάξαι, καὶ λόγοις ὑσεβέσι, τοὺς δυσεβεῖς λόγους ἀποκοντίσαι. ἐκεῖνα δεομένῳ τοῦ παρ' ἡμῶν ἐπικουρίαν προσάξωμεν (ἀπροσδεὴς γὰρ ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς, καὶ πηλίνης γλώττης εἰς ἐπικουρίαν ὑ δεῖται, ὑμνοῦσαν δὲ ἀποδέχεται, καὶ ὑπερμαχοῦσαν ἀμείβεται, καὶ τὸ ψεῦδος ἐλέγχουσαν στέφανοῖ.) ἀλλ' ἵνα καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν εὐνοιαν δείξωμεν, καὶ τῶν ὁμοδούλων τὸ θράσος, εἰ μὲν δυνατὸν, καταλύσωμεν, εἰδὲ μὴ, διελέγξωμεν γοῦν, καὶ δῆλον τοῖς ἀγνοοῦσι ποιήσωμεν. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ παντοδαπὰ τῶν δυσσεβεῖν αἱρουμένων τὰ σίφη, καὶ διάφορα τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυχεδὲς γὰρ καὶ ποικίλον τὸ ψεῦδος, ἁπλῆ δὲ τῆς ἀληθείας ἡ χάρις.

Ἡ μὲν

Η μὲν γὰρ ποιητικὴ φάλαγξ, πολλὰ τὸ θεῖον τῷ λόγῳ καταμερίσασα, καὶ τὸ ψεῦδος τῷ τερπνῷ τῆς μυθῳδίας κεράσασα, καὶ οἰόντινα κυκεῶνα καταασκευάσασα, τῆς πολυθέου πλάνης τοῖς ἀνθρώποις τὸν μέθυσον προσήνεγκεν. Η δὲ ἐν βίβλοις λευκῷ, καὶ πώγωνι μακρῷ, καὶ κόμῃ κεφαλῆς τὴν φιλοσοφίαν ὁριζομένη, τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον ὁρῶσα, ἑτέρας πλάνης ἐπενόησεν ἀξιαπιστοτέρας, εἰς αὐτὸ τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο βάραθρον ἀπαγαγοῦσα. οἱ μὲν γὰρ, τῇ κομψείᾳ τοῦ λόγου, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι, τὸν ποιητικὸν περὶ τῶν θεῶν αἰσχρολογίαν ἐκάλυψαν. οἱ δὲ, τοῖς πάθεσι τὴν θείαν προσηγορίαν ἀνέθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν, Ἀφροδίτην ὠνόμασαν· Ἄρεα δὲ, τὸν θυμόν· τὴν δὲ μέθην, Διόνυσον· Ἑρμῆν δὲ, τὴν κλοπήν. τὴν δὲ φρόνησιν, Ἀθηνᾶν. καὶ τοιαυτάτινα μετὰ ἀλαζονικῆς ὀφρύος, καὶ τῆς Ἀττικῆς σωμυλίας τερατευόμενοι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέραν εἴδους ἀπάτην μετήγαγον. καὶ οἱ τὸ φιλοσοφεῖν ὑπισχνούμενοι, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος τιμὴν παρὰ πάντων δρεπόμενοι, καὶ τῶν παθῶν κρατεῖν ἐπαγγελλόμενοι, προσκυνεῖν τὰ πάθη τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησαν, καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν ἡνίοχον, θύειν ἐπιθυμίᾳ, καὶ θυμῷ, καὶ κλοπῇ, καὶ μέθῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν ἀνοήτως πεπείκασιν. Ἄλλοι δὲ πάλιν ὀλίγοι ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα νοῆσαι δυνηθέντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθείρξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θεωρίαν προκείμενα, θεοὺς προσηγόρευσαν· καὶ τὸ σεπτὸν ὄνομα, Φ θρησκείαν ἐμποιοῦν τοῖς ἀνθρώποις, οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ μέρεσι τούτων ἐπέθεσαν. καὶ οἱ μὲν, ἀπὸ ταὐτομάτου γεγονέναι τὸν κόσμον· οἱ δὲ, πολλοὺς αὐθαιρέτους ἐφαντάσθησαν. καὶ οἱ μὲν, μὴ εἶναι παντελῶς τὸ θεῖον. οἱ δὲ, εἶναι μὲν, ἀδρανοῦς δὲ τῶν ὄντων ἐπιμελεῖσθαι. οἱ δὲ, ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρολόγως δὲ τοῦτο ποιεῖν, καὶ τῇ σελήνῃ περιορίζειν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος, ὡς ἔτυχε, φέρεσθαι, τῇ τῆς εἱμαρμένης ἀνάγκῃ δεδουλωμένον. Εἰσὶ δέτινες, οἱ καὶ Χριστιανῶν μὲν προσηγορίαν ἔ-

χουσιν,

χυσιν, αὐτικρυς ὃ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι πολεμῶσιν· οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγενὲς, εἰς ξία τέμνουσι. καὶ τὸ μὲν, καλοῦσιν ἀγαθὸν· τὸ δὲ, κακὸν· τὸ δὲ, δίκαιον. οἱ δὲ, δύο ἀρχὰς ἀγεννήτους ζωγραφοῦσι τῷ λόγῳ, ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου. ἄλλοι δὲ, τοῖς μὲν ἀσεβέσι τούτοις πολεμεῖν ἐπαγγέλλονται δόγμασιν, ἑτέραν δὲ δυσσεβείας ἐπινοοῦσιν ὁδόν. τὸν γὰρ μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Λόγον, ὁμολογοῦντες Υἱὸν, ὡς ποίημα τῇ κτίσει συναριθμοῦσι, καὶ τ' κτίσμα ἰσοῦσι μετὰ τῆς κτίσεως. καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῷ δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς ἀληθινῆς ἐξορίζουσι φύσεως. ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν θεῖαν ὁδὸν ἀπολέσαντες, καὶ τοῖς τῶν προωδοιπόρων ἴχνεσιν ἀκολουθῆσαι μὴ βουληθέντες, πόρρωτω τῆς ἀληθείας ἐγένοντο. καὶ οἱ μὲν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένην οἰκονομίαν παντελῶς ἀπηρνήσαντο. οἱ δὲ, ὁμολογοῦσι μὲν ἀνθρωπῆσαι τὸν Θεὸν Λόγον, σῶμα δὲ μόνον ἀνειληφέναι. οἱ δὲ, ἔμψυχον μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν σάρκα, ἀ τὴν λογικὴν δὲ καὶ νοερὰν ἐν ταύτῃ γεγενῆσθαι ψυχὴν, ἴσως τὴν οἰκείαν ἄνοιαν τούτου τεκμήριον ἔχοντες. ἡμεῖς δὲ ἀνθ' ψυχῆς ἀνθρωπίαν ἴσμεν ἑτέραν, ἢ τὴν λογικὴν, καὶ ἀθάνατον· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας ἐπὶ τοῦ παρόντος καταλίπωμεν· ἀ γὰρ δυνάζει κατὰ πάντων ὁ λόγος κατὰ ταυτὸν ἀφιέναι τῶν ἐλέγχων τὰ βέλη ὡς εὐ παρατάξει. τοιγαροῦν τὰ μὲν ἄλλα πάντα σίφη τῶν δυσεβῶν ἡσυχίαν ἀγέτω, τῶν δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ πολεμούντων εἰς μέσον ἀγαγόντες τὴν φάλαγγα, ῥήξωμέν τε αὐτὴν τοῖς ἐλέγχοις, καὶ διασπάσωμεν, καὶ τὴν πυκνότητα διαλύσωμεν, καὶ δορυαλώτους ἀγάγωμεν, καὶ λύσωμεν πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ λοιπὸς τῶν δυσσεβούντων ὅμιλος, θεωρῶν τάξιν ἐχέτω, καὶ τὸν ἀγῶνα θεάσθω. εἰκὸς γὰρ κἀκείνων ἕκαστον τῶν παγμάτων, συμπλοκῆς ἰδίας μὴ δεηθῆναι, ἀλλ' αὐτομολῆσαι πρὸς τ' ἀλήθειαν, τὴν τούτων ἥτταν θεασαμένους, καὶ λογισαμένους τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως μέλλων ὁ λόγος, καὶ σχολαιότερον ὁδοῦν, ἀποκναίσει καὶ τοὺς νῦν ἀκροωμένους, καὶ

τοὺς

τὰς ὕστερον ἐντυ̃ξομένας. περιθέμενοι τοιγαρῦν τὴν παν-
οπλίαν τὸ πνεύματος, τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, τὸν θυρεὸν τ̃ πί-
στεως, τὴν περικεφαλαίαν τὸ σωτηρίυ, κ̀ περιζωσάμενοι τὴν
ὀσφὺν ἐν ἀληθείᾳ, κ̀ ὑποδυσάμενοι τὰς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ
τὸ Εὐαγγελίυ τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὴν μάχαι-
ραν τὸ πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα θεῦ, τ̃ῳ ἀγώνων ἐφαπτώμεθα.
κ̀ ὑπηχείτω μὲν ἡ θεία σάλπιγξ, τὴν ἡμετέραν ἀθυμίαν ὑ-
περείδυσα. ἡμεῖς δ' ἐξ αὐτῆς τῆς βαλβίδος τ̃ῳ αὐτιπάλων πυ-
θώμεθα, τί δήποτε τῷ τῆς προνοίας αὐτιλέγυσι λόγῳ, κ̀ ταῦ-
τα ποιητὴν αὐτ̃ῳ εἶναι φάσκοντες; πρὸς γὰρ τύτυς ἡμῖν ὁ λόγος
ἐπὶ τὸ παρόντος γινέσθω. πόθεν ἐπὶ ταύτην ὡρμήθητε τὴν ἀ-
σέβειαν; τί τ̃ῳ ὁρωμένων ὑμῖν ἄκοσμον φαίνεται; τί τ̃ῳ γι-
νομένων ἄτακτον καθορᾶτε; ποῖον τῆς κτίσεως μέρος ἐνδεὲς ἁρ-
μονίας; ποῖον κάλλυς, ἢ μεγέθυς προσδεῖται; ποῖον ἐκ δ' ἁρ-
μόσως κινύμενον, ταύτην ἡμῖν ἐγεννήσε τὴν ἀσέβειαν; ἐπι-
σκέψασθε νυῦ γουῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, τ̃ῳ ὁρωμένων τὴν φύ-
σιν, τὴν θέσιν, τὴν τάξιν, τὴν τάσιν, τὴν κίνησιν, τὸν ῥυθ-
μὸν, τὴν ἁρμονίαν, τὴν ὥραν, τὸ κάλλος, τὸ μέγεθος, τὴν
χρείαν, τὴν τέρψιν, τὴν ποικιλίαν, κ̀ ἀλλοίωσιν, κ̀ εἰς τὸ αὐτὸ
πάλιν ἐπάνοδον, τὴν ἐν φθαρτοῖς ἁρμονίαν. βλέπετε αὐτὴν τὸ
θεῦ τὴν πρόνοιαν, δι' ἑκάστυ μορίυ τῆς κτίσεως διακύπτυσαν,
κ̀ φαινομένην, κ̀ φθεγγομένην, κ̀ δι' αὐτ̃ῳ τ̃ῳ πραγμάτων μο-
νονυχὶ βοῶσαν, κ̀ τὰ ἀθύρωτα ὑμῶν ἐπισομίζυσαν σώματα, Ϲ
τὰς ἀχαλινώτυς ὑμῶν χαλινῦσαν γλώττας· βλέπετε αὐτὴν ἐν
ὐρανῷ, κ̀ τοῖς κατ' ὐρανὸν φωσφόρυσιν, ἡλίῳ φημὶ, κ̀ σελή-
νῃ, κ̀ ἄστρασιν, ἐν ἀέρι, κ̀ ἐν νέφεσιν, ἐν γῇ, κ̀ ἐν θαλάσ-
σῃ, κ̀ τοῖς περὶ γῆν ἅπασιν, ἐν φυτοῖς κ̀ βοτάναις κ̀ σπέρμα-
σιν, ἐν ζώοις λογικοῖς κ̀ ἀλόγοις, πεζοῖς κ̀ πτηνοῖς, κ̀ νηκτοῖς,
κ̀ ἑρπετοῖς, κ̀ ἀμφιβίοις, ἡμέροις τε κ̀ ἀγρίοις, χειροήθε-
σί τε κ̀ ἀτιθασσεύτοις. σκοπήσατε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, τίς ὁ συ-
νέχων τὰς ὐρανίυς ἁψίδας· πῶς ἐν τοσαύταις ἑπτ̃ῳ χιλιάσιν ἀ-

γήρως

γήρως ἔμεινεν ὁ ὐρανὸς, ὐδεμίαν μεταβολὴν ἐκ τῦ χρόνυ δεξάμενος, καὶ ταῦτα παθητὴν ἔχων τὴν φύσιν, ὡς ὁ μακάριος διδάσκει Δαβίδ. αὐτοὶ, φησὶν, ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτὺς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτησου ὐκ ἐκλείψυσιν. ἀλλ' ὅμως καὶ παθητὴν ἔχων καὶ φθαρτὴν τὴν οὐσίαν, ἔμεινον οἷόσπερ ἦν, τῇ τῦ πεποιηκότος κατεχόμενος λόγῳ· ὁ γὰρ δημιυργήσας αὐτὸν λόγος, σωέχει, καὶ τὸ σαθερὸν αὐτῷ καὶ ἑδραῖον μέχρις αὖ ἐθέλῃ χαρίζεται. τότε χάειν τοσύτου περὶ αὐτὸν πυρὸς ὀχυμένυ, ἡλίυ φημὶ, καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων φωσήρων ἐν τοσαύτοις ἑνιαυτῶν κύκλοις, ὐ πήκεται, ὐ ξηραίνεται, ὐκ ἐμπίπραται. ταύτας γὰρ τὸ πυρὸς ἡ φύσις τὰς ἐνεργείας ὑπὸ τῦ πεποιηκότος ἐδέξατο. χρυσὸν μὲν γὰρ, καὶ ἄργυρον, καὶ σίδηρον, καὶ χαλκὸν, καὶ μόλιβδον, καὶ κασίτηρον, καὶ κηρὸν, καὶ πίσαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πήκει, καὶ διαλύει, καὶ εἰς τὴν ῥοώδη μεταφέρει φύσιν· πηλὸν δὲ καὶ τὰ τελματώδη τῶν ὑδάτων ξηραίνει, τὸ ὑγρὸν δαπανῶσα, λίθυς δὲ ἕψει, καὶ τὸ σερέμνιον αὐτῶν ἀφαιρεῖται, καὶ τὴν σερροπάτην φύσιν ἀποδείκνυσι κόνιν· ξύλα δὲ, καὶ χόρτον, καὶ κάλαμον μάλα ῥαδίως ἐμπίπρησιν. ἀλλ' ὐδὲν τύτων ὁ ὐρανὸς ὑπομένει. ὐ πήκει γὰρ αὐτῦ τὸ κρυσαλλῶδες τοσαύτη ὖσα τῦ πυρὸς ἡ ὐσία, ὐδὲ λυμαίνεται τῇ λειότητι, ὐδὲ χαλαρὸν ποιεῖ τὸ σφαιροειδὲς αὐτῦ χῆμα, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀρχῆς ἔλαχε σάσιν, τὴν αὐτὴν εἰς τέλος διαφυλάττει. ὁ γὰρ σήσας αὐτὸν ὡσεὶ καμάραν, καὶ διατείνας αὐτὸν ὡς σκηνὴν κατοικεῖσθαι, τὰς ἐναντίας φύσεις εἰς φιλίαν συνήγαγε. καὶ ὅτε τῦ πυρὸς ἡ φύσις ὑπὸ τῦ πλήθυς σβέννυται τῶν ὑδάτων, ὅτε τὸ κρυσαλλῶδες, ἢ ἀερῶδες, ἢ νεφελῶδες ὐράνιον σῶμα, τῇ τῦ πυρὸς ὐσίᾳ πλείσῃ ὔσῃ, πήκεταί τε καὶ φθείρεται, ἀλλ' ἐκ γειτόνων ἀλλήλοιν οἰκοῦντες, τὰς πολεμικὰς κρύπτυσιν ἐνεργείας, καὶ τῷ τῦ πεποιηκότος λόγῳ πειθόμενα, τὴν δι' αἰῶνος φιλίαν ἐσείσαντο· καὶ ταῦτα ἄψυχα ὄντα καὶ νοῦν κυβερνήτην μὴ ἔχοντα, ἀλλ' ὅμως μένει τὸν ἐξ ἀρχῆς ὅρον φυλάττοντα· κυ-

κυβερνᾷ γὰρ τῲ κτίσιν ὁ ποιητὴς, κ᾽ ὐ κατέλιπεν ἀκυβέρνητον, ὃ πεποίηκε σκάφος, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὢν κ᾽ ναυπηγὸς, κ᾽ τῆς ὕλης φυτουργὸς, κ᾽ κατὰ ταυτὸν τῲ τε ὕλῃ δημιουργήσας, & τὸ σκάφος ὑφανάς, κατέχων διατελεῖ τὰ πηδάλια. & μαρτυρεῖ τῷ τοσούτων ἐνιαυτῷ ὁ κύκλος, κ᾽ ὁ μακρότατος χρόνος, μὴ διαφθείρας τὸ σκάφος, σῶον ᾗ αὐτὸ κ᾽ ἀκραιφνὲς ὐ μόνον τοῖς πρώτοις, ἀλλὰ κ᾽ τοῖς ὀψιγόνοις ἐπιδεικνύς. ἐπειδὴ τοίνυν εἶδες, ὦ φίλος, ἐν οὐρανῷ τῲ τὴν θεῖαν πρόνοιαν φαινομένῳ, φέρε σε ξυναγήσωμεν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῆς κτίσεως μέρη, κ᾽ καθάπερ τὰ βρέφη τὰ πρῶτον τὸ βαδίζειν ἀρξάμενα, τῆς δεξιᾶς σου λαβόμενοι, κατὰ βραχὺ τῲ κτίσιν περινοῆσαι παρασκεύασωμεν. κατάβηθι τοίνυν ἀπὸ τῷ οὐρανῶν, οἷον εἰς τινα βαθμὸν πρῶτον τὸν ἥλιον, κ᾽ μὴ δείσῃς τὸν ἐμπρησμόν, ἀλλ᾽ ἐπίβηθι, κ᾽ περισκόπησον, ὐ γὰρ ἐμπρήσει σε δύγνωμόνως πρὸς τ ποιητῲ διακείμενον, ἀλλ᾽ ὑποδείξεισοί τὸν Δημιουργὸν, ἐναντίως κεχρῆσθαι τῇ τ φύσεως ἐνεργείᾳ κελεύοντα. φιλεῖ μὲν γὰρ τὸ πῦρ κατὰ φύσιν τῲ ἐπὶ τὰ ἄνω φορὰν, ὥσπερ τὸ ὕδωρ τ ἐπὶ τὸ πρανὲς δρόμον, κ᾽ ὅτε τοῦτο ἐξ ὑπωρείας εἰς ἀκρώρειαν ἀναγαγεῖν δυνατὸν, ὅτε ἐκεῖνο πεῖσαι κάτω πέμψαι τῲ φλόγα. ἀλλὰ κᾂν μυριάκις τὶς φιλονεικήσῃ, λαμπάδα κατέχων ἢ δᾷδα, κάτω παύτῳ μετενεγκεῖν τῇ χειρὶ, ἡ φλὸξ ἐπὶ τὰ ἄνω πάλιν χωρεῖ, κ᾽ κατὰ τ κατεχούσης ἄττει χειρὸς, κ᾽ ᾧ ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς ὁρμῇ ὑκεᾷ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ ὅρων τῆς φύσεως ἔσηκε· τῷ δὲ ποιητῇ πάντα ῥᾴδια· τὸ γὰρ τῇ σῇ μὴ πειθόμενον δεξιᾷ, τοῖς τὰ δημιουργὰ νεύμασιν ἔχει. κ᾽ ἔστιν ἰδεῖν, ἥλιον, κ᾽ σελήνην, κ᾽ τὸν τῷ ἀστέρων χορὸν, τῷ μὲν οὐρανῷ τὰ νῶτα διδόντας, κάτω ᾗ τὰς ἀκτῖνας ἀφιεύτας δῆλα γάρ ἐστιν τὰ κεκτικότος, κ᾽ φύσις αὐτοῖς ὁ τὰ ποιήσαντος ὅρος. σοὶ μὲν γὰρ ὐ πείθεται τὰ πυρὸς ἡ φύσις, ὐδὲ τ οἰκείας ἐνεργείας ἐξίσταται, ὁμόδουλος γὰρ ὑπάρχει τοῖς ᾗ τὰ ποιητὰ νεύμασι πειθομένη, μεταρυθμίζεται, κ᾽ κατωφερὴς γίγνεται φύσις· ὕπω τῷ ὑδάτων τῲ φύσιν ῥοώδη τε κ᾽ χαύνην

ὖσαν,

ὄσαν, ἄγει καὶ φέρει μετέωρον, καὶ κάτωθεν αἰέλκων, μέσῳ ὑρανῷ & γῆς ἵσησιν, ἐπ' ὄδυνος ἐρριεσμένῳ, ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ ἠωρημένῳ & κρεμαμένῳ. ἀλλὰ τέως περὶ τῶν νεφῶν μηδὲν ἀκοῦσαι ποθήσῃς, μηδὲ δραμεῖν ἐθελήσῃς, ὐδέπω βαδίζειν μεμαθηκὼς, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τὴν κτίσιν ὁδεύων, μάθε τὴν δυσεβείας τε δρόμον. βλέπε τοιγαροῦν κἀνταῦθα τὴν Θεοῦ τε φρόνοιαν, ἐφεζῶσαν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις φωσῆρσι, καὶ οἱόντινι φωνῇ παρακελευομένῳ δαδουχεῖν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐχ ἁπλῶς δαδουχεῖν, ἀλλὰ κατὰ χρόνου ἐχνομένῳ. αὐίχων μὲν γὰρ ὁ ἥλιος, τὴν ἡμέραν ποιεῖ, δυόμενος δ' καὶ οἰονεὶ κρυπτόμενος, παραχωρεῖ τῇ νυκτὶ, ἧς τὸ ζοφῶδες, διὰ σελήνης καὶ ἀστέρων ὁ δημιουργὸς κεραύνυσι. καὶ ἔστιν ἰδεῖν οἱόντινας ἀδελφὰς, τὴν ἡμέραν φημὶ καὶ τὴν νύκτα, παραλλήλων δανειζομένας εἰς χρείαν ἀνθρώπων τὸν χρόνον, καὶ πάλιν ἀγνωμένως ἀποδιδόσας. τὴν μὲν γὰρ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τὸ ἔαρος ὑπολάμποντος, ἰδίᾳ πλείους τῶν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν ἐργασίαν πόνοι, ὁδοιποιίαι τε, καὶ ἐκδημίαι, & ἀπὸ λιμένων ἀναγωγαὶ, καὶ θάλαττα ἐξορισμένη, καὶ τῆς χειμερινῆς ἀπηλλαγμένη ἀχύτητος, καὶ ἡ γῆ τοῖς λαοῖς κομῶσα τὸν γεηπόνον εἰς ἐπιμέλειαν καλεῖ, καὶ τὰ φυτὰ τὸν φυτουργὸν εἰς τομὴν καὶ κάθαρσιν καὶ ἀρδείαν καὶ τὴν διὰ σκαπάνης ἐπιμέλειαν, τηνικαῦτα δανείζεται παρὰ τῆς νυκτὸς ἡ ἡμέρα, ἄυξουσα τοῖς ἀνθρώποις τὸν τῆς ἐργασίας καιρὸν, κατὰ βραχὺ δ' κομίζεται, ἵνα μὴ τῷ ἀθρόῳ τῆς χρωμένοις λυμήνηται. πλείων γὰρ ἐξαίφνης ὁπόνος γιγνόμενος, λωβᾶται λίαν τοῖς ἀργοῖς ἐπὶ πλεῖσον διαμείνασι σώμασι, τότε χάριν καταβραχὺ προσλαμβάνει τὴν ἄυξησιν. τὸ δὲ θέρος ἤδη μεσοῦντος, παύεται μὲν δανειζομένη, παραυτίκα δὲ τῆς ἐκτίσεως ἅπτεται, ὐδεμίαν ἡμέραν ἀναβαλλομένη τὴν ἔκτισιν, κατὰ βραχὺ δὲ ὅμως, καθάπερ ἔλαβεν, ἀποδίδωσιν ἅπερ ἔλαβεν· εἶτα κατὰ τὸ μετόπωρον ἰσόμοιρος γιγνομένη, ὐκ αἰχμύεται μειουμένη, ὐδὲ πλεονεκτεῖν ἀνέχεται τὴν ὁμόζυγα, ἀλλ' ἕως

ἂν

αὖ ἅπαν ἐκτίσῃ τὸ ὄφλημα, ἀ πάυεται λήγυσα, Ϛ τοῖς ἀνθρώποις μακρὰν φραγματουμένη τὴν θεραπείαν. εἴκοι γὰρ μένειν κρυμῷ χάειν, καὶ ὑετῷ, ϗ πηλῷ, καὶ τελμάτων ἀναγκαζόμενοι, θυμηρεστέραν ἔχομεν τῆς ἡμέρας τὴν νύκτα. εἰσὶ δ καὶ οἳ, μακρᾶς ὕτω τῆς νυκτὸς γιγνομένης, τῆς ἀναπαύλης οὐ λαμβάνυσι κόρον, ἀλλὰ τὸν ὄρθρον βλέποντες ὑπολάμποντα, δυσχεραίνυσιν. ὕτω πάλιν ἡ νὺξ ἀπολαβοῦσα τὸ χρέος, ἀ παραιτεῖται τὸ δάνεισμα· ὕπως ἅπας ἡμῶν ὀβίος διὰ τούτων ὁδεύει, καὶ χρείαν ἀκ ἐλάττω τῆς ἡμέρας ἡ νὺξ τοῖς ἀνθρώποις παρέχει. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ σκότος, καὶ τὸ φωτὸς τὸ διάφορον, τερπνότερον ἡμῖν ϗ χαριέστερον τὸ φῶς ὑποδείκνυσι, διὸ ποθεινότερος ἡμῖν τῆς μεσημβρίας ὁ ὄρθρος. κόρον γὰρ τὸ φωτὸς μεθημέραν λαμβάνοντες, τῆς νυκτερινῆς ἀναπαύλης δεόμεθα. εἶτα ταύτης τυχόντες, τ μὲν κόρον ἀποτιθέμεθα, ἐπέρασον δ ἡμῖν ἄυθις γίνεζαι τὸ φῶς· ὕτω ϗ τῷ πόνων κορεννύμενοι, μεθημέραν κοπώμενον τὸ σῶμα, νύκτωρ ἀναπαύομεν, ϗ κλίνῃ, ϗ ὕπνῳ, ϗ ἡσυχίᾳ τοῦτο καλῶς θεραπεύσαντες, ἄυθις αὐτὸ νέον τοῖς ἔργοις ὑπὸ τὸν ἕω προσφέρομεν. τοσαύτην ἡμῖν ϗ τοιαύτην ἡ νὺξ παρέχει τὴν χρείαν. διὰ ταύτην, ϗ μιθωτὸς ἀναπάυεται, καὶ οἰκέτης παῦλαν λαμβάνει τῷ πόνων· πάυει γὰρ καὶ τὰς λίαν φιλοπονωτάτας τῆς ἐργασίας τ νυκτὸς τὸ ζωφερὸς. ταύτην ἠδέωσαν πολλάκις ϗ πολεμοῦντες ἄνθρωποι, καὶ νικῶντες, καὶ τὰς ἀντιπάλους διώκοντες, καὶ θεασάμενοι παραγενομένην, τ μὲν διώκειν ἐπαύσαντο, σχολαιότερον δ φεύγειν τὰς δραπετεύοντας, εἴασαν· αὖτη, τὰς μὲν ἀνθρώπους οἰκαδε σωάγει, ϗ γλυκυὺ αὐτοῖς ἐπιφέρει τὸν ὕπνον, ἐξάγει δὲ προὸς νομεῖ τὰ θηρία, ϗ παῤῥησίαν αὐτοῖς τὸ νέμεσθαι δίδωσιν. ἐπὶ τούτοις ὑμνῶν τ τῷ ὅλων Θεὸν, ὁ μέγας ἐβόα Δαβίδ. Ἐποίησε σελήνην εἰς καιρὸς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. ἔθε σκότος, ϗ ἐγένετο νύξ· ἐν αὐτῇ διελεύσεται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ, σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἁρπάσαι, καὶ

ζητῆ-

ζητῆσαι παρὰ τῷ θεῷ βρῶσιν αὐτοῖς. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, καὶ συνήχθησαν, καὶ εἰς τὰς μάνδρας αὐτῶν κοιταθήσονται. ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας. ὥστε καὶ ταύτην παρέχει τινὶ χρείαν ἡ νύξ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαναπαύσασα, ἀδεῶς τὴν ἕωθεν παρέχει τοῖς θηρίοις προΐζεσθαι. καὶ ἴσως ἄν τις εἴποι τὴν πρόνοιαν ἀργεμένων, τί δήποτε γὰρ ἐδημιουργήθη θηρία; ποίαν δὲ τοῖς ἀνθρώποις χρείαν πληροῖ; ἀλλὰ τινὶ πρὸς τοῦτον ἀπολογίαν, σὺν τῷ περὶ τῶν θηρίων ἀναμενέτω λόγῳ· τέως δὲ ὁ λόγος ὁδῷ βαδιζέτω. Ὅτι τοίνυν ἀναγκαία, καὶ λίαν τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμος ἡ νυκτὸς ἡ χρεία, ἀπόχρη μὲν ὡς οἶμαι καὶ τὰ εἰρημένα διδάξαι, προθήσει δ' ὅμως ὁ λόγος ἕτερα, τοῖς προτέροις συμμαρτυροῦντα. ἐπειδὴ γὰρ θνητὴν ἔχομεν τὴν φύσιν, καὶ περιωρισμένῳ ζῶμεν χρόνῳ, ἐχρῆν ἡμᾶς μαθεῖν καὶ τὸν χρόνον τὰ μέρη. νὺξ τοιγαροῦν μέση τῶν ἡμερῶν γιγνομένη, μέρη εἶναι τὸν χρόνον ποιεῖ. εἰ γὰρ ἀδιάδοχον μεμενήκει τὸ φῶς, οὐκ ἂν ἐνιαυτὸν μαθήκαμεν κύκλῳ, οὐκ ἂν μηνῶν ἐδιδάχθημεν ἀριθμὸν, μία δ' ἂν ἔδοξεν ἡμέρα πάντος εἶναι τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ μέγεθος, ὃν περ ἔξειν τὸν προσδοκώμενον αἰῶνα πιστεύομεν, ἀτέρμονα γὰρ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ παντελῶς ἀδιάδοχον ἔσεσθαι δεδιδάγμεθα, τοιοῦτος γὰρ τοῖς ἀθανάτοις ἐσομένοις, καὶ ὁ αἰὼν ἁρμόττει. ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος πολλῶν ἐνδεεῖς ὄντας διὰ τὸ τῆς φύσεως θνητὸν καὶ ἐπίκηρον, ἔδει τὸν χρόνον τὰ μέρη γινώσκειν, ἵνα παραθέοντα τοῦτον ἡμᾶς ὁρῶντες, ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελώμεθα, καὶ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοίμους παρέχωμεν. διαδεχομένη τοιγαροῦν ἡ νὺξ τὴν ἡμέραν μέγεθος γίνεται τοῦ χρόνου. καὶ τοῦτο ἑπτάκις γιγνόμενον, τὴν ἑβδομάδα ποιεῖ. Τοῦ δὲ μηνὸς, ἐκ τῆς σελήνης τὸ μέγεθος λαμβάνομεν, ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τῆς προσηγορίας μετέλαχεν, μήνη γὰρ ὀνομάζεται ἡ σελήνη. αὕτη γὰρ αὐξομένη καὶ φθίνουσα, καὶ μηνοειδὴς γιγνομένη, καὶ δίχοτομος, ἀμφίκυρτός τε καὶ πλησιφαὴς, καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀμφίκυρτον μεταβαίνουσα σχῆμα, εἶτα ἐκεῖθεν εἰς τὸ δίχοτομον, καὶ εἰς τὸ μηνοειδὲς αὖθις, τὴν τριάκοντα ἡμερῶν ὀλίγων ὡρῶν δέο-

μενον ἀριθμὸν πληροῖ. Τὸν ἐνιαύσιον δὲ κύκλον, οὐκ ἐκ τῶν μηνῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἡμερῶν διδασκόμεθα. ἔαρος γὰρ ὑπολάμποντος, μέσον τὸν οὐρανὸν ὁδεύων ὁ ἥλιος, ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τὴν ἰσότητα πραγματεύεται. ἐκεῖθεν τὰ βορειότερα τῶν ὤρων καταλαμβάνων, κἀκεῖθεν αὖ ἰὼν, σμικρύνει μὲν τὰς νύκτας, αὔξει δὲ τὰς ἡμέρας. θερμότερος ἢ τῇ γῇ προσβάλλων, τὰς ταύτης πεπαίνει καρπούς. μέχρι δὲ τῶν εἰωθότων ὅρων ὁδεύσας, ἐπανίεσιν ἀπὸ τῶν ἀρκτῴων ἐπὶ τὰ νότια. καὶ πάλιν ἐν τῇ μετοπώρῳ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὴν ἰσότητα πρυτανεύσας, νοτιώτερος γίνεται, καὶ ταῖς μὲν νυξὶν ἀποδίδωσιν, ἃ παρὰ τῶν λαβὼν δέδωκε ταῖς ἡμέραις, παραχωρεῖ δὲ τῷ ἀέρι πυκνοῦσθαι, καὶ νεφῶν πληροῦσθαι, καὶ πᾶσαν ἄρδειν τὴν ἤπειρον. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰσημερινὴν ἐπανιὼν ζώνην, πληροῖ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον. Ἐπειδὴ τοίνυν εἶδες ἡλίου καὶ σελήνης τὴν χρείαν, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὰς ἰσομέτρους διαδοχὰς, καὶ τὸν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνόμοις παραφερομένην ὠφέλειαν, βλέπωμεν καὶ τῶν ὡρῶν τὴν ἔτος τὴν τερπνοτάτην καὶ χρειωδεστάτην χορείαν. ὅτε γὰρ διέχῃ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον ἐμέρισεν ὁ ποιητὴς, ὅτε θέρος ἡμῖν ἁπλῶς δέδωκε καὶ χειμῶνα, ὧδ' ἀπὸ τῶν ἄκρων ἀμέσως ἐπὶ τὰ ἄκρα μεταβαίνομεν, ἀλλὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ μετόπωρον μέσην λαχόντα τὴν κρᾶσιν, τῷ κρυμῷ καὶ τῷ φλογμῷ μέσα γίγνεται. Καὶ τὸ ἄκρως ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν χειμῶνα, καὶ τὸ ἄκρως ξηρὸν, καὶ θερμὸν διαδέχεται θέρος, ἀλλὰ τὸ ἔαρ, ὃ καὶ τὸ τύπων μετέχον θερμότητος, καὶ τὸ ἐκείνων ψυχρότητος, μίξιν ἀρίστην τῶν ἀφεσκότων ἐργάζεται, καὶ οἱόντισι χερσὶ τῶν ἐναντίων ἐπειλημμένον, τῇ μὲν ψυχρότητι τοῦ χειμῶνος, τῇ δὲ θερμότητι τοῦ θέρους, εἰς σύμβασιν ἄγει καὶ φιλίαν τὰ κομιδῇ πολέμια. διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ θέρος ὁδεύοντες, ἀλύπως ὁδεύομεν κατὰ βραχὺ γὰρ τοῦ τότε ψυχρότητος ἀφιστάμενοι, καὶ τῇ ἐκείνου θερμότητι πλησιάζοντες, ἀδεμίαν βλάβην ἐκ τῆς ἀθρόας μεταβολῆς ὑφιστάμεθα. ὅπως ἀπὸ τοῦ θέρους ἐπὶ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν, μέσοι πάλιν τῷ μετοπώρῳ γιγνόμενοι, οὐκ ἐῶντος ἡμᾶς διὰ τοὺς ἄκρως ἐναντίοις προσφαῦσαι, ἀλλὰ κεραννύντος τὸ

ἄκρον

ἄκραν θερμότητα τῇ ἄκρᾳ ψυχρότητι, καὶ κράσιν ἑτέραν ἐργαζομένη, καὶ κατὰ σμικρὸν ἡμᾶς ἐπ' ἐκεῖνο ξυναγαγοῦσα τὸ ἄκρον· τοσαύτη περὶ ἡμᾶς ἡ τῆς ποιήσεως κηδεμονία. ὅπου καὶ ταῖς τῶν ὡρῶν μεταβολαῖς, ἡμῖν τὸ ἄλυπον, ἀλλὰ καὶ τὸ τερπνὸν πραγματεύεται. καὶ ἴσως αὖτις τῶν ἀχαρίστων τοῖς δικαίως καλῶς γεγενημένοις, καὶ σοφῶς καὶ συμφερόντως οἰκονομηθεῖσιν ἐπιμεμφόμενος εἴποι. τί δήποτε αἱ ξοπαὶ γίγνονται; ποίαν δὲ χρείαν ἡμῖν αἱ τῶν ὡρῶν μεταβάσεις ποιοῦσι; ποίων ἢ ἀγαθῶν ὦ σοφώτατε καὶ δεινότατε τῆς προνοίας κατήγορε, ἃ διὰ τούτων τευχαίνομεν; ἀρχομένου μὲν γὰρ χειμῶνος, σπέρματα καταβάλλομεν, ὁ δὲ ταύτῃ ἡμᾶς διδάξας τὸ τέχνῃ, ξέφει ταῦτα, ὕων ἐκ νεφῶν, καὶ τὸ θαλάττιον ὕδωρ αἰθέλκων τῷ λόγῳ, καὶ μετέωρον ἄγων, καὶ τὴν ἁλμυρὰν ἐκείνῃ εἰς γλυκεῖαν μεταβάλλων ποιότητα, καὶ τὰς ψεκάδας ἐξαρείνων, καὶ νιφὼ μὲν σμικρὰς ἀφιείς, νιφὼ δὲ μεγάλας καὶ κρυπτὸν φερομένας, καὶ οἱονεὶ κοσκίνῳ διαιρῶν τὰ νεφῶν τὰς ὠδῖνας. διὰ τοῦτο ἡ χειμέριος ὥρα, ἵνα σε τὸν ἀχάριστον ἐξαθρέῃ, ἵνα σοι τῷ ἀγνώμονι παράσχῃ τὴν ἀναγκαίων τὴν χρείαν. Εἶτα πάλιν ἀρχομένου, οἱ μὲν τὰ γεωργῶν, τέμνουσι τὰς ἀμπέλους, οἱ δὲ, ἑτέρας φυτεύουσι. χαυνούμενα δὲ τῇ τοῦ ἀέρος θερμότητι τὰ κλήματα, πρὸς ὠδῖνας ἐπείγεται. τὸ δὲ θέρους ἀκμάζοντος, καὶ τοῦ ἡλίου σφόδρα τὸν ἀέρα θερμαίνοντος, ὁ μὲν σῖτος εἰς ἀκμὴν τὸν γεωργὸν καλεῖ, πεπαίνουσι δὲ σταφυλαὶ, βείθρου ἢ ἐλαῖαι τὸ καρπὸν ξεφομένου, πεπαίνεται δὲ τὰ ὀπωρῶν τὰ γένη. εἶτα μετόπωρον ἐπιγενόμενον, ταῦτα τελείως πέπονα τοῖς φυτουργοῖς παραδίδωσιν. οἱ δὲ, τὴν συλλογὴν ποιησάμενοι, πάλιν ἅπτονται τῶν σπερμάτων. παῦσαι τοίνυν ἀχαρίστων, καὶ τοῖς τῆς προνοίας δώροις, τὴν πρόνοιαν διαβάλλειν ἐπιχειρῶν, καὶ τοῖς δοθεῖσιν ἀγαθοῖς, τὸν τούτων δοτῆρα τοῦ θεοῦ. ἐν ἅπασι τοῖς εἰρημένοις τὸ θεοῦ κατάμαθε πρόνοιαν, ἰθύνασάν τε καὶ κυβερνῶσαν, καὶ πάντων σοι τῶν ἀγαθῶν πραγματευομένην τὴν ἀφθονίαν. βλέπε καὶ τῶν ἀστέρων τὴν φύσιν, τὴν θέσιν, τὴν

τάξιν, ϗ ποικιλίαν τῶ̃ χημάτων, ϗ τέρψιν, ϗ χρείαν, τὼ χορείαν, τὰς ἐπιπολάς, τὰς δύσεις. τάτας ὁ τῶ̃ ὅλων δημιυργὸς πεποίηκεν, ὐχ ἵνα μόνον τὸ ζοφῶδες τ νυκτὸς φωτίζωσι, χ ἐν ἀσελλίῳ νυκτὶ τ φωτὸς τοῖς αὐοῖς ϗ χρείαν παρέχωσιν, ἀλλ' ἵνα χ ὁδὶτλω παραπέμπωσι, χ τὰς πλέοντας ξεναγῶσιν. εἰς γὰρ τάτας ἀφορῶντες οἱ ναυτιλλόμενοι, ϗ ἀξιβῆ ξίβον ὁδδύσι, καὶ τῇ τύπω θέσει προσέχοντες, τὸ σκάφος ἰθυύσι, χ πρὸς ὃς αὖ ἐθέλωσιν ἀπδυθυύσι λιμένας. ἐπειδὴ γὰρ ὐδέχεται τ ὑδάτων ἡ φύσις ἵππων χ ἡμιόνων χ ὁδοιπόρων ἴχνη, χ ἁμαξῶν, χ χημάτων γραμμὰς, οἷς οἱ ὁδῖται προσέχοντες, ἀναμφιβόλως ϗ πορείαν ποιῦνται, δέδωκε τ ὅλων ὁ δεσπότης τοῖς τὰ μακρὰ πελάγη διαπερῶσιν, οἷον ἴχνη τινὰ τῶ̃ θαλαττίων τειβων, τ ἀστέρων ϗ θέσιν. ὧ τ ἀῤῥήτυ φιλανθρωπίας. ὧ τ ἀφράστυ σοφίας. τίς αὖ ἀξίως θαυμάσειε τῆς τ θεῦ προνοίας τὸ ἀγαθὸν, τὸ δυνατὸν, τὸ ἐν ἀπόροις εὔπορον, τὸ ἐν ἀμηχάνοις δύμήχανον, ϗ μεγαλυργίαν, ϗ δύποιίαν; ἀληθῶς ἐθαυμασώθη ἡ γνῶσις συ ἐξ ἐμῦ, ἐκραταιώθη, ὐ μὴ δυύωμαι πρὸς αὐτλὼ, βοῶ κἀγώ. εἰ δὲ ἐμοὶ πείθοιο, ταύτλω σωὶ ἐμοὶ χ σὺ ϗ φωνλὼ ἀφήσεις, χ τὸν δἰεργέτην εἰς δυύαμιν ὑμνήσεις, χ μυείοις ἔργοις δἰεργετύμενος, λόγυς δἰγνώμονας ἀποδώσεις. ἵνα δέσε νυῖ ϗ βαδίζειν ἀρξάμενον, μὴ μακρὰν ὁδὸν ὁδεῦσαι παρασκευάσαντες, πόνοισι προξενήσωμεν, ἐνταῦθά σε τέως διαναπαύσωμεν. χ ϗ ἐν ὐρανῷ, χ τοῖς κατ' ὐρανὸν φωσῆρσι πρόνοιαν ϗ θεῦ φανομενίλω, θεωρεῖν καταλείψομεν. εἰκὸς γάρ σε ποδηγηθέντα, χ καθ' ἑαυτὸν ϗ θεωρίαν αὐξῆσαι, χ τὰ σωτομίας χάρν ὑπὸ τῦ λόγυ καταλειφθέντα, ἐκ τῶ̃ εἰρημένων δἰρεῖν, ϗ μετὰ ϗ προφήτυ βοῆσαι. ὡς ἐμεγαλυύθη τὰ ἔργασυ, κύρι, σαύτα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. σοὶ δόξα εἰς τὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ΤΟΥ̃

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ, ΛΟΓΟΣ Β'.

Ἀποδεικτικὸς ἀπὸ ἀέρος, καὶ γῆς, καὶ θαλάττης, καὶ ποταμῶν, καὶ πηγῶν.

Οἱ ταῖς τῆς προνοίας λυσίαις ἀπισοῦντες, καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ γῆς κόσμον ἡνίσχυσε δίχα μετὰ τοσαύτης ἁρμονίας καὶ τάξεως φέρεσθαι λίαν αὐοήτως ἰσχυριζόμενοι, ἐοικέναι μοι δοκοῦσιν, ὥσπερ αὖτις ἐν νηὶ καθήμενος, καὶ τὸ πέλαγος διαπεραιούμενος, καὶ τὸν κυβερνήτην ὁρῶν τῇ οἰάκων ἐπειλημμένον, καὶ τὰ πηδάλια πρὸς τὴν χρείαν κινοῦντα, καὶ νῦν μὲν τὸ δεξιὸν φέροντα, νῦν δὲ τὸ ἀριστερὸν μεταφέροντα, καὶ τὸ σκάφος πρὸς οὓς αὐτὸ ἐθέλει λιμένας ἰθύνοντα, ἀγνοῖτο προφανῶς ὅτι ψυδόμενος, καὶ αὐτίκρυς τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος, καὶ μήτε κυβερνήτην ἐπὶ πρύμνης ἑστάναι, μήτε πηδάλια τὸ σκάφος ἔχειν, μήτε τῇ κινήσει τῇ οἰάκων ἰθύνεσθαι, ἀλλ' αὐτόματον φέρεσθαι, καὶ τῆς τῶν κυμάτων περιγίνεσθαι ῥύμης, καὶ τῇ τῶν πνευμάτων ἐμβολῇ διαμάχεσθαι, καὶ μήτε ναυτῶν ἐπικούρων δεῖσθαι, μήτε κυβερνήτου, τὸ κοινῇ συμφέρον τοῖς ἐρέταις προστάττοντος. ἐναργῶς γὰρ ἔστι, καὶ λίαν προφανῶς τὸν ἁπάντων δεσπότην ὁρῶντες διὰ ἐποίησε κτίσιν ἰθύνοντα, καὶ πάντα ἐν ῥυθμῷ καὶ τάξει ἄγοντά τε καὶ φέροντα, καὶ τὴν ἁρμονίαν ἑκάστῳ τῶν γινομένων ἐμπρέπουσαν, κάλλος ὁμοῦ καὶ χρείαν ἐν ἁπάσῃ θεωροῦντες τῇ κτίσει, καὶ ἐν ἑκάστῳ δὲ μορίῳ τούτου ἄμφω ταῦτα διαλάμποντα, ἑκόντες τυφλώττουσι, μᾶλλον δ' ὁρῶντες ἀναισχυντοῦσι, καὶ τὰ δῶρα τῆς προνοίας λαμβάνοντες, οἷς λαμβάνουσι λοιδοροῦνται, καὶ δι' ὧν ἀπολαύουσι, τῷ κηδεμόνι πολεμοῦσιν. ἤρκει μὲν οὖν, εἴπερ ἤθελον δυγνωμόνως ἀκούειν, καὶ τὰ χθὲς εἰρημένα περὶ οὐρανοῦ, καὶ σελήνης, καὶ ἡλίου, καὶ τῶν ἄλλων φωστή-

ρων, πεῖσαι αὐτὰς σωφρονεῖν, καὶ τὸν δι᾽ εργέτιν ὑμνεῖν: ἵνα ὃ μήτις τῆς τὴν σελίνιν ὅρον τῇ φρονοίᾳ τεθεικότων, καὶ μέχει ταύτης αὐτὴν διήκειν εἰρηκότων, καὶ λίαν αὐτὴν σμικρολόγον ἀποφηναμένων, ἐφόδιον εἰς βλασφημίαν λάβῃ τῶν λόγων τὴν συμμετρίαν, δεῦρο δήσε πάλιν, ὦ φιλότης, ἐκεῖθεν διὰ τὸ αἔρος ἐπὶ τὴν γῆν καταβιβάσωμεν, καὶ κατὰ βραχύσε πάλιν καθάπερ τῇ φροτεραίᾳ ποδηγήσαντες, ὑποδείξωμεν καὶ ἐν τοῖς βραχυτάτοις τῆς κτίσεως μορίοις φαινομένην ταύτην καὶ δεικνυμένην τοῖς φροσέχειν ἐθέλεσι, καὶ ἁπαξαπλῶς τοῖς γνησίως λαχεῖσι φύσιν, κοινῇ καὶ ἰδίᾳ συμπαρομαρτῆσαν αἰεί· ὁ δῶ τοίνυν βαδίζοντες, ἐξετάσωμεν τὸ αἔρος τὴν φύσιν, πῶς λεπτοτάτη μέν ἐστι, καὶ διολισθαίνουσα, καὶ ῥᾳδίως διαφεύγουσα, καὶ τῆς συνεχόντων δεομένη. διὸ τῶν ὅλων ὁ ποιητὴς οὐρανὸν, καὶ γῆν δημιουργήσας, ἐν μέσῳ τούτων διέχει, καὶ τούτῳ τεῖχος ἀῤῥαγὲς διὰ τῆς δύο τούτων σωμάτων μηχανησάμενος, καὶ αὐτὸν τοῖς ἐν μέσῳ τούτων ἐμψύχοις σώμασι, ζωῆς σωτηρίου ἀποφήνας. τοῦτον γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀναπνέοντες ζῶμεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τῆς ἀλόγων ὃ ζώων ὅσα πτηνὰ, καὶ ἑρπετὰ, καὶ ἀμφίβια, τοῦτον ἔχει τῆς ζωῆς σωτῆρα. ὃς κινούμενος, τὴν ἀπὸ τῆς νεφῶν ἀρδείαν παραπέμπει τῇ γῇ. τούτῳ τὸ φῶς ὀχήματι κεχρημένον, ἑσιᾷ τῆς ὁρώντων τὰς ὄψεις· ὃς ἡλίῳ καὶ γῇ μεσιτεύων, τὸ σφοδρὸν τῆς ἀκτῖνος κεραύνυσι, καὶ τῇ οἰκείᾳ ὑγρότητι καὶ ψυχρότητι, τοῦ ἐκείνου καταφραύνων ξηρότητα καὶ θερμότητα, ἄλυπον ἡμῖν φραγματεύεται τὸ φῶς τοῦ ἀπέλαυσιν. ἵνα ὃ μὴ νομίσῃς αἴτιον τυφλοῦ τῆς ἀγαθῶν τὸν αἔρα, μάθε ὡς καὶ τούτου τοῦ ἀμείνονος, ἡ τοῦ ἡλίου κοιμίζει θερμότης, ἀκραιφνῆ γὰρ ὐδείς αὖ ἴδοιτο τὸν τοῦ αἔρος ψυχρότητα. καὶ μάρτυς ἡ χειμέριος ὥρα. ἐν ταύτῃ γὰρ, ἐπὶ πλέον τοῦ πόλου διαβέχων ὁ ἥλιος, καὶ τὰ βορειότερα, καὶ τὰ μέσα καταλιμπάνων, ἄδειαν δίδωσι τῷ αἰεὶ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὃ χάειν, μηκέτι ὁμοίως δαπανώμενος ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος, πυκνούμενος ὃ καὶ

συχ-

συχνὸς γινόμενος, καὶ ὑετὸν ἀφίησι λάβρον, καὶ τῇ σφοδροτέρᾳ τῶν ἀνέμων προσβολῇ τὸν πυθμένα ἐξαφείζων, εἰς νιφετὸν μεταπήγνυσι καὶ χάλαζαν, καὶ τὴν ἐν ταῖς καθαραῖς αἰθείαις ἀποσάζουσαν δρόσον τῇ ἄυρᾳ πήγνυς, ψυχρότητι τὴν πάχνην ἐργάζεται· καὶ ταῦτα εἰ καὶ πόρρωθεν, ἀλλ' ὅμως τῷ ἡλίῳ θερμαινόμενος ἀποβάλλει. ἔστι δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἀκριβῶς καταμαθεῖν τὴν Θεοῦ πρόνοιαν. ἐπειδὴ γὰρ πολλὴ καὶ μεγάλη τῶν στοιχείων ἡ χρεία, καὶ πρὸς τὴν χρείαν, πολὺ τὸ κάλλος, καὶ ἄρρητος ἡ ὥρα, τὰ δοκοῦντα λυπρὰ γίνεσθαι, διὰ τούτων ὁ παύσοφος φανερόμεσεν, ἵνα μὴ Θεὸς, ἀλλὰ Θεοῦ ποίημα ταῦτα εἶναι πιστεύωμεν, ἰθυνομένας τε καὶ κυβερνώμενα ὑπ' αὐτοῦ ἰθυνόν· τοῦτο χρεῖον ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν συνεργὸς ἀὴρ, ὃν ἀναπνέοντες διαζῶμεν ἅπαντες, ὁ κοινὸς ὗτος θησαυρὸς, καὶ πνομένων καὶ ἐπὶ πλούτῳ βρενθυομένων, οἰκετῶν καὶ δεσποτῶν, ἰδιωτῶν καὶ βασιλέων, ὃν ἀ μᾶλλον τοῦ πλούτου ἀναπνέουσιν οἱ τῇ ἀλυργίδι κοσμούμενοι, ἀλλὰ τῇ ἰσομοιρίᾳ κατὰ τοῦτο χρείαν ἅπασα τοῦ ἀνθρώπων ἡ φύσις τετίμηται, ἀ μόνον ἡμᾶς διφραίνει ταῖς εὐαπνοαῖς, καὶ ταῖς ἄυραις, καὶ τῇ τοῦ ὑετοῦ χορηγίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀνίᾳ τοῦ κρυμοῦ, διδάσκων ἡμᾶς, ὡς ἐκ ἀρκεῖ μόνος εἰς ζωογονίαν, καὶ τοῦ ζώντων τοῦ θεραπείαν. ὗτος ὁ ἥλιος ἀ μόνον διφραίνει τῇ προσβολῇ τῶν ἀκτίνων ἡμᾶς, καὶ τοῦ διαφορὰν διδάσκει τῶν ὁρωμένων σωμάτων ὄγκωντε καὶ χρωμάτων, ἀλλὰ καὶ ἀνίᾳ τῇ προσβολῇ τῶν ἀκτίνων, κἂν μὴ τὸν ἀέρα κινήσας ὁ τοῦ παντὸς ἡνίοχος, αὔρας ἡμῖν ψυχρὰς προσενέγκῃ, ὁ προσκαυθεὶς ὗτος ὑπὸ τῶν ἀνόητων ἥλιος, ἄρδην ἐμπίπρησιν ἅπαντα, καὶ τὸ ζῆν ἀφαιρεῖται τῶν προσκαυθέντων. ὧδε τοιγαροῦν τῶν στοιχείων ἀυτὸ καθ' ἑαυτὸ τῆς ζωῆς τυγχάνει παρεκτικὸν, ὅτε μὴν ἅπαντα κοινῇ κερανύμενα, δίχα τῆς τὰ πάντα κυβερνώσης δυνάμεως, ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίνεται· ἔστι γὰρ πάλιν ἰδεῖν, εἰς εὔκρατον μὲν τὸν ἀέρα γεγενημένον, ἐπὶ καιρὸν δὲ παραχεθέντα τὸν ὑετὸν τῇ γῇ, ἀλύπως τὸν ἥλιον τοῖς

ἀκτῖσι χρησάμενον, τὰς τῶν ἀτέμων αὔρας κινηθείσας ἐν τάξει, τὰς γιπόνας ἐπιμελῶς τῇ γῇ γεωργοῦντας, σωτήθως καταβάλλοντας τὰ σπέρματα, καὶ ὅτε τῇ γῇ δύγνωμόνως ἐκτίσασαν τὰς καρπὰς, ὅτε τῶν ἀνθρώπων τῇ φύσιν ἄοσον διαμείνασαν. Ταῦτα δὲ ποιεῖ τῷ ὅλων ὁ φρύτανις, πείθων ἡμᾶς μὴ τῇ κτίσει θαρρεῖν, μηδ' εἰς αὐτὴν ἀναφέρειν τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τῷ ταύτης δημιυργῷ φροσφέρειν. ἐπειδὴ τοίνυν εἶδες καὶ τὸν ἀέρα τῆς τὰ Θεὰ ἀπολαύοντα φρομηθείας, καὶ δι' ἐκεῖνον τοσαύταις ἐτῶν χιλιάσιν ἀρκέσαντα, καὶ μήτε ὑπὸ τῶν ἀναπτόντων ζώων δαπανηθέντα, μήτε ἐκτὸς τῶν συνεχόντων αὐτὸν σωμάτων ἐκρυσαντα, δεῦρο σε φὸς τὴν γῆν ἀγάγωμεν, τὴν κοινὴν τροφὸν, καὶ μητέρα, καὶ τάφον. ἐξ ἧς σε τὸ σῶμα τὸ πήλινον, καὶ τὸ σόμα τὸ κατὰ τὸ πλάσου λαλοῦν μεγάλα κατὰ τὴν τῶ Δανιὴλ ὀπτασίαν. βλέπε τοιγαροῦν ταύτης φρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὴν θέσιν, καὶ τῶν χημάτων τὴν ποικιλίαν, ὅτε γὰρ ὑπτία πᾶσα, ὅτε φροσανὴς, ἀλλ' εἰς ὄρη καὶ νάπας καὶ πεδία διῄρηται. ἴδοι δ' ἄν τις πεδίων ἐν μέσῳ μεγάλων λόφους εἰς ὕψος ἐγηγερμένους, καὶ μεταξὺ τῶν ὀρῶν, φρυμνάς τινας τόπους καὶ λείους, ἐν κόλποις τινῶν θαλαττίων χήματι. καὶ τὰ ὄρη ἢ αὐτὰ φὸς χρείαν τῶν ἀνθρώπων διεῖλεν ὁ ποιητὴς, καὶ εἰς χρημνὰς διασῆσας βαθεῖς, τοῖς μὲ χειμερίοις ὕδασι τὰς πορείας ἐμηχανήσατο, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄπορας ἐν ταῖς δυχωρίαις τὰς ὁδὰς ἐπεκτήνατο· τὰ μὲν ὄρη παρέχει τῇ τῶν οἰκοδόμων τέχνῃ τὰς ὕλας, τὰ δὲ πεδία τοῖς ἐν τοῖς ὄρεσι διαιτωμένοις ἀντιδίδωσι τῶν πυρῶν τὴν ἀφθονίαν. καὶ τὸ ποικίλον τῆς θέσεως, ἃ ξέφει μόνον, ἀλλὰ καὶ τέρπει τὰ ἀνθρώπων τὰς ὄψεις, φιλεῖ γὰρ τὰ μονοειδῆ ταχὺ ἐπάγειν τὸ κόρον. εἰπέμοι, τίς ὁ ταῦθ' ὕτω διακοσμήσας, τίς ὁ τοσαύτην αὐτοῖς ἐναποθέμενος δύναμιν, ὥστε τοσούτων ἐναυτῶν κύκλους μὴ δαπανῆσαι τὸν θησαυρόν; τίς ὁ τὰ ὄντα διαφυλάττων ἀκίνητα; τίς ἐπείγει τῷ ποταμῶν τὰ ῥεύματα; τίς ὠθεῖ

τῶν

τῶν πηγῶν τὰς ὠδῖνας; βλέπε τούτους ὧδε μὲν ἐν ταῖς τῶν ὀρῶν κορυφαῖς ἀναβλυζήσας, ἐκεῖ δ', ὧδ' ἐν ταῖς ὑπωρείαις φαινομένας, ἀλλ' ἐκ βαθυτάτων φρεάτων παρεχούσας τοῖς ἀνθρώποις τὰ νάματα. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς αὐτόματον ἄτρεπτον ὕδωρ τὸ τῶν ὑδάτων τοῦτο φύσιν, διδάσκει σε ὁ ποιητὴς διὰ τῶν πραγμάτων, ὡς τῷ θείῳ λόγῳ πειθόμενον τὸ ὕδωρ, καὶ τὰς ἀκρωρείας ἀπόνως καταλαμβάνον, οὐ βιαζόμενον ὑπὸ τῆς σῆς τέχνης, εἰς τοῦτο τῶν πεδίων ἄνεισιν ἐπιφάνειαν. ἀλλ' ἐρύττεις μὲν καὶ βαθύνεις τὰ φρέατα, ἀπολαύσεις δὲ τῶν ὑδάτων κάτωθεν ἀνιμώμενος. ὁμόδουλος γάρ, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τῶν στοιχείων ὑπάρχεις. τῷ δὲ ποιητῇ ῥᾴδιον οὐκ εἰς ἀκρώρειαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀέρα μέσον ἀναπαῦσαι τῶν ὑδάτων τοῦτο φύσιν, καὶ τοῦτο πικρὸν γλυκάναι, καὶ πῆξαι τοῦτο λελυμένον, καὶ λύσαι τοῦτο δεδεμένον, καὶ τὸν σωμὸν διακεῖναι, καὶ ῥοώδη σῆσαι, καὶ τοῦτο κάτω φέρεσθαι πεφυκὸς ἀναβὰν ἔχουσαν δεῖξαι, καὶ τοῦτο ψυχρὸν δίχα πυρὸς θερμαθῆναι· καὶ ταῦτα ποιεῖ διὰ σὲ τὸν ἀχάριστον, ἵν' ἔχῃς ἀπολαύειν καὶ θερμῶν ἀχειροποιήτων, ἵνα τὰ τῆς σώματος θεραπεύσῃς παθήματα. καὶ ταῦτα δὲ πάλιν ποικίλα σοι πρυθήκεν, εἰς ἐναντίας χρείας ἁρμόζοντα. τὰ μὲν γὰρ, χαυνοῖ τὰ πεπαμένα τῶν ὑδρωπικῶν. τὰ δὲ, σφίγγει καὶ τονοῖ τὰ λελυμένα. καὶ τὰ μὲν, φλέγματι πολεμεῖ. τὰ δὲ, μελαίνῃ χολῇ. τὰ δὲ ἕλκη ξηραίνει. τοσαύτῃ καὶ ἐν τοῖς θερμοῖς ὕδασι χρείαν ὁ κηδεμών σοι προστέθεικε. σὺ δὲ οὐδὲν πείθει μὴ βλασφημεῖν, ἀλλὰ μύεις ἀχαρίστων, καὶ λοιδόρων, καὶ τὰ Μανιχαίων νοσῶν, ἓς σιτίων καὶ ποτῶν ἀπολαύων, λοιδορεῖται τοῖς χορηγοῦσι, καὶ θερισταῖς ὁμοῦ καὶ ἀρτοποιοῖς, καὶ τοῖς τὸν ἄρτον δίχῃ τέμνουσιν ἐπαρᾶται, αὐτὸς τέμνειν μὲν οὐκ ἀνέχόμενος, ἐσθίων δὲ τὸ τεμνόμενον. ὅτω καὶ σὺ μυρίων ὅσων ἀγαθῶν ἀπολαύων, ὧν ὁ δημιουργός σοι προσφέρει καθεκάστην ἡμέραν διὰ τῆς κτίσεως, ἀχαριστεῖς τῷ προσφέροντι, καὶ λοιδορῇ, καὶ βλασφημεῖς, λέγων αὐτὸν μὴ προ-

νοεῖν

νοεῖν ὧν πεποίηκεν. ὅρα δὲ πόσῳ ἀδικίαν αὐτῷ καταψηφίζῃ, τοιαῦτα συκοφαντῶν. τί δήποτε γὰρ ἂν πεποιήκει, τούτων ἐπιμελεῖσθαι μὴ θέλων; τίνος δὲ χάριν ὑπήδεται; ὡς δυνάμενος μὲν, οὐ βυλόμενος δὲ; ἀλλ' ὅτι μὲν δυνάται, μαρτυρεῖ τὰ γεγονότα. πῶς γὰρ ἂν ἐποίησε τῶν ὁρωμένων τὰ κάλλη, τὰ μεγέθη, τὴν ἁρμονίαν, δυνάμιν οὐκ ἔχων ἀρκοῦσαν τῇ γλώττῃ; πῶς δ' ἂν εἰς κοινωνίαν καὶ χέσιν τὰ διεστῶτα συνήγαγεν, ὕδωρ καὶ πῦρ, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ μίαν ἐκ πάντων ἁρμονίαν καὶ συμφωνίαν εἰργάσατο, ὁ προνοεῖν οὐ δυνάμενος; μεῖζον γὰρ πολλῷ τῷ μέζῳ, τὸ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγεῖν, τοῦ πῶν ὄντων προνοεῖν. ἀλλ' ὅτι μὲν δυνάται, μάρτυς ἡ κτίσις, ὅτι δὲ καὶ βούλεται, πάλιν αὐτὴ μαρτυρεῖ. οὐ γὰρ ἄλλου τινὸς ἀναγκάζοντος ἐπὶ τὴν δημιουργίαν ἐλήλυθεν, ἀλλ' ἐμοὶ ὡς δέομενος τὴν κτίσιν παρήγαγεν, ἀλλ' ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἀγαθότητα ἔχων μέζω παντὸς μείζονα, ἣ θέλησε καὶ τοῖς μὴ οὖσι τὸ εἶναι δωρήσασθαι. ὁ δὲ τοσαύτην περὶ τὰ μὴ ὄντα χρησάμενος ἀγαθότητι, πῶς ἂν γεγονότων ἀμελήσειεν; ὅτε γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν, ὡς ἐφθόνησε γεγονόσιν, ἄφθονον γὰρ ἔχει τὴν φύσιν, καὶ πάθος παντὸς ἐλεύθερον. ἵνα δὲ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος γυμνάσωμεν τὴν τῆς ἀσεβείας ἀθυρίαν, σμικρόντι αὐτὴν προσερωτήσωμεν. τί δήποτε γάρ, εἴπατε, τὴν τοῦ εἶναι παράυτῶ λαβοῦσαν ἐφθόνησε κτίσει; διὰ τὸ μέγεθος; ἀλλ' αὐτὸς ἄκτιστός ἐστι καὶ ἀόριστος, ὅτε ἀρχὴν ἔσχηκεν, ὅτε τέλος δεξάμενος πώποτε, πάντα περιέχων, ὑπ' οὐδενὸς περιγραφόμενος, ἐν τῇ χειρὶ γὰρ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ αὐτὸς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί· ἀλλὰ διὰ τὸ κάλλος; ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ γεγένηται· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ τῶν ἄγαν φθονερωτάτων ἀνθρώπων, οἰκίαν διαφερόντως καὶ λαμπρὰν δειμάμενος, ἐφθόνησε ταύτην πώποτε, ἀλλ' ἐναβρύνεται, καὶ σεμνύνεται, καὶ ἔτος τε γαύνυται, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ὑποδείκνυσιν. ἔσον γὰρ τὸ τῆς κτίσεως κάλλος τοῦ νοερῶν φωτὸς τοῦ πεποιηκό-

τος

τος ἀφέσηκε, τίς αὖ μεξήσειε λόγος; ὁρᾶτε τοιγαροῦν, ποῦ τὰ τῆς ἀσεβείας κεχώρηκε; τῶν γὰρ πονηροτάτων ἀνθρώπων, μόνον ἀφθονωτάτων ταῖς ὑπ' αὐτῶν οἰκοδομημέναις οἰκίαις, ἀλλὰ καὶ λίαν ὑπ' αὐταῖς λαμπρυνομένων, τῷ τῆς ἀγαθότητος πηγῷ, καὶ ὑπ' ἀδηνὸς πάθους θολοῦσθαι πεφυκῇαν, φθόνῳ βάλλεσθαι λέγειν, ποίας ἀσεβείας ὑπερβολὴν καταλείπει; εἰ τοίνυν καὶ δυνάται κατέχειν τὰς τῆς κτίσεως οἰάκας, καὶ βούλεται αὐτῷ πάντων ἀγαθῶν ἀπολαύειν, δῆλον ὅτι ἐκ κηδεπὶ ἐφέσηκε, ἐκ τῶν ἰδίων ἐπειλημμένος, τῷ γενητῷ ἅπασαν φύσιν ἰδιοχεῖ, καὶ ἀδεὲς ἀπιμέλητον καταλείπει. καὶ ὅτι ταῦθ' ἕτως ἔχει, καταβήθι πάλιν ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ βλέπε ταύτης τὰ κύτη, τὰ μεγέθη, τὴν εἰς πελάγη διαίρεσιν, τὰς ἀκτὰς, τὰς ὅρμους, τὰς ἐν μέσῳ νήσους, τῶν ἰχθύων τὰ γένη, τὰ εἴδη, τὰ χρώματα, τὴν ποικιλίαν, τὴν φορὰς ἢ χέρσον φιλίαν, τὰ τῶν κυμάτων σκιρτήματα, τὸν ἐπικειμένον αὐτοῖς τῆς φρονοίας χαλινὸν, δι' οὗ ἢ ἄπειρον ἐπικλύζειν δύναται, ἀλλ' ὁρμῶν κατὰ τὸ ψάμμος φοβεῖται τὰς ὄρους, καὶ τὸν θεῖον ἐκεῖ νόμον γεγραμμένον ὁρῶντα, οἷόντις γαῦρος ἵππος ἀγχόμενος ὑπὸ πολοδάμνου ἀνακλᾷ τὸν αὐχένα, ἐκ εἰς τὰ πίσω χωρεῖ, ὥσπερ μεταμελόμενα, ὅτι ἐκ τῇ ψάμμῳ προσέψαυσε. διὰ ταύτης ἔστιν ἰδεῖν τὰς μεμειγμένας ἠπείρους, καὶ πόρρωθεν ἀλλήλων καθημένας, εἰς φιλίαν συναγομένας. ὁμόνοιαν γὰρ ἐνθεῖναι τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ὁ ποιητὴς ἐθελήσας, ταῖς χρείαις αὐτοὺς ἀλλήλοις συνέδησε. διὰ ταύτης τὰς μακρὰς ἀποδημίας ποιούμεθα, καὶ τὰς χρείας παρ' ἀλλήλων ἐραννζόμεθα, καὶ τῶν ἀναγκαίων τὰς ὕλας ἀλλήλοις ἀντιδιδόαμεν. ὅτε γὰρ εἴασεν ὁ κηδεμὼν ἕκασον τμῆμα τῆς γῆς ἅπασαν τοῖς αὐτοῖς παρέχειν ἢ χρείαν, ἵνα μὴ τὸ ἀνενδεὲς τῇ φιλίᾳ λυμήνηται, ὑβριστὴς γὰρ ὁ κόρος καὶ ἀταξίας πατήρ. κεῖται γὰρ ἡ θάλασσα μέση τῆς οἰκουμένης, εἰς κόλπους μυρίους διηρημένη, οἷόν τις πόλεως μεγίστης ἀγορὰ, πᾶσαν τῶν ἀναγκαίων ἢ ἀφθονίαν παρέχουσα, καὶ πολλοὺς φορτηγοὺς καὶ ναύτας δεχομένη, καὶ

τοὺς

τάς τε ἐκεῖθεν ἐντῦθεν παραπέμπουσα, καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἄγουσα τῇ δὲ ἐπειδὴ γὰρ ἐπίπονος ἡ διὰ τῆς ὑπείρου πορεία, διὰ ἐπίπονον ἦ μόνον ἰῶ, ἀλλὰ καὶ ἀδιάπαυστον διὰ ταύτης πᾶσαν ἀναπληρῶσαι τὴν σύνδεσιν, πρόκειται τῆς θαλάττης τὰ νῶτα σκάφη καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα δεχόμενα, καὶ φόρτον πολλὸν καὶ ἀναγκαῖον τοῖς δεομένοις κομίζοντα. ἔστι γὰρ ἰδεῖν μιᾶς ὁλκάδος φορτία, πολλὰς κτηνῶν χιλιάδας ἀχθοφορούσας. ἵνα δὲ μὴ δυσχεραίνωσιν οἱ ταύτης ὁδῖται, οἵοντινας σαθμὰς κατέπηξε τὰς νήσους ὁ ποιητής, ἐν αἷς καταγόμενοι, ἀναπαυόμενοι, καὶ τὰς χρείας ὠνούμενοι, πάλιν ἀπαίρουσιν ἔνθα αὖ τὴν ὁρμὴν ἔχουσιν. αἰσχύνθητι τοιγαροῦν τῆς δι' ἐργασιῶν τὸ πλῆθος, εἶπεν ἡ θάλασσα. ἁρμόττει σοὶ γὰρ μᾶλλον, ἢ τῇ Σιδῶνι τὰ προφήτου ῥήματα. ἡ μὲν γὰρ ἀγνοοῦσα τὸν ποιητὴν, εἰς πολλοὺς τὸ θεῖον διήρει θεούς, καὶ τὴν μίαν προσκυνήσιν κατατέμνουσα, τοῖς μὴ οὖσι ταύτην προσέφερον, οὐκ ἀριθμοῦντα τὴν πρόνοιαν, ἀλλὰ τύποις αὐτὴν προσάπτουσα. ἡ γὰρ αὖ ἔθυσεν οἷς ἐνόμιζε θεοῖς, εἰ μὴ λίαν ἑαυτὴν ἐπείθεν, ὡς καὶ ὠφέλειαν πορίζουσι, καὶ βλάβην ἀποτρέπουσι. σὺ δὲ ἡ πολυθέου πλάνης ἀπηλλαγμένος, καὶ πάντα τὰ ὁρώμενα ὁμολογῶν εἶναι ποιήματα, καὶ τὸν τούτων ποιητὴν προσκυνῶν, ἐκβάλλεις αὐτὸν ὧν ἐποίησε, καὶ πόρρωθεν καθίζεις τῆς κτίσεως, καὶ τὸν τοσοῦτον κόσμον ἀκυβέρνητον εἶναι λέγεις, καὶ οἱόντι σκάφος ἀνέρματιστον ὡς ἔτυχε φέρεσθαι. αἰσχύνθητι τοιγαροῦν τὰς διὰ θαλάττης ἐργασίας, τὰς ἐκ γῆς, τὰς ἐξ ἀέρος, τὰς ἐξ ἡλίου, ἀρασαν τὸν ἐπικείμενον ὄρφνον. αἰδέσθητι τὸν δασμὸν, ὃν λαμβάνεις παρὰ τῆς κτίσεως· δασμοφορεῖ γάρ σοι τὸν εἰρημένων ἕκαστον, καὶ οἱόντινα φόρον προσφέρει τῇ χρείαν ἥλιος μὲν, φωτίζει, θερμαίνει, τὰς ἐκ γῆς πεπαίνει καρπούς· σελήνη, δροσοχεῖ σοι νύκτωρ· ἀστέρες, ἐπὶ γῆς μένοντί σοι, τὸν νυκτερινὸν δηλοῦσι καιρὸν, καὶ τῇ ὡρῶν τὰς μεταβολὰς προσημαίνουσι, θαλαττίῳ δέσοι γινομένῳ, ποδηγοὶ γίνονται πρὸς τὸν ἤπειρον. ἀὴρ, ἀναπνεόμενος μὲν, τὸν ἔμφυτόν σε καταψύχει θερμότητα. ὕων δὲ, τὰς τῆς γεωργίας

γίας ἐκφέρει καρπούς· κρυμὸν ἐργαζόμενος, πάνει μὲν τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω φερομένην βλάστην καὶ φυτῶν καὶ σπερμάτων, εἰς δὲ τὰς ῥίζας ἐκπέμπει τὴν αὐξητικὴν δύναμιν, καὶ οἱόντινι μάστιγι τὴν κρυμῷ τὴν ἄνω φερομένην ἐπὶ τὰ κάτω διώκει· διαφθείρει τὰ ἑρπετὰ τὰ σώματα, καὶ φυτοῖς καὶ σπέρμασι λυμαινόμενα· χορηγεῖ σοι τὴν ξοφίμην ὀρνίθων τὴν γένη. καὶ τί δεῖ λέγειν, τὰς ἀπὸ γῆς καρπούς, τὰς ἐκ πηγῶν, τὰς ἐκ ποταμῶν, τὰς ἐκ θαλάττης; τούτων ἀπολαύων, ἀμνημονεῖς τὸν δοτῆρος; καὶ τὴν κτίσιν ξυγῶν, κατὰ τὸ κτίσμα λυττᾷς καὶ μέμνας καὶ παραπαίεις; καὶ ἐκ αἰθαύνης τὴν δωρεῶν, ταύτας ἐν ταῖς χερσὶ περιφέρων, ἀλλ' ὠδίνεις τὴν ἀντίῤῥησιν; οἶδα γάρ σου τὰς ἀντιῤῥήσεις, ἐγὼ ὅτε ταύτας τὴν δὲ τὴν λόγω προθήσω, ὅτε τὰς λύσεις προσαρμόσω· ἕτερον δὲ λόγον, σωτηρίου ἔχων καὶ ὑπὸ σοῦ πολεμουμένην προμήθειαν, ὑφῶναι διὰ τούτων βεβούλημαι· ἐνταῦθά σε τοίνυν καταλιπὼν, καὶ τὴν τὴν εἰρηνέων ἐν ξυφῆσαι θεωρίαν παρακαλέσας, καὶ πανταχόθεν ἑλκύσαι τὴν ὠφέλειαν, τὸν τοῦ παντὸς κυβερνήτην ὑμνήσω, ᾧ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ.

AOU467791

123
8
67